

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusten tarjoamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vakuutusten tarjoamisesta, ja samalla ehdotetaan kumottavaksi vakuutusedustuksesta annettu laki. Lisäksi ehdotetaan muutoksia vakuutusyhtiölakiin, vakuutusyhdistyslakiin, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin, vakuutusopimuslakiin, työtapaturma- ja ammattitautilakiin, urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettuun lakiin, Finanssivalvonnasta annettuun lakiin, Finanssivalvonnan valvontamaksuista annettuun lakiin, sijoituspalvelulakiin sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin. Vakuutusopimuslakia ja Finanssivalvonnasta annettua lakia lukuun ottamatta ehdotetut muutokset ovat lähinnä teknisiä. Ehdotetuin säädöksiin pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vakuutusten tarjoamisesta.

Laki vakuutusten tarjoamisesta koskisi vakuutuksentarjoajia eli vakuutuksenantajia, vakuutusedustajia, sivutoimisia vakuutusedustajia sekä vähäisiltä osin pientä ja rajattua toimintaa harjoittavia eräitä sivutoimisia vakuutusedustajia sen mukaan kuin edellä mainittujen tahojen toiminta täyttää vakuutuksen tarjoamisen määritelmän. Laki koskisi ensivakuutusta ja monilta osin jälleenvakuutusta.

Laissa säädettäisiin vakuutuksentarjoajan velvollisuudesta suorittaa toimeksiantajan tai asiakkaan hänelle antamat tehtävät rehellisesti, tasapuolisesti, ammattitaitoisesti ja huolellisesti. Kaikessa toiminnassaan mukaan lukien eturistiriitilanteet vakuutuksentarjoajan on toimittava asiakkaan edun mukaisesti.

Vakuutusedustajia ovat vakuutusmeklarit ja asiamiehet. Ne voivat harjoittaa vakuutusten tarjoamista pää- tai sivutoimisenä toimintana. Vakuutusmeklarit toimisivat asiakkaan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella vakuutuksenantajiin nähden riippumattomina. Asiamiehet toimisivat vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Laissa säädettäisiin vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan toimeksiantojen hoitamisesta sekä selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksista.

Vakuutusedustajat ja sivutoimiset vakuutusedustajat olisi rekisteröitävä Finanssivalvonnan ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin. Rekisteröinnin edellytyksinä olisivat muun muassa riittävä ammattipätevyys ja hyvämaineisuus. Pää- ja sivutoimiselta vakuutusmeklarilta edellytettäisiin lisäksi riippumattomuutta vakuutuksenantajista ja vastuuvakuutusta.

Yhdessä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja voisi toimia muissakin alueen valtioissa. Toiminnan laajentaminen toiseen valtioon edellyttäisi ilmoitusmenettelyä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Ilmoitusmenettely sisältää yksityiskohtaisia säännöksiä toimivaltaisen viranomaisen velvollisuuksista.

Vakuutusopimuslakiin ja Finanssivalvonnasta annettuun lakiin tehtäisiin useita direktiivistä johtuvia täsmennyksiä. Vakuutusopimuslaissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin vakuutuksen-antajan sekä pää- ja sivutoimisen asiamiehen selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksista asiakkaalle. Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädettäisiin seuraamusmaksun ja muiden hallinnollisten seuraamusten määräämisestä sekä vakuutusten tarjoamista Suomessa harjoittavien toiminnan tai menettelyn kieltämisestä.

Vakuutusyhtiölakiin ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin ehdotetaan myös eräitä säännöksiä, joilla tarkennetaan vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun direktiivin täytäntöönpanoa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 23 päivänä helmikuuta 2018. Komission delegoitujen asetusten antaminen on viivästynyt. Vakuutusten tarjoamista koskevan lainsäädännön säännösten voimaantuloa lienee kuitenkin tarpeen lykätä olevaan myöhempään ajankohtaan, joka määräytyy komission delegoitujen asetusten soveltamisen alkamispäivän mukaisesti. Todennäköinen voimaantulopäivä on 23 päivänä lokakuuta 2018. Tällöin vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun direktiivin täytäntöönpanoa tarkentavia säännöksiä on tarpeen soveltaa ennen vakuutusyhtiölain muuttamisesta annetun lain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantuloa. Tältä osin todennäköinen soveltamisen alkamispäivä on 23 päivänä helmikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
Sisällys.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	8
1 Johdanto.....	8
2 Direktiivivakuutusten tarjoamisesta.....	9
2.1 Yleistä.....	9
2.2 Direktiivin säännösten sisältö.....	10
2.2.1 Direktiivin soveltamisala ja määritelmät.....	10
2.2.2 Rekisteröinnin edellytykset.....	12
2.2.3 Palvelujen tarjoamisen vapaus ja sijoittautumisvapaus sekä kansalliset yleisen edun kannalta tarpeelliset säännökset.....	12
2.2.4 Ammattipätevyys ja hyvämaineisuus.....	13
2.2.5 Valitukset ja riitojenratkaisu.....	14
2.2.6 Vakuutuksentarjoajan ammattimaisuus ja asiakkaan etu.....	14
2.2.7 Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen.....	15
2.2.8 Tiedonantovelvollisuudet.....	15
2.2.9 Ristiinmyynti.....	16
2.2.10 Vakuutusten hyväksymismenettely.....	16
2.2.11 Vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tiedonantovelvollisuutta koskevat lisävaatimukset.....	17
2.2.12 Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta.....	18
2.2.13 Viranomaisten toimivaltuudet sekä seuraamukset ja muut toimenpiteet.....	19
2.2.14 Loppusäännökset.....	20
2.3 Komission asetusten pääkohdat.....	20
2.3.1 Yleistä.....	20
2.3.2 Tuotehallintajärjestelmät.....	21
2.3.3 Eturistiriitojen hallinta.....	24
2.3.4 Palkkiot ja muut korvaukset.....	25
2.3.5 Asianmukaisuus- ja soveltuvuusarviointi vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita tarjottaessa.....	25
2.3.6 Yksinkertaiset vakuutusmuotoiset sijoitustuotteet.....	27
3 Nykytila ja sen arviointi.....	28
3.1 Yleistä.....	28
3.2 Vakuutusedustuksesta annettu laki.....	29
3.2.1 Vakuutusedustuksesta annetun lain soveltamisala ja määritelmät.....	29
3.2.2 Oikeus vakuutusedustuksen harjoittamiseen ja rekisteröinnin edellytykset.....	29
3.2.3 Palvelujen tarjoamisen vapaus ja sijoittautumisvapaus sekä kansalliset yleisen edun kannalta tarpeelliset säännökset.....	30
3.2.4 Ammattipätevyys ja luotettavuus.....	31
3.2.5 Valitukset ja riitojenratkaisu.....	32
3.2.6 Vakuutusmeklarin riippumattomuus ja ammattimaisuus.....	32
3.2.7 Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen.....	33
3.2.8 Tiedonantovelvollisuudet.....	34
3.2.9 Ristiinmyynti.....	34

3.2.10	Vakuutustuotteiden hyväksymismenettely	35
3.2.11	Vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevat lisävaatimukset.....	35
3.2.12	Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta	35
3.2.13	Vakuutusmeklarin varojen erillisyys ja vastuuvakuutus.....	35
3.2.14	Valvonta.....	36
3.2.15	Vahingonkorvaus.....	37
3.2.16	Vakuutusedustuslautakunta	37
3.3	Vakuutuslainsäädännön muuttaminen.....	37
3.4	Finanssivalvonnasta annettu laki	38
3.5	Käytäntö.....	40
3.5.1	Yhteiskunnallinen tilanne: vakuutusmarkkinat, vakuutuspalveluiden tarjonta ja finanssikriisi	40
3.5.2	Hyvä vakuutustapa ja hyvä vakuutusmeklaritapa	42
3.5.3	Vakuutusyhtiöt.....	42
3.5.4	Asiamiehet	44
3.5.5	Vakuutusmeklarit.....	44
3.5.6	Tietoyhteiskunta: internet-sivustot ja mobiilipalvelut	46
3.5.7	Yritykset.....	47
3.5.8	Kotitaloudet, asunto-osakeyhtiöt ja vakuutukset	48
3.6	Nykytilan arviointi	51
3.6.1	Yleistä	51
3.6.2	Lain soveltamisala ja määritelmät.....	51
3.6.3	Oikeus vakuutusten tarjoamisen harjoittamiseen ja rekisteröinti.....	53
3.6.4	Palvelujen tarjoamisen vapaus ja sijoittautumisvapaus sekä kansalliset yleisen edun kannalta tarpeelliset säännökset	54
3.6.5	Ammattipätevyys ja hyvämaineisuus.....	54
3.6.6	Valitukset ja riitojenratkaisu	55
3.6.7	Vakuutusmeklarin riippumattomuus ja ammattimaisuus	55
3.6.8	Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen	55
3.6.9	Tietojen antamista koskevat vaatimukset.....	55
3.6.10	Kytkeytyminen ja yhdistetyt tarjoukset	56
3.6.11	Vakuutusten hyväksymismenettely	56
3.6.12	Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta	56
3.6.13	Vakuutusmeklarin varojen erillisyys ja vastuuvakuutus.....	58
3.6.14	Valvonta.....	59
3.6.15	Vahingonkorvaus.....	59
3.6.16	Loppusäännökset	59
3.6.17	EU:n muun lainsäädännön vaikutus tiedonantovelvollisuuteen	59
4	Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	60
4.1	Direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät ehdotukset.....	60
4.1.1	Yleistä	60
4.1.2	Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain soveltamisala ja määritelmät.....	61
4.1.3	Oikeus vakuutuksen tarjoamisen harjoittamiseen ja rekisteröinti.....	62
4.1.4	Sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus	63
4.1.5	Ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta koskevat vaatimukset	63
4.1.6	Vakuutusmeklarin riippumattomuus ja ammattimaisuus	64

4.1.7	Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen	64
4.1.8	Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain ja vakuutussopimuslain tietojen antamista koskevat vaatimukset	65
4.1.9	Ristiinmyynti	65
4.1.10	Vakuutus tuotteiden hyväksymismenettely	66
4.1.11	Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta	67
4.1.12	Vakuutusmeklarin palkkiot	67
4.1.13	Vakuutusmeklarin varojen erillisyys	67
4.1.14	Valvonta	68
4.1.15	Vahingonkorvaus	68
4.1.16	Yksinkertaisen vakuutusmuotoisen tarjoaminen ilman asianmukaisuusarviointia	68
4.2	Direktiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön	70
4.3	Direktiivin jäsenvaltio-optiot sekä direktiiviä pidemmälle menevät kansalliset säännökset	72
5	Esityksen vaikutukset	75
5.1	Vaikutusten arviointi valmistelussa sekä tiivistelmä	75
5.2	Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan	76
5.2.1	Vaikutukset julkiseen talouteen	76
5.2.2	Finanssivalvonta	77
5.2.3	Kuluttaja-asiamies	78
5.2.4	Vakuutusedustuslautakunta	78
5.2.5	Oikeusrekisterikeskus	78
5.3	Vaikutukset vakuutuksenottajiin	79
5.3.1	Yleistä	79
5.3.2	Vaikutukset vakuutuksenottajina olevien yritysten asemaan	80
5.3.3	Vaikutukset vakuutuksenottajina olevien eri väestöryhmien ja kotitalouksien asemaan	81
5.4	Vaikutukset vakuutuksenantajiin ja vakuutusedustajiin	82
5.4.1	Yleistä	82
5.4.2	Henki- ja vahinkovakuutusvakuutusyhtiöt ja niiden asiamiehet	83
5.4.3	Vakuutusmeklarit	85
5.5	Vaikutukset kansantalouteen	88
5.6	Yhteiskunnalliset vaikutukset	89
5.6.1	Vaikutukset kansalaisten asemaan yhteiskunnassa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan	89
5.6.2	Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään	90
5.6.3	Vaikutukset rikostorjuntaan ja turvallisuuteen	91
5.6.4	Tietoyhteiskuntavaikutukset	91
5.6.5	Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	92
5.7	Mahdolliset kielteiset sivuvaikutukset	92
6	Asian valmistelu	94
6.1	Työryhmä	94
6.2	Lausuntokierros	94
6.3	Laintarkastus ja lainsäädännön arviointineuvosto	98
7	Riippuvuus muista esityksistä	99
8	Muut valmistelun aikana esillä olleet asiat	100
	YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT	101

1	Lakiehdotusten perustelut	101
1.1	Laki vakuutusten tarjoamisesta	101
1 luku	Yleiset säännökset	101
2 luku	Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteröinti sekä vakuutusedustajarekisteri	112
3 luku	Hyvämaineisuus ja ammattipätevyys	127
4 luku	Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus	133
5 luku	Liiketoiminnan menettelytavat ja tiedonantovelvollisuus	137
6 luku	Sijoitusvakuutuksia koskevat lisävaatimukset	156
7 luku	Vakuutusmeklarin toiminta	166
8 luku	Vakuutusedustuslautakunta	174
9 luku	Valvonta, hallinnolliset seuraamukset ja vahingonkorvausvastuu	175
10 luku	Erinäiset säännökset	190
1.2	Vakuutusyhtiölaki	194
1 luku	Vakuutusyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen	194
3 luku	Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla	194
25 luku	Vakuutusyhtiön ja vakuutusomistusyhteisön valvonta	195
26 luku	Ryhmävalvonta ja ryhmän vakavaraisuuslaskenta	195
31 luku	Vakuutusyhtiön toimintaa koskevat muut säännökset	196
1.3	Vakuutusyhdistyslaki	196
12 luku	Vakuutusyhdistysten valvonta	196
1.4	Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä	196
1.5	Vakuutussopimuslaki	197
1 luku	Yleisiä säännöksiä	197
2 luku	Vakuutuksesta annettavat tiedot	199
1.6	Työtapaturma- ja ammattitautilaki	208
1.7	Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta	208
1.8	Laki Finanssivalvonnasta	208
1.9	Laki Finanssivalvonnan valvontamaksuista	210
1.10	Sijoituspalvelulaki	210
6 luku	Sijoituspalvelun tarjoamisen taloudelliset toimintaedellytykset ja talouden vakauden valvonta	210
1.11	Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä	210
1 luku	Yleiset säännökset	210
1.12	Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta	210
2	Tarkemmat säännökset ja määräykset	211
3	Voimaantulo	211
4	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	212
4.1	Henkilötietojen käsittely, tietosuoja ja kotirauhan suoja	212
4.2	Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteröintivelvollisuus	216
4.3	Hallinnolliset seuraamukset	217
4.4	Lakia alemmanasteisten asetusten ja määräysten antamista koskevat valtuudet	219
	Lakiehdotukset	222
1.	Laki vakuutusten tarjoamisesta	222
2.	Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	256
3.	Laki vakuutusyhdistyslain 12 luvun 2 §:n muuttamisesta	259
4.	Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	260

5. Laki vakuutusopimuslain muuttamisesta.....	261
6. Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 156 §:n muuttamisesta.....	266
7. Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	267
8. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta	268
9. Laki Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta ..	272
10. Laki sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta.....	276
11. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta.....	277
12. Laki Kilpailu- ja kuluttajaviraston 11 §:n muuttamisesta	278
Liitteet.....	279
Rinnakkaistekstit (Liite 1)	279
2. Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta.....	279
3. Laki vakuutusyhdistyslain 12 luvun 2 §:n muuttamisesta	284
4. Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	285
5. Laki vakuutusopimuslain muuttamisesta.....	287
6. Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 156 §:n muuttamisesta.....	296
7. Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	297
8. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta	298
9. Laki Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta ..	305
10. Laki sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta.....	314
11. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta.....	315
12. Laki Kilpailu- ja kuluttajaviraston 11 §:n muuttamisesta	316
Asetusluonnokset (Liite 2).....	317
Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveysministeriön maksullisista suoritteista	317
Sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutusten tarjoamista harjoittavien henkilöiden ammattipätevyyttä ja tietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista.....	320
Valtioneuvoston asetus vakuutuksesta asiakkaalle annettavien tietojen toimittamistavasta	322
Valtioneuvoston asetus vahinkovakuutustietoja sisältävästä asiakirjan laatimisesta, sen sisältämistä tiedoista, esitystavasta ja asiakkaalle antamisesta	324

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Vakuutusyhtiöt tarjoavat vakuutuksia asiakkaille suoraan oman myyntihenkilökunnan sekä asiamiessopimuksiin perustuen asiamiesten välityksellä. Nämä toimivat vakuutusyhtiön puolesta ja vastuulla. Vakuutusyhtiöt tarjoavat vakuutuksia myös muilla toimialoilla toimivien yritysten kuten pankkien, autoliikkeiden ja matkatoimistojen välityksellä. Vakuutuksia tarjotaan henkilökohtaisten tapaamisten tai puhelinkeskustelujen sijaan yhä enemmän sähköisten automatisoitujen tietokoneohjelmistojen kautta sähköisissä jakelukanavissa, kuten verkkosivuilla tai mobiilipalveluissa.

Asiakkaat voivat etsiä itselleen sopivaa vakuutusta vakuutusyhtiöistä riippumattomien vakuutusmeklareiden avulla. Vakuutusmeklarit toimivat asiakkaan edustajina. Suomessa laissa edellytetään, että vakuutusmeklarit ovat vakuutusyhtiöistä riippumattomia. Vakuutusmeklareita ei voida rinnastaa vakuutusyhtiön suoraan tai välillisesti toimeksiantosopimuksiin ohjaamiin jakelukanaviin. Erityisesti yritykset käyttävät vakuutusmeklareita. Asiakkaan kanssa tehdyn toimeksiantosopimuksen perusteella vakuutusmeklari neuvoo asiakasta tämän riskien vakuuttamisessa ja muiden vakuutustarpeiden kartoittamisessa, hankkii tarvittavan vakuutusturvan sekä huolehtii vakuutusturvan riittävydestä ja ajantasaisuudesta. Lisäksi vakuutusmeklarit usein avustavat asiakasta vahinkotilanteessa, esimerkiksi korvaushakemusten laatimisessa. Ammattimaisina toimijoina vakuutusmeklareilla on merkittävä asema asiakkaiden vakuutusten kilpailuttamisessa. Näin vakuutusmeklarien vaikutus ulottuu yksittäisen asiakkaan lisäksi yleisesti vakuutusmarkkinoiden kilpailutilanteeseen.

Vakuutusmeklarit voivat tarjota suomalaisille tai ulkomaisille vakuutusyhtiöille tavan päästä markkinoille tai laajentaa jakeluverkostoaan markkinoilla. Tämä edellyttää sitä, että tällaisen vakuutusyhtiön tuotteet ja hinnat ovat kilpailukykyisiä ja että tarjotut vakuutukset ovat asiakkaan edun mukaisia. Vakuutusasiakkaiden edun ja yleisemmin vakuutusmarkkinoiden terveen kehityksen kannalta onkin tärkeää, että vakuutusmarkkinoilla toimii vakuutusyhtiöistä riippumattomia ammattimaisia asiantuntijapalveluiden tarjoajia, jotka avustavat vakuutusten hankinnassa kuluttajia ja muita vakuutuksenottajia sekä toimivat heidän puolestaan. Riippumattomuus ja asiakkaan edun mukaisesti toimiminen ovat tärkeitä erityisesti kuluttaja-asiakkaiden ja heihin rinnastettavien pienten elinkeinonharjoittajien tai muun toiminnan harjoittajien kohdalla. Näillä ei ole vastaavia mahdollisuuksia arvioida vakuutusmarkkinoiden eri toimijoiden asemaa ja omaa etuaan kuin suurilla yritysasiakkailla.

Euroopan unionissa (EU) vakuutusten tarjoamista koskevaa sääntelyä on kehitetty vaiheittain. EU-sääntelyn soveltamisalaa on laajennettu, vähimmäissuojan tasoa nostettu sekä sisältöä tarkennettu 2000-luvulta alkaen. Euroopan parlamentin ja neuvoston vakuutusedustuksesta annettu direktiivi 2002/92/EY (jäljempänä *vakuutusedustusedirektiivi*) annettiin 9 päivänä joulukuuta 2002. Keskeistä vakuutusedustusedirektiivissä oli, että sääntelyn soveltamisalaa laajennettiin koskemaan vakuutusmeklareiden lisäksi myös asiamiehiä, kuten esimerkiksi vakuutusedustusta harjoittavia luottolaitoksia. Samalla kansallisesti tehtiin eräitä muutoksia, joita pidettiin tarpeellisina vakuutusmarkkinoiden kehityksen ja kansallisten kokemusten perusteella. Vakuutusmeklareilta alettiin vaatia tutkintoa ja käytännön kokemusta sekä vakuutustarpeen arviointia kirjallisessa muodossa. Lisäksi muutettiin vakuutusmeklarien palkkiokäytäntöjä.

2 Direktiivivakuutusten tarjoamisesta

2.1 Yleistä

Euroopan parlamentin ja neuvoston vakuutusten tarjoamisesta annettu direktiivi (EU) 2016/97, (jäljempänä *vakuutusten tarjoamisesta annettu direktiivi tai direktiivi*) on annettu 20 päivänä tammikuuta 2016. Direktiivillä kumotaan vakuutusedustusdirektiivi. Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamista koskevat eri EU-jäsenvaltioiden kansalliset säännökset.

Jäsenvaltioiden kansallisissa lainsäädännöissä on todettu vielä huomattavia eroja, jotka muodostavat esteitä vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamiselle ja harjoittamiselle sisämarkkinoilla (direktiivin johdanto-osan 9 kappale). Direktiivissä pyritään poistamaan todettuja esteitä ja siten vahvistamaan henki- ja vahinkovakuutus tuotteiden sisämarkkinoita. Direktiivi on niin sanottu minimidirektiivi. Sillä ei estetä jäsenvaltioita pitämässä voimassa tai ottamasta käyttöön tiukempia säännöksiä asiakkaiden suojelemiseksi.

Finanssikriisi sekä rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden viimeaikainen kehitys ovat tuoneet esille tehokkaan kuluttajan- ja asiakkaansuojan varmistamisen tärkeyden EU:ssa. Tästä johtuen direktiivissä on haluttu vahvistaa asiakkaiden luottamusta ja myös yhdenmukaistaa vakuutus tuotteiden tarjoamisen sääntelyä (direktiivin johdanto-osan 10 kappale). Direktiivin tarkoituksena on parantaa vakuutusalan asiakkaansuojan ja erityisesti kuluttajansuojan sekä vakuutusten tarjoamis palveluiden laadun vähimmäistasoa. Suojan taso ei riipu vakuutuksen hankkimis- tai jakelutavasta. Direktiivissä erityistä huomiota on kiinnitetty vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden sääntelyyn.

Vakuutusedustusdirektiivin mukaisen vakuutusedustajien sääntelyn lisäksi direktiivin soveltamisala on yleisesti haluttu ulottaa koskemaan vakuutusten tarjoamista kolmansille (direktiivin johdanto-osan 5 ja 11 kappale). Siten direktiiviä sovelletaan mahdollisimman laajasti erilaisia tarjoamiskanavia käyttäviin vakuutuksentarjoajiin, mukaan lukien vakuutuksenantajiin, asiakkaansuojan ja toimijoiden tasapuolisen kohtelun vuoksi. Direktiivin sääntely koskee pääsääntöisesti myös vakuutusten tarjoamista yrityksille. Tasapuolinen sääntely on tarpeen eri jäsenvaltioiden sääntelyn yhdenmukaistamiseksi, asianmukaisten ja laadukkaiden asiantuntijapalveluiden edistämiseksi sekä hyvien käytäntöjen vakiinnuttamiseksi. Tavoitteena on, että asiakkaalle annetaan riittävät tiedot sekä vakuutus sopimuksen sisällöstä että vakuutuksentarjoajan ammattiasemasta, palveluista, palkkioista ja eturistiriidoista.

Jäsenvaltiot ovat panneet vakuutusedustusdirektiivin täytäntöön eri tavoin. Säännösten nykyistä pidemmälle menevällä yhdenmukaistamisella ja asiakkaansuojan vähimmäistason nostamisella pyritään luomaan tasapuoliset kilpailun edellytykset ja lisäämään myös EU-jäsenvaltioiden rajojen yli tapahtuvaa kaupankäyntiä (direktiivin johdanto-osan 19 ja 20 kappale). Vakuutusedustusdirektiivissä säädettiin vakuutusedustajien tiedonantovelvollisuuksien peruseriaatteista vähimmäistasolla. Muita eroja on erityisesti vakuutusten eri jakelukanavien liiketoiminnan menettelytavoissa sekä vakuutusyhtiöiden myynti-henkilökunnan ja vakuutusedustajien ammatillisia vaatimuksia koskevissa säännöksissä. Asiakkaansuojan taso vaihtelee siten jäsenvaltioiden välillä. Direktiivillä pyritään edistämään sisämarkkinoiden kehittymistä ja palveluiden laatua yhdenmukaistamalla myös säännökset, jotka koskevat vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista, rekisteröintivaatimuksia, vakuutusedustajien ja vakuutusyhtiöiden henkilöstön ammattitaitovaatimuksia sekä vakuutusten tarjoamista jäsenvaltiossa sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla. Asiakkaat ja erityisesti kuluttaja-asemassa olevat

asiakkaat hyötyvät, kun vakuutuksia tarjotaan eri jakelukanavien kautta ja eri tavoin yhteistyössä vakuutusyriyten kanssa toimivien vakuutusedustajien kautta. Tämä edellyttää, että kaikissa tapauksissa noudatetaan yhdenmukaisia kuluttajan- ja asiakkaansuojasääntöjä.

Eräiltä osin direktiivin tavoitteiden toteutuminen jäsenvaltioissa pyritään varmistamaan komissiolle siirretyllä säädösvallalla. Komissio antaa delegoituja säädöksiä kaikkiin vakuutuksiin sovellettavista tuotehallintavaatimuksista sekä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden osalta soveltuvuuden ja asianmukaisuuden arvioinnista, eturistiriitojen hallinnasta sekä tilanteista, jolloin palkkioiden maksaminen ja vastaanottaminen on sallittua. Lisäksi Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen tehtäväksi on annettu vahinkovakuutuksen tuoteasiakirjaa koskevan teknisen täytäntöönpanostandardin valmistelu (direktiivin johdanto-osan 67—69 kappale).

Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 23.2.2018. Ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyille vakuutusedustajille on kuitenkin säädetty siirtymäsäännös, jonka mukaan näiden tulee noudattaa kansallisen lainsäädännön ammattipätevyysäännöksiä viimeistään 23.2.2019.

2.2 Direktiivin säännösten sisältö

2.2.1 Direktiivin soveltamisala ja määritelmät

Direktiivillä vahvistetaan vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista unionissa koskevat säännöt (1 artiklan 1 kohta). Direktiivi koskee kaikenlaisten vakuutusten tarjoamista, kuten henkilö- ja vahinkovakuutuksia. Ryhmävakuutuksia ei ole suljettu direktiivin 1 artiklassa pois direktiivin soveltamisalasta.

Direktiivin soveltamisala on toimintaperusteinen, eli direktiivi tulee sovellettavaksi, jos liiketoiminta täyttää vakuutuksen tai jälleenvakuutuksen tarjoamisen määritelmien (2 artiklan 1 kohdan 1 ja 2 alakohta) vaatimukset. Vakuutusten tarjoamisesta annettua direktiiviä sovelletaan eräitä sivutoimisia vakuutusedustajia lukuun ottamatta kaikkiin vakuutustuotteita myyviin ja tarjoaviin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Soveltamisalaan kuuluvat Suomessa muun muassa vakuutustuotteita suoraan myyvät vakuutus- ja jälleenvakuutusyriyten myyjät ja muu vakuutusten tarjoamisessa mukana oleva henkilökunta sekä vakuutuksia välittävät pää- ja sivutoimiset asiamiehet ja vakuutusmeklarit. Samantasoisien asiakkaansuojan varmistamiseksi on pidetty tärkeänä, että direktiivin soveltamisalaan kuuluvat myös sivutoimisesti vakuutuksia myyvät henkilöt tai yritykset, kuten vakuutustuotteita tarjoavat pankit, matkatoimistot ja autovuokraamot. (direktiivin johdanto-osan 5 kappale; 1 artiklan 2—4 kohta) Lisäksi yhdistettyjä tarjouksia ja kytkeykauppaa koskevat säännökset koskevat kaikkia vakuutuksentarjoajia (24 artiklan 1—3 kohta).

Vakuutusten myynti, sopimusten tekemiseen liittyvä neuvonta sekä muu valmisteleva ja vertaileva toiminta kuuluvat vakuutuksen ja jälleenvakuutuksen tarjoamisen määritelmiin ja siten direktiivin soveltamisalaan. Lisäksi säännöksiä sovelletaan niihin, jotka avustavat asiakkaita vakuutussopimusten hoitamisessa ja vakuutussopimusten mukaisten velvollisuuksien täyttämässä tai esimerkiksi korvaushakemuksen tekemisessä. Soveltamisalan piiriin kuuluu myös hintasivustoilla ja muilla vertailusivustoilla annettu tieto vakuutussopimuksista, jos asiakas voi verkkosivuston kautta suoraan tai välillisesti tehdä vakuutussopimuksen (direktiivin johdanto-osan 12 kappale).

Direktiiviä ei sovelleta henkilöihin, jotka muuta ammatillista toimintaa harjoittaessaan antavat satunnaisesti neuvontaa vakuutuksista tai yleisluonteisia tietoja vakuutustuotteista. Direktiiviä ei myöskään sovelleta pelkästään yleisluonteiseen tietojen antamiseen vakuutustuotteista silloin, kun tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään vakuutus sopimusta. Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät myös vakuutusyritysten harjoittama tai niiden puolesta harjoitettu vahinkojen hallinnointi sekä vakuutusyritysten ja muiden yritysten suorittama vahinkojen selvittely ja asiantuntija-arvion tekeminen vahingosta (direktiivin johdanto-osan 13—15 kappale; direktiivin 2 artiklan 2 kohta).

Vaikka direktiiviä sovelletaan yleisesti vakuutusyrityksiin, jälleenvakuutusyrityksiin, vakuutusedustajiin, jälleenvakuutusedustajiin ja sivutoimisiin vakuutusedustajiin (2 artiklan 1 kohdan 3—7 alakohta), kullakin sisällöllisellä säännöksellä on oma säännöskohtainen soveltamisalansa. Sääntelyn kohteena olevat toimijat vaihtelevat säännöksestä toiseen sen mukaan, mikä toimija kuhunkin säännökseen on kirjattu sääntelyn kohteeksi. Tämä vaikeuttaa olennaisesti direktiivin soveltamisalan hahmottamista. Vaikka direktiivistä asia ei nimenomaisesti ilmene, direktiiviä tarkoin lukemalla voidaan päätellä, että direktiivi sisältää myös joitakin laajahkoja soveltamisalaa koskevia poikkeuksia. Niistä keskeisin liittyy jälleenvakuutuksien tarjoamiseen. Lisäksi nimenomaisesti on säädetty yhtäältä poikkeus, joka koskee suuria riskejä koskevien vahinkovakuutusten tarjoamista, ja toisaalta sijoitusvakuutusten osalta kaikkia direktiivissä tarkoitettuja tietoja ei tarvitse antaa ammattimaiselle asiakkaalle (22 artikla).

Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät eräät vakuutusten tarjoamista sivutoimisesti harjoittavat henkilöt silloin, kun vakuutusmaksu ei ylitä tiettyä määrää ja myös katetut riskit on rajattu (1 artiklan 3 kohta). Näidenkin vakuutusedustajien on aina ilmoitettava asiakkaalle nimensä, yhteystietonsa ja tiedot valitusmenettelyistä sekä otettava asiakkaan vaatimukset ja tarpeet huomioon vakuutusten tarjoamisessa (1 artiklan 4 kohta). Nämä vaatimukset eivät sisältyneet vakuutusedustusdirektiiviin.

Lisäksi direktiivissä on erityisvaatimuksia vakuutusmuotoisille sijoitustuotteille ja niiden tarjoamiselle. Vakuutusmuotoinen sijoitustuote on määritelty direktiivissä (2 artiklan 1 kohdan 17 alakohta). Vakuutusmuotoisilla sijoitustuotteilla tarkoitetaan henkivakuutusta, johon sisältyy päätearvo (maturiteetti-arvo) tai takaisinostoarvo ja jossa markkinoiden vaihtelu vaikuttaa suoraan tai välillisesti päätearvoon tai takaisinostoarvoon tai sen osaan, lukuun ottamatta tiettyjä direktiivissä tarkemmin määriteltyjä poikkeuksia. Määritelmä on sama kuin vähittäismarkkinoille tarkoitettuja paketoituja ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita (PRIIP-tuotteita) koskevista avaintietoasiakirjoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1286/2014 (jäljempänä *PRIIP-asetus*) 2 artiklassa.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa määritellään vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoaminen (1 ja 2 alakohta), joissa uusina vakuutusten tarjoamisen muotoina on otettu huomioon myös verkkosivustojen tai muun teknisen välineen avulla tapahtuva vertailu ja myynti. Lisäksi mainitussa kohdassa määritellään vakuutus- ja jälleenvakuutusedustaja (3 ja 5 alakohta), sivutoiminen vakuutusedustaja (4 alakohta), vakuutus- ja jälleenvakuutusyritys (6 ja 7 alakohta), vakuutusten tarjoaja (8 alakohta), korvaus (9 alakohta), kotijäsenvaltio ja vastaanottava jäsenvaltio (10 ja 11 alakohta), sivuliike (12 alakohta), läheiset sidokset (13 alakohta), ensisijainen liiketoimipaikka (14 alakohta), neuvonta (15 alakohta), suuret riskit (16 alakohta), vakuutusmuotoinen sijoitustuote (17 alakohta) ja pysyvä väline (18 alakohta). Näistä kokonaan uusia ovat sivutoimisen vakuutusedustajan, korvauksen, sivuliikkeen ja läheisten sidosten määritelmät. Artiklassa myös määritellään, millaista toimintaa ei direktiivissä tarkoitettussa merkityksessä pidetä vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamisena (2 kohta).

2.2.2 Rekisteröinnin edellytykset

Direktiivissä vakuutusedustajien rekisteröinnin edellytykset on säilytetty pääosin ennallaan vakuutusedustajadirektiiviin nähden. Nykyistä selkeämmin direktiivissä säädetään siitä, että sivutoimisten vakuutusedustajien on rekisteröidyttävä. (3 artiklan 1 kohta) Direktiivissä ei ole säännöksiä vakuutus- ja jälleenvakuutusyhtiöiden toimiluvan ja toiminnan järjestämisen edellytyksistä. Niistä säädetään vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/138/EY (jäljempänä *Solvenssi II -direktiivi*). Vakuutusten tarjoamisesta annetussa direktiivissä jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus säätää, että vakuutus- tai jälleenvakuutusyritys vastaa siitä, että asiamies tai sivutoiminen asiamies täyttää rekisteröinnin edellytykset (3 artiklan 1 kohdan viides alakohta). Jäsenvaltiot voivat myös säätää, että vakuutus- tai jälleenvakuutusyritys rekisteröi tällaisen asiamiehen (3 artiklan 1 kohdan kuudes alakohta). Jäsenvaltioiden ei kuitenkaan tarvitse soveltaa rekisteröintivaatimusta kaikkiin pää- tai sivutoimisilla vakuutusmeklareilla tai asiamiehillä työskenteleviin henkilöihin (3 artiklan 1 kohdan seitsemäs alakohta).

Direktiivin mukaan pää- ja sivutoimisen vakuutusedustajan on rekisteröidyttävä toimivaltaisen viranomaisen rekisteriin siinä Euroopan unionin jäsenvaltiossa, jossa luonnollisena henkilönä toimiva edustaja asuu tai jossa oikeushenkilömuotoisen edustajan kotipaikka sijaitsee (2 artiklan 1 kohdan 10 alakohta, 3 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta). Jos vakuutusedustaja tai sivutoiminen työskentelee päivittäin muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa hän asuu, rekisteröinti on tehtävä työskentelyjäsenvaltiossa (direktiivin johdanto-osan 18 kappale). Jos pää- tai sivutoiminen vakuutusedustaja on rekisteröity yhdessä jäsenvaltioissa, uudelleenrekisteröintiä ei vaadita toisessa jäsenvaltiossa. Rekisteröinti mahdollistaa vakuutusten tarjoamisen muissa jäsenvaltioissa sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella edellyttäen, että jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä on noudatettu asianmukaista ilmoitusmenettelyä.

Viranomaisten välisellä yhteistyöllä pyritään suojaamaan asiakkaiden etua ja vakuutusmarkkinoiden luotettavaa toimintaa. Jäsenvaltioiden on perustettava sähköinen rekisteröintijärjestelmä, jossa pää- ja sivutoimisten vakuutusedustajien on mahdollista täyttää tarvittava rekisteröintilomake ja josta on pääsy Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen keskitettyyn vakuutusedustajarekisteriin. Direktiivi sallii jäsenvaltioille useiden sähköisten rekistereiden perustamisen tai ylläpitämisen: tällöin on lisäksi perustettava keskitetty tietopiste, josta voidaan tarkastaa pää- ja sivutoimisen vakuutusedustajan tiedot sekä josta on ilmentävä muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tunnistetiedot ja pääsy Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen keskitettyyn vakuutusedustajarekisteriin. (3 artiklan 2—4 kohta)

2.2.3 Palvelujen tarjoamisen vapaus ja sijoittautumisvapaus sekä kansalliset yleisen edun kannalta tarpeelliset säännökset

Direktiivissä on tarkennettu rajat ylittävää palvelujen tarjoamisen vapautta ja sijoittautumisvapautta koskevia ilmoitettavia vähimmäistietoja. Vastaanottavien valtioiden ja yhteystietojen lisäksi direktiivin mukaan on ilmoitettava pää- tai sivutoimisen vakuutusedustajan ryhmä, mahdollisen edustetun vakuutus- tai jälleenvakuutusyrityksen nimi sekä tapauksen mukaan asianomaiset vakuutusluokat. Sivuliikkeen ilmoituksessa on lisäksi oltava vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleva osoite, josta asiakirjoja on mahdollista saada, sekä sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan toiminnasta vastuussa olevan henkilön nimi. (4 artiklan 1 kohta sekä 6 artiklan 1 kohta) Direktiivissä on myös merkittävästi täsmennetty kotijäsenvaltion ja vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten toimivallan

jakoa, toimivaltuuksia sekä yhteydenpitoa koskevia säännöksiä (4 artiklan 2 ja 3 kohta sekä 6 artiklan 2 ja 3 kohta). Direktiivissä on kiinnitetty huomiota erityisesti kuluttajia suojaaviin valvontatoimenpiteisiin. Uudet viranomaisten toimivallan jakoa ja toimivaltuuksia koskevat säännökset vastaavat pääosin muissa rahoitus- ja vakuutusalan direktiiveissä säädettyä.

Myös säännöksiä kansallisista valvontatoimenpiteistä, jotka seuraavat yleisen edun vastaisesta menettelystä, on täsmennetty. Vakuutusedustusedirektiivin mukaan jäsenvaltiot ovat voineet pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä ainoastaan vakuutusedustajan antamia tietoja koskevista vaatimuksista. Vakuutusten tarjoamisesta annetussa direktiivissä jäsenvaltioiden toimivallassa olevien, yleisen edun kannalta tarpeellisten, direktiiviä tiukempien säännösten soveltamisalaa on nimenomaisesti laajennettu koskemaan direktiiviä kokonaisuudessaan. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on lisäksi itse julkistettava tällaiset kansalliset direktiivin vaatimuksia tiukemmat säännökset. (11 artiklan 1 kohta)

Lisäksi direktiivissä ei estetä vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaista viranomaista suorittamasta tarpeellisia valvontatoimenpiteitä eikä eräissä poikkeuksellisissa tapauksissa puuttumasta toisen jäsenvaltion rekisteröintivelvollisen vakuutuksentarjoajan toimintaan tai kieltämästä toimintaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa (9 artiklan 1 kohta). Uutta direktiivissä on, että siinä säädetään toimivaltaisen viranomaisen toimivallasta rajoittaa toimintaa, jota harjoitetaan sen alueella toisesta jäsenvaltiossa käsin siksi, että näin pyritään välttämään tämän jäsenvaltion sääntelyä. Tällöin menettelyyn puuttumiseksi poikkeustilanteissa edellytetään, että kyseinen toiminta suuntautuu kokonaan tai pääasiallisesti vastaanottavan jäsenvaltion alueelle. Lisäksi edellytetään, että ainoana tarkoituksena on kiertää vastaanottavan jäsenvaltion säännöksiä, joita sovellettaisiin, jos kyseisen vakuutusten tarjoajan asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka olisi kyseisessä vastaanottavassa jäsenvaltiossa, ja että sen toiminta lisäksi vaarantaa vakavasti vastaanottavan jäsenvaltion vakuutus- ja jälleenvakuutusmarkkinoiden moitteettoman toiminnan kuluttajansuojan osalta. (9 artiklan 2 kohta)

2.2.4 Ammattipätevyys ja hyvämaineisuus

Direktiivin säännöksiä ammatillisista vaatimuksista sovelletaan vakuutuksentarjoajiin ja lisäksi vakuutusyritysten ja vakuutusedustajien vakuutusten tarjoamista harjoittavaan henkilöstöön sekä sivutoimisesta vakuutusten tarjoamisesta vastaaviin henkilöihin (10 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan viides alakohta). Lähtökohtaisesti kaikilla vakuutus sopimusten tarjoamiseen, mukaan lukien myynnin valmisteluun, myyntiin ja myynnin jälkeisiin toimiin osallistuvilla henkilöillä on oltava työtehtävien luonteeseen sekä tuotteiden ja toimintojen monimuotoisuuteen sopiva hyvä ammattitaito ja pätevyys (10 artiklan 2 kohdan neljäs alakohta).

Myös vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita tarjoavien vakuutusedustajien ja -yritysten henkilöstön tiedoille ja pätevyydelle asetetut ammatittaitovaatimukset on suhteutettava tuotteiden monimutkaisuuteen ja tuotteeseen liittyviin riskeihin. Asiakkaan on voitava luottaa saamiinsa tietoihin ja tuotteesta annetun arvion laatuun. (direktiivin johdanto-osan 33 kappale)

Henkilöstön tietojen ja pätevyyden ylläpito on varmistettava riittävällä jatkuvalla koulutuksella ja muulla kehittämisellä (10 artiklan 2 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta), kuten tarjoamalla mahdollisuuksia esimerkiksi erilaisten ammatillisten kurssien suorittamiseen ja mentorointiin (direktiivin johdanto-osan 29 kappale). Koulutuksen muotoa ja sisältöä koskeviin säännöksiin on jätetty kansallista harkintavaltaa. Jäsenvaltioiden on laadittava menetelmä vakuutusedustajien ja vakuutusyritysten työntekijöiden ammatillisen tiedon ja

osaamisen arviointia ja valvontaa varten. Jäsenvaltiot voivat halutessaan vaatia todistusta tai muuta tapaa, jolla ammattipätevyys voidaan osoittaa. (10 artiklan 2 kohdan toinen ja kolmas alakohta) Vakuutuksenantajalla on oltava sisäiset menettelytavat ja arviointijärjestelmät, joiden avulla varmistetaan ja valvotaan ammattipätevyysvaatimusten asianmukainen toteutuminen. Menettelytapoja ja arviointijärjestelmiä on päivitettävä säännöllisesti. Vakuutusyritysten on myös osoitettava toiminto, jonka avulla varmistetaan hyväksytyjen toimintatapojen ja menettelyjen asianmukainen toteuttaminen. (10 artiklan 8 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta)

Kaikilta vakuutusten tarjoamiseen osallistuvilta henkilöiltä sekä pää- ja sivutoimisten vakuutusedustajien ja vakuutusyritysten vakuutusten tarjoamisesta vastaavilta johdossa toimivilta vaaditaan hyvämaineisuutta (10 artiklan 3 kohdan ensimmäinen, kolmas ja neljäs alakohta). Tällä tarkoitetaan sitä, että rikosrekisterissä ei ole merkintää vakavista omaisuus- tai muista talousrikoksista. Henkilö ei myöskään saa olla konkurssissa. (10 artiklan 3 kohdan ensimmäinen alakohta). Direktiivin mukaan jäsenvaltio voi tarvittaessa sallia, että vakuutuksentarjoaja voi tarkastaa työntekijöidensä tai edustajiensa hyvän maineen (10 artiklan 3 kohdan toinen alakohta).

2.2.5 Valitukset ja riitojenratkaisu

Direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiolla on menettelyt asiakkaiden ja muiden asianosaisten sekä kuluttajajärjestöjen tekemiä valitusmahdollisuuksia varten (14 artikla). Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttäen soveltuvin osin jo olemassa olevia elimiä luodaan asiaa koskevien unionin säädösten ja kansallisen lain mukaisesti riittäviä, tehokkaita, puolueettomia ja riippumattomia tuomioistuinlaitoksen ulkopuolisia valitus- ja oikaisumenettelyjä asiakkaiden ja vakuutuksentarjoajien välisten riitojen ratkaisemiseksi asioissa, jotka koskevat direktiivistä johtuvia oikeuksia ja velvoitteita. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tällaisia menettelyjä sovelletaan vakuutuksentarjoajiin, joita vastaan menettelyt on käynnistetty, ja että asianomaisen elimen toimivalta tosiasiallisesti ulottuu kyseisiin tarjoajiin. Jäsenvaltioiden on varmistettava, elimet tekevät yhteistyötä direktiivistä johtuvia oikeuksia ja velvoitteita koskevien rajat ylittävien riitojen ratkaisemiseksi. (15 artikla).

2.2.6 Vakuutuksentarjoajan ammattimaisuus ja asiakkaan etu

Jäsenvaltion on direktiivin mukaan varmistettava, että vakuutuksentarjoaja toimii vakuutuksia tarjotessaan aina rehellisesti, tasapuolisesti, ammattimaisesti ja asiakkaiden edun mukaisesti (17 artiklan 1 kohta). Direktiivissä on annettu eturistiriitojen ehkäisyä ja sääntelyä koskevia yksityiskohtaisia menettelytapasäännöksiä. Tähän liittyy läheisesti se, että vakuutuksentarjoajan tai muiden palveluntarjoajien käyttämät palkitsemistavat eivät saa vaarantaa vakuutuksentarjoajan velvollisuutta toimia asiakkaan edun mukaisesti. Palkitsemistavat eivät saa kannustaa vakuutuksentarjoajaa tai sen työntekijöitä suosittamaan tiettyä vakuutustuotetta asiakkaalle silloin, kun vakuutuksentarjoaja voisi tarjota muuta vakuutustuotetta, joka vastaa paremmin asiakkaan tarpeita (17 artiklan 3 kohta).

Eturistiriitojen välttämiseksi ja asiakkaan edun varmistamiseksi jäsenvaltiot voivat kieltää vakuutuksentarjoajaa hyväksymästä tai ottamasta vastaan palkkioita, provisioita tai muita rahallisia tai ei-rahallisia etuja, jotka kolmas osapuoli tai kolmannen osapuolen puolesta toimiva henkilö maksaa tai tarjoaa vakuutusten tarjoajalle vakuutustuotteiden tarjoamisen yhteydessä, taikka rajoittaa niiden hyväksymistä tai vastaanottamista (22 artiklan 3 kohta).

2.2.7 Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen

Vakuutusentarjoajan on aina ennen vakuutussopimuksen tekemistä määriteltävä asiakkaan vaatimukset ja tarpeet. Ehdotetun sopimuksen on oltava asiakkaan vakuutusta koskevien vaatimusten ja tarpeiden mukainen. Jos asiakkaalle annetaan neuvontaa eli henkilökohtainen suositus, tällöin vakuutusentarjoajan on aina selvitettävä, miksi tietty vakuutus täyttäisi parhaiten asiakkaan vaatimukset ja tarpeet (20 artiklan 1 kohta). Asiakkaalle on selkeästi kerrottava, jos vakuutusedustaja antaa neuvontaa tasapuolisen henkilökohtaisen analyysin perusteella. Tässä tapauksessa neuvonnan on perustuttava analyysiin, joka kattaa riittävän suuren määrän markkinoilla tarjolla olevista vakuutussopimuksista (20 artiklan 3 kohta).

2.2.8 Tiedonantovelvollisuudet

Aikaisempaan tapaan säädetään, että kaikkien direktiivin alaan liittyvien tietojen, jotka vakuutusentarjoaja antaa asiakkaille, on oltava asiallisia ja selkeitä eivätkä ne saa olla harhaanjohtavia. Sanottu koskee myös markkinointiviestintää, jonka tulee olla tunnistettavissa markkinoinniksi. (17 artiklan 2 kohta) Asiakkaalle on annettava merkitykselliset tiedot vakuutuksesta ymmärrettävässä muodossa (20 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta ja 4 kohta).

Direktiivin mukaan tietoja on annettava kattavasti muun muassa vakuutusyrityksestä, vakuutusedustajasta ja tämän asemasta, rekistereistä, palkkioista, vakuutuksista ja niiden ehdoista sekä riidanratkaisumenettelyistä (18 artikla). Yksityiskohtien osalta useita vakuutusten tarjoamiseen soveltuvia tiedonantovelvollisuuksia on täsmennetty, erityisesti tiettyjen riippuvuussuhteiden (19 artiklan 1 kohdan a—c alakohta) sekä asiakkaan maksamien kulujen ja palkkioiden luonteen ja määrän osalta (19 artiklan 1 kohdan d ja e alakohta sekä 2—5 kohta).

Vakuutusedustajan ja vakuutusyrityksen on direktiivin mukaan kerrottava asiakkaalle hyvissä ajoin ennen vakuutussopimuksen tekemistä tunnistetietonsa, tieto siitä, antaako se neuvontaa tarjoamistaan vakuutustuotteista, sekä riidanratkaisumenettelyistä. Direktiivissä velvoitetaan vakuutusedustajaa antamaan asiakkaalle tarkempia tietoja rekisteristä, johon vakuutusedustaja on merkitty, sekä siitä, kenen lukuun vakuutusedustaja toimii. (18 artikla) Lisäksi vakuutusedustajan on kerrottava asiakkaalle omistussuhteista, mahdollisista edustamistaan vakuutusyrityksistä sekä palkkion määräytymisperusteista (19 artiklan 1 kohta). Tarkoituksena on tapauksen mukaan osoittaa vakuutusyrityksen ja vakuutusedustajan välinen suhde ja esittää, minkä tyyppisen korvauksen vakuutusedustaja saa. Pääsääntöisesti kaikki tiedot on annettava veloituksetta paperilla tai muulla pysyvällä välineellä (23 artiklan 1 kohta). Tiedot saadaan yleensä antaa asiakkaalle verkkosivuston välityksellä, jos ne on osoitettu henkilökohtaisesti asiakkaalle taikka verkkosivuston käyttäminen on tarkoituksenmukaista, asiakas on suostunut menettelyyn ja asiakkaalle on ilmoitettu sivusto, josta tiedot ovat saatavilla asiakkaan kohtuudella tarvitseman ajan (23 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 5 kohta).

Tarjottaessa vahinkovakuutusta vakuutusentarjoajan on annettava asiakkaalle merkitykselliset tiedot vakiomuotoisella asiakirjalla. Sen laatimisesta vastaa vahinkovakuutuksen tuottaja eli käytännössä vakuutusyritys, mutta tuottaja voi olla myös muu toimija kuten vakuutusedustaja. Komissio antaa lisäksi tarkempia säännöksiä vakiomuotoisen asiakirjan muodosta ja sisällöstä sekä tietojen antamista koskevien vaatimusten ilmoittamistavasta. (20 artiklan 5—9 kohta)

Lisäksi Solvenssi II -direktiivin 183 artiklassa säädetään vahinkovakuutuksesta annettavista yleisistä tiedoista ja 184 artiklassa lisätiedoista, jossa vahinkovakuutuksia tarjotaan

sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjonnan vapauden perusteella (20 artiklan 4 kohta). Henkivakuutuksen osalta Solvenssi II -direktiivin 185 ja 186 artikloissa säädetään niistä tiedoista, jotka vakuutusyhtiön on ilmoitettava vakuutuksenottajalle ennen henkivakuutus sopimuksen tekemistä, peruuttamista koskevasta määräajasta.

Direktiivissä sallitaan, että jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä tietojen antamista koskevista vaatimuksista edellyttäen, että säännökset ovat unionin oikeuden mukaisia. Jäsenvaltioiden on toimitettava Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle ja komissiolle tällaiset kansalliset säännöksensä sekä velvoitettava toimivaltaiset viranomaiset julkistamaan asianmukaisesti tiedot siitä, onko kyseinen jäsenvaltio päättänyt soveltaa tässä kohdassa tarkoitettuja tiukempia säännöksiä ja kuinka se on päättänyt niitä soveltaa. (22 artiklan 2 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta)

2.2.9 Ristiinmyynti

Direktiivissä on uudet säännökset niin kutsutusta ristiinmyynnistä. Direktiivin mukaan ristiinmyynti voi tarjota etuja asiakkaille, mutta kyse voi myös olla käytänteistä, joissa asiakkaiden etuja ei oteta riittävästi huomioon (direktiivin johdanto-osan 53 kappale).

Jos vakuutustuote tarjotaan yhdessä sellaisen oheistuotteen tai -palvelun kanssa, joka ei ole vakuutus, osana pakettia tai samaa sopimusta, vakuutuksentarjoajan on ilmoitettava asiakkaalle, voidaanko vakuutus ja oheistuotteet tai -palvelut ostaa erikseen. Asiakkaalle on annettava riittävä kuvaus paketin eri osista ja selvitettävä vakuutuksen ja kunkin tuotteen tai palvelun kulut ja veloitukset (24 artiklan 1 kohta). Direktiivissä ei estetä sellaisten yhdistelmätarjousten myyntiä, jossa vakuutuspaketti koostuu monista erityyppisiä riskejä kattavista vakuutuksista (24 artiklan 5 kohta). Jos asiakkaalle tarjottavasta sopimuksesta tai paketista aiheutuva riski tai vakuutuksen kattavuus poikkeaa erikseen tarjottaviin osiin liittyvistä riskeistä ja kattavuudesta, vakuutuksentarjoajan on annettava riittävä kuvaus sopimuksen tai paketin eri osista ja siitä, miten niiden keskinäinen vaikutus muuttaa riskejä tai vakuutuksen kattavuutta (24 artiklan 2 kohta).

Jos vakuutus tarjotaan sellaisen tavaran tai palvelun ohessa, joka ei ole vakuutus, osana pakettia tai samaa sopimusta, vakuutuksentarjoajan on tarjottava asiakkaalle mahdollisuutta ostaa tämä päätuotteena oleva tavara tai palvelu erikseen. Tätä säännöstä ei sovelleta, jos vakuutustuote tarjotaan sijoituspalveludirektiivissä (2014/65/EU) määritellyn sijoituspalvelun tai -toiminnan, asuntoluottodirektiivin (2014/17/EU) soveltamisalaan kuuluvan luottosopimuksen tai maksutilidirektiivissä (2014/92/EU) määritellyn maksutilin yhteydessä. (24 artiklan 3 kohta) Direktiivissä ei ole säädetty täsmällisiä rajoja tai edellytyksiä pää- tai sivutuotteen tai palvelun määrittämiseksi.

Jäsenvaltiot voivat ylläpitää tai hyväksyä tiukempia lisätoimenpiteitä tai puuttua tapauskohtaisesti asiaan estääkseen vakuutuksen myynnin sellaisen oheispalvelun tai -tuotteen kanssa, joka ei ole vakuutus, osana pakettia tai samaa sopimusta, kun ne voivat osoittaa, että tällaiset käytännöt ovat haitallisia kuluttajien kannalta (24 artiklan 7 kohta).

2.2.10 Vakuutusten hyväksymismenettely

Direktiivissä on säännöksiä vakuutusten tuotehallinnasta ja hyväksymismenettelystä. Tuotehallintavaatimukset ovat uutta sääntelyä verrattuna vakuutusedustusdirektiiviin. Tarkoituksena on saada vakuutuspalvelujen markkinoille yhtenäinen käytäntö sen varmistamiseksi, että vakuutukset täyttävät yksilöityjen kohdemarkkinoiden tarpeet. Direktiivin mukaiset tuotehallintavaatimukset eivät kuitenkaan saa rajoittaa uusien

vakuutusten kehittämistä eivätkä nykyisten menettelytapojen moninaisuutta (direktiivin johdanto-osan 55 kappale).

Vakuutuksenantajilla on oltava menettelyt uusien vakuutusten ja olemassa olevien vakuutusten merkittävien muutosten hyväksymistä varten ennen vakuutus tuotteen markkinointia tai tarjoamista asiakkaille. Näitä menettelyjä on käytettävä, ylläpidettävä ja arvioitava säännöllisesti. (25 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta) Vakuutusten hyväksymismenettelyssä on määritettävä kullekin vakuutukselle yksilöidyt kohdemarkkinat, varmistettava kaikkien merkityksellisten riskien arvioiminen, varmistettava tarjoamissuunnitelman ja yksilöityjen kohdemarkkinoiden vastaavuus, sekä toteutettava kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vakuutusta tarjotaan yksilöidyille kohdemarkkinoille (25 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta).

Hyväksymismenettelyä sovelletaan lähtökohtaisesti vakuutusyhtymään. Jos vakuutusedustaja tuottaa vakuutuksia asiakkaille myytäväksi, sille säädetään vastaavat vaatimukset (25 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta).

Vakuutuksentarjoajan, joka ei itse tuota vakuutusta, on joka tapauksessa neuvontaa eli henkilökohtaista suositusta antaessaan tunnettava tuotteiden hyväksymismenettelyt, ominaispiirteet ja yksilöidyt kohdemarkkinat (25 artiklan 1 kohdan kuudes alakohta).

2.2.11 Vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tiedonantovelvollisuutta koskevat lisävaatimukset

Direktiivi on osa laajempaa EU:n lainsäädäntökokonaisuutta, jonka tarkoituksena on parantaa asiakkaansuojaa vakuutusmarkkinoilla erityisesti vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden osalta. Sijoitustuotteiden keskeisenä tarkoituksena on säästäminen, kun taas riskivakuutuksen tarkoituksena on turvata vakuutetun tai korvauksensaajan asema sellaisen vahingon sattuessa, jonka toteutumista tai toteutumisajankohtaa ei varmuudella voida ennakoita. Vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevat erityissäännökset ovat pitkälti samansuuntaisia rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU (jäljempänä *MiFID II -direktiivi*) vastaavien säännösten kanssa. MiFID II -direktiivin säännöksistä on poikettu vakuutusten tarjoamisesta annetussa direktiivissä, kun MiFID II -direktiivin säännökset eivät ole perusteltuja vakuutuksiin liittyvän muun sääntelyn taikka vakuutuksiin liittyvien erityispiirteiden vuoksi. Vakuutusten tarjoamisesta annetussa direktiivissä myös hallinnollisia seuraamuksia ja sanktioita koskevia säännöksiä on täsmennetty vastaamaan erityisesti MiFID II -direktiivin sekä PRIIP-asetuksen vastaavia säännöksiä. Erilaisten sijoitustuotteiden tarjoamiselle on tarvetta luoda tasapuoliset toimintaedellytykset ja yhdenmukainen sijoittajansuoja EU:n rahoitusmarkkinoilla. (direktiivin johdanto-osan 56 kappale)

Vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoajille eli vakuutusyhtymäille ja vakuutusedustajille (26 artikla) on säädetty direktiivin VI luvussa muun muassa selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksia koskevia lisävaatimuksia. Tämä johtuu siitä, että sijoitustuotteet ovat usein muita vakuutus tuotteita monimutkaisempia ja uudenlaisia tuotteita luodaan jatkuvasti markkinoille. Lisävaatimuksilla pyritään varmistamaan, että vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita myyvillä ja tarjoavilla vakuutuksentarjoajilla on asianmukaiset tiedot tarjottavista sijoitustuotteista ja pätevyys tarjota niitä. Vakuutuksentarjoajien tulee myös välittää tarpeelliset tiedot näistä tuotteista asiakkailleen. Koska sijoitustuotteen ostamiseen liittyy merkittäviä riskejä, asiakkaalla on korostunut tarve voida luottaa annettaviin tietoihin ja saamiensa arvioiden laatuun sekä siihen, että tiedot on annettu asiakkaan etu huomioon ottaen.

Asiakkaan vakuutustarve on aina selvitettävä. Asiakkaille tai mahdollisille asiakkaille voidaan tarjota vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita ilman neuvontaa eli henkilökohtaista suositusta taikka neuvontaa antaen. Neuvonta voi puolestaan perustua tasapuolisen analyysiin, mutta neuvontaa voidaan antaa myös ilman sitä. Asiakkailta pyydettävien tietojen laatu ja laajuus ovat jossain määrin sidoksissa siihen, annetaanko asiakkaalle neuvontaa vai eikö anneta. Jos neuvontaa ei anneta, vakuutusedustaja tai -yritys pyytää asiakasta tai mahdollista asiakasta antamaan tietoja tietämyksestään ja kokemuksestaan tiettyyn tarjottuun tai pyydettyyn tuotteeseen tai palveluun liittyvästä sijoitusalaista (30 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta). Jos neuvontaa annetaan, edellä tarkoitettujen tietojen lisäksi vakuutusedustaja tai -yritys pyytää asiakasta tai mahdollista asiakasta antamaan tietoja asiakkaan taloudellisesta tilanteesta, mukaan lukien hänen tappionsietokykynsä, sekä sijoitustavoitteista, mukaan lukien hänen riskinsieto- kykynsä (30 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta).

Asiakkaille on annettava vakuutusmuotoisista sijoitustuotteista tietyt perustiedot, kuten vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamisesta sekä kaikista kuluista ja liitännäisistä veloituksista (29 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta). Tiedot kaikista kuluista ja veloituksista, mukaan lukien neuvonta- tai palvelukulut ja -veloitukset, on koottava siten, että asiakas saa käsityksen kokonaiskuluista sekä kumulatiivisesta vaikutuksesta sijoituksen tuottoon. Asiakkaan pyynnöstä kuluista ja veloituksista on annettava yksityiskohtainen erittely. Tällaiset tiedot on myös annettava asiakkaalle vähintään vuosittain sijoituksen voimassaoloaikana (29 artiklan 1 kohdan toinen alakohta). Asiakkaalle on myös annettava ohjeistusta ja varoituksia vakuutusmuotoisiin sijoitustuotteisiin tai tiettyihin ehdotettuihin sijoitusstrategioihin sisältyvistä riskeistä (29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohta). Kuitenkin asiakkaille vakuutusmuotoisista sijoitustuotteista annettavien tietojen laatu ja laajuus ovat jossain määrin sidoksissa siihen, annetaanko asiakkaalle neuvontaa vai eikö anneta. Jos neuvontaa ei anneta, vakuutuksentarjoaja arvioi vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen ja mahdollisten muiden palveluiden asianmukaisuuden asiakkaalle. Jos neuvontaa annetaan, vakuutuksentarjoaja arvioi lisäksi vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen ja mahdollisten muiden palveluiden soveltuvuuden asiakkaalle (30 artiklan 1 ja 2 kohta). Neuvontaa annettaessa asiakkaalle on esimerkiksi kerrottava, antaako vakuutusedustaja tai -yritys asiakkaalle säännöllisen arvioinnin suositellun vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen soveltuvuudesta (29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohta). Jäsenvaltiot saavat säätää vakuutuksentarjoajille tiukempia vaatimuksia 29 artiklan soveltamisalaan kuuluvien seikkojen osalta (29 artiklan 3 kohta).

Eräissä direktiivissä säädetyissä tapauksissa jäsenvaltioille on annettu mahdollisuus säätää, että tiettyjen vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden osalta asianmukaisuusarviointi voidaan jättää asiakkaan suostumuksella kokonaan tekemättä (engl. execution only -vakuutusmuotoiset sijoitustuotteet, 30 artiklan 3 kohta).

2.2.12 Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta

Erityisesti sijoitusvakuutusta tarjottaessa saattaa syntyä tilanteita, joissa vakuutuksentarjoajalle on edullista toimia tavalla, joka kasvattaa tarjoajan saamansa palkkion tai muun vastikkeen määrää. Näin voidaan toimia riippumatta siitä, onko asiakkaalle tehty tarjous asiakkaan edun mukainen. Tällainen tilanne voi syntyä silloin, kun vakuutuksentarjoajan saama rahallinen palkkio on sidottu suoraan vakuutusmaksun tai esimerkiksi sijoitusvakuutukseen liitetyn sijoituskohteen toimenpidepalkkion suuruuteen.

Direktiivissä eturistiriitoja on pyritty ehkäisemään läpinäkyvillä tiedonantosaännöksillä, jotka koskevat vakuutuksenantajan, vakuutusedustajan, sivutoimisen vakuutusedustajan ja työntekijän tarjottuun sopimukseen liittyvien palkkioiden ja muiden kannustimien luonteen

ilmoittamista. Tarvittaessa vakuutusedustajan on ilmoitettava myös korvauksen määrä. Asiakkaille on ilmoitettava ennen sopimuksen tekemistä selkeästi, ketä vakuutusedustaja edustaa ja minkälaisen korvauksen se saa vakuutussopimuksen tekemisen perusteella. Myös vakuutuksenantajan on annettava asiakkaalle tieto siitä, minkä luonteisen korvauksen se tai sen työntekijä saa vakuutustuotteiden tarjoamisen tai myynnin perusteella. (19 artiklan 1 kohdan d ja e alakohta ja 2—5 kohta, 21 artikla sekä 29 artiklan 1 kohta)

Direktiivissä säädetään lisäksi nimenomaisesti, että jäsenvaltiot voivat kieltää kolmannelta osapuolelta saatavien palkkioiden tarjoamisen tai vastaanottamisen tai rajoittaa niiden vastaanottamista tai tarjoamista vakuutusten tarjoamisen tai sijoitusvakuutuksia koskevan vakuutusneuvonnan yhteydessä taikka entisestään rajoittaa niiden tarjoamista tai vastaanottamista (22 artiklan 3 kohta ja 29 artiklan 3 kohta). Direktiivissä ei siten kiellä vakuutuksenantajia tai muita maksamasta asiakkaan puolesta palkkiota vakuutusmeklarille, vaan direktiivissä jätetään jäsenvaltioille tältä osin kansallista harkintavaltaa.

Direktiiviin sisältyy säännöksiä, joilla pyritään edistämään vakuutusedustajien ja osaksi myös vakuutusyriyten työntekijöiden eturistiriitojen tunnistamista ja ehkäisyä. Vakuutuksentarjoajat tai niiden ryhmään kuuluvat yritykset harjoittavat usein samanaikaisesti muita liiketoimia, mikä voi lisätä sen asiakkaiden etujen ja eri liiketoimien välisen osapuolten eturistiriitojen mahdollisuutta. Direktiivillä pyritään varmistamaan, etteivät mahdolliset eturistiriidat johda tilanteeseen, jossa palveluja tarjotaan asiakkaiden etujen vastaisesti. Erityisesti sanottu liittyy vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen.

Vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamista harjoittavan vakuutusedustajan tai -yrityksen osalta direktiivissä on säädetty eräitä lisävaatimuksia. Tällaista toimintaa harjoittavan vakuutusedustajan ja vakuutusyrityksen on järjestettävä sen liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen sekä tarjottaviin vakuutustuotteisiin nähden tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset menettelytavat, joilla pyritään tunnistamaan ja ehkäisemään eturistiriitoja, jotka vaikuttavat haitallisesti sen asiakkaiden etuihin. Menettelyitä on perusteltua arvioida säännöllisesti uudelleen ja ylläpitää niiden hyvää tasoa. (27 artikla ja 28 artiklan 1 kohta)

Jos vakuutuksentarjoajan eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi soveltamalla menettelyillä ei pystytä riittävällä tavalla varmistamaan, että asiakkaan etuihin kohdistuvat riskit vältetään, vakuutuksentarjoajan on lisäksi selkeästi ilmoitettava asiakkaalle eturistiriitojen yleinen luonne tai lähteet hyvissä ajoin ennen vakuutussopimuksen tekemistä (28 artiklan 2 kohta). Direktiivissä on säädetty tarkempia säännöksiä tällaisen ilmoituksen antamistavasta (28 artiklan 3 kohta).

Vakuutuksia tai vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita tarjottaessa vakuutuksentarjoajalle tai millekään osapuolelle suoritettavat palkkiot eivät saa heikentää asiakkaalle annettavan palvelun laatua eivätkä haitata rehellisen, tasapuolisen, ammattimaisen ja asiakkaan edun mukaisen toiminnan toteutumista (17 artiklan 3 kohta ja 29 artiklan 2 kohta).

2.2.13 Viranomaisten toimivaltuudet sekä seuraamukset ja muut toimenpiteet

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä toimivaltaiset viranomaiset, joiden tehtävänä on huolehtia tämän direktiivin täytäntöönpanosta. Jäsenvaltio voi nimetä yhden tai useamman toimivaltaisen valvontaviranomaisen. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava tästä sekä mahdollisesta näiden valvontaviranomaisten välisestä tehtävien jaosta komissiolle. (12 artiklan 1 kohta) Eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tehtävä keskenään yhteistyötä ja vaihdettava kaikenlaisia vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoajiin liittyviä tietoja. (13 artiklan 1 kohta)

Tämä liittyy erityisesti vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoajien hyvää mainetta sekä ammatillista tietämystä ja pätevyyttä koskeviin tietoihin (13 artiklan 2 kohta). Tavoitteena on varmistaa, että direktiiviä sovelletaan asianmukaisesti. Direktiivissä säädetään myös toimivaltaisten viranomaisten oikeudesta tehdä valvontatoimenpiteitä ja määrätä hallinnollisia seuraamuksia sekä vaihtaa niistä tietoja muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. (12 artiklan 3 kohta sekä 31—36 artikla)

Toimivaltaiset viranomaiset voivat direktiivin mukaan sopia vakuutusedustajien tai sivutoimisten vakuutusedustajien valvontatehtävien siirtämisestä. Jos vakuutus- tai jälleenvakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ensisijainen liiketoimipaikka sijaitsee toisessa jäsenvaltiossa kuin kotijäsenvaltiossa, kyseisen toisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi sopia kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa, että se toimii kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tapaan direktiivin IV, V, VI ja VII luvun säännösten osalta. Jos tällainen sopimus tehdään, kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava asiasta Euroopan vakuutus- tai jälleenvakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle sekä vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle viipymättä. (7 artiklan 1 kohta)

Direktiivissä säädetään hallinnollisista seuraamuksista ja muista varoittavista toimenpiteistä, jotka ovat samansuuntaisia kuin muualla vakuutus- ja rahoituslalla olevassa sääntelyssä. Hallinnolliset seuraamukset ja niitä koskevat päätökset voidaan myös tietyin ehdoin julkistaa (32 artikla). Jäsenvaltioille on jätetty mahdollisuus määrätä hallinnollisten seuraamusten ohella rikosoikeudellisia seuraamuksia samasta rikkomuksesta edellyttäen, että toimivaltaisten viranomaisten yhteistyö- ja muut tiedonvaihtomahdollisuudet säilyvät (31 artiklan 1, 2 ja 6 kohta). Toimivaltaisille viranomaisille on annettava valtuudet määrätä riittävän suuria taloudellisia seuraamuksia rikkomuksista (33 artiklan 1 kohdan e ja f alakohta sekä 4 kohta). Lisäksi jäsenvaltioiden on luotava tehokkaat järjestelyt sille, että rikkomisista voidaan ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle (35 artikla).

2.2.14 Loppusäännökset

Direktiivin lopussa ovat säännökset tietosuojasääntelyn soveltamisesta, siirretyn säädösvallan käyttämisestä, uudelleentarkastelusta ja arvioinnista, siirtymäkaudesta sekä voimaantulosta.

2.3 Komission asetusten pääkohdat

2.3.1 Yleistä

Komission tarkoituksena on täydentää direktiivin sääntelyä kahdella alemmanasteisella komission delegoidulla asetuksella. Direktiivissä komission toimivallasta antaa tarkempia säännöksiä on säädetty vakuutusten tuotehallinnan (25 artiklan 2 kohta), eturistiriitojen hallinnan (28 artiklan 4 kohta), vastikkeiden (29 artiklan 4 kohta) sekä asianmukaisuus- ja soveltuvuusarvioinnin osalta (30 artiklan 6 kohta). Ensimmäinen komission delegoitu asetukset on tarkoitus antaa tuotehallinnasta, joka koskee kaikkia vakuutuksia. Toinen komission delegoitu asetukset on tarkoitus antaa eturistiriitojen hallinnasta, vastikkeista, asianmukaisuus- ja soveltuvuusarvioinnista, jotka koskevat vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita.

Komission delegoidut asetukset annettaneen syksyllä 2017. Ne perustuvat ainakin pääosin Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen tekniseen ohjeeseen, joka on annettu komissiolle helmikuussa 2017 (European Insurance and Occupational Pensions Authority: Technical Advice on possible delegated acts concerning the Insurance Distribution Directive, EIOPA 17/048, päivätty 1.2.2017). Säännöksissä on pyritty varmistamaan kuluttajien

sisämarkkinoiden läpinäkyvyys, yksinkertaisuus, saavutettavuus ja reiluus. Tämän johdosta yhtäältä tuotehallintaa koskevilla säännöksillä pyritään luomaan puitteet kuluttajille tarjottujen vakuutusten parempaa hallintoa, soveltuvuutta ja saatavuutta varten. Toisaalta eturistiriitojen hallintaa, vastikkeita sekä asianmukaisuus- ja soveltuvuusarviointia koskevilla säännöksillä pyritään luomaan puitteet vakuutuksenantajien ja vakuutusedustajien kunnollisille tarjoamiskäytännöille siten, että kuluttajille annettavissa suosituksissa otetaan huomioon kuluttajien tarpeet, vaatimukset ja asiakastyypit. Lisäksi huomiota on kiinnitetty siihen, että vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamisesta säädettäisiin mahdollisimman pitkälti samalla tavalla kuin muiden sijoitustuotteiden tarjoamisesta silloin, kun eri direktiivien sanamuodoissa ei ole olennaisia eroja.

2.3.2 Tuotehallintajärjestelmät

Tuotehallintajärjestelmät ja uudet niitä koskevat säännökset ovat keskeisessä asemassa asiakkaansuojan kannalta. Järjestelmien avulla varmistetaan, että vakuutukset vastaavat kohdemarkkinoiden tarpeita vakuutuksen elinkaaren aikana ja siten vähentävät väärinmyymisen mahdollisuuksia. Järjestelmät täydentävät tarjoamisenmenettely- ja tiedonantosäännöksiä. Säännöksissä tehdään jaottelu sen mukaan, onko kyse vakuutuksen tuottavan vai tuotantoprosessiin osallistumattoman vai molempiin edellä mainittuihin ryhmiin kuuluvan vakuutuksen tarjoajan järjestelmistä. Molemmissa tapauksissa yrityksen johdon tehtävänä on huolehtia riittävien järjestelmien luomisen, käytön ja ylläpidon järjestämisestä.

Vakuutuksen tuottavan vakuutuksen tarjoajan tehtävät jakautuvat eri vaiheisiin. Alkuvaiheen tehtävänä on selvittää kohdemarkkinat, joille suunniteltu vakuutus on ja ei ole asianmukainen. Sen jälkeen tuottajan on arvioitava vakuutuksen suoriutumista markkinoilla erilaisissa tilanteissa tai skenaarioissa. Tällöin vakuutusta on tarkasteltava uudelleen vakuutuksen ominaisuuksia siitä näkökulmasta, voiko vakuutus aiheuttaa haittaa asiakkaalle erilaisissa tilanteissa. Tarvittaessa on muutettava sen ominaisuuksia ja minimoitava haitalliset ominaisuudet. Lopuksi tuottajan on selvitettävä jakelukanavat, niiden toimiminen tuottajan tuotehallintajärjestelmien mukaisesti sekä annettava vakuutuksen tarjoajille tietoa vakuutuksesta ja sen hyväksymismenettelyistä.

Vakuutuksen tuottajan on luotava, käytettävä ja ylläpidettävä vakuutuksen tuotehallintajärjestelmiä. Tällöin luodaan asianmukaiset toimenpiteet ja menettelyt, joiden tarkoituksena on suunnitella, valvoa ja arvioida uudelleen vakuutusten tarjoamisenmenettelyitä asiakkaille sekä puuttua sellaisten vakuutusten tarjoamiseen, jotka aiheuttavat haittoja asiakkaille. Tuotehallintajärjestelmä on dokumentoitava kirjalliseen asiakirjaan, joka on henkilöstön ohella pyynnöstä myös valvontaviranomaisen saatavilla. Tuotehallintajärjestelmän on oltava riittävä vakuutusten riskeihin ja monimutkaisuuteen nähden sekä liiketoiminnan laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden.

Vakuutuksen tuottajan tuotehallintajärjestelmän tavoitteena on vähentää tai poistaa asiakkaalle aiheutuvia haittoja, tukea eturistiriitojen tunnistamista ja ratkaisemista. Tavoitteena on myös varmistaa, että vakuutukset vastaavat asiakkaiden tarpeita ja vaatimuksia ottaen huomioon heidän taloudellinen tilanteensa, tavoitteensa sekä tietonsa ja kokemuksensa kyseisestä sijoitusalaista.

Säännöksissä tarkennetaan yksityiskohtaisesti sitä, milloin tiettyä toimijaa on pidettävä direktiivissä tarkoitettuna vakuutuksen tuottajana. Soveltamisen kannalta keskeistä on päätöksentekijän rooli vakuutuksen suunnittelua ja kehittämistä koskevassa menettelyssä. Tällaisena pidetään vakuutuksen keskeisistä ominaisuuksista kuten kattavuudesta, kustannuksista, riskeistä, kohdemarkkinoista, korvauksista ja takuuoikeuksista päättämistä.

Vakuutuksen sopeuttamista yksittäisen asiakkaan tarpeisiin ei yleensä pidetä vakuutuksen tuottamisena. Vaikka vakuutusedustajaa pidettäisiin vakuutuksen tuottajana, vakuutuksenantaja vastaa kuitenkin vakuutussopimuksesta johtuvista velvollisuuksista asiakasta kohtaan ja sitä on pidettävä mahdollisen vakuutusedustajan ohella tuottajana tuotehallintajärjestelmien ylläpidon näkökulmasta.

Vakuutuksen tuottajan on riittävän yksityiskohtaisesti yksilöitävä vakuutukselle kohdemarkkinat ja asiakasryhmät, joille vakuutus on sopiva ja joille se ei ole sopiva. Yksilöityjen kohdemarkkinoiden määrittelyssä asiakkaiden tiettyjä ominaisuuksia yleistetään abstraktilla tasolla, mikä poikkeaa asiakkaan yksilöllisen vakuutusta koskevien tarpeiden ja vaatimusten huomioimisesta sekä yksilöllisen asianmukaisuus- ja soveltuvuusarvioinnin tekemisestä. Vakuutuksen tuottajan on otettava huomioon suunnitellun vakuutuksen ominaispiirteet. Vakuutuksen tuottajan on tuotettava vakuutuksia sopiville kohdemarkkinoille ottaen huomioon myös tällaisten kohdemarkkinoiden tyypillisten asiakkaiden ominaisuudet, kuten vakuutustarpeet, työllisyystilanne, taloudellinen tilanne, sijoittamisen tavoitteet, sijoituskokemus ja heidän saatavillaan olevat tiedot.

Vakuutuksen suunnitteluun osallistuvalla henkilöstöllä on oltava tarvittava koulutus, tiedot, taidot ja erityisosaaminen, jotta vakuutuksen ominaisuudet vastaavat yksilöityjen kohdemarkkinoiden ominaisuuksia ja tavoitteita sekä ovat asiakkaiden etujen mukaisia vakuutuksen elinkaaren ajan. Vakuutusta, erityisesti vakuutusmuotoista sijoitustuotetta, on koeteltava riittävästi erilaisin oletuksin erilaisissa tilanteissa tai skenaarioissa ennen markkinointia tai vakuutuksen keskeisten ominaisuuksien muuttamista. Vakuutusta ei saa markkinoida, jos osoittautuu, että vakuutus ei vastaa yksilöityjen kohdemarkkinoiden ominaisuuksia tai tavoitteita taikka ei ole asiakkaiden etujen mukainen.

Vakuutusta ja sen markkinointia on valvottava ja arvioitava säännöllisesti uudelleen. Vakuutuksen tuottajan on pyrittävä selvittämään, onko olemassa tapahtumia, jotka voisivat olennaisesti vaikuttaa vakuutuksen keskeisiin ominaisuuksiin, kattavuuteen tai takuusiin mukaan lukien riskiin tai tuotto-odotuksiin. On selvittettävä, tarjotaanko vakuutusta yksilöidylle kohderyhmälle vai myös sen ulkopuolelle. Samoin on arvioitava vakuutuksen vastaavuutta edellä mainittuihin asiakkaiden ominaisuuksiin, vakuutusta koskeviin tarpeisiin ja vaatimuksiin sekä taloudellisten seikkoihin. Uudelleenarvioinnin tiheys on vakuutuksentarjoaja- ja vakuutuskohtainen, eikä se ole yleispätevästi määritettävissä.

Jos vakuutuksen elinkaaren aikana havaitaan, että vakuutukseen liittyvät olosuhteet saattavat aiheuttaa riskejä asiakkaiden vahingoksi, vakuutuksen tuottajan on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin riskien vähentämiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi. Vakuutuksen tuottajan on myös ilmoitettava korjaavista toimenpiteistä vakuutuksentarjoajille ja asiakkaille. Toimenpiteet ovat vakuutuksentarjoaja- ja vakuutuskohtaisia, eivätkä ne ole yleispätevästi määritettävissä. Esimerkkeinä voidaan mainita tapahtumista ja niiden vakuutukseen kohdistuvista vaikutuksista kertominen asiakkaille, vakuutuksentarjoajille tai valvontaviranomaiselle, vakuutuksen muuttaminen, vakuutuksen hyväksymis- tai tarjoamisenmenettelyn muuttaminen, uuden vakuutuksen ehdottaminen asiakkaalle, kohdemarkkinoiden muuttaminen tai vakuutuksen tarjoamisen lopettaminen.

Vakuutuksen tuottajan on huolellisuutta noudattaen valittava vakuutuksen kohdemarkkinoiden kannalta sopivat jakelukanavat. Valintaa tehtäessä on otettava huomioon vakuutuksen ominaisuudet. Vakuutuksentarjoajalla on myös oltava riittävät tiedot, taidot ja erityisasantuntemus vakuutuksen keskeisten ominaisuuksien ja kohdemarkkinoiden ymmärtämiseksi. Vakuutuksentarjoajille on annettava kaikki asianmukaiset, ajantasaiset ja selkeät tiedot vakuutuksen keskeisistä ominaisuuksista kuten riskeistä, kustannuksista,

mahdollisista haitoista ja eturistiriidoista sekä vakuutuksen hyväksymismenettelystä, kohdemarkkinoista ja tarjoamisstrategiasta. Vakuutuksen tuottajan on kohtuullisin toimenpitein valvottava sitä, että jakelukanavat toimivat vakuutuksen tuottajan tuotehallintajärjestelmän tavoitteiden mukaisesti. Valvontavelvollisuus ei ulotu tämän vaatimuksen täyttämisen ulkopuolelle. Vakuutuksen tuottajan on säännöllisesti tarkasteltava, tarjotaanko vakuutusta kohderyhmälle vai ei. Tarvittaessa on ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin vakuutuksentarjoajaa kohtaan. Viime kädessä kysymykseen voi tulla yhteistyön lopettaminen vakuutuksentarjoajan kanssa.

Vakuutuksen tuotantoprosessiin osallistumattoman vakuutuksentarjoajan tehtävänä on tehdä asianmukaiset toimenpiteet ja järjestelmät vakuutusten tarjoamiseksi ja tietojen saamiseksi vakuutuksen tuottajalta. Järjestelmä on dokumentoitava kirjalliseen asiakirjaan, joka on henkilöstön ohella pyynnöstä myös valvontaviranomaisen saatavilla. Järjestelmän on oltava riittävä vakuutusten riskeihin ja monimutkaisuuteen nähden sekä liiketoiminnan laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden.

Vakuutuksentarjoajan on saatava kaikki asianmukaiset tiedot vakuutuksesta sen tuottajalta sekä luotava tarjoamisstrategia ja jakelukanavat. Järjestelmien tarkoituksena on vähentää tai poistaa asiakkaalle aiheutuvia haittoja sekä tukea eturistiriitojen tunnistamista ja ratkaisemista. Tarkoituksena on myös varmistaa, että vakuutukset vastaavat asiakkaiden tarpeita ja vaatimuksia ottaen huomioon heidän taloudellinen tilanteensa, tavoitteensa sekä tietonsa ja kokemuksensa kyseisestä sijoitusalaista. Vakuutuksentarjoajan on arvioitava vakuutukseen liittyvien eturistiriitojen mahdollisuutta ja tehtävä tarpeelliset toimenpiteet eturistiriitojen vähentämiseksi. Vakuutuksentarjoajan on toimittava asiakkaan edun mukaisesti. Esimerkiksi jos vakuutus ei tuota asiakkaalle mitään lisäarvoa vaan ainoastaan palkkioita vakuutuksentarjoajalle, tällaisen vakuutuksen tarjoamisesta asiakkaalle olisi luovuttava.

Vakuutuksentarjoaja ei saa lähtökohtaisesti toimia tarjoamisstrategian vastaisesti taikka tarjota vakuutuksia muille kuin vakuutuksen tuottajan yksilöimille kohdemarkkinoille. Vakuutuksentarjoajalla voi olla tarjoamisstrategia, jossa on määritelty poikkeukselliset tilanteet, joissa tarjoaminen muille kuin kohderyhmään kuuluville asiakkaille on mahdollista. Tällöin vakuutuksentarjoajan on voitava varmistua siitä, että vakuutus vastaa tällaisen asiakkaan tarpeita ja vaatimuksia. Vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tapauksessa vakuutuksentarjoajan on lisäksi varmistuttava siitä, että tällainen sijoitustuote on asiakkaalle soveltuva.

Vakuutuksentarjoajan on tarkasteltava järjestelmiään säännöllisesti uudelleen, jotta ne pysyvät ajantasaisina. Erityinen selvitettävä seikka on, tarjotaanko vakuutuksia edelleen yksilöidyille kohdemarkkinoille vai niiden ulkopuolisille asiakkaille. Tarvittaessa on muutettava tarjoamisstrategiaa.

Vakuutuksentarjoajan on pidettävä yhteyttä vakuutuksen tuottajan kanssa. Vakuutuksen tuottajan pyynnöstä vakuutuksentarjoajan on toimitettava vakuutuksen tuottajalle vakuutusta koskevat myyntitiedot ja tarvittaessa tiedot vakuutuksentarjoajan suorittamista järjestelmien uudelleentarkasteluista. Vakuutuksentarjoajan on myös ilmoitettava vakuutuksen tuottajalle havaitsemistaan mahdollisista ongelmista, jotka saattavat aiheuttaa haittaa yksilöityjen kohdemarkkinoiden asiakkaille. Samoin ilmoitettava siitä, että vakuutus tai muu palvelu ei enää vastaa yksilöityjen kohdemarkkinoiden ominaisuuksia. Tällöin vakuutuksentarjoajan on myös päivitettävä tarjoamisstrategiaa.

2.3.3 Eturistiriitojen hallinta

Vakuutuksenantajien ja vakuutusedustajien on säännöllisesti ja ajantasaisesti arvioitava, onko vakuutusten tarjoamiseen suoraan osallistuvilla tai välillisesti heitä valvovilla työntekijöillä tai muilla henkilöillä sellainen tarjoamiseen liittyvä tavoite, joka on ristiriidassa asiakkaan edun kanssa ja joka mahdollisesti vaikuttaa palveluun asiakkaan vahingoksi. Vakuutuksenantajien ja vakuutusedustajien on myös selvítettävä asiakkaiden keskinäisiä eturistiriitoja. Säännöksissä määritellään vakuutusyrityksen tai vakuutusedustajan eturistiriita asiakkaan edusta poikkeavaksi tavoitteeksi, joka mahdollisesti vaikuttaa vakuutusten tarjoamisen lopputulokseen. Käytännössä havaitut eturistiriitatilanteet on dokumentoitava. Niistä on raportoitava kirjallisesti ja riittävän usein vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan johdolle. Säännöllisissä uudelleentarkasteluissa havaitut puutteet eturistiriitoja koskevissa menettelyissä on korjattava.

Huomioon on otettava vähintään seuraavat tilanteet:

- vakuutusedustaja, vakuutuksenantaja taikka niiden vakuutusten tarjoamiseen suoraan osallistuva tai välillisesti heitä valvova työntekijä tai muu henkilö todennäköisesti saa taloudellista voittoa tai välttää taloudellisen menetyksen asiakkaan vahingoksi;
- vakuutusedustajalla, vakuutuksenantajalla taikka niiden vakuutusten tarjoamiseen suoraan osallistuvalla tai välillisesti heitä valvovalla työntekijällä tai muulla henkilöllä on taloudellinen tai muunlainen kannustin suosia tiettyä asiakasta tai asiakasryhmää toisen asiakkaan vahingoksi;
- vakuutuksenantajalla vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen tarjoamisesta vastaavaa tai siihen osallistuvaa työntekijää taikka vakuutusedustajaa pidetään olennaisella tavalla osallisena tällaisten sijoitustuotteiden hallinnointiin tai kehittämiseen, erityisesti jos he voivat vaikuttaa niiden hinnoitteluun tai tarjoamiskustannuksiin.

Vakuutusedustajien ja vakuutuksenantajien on luotava, pantava täytäntöön ja ylläpidettävä tehokkaita eturistiriitojen tunnistamista ja ehkäisemistä koskevia kirjallisia periaatteita ottaen huomioon liiketoiminnan luonne, laajuus ja monimutkaisuus. Huomioon on otettava myös mahdollinen ryhmärakenne ja ryhmän muiden yritysten liiketoiminnot. Periaatteissa on tunnistettava olosuhteet tai tekijät, jotka johtavat tai voivat johtaa sellaisten eturistiriitojen muodostumiseen, jotka aiheuttavat yhdelle tai useammalle asiakkaalle vahinkoa.

Periaatteissa on myös määritettävä menettelyt, joiden avulla ehkäistään tai hallitaan eturistiriitoja ja niiden synnyttämiä vahinkoja asiakkaalle. Tällainen menettely on esimerkiksi se, että estetään tai valvotaan tehokkaasti tietojenvaihtoa sellaisten henkilöiden kesken, jotka osallistuvat eturistiriitoja synnyttäviin toimintoihin, jos tietojenvaihto voi vahingoittaa yhden tai useamman asiakkaan etuja. Kyse voi olla myös sellaisten asiakkaiden, joiden edut ovat vastakkaiset, edustajien tai palveluntarjoajien erillisestä valvonnasta. Eturistiriitoja voidaan vähentää myös sillä, että estetään tai poistetaan maksut, mukaan lukien palkkiot, keskenään ristiriitaisia etuja edustaville toimintoille tai henkilöille. Tässä tarkoitettuna menettelynä pidetään myös sitä, että kenen tahansa henkilön mahdollisuuksia käyttää epäasiallista vaikutusvaltaa vakuutusten tarjoamiseen osallistuvaan henkilöön ehkäistään tai rajoitetaan. Samoin on ehkäistävä tai valvottava vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön harjoittamaa vakuutusten tarjoamista, jos toiminnasta voi syntyä haittaa tehokkaalle eturistiriitojen hallinnoinnille. Luettelo ei ole tyhjentävä. Vakuutusyritys tai vakuutusedustaja voi ryhtyä muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin, jos edellä mainitut toimenpiteet eivät ole riittäviä eturistiriitojen havaitsemiseksi, ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Direktiivin 28 artiklan

2 kohdassa tarkoitettu eturistiriitojen yleisen luonteen tai lähteen kertominen asiakkaalle on viimesijainen keino, kun muut tehokkaat yritysrahoitukseen ja hallintoon liittyvät toimenpiteet eivät ole riittäviä estämään asiakkaiden etujen vahingoittamista. Ensisijaisesti eturistiriidat on pyrittävä ratkaisemaan muulla tavoin.

2.3.4 Palkkiot ja muut korvaukset

Korvaus on määritelty direktiivin 29 artiklan 2 kohdassa korvauksen osien mukaisesti. Direktiivin säännöksessä korvauksen osia ovat palkkio, provisio tai ei-rahallinen etu. Palkitsemisohjelma määrittää korvauksen maksamista ohjaaviksi säännöiksi.

Korvauksella tai palkitsemisohjelmalla on haitallisia vaikutuksia asiakkaille, jos sen luonne tai laajuus kannustaa vakuutusten tarjoamisen toteuttamiseen tavalla, joka ei ole asiakkaan etujen mukaista. Vakuutuksenantajien ja vakuutusedustajien on arvioitava kaikkia keskeisiä tekijöitä, jotka lisäävät tai vähentävät asiakkaalle tarjotun palvelun laatuun kohdistuvien haittojen todennäköisyyttä, kuten seuraavia seikkoja:

- korvaus tai palkitsemisohjelma kannustaa vakuutuksenantajaa tai vakuutusedustajaa tarjoamaan tai suosittamaan asiakkaalle tiettyä vakuutusta tai palvelua, vaikka vakuutuksenantaja tai vakuutusedustaja voisi alusta alkaen suositella toista saatavilla olevaa vakuutusta tai palvelua, joka vastaisi paremmin asiakkaan tarpeisiin ja vaatimuksiin;
- korvaus tai palkitsemisohjelma perustuu ainoastaan tai pääosin määrällisiin kaupallisiin kriteereihin eikä siinä oteta huomioon laadullisia kriteereitä, jotka koskevat sovellettavia säännöksiä, asiakkaan reilua kohtelua tai asiakaspalvelun laatua;
- korvauksen arvo on epäsuhteessa tarjotun vakuutuksen tai palvelun arvoon;
- yksittäistapauksessa tai ylipäätään palkitsemisohjelmassa ei ole olemassa asianmukaista takaisinsaantijärjestelyä, jos vakuutus päättyy tai päätetään aikaisessa vaiheessa, mihin voi liittyä se, että korvaus maksetaan kokonaan tai pääosin etupainoisesti;
- sitä seikkaa, maksetaanko korvaus kokonaan tai pääasiassa vakuutussopimuksen tekemisen hetkellä vai ulottuuko korvauksen maksaminen koko vakuutussopimuksen voimassaoloajalle;
- palkitsemisohjelmassa on mikä tahansa muuttuva kynnys tai arvon kiihdyttävä, jonka ehdot täyttyvät, kun saavutetaan myynnin määrään tai arvoon perustuva myyntitavoite.

Vakuutuksenantajien tai vakuutusedustajien johdon on hyväksyttävä palkitsemisohjelmat. Vakuutuksenantajien ja vakuutusedustajien on laadittava, pantava täytäntöön, ylläpidettävä ja säännöllisesti arvioitava uudelleen riittäviä hallinnollisia järjestelmiä ja menettelyitä. Niiden avulla on voitava arvioida jatkuvasti ja varmistaa, että tyypillisesti tietystä vakuutuksesta maksettava korvaus tai palkitsemisohjelman mukainen korvaus ei vaikuta haitallisesti asiakkaalle tarjotun palvelun laatuun eikä estä vakuutuksenantajaa tai vakuutusedustajaa toimimasta rehellisesti, reilusti, ammattimaisesti ja asiakkaan edun mukaisesti.

2.3.5 Asianmukaisuus- ja soveltuvuusarviointi vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita tarjottaessa

Asianmukaisuus- ja soveltuvuusarviointia varten on pyydettävä seuraavat tarpeelliset tiedot, jotka koskevat asiakkaan tietoja ja kokemuksia sijoittamisesta, siinä määrin kuin ne ovat relevantteja tietyn asiakkaan tai tietyn vakuutuksen tai palvelun osalta:

- asiakkaan tuntemat palvelut, liiketoimet, vakuutusmuotoiset sijoitustuotteet tai rahoitusvälineet;
- asiakkaan aikaisemmat vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita tai rahoitusvälineitä koskevat liiketoimet sekä niiden toteuttamisen ajanjaksot;
- asiakkaan koulutustaso sekä nykyinen tai aikaisempi relevantti ammatti.

Asianmukaisuusarvioinnissa arvioidaan, onko asiakkaalla riittävät tiedot ja kokemus, jotta asiakas ymmärtää vakuutuksen riskit.

Soveltuvuusarvioinnin yhteydessä vakuutuksenantaja tai vakuutusedustaja kertoo asiakkaalle, että tietojen pyytäminen mahdollistaa toimimisen asiakkaan edun mukaisesti. Soveltuvuusarviointia varten vakuutuksenantaja tai vakuutusedustaja määrittää tarkemmin asiakkaalta pyydettävät tiedot. Osa tiedoista on voitu saada jo vakuutustarpeen arvioinnin yhteydessä. Vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan tulee ymmärtää asiakkaan keskeiset ominaisuudet ja tavoitteet, jotta se voi kohtuudella arvioida, vastaako sen antama henkilökohtainen suositus seuraavia:

- asiakkaan sijoitustavoitteita mukaan lukien riskinsietokyky;
- asiakkaan taloudellista tilannetta mukaan lukien tappionsietokyky;
- asiakkaalla olevia sijoitusalaan koskevia tarpeellisia tietoja ja kokemuksia kyseisestä vakuutuksesta tai palvelusta.

Sijoitustavoitteita koskevien tietojen osalta on selvitettävä ajateltu sijoituksen ajanjakso sekä sijoituksen tarkoitus, riskinottohalukkuus ja riskiprofiili. Taloudellista tilannetta koskevien tietojen osalta on selvitettävä vähintään säännölliset tulonlähteet ja niiden laajuus, varallisuus mukaan lukien helposti rahaksi muutettavat (engl. liquid) varat, sijoitukset ja kiinteä omaisuus, sekä säännölliset taloudelliset vastuut.

Ryhmävakuutuksen osalta vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on määritettävä periaatteet, keneen soveltuvuusarviointi kohdistetaan, keneltä tietoja pyydetään ja muutoinkin miten se toteutetaan käytännössä. Periaatteet on dokumentoitava ja säilytettävä.

Vakuutuksenantajalla tai vakuutusedustajalla on oikeus luottaa asiakkaan antamien tietojen oikeellisuuteen, jollei se tiedä tai sen pitäisi tietää, että asiakkaan antamat tiedot ovat ilmeisen virheellisiä tai harhaanjohtavia, kuten vanhentuneita, epätarkkoja tai epätäydellisiä. Vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on kohtuullisin toimenpitein pyrittävä varmistamaan asiakkaalta saatujen tietojen luotettavuus, esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- asiakkaalle korostetaan ajantasaisten ja tarkkojen tietojen merkitystä;
- kaikki käytetyt välineet, kuten asiakkaiden riskin profilointivälineet taikka tietojen ja taitojen arviointivälineet, ovat tarkoitukseensa sopivia, ja välineiden rajoittuneisuuksia pyritään aktiivisesti vähentämään;
- asiakkaalle esitetyt kysymykset ovat ymmärrettäviä, ja niihin annettavat vastaukset kuvaavat tarkasti asiakkaan tarpeita ja tavoitteita;

- asiakkaan antamien tietojen johdonmukaisuus pyritään varmistamaan, esimerkiksi arvioidaan, onko tiedoissa ilmeisiä epätarkkuuksia.

Jos vakuutuksenantaja tai vakuutusedustaja ei saa soveltuvuusarviointia varten tarpeellisia tietoja, sen ei tule antaa soveltuvuusarviointia vakuutusmuotoisesta sijoitustuotteesta.

Jos vakuutuksenantaja tai vakuutusedustaja tekee soveltuvuusarvioinnin, sen ei tule suositella mitään vakuutusta, jos mikään vakuutuksista ei ole asiakkaalle soveltuva.

Jos vakuutuksenantaja tai vakuutusedustaja antaa henkilökohtaisen suosituksen, joka sisällöltään tarkoittaa asiakkaan olemassa olevien sijoitusten vaihtamista toisiin vakuutukseen liitettyihin sijoituskohteisiin, vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on selvitettävä vaihtamisen kustannukset ja hyödyt. Tällöin on kohtuudella voitava osoittaa, että vaihtamisen hyödyt ovat suuremmat kuin kustannukset.

Silloin kun henkilökohtainen suositus annetaan asiakkaalle, siihen sisältyy lausunto siitä, mitä on suositeltu, miksi on päädytty tähän suositukseen ja miten suositus soveltuu asiakkaalle, mukaan lukien miten suositus vastaa asiakkaan sijoitustavoitteita, taloudellista tilannetta ja asiakkaan tietoja ja kokemusta sijoitusalaista. Soveltuvuusarvioinnissa vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan on kiinnitettävä asiakkaan huomiota siihen, onko asiakkaalle annetun suosituksen mukaisia järjestelyitä todennäköisesti tarpeen tarkastella säännöllisesti uudelleen. Jos vakuutuksenantaja tai vakuutusedustaja antaa asiakkaalle soveltuvuudesta säännöllisen arvioinnin vähintään vuosittain, myöhemmät raportit voivat koskea vain asiakkaan olosuhteissa tapahtuneita muutoksia taikka palveluun tai vakuutukseen liitettyihin sijoituskohteisiin tehtyjä muutoksia. Asiakkaalle on kerrottava ehdot, joiden täytyessä säännöllinen arviointi annetaan, sekä sen laajuus ja toimittamistapa pysyvällä tavalla. Jos säännöllinen raportti on sitouduttu toimittamaan, se on toimitettava vähintään vuosittain. Säännöllisessä raportissa asiakkaalle on annettava tiedot tämän puolesta raportointikaudella suoritettujen liiketoimet sekä niiden kustannukset ja vakuutukseen liitettyjen sijoituskohteiden arvo.

Soveltuvuus- ja asianmukaisuusarvioinnin tulosten raportoinnista on määrätty yksityiskohtaisesti erikseen.

Vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on pidettävä arkistoa asiakkailta saaduista tiedoista, kun vakuutuksenantajalta tai vakuutusedustajalta edellytetään asianmukaisuus- tai soveltuvuusarvioinnin antamista. Arkistoinnin toteuttamisen tavasta ja asiakirjojen muodosta on määrätty yksityiskohtaisesti.

2.3.6 Yksinkertaiset vakuutusmuotoiset sijoitustuotteet

Säännöksissä on määritetty yleisellä tasolla, millaista vakuutusmuotoista sijoitustuotetta on pidettävä direktiivissä tarkoitettussa merkityksessä yksinkertaisena (engl. non-complex). Seuraavien ehtojen täytyttävä:

- sopimuksella taattu vähimmäismaturiteetti- tai takaisinostoarvo on vähintään asiakkaan sopimukseen maksamien määrien verran vähennettynä asianmukaisilla kuluilla;

- siinä ei ole määräystä, ehtoa tai kynnystä, jonka mukaan vakuutuksenantajan voi olennaisesti muuttaa vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen luonnetta, riskiä tai tuottoprofiilia;

- siinä on luovutus- tai muu realisointioptio kulloinkin asiakkaalle saatavissa olevasta arvosta;

- siinä ei ole nimenomaisia tai piilotettuja maksuja, jotka ovat epäsuhteessa vakuutuksenantajalle vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen luovutuksesta tai realisoinnista aiheutuviin kustannuksiin ja siten haittaavat kohtuuttomasti asiakkaan luovutus- tai muu realisointioption käyttämistä sen teknisestä käyttömahdollisuudesta huolimatta;

- siinä ei ole muullakaan tavoin sellaista rakennetta, joka vaikeuttaa asiakkaan riskien ymmärtämistä.

Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen on antanut 11 päivänä lokakuuta 2017 lisäksi ohjeen yksinkertaisten vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden määrittämisestä (EIOPA BoS 17/204: Final Report on Guidelines under the Insurance Distribution Directive on Insurance-based investment products that incorporate a structure which makes it difficult for the customer to understand the risks involved, englanninkielinen, saatavilla: https://eiopa.europa.eu/Publications/Reports/Final_Report_IDD_guidelines_execution_only.pdf, viitattu 15.10.2017).

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Yleistä

Vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten toiminnasta säädetään vakuutusyhtiölaissa (521/2008), ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995), työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) sekä vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987). Yhtiöoikeudellisen sääntelyn lisäksi vakuutusyhtiölain 31 luvussa säädetään muun muassa vakuutusyhtiön markkinoinnista ja vakuutusyhtiön asiamiehen velvollisuuksista sekä salassapitovelvollisuuksista.

Voimassa oleva vakuutusedustuksesta annettu laki (570/2005, jäljempänä myös vakuutusedustuslaki) tuli voimaan 1.9.2005. Lakia sovelletaan vakuutusmeklareihin ja asiamiehiin. Laissa säädetään muun muassa lain soveltamisalasta ja määritelmistä (1 luku) vakuutusmeklareiden ja asiamiesten oikeudesta harjoittaa vakuutusedustusta, rekisteröinnistä sekä luotettavuus- ja ammattipätevyysvaatimuksista (2 luku), tiedonantovelvollisuudesta (3 luku), toiminnasta (4 luku), sijoittautumisvapaudesta ja palveluiden tarjoamisen vapaudesta Euroopan talousalueella (ETA) (5 luku), valvonnasta ja vahingonkorvausvastuusta (7 luku) sekä vaitiolovelvollisuudesta (8 luku). Lain ensisijainen tarkoitus oli panna täytäntöön vakuutusedustusdirektiivi. Lisäksi laki sisältää eräitä kansallisia lisäsäännöksiä. Vakuutusedustuksesta annetulla lailla kumottiin aikaisempi vakuutustenvälittäjistä annettu laki (251/1993).

Vakuutusopimuslaki (543/1994) tuli voimaan 1.7.1995. Vakuutusopimuslain säännökset ovat pakottavia kuluttajan, elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin huomioon ottaen kuluttajaan rinnastettavissa olevan muun luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön sekä muun vakuutetun tai muun vakuutuskorvaukseen oikeutetun kuin vakuutuksenottajan hyväksi. Vakuutuksenantajan velvollisuudesta antaa tietoja tarjotusta vakuutuksesta säädetään vakuutusopimuslain 2 luvussa. Koska asiamiehet toimivat vakuutuksenantajan vastuulla, vakuutusopimuslain tiedonantosäännökset koskevat myös asiamiehiä.

Vakuutusopimuslaki koskee lähtökohtaisesti kaikkia vakuutuslajeja paitsi lakisääteisiä vakuutuksia. Lakisääteisistä vakuutuksista vakuutusopimuslakia sovelletaan kuitenkin potilasvakuutukseen ja ympäristövahinkovakuutukseen siltä osin, kuin niitä koskevissa laeissa ei ole toisin säädetty, sekä liikennevakuutukseen vakuutusopimuslaissa nimenomaisesti

mainittujen säännösten osalta. Liikennevakuutuslaki (460/2016), potilasvahinkolaki (585/1986), työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015), urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettu laki (259/2009), ympäristövahinkojen korvaamisesta annettu laki (737/1994) eivätkä muut lakisääteisiä vakuutuksia koskevat lait sisällä vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuuksia koskevia säännöksiä tai muutakaan sellaista sääntelyä, jota direktiivi koskee. Vakuutuslainsäädäntöä ei sovelleta jälleenvakuutukseen.

Suomessa vakuutus toimialaa valvoo Finanssivalvonta. Finanssivalvonnan toimivallasta, valvontatoimenpiteistä, hallinnollisista seuraamuksista ja yhteistyöstä muiden ETA-alueen ja kolmansien maiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa säädetään kattavasti Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008). Direktiivin kannalta merkityksellisissä kuluttaja-asioissa toimivaltainen on Kilpailu- ja kuluttajavirastossa toimiva kuluttaja-asiamies. Keskeisimmät kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa koskevat säännökset sisältyvät kuluttajansuojalakiin (38/1978) ja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin (661/2012). Finanssivalvonnan ja kuluttaja-asiamiehen toimivalta on osittain rinnakkaista.

3.2 Vakuutusedustuksesta annettu laki

3.2.1 Vakuutusedustuksesta annetun lain soveltamisala ja määritelmät

Vakuutusedustuksesta annettua lakia sovelletaan luonnollisiin henkilöihin ja yhteisöihin, jotka korvausta vastaan harjoittavat vakuutus sopimusten valmistelua ja tekemistä sekä avustavat vakuutus sopimuksen hoitamisessa ja täyttämässä. Vakuutusedustuksesta annettua lakia ei kuitenkaan sovelleta vakuutuksenantajan tai sen työntekijöiden toimintaan, vakuutuksenantajan lukuun tapahtuvaan vahingonselvittelyyn, vahingonarviointiin tai korvaustoimintaan taikka satunnaiseen tietojen antamiseen vakuutuksesta muun liiketoiminnan yhteydessä (1 §). Laki koskee ensivakuutusta ja pääosin myös jälleenvakuutusta koskevaa vakuutusedustusta. Lain soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu tietyt kriteerit täyttävä hyvin pienimuotoinen ja rajattua vakuutus toimintaa koskeva vakuutusedustus (2 §). Kaikkein pienimpiä toimijoita lukuun ottamatta laki koskee siten kaikkia vakuutusedustajia, myös vakuutuksen tarjoamisesta annetussa direktiivissä tarkoitettua sivutoimista vakuutusedustajaa.

Vakuutusedustuksen määritelmän lisäksi laissa on nimenomaisesti määriteltä vain asiamies, vakuutusmeklari ja vakuutusedustaja. Asiamiehellä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa vakuutusedustusta vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Vakuutusmeklarilla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa vakuutusedustusta muun asiakkaan kuin ensivakuutusta harjoittavan vakuutuksenantajan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella. Vakuutusedustajalla tarkoitetaan vakuutusmeklaria ja asiamiestä. (3 §) Suomessa vakuutusedustajat jaetaan siten yhden tai useamman vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla toimiviin asiamiehiin ja toisaalta asiakkaan lukuun toimiviin vakuutusmeklareihin.

3.2.2 Oikeus vakuutusedustuksen harjoittamiseen ja rekisteröinnin edellytykset

Vakuutusedustuksesta annetun lain mukaan vakuutusedustusta saa harjoittaa Suomessa vain sellainen vakuutusedustaja, joka on merkitty Finanssivalvonnan pitämään rekisteriin (vakuutusedustajarekisteri) tai joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa (5 §).

Rekisteröinnin edellytykset ovat erilaiset sen mukaan, onko rekisteröimistä hakeva henkilö luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö. Yleisiä edellytyksiä ovat koti- tai asuinpaikka

Suomessa, oikeustoimi- ja liiketoimintakelpoisuus sekä ammatilliset vaatimukset. Muiden vaatimusten ohella vakuutusedustusta harjoittavan oikeushenkilön osalta vähintään puolet päätoimisesti suoraan vakuutusedustuksen harjoittamiseen osallistuvasta henkilöstöstä on rekisteröitävä vakuutusedustajiksi. Lisäksi edellytetään, että riittävä määrä oikeushenkilön johtoon kuuluvia henkilöitä on rekisteröity vakuutusedustajiksi. Näistä yksi on nimettävä liikkeen vastaavaksi hoitajaksi, ja tämä on velvollinen huolehtimaan siitä, että vakuutusedustusta harjoitetaan asianmukaisesti. Vakuutusmeklarit ovat vakuutuksenantajiin eli vakuutusyhtiöihin tai vakuutusyhdistyksiin tai vastaaviin ulkomaisiin vakuutusyrityksiin nähden itsenäisiä. Vakuutusmeklari ei saa olla vakuutuksenantajaan omistus-, työ- tai asiamiehuhteessa tai sellaisessa sopimukseen perustuvassa tai muussa riippuvuusuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan vakuutusmeklarin toimintaan asiakkaan etujen vastaisesti. Vakuutusmeklarilla on oltava laissa tarkoitettu vastuuvakuutus (6, 7 ja 28 §). Finanssivalvonnan on rekisteröitävä vakuutusmeklari tai asiamies, jos se täyttää laissa säädetyt rekisteröimisen edellytykset.

Vakuutusedustajarekisteriin merkittävistä tiedoista säädetään vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:ssä. Finanssivalvonta ei rekisteröi yksittäisiä työntekijöitä, kuten esimerkiksi vakuutuksen tarjoamisesta annetussa direktiivissä tarkoitettulla sivutoimisella vakuutusedustajalla työskenteleviä luonnollisia henkilöitä. Vakuutusedustajarekisteriin merkittäviä tietoja ovat muun muassa:

- vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön täydellinen nimi, kansalaisuus, asuinpaikka ja sen toimipaikan osoite, josta vakuutusedustusta harjoitetaan;
- vakuutusedustajaksi rekisteröidyn oikeushenkilön toiminimi, kotipaikka, sen toimipaikan osoite, josta vakuutusedustusta harjoitetaan;
- liikkeen vastaavan hoitajan täydellinen nimi, kansalaisuus ja asuinpaikka; sekä
- tiedot valtioista, joissa vakuutusedustaja aikoo harjoittaa vakuutusedustusta sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella, ja vakuutusedustajan yhteystiedot näissä valtioissa.

Vakuutusyhtiöiden johtoa koskevista tiedoista säädetään lisäksi vakuutusyhtiölain 2 luvun 13 §:n 1 momentin nojalla kaupparekisterilain (129/1979) 9 §:n 1 momentin 10—12 kohdassa.

3.2.3 Palvelujen tarjoamisen vapaus ja sijoittautumisvapaus sekä kansalliset yleisen edun kannalta tarpeelliset säännökset

Suomessa rekisteröity vakuutusedustaja saa harjoittaa liiketoimintaa muissa Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa ilman uutta rekisteröintiä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella. Toiminnan aloittaminen edellyttää ilmoitusmenettelyä Finanssivalvonnan ja vastaanottavan valtion toimivaltaisten viranomaisten välillä. Finanssivalvonnan tehtävään ilmoitukseen on liitettävä ainoastaan selvitys vakuutusedustajan yhteystiedoista kyseisessä valtiossa. Vakuutusedustaja voi aloittaa vakuutusedustuksen harjoittamisen kuukauden kuluttua päivästä, jona vakuutusedustaja sai tiedon Finanssivalvonnan tekemästä ilmoituksesta vastaanottavan valtion viranomaiselle, tai välittömästi, jos kyseinen viranomainen ei halua tietoa vakuutusedustajan ilmoituksesta. (31 §)

Vastaavasti muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja saa toimia Suomessa kuukauden kuluttua päivästä, jona ETA-vakuutusedustaja sai rekisteröintivaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta tiedon siitä, että

viranomainen on lähettänyt Finanssivalvonnalle ilmoituksen vakuutusedustuksen harjoittamisen aloittamisesta. ETA-vakuutusedustajaa ei rekisteröidä Finanssivalvonnan vakuutusedustajarekisteriin. (32 §:n 1 ja 2 momentti) Finanssivalvonta voi antaa vakuutusedustajalle, joka harjoittaa vakuutusedustusta Suomessa sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella, tiedoksi ne yleisen edun vaatimat ehdot, joita noudattaen vakuutusedustusta on harjoitettava Suomessa (32 §:n 3 momentti).

3.2.4 Ammattipätevyys ja luotettavuus

Vakuutusmeklareiden ja asiamiesten on täytettävä ammattipätevyyttä ja luotettavuutta koskevat vaatimukset (11 ja 12 §), jotta Finanssivalvonta saa merkitä vakuutusedustajan vakuutusedustajarekisteriin (5 §, 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentin 1 kohta sekä 7 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta sekä 2 momentin 1 kohta). Vakuutusedustajan on täytettävä ammatilliset vaatimukset myös toimintansa aikana.

Vakuutusedustajan on oltava luotettava. Vakuutusedustajaa pidetään luotettavana, ellei häntä ole viiden viimeisen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen rikoksesta eikä kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, joka osoittaa ilmeistä sopimattomuutta vakuutusedustajaksi. Henkilöä ei kuitenkaan pidetä luotettavana, jos hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton vakuutusedustajaksi (11 §). Vaatimus luotettavuudesta koskee sekä vakuutusmeklareina että asiamiehinä toimivia luonnollisia henkilöitä, mutta ei suoraan oikeushenkilöitä. Kuitenkin oikeushenkilössä vähintään puolet päätoimisesti suoraan vakuutusedustuksen harjoittamiseen osallistuvista henkilöistä ja Finanssivalvonnan riittäväksi katsoma määrä oikeushenkilön johtoon kuuluvista henkilöistä on täytettävä vaatimukset (7 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta sekä 2 momentin 1 kohta).

Oikeusrekisterikeskus toimii rikosrekisterin ja sakkorekisterin rekisterinpitäjänä ja huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä. Finanssivalvonta saa luotettavuusarviointia varten tarvitsemiaan tietoja Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämistä rikos- ja sakkorekistereistä vakuutusedustuksesta annetun lain sekä rikosrekisterilain (570/1993) 4 a §:n 1 momentin 2 kohdan ja sakon täytäntöönpanolain (672/2002) 50 §:n nojalla. Voimassa olevan lain nojalla tietoja voidaan luovuttaa luotettavuusarviointia varten vain viranomaiselle eli käytännössä Finanssivalvonnalle.

Vakuutusmeklariksi rekisteröidyllä luonnollisella henkilöllä tulee olla sosiaali- ja terveysministeriön asettaman vakuutusedustuslautakunnan vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettu ammattipätevyys. Tutkinnon suorittaneen on tunnettava erityisesti vakuutusedustuksen harjoittamisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö ja hyvä vakuutusmeklaritapa. Vakuutusmeklarin on myös hallittava toimeksiannon hoitamisen edellyttämät käytännön toimet (12 §:n 2 momentti). Vakuutusedustusedirektiivissä ei edellytetä tutkintoa, vaan kysymys on kansallisesta vaatimuksesta. Pätevyyden osoittaminen tutkinnolla on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi, jotta itsenäisesti ja vakuutusyhtiöistä riippumattomasti vakuutusedustusta harjoittavien vakuutusmeklareiden toiminnan asianmukaisuus ja laadukkuus on voitu varmistaa. Tutkinnon suorittamista edellytetään myös puolelta vakuutusmeklariksi rekisteröidyn oikeushenkilön palveluksessa olevilta henkilöiltä, jotka suoraan osallistuvat vakuutusedustuksen harjoittamiseen. Vakuutusmeklareiksi on rekisteröity henkilöitä, joiden katsottiin täyttävän ammattipätevyysvaatimukset kokemuksen perusteella ennen varsinaisen tutkintovaatimuksen säätämistä.

Asiamieheltä ei edellytetä tutkintoa, koska asiamies toimii vakuutuksenantajan vastuulla. Siten on katsottu luontevaksi, että vakuutuksenantaja kouluttaa asiamiehensä tarpeelliseksi katsomassaan laajuudessa. Kuitenkin asiamieheltä edellytetään toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävää ammattipätevyyttä. Asiamiehen on tunnettava erityisesti edustamansa vakuutuksenantajan vakuutukset ja vakuutusedustuksen harjoittamisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö ja hyvä vakuutustapa. Asiamiehen on myös hallittava toiminnan harjoittamisen edellyttämät käytännön toimet (12 §:n 1 momentti). Finanssivalvonta on edellyttänyt vakuutuksenantajilta todistusta asiamiehelle annetusta koulutuksesta ennen asiamieheksi rekisteröintiä.

Vakuutusedustuksesta annetun lain mukaan vastaavan hoitajan tehtävänä on varmistaa, että ammattipätevyysvaatimukset täyttyvät ja että muillakin vakuutusedustuksen harjoittamiseen osallistuvilla henkilöillä on tehtävän edellyttämä riittävä ammattitaito (13 §). Laissa ei ole kuitenkaan säädetty vastaavaa hoitajaa koskevia ammattipätevyyttä tai luotettavuutta koskevia vaatimuksia.

3.2.5 Valitukset ja riitojenratkaisu

Asiamiehen on annettava asiakkaalle ennen vakuutussopimuksen päättämistä ja vakuutusmeklarin ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä ainakin tieto menettelyistä, mukaan lukien tuomioistuimen ulkopuoliset menettelyt, joita noudattaen asiakas ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksia vakuutusedustajasta. Vastaavat tiedot on tarvittaessa annettava vakuutussopimusta tai toimeksiantosopimusta muutettaessa tai uusittaessa (19 §:n 5 kohta).

Vakuutusedustajan toimintaa koskevasta tuomioistuinmenettelystä säädetään oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 10 luvussa. Suomessa vakuutuslalla toimivia tuomioistuinten ulkopuolisia riidanratkaisuelimiä ovat ensi sijassa kuluttajariitalautakunta, liikennevahinkolautakunta ja FINE (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta sekä Vakuutuslautakunta, Pankkilautakunta ja Arvopaperilautakunta). Muita kyseeseen tulevia elimiä ovat esimerkiksi Ålands konsumenttvistesenämnd (Ahvenanmaan kuluttajariitalautakunta) sekä vakuutusyhtiöiden sisäiset riidanratkaisuelimet. Tuomioistuinten ulkopuoliset riidanratkaisuelimet eivät veloita käsittelymaksua, eivätkä ratkaisun hakijat yleensä käytä lautakuntavaiheessa asianajajaa tai luvan saanutta oikeudenkäyntiavustajaa. Tuomioistuin käsittely on maksullista ja edellyttää usein asianajajan tai luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan palveluiden käyttämistä.

Riidanratkaisuelinten toimivallassa on kuitenkin jonkin verran eroavaisuuksia. Esimerkiksi jos asiakkaana on muu kuin kuluttaja, vakuutusmeklarien menettelyitä ei voida arvioida muutoin kuin FINE:ssä vakuutusmeklarin pakolliseen vastuuvakuutukseen liittyvänä asiana. Kuluttajariitalautakunta ei käsittele vastuuvakuutuksia, joissa ei ole kysymys kuluttaja-asiasta.

3.2.6 Vakuutusmeklarin riippumattomuus ja ammattimaisuus

Voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetun lain 4 luvussa on säännöksiä vakuutusmeklarin toiminnasta. Asiamiehen toiminnasta säädetään muualla lainsäädännössä. Vakuutusmeklarin on suoritettava tehtävänsä ammattitaitoisesti ja huolellisesti sekä kaikessa toiminnassaan noudatettava hyvää vakuutusmeklaritapaa (24 §). Vastaavasti asiamiehiä koskee vakuutusyhtiölain mukainen velvollisuus noudattaa hyvää vakuutustapaa, mikä pitää sisällään velvollisuuden toimia ammattimaisesti ja huolellisesti. Oikeushenkilön muodossa toimivan vakuutusedustajan vastaavan hoitajan tehtävänä on huolehtia siitä, että

vakuutusmeklarit noudattavat hyvää vakuutusmeklaritapaa ja asiamiehet hyvää vakuutustapaa ja että toiminta muutoinkin on lainmukaista (13 §).

Vakuutusmeklaritoiminnan lähtökohtana on, että vakuutusmeklari toimii asiakkaansa toimeksiannosta asiakkaan etujen vaatimalla tavalla. Vakuutusmeklari edustaa asiakastaan eli toimeksiantajaansa suhteessa vakuutuksenantajiin. Asiakkaan on voitava luottaa siihen, että vakuutusmeklari ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan edun. Peruserona asiamiestoimintaan verrattuna on se, että vakuutusmeklari suosittelee vakuutusyhtiöistä riippumattomasti asiakkaalleen tämän tarpeiden kannalta parhaan markkinoilla tarjolla olevan vakuutusratkaisun, kun taas asiamies edustaa vakuutuksenottajaan päin yhtä tai useampaa vakuutuksenantajaa. Asiamiehen tarkoituksena on myydä vakuutuksenottajalle vain omia palveluitaan ja edustamiensa vakuutuksenantajien vakuutuksia.

Kun asiakas käyttää vakuutusmeklarin palveluita sen sijaan, että asioisi vakuutuksenantajan tai asiamiehen kanssa, keskeinen hyöty tai etu asiakkaalle on se, ettei vakuutusmeklari ole asiakasta edustaessaan sopimuksen tai tosiasiallisen riippuvuussuhteen perusteella velvollinen ottamaan huomioon vakuutuksenantajien etua sen enempää kuin asiakas itse olisi sitä velvollinen tekemään. Toisin sanoen asiakkaan edun vastaisia ovat sellaiset sopimukseen tai tosiasialliseen riippuvuuteen perustuvat vakuutusmeklarin suhteet vakuutuksenantajaan, jotka vaikuttavat vakuutusmeklarin suosituksiin asiakkaan kannalta epäedullisesti. Sopimus tai tosiasiallinen riippuvuussuhde on asiakkaan edun vastainen myös silloin, kun se vakuutusmeklarin oman hyödyn takia kannustaa vakuutusmeklaria ohjaamaan asiakkaansa tietyn vakuutuksenantajan asiakkaaksi ilman asiakkaan tarpeista johtuvaa syytä.

Vakuutusmeklarin on tehtävä asiakkaan kanssa kirjallinen toimeksiantosopimus. Toimeksiantosopimuksesta on käytävä ilmi toimeksiannon sisältö, sopimuksen voimassaoloaika, asiakkaan vakuutusmeklarille maksaman palkkion määräytymisperusteet ja, jos mahdollista, palkkion määrä. Kirjallinen muoto on asiakkaan eduksi pakottava siten, että vakuutusmeklari ei voi vedota sopimusehtoon, jota ei ole merkitty toimeksiantosopimukseen tai josta ei ole muutoin kirjallisesti sovittu (23 §). Vakuutusmeklarin on tehtävä toimeksiantosopimuksessa sovitussa laajuudessa ehdotus asiakkaan vakuutustarpeen kattamiseksi (24 §) eli suositeltava tietyn tai tiettyjen vakuutusten ottamista, mikä on direktiivissä tarkoitettua neuvontaa.

Vakuutusmeklari saa ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan (26 §). Aiemmin vakuutuksenvälittäjistä annetussa lain nojalla palkkion ottaminen kolmannelta osapuolelta oli sallittu, mutta vakuutusmeklarin oli ilmoitettava asiakkaalleen, maksaako vakuutuksenantaja palkkiota vakuutuksen välittämisestä, sekä asiakkaan pyynnöstä myös palkkion määrä. Käytäntöä, jossa palkkion maksoi vakuutuksenantaja, eli taho, jonka suhteen vakuutusmeklarin olisi pysyttävä itsenäisenä ja riippumattomana, pidettiin vakuutusmeklaritoiminnan luonne huomioiden epätoivottavana. Vakuutusmeklarilta kiellettiin palkkion vastaanottaminen muilta kuin toimeksiantajalta näin ollen vasta vakuutusedustuksesta annetussa laissa. Laissa ei säädetä nimenomaisesti asiamiesten palkkioiden vastaanottamisesta tai sitä koskevien tietojen antamisesta asiakkaalle.

3.2.7 Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen

Vakuutusmeklarin on toimeksiantosopimuksen mukaisessa laajuudessa selvitettävä asiakkaansa vakuutusturvan tarve ja tämän pohjalta tehtävä ehdotuksensa vakuutustarpeen kattamiseksi asiakkaan etujen vaatimalla tavalla. (24 §) Vastaavasti asiamiehen on vakuutuslain 5 §:n nojalla annettava vakuutuksen hakijalle tarvittavat tiedot vakuutustarpeen arvioimiseksi.

3.2.8 Tiedonantovelvollisuudet

Vakuutusedustuksesta annetussa laissa säädetään yksityiskohtaisesti vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuudesta. Vakuutuksenantajan ja pääosin myös asiamiehen tiedonantovelvollisuuksista säädetään vakuutuslainsäädännössä, jota kuvataan jäljempänä jaksossa 3.3. Lisäksi vakuutusmeklarin ja asiamiehen harjoittamaan vakuutusten etämyyntiin kuluttajalle sovelletaan kuluttajansuojalain 6 a luvun tiedonantovelvollisuutta koskevia säännöksiä.

Vakuutusedustajan on markkinoinnissaan annettava palveluistaan ja tarjolla olevista vakuutuksista kaikki tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan ratkaisujen kannalta. Vakuutusedustaja ei saa antaa markkinoinnissaan totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä saa käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta menettelyä. Asiamies ei myöskään saa käyttää hyvän vakuutustavan vastaista menettelyä eikä vastaavasti vakuutusmeklari hyvän vakuutusmeklaritavan vastaista menettelyä. Kuluttajan kannalta sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä säädetään lisäksi kuluttajansuojalain 2 luvussa. Asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisten tietojen antamatta jättämisestä markkinoinnissa on aina pidettävä sopimattomana. (22 §:n 1—3 momentti)

Asiamiehen on toiminnassaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa nimenomaan asiamiehenä (21 § sekä vakuutusyhtiölain 31 luvun 3 §:n 1 momentti). Vastaavasti vakuutusmeklarin on toiminnassaan tuotava selkeästi ilmi toimivansa nimenomaan vakuutusmeklarina (27 §:n 2 momentti). Markkinoinnissa on käytävä ilmi, toimiiko vakuutusedustaja asiamiehenä vai vakuutusmeklarina. Asiamiehen on markkinoinnissaan lisäksi ilmoitettava ne vakuutuksenantajat, joita se edustaa. Vakuutusmeklari ei saa markkinoinnissaan ilmoittaa edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa. (22 §:n 4 momentti).

Tiedonantovelvollisuus ennen toimeksianto- tai vakuutuslainsäädännön tekemistä koskee vakuutusedustajaa. Vakuutusedustajan on ilmoitettava asiakkaalleen eräitä itseään koskevia tietoja sekä menettelytavat, joiden avulla asiakas voi tehdä valituksia vakuutusedustajasta (19 §).

Vakuutusmeklarin on huolehdittava, että asiakas saa ennen vakuutuslainsäädännön tekemistä kaikki vakuutustarpeen arvioinnin ja vakuutuksen valitsemisen kannalta tarpeelliset tiedot. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi tiedot tarjolla olevista vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista, vakuutusturvan olennaisista rajoituksista sekä mahdollisesti sijoituskohteista. Asiakkaalle annettavien tietojen on perustuttava riittävän monien markkinoilla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin (25 §). Asiamiehen osalta vakuutuksesta annettavista tiedoista säädetään vakuutuslainsäädännössä.

Lisäksi laissa säädetään tavasta, jolla tiedot on annettava. Laissa säädetty tiedot on annettava kirjallisesti tai sähköisesti pysyvässä, selkeässä ja täsmällisessä sekä helposti asiakkaan käytettävissä olevassa muodossa (20 §). Asiamiehen osalta tietojen toimittamisesta säädetään vakuutuslainsäädännössä.

3.2.9 Ristiinmyynti

Lainsäädäntö ei sisällä vakuutusten kytkykauppaa tai yhdistettyjä tarjouksia koskevia erityissäännöksiä. Vakuutusedustuksesta annetun lain 22 ja 25 §:n yleissäännösten nojalla vakuutusmeklarin on annettava tällaisista tarjouksista laissa tarkoitetut tiedot. Vastaavasti asiamiehen on annettava tällaisista tarjouksista vakuutusedustuksesta annetun lain 22 §:ssä ja vakuutuslainsäädännössä tarkoitetut tiedot.

Kun vakuutuksia tarjotaan kuluttajalle, sovelletaan kuluttajansuojalain 2 luvun 12 §:n säännöksiä yhdistetyistä tarjouksista ja kylkiäistarjouksista. Näiden säännösten mukaan markkinoinnissa on selkeästi ilmoitettava tarjouksen sisältö ja arvo, jos markkinoinnissa tarjotaan kulutushyödykkeitä yhteisellä hinnalla tai niin, että ostamalla hyödykkeen saa alennetulla hinnalla toisen hyödykkeen tai muun erityisen edun. Yhteisellä hinnalla tarjotuista hyödykkeistä on lisäksi ilmoitettava niiden erilliset hinnat, jollei hyödykkeen hinta erikseen hankittuna ole pienempi kuin kymmenen euroa. Lisäksi markkinoinnissa on ilmoitettava tarjouksen hyväksi käyttämistä koskevat ehdot, erityisesti tarjouksen kesto sekä määrälliset ja muut rajoitukset.

3.2.10 Vakuutustuotteiden hyväksymismenettely

Lainsäädännössä ei ole nimenomaisia vakuutustuotteiden hyväksymismenettelyä koskevia säännöksiä. Suomessa vakuutustuotteita kehittävät lähes poikkeuksetta vain vakuutusyhtiöt. Suomessa vakuutusyhdistykset tai vakuutusedustajat eivät ole keskeisiä tuotekehittäjiä.

3.2.11 Vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevat lisävaatimukset

Laissa ei ole nimenomaisia vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita tai sijoitusvakuutuksia koskevia säännöksiä. Vakuutusedustajan on selvitettävä vakuutusedustuksesta annetun lain 24 §:n ja vakuutusopimuslain nojalla asiakkaan vakuutustarve. Sijoitusvakuutuksesta vakuutusmeklarin on annettava vakuutusedustuksesta annetun lain 22 ja 25 §:ssä tarkoitetut tiedot ja asiamiehen on annettava vakuutusopimuslaissa tarkoitetut tiedot.

3.2.12 Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta

Laissa on säädetty yleisperiaate vakuutusmeklarin velvollisuudesta toimia huolellisesti sekä ottaa huomioon asiakkaan etu (24 §). Vakuutusedustuksesta annetussa laissa ei ole kuitenkaan nimenomaisia eturistiriitojen ehkäisyä tai hallintaa koskevia säännöksiä lukuun ottamatta 26 §:ää, jonka mukaan vakuutusmeklari saa ottaa palkkion vain toimeksiantajaltaan. Vakuutusyhtiöiden ja asiamiesten osalta vakuutusyhtiölain 6 luvun 17 §:n 3 momentissa on säädetty ainoastaan yleisellä tasolla, että palkitsemisjärjestelmällä on pyrittävä välttämään eturistiriitoja.

3.2.13 Vakuutusmeklarin varojen erillisuus ja vastuuvakuutus

Vakuutusmeklari on velvollinen pitämään hallussaan olevat, asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvat varat pankkitilillä erillään omista varoistaan. Vakuutusmeklarin tulee myös viipymättä toimittaa ne vastaanottajalle (29 §:n 1 momentti). Erikseen on lisäksi säädetty, ettei vakuutusmeklari saa vastaanottaa, pitää hallussa taikka välittää asiakkaalle tai tämän vakuutuksenantajalle kuuluvia varoja, jos asiakas on kuluttaja tai siihen rinnastettava elinkeinonharjoittaja, paitsi jos varojen säilytys tai siirto muutoin aiheuttaa asiakkaalle kohtuutonta hankaluutta. (29 §:n 2 momentti)

Säännöksillä on pyritty turvaamaan erityisesti kuluttajan asemassa olevien asiakkaiden asiakasvaroja siltä, että ne eivät sekoittuisi vakuutusmeklarin omiin varoihin eivätkä ne siten olisi käytettävissä vakuutusmeklarin velkojien hyväksi tapahtuviin suorituksiin mahdollisissa maksuvaikeuksiin liittyvissä menettelyissä, erityisesti konkurssissa ja ulosotossa.

Vakuutusedustuksesta annetun lain mukaan vakuutusmeklari on velvollinen ottamaan Finanssivalvonnan hyväksymän, koko Euroopan talousalueella voimassa oleva vastuuvakuutuksen niiden vahinkojen korvaamiseksi, joista vakuutusmeklari on tämän lain

mukaan vastuussa. Vastuuvakuutuksen määrän on oltava vähintään 1 250 600 euroa vahinkoa kohti ja yhteensä 1 876 000 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohti. Lisäksi vastuuvakuutukselta edellytetään eräiden muiden laadullisten vaatimusten täyttämistä. Vakuutusmeklarin on ilmoitettava Finanssivalvonnalle vastuuvakuutusta koskevista muutoksista sekä korvaustapahtumista. (28 §).

3.2.14 Valvonta

Vakuutusedustajien valvonta kuuluu Finanssivalvonnalle (37 §). Finanssivalvonta voi kieltää vakuutusedustuksen harjoittamisen, jos sitä harjoitetaan vakuutusedustuksesta annetun lain vastaisesti ilman rekisteröintiä tai ETA-valtion valvontaviranomaisen ilmoitusta Finanssivalvonnalle. Kielto voidaan kohdistaa myös vakuutusedustajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa (38 §:n 1 momentti). Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä muun muassa vakuutusedustajien rekisteröintimenettelystä (43 §).

Jos vakuutusedustaja olennaisesti laiminlyö noudattaa, mitä sen velvollisuudeksi vakuutusedustuksesta annetussa laissa säädetään, eikä laiminlyöntiä tai virhettä ole korjattu Finanssivalvonnan asettamassa kohtuullisessa ajassa, Finanssivalvonta voi kieltää vakuutusedustajaa jatkamasta toimintaansa kunnes virhe tai laiminlyönti on korjattu tai, jos laiminlyönti tai virhe on törkeä, poistaa vakuutusedustajan rekisteristä (38 §:n 4 momentti). Finanssivalvonnan on poistettava vakuutusedustaja rekisteristä, jos tämä olennaisesti laiminlyö noudattaa lain säännöksiä eikä korjaa virhettä tai laiminlyöntiä Finanssivalvonnan asettamassa määräajassa (10 §).

Lisäksi Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetään muun muassa vakuutuksenantajien valvonnasta (lain 4 §:n 2 momentin 2, 3 ja 10 kohta), Finanssivalvonnan yleisistä valvontavaltuuksista (3 luku) sekä käytössä olevista hallinnollisista seuraamuksista (4 luku).

Edellä jaksossa 3.1 todetun mukaisesti vakuutusten tarjoamista valvoo kuluttajansuojan noudattamisen kannalta myös kuluttaja-asiamies. Jos kuluttaja-asiamies havaitsee, että elinkeinonharjoittaja on ryhtynyt lainvastaiseen toimenpiteeseen, kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 9 §:n mukaan kuluttaja-asiamiehen on pyrittävä neuvottelemalla saamaan elinkeinonharjoittaja luopumaan toimenpiteestä. Tarvittaessa kuluttaja-asiamies voi kieltää lainvastaisen menettelyn ja asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon tai viedä asian markkinaoikeuteen kiellon määräämiseksi. Kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon asiassa, joka ei ole lain soveltamisen kannalta tai muuten merkitykseltään huomattava. Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 11 §:n 1 kohdan nojalla kuluttaja-asiamiehen on kuultava Finanssivalvontaa ennen kiellon määräämistä, jos asia koskee Finanssivalvonnasta annetun lain 45 §:ssä tarkoitettua Finanssivalvonnan valvottavaa, ulkomaista valvottavaa tai sen sivuliikettä taikka ulkomaista vakuutusedustajaa. Kielto raukeaa, jos elinkeinonharjoittaja vastustaa kieltoa, jolloin kuluttaja-asiamiehen on vietävä asia markkinaoikeuden ratkaistavaksi. Vaatimuksen uhkasakon tuomitsemisesta maksettavaksi ratkaisee aina markkinaoikeus.

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 8 §:n nojalla kuluttaja-asiamiehellä on lisäksi oikeus tehdä tarkastus elinkeinonharjoittajan toimitiloissa, jos tarkastus on tarpeen kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ("asetus kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä") annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2006/2004 tarkoitetun yhteisön sisäisen rikkomuksen selvittämiseksi tai lopettamiseksi. Tarkastusta ei kuitenkaan saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

3.2.15 Vahingonkorvaus

Vakuutusedustuksesta annetussa laissa säädetään vakuutusmeklarin ja vastaavan hoitajan vahingonkorvausvastuusta. Vakuutusmeklari on velvollinen korvaamaan vahingon, joka hänen tämän lain tai toimeksiantosopimuksen vastaisesta menettelystään aiheutuu asiakkaalle tai muulle, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee. Tältä osin näyttötaakka on käännetty, sillä vakuutusmeklarin on kuitenkin mahdollista vapautua korvausvastuusta, jos hän osoittaa toimineensa ammattitaitoisesti ja huolellisesti (40 §:n 1 momentti). Vakuutusmeklari on myös korvausvastuussa vahingosta, joka aiheutuu siitä, että hän on jättänyt antamatta tarpeellisia tietoja vakuutuksesta asiakkaalle tai antanut siitä harhaanjohtavia tai virheellisiä tietoja (40 §:n 2 momentti). Korvausta voidaan vaatia toissijaisesti vastaavalta hoitajalta, jos tämä on tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta laiminlyönyt laissa säädetty velvollisuutensa (41 §:n 1 momentti).

Vakuutusyhtiölain 31 luvun 1 ja 3 §:n rikkomiseen tai laiminlyöntiin sovelletaan vakuutusyhtiölain 28 luvussa säädettyjä vahingonkorvaussäännöksiä.

Vakuutusyhdistyslain 12 luvun 2 §:n rikkomiseen tai laiminlyöntiin sovelletaan vakuutusyhdistyslain 15 luvussa säädettyjä vahingonkorvaussäännöksiä.

3.2.16 Vakuutusedustuslautakunta

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa vakuutusedustuslautakunnan, jonka tehtävänä on järjestää vakuutusmeklariksi rekisteröimisen edellyttämiä vakuutusmeklaritutkintoja vähintään kahdesti vuodessa. Vakuutusedustuslautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä kolmesta kuuteen jäsentä ja kullekin jäsenelle varajäsen (14 §). Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa lautakunnan kustannuksista.

Vakuutusmeklaritutkinto muodostuu yleisen osan tutkinnosta sekä siitä riippuen, onko tarkoituksena harjoittaa henkivakuutuksia vai vahinkovakuutuksia koskevaa vakuutusedustusta, henkivakuutusosan tai vahinkovakuutusosan tutkinnosta. Jos toiminta käsittää molemmat vakuutuslajit, vakuutusmeklarin on suoritettava kaikki tutkinnon osat. Vakuutusmeklaritutkintoon osallistumisesta voidaan periä enintään tutkinnon järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia vastaava maksu (16 §). Maksusta säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n nojalla sosiaali- ja terveysministeriön maksullisista suoritteista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (1578/2015). Tällä hetkellä maksu on 150 euroa yhdeltä tutkinto-osalta, eli koko tutkinnon hinnaksi tulee vähintään 300 euroa. Kaikkien tutkinto-osien hinta on 450 euroa.

3.3 Vakuutusopimuslaki

Vakuutusopimuslaissa säädetään niistä tiedoista, jotka vakuutuksenantajan ja samoin asiamiehen on annettava vakuutuksenottajalle ennen vakuutusopimuksen tekemistä. Lain mukaan ennen vakuutusopimuksen päättämistä vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä vakuutukseen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet. (5 §:n 1 momentti) Säännökset koskevat myös yhdistettyjä tarjouksia. Tietoja ei tarvitse antaa, jos vakuutuksen hakija ei halua tietoja tai niiden antaminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta

(5 §:n 2 momentti). Vakuutuksenantajan ja asiamiehen harjoittamassa vakuutusten etämyynissä kuluttajalle on lisäksi annettava kuluttajansuojalain 6 a luvussa tarkoitetut ennakkotiedot (5 §:n 3 momentti).

Vakuutus sopimuksen päättämisen jälkeen vakuutuksenantajan on ilman aiheetonta viivytystä annettava vakuutuksenottajalle asiakirja, johon on merkitty sopimuksen keskeinen sisältö (*vakuutuskirja*), sekä vakuutusehdot. Vakuutusten etämyynissä kuluttajalle sovelletaan kuitenkin, mitä kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:ssä säädetään. (6 §:n 1 momentti) Jos vakuutuksenantajalla on vakuutusehtojen mukaan oikeus vakuutuksen sovitun voimassaoloajan (*vakuutuskausi*) aikana muuttaa henkilövakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja, tästä on oltava merkintä vakuutuskirjassa. (6 §:n 2 momentti)

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tiedote, jossa kerrotaan vakuutusmäärä ja muita sellaisia vakuutusta koskevia seikkoja, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. Vuositiedotteessa mainittavista tiedoista säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä. Vakuutustapahtuman jälkeen vakuutuksenantajan on annettava tarpeellisia tietoja sille, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta. (7 §)

Korvaushakemuksen johdosta annettavasta tai muusta vakuutusta koskevasta päätöksestä on käytävä ilmi, jollei se ole olosuhteisiin nähden ilmeisen tarpeetonta, voidaanko ja millä tavalla asia saattaa tuomioistuimen, kuluttajavalituslautakunnan tai muun vastaavan elimen käsiteltäväksi. (8 §)

Jos vakuutuksenantaja tai sen edustaja on markkinoinnissa jättänyt antamatta tarpeellisia tietoja vakuutuksesta tai antanut siitä virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, vakuutus sopimuksen katsotaan olevan voimassa sen sisältöisenä, kuin vakuutuksenottajalla oli saamiensa tietojen perusteella aihetta käsittää (9 §:n 1 momentti).

Vakuutus sopimuslain mukaan oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Solvenssi II -direktiivin 183—185 artiklassa mainittujen tietojen ilmoittamisesta. (9 a §:n 1 momentti) Valtuutuksen nojalla on annettu oikeusministeriön asetus henkivakuutuksesta annettavista tiedoista (177/2011, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella 391/2015). Asetuksessa on täsmennetty vakuutuksenantajasta, henkivakuutuksesta ennen sopimuksen tekemistä ja sopimussuhteen aikana annettavia tietoja sekä tietojen antamisen tapaa.

Vakuutus sopimuslain mukaan Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen ja tuottojen laskemis- ja ilmoittamistavasta. (9 a §:n 2 momentti) Valtuutuksen nojalla Finanssivalvonta on antanut tarkentavia määräyksiä pitkäaikaissäästämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittamisesta (Määräykset ja ohjeet 10/2012). Määräykset koskevat tiedonantovelvollisuutta ennen sopimuksen tekemistä ja sen aikana.

3.4 Finanssivalvonnasta annettu laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 §:n 2 momentin 2, 3 ja 10 kohdassa toimilupavalvottaviksi määritellään vastaavasti vakuutusyhtiö, työeläkevakuutusyhtiö ja kolmannen maan vakuutusyhtiön sivuliike. Pykälän 3 momentissa toimilupavalvottavaan rinnastetaan tämän lain 3 luvun säännöksiä sovellettaessa muuna muassa vakuutusyhdistyslaissa tarkoitettu vakuutusyhdistys, vakuutusyhtiön ja vakuutusyhdistyksen omistusyhteisö sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitettu ryhmittymän

omistusyhteisö. Lain 5 §:n 17 kohdassa määritellään vakuutusedustaja ja ulkomainen vakuutusedustaja kuuluvaksi muiden finanssimarkkinoilla toimivien ryhmään eli kategoriaan.

Finanssivalvonnasta annetun lain 3 luvussa säädetään Finanssivalvonnan valvontavaltuuksista. Finanssivalvonnalla on muun muassa oikeus saada vakuutuksenantajilta ja vakuutusedustajilta tietoja (18, 19 ja 21 §), suorittaa näissä tarkastus (24 §) sekä määrätä näille toimeenpanokielto, oikaisukehoitus ja uhkasakko (33 ja 33 a §).

Finanssivalvonnasta annetun lain 4 luvussa säädetään hallinnollisten seuraamusten määräämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä. Finanssivalvonta määrää rikemaksun muun muassa sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo velvollisuuden toimittaa Finanssivalvonnalle 18 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuja tietoja taikka muita tietoja, jotka on säädetty tai määrätty säännöllisesti toimitettavaksi Finanssivalvonnan laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi (38 §:n 1 momentin 1 kohta). Rikemaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Rikemaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika. Oikeushenkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa. (38 §:n 2 momentti) Vaikka Finanssivalvonnasta annetussa laissa on seuraamusmaksun määräämistä koskevia sisällöllisiä ja menettelyllisiä säännöksiä, ne eivät koske vakuutuksentarjoajia siltä osin, kuin kyse on vakuutusten tarjoamisesta annetussa direktiivissä tarkoitettusta toiminnasta.

Finanssivalvonta antaa valvottavalle ja muulle finanssimarkkinoilla toimivalle julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee muiden kuin 38 §:n 1 momentissa taikka 40 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen finanssimarkkinoita koskevien säännösten tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti. Valvottavalle julkinen varoitus annetaan myös, jos valvottava tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee toimilupansa ehtojen tai toimintaansa koskevien sääntöjen vastaisesti. (39 §:n 1 momentti)

Rikemaksu ja julkinen varoitus voidaan määrätä edellyttäen, ettei asia kokonaisuutena arvioiden anna aiheutta ankarampiin toimenpiteisiin (38 §:n 5 momentti ja 39 §:n 2 momentti).

Lain 43 §:ssä säädetään hallinnollisen seuraamuksen ja muun päätöksen julkistamisesta. Lain 44 a §:ssä säädetään lisäksi seuraamuksista ja muista päätöksistä ilmoittamisesta Euroopan valvontaviranomaisille, mukaan lukien Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle.

Finanssivalvonnan tehtävänä on osallistua viranomaisten väliseen kotimaiseen ja kansainväliseen valvontayhteistyöhön (3 §:n 3 momentin 6 kohta ja 50 §). Finanssivalvonnan on myös vaihdettava valvontaan liittyviä tietoja kotimaisten ja ulkomaisten valvontaviranomaisten kanssa (52 §).

Finanssivalvonta ja toisen ETA-valtion toimivaltainen viranomainen saavat tehdä sopimuksen valvontatehtävien siirtämisestä tietyin edellytyksin (67 §:n 1, 4, 7 ja 8 momentti).

Finanssivalvonta ylläpitää järjestelmää, jonka kautta se voi vastaanottaa ilmoituksia finanssimarkkinoita koskeviin säännöksiin liittyvistä väärinkäytösepäilyistä. Ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilön henkilötiedot sekä tiedot ilmoituksesta on pidettävä salassa, jollei erikseen toisin säädetä. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan työsuhteessa olevaa ilmoituksen tekijää ja ilmoituksen kohteena olevaa henkilöä sekä turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja noudattaen henkilötietolakia (523/1999). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet,

joilla turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilön henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä. (71 a §:n 1 ja 2 momentti).

3.5 Käytäntö

3.5.1 Yhteiskunnallinen tilanne: vakuutusmarkkinat, vakuutuspalveluiden tarjonta ja finanssikriisi

Euroopan komissio on arvioinut, että koko eurooppalaisten vakuutusmarkkinoiden suuruus vakuutusmaksuilla mitattuna on noin 1 200 miljardia euroa. Komissio on todennut, että vakuutusmarkkinoiden koko, rakenne ja merkitys vaihtelevat jäsenvaltioittain. Komissio on todennut vakuutusedustajakeskeisiksi markkinoiksi muun muassa Ison-Britannian, Irlannin, Puolan, Saksan, Itävallan ja Italian sekä Alankomaat, Belgian ja Luxemburgin. Toisaalta komissio on todennut Ranskan, Espanjan ja Suomen vakuutuksenantajakeskeisiksi markkinoiksi. Useimmat eurooppalaisista vakuutusedustajista (noin 95 prosenttia yrityksistä) ovat mikroyrityksiä taikka pieniä tai keskisuuria yrityksiä. Vakuutusedustajat kilpailevat muun muassa vakuutusyritysten, luottolaitosten ja internetoperaattoreiden kanssa. (Euroopan komissio: Impact assessment accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Insurance Mediation, SWD(2012) 191 final, englanninkielinen, 3.7.2012). Suomen vakuutusmarkkinoita voidaan luonnehtia vakuutuksenantajakeskeisiksi suhteessa pohjoismaisiin ja eurooppalaisiin vakuutusmarkkinoihin. Vain noin 10 % vakuutuksista hankitaan vakuutuksenottajaa edustavien vakuutusmeklareiden välityksellä. Suomessa toimii suuria kansainvälisiä vakuutusmeklariyhtiöitä ja kotimaisia toimijoita, jotka palvelevat lähinnä vahinkovakuutuspuolella. Suomessa vakuutusmeklareiden asiakkaita ovat lähinnä julkisyhteisöt sekä suuret ja keskisuuret yritykset. Euroopassa vakuutusmeklareiden palvelutarjonta on Suomea laajempaa ja monipuolisempaa.

Vakuutusmarkkinoilla ongelmia voi liittyä sekä vakuutuksenantajien että vakuutusedustajien menettelyihin. Vakuutukset voivat olla ehdoiltaan monimutkaisia. Vakuutuksenantajat eivät välttämättä itse aktiivisesti tarjoa vakuutuksenottajalle aina asiakkaan parhaan edun mukaista ratkaisua. Vakuutuksenantajan etu on vakuutuksenottajiin nähden vastakkainen lyhyellä aikavälillä.

Toisaalta Euroopan markkinoilla myös vakuutusedustajalla saattaa olla eturistiriita sen mukaan, minkälaisen palkkion vakuutusedustaja saa ja kuka vakuutusedustajan palkkion maksaa. Toisinaan asiakas maksaa vakuutusedustajalle suoraan (engl. a fee), toisinaan vakuutusedustaja saa korvauksen siltä vakuutuksenantajalta, jonka vakuutuksia vakuutusedustaja tarjoaa (engl. a commission). Tosin Suomessa vakuutusmeklareilta on nykyisin laissa kielletty ottamasta palkkiota muulta kuin toimeksiantajaltaan. Komission mukaan Euroopan markkinoilla asiakas ei useinkaan tiedä, millä perusteella vakuutusedustaja saa korvauksen tai mikä on vakuutusedustajan suhde vakuutuksenantajaan. Tämä voi olla haitallista asiakkaalle kahdella tavalla: vakuutusedustajat tarjoavat lähes poikkeuksetta palkkion maksavan vakuutuksenantajan vakuutuksia tai asiakas saa vakuutusedustajaltaan epätasapainoisia suosituksia. Vakuutusedustusedirektiivissä ei ole säädetty asiasta. Komission mukaan nykyisin vain kuudessa jäsenvaltiossa, Isossa-Britanniassa, Alankomaissa, Ranskassa, Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa, on ollut vakuutusedustusedirektiiviä tiukempia kansallisia tiedonanto- ja palkkiosäännöksiä. (Euroopan komissio: Impact assessment accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Insurance Mediation, SWD(2012) 191 final, englanninkielinen, 3.7.2012).

Yhdysvalloissa ja Euroopassa vuonna 2008 alkanut niin sanottu finanssikriisi johti EU:n komission arvion mukaan kuluttajien keskuudessa vakavaan luottamuspulaan. Avoimuuden puute, vajavaiset tiedot riskeistä ja huonosti hallitut eturistiriidat aiheuttivat sen, että kuluttajille kaikkialla EU:ssa toistuvasti myytiin vääränlaisia sijoitus- ja vakuutus tuotteita. Lainsäädäntö ei ole komission mukaan myöskään kehittynyt yhtä nopeasti kuin finanssipalvelut, joista on tullut yhä monimutkaisempia. Puutteiden korjaaminen edellyttää kuitenkin keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä vahvoja, hyvin säänneltyjä vähittäismarkkinoita, joilla kuluttajien edut asetetaan etusijalle. Tämän vuoksi komissio on ehdottanut muun muassa vakuutusten tarjoamisesta annettua direktiiviä osana lainsäädäntöpakettia, jolla on ollut tarkoitus tiukentaa vaatimuksia kuluttajien eduksi. (Euroopan komissio, lehdistötiedote 3.7.2012, IP/12/736).

Suomessa ei ole välttytty komission vaikutusarvioinnissa kuvatuilta ongelmilta. Ennen voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain voimaantuloa myös Suomessa ilmeni vakuutusmeklareiden palkkioihin liittyviä vakavia eturistiriitoja ja menettelyihin ongelmia. Ne johtivat osaltaan voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetussa laissa säädettyyn vakuutusmeklareiden palkkioiden sääntelyyn. Yksittäisiä ongelmatapauksia on ilmennyt myös voimassa olevan lain aikana.

Sijoitusvakuutusten ja sijoitustuotteiden myynnissä on havaittu ongelmia myös 2000-luvun alun jälkeen. Finanssivalvonnan vuonna 2015—2016 suorittamassa pankkien ja sijoituspalveluyritysten sijoitusneuvontaa koskeneessa tarkastuksessa keskityttiin selvittämään, miten yli 70-vuotiaille ei-ammattimaisille asiakkaille oli myyty sijoitusrahastoja ja strukturoituja rahoitusvälineitä. Kyse ei ollut vakuutusten tarjoamisesta tai vakuutuslainsäädännön alaisesta toiminnasta. Sijoitusvakuutuksiin voidaan kuitenkin liittää kyseessä olleita sijoituskohteita. Tarkastuksessa havaittiin useita sijoituspalvelulain (747/2012) ja Finanssivalvonnan antamien määräysten laiminlyöntejä. Maaliskuussa 2017 Finanssivalvonta antoi julkisia varoituksia ja seuraamusmaksuja laiminlyönneistä, jotka koskivat yhtiöiden velvollisuutta hankkia riittävät tiedot asiakkaasta ja varmistua liiketoimien soveltuvuudesta asiakkaalle ennen sijoitusneuvonnan tarjoamista. Lisäksi hallinnollisten seuraamusten kohteina olleet yhtiöt eivät olleet dokumentoineet selonottovelvollisuuden toteuttamista asiakirjoihin niin, että tietojen avulla olisi voitu jälkikäteen todentaa tapahtumien kulku. Yhtiöt olivat tällä menettelyllään vaarantaneet Finanssivalvonnan valvonnan toimivuuden ja tehokkuuden. Yksi yhtiö oli lisäksi sijoitusneuvonnassaan jättänyt toteuttamatta riittävät toimet eturistiriitatilanteiden tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi. Julkiset varoitukset määrättiin selonottovelvollisuuden ja soveltuvuusarviointien laiminlyönneistä. Seuraamusmaksut puolestaan määrättiin dokumentointivaatimusten laiminlyönneistä ja eturistiriitatilanteiden tunnistamatta jättämisestä ja ehkäisemisestä.

Toisinaan vakuutuksia koskevat riidat eivät selviä vakuutuksenantajan ja asiakkaan kesken ilman riidanratkaisua. FINE:en tuli vuonna 2016 runsaat 6 500 yhteydenottoa vakuutusasioissa. Niistä neuvonta-asioita oli noin 5 400 ja riita-asioita runsaat 1 100 kappaletta. Riita-asioista arviolta 100—150 tapauksessa koski asian merkityksellinen kysymys tiedonantovelvollisuutta. Kolme neljäsosaa yhteydenotoista koski vahinko- ja korvausasioita, esimerkiksi kysymyksiä vakuutusten korvausrajoituksista ja maksettavan korvauksen määrästä. Vakuutusmaksuihin ja vakuutusten irtisanomiseen liittyvien asioiden määrä lisääntyi. Suurimmat vakuutuslajit FINE:en tulleissa yhteydenotoissa olivat kotivakuutus, yksityistapaturmavakuutus, sairauskuluvakuutus, vastuuvakuutus ja moottoriajoneuvovakuutukset.

Valmistelun aikana on arvioitu, että FINE:n käsittelemät asiat etenevät käräjäoikeuden käsiteltäväksi harvoin, vain yksittäisissä tapauksissa vuodessa. Käräjäoikeuksissa käsitellään

kuitenkin jonkin verran muita vakuutusasioita. Suurimpiin käräjäoikeuksiin tehdyn kyselyn perusteella Helsingin käräjäoikeudessa on viime vuosina tullut vireille 10–30 vakuutusta tai vakuutuskorvausta koskevaa asiaa vuosittain, muissa suurissa käräjäoikeuksissa muutamia vuodessa. Oletettavasti muissa käräjäoikeuksissa vakuutusta tai vakuutuskorvausta koskevia asioita tulee vireille harvoin. Kaiken kaikkiaan voidaan arvioida, että Suomen käräjäoikeuksissa tulee vireille joitakin kymmeniä vakuutusta tai vakuutuskorvausta koskevia asioita vuodessa.

3.5.2 Hyvä vakuutustapa ja hyvä vakuutusmeklaritapa

Lainsäädännön lisäksi vakuutusyhtiöiden, asiamiesten ja vakuutusmeklareiden toimintaa ohjaavat alalla vakiintuneet hyvät tavat ja käytännöt, joiden noudattamista Finanssivalvonta valvoo. Markkina- ja menettelytapavalvonnan tavoitteena on edistää luottamusta markkinoiden ja niillä toimivien palveluntarjoajien toimintaan. Vakuutuslautakunta vakiintuneita tapoja ja käytäntöjä kutsutaan yleisesti hyväksi vakuutustavaksi tai hyväksi vakuutusmeklaritavaksi. Pääsääntöisesti hyvien tapojen noudattamista valvotaan yleisemmin asiakaskunnan tasolla. Hyvä tapa voi kuitenkin nousta esiin myös yksittäisten asiakkaiden kohdalla, kun heidän korvausvaatimuksiaan arvioidaan tuomioistuimissa tai tuomioistuimen ulkopuolisessa riidanratkaisumenettelyssä. Hyvän tavan sisältö voi vaikuttaa lain tai sopimusehdon tulkintaan taikka täydentää muuta sääntelyä silloin, kun laki tai sopimusehdot eivät anna kysymykseen suoraa vastausta.

Finen Vakuutuslautakunta (VKL) on antanut asiakkaiden ja vakuutusyhtiöiden välisissä riita-asioissa useita ratkaisuja, joiden perusteella voidaan hahmottaa alalla vakiintuneita ja siten vakuutusyhtiöitä sitovia hyvää vakuutustapaa koskevia periaatteita. Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännössä hyvä vakuutustapa on täydentänyt vakuutusyhtiön tiedonanto- ja selvitysvelvollisuutta vakuutusta myytäessä ja sopimussuhteen kestäessä. Vakuutuslautakunta on esimerkiksi katsonut, että on hyvän vakuutustavan vastaista myydä vakuutus koskien omaisuutta, jonka korvausmäärä on nollautunut esimerkiksi ikävähennysten vuoksi jo vakuutusta myytäessä (VKL 848/03) tai joka ei tarjoa todellista vakuutusturvaa esimerkiksi vakuutuksen kohteesta ja sovellettavista vakuutusehdoista johtuen (VKL 682/06). Hyvä vakuutustapa edellyttää myös, että vakuutusyhtiö vastaa joutuisasti asiakkaan vakuutushakemukseen ja tiedusteluihin sopimussuhteen kestäessä, jotta asiakas tietää, onko vakuutus voimassa ja sopimussuhde pysyy selkeänä. Jos vakuutusyhtiö ei ilmoita asiakkaalle, ettei se hyväksy vakuutushakemusta, vakuutusyhtiö voi tietyin edellytyksin olla vahingonkorvausvelvollinen asiakkaalle (VKL 101/07). Sopimussuhteen kestäessä asiakkaan tiedusteluun vastaamatta jättäminen saattaa vaikuttaa sopimusehtojen tulkintaan tai siihen, onko vakuutus pysynyt voimassa (VKL 204/14).

3.5.3 Vakuutusyhtiöt

Finanssivalvonnan tietojen mukaan vuonna 2017 Suomessa toimii yhteensä 44 vakuutusyhtiötä. Vakuutusyhtiöistä vahinkovakuutusta harjoittavia yhtiöitä on 44 ja henkivakuutusta 13. Työeläkevakuutusyhtiöitä on kahdeksan, joista kuusi toimii keskinäisen työeläkevakuutusyhtiön muodossa. Toimivia vakuutusyhdistyksiä on vuonna 2017 kuusi, jotka kaikki harjoittavat ainoastaan kalastusvälineiden vakuuttamista.

Finanssialan Keskusliiton jäsenyrityksistä tehtyjen vuoden 2016 tietojen mukaan vakuutusyhtiöiden henkilöstön kokonaismäärä on pysynyt verrattain tasaisena 1980-luvun lopulta alkaen. Syyskuussa 2016 palvelualojen työnantajat Palta ry:n jäsenyrityksissä on vakuutuslautakunta työkennellyt noin 9 500 henkilöä, joista konttorissa noin 8200 ja niin sanotussa kenttätöyssä noin 1300 henkilöä. Vakuutusalan henkilöstöstä johdossa toimi noin

7,1 prosenttia, markkinoinnin ja myynnin esimiehinä 5,9 prosenttia sekä markkinoinnin ja myynnin muissa tehtävissä 21,6 prosenttia.

Vakuutusalan konttorihenkilöstö jakautuu sukupuolittain seuraavasti:

	Naiset %	Miehet %
Johtotaso	39,4	60,6
Esimies- /asiantuntijataso	51,9	48,1
Suorittava taso	80,0	20,0
Yhteensä	68,8	31,2

Vakuutusalan kenttähenkilöstö jakautuu sukupuolittain seuraavasti:

	Naiset %	Miehet %
Johtotaso	30,7	69,3
Esimies- /asiantuntijataso	33,1	66,9
Suorittava taso	27,6	72,4
Yhteensä	29,7	70,3

Vakuutusyhtiöiden markkinat voidaan yleisellä tasolla jakaa kolmeen osaan: vahinko-, henki- ja työeläkevakuutusmarkkinoihin, joista työeläkevakuutusmarkkinat ovat puhtaasti kansallisia. Suomen vakuutusmarkkinat ovat muiden Pohjoismaiden tavoin hyvin keskittyneet. Finanssialan Keskusliiton tilastojen mukaan neljän suurimman henki- ja vahinko-vakuutusyhtiön tai yhtiöryhmän osuus maksutulosta on noin 90 prosenttia. Myös työeläkevakuutustoiminta on keskittynyttä, sillä kolmen suurimman yhtiön osuus on yhteensä noin 90 prosenttia maksutulosta.

Suomen vahinkovakuutusmarkkinoiden rakenteelle on tyypillistä lakisääteisistä vakuutuksista kerättyjen maksujen suuri osuus alan koko maksutulosta. Lakisääteisen eläkevakuutuksen osuus koko vakuutusmaksutulosta on ollut viime vuosina noin 70 prosenttia. Myös vahinkovakuutuksen maksutulosta lakisääteisten vakuutuksien osuus, joka on viime vuosina ollut noin 50 prosenttia, on suurempi kuin muissa EU-maissa.

Välitettyjen vakuutusten vakuutusmaksut (milj. euroa)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lakisääteinen eläkevakuutus	977	1 107	1063	1019	1044	1067
Henkivakuutus	66	83	87	70	107	87
Vahinko- vakuutus	207	238	277	250	260	285
Lakisääteinen tapaturma- vakuutus	104	136	166	112	116	118
Yhteensä	1 354	1 565	1 592	1 450	1 526	1 557

3.5.4 Asiamiehet

Vuonna 2016 asiamiehiä oli Finanssivalvonnan vakuutusedustajarekisterissä 6579 kappaletta. Nämä jakautuvat seuraavasti:

Päätoimiset asiamiesyhtiöt	602
Sivutoimiset asiamiesyhtiöt	1610
Päätoimisten asiamiesyhtiöiden palveluksessa olevat	746
Sivutoimisten asiamiesyhtiöiden palveluksessa olevat	1646
Yksityiset elinkeinonharjoittajat	1975

Asiamiehinä toimivien yritysten ja luonnollisten henkilöiden kirjo on laaja. Suuria vakuutusyhtiöiden asiamiehinä toimivia yrityksiä ovat esimerkiksi pankit. Asiamiesyhteisöistä suurimman yksittäisen ryhmän muodostavat autoliikkeet, joiden merkitys on erityisen suuri liikenne- ja autovakuutuksissa. Lisäksi asiamiehinä toimii muun muassa auto-katsastuskonttoreita, ammattiyhdistysliikkeitä, urheiluseuroja ja matkatoimistoja.

3.5.5 Vakuutusmeklarit

Ennen vakuutussopimuksen tekemistä vakuutusmeklarin tehtävänä on usein kartoittaa vakuutuksenottajan riskit, suunnitella tarvittava vakuutusturva ja hankkia se asiakkaansa puolesta. Vakuutussopimuksen tekemisen jälkeen vakuutusmeklarin toimeksiantoon kuuluvat myös tyypillisesti kaikki vakuutuksiin liittyvä hallinnointi, vahingoissa avustaminen sekä erityisesti riskienhallintaan liittyvät neuvonantopalvelut. Asiantuntemuksellaan vakuutusmeklarit voivat parantaa asiakkaidensa neuvotteluvoimaa suhteessa vakuutuksenantajiin sekä vakuutusta otettaessa että korvausasiassa avustettaessa. Vakuutusmeklareiden toiminta vaikuttaa vakuutusmarkkinoihin yksittäisiä asiakkaitaan laajemmin. Vakuutusmeklarit lisäävät vakuutuksenantajien välistä kilpailua. Vakuutusmeklarit

voivat myös tuoda uusia vakuutusratkaisuja sekä kansainvälisiä vakuutuksenantajia vakuutuksenottajien saataville.

Vakuutusmeklaritoiminta alkoi lisääntyä Suomessa 1990-luvun alkuvuosina. Toiminta kasvoi runsaasti 1990-luvun loppupuolelta aina 2000-luvun alkuvuosiin. Sen jälkeen toiminnan kasvu on tasaantunut.

Vakuutusmeklaritutkinnon on Suomessa suorittanut vuoden 2016 loppuun mennessä yhteensä 199 henkilöä. Vahinkovakuutuksen tutkinto-osia on suoritettu 163 kappaletta ja henkivakuutuksen tutkinto-osia 67 kappaletta. Näin ollen voidaan päätellä, että 31 henkilöä on suorittanut molemmat tutkinto-osat. Finanssivalvonnan vakuutusedustajarekisteriin on vuonna 2017 (2015) merkitty 243 (224) vakuutusmeklarina toimivaa henkilöä. Suoritettujen vakuutusmeklaritutkintojen ja rekisteröityjen vakuutusmeklarina toimivien henkilöiden välinen ero selitty osaltaan siitä, että voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain voimaantulon yhteydessä vakuutusmeklareina toimiviksi henkilöiksi rekisteröitiin kokemuksen perusteella ilman suoritettua vakuutusmeklaritutkintoa. Rekisteröityjen määrä on ollut suhteellisen vakaata ajanjaksolla 2006—2015 siten, että määrä on ollut ylimmillään 224 ja alimmillaan 199 henkilöä.

Vakuutusmeklariyritysten henkilöstö kasvoi vuosien 1995 ja 2002 välisenä aikana 75 henkilöstä noin 500 henkilöön. Vuodesta 2002 vakuutusmeklariyritysten henkilöstön määrä laski siten, että se oli alimmillaan 323 henkilöä vuonna 2010. Vuodesta 2010 lähtien henkilöstön määrä on kokonaisuutena noussut joillakin kymmenillä henkilöillä. Henkilöstömäärän väheneminen tapahtui pääosin muusta henkilöstöstä, joita oli 247 henkilöä vuonna 2002 ja 151 henkilöä vuonna 2015.

Vuonna 2016 vakuutusmeklariyrityksiä oli Finanssivalvonnan vakuutusedustajarekisterissä 76 kappaletta, jotka jakautuvat alla olevan taulukon mukaisesti:

Henkivakuutukset	4
Vahinkovakuutukset	13
Henki- ja vahinkovakuutukset	59

Suomen Vakuutusmeklariliitto ry:n tietojen mukaan vakuutusmeklareiden toiminta on voimakkaasti keskittynyt siten, että 10 suurimman yrityksen osuus vuonna 2014 koko alan liikevaihdosta on ollut noin 97 prosenttia. Näistä vain kaksi suurinta ylsivät yli 10 miljoonan euron liikevaihtoon.

Finanssivalvonnan tietojen mukaan vuosina 2011—2015 vakuutusmeklarien välittämien vakuutusten osuus Suomen koko vakuutusmaksutulosta on ollut 6,3—8,2 prosenttia. Välitettyjen vakuutusten osuus vakuutusmaksutulosta vaihtelee vakuutuslajeittain. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa vakuutusmeklarin välittämien vakuutusten osuus on ollut 18,0—26,9 prosenttia, muussa vahinkovakuutuksessa 5,7—7,4 prosenttia ja henkivakuutuksessa 1,4—2,6 prosenttia vakuutusmaksutulosta vuosina 2011—2015.

Finanssivalvonnan tietojen mukaan vuonna 2015 sellaisiin vakuutusyhtiöihin, joiden kotipaikka on Suomessa, välitettyjen vakuutusten vakuutusmaksut olivat yhteensä 304 miljoonaa euroa laskettuna ilman lakisääteisiä vakuutuksia ja ulkomaisiin vakuutuslaitoksiin, mukaan lukien niiden Suomessa oleviin sivuliikkeisiin, välitettyjen 69 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutuksen osalta noin yksi kahdeksasosa (13 %)

vakuutusmeklareiden välittämistä vakuutusmaksuista kohdistui vuonna 2015 ulkomaisten vakuutuslaitosten tarjoamiin vakuutuksiin. Henkivakuutuksen osalta ulkomaisten vakuutusten osuus oli noin prosentti.

Vakuutusedustuksesta annetussa laissa säädetty palkkion vastaanottokielto vaikutti Suomessa vakuutusmeklariyritysten toimintaan. Erityisesti tämä vaikutti henkivakuutusmarkkinoihin. Sijoitusmuotoisten vakuutustuotteiden välittäminen kuluttaja-asiakkaille loppui käytännössä kokonaan, ja suurin tätä toimintaa harjoittanut vakuutusmeklariyritys muuttui asiamieheksi. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, etteivät kuluttaja-asiakkaat olleet valmiita maksamaan vakuutusmeklarille palkkioita suoraan. Samalla myös vakuutusmeklareiden välittämän vakuutusliikkeen suhteellisen osuuden kasvu pysähtyi myös vahinkovakuutusten ja työeläkevakuutusten osalta.

Finanssivalvonnan tietojen mukaan vuonna 2015 vakuutusmeklareiden toimeksiantajilta saadut palkkiot olivat noin 41 miljoonaa euroa. Vuoden 2015 aikana tehtyjen uusien toimeksiantosopimusten määrä oli noin 3 000 kappaletta ja voimassa olevia toimeksiantosopimuksia on noin 21 000 kappaletta. Kokonaisliikevaihto vakuutusmeklariyrityksissä oli vuonna 2015 noin 50 miljoonaa euroa, joten palkkiot muodostavat liikevaihdosta noin 80 prosenttia.

Finanssivalvonnan tietojen mukaan vuonna 2015 vakuutusmeklareiden toiminnan kokonaiskustannukset olivat noin 43 miljoonaa euroa. Näistä valtaosan muodostivat henkilöstökulut. (Finanssivalvonta 2016: Saatavilla: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tilastot/Vakuutustoiminta/Vakuutusmeklarit/Pages/Default.aspx>, viitattu 5.7.2017)

3.5.6 Tietoyhteiskunta: internet-sivustot ja mobiilipalvelut

Vakuutusten markkinat muuttuvat sähköisiksi osana tietoyhteiskunnan kehittymistä. Vakuutusedustusedirektiivin täytäntöönpanon jälkeen sähköiset internetiin ja erilaisiin mobiililaitteisiin pohjautuvat vakuutus- ja muut finanssipalvelut ovat yleistyneet ja niiden käyttö laajentunut. Suomessa valtaosa vakuutuksista on mahdollista ostaa sähköisten palvelujen kautta muualta kuin vakuutusyhtiön toimipisteestä. Viime vuosina vakuutusyhtiöt ovat myös ohjanneet asiakkaita sähköisten palveluiden käyttäjiksi vähentämällä kiinteiden toimipisteiden lukumäärää.

Finanssialan Keskusliiton teettämän Vakuutustutkimus 2016 -selvityksen mukaan Suomessa vakuutusyhtiöiden verkkopalveluja pidetään melko kattavina ja helppokäyttöisinä. Sen sijaan vakuutusyhtiöiden tarjoamiin mobiilipalveluihin peräti 60 prosenttia vastaajista ei osaa ottaa kantaa lainkaan. Lähes 60 prosenttia vastaajista hoitaa vakuutusasiansa tavallisimmin tietokoneella internetissä, mikä on selvästi yleisempää kuin vuonna 2014. Vastaajista 16 prosenttia kertoo puolestaan tavallisimmin asioivansa matkapuhelimella internetissä. Nuoremmissa ikäryhmissä matkapuhelimella internetissä asiointi on yleisempää kuin vanhimmassa ikäryhmässä. Vain 10 prosenttia vastaajista ei koskaan hoida vakuutusasioita internetissä. Vakuutusyhtiön konttorissa vakuutusasioita hoitaa tavallisimmin viidennes ja toisinaan lähes puolet vastaajista. Määrä ei ole juurikaan muuttunut vuodesta 2014. Mitä vanhempi vastaaja on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän asioi vakuutusyhtiön konttorissa. Kolmannes vastaajista ei lainkaan hoida konttorissa vakuutusasioita. Korvaushakemuksia tehtiin selvästi eniten verkossa, 66 prosenttia tietokoneella ja 7 prosenttia matkapuhelimella. Sen sijaan kukaan vastaajista ei vielä ollut tehnyt korvaushakemusta älypuhelinsovelluksen kautta. Vain joka kymmenes vastaaja haki korvausta konttorissa.

Vakuutusten ostamisen lisäksi verkkosivustoilla olevien vakuutusten vertailupalveluiden määrä on lisääntynyt viime vuosina.

Vakuutusten markkinointia tai tarjoamista koskevat internetsivustot voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostavat vertailusivustot, jotka sisältävät suorat linkit tai mainokset (mukaan lukien niin sanotut bannerit) vakuutusyhtiöiden tai vakuutusedustajien ylläpitämille sivustoille, joiden avulla on mahdollista tehdä vakuutussopimus (ryhmä 1, puhtaat vertailusivustot). Tällaisia sivustoja ei ole monta. Tällainen toiminta on direktiivissä tarkoitettua vakuutusten tarjoamista.

Toisen ryhmän muodostavat asiategstejä ja vertailuita yhdistävät sivustot. Yleensä tällaiset sivustot keskittyvät muun kerronnan ohessa tiettyyn kirjoittajaan tai kohderyhmään kiinnostavaan vakuutustyyppiin, esimerkiksi erilaiset ajoneuvo-, harraste- tai henkilövakuutukset. Näistä osassa on suorat tai välilliset linkit tai mainokset vakuutusyhtiöiden tai vakuutusedustajien sivustoille tai vertailusivustoille, joiden avulla on mahdollista tehdä vakuutussopimus (ryhmä 2a, kaupalliset yhdistelmä sivustot, esimerkiksi blogit). Tällaisia sivustoja on lukuisia. Tällainen toiminta on direktiivissä tarkoitettua vakuutusten tarjoamista. Osassa yhdistelmä sivustot ei ole linkkejä tai mainoksia (ryhmä 2b, ei-kaupalliset yhdistelmä sivustot). Myös tällaisia sivustoja on lukuisia. Tällainen toiminta ei ole direktiivissä tarkoitettua vakuutusten tarjoamista.

Lisäksi on olemassa sivustoja, joissa ei ole linkkejä tai mainoksia vakuutusyhtiöiden tai vakuutusedustajien sivustoille. Tällaisia ovat yleensä valtamedian artikkelit, joissa pääpaino on informatiivis-journalistinen. Tällaisia sivustoja on lukuisia. Tällaista toimintaa ei voida pitää direktiivissä tarkoitettuna vakuutusten tarjoamisena.

3.5.7 Yritykset

Yritykset muodostavat merkittävän osan vakuutuksenantajien, vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien asiakaskunnasta. Erityisesti Suomen suuret ja keskisuuret yritykset ovat vakuutusmeklareiden toimeksiantajina. Pienet yritykset käyttävät enimmäkseen vakuutusyhtiöiden, asiamiesten ja sivutoimisten vakuutusedustajien palveluita sekä vähäisessä määrin vakuutusmeklareiden palveluita. Myös asunto-osakeyhtiöt ja kiinteistöosakeyhtiöt käyttävät jonkin verran vakuutusyhtiöiden, asiamiesten, vakuutusmeklareiden ja sivutoimisten vakuutusedustajien palveluita.

Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterissä oli vuoden 2016 lopussa Suomessa oli noin 600 000 yritystoimintaa harjoittavaa yhteisöä (ks. liite 3). Näistä valtaosan muodostivat julkiset osakeyhtiöt (242), yksityiset osakeyhtiöt (noin 268 100), yksityiset elinkeinonharjoittajat (noin 203 500), kommandiittiyhtiöt (noin 29 300), avoimet yhtiöt (noin 10 500), osuuskunnat (noin 4 300) ja sivuliikkeet (noin 1200). Näistä yrityksistä aktiivista liiketoimintaa harjoitti arviolta noin puolet.

Tilastokeskuksen yritystilastoista ilmenee, että noin 365 000 yritystä on toimittanut tilinpäätöstietonsa koskien 2015 päättynyttä tilikautta, jolta ovat viimeiset julkistetut tilastot. Suurin osa yrityksistä on yksityisiä elinkeinonharjoittajia, joiden osuus oli hieman yli 45 prosenttia, vaikka niiden osuus laski. Osakeyhtiöiden osuus jatkoi kasvuaan, ja se oli noin 39 prosenttia. Avoimien ja kommandiittiyhtiöiden osuus jatkoi laskuaan. (Tilastokeskus 2016: Suomen virallinen tilasto (SVT): Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto (verkkajulkaisu). Helsinki. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/yrti/2015/yrti_2015_2016-12-16_tie_001_fi.html, viitattu: 5.7.2017).

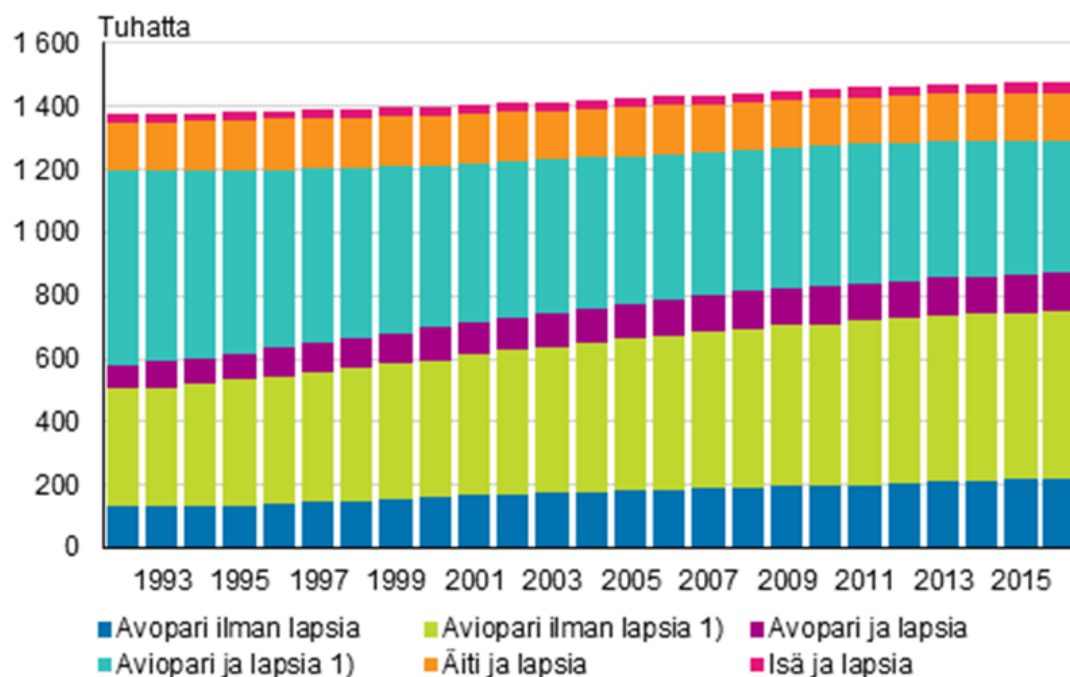
Tilastokeskuksen tilinpäätöstietoihin perustuvien tilastojen mukaan yrityksistä noin 95 prosenttia toimivista yrityksistä työllistää alle 10 henkilöä. Vähintään 100 henkilöä työllistäviä yrityksiä Suomessa on ainoastaan noin 1 400 (ks. liite 4).

3.5.8 Kotitaloudet, asunto-osakeyhtiöt ja vakuutukset

Kotitaloudet, perheet ja asunto-osakeyhtiöt ovat merkittäviä vakuutus sopimusten tekijöitä. Vakuutustarpeet vaihtelevat muun muassa kotitalouksien koon, henkilöiden iän ja asumismuodon perusteella.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tietojen mukaan suomalaisia oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 5 503 297 henkilöä. Naisia oli 2 790 970 ja miehiä 2 712 327 (Saatavilla: www.sotkanet.fi, viitattu 5.7.2017). Näistä 0—17 vuotiaita oli 20,6 prosenttia, 18—64 vuotiaita 59,6 prosenttia. Yli 65-vuotiaita 19,8 prosenttia. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan yli 65-vuotiaiden osuus nousee 26 prosenttiin vuoteen 2030 ja 29 prosenttiin vuoteen 2060 mennessä. Väestöllinen huoltosuhde eli lasten ja eläkeikäisten määrä sataa työikäistä kohden nousee lähitulevaisuudessa. (Tilastokeskus 2015: Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste (verkkajulkaisu). Helsinki. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/vaenn/2015/vaenn_2015_2015-10-30_tie_001_fi.html, viitattu: 5.7.2017).

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2016 lopussa Suomessa oli 1 476 000 perhettä. Perheiden määrä on koko ajan kasvanut, mutta vuoden 2013 jälkeen määrän vuosittainen kasvu on pienentynyt huomattavasti. Vuonna 2016 perheiden määrä kasvoi enää 200:lla. Perheiden keskikoko oli 2,8 henkilöä. Vielä vuonna 1990 perheissä oli keskimäärin kolme henkilöä. Perheisiin kuului 74 prosenttia väestöstä eli 4 073 000 henkilöä. Perheisiin kuuluvien osuus on pienentynyt tasaisesti. Vielä vuonna 1990 perheisiin kuului 82 prosenttia väestöstä. Yksinasuvia oli 1 131 000, ja määrä on kasvussa, sillä edellisenä vuonna heitä oli 19 100 vähemmän. Noin 300 000 suomalaisen asumissuhteista ei ole tietoa. (Tilastokeskus 2016: Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet (verkkajulkaisu). Helsinki. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html, viitattu: 5.7.2017)

1) Sisältää rekisteröidyt parisuhteet vuodesta 2002 lähtien.

Taulukko. Perheet tyypeittäin 1992—2016, Tilastokeskus 2016: Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet (verkkojulkaisu). Helsinki. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html, viitattu: 5.7.2017

Vuoden 2016 lopussa perheistä 64 prosenttia oli avioparien perheitä, avoparien perheitä 23 prosenttia ja yhden vanhemman perheitä 12 prosenttia. Saman sukupuolen rekisteröityjen parien perheitä oli 2 700. Lapsiperheeseen kuuluu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Lapsiperheiden määrä pieneni 570 000:een. Määrä on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin 2 000 perheellä vuosittain. Lapsiperheisiin kuului 39 prosenttia väestöstä. Lapsiperheissä oli yhteensä 1 051 000 alaikäistä lasta. Näistä yksilapsisia oli 43 prosenttia, kaksilapsisia 39 prosenttia ja kolmilapsisia oli 13 prosenttia. Viidessä prosentissa lapsiperheistä oli vähintään neljä alle 18-vuotiasta lasta. Keskimääräinen lapsiluku oli 1,85. (Tilastokeskus 2016: Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet (verkkojulkaisu). Helsinki. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html, viitattu: 5.7.2017).

Patentti- ja rekisterihallituksen tietojen mukaan Suomessa oli vuoden 2016 lopussa 87 981 asunto-osakeyhtiötä (ks. liite 3). Suomen Isännöintiliitto ry:n mukaan ammattimaisen isännöinnin piirissä näistä on noin 55 000 asunto-osakeyhtiötä. Yksi isännöintiyritys huolehtii tyypillisesti kymmenien tai satojen asunto-osakeyhtiöiden vakuutusturvasta. Tilastokeskuksen tietojen mukaan asunto-osakeyhtiöissä maksettiin vakuutuksesta keskimäärin seuraavasti vuonna 2015, jaoteltuna taloyhtiön tyypin ja rakennuksen valmistumisvuoden mukaan:

senttiä/ m ² / kuukausi	kaikki	– 1959	1960–69	1970–79	1980–89	1990–99	2000–
kaikki asunto- osakeyhtiöt	13	13	12	14	15	13	8
kerrostalo- yhtiöt	10	13	11	10	10	9	7
rivitaloyhtiö	16	21	18	18	18	16	11

Taulukko. Tilastokeskus: Suomen virallinen tilasto (SVT): Asunto-osakeyhtiöiden talous (verkkojulkaisu). Helsinki. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/asyta/2015/asyta_2015_2016-09-12_tie_001_fi.html, viitattu: 5.7.2017.

Taulukosta on pääteltävissä, että vakuutuksen hintaan vaikuttaa muun muassa rakennusvuosi. Näyttää siltä, että mitä uudempi rakennus on vakuutettuna, sitä pienempi on neliökohtainen vakuutusmaksu. Tämä on luonnollista, koska uusien rakennusten korjaus- ja korvaustarve on yleensä alhaisempi kuin vanhemmissa rakennuksissa. Näyttää myös siltä, että kerrostaloyhtiöiden vakuutusmaksut ovat alhaisempia kuin rivitaloyhtiöissä. Kerrostaloyhtiöt ovat yleensä huoneisto- ja asukasmäärältään suurempia, jolloin vastuu jakaantuu rivitaloyhtiöitä useammalle henkilölle. Epäselvää on, mikä vaikutus on tietyn vakuutuksentarjoajaryhmän (kategorian) käyttämisellä asunto-osakeyhtiön vakuutusmaksun määrään.

Tilastokeskuksen mukaan omistusasumisen vakuutuskustannukset ovat jonkin verran nousseet vuosina 2015 ja 2016. Vuonna 2015 indeksin vuosimuutos oli + 4,8 prosenttia. Vuoteen 2010 (luku 100) nähden on huomattava, että vuonna 2015 indeksi oli 136,6. Vuonna 2016 vakuutusmaksut kallistuivat jonkin verran edelleen. Alla olevassa taulukossa vasemmalla olevassa lukusarakkeessa on ilmoitettu indeksin arvo, oikealla olevassa lukusarakkeessa indeksin vuosimuutosprosentti:

O.1.2.2. Asuntoihin liittyvät vakuutukset	1. neljännes	139,0	1,6
	2. neljännes	139,2	2,2
	3. neljännes	139,2	1,9
	4. neljännes	139,2	1,8
	Vuosi yhteensä	139,2	1,9

Taulukko. Tilastokeskus: Suomen virallinen tilasto (SVT): Omistusasumisen hintaindeksit (verkkojulkaisu). 4. vuosineljännes 2016, Liitetäulukko 1. Omistusasujien asumiskustannukset 2010=100. Helsinki. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/oahi/2016/04/oahi_2016_04_2017-04-03_tau_001_fi.html, viitattu: 5.7.2017.

3.6 Nykytilan arviointi

3.6.1 Yleistä

Voimassa olevien lakien tarjoaman kuluttajansuojan ja muun asiakkaansuojan tason arvioidaan olevan Suomessa eurooppalaisittain verrattain korkealla tasolla. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole todettu suojan tasoon liittyviä olennaisia ongelmia. Sääntelyyn on tehtävä lähinnä direktiivistä johtuvia muutoksia, joiden kuitenkin arvioidaan parantavan asiakkaansuojaa erityisesti sijoitusvakuutusten osalta. Lisäksi aikaisempaa täsmällisempi sääntely tarjoaa valvontaviranomaisille paremmat mahdollisuudet puuttua lainvastaisiin menettelyihin.

Direktiivin tavoitteena on parantaa erityisesti kuluttajien asemassa olevien asiakkaiden suojaa. Direktiivissä ei kuitenkaan rajata tai anneta mahdollisuuksia kansallisesti keventää sääntelyä edes suurimpien yritysten osalta, ellei kysymys ole suuria riskejä koskevasta vahinkovakuuttamisesta taikka sijoitusvakuutuksien osalta ammattimaisesta asiakkaasta. Direktiivissä ei myöskään anneta mahdollisuuksia kansallisesti huomioida sitä, että osa säännöksistä soveltuu hyvin huonosti lakisääteisiin vahinkovakuutuksiin, joissa vakuutuksen ottaminen on pakollista ja joissa vakuutusturvan sisällöstä on laissa säädetty. Direktiivissä ei myöskään riittävästi tehdä eroa sen välillä, onko kysymys varojen sijoittamista tai säästämistä varten otetuista vakuutuksista vai vakuuttamisesta ennalta arvaamattomien vahinkoriskien varalta. Lisäksi direktiivi koskee kahden vakuutusyhtiön välisiä jälleenvakuutuksia laajasti. Kaikki edellä mainitut puutteet rajoittavat osin tarpeettomasti kansallista liikkumavaraa. Ne aiheuttavat myös ylimääräisiä sääntelystä johtuvia velvoitteita ilman, että sääntelyn voidaan katsoa parantavan asiakkaansuojaa tai vakuutusmarkkinoiden toimintaa muutoinkaan.

Vakuutusten tarjoamisesta annettu direktiivi on huomattavasti laajempi ja yksityiskohtaisempi kuin vakuutusedustusdirektiivi. Sen seurauksena myös direktiivin kansallinen täytäntöönpano edellyttää nykyisen lainsäädännön huomattavaa muuttamista ja täsmentämistä. Vakuutusten tarjoamisesta on tarpeen säätää uudessa vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa, johon kootaan mahdollisimman kattavasti direktiivin täytäntöönpanoa varten tarvittava lainsäädäntö. Tarkentavia kansallisia säännöksiä voidaan antaa asetustasolla. Voimassa oleva vakuutusedustuslaki voidaan kumota. Vakuutusyhtiölain 31 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetyistä vakuutusyhtiön markkinointia ja asiamiehen toimintaa koskevista seikoista voidaan jatkossa säätää vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa.

Vakuutuksia koskevasta tiedonantovelvollisuudesta on säädetty useissa muissa laeissa, esimerkiksi vakuutussopimuslaissa ja kuluttajansuojalaissa. Riittäviä hallinnollisia seuraamuksia ja niitä koskevia menettelyitä on tarpeen täsmentää Finanssivalvonnasta annetussa laissa. Näiden lakien säännökset täydentävät uutta vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia. Lisäksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin sekä urheilijan tapaturmasta ja eläketurvasta annettuun lakiin lisätään viittaussäännös eräisiin vakuutussopimuslain säännöksiin.

3.6.2 Lain soveltamisala ja määritelmät

Direktiiviä sovelletaan vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen Euroopan unionissa. Vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia on tarve soveltaa ainoastaan vakuutusten tarjoamiseen Suomessa sekä ETA-alueella toimimisen yhteydessä noudatettaviin menettelyihin. Kansallisessa laissa voidaan säätää myös direktiiviä

laajemmasta vakuutusten tarjoamista koskevasta soveltamisalasta, mutta tähän ei ole tarvetta. Siten Suomeen rekisteröidyn vakuutusedustajan vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamiseen kolmannessa maassa sovelletaan kyseisen maan lainsäädäntöä. Se, minkä valtion lakia vakuutusten tarjoamiseen sovelletaan, määräytyy kansainvälisen yksityisoikeuden säännösten ja periaatteiden mukaisesti.

Direktiivin mukaisen vakuutuksen tarjoamisen ja jälleenvakuutuksen tarjoamisen määritelmät ovat osittain laajempia kuin vakuutusedustusedirektiivin mukaiset vakuutus- ja jälleenvakuutusedustuksen määritelmät. Uuden direktiivin mukainen vakuutuksen tarjoamisen määritelmä sisältää nimenomaisesti muun muassa vakuutuksen tarjoamisen tietoverkkojen tai muiden teknisten sovellusten avulla sekä vertailusivustojen toiminnan. Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä näiden sivustojen toiminnasta, mutta osa niistä on kuulunut lain soveltamisalan piiriin yleisten soveltamisalasäännösten kautta. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeen tarkentaa sääntelyä ja määritellä vakuutusten tarjoaminen osittain uudella tavalla.

Direktiiviä sovelletaan vakuutusedustajien lisäksi monilta osin vakuutustuotteita suoraan myyviin vakuutusyhtiöihin ja niiden työntekijöihin sekä vähäistä suurempaa vakuutusten tarjoamista harjoittaviin sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetussa laissa tai vakuutussopimuslaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä sivutoimisesta vakuutusedustuksesta, joka on yleensä laajuudeltaan pienempää kuin päätoiminen vakuutusedustus mutta suurempaa kuin vakuutusedustuksesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu hyvin pienimuotoinen vakuutusedustus. Sivutoiminen vakuutusten tarjoaminen ei ole luonteeltaan pääasiallista toimintaa, vaan se täydentää tavaroiden tai muiden palveluiden tarjoamista. Sääntelyä on tarpeellista selkeyttää direktiivin johdosta. Eräät sivutoimiset vakuutusedustajat on jätetty pääosin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle silloin, kun sekä vakuutetut riskit että vakuutusmaksut ovat vähäiset. Nämä seikat on tarpeen ottaa huomioon vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa. Vakuutussopimuslain säännökset vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuudesta koskevat myös asiamiehiä. Merkitystä ei ole sillä, onko asiamies pää- vai sivutoiminen. Perusteltua ei ole tältä osin heikentää asiakaansuojaa.

Lisäksi direktiiviä sovelletaan ammattimaisiin asiakkaisiin, jälleenvakuutukseen ja suuriin riskeihin liittyvien vakuutusten tarjoamiseen vain osittain. Tältä osin direktiivin sääntelyä voidaan pitää perusteltuna, eikä kansallinen poikkeaminen direktiivin soveltamisalasta ole tarpeen.

Direktiiviä sovelletaan lähinnä niihin vakuutuksenantajiin, joihin sovelletaan Solvenssi II -direktiiviä. Solvenssi II -direktiivi ei koske Suomessa työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaisia työeläkevakuutusyhtiöitä, joten vakuutusten tarjoamisesta annettua direktiiviä ei sovelleta työeläkevakuutusyhtiöihin. Vakuutusyhtiöistä työntekijän eläkelain mukaisia eläkevakuutuksia eivät saa antaa muut vakuutusyhtiöt kuin työeläkevakuutusyhtiöt. Siten myöskään direktiivin sisältämää sopimusoikeudellista sääntelyä eli esimerkiksi tiedonantovelvollisuutta koskevaa sääntelyä, lukuun ottamatta vakuutusedustajasta annettavia tietoja, ei sovelleta työeläkevakuutusten tarjoamiseen. Direktiivissä ei myöskään säädetä työeläkevakuutusyhtiöiden ja vakuutusedustajien välisiä yksityisoikeudellisista vastuukysymyksistä. Sen sijaan vakuutusedustajien elinkeino-oikeudellista sääntelyä eli rekisteröintiä, ammatillisia vaatimuksia ja pääosin myös valvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutusedustajiin myös siltä osin, kuin ne välittävät työeläkevakuutuksia. Vakuutusedustajien vakuutusten tarjoamiseen osallistuvalla henkilöstöllä on oltava riittävä ammattipätevyys tarjota työeläkevakuutuksia, jos ne tarjoavat tällaisia vakuutuksia. Käytännössä vakuutusedustajat saavat koulutuksen ja todistuksen saamastaan koulutuksesta

työeläkevakuutusyhtiöiltä. Kansallisen sääntelyn mukaisesti ammattipätevyydestä ja muista rekisteröinnin edellytysten täyttämisestä vastaa vakuutusmeklarien osalta vakuutusmeklari, asiamiesten osalta yksi tai useampi työeläkevakuutusyhtiö.

Direktiivissä on useita määritelmiä, joita ei ole määritelty voimassa olevassa laissa. Sääntelyä on tarpeen tarkistaa näiltä osin vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ja vähäisiltä osin vakuutus sopimuslaissa.

3.6.3 Oikeus vakuutusten tarjoamisen harjoittamiseen ja rekisteröinti

Direktiivin mukaan vakuutusten tarjoaminen edellyttää rekisteröintiä vakuutusedustajan kotimai asuinpaikan mukaisen jäsenvaltion ylläpitämään rekisteriin. Rekisteröinnin edellytyksistä on säädetty direktiivissä, ja ne koskevat päätoimisia ja sivutoimisia vakuutusedustajia eli Suomessa asiamiehiä ja vakuutusmeklareita. Kaikilla vakuutuksenantajien sekä pää- ja sivutoimisten vakuutusedustajien vakuutusten tarjoamiseen osallistuvilla henkilöillä on oltava ammattipätevyys, mutta vain osa heistä on tarpeellista rekisteröidä. Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain kansallista vaatimusta siitä, että oikeushenkilön muodossa toimivan vakuutusedustajan palveluksessa olevista vakuutusten tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään 50 prosenttia tulee olla rekisteröity vakuutusmeklareiksi tai asiamiehiksi, voidaan tässä yhteydessä alentaa, koska pää- ja sivutoimisen vakuutusedustajan ammattipätevyysvaatimuksista ja korvausvastuusta säädetään muutoin kattavasti.

Jotta vakuutusedustaja katsottaisiin sivutoimiseksi, tämän tarjoaman vakuutuksen tulee liittyä täydentävänä vakuutusedustajan pääasialliseen tuotteeseen tai muuhun palveluun kuin vakuutukseen. On pidetty mahdollisena, että tulkintavaikeuksia voi liittyä siihen, onko vakuutus pääasiallisesti tarjottua tuotetta tai muuta palvelua täydentävä vai ei. On pidetty mahdollisena, että sellaisia vakuutusedustajia, joita tällä hetkellä pidetään sivutoimisina vakuutusedustajina ja joita voimassa olevan lain 50 prosentin rekisteröimisvelvollisuus ei koske, ei enää katsottaisi sivutoimiseksi. Tässä tapauksessa rekisteröintivelvollisuus saattaisi lisätä sivutoimiseksi katsotun vakuutusedustajan hallinnollista taakkaa ja sääntelytaakkaa sekä vähentää kannustimia alalle tuloon, vakuutustoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen. On jopa esitetty, että pää- tai sivutoimisella vakuutusedustajalla vain yksi tutkinnon suorittanut tai koulutuksen saanut rekisteröity henkilö voisi riittää sillä edellytyksellä, että tämä vastaisi kaikista vakuutusten tarjoamiseen osallistuvista työntekijöistä. Toisaalta, vaikka pienissä pää- ja sivutoimisissa vakuutusedustajayrityksissä yhdenkin henkilön ammattitaidon merkitys on korostunut, direktiivin ammattitaitovaatimuksia korostavan hengen vastaista olisi pudottaa vaatimus rekisteröidyistä tutkinnon suorittaneista tai koulutuksen saaneista alimmalle mahdolliselle tasolle.

Kansallisen lainsäädännön mukaisesti vakuutusedustajarekisteriin merkittävät tiedot vastaavat pääosin direktiivin 3 artiklan 1 kohdan kahdeksatta alakohtaa, jonka mukaan rekistereistä käyvät ilmi vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoajien johdossa toimivien sellaisten luonnollisten henkilöiden nimet, jotka vastaavat vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamisesta. Direktiivin säännös koskee vakuutusentarjoajia. Kansallisten säännösten tulee koskea pää- ja sivutoimisten vakuutusedustajien lisäksi myös vakuutuksenantajia. Direktiivissä tai laissa ei ole kuitenkaan säädetty niistä tiedoista, jotka vakuutuksenantajista on rekisteröitävä vakuutusedustajarekisteriin. Suomessa vakuutuksenantajien hallituksen jäsenet vastaavat yrityksen toiminnasta, myös vakuutusten tarjoamisesta. Direktiivissä tarkoitettujen, vakuutuksenantajien johtoa koskevien tietojen rekisteröimisestä voidaan siten katsoa jo säädetyn, sillä vakuutusyhtiölain 2 luvun 13 pykälän 1 momentin nojalla vakuutusyhtiön rekisteröintiin sovelletaan kaupparekisterilakia, jonka 9 §:n 1 momentin 10–12 kohdan mukaan rekisteröidään yhtiön johdon jäsenet ja varajäsenet. Tiedot Suomessa rekisteröidyn

vakuutusyhtiön ja jälleenvakuutusyhtiön hallituksen jäsenistä ovat saatavissa kaupparekisteristä ja Finanssivalvonnalta.

3.6.4 Palvelujen tarjoamisen vapaus ja sijoittautumisvapaus sekä kansalliset yleisen edun kannalta tarpeelliset säännökset

Vakuutusedustuksesta annetun lain mukaiset säännökset eivät ole riittäviä direktiivin uusien vakuutusten tarjoamista sijoittautumisvapauden tai tarjoamisen vapauden perusteella koskevien säännösten täytäntöön panemiseksi. Direktiivin mukaiset säännökset ovat monella tapaa yksityiskohtaisempia kuin voimassa olevassa laissa. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeellista tarkentaa sääntelyä direktiivin johdosta.

Vakuutusedustuksesta annetussa direktiivissä ja vakuutusedustuksesta annetussa laissa on säädetty kuukauden määräajasta siitä, kun vakuutusedustaja on saanut tiedot kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemästä tietojen lähettämisestä, ennen kuin vakuutusedustus voidaan aloittaa toisessa ETA-jäsenvaltiossa. Vakuutusedustuksesta annetussa direktiivissä ei kuitenkaan säädetä kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen oman käsittelyn määräajoista tai siitä, että se ei lainkaan lähetä tietoja vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Vakuutusedustuksesta annetun direktiivin nojalla kotijäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voisi ainakin periaatteessa viivästyttää vakuutusedustajan toiminnan aloittamista toisessa ETA-jäsenvaltiossa. Suomessa tätä ongelmaa ei ole, koska hallintolain (434/2004) 23 §:n 1 momentissa on säädetty Finanssivalvontaakin sitovasta velvollisuudesta käsitellä asia ilman aiheutonta viivästystä. Tältäkin osin sääntelyä on tarpeellista tarkentaa.

3.6.5 Ammattipätevyys ja hyvämaineisuus

Direktiivissä säädetään nimenomaisesti jäsenvaltioiden velvollisuudeksi varmistaa, että vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden tiedot ja pätevyys ovat asianmukaisia ja että niitä voidaan valvoa tehokkaasti. Tämän vuoksi kansallista sääntelyä on näiltä osin tarpeen tarkentaa. Myös vakuutustentarjoajien yhdenmukaisen kohtelun varmistaminen puoltaa sitä, että ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta koskeva kansallinen sääntely vastaa mahdollisimman pitkälti direktiivin vähimmäisvaatimuksia.

Pää- ja sivutoimisen vakuutusmeklarin ja asiamiehen palveluksessa vakuutusten tarjoamista harjoittavien työntekijöiden osalta voimassa olevan lain säännökset täyttävät direktiivin vaatimukset. Sen sijaan vakuutusedustuksesta annetussa laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä vakuutuksenantajan henkilöstön ammattipätevyydestä. Näin ollen nykyinen lainsäädäntö ei tältä osin täytä direktiivin vaatimuksia.

Direktiivin mukaan vakuutuksentarjoajan vakuutusten tarjoamisesta vastaavalta henkilöltä edellytetään ammattipätevyyttä. Vakuutusedustuksesta annetussa laissa ei kuitenkaan ole säännöksiä vastaavan hoitajan ammattipätevyydestä. Direktiivin mukaan vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamisesta vastaavat johdossa toimivat henkilöt ovat hyvämaineisia. Voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetussa laissa ei säädetä vakuutusedustajan yritysjohton hyvämaineisuudesta. Tämä poikkeaa muista rahoitus- ja vakuutusalan yhteisölaeista. Siitä syystä on johdonmukaista, että asiasta säädetään myös vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa.

Direktiivin vaatimuksia ei täyty se, että vakuutusedustuksesta annetussa laissa ei säädetä ammattipätevyyden jatkuvaa ylläpitämistä koskevista vaatimuksista, ammattipätevyyttä

koskevista sisäisistä menettelytavoista, arviointijärjestelmistä eikä valvovan toiminnon nimeämisestä.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat edellyttää, että koulutus- ja kehittämisvaatimusten täyttäminen tulee osoittaa todistuksella. Koska vakuutusyhtiöt eivät vastaa pää- ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden ammattipätevyydestä, on perusteltua edellyttää pää- ja sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi rekisteröityvältä jatkossakin vakuutusmeklaritutkinnon suorittamista. Pää- ja sivutoimisten asiamiesten osalta vakuutusyhtiöt vastaavat asiamiehen ammattipätevyysvaatimusten täyttämistä. Käytännössä voimassa olevan lain aikana Finanssivalvonta on vaatinut asiamiehiltä vakuutusyhtiön antamaa todistusta osoituksena saamastaan koulutuksesta. Menettelyä voidaan jatkaa. Jos pää- tai sivutoiminen asiamies ei huolehdi kouluttautumisesta tai muiden vakuutusedustajarekisteriin merkitsemisen edellytysten jatkuvasta täyttämisestä, tämä voidaan viime kädessä poistaa vakuutusedustajarekisteristä.

3.6.6 Valitukset ja riitojenratkaisu

Valituksia ja riitojenratkaisua koskevia tiedonantovelvoitteita on tarpeellista täsmentää vakuutuksenantajien osalta. Muutoin kansallisen lain säännökset täyttävät direktiivin 14 ja 15 artiklassa säädetty vaatimukset.

3.6.7 Vakuutusmeklarin riippumattomuus ja ammattimaisuus

Vakuutusmeklarin riippumattomuus vakuutuksenantajista pyritään turvaamaan vakuutusmeklarin määritelmän edellyttämän riippumattomuuden lisäksi vakuutusedustuksesta annetun lain 26 §:ssä tarkoitetulla palkkionottokiellolla. Lisäksi vakuutusmeklarin riippumattomuutta on korostettu lain esitöissä.

Vakuutusedustuksesta annetun lain 24 §:ssä on säädetty vakuutusmeklarin ammattimaista toimintaa koskevista vaatimuksista. Vakuutusyhtiön ja asiamiehen on vakuutusyhtiölain nojalla toimittava huolellisesti ja noudatettava hyvää vakuutustapaa. Säännökset täyttävät direktiivin vähimmäisvaatimukset, mutta menettelytapasäännöksiä voidaan edelleen selkeyttää direktiivin johdosta.

Direktiivin vaatimuksia ei täyty se, että vakuutusedustuksesta annetussa laissa tai vakuutussopimuslaissa ei ole säädetty nimenomaisesti neuvonnan antamisesta taikka vakuutuksen asianmukaisuus- tai soveltuvuusarvion antamisesta tai antamatta jättämisestä. Vaatimuksia on tarpeellista tarkentaa suhteessa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain ja vakuutussopimuslain säännöksiin.

3.6.8 Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen

Vakuutusedustuksesta annetun lain 24 §:n ja vakuutussopimuslain 5 §:n mukaan myös asiakkaan vakuutustarve on selvitettävä. Näiltä osin säännökset täyttävät direktiivin vähimmäisvaatimukset, mutta menettelytapasäännöksiä voidaan edelleen selkeyttää direktiivin johdosta.

3.6.9 Tietojen antamista koskevat vaatimukset

Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain ja vakuutussopimuslain mukaiset säännökset vastaavat yleisperiaatteiden osalta direktiivin tiedonantovelvollisuuksia koskevia vaatimuksia. Vakuutusedustuksesta annetussa laissa ja vakuutussopimuslaissa ei kuitenkaan

säädettä nimenomaisesti tietojenantovelvollisuuksista, jotka koskevat erilaisia vakuutuksen tarjoamiseen liittyviä palveluita, vakuutuksentarjoajan tai vakuutuksenantajan työntekijän vakuutuksen tarjoamisesta saatavia palkkioita tai muita vastikkeita. Laeissa ei myöskään säädettä kattavasti sijoitusvakuutuksiin liittyvien seikkojen ilmoittamisesta asiakkaalle.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ja vakuutussopimuslaissa on tarpeellista tarkentaa markkinointiviestintää ja ennakkotietoja koskevia säännöksiä. Laeissa on tarpeellista säätää tietojen antamisesta eri palveluiden yhteydessä, erityisesti sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arvioinnista. Laeissa on myös tarpeen täsmentää sopimuksen tekemisen jälkeen annettavien tietojen sisältöä.

Direktiivissä säädetään yksityiskohtaisesti tietojen toimittamisesta asiakkaalle paperilla, muulla pysyvällä tavalla tai verkkosivustolla. Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain ja vakuutussopimuslain mukaisia säännöksiä tietojen toimittamisen tavasta asiakkaalle on tarpeellista täsmentää direktiiviä vastaavasti. Sanottu koskee erityisesti tietojen sähköistä toimittamista sekä vahinkovakuutuksesta annettavaa vakiomuotoista asiakirjaa. Sijoitusvakuutusten osalta sanottu koskee varoituksista ja eturistiriidoista ilmoittamista.

3.6.10 Kytkykauppa ja yhdistetyt tarjoukset

Voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetussa laissa, vakuutussopimuslaissa ja kuluttajansuojalaissa säädetään vain yleissäännösin direktiivissä tarkoitettua ristiinmyyntiä eli kytkeykauppaa ja yhdistettyjä tarjouksia. Kytkeykauppaa ja yhdistettyjä tarjouksia koskevia säännöksiä on tarkistettava.

3.6.11 Vakuutusten hyväksymismenettely

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä vakuutusten hyväksymismenettelystä, jota direktiivissä edellytetään. Uusien vakuutusten tai olemassa olevien vakuutusten merkittävien muutosten hyväksymismenettelyä koskevat säännökset on tarpeellista lisätä lakiin direktiivin täytäntöön panemiseksi.

3.6.12 Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta

Vakuutustoiminnan eri osa-alueiden liiketoimintamalleissa on merkittäviä eroja, mikä vaikuttaa vakuutuksentarjoajien ja asiakkaiden välisten taikka asiakkaiden keskinäisten eturistiriitojen syntymiseen. Eturistiriitatilanteita syntyy todennäköisimmin sijoitusvakuutuksia tarjottaessa.

Muissa kuin sijoitusvakuutuksissa vahinkoriskin kantaa vakuutuksenantaja. Tällöin vakuutuksenantajan tavoitteena ja sen edun mukaista on tarjota vakuutuksia niin vähäisin liikekuluin kuin mahdollista, eikä asiakkaalta muutoinkaan peritä erillisiä hoitokuluja. Tämä on useimmiten myös asiakkaan etu, koska matalat liikekulut ovat kilpailuilla markkinoilla omiaan laskemaan vakuutusten hintoja. Sen sijaan sijoitusvakuutuksissa sijoitusriskin kantaa yleensä asiakas, jolloin vakuutuksenantajan tuotot syntyvät asiakkaalta perittävistä vakuutuksen hoitokuluista. Mitä suuremmat ovat hoitokulut, sitä kannattavampaa toiminta on vakuutuksenantajalle. Tämä ei kuitenkaan ole yleensä asiakkaan edun mukaista, koska korkeat hoitokulut vähentävät sijoitusvakuutuksen tuottoa.

Vakuutusmeklareita lukuun ottamatta voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetussa laissa tai vakuutussopimuslaissa ei nimenomaisesti velvoiteta vakuutusyhtiöitä tai niiden asiamiehiä ilmoittamaan niiden tai niiden työntekijöiden vakuutussopimuksen tekemisen

perusteella saamia palkkioita tai korvauksia tai niiden perusteita. Sääntelyä on tarpeen tarkistaa direktiivin johdosta.

Voimassa olevassa laissa ei myöskään säädetä eturistiriitojen ehkäisystä ja hallinnasta eikä palvelun laadun ylläpitämisestä direktiiviä vastaavasti.

Palkkion tai vastikkeen maksaminen muodostaa tyypillisesti voimakkaan sidoksen palkkion maksajan ja palkkion saajan välille. Se voi muodostaa eturistiriitatilanteen, jos palkkion maksaja ei ole asiakas. Voimassa olevaa vakuutusedustuksesta annettua lakia säädettyä vakuutusmeklarin toiminta pyrittiin erottamaan selvästi asiamiehen toiminnasta. Samoin vakuutusmeklarin riippumattomuus vakuutusyhtiöstä pyrittiin varmistamaan sillä, että vakuutusmeklareilta kiellettiin ottamasta palkkio muulta kuin toimeksiantajalta. Tämä tarkoitti sitä, etteivät vakuutusmeklarit enää voineet vastaanottaa palkkioita vakuutusyhtiöiltä.

Direktiivissä on sittemmin nimenomaisesti sallittu jäsenvaltioille, että pää- tai sivutoimisen vakuutusedustajan palkkioiden tai muiden vastikkeiden vastaanottaminen muilta kuin toimeksiantajalta voidaan kieltää. Asiaan ei siten liity enää aiemman direktiivin voimassa ollutta tukintaongelmaa siitä, onko tällainen kansallinen sääntely direktiivin mukaan sallittua. Palkkion ottamisen rajoittaminen koskemaan vain esimerkiksi kuluttaja-asiakkaita ei katsottu voimassa olevaa lakia säädettyä varmistavan vakuutusmeklarin tai -yrityksen riippumattomuutta vakuutusyhtiöistä. Tämä näkökulma puoltaa nykyisen vakuutusmeklarin palkkiokiellon säilyttämistä nykyisessä laajuudessaan. Toisaalta Suomen lainsäädännössä ei yleensä suojata suuria yrityksiä sopimussuhteissa.

Voimassa olevan sääntelyn ongelmana on esitetty olevan, että kieltä on käytännössä mahdollista kiertää silloin, kun vakuutuksenottaja ottaa vakuutuksen ulkomailla toimivasta vakuutusyhtiöstä ja ulkomailla toimivan vakuutusmeklarin välityksellä. Koska Finanssivalvonta ei valvo ulkomaisten vakuutusyhtiöiden tai vakuutusmeklareiden toimintaa ulkomailla, sen on tällöin vaikea valvoa palkkiokieltä. On arvioitu, että suomalaisen vakuutusmeklarin palkkionottokieltä muodostaa negatiivisen kannustimen hakeutua vakuutusmeklariksi, ja se on saattanut vähentää jonkin verran kilpailua Suomen vakuutusmarkkinoilla.

Valmistelun aikana on arvioitu mahdollisuutta, että vakuutusmeklarin palkkionottokieltä koskevaa sääntelyä lievennettäisiin siten, että sitä sovellettaisiin vain vakuutusmeklareiden ja kuluttaja-asiakkaiden välisessä sopimussuhteessa, tai poistettaisiin kokonaan. Yhtenä vaihtoehtona on esitetty, että vakuutusmeklari saisi sopia palkkiosta vain toimeksiantajan kanssa, eikä sopimuksia vakuutusyhtiön tai sen tarjoamia sijoitusvakuutuksiin liitettäviä sijoituskohteita tarjoavien palveluntarjoajien, esimerkiksi rahastoyhtiön, ja vakuutusmeklarin välillä sallittaisi. Tällöin asiakas maksaisi vakuutusmaksun yhteydessä vakuutusyhtiölle myös vakuutusmeklarille kuuluvan palkkion osan, jonka vakuutusyhtiö hallinnollisesti tilittää vakuutusmeklarille. Perusteluna tälle vaihtoehdolle on mainittu, että vakuutusmeklarin palkkion tilittäminen vakuutusyhtiön kautta ei merkittävästi vähennä vakuutusmeklarin riippumattomuutta vakuutuksenantajasta, koska asiakas on sopinut ja myöskin aina tietää palkkion määrän tai ainakin sen määräytymisperusteen. Tällöin vakuutusmeklarin palkkio olisi myös lähtökohtaisesti sama riippumatta siitä, minkä vakuutusyhtiön tuotteen vakuutuksenottaja lopulta päättää valita. Eräänä vaihtoehtona on harkittu myös sitä, että palkkionottokieltä ei sovellettaisi, jos vakuutusmeklarin toimeksiantajana on ollut direktiivin tarkoittama ammattimainen asiakas tai kyse on direktiivissä tarkoitettujen ja vakuutusyhtiölaissa määriteltyjen suurten riskien vakuuttamisesta.

Jos palkkionottokielto kumotaan, muutoksen jälkeen olisi todennäköistä, että vakuutuksenantajan ja vakuutusmeklarin välille syntyy sellaisia sopimus- tai muita kytköksiä, jotka vaarantavat vakuutusmeklarin riippumattomuuden ja ovat siten asiakkaan edun vastaisia. Se, että vakuutusmeklarin palkkion maksaisi tai tilittäisi vakuutusyhtiö, johon vakuutusmeklarilla ei saa olla riippuvuutta, on myös periaatteellisesti ongelmallista. Palkkionottokielto varmistaa parhaiten vakuutusmeklarin riippumattomuuden. Koska vakuutusmeklareilla ja asiamiehillä on toisistaan poikkeavat roolit ja tehtävät, palkkioita koskevan sääntelyn erojen ei voida katsoa olevan ristiriidassa näiden toimijoiden tasapuolisen kohtelun periaatteen kanssa.

Eturistiriitatilanteet syntyvät todennäköisimmin sijoitusvakuutusten kohdalla, jossa palveluntarjoajilla on liiketaloudellinen tavoite maksimoida tuottoensa tarjoamalla vakuutustuotteita, joissa tuotot vakuutusyhtiön asiakkailta veloittavien kulujen muodossa ovat mahdollisimman suuret. Tämän vuoksi eräänä vaihtoehtona on mainittu myös, että säädettäisiin palkkiokiellosta toimeksiantokohtaisesti ja muutenkin vastaavatyypisistä kuin MiFID II -direktiivissä on säädetty. Tällöin palkkionottokielto säilytettäisiin vain sijoitusvakuutuksissa. Sääntely olisi tällöin samantyyppinen kuin MiFID II -direktiivissä, jossa kielletään palkkion ottaminen muilta kuin toimeksiantajilta silloin, kun kysymys on riippumattomista palveluntarjoajista. Tällainen sääntely olisi kuitenkin omiaan johtamaan johtaa nykyistä epäselvempään tilanteeseen sen suhteen, mikä kunkin toimijan rooli vakuutusmarkkinoilla on.

3.6.13 Vakuutusmeklarin varojen erillisyys ja vastuuvakuutus

Valmistelun aikana on arvioitu vakuutusmeklarin varojen vastaanotto-, hallussapito- ja välityskiellon tarpeellisuutta ja sen lieventämistä. Ensiksi esillä ollut vaihtoehto on ollut, että voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 29 §:n 2 momenttia ei otettaisi lainkaan uuteen lakiin tai sitä muutettaisiin niin, että se soveltuisi vain kuluttajiin, eikä kuluttajiin rinnastettaviin elinkeinonharjoittajiin. Tätä vaihtoehtoa on perusteltu yhtäältä sillä, että säännös olisi siten yhteneväinen asiakasvarojen käsittelyä koskevan muun lainsäädännön kanssa, kuten muun muassa sijoituspalveluja, kiinteistönvälittäjiä, asianajajia, kauppaedustajia ja myyntimiehiä sekä joukkorahoitusta koskevat lait. Kaikkiin näihin lakeihin sisältyy ainoastaan vaatimus pitää asiakkaan varat erillään omista varoistaan, eikä ole perusteltua kohdella pää- tai sivutoimisia vakuutusmeklareita eri tavoin. Sijoituspalveluita lukuun ottamatta muita edellä mainittuja välittäjiä tai aloja ei säännellä EU-lainsäädännössä. Perusteluna on myös mainittu, että tietyt asiakkaat, kuten asunto- tai kiinteistöyhtiöt, haluaisivat saada vakuutuksestaan vain yhden laskun, jonka osoittama määrä maksettaisiin vakuutusmeklarin tilille. Voimassa olevan sääntelyn mukaista ratkaisua on yleisesti pidetty edelleen kuluttajansuojan kannalta tarpeellisenä. Säännökset ovat tarpeen kuluttajien asiakasvarojen suojaamiseksi toiminnan aikana ja konkurssissa. Säännökset ovat myös omiaan varmistamaan pää- ja sivutoimisen vakuutusmeklarin riippumattomuuden. Sen sijaan sääntelyä ei ole enää arvioitu välttämättömäksi kuluttajaan rinnastettavien elinkeinonharjoittajien osalta.

Valmistelun aikana ei ole myöskään tullut esiin sellaisia seikkoja, joiden perusteella olisi syytä muuttaa voimassa olevan lain 28 §:n mukaista vakuutusmeklarin vastuuvakuutusta koskevaa sääntelyä siltä osin kuin sillä tarkennetaan direktiivin vaatimuksia. Voimassa olevassa laissa ei säädetä sivutoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen määrästä. Valmistelun aikana on arvioitu, onko sivutoimiselle vakuutusmeklarille asetettava kiinteä vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden määrä tai laskemisperuste. Kiinteää määrää tai laskemisperustetta on pidetty yhtäältä ennakoitavana mutta toisaalta jäykkänä sääntelytapana. Valmistelun aikana on arvioitu myös vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan

vakuuden määrän asettamiseen liittyviä toimivalta- ja säädöstasokysymyksiä. Perusteltuna on pidetty, että Finanssivalvonta määrää sivutoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan määrän. Näin Finanssivalvonta voi yksittäistapauksessa ottaa huomioon sivutoimisen vakuutusmeklarin toiminnan laadun ja laajuuden, jotka voivat yksittäisen sivutoimisen vakuutusmeklarin kohdalla vaihdella merkittävästi.

3.6.14 Valvonta

Voimassa olevan Finanssivalvonnasta annetun lain säännökset vastaavat pääosin direktiivistä seuraavaa sääntelytarvetta. Sääntelyä on kuitenkin paikoin syytä tarkentaa. Lain nojalla Finanssivalvonnalla ei ole esimerkiksi toimivaltaa määrätä pää- tai sivutoimisille vakuutusedustajille seuraamusmaksuja.

Finanssivalvonnan tehtävä on varmistaa, että vakuutuksenantajat ja pää- tai sivutoimiset vakuutusmeklarit noudattavat palkkionottokieltoa. Suomessa toimivat yritykset tai Suomessa asuvat henkilöt voivat ottaa vakuutuksen ulkomailla toimivan vakuutusmeklarin kautta ulkomailla toimivasta vakuutusyhtiöstä. Direktiivin mukaan kaikkien vakuutusmeklareiden, myös niiden, jotka harjoittavat Suomessa toimintaa palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella, on noudatettava jäsenvaltion tiukempia vaatimuksia tehdessään vakuutus sopimuksia sellaisten asiakkaidensa kanssa, joiden vakinaisen asuinpaikka tai toimipaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa. Tästä huolimatta saattaa syntyä tilanteita, jossa Finanssivalvonnan ei ole mahdollista saada järjestelmällisesti tietoa kyseisten yritysten tai henkilöiden toiminnasta, eikä sillä siten ole tehokasta keinoa valvoa palkkionottokiellon noudattamista. Lain noudattamisen valvonnan vaikeus ei ole kuitenkaan peruste heikentää erityisesti kuluttaja-asiakkaiden kannalta keskeistä osaa asiakkaansuojasta.

3.6.15 Vahingonkorvaus

Vakuutusedustuksesta annetun lain, vakuutusyhtiölain ja vakuutusyhdistyksistä annettujen lakien vahingonkorvausvastuuta koskevien säännösten kattavuuteen ei ole liittynyt erityisiä ongelmia. Mahdolliset muutostarpeet ovat kansallisia. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa säädetään osittain vakuutusyhtiölakia vastaavalla tavalla muun muassa hyvän vakuutustavan noudattamisesta ja markkinoinnista. Näiden sekä eräiden uusien laissa säädettävien seikkojen osalta on tarpeen säätää asiakkaan tai muun vahingonkärsijän oikeudesta vaatia vahingonkorvausta. Pää- ja sivutoimisen vakuutusmeklarin vahingonkorvausta koskeva sääntely on arvioitu perustelluksi säilyttää nykyisellään.

3.6.16 Loppusäännökset

Laissa on tarpeen säätää muun muassa vakuutusedustajien ammattipätevyyttä koskevasta siirtymäkaudesta sekä voimaantulosta direktiivin mukaisesti.

3.6.17 EU:n muun lainsäädännön vaikutus tiedonantovelvollisuuteen

Solvenssi II -direktiivin 185 ja 186 artiklassa säädetään niistä tiedoista, jotka vakuutusyhtiön on ilmoitettava vakuutuksenottajalle ennen henkivakuutus sopimuksen tekemistä. Asiasta on säädetty vakuutus sopimuslaissa, kuluttajansuojalaissa sekä oikeusministeriön asetuksella henkivakuutuksesta annettavista tiedoista (177/2011). Lisäksi Finanssivalvonta on antanut tarkentavia määräyksiä kulujen ja tuottojen ilmoittamisesta (Määräykset ja ohjeet 10/2012 Pitkäaikaissäästämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittaminen). Sääntely koskee vakuutuksenantajia ennen henkivakuutus sopimuksen tekemistä ja vakuutus sopimuksen tekemisen jälkeen.

Tietojen antamisesta ei-ammattimaiselle sijoittajalle PRIIP-tuotteista säädellään direktiivien lisäksi myös PRIIP-asetuksessa. PRIIP-asetuksessa vahvistetaan yhtenäiset säännöt tuotteenkehittäjän laatiman avaintietoasiakirjan muodosta ja sisällöstä. PRIIP-asetuksessa säädetään myös avaintietoasiakirjan toimittamisesta ennen tuotteiden tarjoamista ei-ammattimaiselle sijoittajalle. PRIIP-asetusta sovelletaan paketoitujen tuotteiden kehittäjiin sekä niistä neuvoa antaviin tai niitä myyviin tahoihin. Avaintietoasiakirjassa olevat tiedot ovat ennen sopimuksen tekemistä annettavaa tietoa. Kaikkien avaintietoasiakirjojen ulkoasun on oltava yhdenmukainen, ja niiden sisällössä on keskityttävä helposti ymmärrettävässä muodossa esitettyihin avaintietoihin.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1 Direktiivin täytäntöönpanoon liittyvät ehdotukset

4.1.1 Yleistä

Esityksessä Suomelle erityisen tärkeitä ehdotuksia ovat perustavanlaatuiset vakuutusten tarjoamisen oikeutta eri muodoissa koskevat säännökset, asiakkaansuojaa ylläpitävät tai sitä kohdennetusti parantavat säännökset, ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta koskevat säännökset sekä vakuutusmeklarin riippumattomuuden varmistaminen.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki vakuutusten tarjoamisesta. Lakia sovelletaan vakuutuksenantajiin, vakuutusedustajiin eli asiamiehiin ja vakuutusmeklareihin, sivutoimisiin vakuutusedustajiin sekä eräisiin sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin on tarkoitus koota vakuutuksentarjoajia koskevat elinkeino-oikeudelliset säännökset, jotka koskevat erityisesti vakuutusten tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista sekä toiseen jäsenvaltioon sijoittautumista tai siihen pyrkimistä. Vakuutusyhtiölain 31 luvun 1 ja 3 §:n säännökset siirretään sisällöltään vakuutusten tarjoamisesta annettavan lakiin. Vakuutusyhtiölain mainitut säännökset kumotaan, ja vakuutusyhdistyksistä annetun lain viittauksia vakuutusyhtiölakiin muutetaan.

Esityksessä ehdotetaan, että vakuutuksenantajiin sekä pää- ja sivutoimisiin asiamiehiin sovellettavat vakuutussopimuslaissa ja kuluttajansuojalaissa olevat säännökset säilytetään. Vakuutussopimuslain säännöksiä kuitenkin tarkennetaan siten, että ne vastaavat direktiivin vaatimuksia. Direktiivin tiedonantovelvoitteet ulottuvat kuitenkin sekä sisällöllisesti että henkilöpiiriltään laajemmaksi kuin vakuutussopimuslain ja kuluttajansuojalain soveltamisalat ja säännökset. Sen vuoksi direktiivin tiedonantovelvollisuutta koskevien säännösten täytäntöönpanoa ei ole mahdollista toteuttaa yksinomaan vakuutussopimuslakia tai kuluttajansuojalakia muuttamalla. Direktiivin edellyttämistä tiedonantovelvoitteista säädetään tämän vuoksi pää- ja sivutoimisten vakuutusmeklarien osalta uudessa vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa. Työtapaturma- ja ammattitautilain tai urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukaisiin vakuutuksiin ei sovelleta vakuutussopimuslakia, minkä vuoksi mainituissa laeissa ehdotetaan viitattavaksi eräisiin vakuutussopimuslain säännöksiin, jotka koskevat vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuutta.

Vakuutusten tarjoamisen valvonnasta ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa. Säännöksiä täydentävät Finanssivalvonnasta annetun lain toimivaltaa ja hallinnollisia seuraamuksia koskevat yleissäännökset, joita on tietyiltä osin tarpeen muuttaa ja täsmentää. Finanssivalvonnalla on oltava riittävä toimivalta valvoa vakuutuksentarjoajia sekä määrätä niille hallinnollisia seuraamuksia.

Direktiivissä asetetaan sääntelyn vähimmäistaso, eikä siinä siten estetä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön direktiiviä tiukempia säännöksiä asiakkaiden suojelemiseksi. Uudelle, direktiivin vaatimukset ylittävälle kansalliselle sääntelylle tulee kuitenkin olla perusteltuja syitä, koska direktiivin tavoitteena on jäsenmaiden kansallisen lainsäädännön harmonisointi ja koska kansallinen lisäsääntely voi heikentää suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä suhteessa ulkomaisiin yrityksiin tai vakuutusedustajiin. Myös jo olemassa olevan kansallisen lisäsääntelyn tarve ja vaikutukset on arvioitava tämä näkökulma huomioiden. Silloin, kun kysymys on voimassa olevasta kuluttajien suojaksi säädetystä kansallisesta sääntelystä, kuluttajansuojan tason heikentämiseen tulee kuitenkin olla erittäin painavat perusteet.

Vakuutusyhtiölakiin ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin ehdotetaan myös eräitä säännöksiä, joilla tarkennetaan Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa.

4.1.2 Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain soveltamisala ja määritelmät

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeen määritellä direktiivin mukaisesti vakuutusten tarjoaminen. Vakuutusten tarjoamisen määritelmä ohjaa sitä, millainen lain toiminnallinen soveltamisala on. Määritelmä on tarpeellista muotoilla siten, että perinteisten asiakastapaamisten ohella määritelmä kattaa myös uudentyyppiset vakuutusten tarjoamistilanteet, jotka tapahtuvat tietoverkkojen ja erilaisten teknisten laitteiden ja sovellusten avulla.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain voimaantulon jälkeen edellä jaksossa 3.5.6 kuvattuihin ryhmiin 1 ja 2a kuuluvat verkkosivustot tulevat lähtökohtaisesti uuden lain soveltamisalan ja rekisteröimisvelvollisuuden piiriin. Nämä verkkosivustot täyttävät direktiivin vakuutusten tarjoamisen määritelmän eli vaatimukset sopimuksen tekemisen mahdollisuudesta sekä mainosten vuoksi myös vastikkeellisuudesta. Direktiivin mukainen sääntely on pakottavaa. Siten vakuutuksen tarjoamisen määritelmän piiriin kuulumista ei voida välttää jatkossa sillä, että verkkosivulla vahingonkorvausvastuuta yritetään vähentää tai välttää vastuunrajoituslausekkeella, jonka mukaan verkkosivusto ei vastaa sillä esitetyistä tiedoista. Jos tällaisten verkkosivustojen linkkejä tai mainoksia vakuutusyhtiöiden tai pää- tai sivutoimisten vakuutusedustajien sopimuksen tekemisen mahdollistavalle verkkosivustolle, esimerkiksi verkkokaupan etusivulle, ei poisteta lain voimaantumisen mennessä, tällaisilla verkkosivuston ylläpitäjällä on velvollisuus rekisteröityä Finanssivalvonnan ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin. Ylläpitäjän on myös täytettävä muut laissa säädetty vaatimukset, jotka koskevat vakuutusten tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain henkilöllisen soveltamisalan ehdotetaan olevan pääosin sama kuin direktiivissä. Vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia on tarpeellista soveltaa vakuutusedustajien lisäksi vakuutus- ja jälleenvakuutusyrityksiin sekä nykyistä tarkemmin myös sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Direktiivin mukaista sivutoimisten vakuutusedustajien toiminnan soveltamisalaa ei ole pyritty laajentamaan laissa siitä, mitä direktiivissä on edellytetty. Eräiden sivutoimisten vakuutusedustajien osalta asiakaan suojan tarve ei ole erityisen suuri, joten myös niiden osalta ei ole perusteltua ulottaa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain soveltamisalaa kansallisesti laajemmalle kuin direktiivissä edellytetään. Säännösten muotoiluissa eräänä tavoitteena on johdonmukaisuus lain sisällä ja suhteessa muihin sovellettaviin lakeihin. Sen vuoksi valmistelun aikana ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena sitä, että direktiivin vaikeaselkoista säännöskohtaista soveltamisalaa noudatettaisiin kaikilta osin tarkasti. Lakia valmisteltaessa on siten eräissä säännöksissä poikettu direktiivin henkilöllisestä soveltamisalasta.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia ehdotetaan sovellettavaksi niin sanottuihin ammattimaisiin asiakkaisiin, jälleenvakuutukseen ja suurten riskien vakuuttamiseen vain siltä osin, kuin direktiivissä sitä on edellytetty. Vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden osalta direktiivin tiedonantovelvoitteet koskevat ammattimaisia asiakkaita vain osittain. Siten ammattimaisia asiakkaita kohtaan vakuutuksentarjoajien sijoitusvakuutuksia koskevien tiedonantovelvoitteiden ehdotetaan olevan lievempiä kuin muita asiakkaita kohtaan. Direktiiviä sovelletaan myös jälleenvakuutukseen ja suuriin riskeihin liittyvien vahinkovakuutusten tarjoamiseen vain osittain. Jälleenvakuuttamisessa kysymys on vakuutusyhtiöiden välisistä vakuutussopimuksista, ja suuret riskit liittyvät vain suurten yritysasiakkaiden vahinkovakuutuksiin. Kaikilta edellä mainituiltakin osin direktiivin sääntelyä voidaan pitää riittävänä, eikä kansallinen lisäsääntely ole tarpeen.

Direktiivin määritelmät on pääosin tarpeen sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivissä määritellään vakuutusedustaja, muttei vakuutusmeklaria tai asiamiestä. Voimassa olevassa vakuutusedustuslaissa tehdään selvä ero vakuutusmeklarin ja asiamiehen välillä. Vakuutusmeklari toimii asiakkaansa toimeksiannosta eikä saa olla riippuvuussuhteessa vakuutusyhtiöön. Asiamies sen sijaan toimii vakuutusyhtiön edustajana ja on luonnollisesti riippuvuussuhteessa yhteen tai useampaan vakuutusyhtiöön. Jako vakuutusmeklareihin ja asiamiehiin on perusteltua säilyttää edelleenkin asiamiesten ja vakuutusmeklareiden erilaisten roolien ja tehtävien vuoksi. Tämä edellyttää myös niitä koskevien kansallisten määritelmien säilyttämistä laissa.

Voimassa olevan vakuutussopimuslain mukaisia tiedonantovelvollisuuksia sovelletaan sijoitusvakuutuksiin laajemmin kuin vain direktiivissä tarkoitettuihin vakuutusmuotoisiin sijoitustuotteisiin. Vakuutussopimuslaki kattaa kaikki kansallisesti sijoitusvakuutuksiksi katsottavat vakuutustuotteet. Vakuutussopimuslaissa tarkoitettu sijoitusvakuutuksen käsite kattaa siten myös niin sanotut yksilölliset eläkevakuutussopimukset. Vakuutussopimuslain soveltamisalan kaventaminen vain direktiivin mukaisiin vakuutusmuotoisiin sijoitustuotteisiin kaventaisi suomalaista asiakkaansuojaa nykyisestä. Voimassa olevaa oikeustilaa ei ole syytä muuttaa. Sen vuoksi vakuutussopimuslakiin ja vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin on perusteltua ottaa direktiivin vakuutusmuotoista sijoitustuotetta laajempi sijoitusvakuutuksen määritelmä.

Komission tarkoituksena on syksyllä 2017 antaa direktiiviin perustuen kaksi delegoitua asetusta vakuutusmuotoisista sijoitustuotteista (ks. jakso 2.3). Jos vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskeva komission delegoitu asetusta ei sisällä direktiivin tarkoittamaa vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen määritelmää, on välttämätöntä ottaa vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen määritelmä sekä vakuutussopimuslakiin että vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin. Myös PRIIP-asetus koskee vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita. Nämä säännökset eivät kuitenkaan koske yksilöllisiä eläkevakuutuksia.

Voimassa olevasta vakuutusedustuksesta annetusta laista poiketen vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin ei ehdoteta nimenomaisia säännöksiä vastaavasta hoitajasta, koska tällaisesta henkilöstä ei säädetä direktiivissä. Vastaava hoitaja on ollut yleensä yrityksen työntekijä. Tältä osin on otettava huomioon, että yrityksen ja työntekijän välisestä vahingonkorvausvastuusta, joka seuraa vakuutusedustajan työntekijän menettelystä, on riittävällä tavalla säädetty muussa lainsäädännössä.

4.1.3 Oikeus vakuutuksen tarjoamisen harjoittamiseen ja rekisteröinti

Vakuutusedustajien osalta vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeellista tarkentaa rekisteröintivaatimuksia direktiiviä vastaavasti. Lisäksi vakuutusten tarjoamisesta

annettavassa laissa on tarpeellista säätää nimenomaisesti sivutoimisten vakuutusedustajien rekisteröimisestä sekä niiden rekisteröimisen edellytyksistä. Eräitä sivutoimisia vakuutusedustajia ei ehdoteta rekisteröitäviksi vakuutusedustajarekisteriin.

Ehdotukset vastaavat pääosin sitä, mitä voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetussa laissa on säädetty rekisteröinnin edellytyksistä. Oikeushenkilön muodossa toimivan vakuutusedustajan vakuutusten tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden osalta kuitenkin ehdotetaan, että rekisteröityjen vakuutusedustajien osuutta vähennetään 50 prosentista 30 prosenttiin. Vaatimusta ei ehdoteta sovellettavaksi sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Vaatimusta ei ole säädetty direktiivissä. Korkeana pidettävää rajaa on valmistelun aikana pidetty kasvun esteenä erityisesti pienille vakuutusedustajille. Toisaalta osuuden maltillisesta alentamisesta ei ole arvioitu olevan olennaista haittaa asiakkaansuojan kannalta. Riittävää on, että vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa säädetään muutoin aiempaa tarkempia säännöksiä pää- ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden ja asiamiesten sekä niiden vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilöstön ammattipätevyyden toteamisesta ja sen seurannasta.

4.1.4 Sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus

Vakuutusedustuksesta annettuun lakiin nähden on täydennettävä ja tarkennettava olennaisesti vakuutusten tarjoamista sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella koskevia säännöksiä. Sanottu koskee ilmoitettavia tietoja sekä Finanssivalvonnan ja toisen ETA-valtion toimivaltaisen viranomaisen välistä ilmoitusmenettelyä. Erityisesti on tarkennettava sitä, milloin suomalainen vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa toimintansa toisessa ETA-valtiossa taikka vastaavasti toisen ETA-valtion toimija Suomessa.

Laissa on säädettävä ilmoituksen tekijän muutoksenhakumahdollisuuksista. Direktiivin mukaan kotijäsenvaltion toimivaltaisella viranomaisella on kuukauden määräaika lähettää vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ilmoittamat vakuutusten tarjoamista koskevat tiedot vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Jos ilmoitus hylätään tai tietoja ei lähetetä, viranomaisen päätökseen on saatava hakea muutosta.

Palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella vakuutusten tarjoaminen saadaan aloittaa heti, kun vakuutusedustaja on saanut kotijäsenvaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta ilmoituksen siitä, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut ilmoituksen. Sen sijaan sijoittautumisvapauden perusteella aloitettavan toiminnan osalta toimivaltaisten viranomaisten välinen menettely poikkeaa rakenteeltaan jonkin verran aikaisemmasta.

Vakuutusedustuksesta annetun lain sanamuodon mukaiset säännökset oikeuttavat mutta eivät velvoita Finanssivalvontaa antamaan vakuutusedustajalle tiedoksi niitä yleistä etua koskevia säännöksiä, joita noudattaen vakuutusedustusta on harjoitettava Suomessa. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa asiasta on säädettävä toimivaltaista viranomaista velvoittavasti.

4.1.5 Ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta koskevat vaatimukset

Vakuutusedustuksesta annetun lain mukaisia säännöksiä on tarpeellista täydentää kaikkien vakuutusten tarjoamisesta vastaavien henkilöiden sekä vakuutusedustajien yritysjohton ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta koskevilla säännöksillä. Vaatimukset on suhteutettava tehtävien laatuun ja laajuuteen.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ehdotetaan, että vakuutusentarjoajalla, vakuutusten tarjoamiseen osallistuvalla henkilöllä ja vakuutusten tarjoamisesta vastaavalla henkilöllä on oltava työtehtävien laatuun ja laajuuteen nähden riittävä ammattipätevyys. Vakuutusentarjoajan on määriteltävä kunkin vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan työntekijän työtehtävien edellyttämät ammattipätevyysvaatimukset. Säännökset ovat tarpeen sen vuoksi, että vakuutusten tarjoamiseen osallistuvat henkilöt voivat suorittaa tehtävänsä ja hoitaa velvollisuutensa asianmukaisesti käytännössä. Riittävät tiedot ja taidot ovat omiaan parantamaan asiakkaan vakuutustarpeen mukaista vakuutusten tarjoamista sekä asiakaskokemusta.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ehdotetaan säännöksiä ammattipätevyysvaatimusten jatkuvasta ylläpitämisestä. Päätoimisesti vakuutusten tarjoamista harjoittavan henkilön kohdalla riittävänä pidettäisiin direktiivin edellyttämää vähintään 15 tunnin ammatillista koulutusta ja kehittämistä vuosittain. Jatkuvan koulutuksen sisällöstä ei säädetä tarkemmin, vaan se jää viime kädessä vakuutusten tarjoamista harjoittavan henkilön työnantajan harkintaan. Koulutus ja kehittäminen voi pitää sisällään erilaisiin ammatillisiin koulutuksiin ja kursseihin osallistumista mutta myös yhtiön sisäistä kehittämistoimintaa ja mentorointia. Sivutoimiselle vakuutusedustajalle ei ole tarpeellista säätää kiinteää jatkuvan koulutuksen tuntivaatimusta, vaan ammattitaitoa on ylläpidettävä tehtävien laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla.

4.1.6 Vakuutusmeklarin riippumattomuus ja ammattimaisuus

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeellista säätää nimenomaisesti siitä, että vakuutusentarjoajan on toimittava rehellisesti, tasapuolisesti ja ammattimaisesti sekä asiakkaan edun mukaisesti. Lisäksi on tarpeellista säätää, että vakuutusentarjoajan tai jonkin muun osapuolen palkitsemistavat eivät saa kannustaa vakuutusentarjoajaa tai sen työntekijöitä suosittelemaan tiettyä vakuutus tuotetta asiakkaalle silloin, kun vakuutusentarjoaja voisi tarjota muuta vakuutus tuotetta, joka vastaa paremmin asiakkaan tarpeita.

Esityksessä ei ole direktiivin 22 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettuja säännöksiä siitä, että henkilökohtaisen suosituksen antaminen vakuutuksia tarjottaessa olisi pakollista. Tasapuolinen analyysi ja henkilökohtainen suositus annetaan, jollei nimenomaisesti toisin sovita vakuutusmeklarin ja asiakkaan kesken. Sopimusvapauden periaatteen mukaisesti vakuutusmeklarille ja asiakkaalle annetaan mahdollisuus sopia toimeksiantosuhteen sisällöstä.

4.1.7 Asiakkaan vakuutustarpeen selvittäminen

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ja vakuutus sopimus laissa on tarpeen säätää vakuutustarpeen selvittämistä koskevasta velvollisuudesta. Vakuutus sopimus laki velvoittaa vakuutuksen antajaa nykyisin vain antamaan vakuutuksen ottajalle vakuutustarpeen arvioimiseksi tarpeelliset tiedot. Laissa on myös tarve määritellä yksityiskohtaisesti ne tiedot, jotka vakuutuksen ottajalta on pyydettävä sijoitus vakuutuksen tarjoamisen yhteydessä.

Tulevaisuuden digitaalisia myyntimenettelyjä ajatellen säännökset asiakkaan vakuutustarpeen selvittämisestä sekä asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arvioinnista on pyritty muotoilemaan mahdollisimman teknologianeutraaleiksi. Vakuutusten sähköiset myyntikanavat ovat jo pitkälle kehittyneitä. On todennäköistä, että sähköisten palveluiden kehittyminen jatkuu siten, että asiakkaalta voidaan saada vakuutustarpeen selvittämiseksi tarvittavat tiedot entistä helpommin ja luotettavammin myös silloin, kun asiakas asioi vakuutusentarjoajan kanssa internetin välityksellä tietokoneella tai mobiilipalvelun kautta.

4.1.8 Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain ja vakuutus sopimuslain tietojen antamista koskevat vaatimukset

Vakuutus sopimuslaissa on jatkossakin perusteltua säätää niistä tiedoista, joita vakuutuksen antajan ja pää- ja sivutoimisen asiamiehen on annettava asiakkaalleen. Koska vakuutus sopimuslaki ei koske asiakkaiden edustajina toimivia pää- ja sivutoimisia vakuutus meklareita, niiden velvollisuudesta antaa tietoja on säädettävä vastaavansisältöisesti vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa.

Voimassa olevan vakuutus edustuksesta annetun lain mukaisia säännöksiä on tarkennettava markkinoinnin osalta. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeellista säätää, että kaikkien annettavien tietojen on oltava asiallisia ja selkeitä eivätkä ne saa olla harhaanjohtavia. Markkinointiviestinnän tulee olla tunnistettavissa markkinoinniksi.

Direktiivissä säädetään siitä, mitä tietoja vakuutuksen tarjoajan on annettava asiakkaalleen muun muassa vakuutuksen antajasta, vakuutus edustajasta ja sivutoimisesta vakuutus edustajasta. Lisäksi direktiivissä on yleissäännöksiä niistä tiedoista, joita on annettava tarjottavista vakuutuksista ja palveluista. Direktiivi sisältää myös aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset vakuutus muotoisista sijoitustuotteista annettavista tiedoista. Vakuutuksen tarjoamisesta annettavassa laissa ja vakuutus sopimuslaissa on tarpeen säätää nykyistä tarkemmin direktiivissä tarkoitetuista seikoista, erityisesti sijoitus vakuutuksista annettavien tietojen osalta.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on myös tarpeellista säätää nykyistä tarkemmin muun muassa siitä, että vakuutuksen tarjoajan tai sen työntekijän vakuutuksen tarjoamisen perusteella saatavista palkkioista on kerrottava asiakkaalle hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä. Lisäksi on tarpeellista säätää vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ja vakuutus sopimuslaissa erilaisten vakuutusten tarjoamisen yhteydessä annettaviin palveluihin liittyvistä tiedoista, jotka koskevat neuvonnan, vakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arvioinnin antamista.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ja vakuutus sopimuslaissa ja tarvittaessa valtioneuvoston asetuksessa on tarpeellista säätää vahinko vakuutus tuotetta koskevia tietoja sisältävästä vakiomuotoisesta asiakirjasta sekä tarkentaa säännöksiä asiakkaalle annettavien tietojen antamistavasta.

4.1.9 Ristiinmyynti

Kytkeykaupasta ja yhdistetyistä tarjouksista on tarpeellista säätää direktiivin mukaisesti. Säännökset ovat uusia kuluttajakauppaa koskevia yleissäännöksiä lukuun ottamatta.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeellista säätää, että kuluttajan taikka siihen rinnastettavan elinkeinonharjoittajan tai muun toiminnan harjoittajan on voitava ostaa vakuutus ja tuote tai muu palvelu kuin vakuutus myös erikseen. Muissa kuin edellä tarkoitetuissa tapauksissa vakuutuksen tarjoajan on ilmoitettava, onko vakuutuksen ja oheistuotteen tai muun oheispalvelun erikseen ostaminen mahdollista. Vakuutuksen tarjoajan on annettava riittävät tiedot eri osista ja niiden kuluista, kun erikseen ostaminen on mahdollista. Sääntelyssä ei ole katsottu tarpeelliseksi kaikilta osin säilyttää direktiivin jakoa pää- ja sivutuotteisiin. Tällaista jakoa on pidetty monimutkaisena ja epäselvänä.

Kuluttajia tai näihin rinnastettavia koskevassa säännöksessä kiellettyä olisi sitoa tavaraa tai muuta palvelua kuin vakuutusta tarjottaessa mahdollisesti ostettavat vakuutukset vain tietyn

vakuutuksenantajan vakuutuksiin taikka vakuutusta tarjottaessa mahdollisesti ostettava muu hyödyke tietyn tarjoajan tavaraan tai muuhun palveluun kuin vakuutukseen. Tällainen menettely tyypillisesti rajoittaa asiakkaan vahingoksi tämän mahdollisuuksia valita vakuutuksentarjoaja tai muu tarjoaja, vaikeuttaa vapaata hinnanmuodostusta sekä ajan mittaan vaikeuttaa kilpailua. Tämä puolestaan on omiaan lisäämään asiakkaan sopimus- ja liiketoimikustannuksia sekä vähentämään vakuutuksentarjoajien vaihtamista. (ks. Richard Posner 2007: *Economic Analysis of Law*, 7th Edition, Wolters Kluwer for Aspen Publishers, s. 328—330) Tämä voi puolestaan johtaa siihen, että vakuutusten hinta nousee ja asiakkaalle jäävä hyöty vähenee. Eri vakuutuksentarjoajien pitkäkestoisten vakuutusten, niiden ehtojen ja kustannusten vertailu on verrattain hankalaa. Vakuutus sopimukset ovat tyypillisesti myös pitkäkestoisia. Kytkeykauppa mahdollisine alennuksineen ja hyvityksineen vaikeuttaisi eri vakuutusten vertailua entisestään (ks. Matti Kari, Ilkka Kiema, Petri Kuoppamäki ja Eero Lehto 2017: *Kanta-asiakasjärjestelmät ja kuluttajat*, Palkansaajien tutkimuslaitos, Raportteja 32, saatavilla: <http://www.labour.fi/tutkimusjulkaisut/raportteja/raportteja-32/>, viitattu 16.10.2017).

Vain riittävä kilpailu pystyy takaamaan sen, että kuluttajalle tai siihen rinnastettavalle on tarjolla riittävä määrä vaihtoehtoja kohtuulliseen hintaan. Sidonnan merkitys kasvaa, kun myyjällä on vahva tai jopa määräävä asema. Tällöin riittävästi kilpailevia hyödykkeitä ei ole tarjolla ja kuluttaja voidaan pakottaa ostamaan tämän arvostaman hyödykkeen lisäksi toinen hyödyke, jota hän ei arvosta yhtä paljon ja jonka hän ilman sidontaa jättäisi ostamatta. Sidonta kohdistuu myös kilpailijoihin. Vahvassa tai määräävässä asemassa oleva yritys vahvistaa omaa asemaansa ja heikentää kilpailijoiden asemaa sidotun hyödykkeen markkinoilla. Edellytyksenä kuitenkin on, että yrityksen dominanssi sitovan hyödykkeen markkinoilla on riittävän voimakas. (ks. Petri Kuoppamäki 2012: *Uusi kilpailuoikeus*, Sanoma Pro, s. 255)

Tiukka suhtautuminen vakuutusten ja tuotteiden tai muiden palveluiden sidontaan Suomen kaltaisilla voimakkaasti keskittyneillä vakuutusmarkkinoilla on perusteltua, koska erityisesti suuren markkinaosuuden yrityksillä olisi vahva neuvotteluasema, hyvät mahdollisuudet sitouttaa ja säilyttää asiakkaita, sulkea kilpailijoita markkinoiden ulkopuolelle tai ainakin vaikeuttaa alalle tulemistä, sekä pitää tehokkuusedut itsellään. Sidonnan ja niputtamisen haitallisia vaikutuksia asiakkaille Suomen markkinoilla on käsitelty tutkimuskirjallisuudessa (ks. edellä Kari ym. 2017: *Kanta-asiakasjärjestelmät ja kuluttajat*, Palkansaajien tutkimuslaitos, Raportteja 32). Kuluttajaviranomaisten mukaan kytkeykaupan haitallisista vaikutuksista on saatu viitteitä myös käytännössä.

4.1.10 Vakuutustuotteiden hyväksymismenettely

Vakuutustuotteiden hyväksymismenettelystä on tarpeellista säätää direktiivin mukaisesti. Säännökset ovat kokonaisuudessaan uusia. Kyse on vakuutuksen tuottajan sisäisestä hyväksymismenettelystä.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeellista säätää siitä, että vakuutuksenantajilla ja vakuutuksia tuottavilla vakuutus edustajilla on oltava menettelyt uusien vakuutusten ja olemassa olevien vakuutusten merkittävien muutosten hyväksymistä varten. Näitä menettelyjä on käytettävä, ylläpidettävä ja arvioitava säännöllisesti, jotta vakuutusta saadaan tarjota asiakkaille. Lisäksi laissa on tarpeellista säätää siitä, että vakuutuksentarjoajan, joka ei itse tuota vakuutusta, on aina vakuutusta tarjotessaan tunnettava tuotteiden hyväksymismenettelyt, ominaispiirteet ja yksilöidyt kohdemarkkinat. Sillä on oltava järjestelmät näiden tietojen saamiseksi.

Sääntely on erityisen tärkeä sijoitusvakuutusten osalta, joissa vakuutukset voivat olla hyvinkin erilaisia riippuen siitä, tarjotaanko niitä ammattimaisille asiakkaille vai muille asiakasryhmille. Esimerkiksi vakuutukset, joihin sisältyy niin sanottua velkavipua, luottoriskiä tai johdannaisia, ovat sellaisia, etteivät ne sovi kaikille asiakasryhmille.

Sen sijaan esimerkiksi tyypillisten vahinkoriskien varalta otettavien vakioehtoisten vakuutusten osalta laki, vakuutuksenottajan asema tai vakuutustarve määrittää useimmiten suoraan kohdemarkkinat. Tällaisia ovat esimerkiksi vapaaehtoisten autovakuutusten ja erityisesti pakollisen liikennevakuutusten sekä pakollisten työtapaturma- ja ammattitautivakuutusten markkinat. Vakuutuksenottajia ovat näissä tapauksissa moottoriajoneuvojen omistajat ja haltijat sekä työnantajat. Muutoinkin on selvää, ettei laissa säädetyn vakuutuksen taikka yksinkertaisen vakuutuksen kehittämisessä ei voida edellyttää yhtä perusteellista tuotehallintaprosessia kuin monimutkaisten vakuutusten kehittämisessä.

4.1.11 Eturistiriitojen ehkäisy ja hallinta

Eturistiriitojen ehkäisystä ja hallinnasta on tarpeellista säätää direktiivin mukaisesti. Säännökset ovat kokonaisuudessaan uusia.

Vakuutuksentarjoajan tai vakuutuksenantajan työntekijöiden palkkioita tai muita vastikkeita koskevien direktiivin mukaisten tiedonantovelvollisuuksien johdosta on tarpeellista tarkentaa vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia siten, että sopimusten perusteella maksettavista palkkioista ja muista vastikkeista kerrotaan avoimesti. Tavoitteena on tasapuolistaa eri toimijoiden vaatimuksia. Tällä pyritään myös vakuutusmeklarin riippumattomuuden sekä asiamiesten ja vakuutusyhtiöiden palkkioiden ja muiden vastikkeiden läpinäkyvyyden tavoitteeseen. Tämä parantaa Suomessa vakuutusmeklareiden suhteellista kilpailuasemaa asiemiehiin ja muiden ETA-valtioiden vakuutusedustajiin nähden.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa on tarpeellista säätää yleissäännös eturistiriitojen ehkäisystä ja hallinnasta sekä palvelun laadun ylläpitämisestä direktiiviä vastaavasti. Jos eturistiriitoja ei voida välttää, eturistiriidan luonne on ilmoitettava asiakkaalle ennen vakuutussopimuksen tekemistä. Eturistiriitoja koskeva sääntely on erityisen tarpeellinen sijoitusvakuutusten osalta, joissa vakuutuksen liitetty ja siten vakuutuksenottajan maksamat kulut muodostavat huomattavan osan palveluntarjoajien tuotoista.

4.1.12 Vakuutusmeklarin palkkiot

Esityksen mukaan pää- tai sivutoiminen vakuutusmeklari saa ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan. Vakuutusmeklarin palkkioita koskeva ehdotus vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 26 §:ää. Voimassa olevan sääntelyn mukaista ratkaisua on pidetty edelleen vakuutusmeklarin riippumattomuuden ja asiakkaansuojan kannalta tarpeellisenä. Poistamisessa olisi kyse selvästä muutoksesta Suomen aiemmin tekemään asiakkaansuojaa korostavaan linjaan, mihin pitäisi olla painavammat perustelut kuin on esitetty. Ratkaisussa on otettu huomioon myös se, että vakuutusmeklareiden kilpailuasema suhteessa yhtä tai useampaa vakuutuksenantajaa edustaviin asiemiehiin paranee, kun asiamiesten palkkiot ja muut vastikkeet tulevat direktiivin johdosta nykyistä läpinäkyvimiksi.

4.1.13 Vakuutusmeklarin varojen erillisyyys

Lukuun ottamatta tiettyjä asiakkaan kannalta kohtuuttomina pidettäviä tilanteita esityksen mukaan pää- tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa vastaanottaa, pitää hallussa taikka

välittää asiakkaalle tai tämän vakuutuksenantajalle kuuluvia varoja, jos asiakas on kuluttaja. Esityksessä ei ehdoteta vastaavaa kieltoa sellaisen elinkeinonharjoittajan tai muun toiminnan harjoittajan osalta, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan. Viimeksi mainittujen ryhmien osalta niiden ei ole jatkovalmistelussa arvioitu olevan suojan tarpeessa. Esityksen mukaan pää- tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on myös pidettävä hallussaan olevat, asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvat, vakuutusmaksuihin tarkoitetut varat erillisellä pankkitilillä erillään omista varoistaan niin käytännön toiminnassa kuin kirjanpidossa. Vakuutusmeklarin varojen erillisyyttä koskeva ehdotus vastaa pääosin voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 29 §:ää. Esityksessä on otettu huomioon asianajajien asiakasvarojen erillään pitoa koskeva sääntely.

4.1.14 Valvonta

Direktiivissä säädetään, että toimivaltaisella viranomaisella on oltava toimivalta määrätä hallinnollisia seuraamuksia vähintään direktiivissä tarkemmin säädetystä teoista ja laiminlyönneistä. Vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia ja Finanssivalvonnasta annettua lakia on tarpeellista täydentää siten, että hallinnollisten seuraamusten määrääminen on jatkossa mahdollista laissa tarkemmin säädetystä teoista tai laiminlyönneistä. Sääntelyssä voidaan ottaa huomioon myös muussa rahoitusalan lainsäädännössä tapahtunut kehitys, joka liittyy valvontaan ja hallinnollisiin seuraamuksiin. Lakimuutosten ja lisääntyvien tehtävien seurauksena myös Finanssivalvonnan valvontamaksusta annettuun lakiin on tehtävä tarpeelliset muutokset, kuten lisätä sivutoimiset vakuutusedustajat maksuvelvollisiksi.

Valvontaa ja hallinnollisia seuraamuksia koskevat säännökset ovat omiaan parantamaan vakuutustentarjoajien lainmukaista menettelyä vakuutusmarkkinoilla. Selkeät säännökset antavat myös Finanssivalvonnalle keinot puuttua havaitsemiinsa lainvastaisuuksiin asianmukaisella tavalla. Säännökset ovat siten omiaan parantamaan asiakkaansuojaa ja yleisemmin luottamusta vakuutustentarjoajien toimintaa kohtaan.

4.1.15 Vahingonkorvaus

Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa säädetään vakuutuksenantajien ja asiamiesten markkinoinnin harjoittamisesta, josta on säädetty voimassa olevassa vakuutusyhtiölaissa ja vakuutusyhdistyslaissa. Sanotuissa laeissa markkinointia koskevien säännösten rikkomisesta on seuraamukseksi säädetty johdon vahingonkorvausvastuu. Myös vakuutusyhtiölain ja vakuutusyhdistyslain markkinointi- ja vahingonkorvaussäännökset on perusteltua siirtää vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin. Tällöin sekä vakuutuksen antajan velvollisuudet että niiden noudattamisen rikkomisesta ja laiminlyönnistä aiheutuvat seuraamukset ilmenisivät samasta laista. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa vahingonkorvausvelvollisuus kattaisi lain tiettyjen muiden kuin tiedonantovelvollisuutta koskevien säännösten rikkomisen. Tällaisia olisivat esimerkiksi hyvän vakuutustavan sekä eturistiriitoja koskevien velvoitteiden rikkominen tai laiminlyönti. Sen sijaan pää- ja sivutoimisen vakuutusmeklarin vahingonkorvausvastuu on perusteltua säilyttää ennallaan.

4.1.16 Yksinkertaisen vakuutusmuotoisen tarjoaminen ilman asianmukaisuusarviointia

Direktiivin 30 artiklan 3 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta sallia tiettyjen vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoaminen siten, että vakuutustentarjoaja ei anna arvioita sijoitusvakuutuksen asianmukaisuudesta asiakkaalle (niin sanottu execution only - sijoitusvakuutus). Työryhmävalmistelun aikana ei ole tullut selkeyttä, millainen direktiivin säännöksessä tarkoitettu vakuutus voisi tarkalleen olla. Euroopan vakuutus- ja

lisäeläkeviranomaisen kuulemisasiakirjassa on esitetty tiettyjä yleisen tason esimerkkejä riittävän yksinkertaisista vakuutusmuotoisista sijoitustuotteista, jotka mahdollisesti täyttäisivät direktiivin vaatimukset (Consultation Paper on the proposal for Guidelines under the Insurance Distribution Directive on insurance-based investment products that incorporate a structure which makes it difficult for the customer to understand the risks involved, EIOPA-CP-17/001, päivätty 2.2.2017, englanninkielinen). Kuulemisasiakirjassa korostetaan kunkin yksittäisen sijoitustuotteen kokonaisarviointia direktiivin, komission delegoidun asetuksen ja Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen ohjeiden kanssa. Lisäksi yksinkertaisena pidettävältä edellytetään, ettei tällaisen tuotteen rakenne saa olla sellainen, että se vaikeuttaa asiakkaan ymmärrystä sijoitustuotteeseen liittyvistä riskeistä. Valmistelun aikana vakuutusalan toimijat ovat arvioineet, että Suomen markkinoille voisi tulla tarjolle mahdollisesti yksittäisiä sijoitusvakuutuksia, kuten sellaisia kapitalisaatiosopimuksia, joissa pääomalle tarjotaan ennalta sovittua kiinteää korkoa, jotka täyttävät direktiivissä ja alemmantasoisessa sääntelyssä yksinkertaiselle vakuutusmuotoiselle sijoitustuotteelle säädetyt vaatimukset. Valmistelun aikana on pidetty todennäköisenä, että joissakin toisissa EU-jäsenvaltioissa otetaan jäsenvaltio-optio käyttöön ja kehitetään näille markkinoille soveltuvia tuotteita.

Valmistelun aikana on arvioitu mahdollisuutta sisällyttää direktiivin 30 artiklan 3 kohtaa vastaava säännös kansalliseen lakiin. On myös perusteltu sitä, että tällaisten tuotteiden avulla voitaisiin tarjota omatoimisille ja kustannustietoisille asiakkaille uusia palveluja ja että palvelujen rajoittaminen tällaisilta asiakkailta ei olisi perusteltua. On mainittu, että direktiivin ja alemmanasteisten säädösten mukainen sääntely on riittävän turvaavaa asiakkaan kannalta. Execution only -sijoitusvakuutusta koskevan jäsenvaltio-option hyödyntämisen puolesta on myös mainittu, että asiakkaalta on pyydettyä tietoa vakuutustarpeesta ja tälle on annettava tarpeelliset tiedot.

Lainsäädäntöä valmistelleen työryhmän loppuraportissa ei ehdotettu tämän mahdollisuuden hyödyntämistä Suomessa. Valmistelun aikana eriäviä näkökantoja on esitetty erityisesti kyseessä olevan vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen rakenteesta. Työryhmän valmistelun aikana arvioitiin, että yksinkertaiseenkin direktiivin säännöksessä tarkoitettuun vakuutusmuotoiseen sijoitustuotteeseen liittyisi valittujen sijoituskohteiden lisäksi vakuutus sopimus, joka muuttaa sijoituksen oikeudellista muotoa. Vakuutuksenottaja ei tällöin omistaisi sijoituskohteita, vaan ne omistaisi vakuutusyhtiö. Vakuutuksenottajalla olisi kuitenkin mahdollisuus hallinnoida sopimukseen kuuluvia varoja vakuutus sopimuksen kautta. Sanottu olisi omiaan tekemään siitä vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden erityisesti kuluttaja-asiakkaille ja niihin rinnastettaville asiakkaille. Vakuutusta koskevan osan vuoksi kyse ei olisi sijoitusrahastoon tai vastaavaan yksinkertaiseen sijoitustuotteeseen rinnastettavasta sijoitustuotteesta. Tästä syystä kyseessä oleviin vakuutusmuotoisiin sijoitustuotteisiin ei välttämättä sovellettaisi esimerkiksi samoja velvoite-, esine- ja vero-oikeudellisia säännöksiä kuin sijoitusrahastoon tai vastaavaan yksinkertaiseen sijoitustuotteeseen erilaisissa tilanteissa.

Jatkovalmistelun kuluessa ei ole ilmennyt seikkoja, joiden johdosta olisi syytä päätyä eri ratkaisuun, mitä työryhmä ehdotti. Direktiivissä säädetyistä asiakkaansuojan tavanomaisesta tasosta ei ole perusteltua Suomessa poiketa asiakkaiden vahingoksi. Jos optiota käytettäisiin, asiakasta ei olisi varoitettava tekemästä sellaista sijoitusvakuutus sopimusta, joka ei ole hakijalle asianmukainen ottaen huomioon tämän vakuutukseen liittyvää sijoitus alaa koskeva sijoituskokemus ja -tietämys. Asiakkaalle aiheutuva vahinko tällaisen hänelle sopimattoman sijoitusvakuutuksen ottamisesta voisi olla merkittävästi suurempi kuin kustannusten alenemisesta tuleva mahdollinen hyöty, jonka asiakas voisi saada sen johdosta, että vakuutuksenantaja ei ole velvollinen vakuutuksen asianmukaisuutta hakijalle arvioimaan.

Vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen tuominen Suomen markkinoille ei edellytä markkinointiesitteen tai kyseisen sijoitusvakuutuksen ennakollista hyväksyttämistä Finanssivalvonnalla. Vakuutuksenantajan tuotehallintajärjestelmää ja Finanssivalvonnan menettelytapavalvontaa lukuun ottamatta ei katsottu olevan takeita siitä, että yksinkertainen vakuutusmuotoinen sijoitustuote säilyttäisi sisältönsä ja kohdemarkkinansa. Kyse olisi myös heikennyksestä voimassa olevaan kuluttajansuojaan, koska riskiltään ja rakenteeltaan vaikeasti hahmotettavia sijoitusvakuutuksia, joiden tarjoamiseen liittyy vahva sijoitustuotteita koskeva kannustin, saataisiin myydä yleisesti tiedollisesti heikossa asemassa oleville kuluttaja-asiakkaille ja niihin rinnastettaville asiakkaille ilman riittävänä pidettävää asianmukaisuusarviointia. Tällaisia sijoitusvakuutuksia ei ole pidetty soveltuvina kuluttaja-asiakkaille ilman asianmukaisuusarviointia. Valmistelun aikana käytiin keskustelua siitä, voisiko tällainen sijoitusvakuutus soveltua kuluttajaan rinnastettaville asiakkaille ilman asianmukaisuusarviointia, esimerkiksi asunto- tai kiinteistöosakeyhtiöille. Samoin perustein kuin kuluttajien osalta arvioinnissa työryhmän valmistelussa päädyttiin siihen, että direktiivin 30 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita ei saataisi tarjota tällaisille asiakkaille ilman asianmukaisuusarviointia. Direktiivin säännöksessä tarkoitettun vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen tarjoaminen ammattimaiselle asiakkaalle ilman asianmukaisuus- ja soveltuvuusarviointia oli työryhmän mukaan sallittua.

4.2 Direktiivin säännökset, jotka eivät edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön

Direktiivin 1 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta unionin ulkopuolella sijaitsevia riskejä ja sitoumuksia koskeviin vakuutus- ja jälleenvakuutusedustuspalveluihin. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ole tarkoitus antaa erillisiä direktiivin 1 artiklan 6 kohdan mukaisia säännöksiä. Siten vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain säännöksiä sovelletaan vakuutusten tarjoamiseen koskien sekä Suomessa että ETA-valtioissa olevia riskejä ja sitoumuksia. Direktiivin 1 artiklan 6 kohdan toisen alakohdan mukaan direktiivi ei myöskään vaikuta jäsenvaltioiden lainsäädäntöön, joka koskee sellaisten kolmanteen maahan sijoittautuneiden vakuutus- tai jälleenvakuutusyritysten tai -edustajien harjoittamaa vakuutus- ja jälleenvakuutusedustustoimintaa, jotka työskentelevät jäsenvaltioiden alueella palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella. Tämä edellyttää, että varmistetaan yhtäläinen kohtelu kaikille henkilöille, jotka harjoittavat tai ovat saaneet oikeuden harjoittaa vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamista kyseisillä markkinoilla. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ei ole kolmanteen maahan sijoittautuneita toimijoita koskevia nimenomaisia säännöksiä lukuun ottamatta kolmannen maan jälleenvakuutusedustajaa koskevaa erityissäännöstä. Ensivakuutuksia tarjoavien kolmannen maan ensivakuutusyritysten ei ole siten mahdollista tarjota palveluita vapaasti Suomessa, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu. Toisaalta ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain nojalla kolmannen maan jälleenvakuutusyritykseltä ei edellytä Suomessa olevaa sivuliikettä, jolloin kolmannen maan jälleenvakuutusyritys saa tarjota tällaisia sopimuksia vapaasti Suomessa samoin edellytyksin kuin ETA-valtion jälleenvakuutusyritykset. Direktiivin 1 artiklan 6 kohdan toisen alakohdan periaatteen nojalla kolmannen maan jälleenvakuutusedustajan on voitava aloittaa ja harjoittaa jälleenvakuutusten tarjoaminen samoilla edellytyksillä kuin kolmannen maan jälleenvakuutusyritys. Suomessa olevan sivuliikkeen perustamista ei siten voida edellyttää myöskään kolmannen maan pää- tai sivutoimisilta jälleenvakuutusedustajilta.

Direktiivin 1 artiklan 6 kohdan kolmannen alakohdan mukaan direktiivissä ei säädetä kolmansissa maissa harjoitettavaa vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamisesta. Suomen laissa ei voida säätää kolmansissa maissa harjoitettavan vakuutusten tarjoamisen edellytyksistä. Sanottu koskee kolmannen maan sisällä tapahtuvaa vakuutuksen tarjoamista

sekä eräästä kolmannelle maasta muuhun kolmanteen maahan tapahtuvaa vakuutusten tarjoamista.

Direktiivin 1 artiklan 6 kohdan neljännen alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle kaikista yleisistä vaikeuksista, joita niiden vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoajilla on niiden sijoittautuessa kolmanteen maahan tai harjoittaessa siellä vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamista. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ei ole tarvetta ottaa asiaa koskevia nimenomaisia säännöksiä. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa säädetyn yhteistyö- ja lojaliteettivelvollisuuden nojalla sosiaali- ja terveysministeriö tai valtioneuvosto tekee tarvittaessa tässä tarkoitetun ilmoituksen komissiolle.

Direktiivistä poiketen laissa ei ehdoteta määriteltäväksi direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 14 alakohdassa määriteltyä ensisijaista liiketoimintapaikkaa, jolla direktiivissä tarkoitetaan paikkaa, josta pääasiallista liiketoimintaa hoidetaan. Sanottu määritelmä on voimassa Suomessa ilman nimenomaista säännöstäkin. Direktiivissä määritelmää käytetään sisällöllisesti vain direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa. Vaikka direktiivin määritelmää ei ole käytetty ehdotetussa laissa, asia on otettu asianmukaisesti huomioon lain sisällöllisissä säännöksissä (69 §:n 1 momentti). Laissa ei myöskään ehdoteta määriteltäväksi direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa määriteltyä neuvontaa, jolla direktiivissä tarkoitetaan henkilökohtaisen suosituksen antamista asiakkaalle yhdestä tai useammasta vakuutus sopimuksesta joko asiakkaan pyynnöstä tai vakuutusten tarjoajan aloitteesta. Sanottu määritelmä on voimassa Suomessa ilman nimenomaista säännöstäkin. Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain aineellisissa säännöksissä käytetään henkilökohtaisen suosituksen käsitettä, joka on sellaisenaan yleiskielen mukainen ja riittävän selkeä ilmaisu. Vakuutusta tarjottaessa henkilökohtainen suositus kohdistuu käytännössä aina tiettyyn vakuutus sopimukseen tai tiettyihin lukumäärältään rajattuihin vakuutus sopimuksiin. Sopimus valmisteluiden ja -neuvotteluiden luonteen mukaisesti aloitteen henkilökohtaisen suosituksen antamiseksi voi tehdä asiakas tai vakuutusentarjoaja.

Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi direktiivin 3 artiklan 1 kohdan kolmannen, neljännen, viidennen eikä kuudennen alakohdan mukaisista rekisteröintiä koskevista jäsenvaltio-optioista.

Esityksessä ei ole nimenomaisia säännöksiä direktiivin 5 artiklan 1 kohdan neljännessä alakohdassa ja 8 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetuista seikoista. Kohtien nojalla kotijäsenvaltion tai vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi tietyissä tilanteissa saattaa asian vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen käsiteltäväksi ja pyytää siltä apua asetuksen (EU) N:o 1094/2010 19 artiklan mukaisesti. Tällaisessa tapauksessa vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen voi toimia sille kyseisessä artiklassa annettujen valtuuksien mukaisesti. Asiasta on säädetty Finanssivalvonnan suorittaman valvonnan piiriin kuulumattoman muun finanssimarkkinoilla toimivan osalta sekä ulkomaisen ETA-sivuliikkeen osalta Finanssivalvonnasta annetun lain 50 b §:ssä, jonka säännökset täyttävät direktiivin vaatimukset.

Esityksessä ei ehdoteta direktiivin 3 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ja 10 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaisia jäsenvaltio-optioita siitä, että vakuutusentarjoaja tarkastaa vakuutus- tai jälleenvakuutus edustajiansa hyvän maineen. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ei myöskään säädetä vakuutusentarjoajan suorittamasta työntekijän hyvämaineisuuden selvittämisestä.

Direktiivin 14 artiklassa säädetään menettelyjä, joita hyödyntäen asiakkaat ja muut asianosaiset sekä erityisesti kuluttajajärjestöt voivat tehdä valituksia vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoajista. Direktiivin 15 artiklassa viitataan jäsenvaltioiden tuomioistuimenmenettelyihin ja sen ulkopuolisiin muutoksenhakumenettelyihin. Näistä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä tai määrätty kyseisten riidanratkaisuelinten säännöissä erikseen direktiivin vaatimukset täyttävällä tavalla. Suomessa erityisesti kuluttajariitalautakunta ja FINE ovat toimivaltaisia käsittelemään vakuutuksiin liittyviä riita-asioita (ks. edellä jakso 3.2.5). Esitykseen ei sisälly näitä artikloita koskevia uusia ehdotuksia.

Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi direktiivin 29 artiklan 3 kohdan toista alakohtaa vastaavaa jäsenvaltio-optiota, jonka mukaan vakuutuksentarjoajalle esimerkiksi sijoitusrahastoista palautuneet palkkiot provisiot tai ei-rahalliset etuudet palautettaisiin asiakkaalle tai kuitattaisiin asiakkaan suorittamia palkkioita vastaan.

Sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin, joihin sijoitusrahastosijoitukset yleensä liittyvät, ei pääsääntöisesti sovelleta vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:ssä tarkoitettua kohtuuseriaa, jonka mukaan osa vakuutusten tuottamasta ylijäämästä voidaan hyvittää vakuutuksenottajille, jos menettelystä on sovittu vakuutus sopimuksessa. Osa vakuutuksentarjoajien toiminnasta ja hinnoittelusta saattaa perustua sijoitusrahastoista takaisin saataviin palkkioihin, jolloin vastaavasti vakuutuksia on voitu tarjota asiakkaalle edullisesti. Vallitsevan asiantilan muuttaminen ilman asianmukaisia siirtymäsäännöksiä vaikuttaisi voimassa olevien sopimusten sisältöön. Muutos saattaisi myös vaikuttaa lain voimaantulon jälkeen tehtävien sopimusten hinnoitteluun ennakolta odottamattomalla tavalla. Vakuutusyhtiötä ei sijoitusvakuutuksen osalta ole tarpeen velvoittaa yksityiskohtaisesti avaamaan oman ansaintansa perusteita asiakkaalle. Ei kuitenkaan ole estettä sille, että vakuutusyhtiö omassa sopimuskäytännössään ja hinnoittelussaan sitoutuisi vapaaehtoisesti direktiivin mainitun kohdan mukaiseen menettelyyn.

Direktiivissä viitataan myös tietosuojaa koskevan lainsäädännön vaatimusten noudattamiseen. Näistä on säädetty kansallisessa ja EU-lainsäädännössä erikseen direktiivin vaatimukset täyttävällä tavalla.

Direktiivin 43 artiklassa kumotaan vakuutusedustuksesta annetun direktiivin III A luku 23 päivästä helmikuuta 2016. Kyseisen luvun säännösten lisääminen lainsäädäntöön oli alun perin tarkoitus tehdä MiFID II -direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä. Kuitenkaan kyseistä lukua ei sellaisenaan ole edes ehditty panna kansallisesti täytäntöön Suomessa, mikä on seurausta MiFID II -sääntelyn täytäntöönpanon ja soveltamisen lykkääntymisestä. Koska vakuutusedustuksesta annetun direktiivin III A luvun säännöksiä ei ole ehditty saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä ennen niiden kumoamista kyseisestä direktiivistä, mitään kansalliseen lainsäädäntöön kohdistuvaa kumottavaa sääntelyä ei ole.

Direktiivissä olevat säännökset, joissa komissiolle sekä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle säädetään toiminta- ja sääntelyvelvollisuuksia, eivät edellytä kansallista sääntelyä.

4.3 Direktiivin jäsenvaltio-optiot sekä direktiiviä pidemmälle menevät kansalliset säännökset

Tietyt direktiivin säännökset ovat tulkinnanvaraisia. Keskeisiä vakuutuksentarjoajia koskevia kansallisia velvollisuuksia tai säännöksiä, jotka jäsenvaltio-option nojalla tai muutoin ovat tai voivat olla direktiivissä säädettyä tiukempia tai joista ei lainkaan säädetä direktiivissä, esityksessä ovat:

- vakuutusedustajaksi hakevan velvollisuus ilmoittaa vakuutusten tarjoamiseen osallistuvasta henkilöstöstä 30 prosentin osuudelta tiedot vakuutusedustajarekisteriin (nykytilan säilyttäminen kevennettynä, lähes ennallaan);
- vakuutusedustajaksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi hakevaa koskevat edellytykset, joiden mukaan hakija ei saa olla ala-ikäinen, edunvalvonnassa tai liiketoimintakiellossa (nykytilan säilyttäminen);
- vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vastuumeklarin vastuuvakuutuksen ehtojen sääntely muiden kuin määrien ja ETA-alueen kattamisen osalta sekä velvollisuus ilmoittaa vastuuvakuutusta koskevia tietoja vakuutusedustajarekisteriin (nykytilan säilyttäminen kevennettynä, lähes ennallaan);
- vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan johdon hyvämaineisuuden selvittäminen ja ilmoittaminen vakuutusedustajarekisteriin (uusi vaatimus, vastaa muun rahoitus- ja vakuutusalan sääntelyä);
- vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa koskeva kielto toimia toisen välikätenä (nykytilan säilyttäminen, vastaa useiden muiden elinkeinojen sääntelyä);
- rekisteröintihakemuksen hylkääminen tai rekisteröinnin peruuttaminen edellä mainittujen edellytysten rikkomisen tai laiminlyönnin perusteella, tarvittaessa Finanssivalvonnan tilanteen korjaamista varten määräämän kohtuullisen määräajan jälkeen (nykytilan säilyttäminen);
- Finanssivalvonnan velvollisuus pitää saatavilla tietyt vakuutusedustajarekisterin tiedot (nykytilan säilyttäminen);
- hyvämaineisuuden arviointi poikkeuksellisesti myös muiden henkilön tekojen tai laiminlyöntien kuin pelkästään rikos- ja sakkorekisteritiedoista ilmenevien tekojen tai laiminlyöntien perusteella; hyvämaineisuuden arviointi vakuutusedustajan tietyn suuruisen oman pääoman osuuden omistavien henkilöiden osalta (nykytilan säilyttäminen);
- vakuutuksenantajan ja pää- tai sivutoimisen asiamiehen velvollisuus tuntea ja noudattaa hyvää vakuutustapaa sekä pää- tai sivutoimisen vakuutusmeklarin hyvää vakuutusmeklaritapaa (nykytilan säilyttäminen);
- vakuutuksentarjoajan velvollisuus antaa asiakkaalle tämän taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot ja tiedot vakuutuksenantajan edustamisesta sekä ulkomaisen vakuutuksentarjoajan tietojenantovelvollisuus muun muassa kategoriastaan ja toiminnastaan Suomessa (nykytilan säilyttäminen);
- vakuutuksentarjoajan velvollisuus ilmoittaa asiakkaalle vakuutusturvan rajoituksista (nykytilan säilyttäminen) sekä sijoitusvakuutusten osalta kulujen vaikutuksesta pääoman kertymiseen (uusi vaatimus, parantaa asiakkaansuojaa);
- sivutoimisen vakuutusedustajan velvollisuus antaa vakuutus sopimuksen tekemisen perusteella saamiaan vastikkeita koskevat tiedot asiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä (uusi vaatimus, parantaa asiakkaansuojaa, tasapuolinen sääntely eri toimijoiden kesken);
- kytkeykaupan kielto kuluttajakaupassa siltä osin kuin vakuutusta tarjotaan päätuotteena (nimenomainen optio uusi vaatimus, parantaa kuluttajansuojaa);

- vakuutusentartjoajan velvollisuus ilmoittaa asiakkaalle, ettei henkilökohtaista suositusta voida antaa, jos asiakas ei anna riittäviä tietoja (uusi vaatimus, parantaa kuluttajansuojaa);
- vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin velvollisuus tehdä kirjallinen toimeksiantosopimus, kielto ottaa vastaan palkkioita muilta kuin toimeksiantajilta (nimenomainen optio, nykytilan säilyttäminen), kielto vastaanottaa ja pitää hallussa kuluttajien asiakasvaroja (nykytilan säilyttäminen);
- seuraamusmaksun ja julkisen varoituksen antamisen soveltamisalan laajentaminen muihin kuin sijoitusvakuutusta tarjoaviin vakuutusentartjoajiin (nimenomainen optio, parantaa asiakkaansuojaa);
- vakuutusentartjoajia koskeva vahingonkorvaussäntely (nykytilan säilyttäminen);
- Finanssivalvonnan valvontamaksua koskeva säntely (nykytilan säilyttäminen);
- vakuutusedustuslautakuntaa sekä vakuutusmeklarikoetta ja -tutkintoa koskeva säntely (nykytilan säilyttäminen);
- vakuutusmeklareiden osalta velvollisuus toimittaa liiketoimintakertomus sekä tilinpäätös ja toimintakertomus Finanssivalvonnalle (uusi vaatimus, vastaa nykyistä Finanssivalvonnan valvontakäytäntöä).

Vakuutusentartjoajien hallinnollista taakkaa ja säntelytaakkaa lisäävät lähinnä rekisteröintiin liittyvien tietojen selvittäminen, ilmoittaminen ja tarvittaessa päivittäminen sekä tietojen ja asiakirjojen toimittaminen valvontaa varten. Säntelytaakkaa lisää myös Finanssivalvonnan valvontamaksu. Nämä kustannukset ovat luonteeltaan jatkuvia ja yritysکوhtaaisesti melko samansuuruisia vuodesta toiseen. Velvollisuudet eivät ole kokonaan uusia.

Muutoin vaatimuksissa on vakuutusentartjoajan toiminnan luotettavuuden turvaamiseksi ja valvomiseksi tai heikommassa asemassa olevan kaupankäynnin osapuolen suojaamiseksi säädettyistä välttämättömistä ja کوhtuullisista vaatimuksista. Nämä kustannukset ovat luonteeltaan jatkuvia ja yritysکوhtaaisesti melko samansuuruisia vuodesta toiseen. Velvollisuudet eivät ole kokonaan uusia. Sen sijaan uusilla valvontakeinoilla ja hallinnollisilla seuraamuksilla pyritään turvaamaan Finanssivalvonnalle riittävät ja oikeasuhteiset toimivaltuudet puuttua sen havaitsemiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin.

Vakuutusentartjoajien päivittäisessä asiakkaiden kanssa tehtävässä työssä edellytetään mahdollisesti jonkin verran direktiiviä tarkemmin säädettyjen selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksien noudattamista. Vaatimukset vastaavat nykytilaa. Näiden tehtävien voitaisiin katsoa seuraavan jo vakuutusedustuksesta annetun lain ja vakuutussooimuslain yleissäännöksistä sekä nykyistä tarkemmin säädetystä asiakkaan edun mukaisen toiminnan periaatteesta. Kyseiset velvollisuudet ovat asiakkaan edun kannalta tarpeellisia. Nämä kustannukset ovat luonteeltaan jatkuvia ja muuttuvia, ja niiden määrä vaihtelee liiketoiminnan syklien mukaan olennaisesti enemmän kuin säntelytaakkaa aiheuttavat viranomaiskustannukset ja toiminnan järjestämiseen liittyvät kustannukset.

Vakuutusentartjoaja välttää huolellisesti toimimalla sekä vahingonkorvausvelvollisuuden että hallinnolliset seuraamukset, joten tältä osin ne lisäävät säntelystä aiheutuvia kustannuksia vain poikkeuksellisesti ja siinäkin tapauksessa vain perustellusta syystä. Näin toimimalla vältetään myös asiakkaille aiheutuvat vahingot ja asiakkaan luottamukselle vakuutusalaan kohtaan aiheutuva luottamusputa, joiden kustannuksia on mahdotonta arvioida.

5 Esityksen vaikutukset

5.1 Vaikutusten arviointi valmistelussa sekä tiivistelmä

Vaikutusten arviointi on suoritettu pääosin vakuutusten tarjoamista pohtineen työryhmän jäsenten toimittamien tietojen perusteella. Työryhmässä ovat olleet mukana keskeisten sidosryhmien jäsenet, jotka ovat edustaneet vakuutusten tarjoamisen markkinaosapuolia, viranomaisia ja tuomioistuinten ulkopuolisia riidanratkaisuelimiä. Työryhmävaiheessa jäseniltä on useasti pyydetty toimittamaan tiedot edustamansa tahon keskeisistä osapuolista sekä taloudelliset arviot omaan toimintaansa sekä markkinoihin liittyvistä vaikutuksista. Arvioissa on kehoitettu ottamaan huomioon yhtäältä tilanne, jossa nykytilanne säilyy, ja toisaalta uusi tilanne, joka vastaa työryhmän ehdotusta. Osapuolilta on saatu työryhmävaiheen aikana alustavia vastauksia, jotka on esitetty työryhmän loppuraportissa.

Siltä osin kuin kyse on sääntelyn kohteena olevan yksittäisen yrityksen tai yritysryhmän julkistamattomista tai luottamuksellisista taloudellisista tiedoista, tiedot on välitetty sosiaali- ja terveysministeriöön ja kirjoitettu yleisellä tasolla siten, että yksittäisen tietoja toimittaneen yrityksen tai yritysryhmän tiedot eivät käy ilmi.

Eri sidosryhmille on lausuntokierroksella varattu tilaisuus lausua työryhmän loppuraportista mukaan lukien siihen sisältyvät vaikutusten arviointi. Yleisesti työryhmän loppuraporttiin jo kirjattuja vaikutuksia ei ole ollut tarpeen muuttaa, joten ne on otettu esitykseen. Lausuntokierroksella tietyt lausunnonantajat ovat kuitenkin täydentävästi tuoneet esiin käsityksensä työryhmän loppuraportissa ehdotettujen muutosten vaikutuksista sidosryhmänsä toimintaan tai markkinoihin yleensä. Näitä lausuntoja on otettu huomioon esitystä laadittaessa.

Vaikutusarvioiden tekemistä on valmistelun aikana olennaisesti vaikeuttanut se, että kyseessä oleva sääntelykokonaisuus on EU:ssa monitasoista. Euroopan komission ja Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen alemmanasteisten säädösten ja ohjeiden sisältö ei ole ollut tiedossa yksityiskohdissaan, mikä on vähentänyt myös säännösten ennakoitavuutta. Ne annetaan osaksi myöhemmin syksyllä 2017. Kuitenkin kansallisten ja EU-säädösten yksityiskohdilla on esityksen vaikutusten kohteena olevien yritysten kannalta merkittävä vaikutus siihen, miten palvelu-, tuotehallinta-, tieto- ja dokumentointijärjestelmiä on muutettava ja kehitettävä. Dokumentointijärjestelmät koskevat koulutukseen ja sopimuksiin liittyviä tietoja. Säädösten antamisen jälkeen muutokset on toteutettava nopeasti, millä voi olla kustannuksia lisäävä vaikutus. Toisaalta samanaikaisesti valmisteilla olevasta sijoituspalveluita koskevasta uudistuksesta ja synergiasta voi syntyä säädöksistä johtuvia kustannuksia vähentävä vaikutus, jos luottolaitos, sijoituspalveluyritys tai vakuutusentarjoaja harjoittaa toimintaa, jossa molemmissa lainsäädännöissä edellytetään samansuuntaisia tietojärjestelmiä. Muun muassa näistä syistä valmistelun aikana toimitettujen arvioiden määrään sisältyy epävarmuutta.

Valmistelun aikana virkamiehet ovat tehneet myös omia tarkkailulaskelmiaan esitykseen liittyvistä jatkuvista muuttuvista kustannuksista, joiden avulla on pyritty varmistamaan sosiaali- ja terveysministeriöön välitettyjen arvioiden suuruusluokka. Tässä tarkastelussa apuna on käytetty Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterin, Tilastokeskuksen, Terveystieteiden tutkimuskeskuksen, Finanssiala ry:n ja Finanssivalvonnan julkisesti saatavilla olevia tilastotietoja. Tarkkailulaskelmissa on arvioitu esityksellä vaikutettavan henkilöpiirin lukumäärää ja toimenpiteeseen käytettävää tuntimäärää sekä laskettu näin saaduille työtunneille hinta käyttäen tiettyä arvioitua standardikustannusta. Yleisesti tällainen menetelmä tuottaa vain melko karkean arvion esityksen vaikutuksista, koska käytettävissä olevan ajan ja julkisesti saatavilla olevan tiedon puitteissa mallia ei voida tehdä eikä ole

tarkoituksenmukaistakaan tehdä yhtä tarkaksi kuin esityksellä vaikutettavien yritysten sisäisessä laskennassa. Yleisesti voidaan todeta, että menetelmän suuripiirteisyydestä johtuen tarkkailulaskelmien perusteella on päädytty jonkin verran mutta ei olennaisesti korkeampiin lukuihin kuin välitetyissä arvioissa. Tarkkailulaskelmien tuloksia ei ole kuitenkaan katsottu tarkoituksenmukaiseksi kirjata esitykseen, koska kustannusten suuruusluokka on ollut samansuuntainen kuin ministeriöön toimitetuissa arvioissa.

Esityksen vaikutusarvioinnin keskeiset tulokset ovat tiivistettynä:

- suomalaisten vakuutusmarkkinoiden rakenne tai kilpailuasetelma ei olennaisesti muutu;
- vakuutuksentarjoajille syntyy kertaluonteisia lisäkustannuksia muuttuneeseen sääntelyyn sopeutumisesta, erityisesti palvelu-, tuotehallinta-, tieto- ja dokumentointijärjestelmien investoinneista ja päivittämisestä, joskin osaksi taustalla vaikuttaa myös esitystä voimakkaampi ja siitä riippumaton digitalisaatiokehitys, joka vaikuttaa erityisesti nuorten vertailu- ja ostokäyttäytymiseen; palveluverkosto supistuneen jatkossa myös vakuutusten tarjoamisessa; nämä uudet järjestelmäkustannukset ovat kiinteitä kustannuksia, ja ne rasittavat suhteellisesti ottaen enemmän pieniä vakuutusmeklari- ja asiamiesyrityksiä kuin suuria vakuutusyhtiöitä tai -ryhmiä;
- vakuutuksentarjoajille saattaa syntyä nykyisten liikekulujen kokonaismäärä huomioden enintään vähäisenä pidettäviä jatkuvia muuttuvia lisäkustannuksia tiedonantovelvollisuuksien täyttämistä erityisesti sijoitusvakuutusten osalta, ammattipätevyyden ylläpitämisestä sekä tuotehallintajärjestelmien käyttämisestä ja ylläpidosta;
- mukaan lukien yksityishenkilöt, kotitaloudet ja yritykset, saatuaan lisää vakuutuksiaan koskevaa tietoa asiakkaiden luottamus vakuutusmarkkinoihin ja vakuutuksentarjoajiin on omiaan parantumaan;
- esityksessä ei heikennetä asiakkaiden oikeutta saada asiansa ratkaistuksi riidanratkaisuelimessä tai tuomioistuimessa;
- esityksellä voi olla vähäisiä tietoyhteiskuntakehitystä tukevia vaikutuksia;
- esityksellä ei ole vaikutusta julkiseen talouteen, veroihin, maksuihin tai yritystukiin eikä olennaista vaikutusta viranomaiskustannuksiin;
- esityksellä ei arvioida olevan välitöntä vaikutusta ympäristöön, kansalaisten asemaan, kansalaisyhteiskuntaan, rikoksantorjuntaan, yhteiskunnan turvallisuuteen, oikeusturvaan, sosiaali- ja terveyspalveluihin, yhdenvertaisuuteen, lapsiin, sukupuolten tasa-arvoon, aluekehitykseen, työllisyyteen eikä työelämään, sen sijaan esityksellä voi olla vähäistä välillisistä kansalaisten asemaa, työelämää ja jatkuvaa koulutusta sekä rikoksantorjuntaa tukevaa vaikutusta.

5.2 Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan

5.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Esitys ei rasita eikä merkittäväällä tavalla myöskään paranna julkisen talouden tilaa nykyisestä poikkeavalla tavalla. Esitys ei sisällä muutoksia veroja, maksuja tai yritystukia koskevaan lainsäädäntöön. Esitys ei vaikuta julkisen rahoituksen kestävyYTEEN tai rahoitusjärjestelmän

toimivuuteen, julkisen talouden tuloihin tai menoihin, tuottavuuteen, sen edistämiseen tai työllisyyteen eikä julkisten palveluiden tai sosiaaliturvan kattavuuteen.

Esityksellä ei ole merkittävää vaikutusta julkistalouden eri toimijoihin eikä yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaan tai niiden palveluntuotantoon, esimerkiksi vakuutuksia koskeviin yleisluontoisiin neuvontapalveluihin. Esityksessä ei ehdoteta tukea palveluiden tuottamiseen, joten esitys ei myöskään tältä osin vääristä palvelumarkkinoita.

Esityksen ei odoteta vaikuttavan myöskään julkisyhteisöjen vakuutustarpeeseen tai vakuutusten valitsemiseen nykyisestä poikkeavalla tavalla.

Esitys ei koske suoraan lakisääteistä työeläkevakuuttamista harjoittavia työeläkevakuutusyhtiöitä. Sen sijaan esitys koskee työeläkevakuutusyhtiöiden vakuutuksia välittäviä vakuutusedustajia. Välillisesti esitys koskee siten myös työeläkevakuutusyhtiöitä tietyiltä asiamiehen koulutuksen antamista ja vahingonkorvausvastuuta koskevilta osin. Koulutusta annetaan asiamiehelle jo nykyisin, joten esitys ei sinänsä muuta nykyistä käytäntöä. Vakuutusalan sidosryhmät ovat arvioineet lausuntokierroksella, että koulutusta annettaneen jo nyt jatkuvan koulutuksen vähimmäisvaatimusten verran. Asiasta vain ehdotetaan säädettäväksi laissa aikaisempaa tarkemmin. Työeläkevakuutusyhtiön vahingonkorvausvastuu asiamiehen menettelystä toteutuu käytännössä erittäin harvoin, jos koskaan.

Esityksessä ei muuteta viranomaisten keskinäisiä tehtäviä tai toimivaltaa. Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi kuntien tai valtion tehtäviä koskevaa vastuuta tai niiden keskinäisiä rahoitussuhteita. Esityksessä ei ehdoteta lisätehtäviä kunnille tai niiden vastuulla oleville laitoksille. Esityksessä ei ehdoteta tehtävien siirtämistä myöskään viranomaisilta yksityiselle sektorille.

5.2.2 Finanssivalvonta

Direktiivin mukaisten säännösten määrä ja yksityiskohtaisuus lisää jonkin verran Finanssivalvonnan rekisteröinti- ja valvontatehtäviä ja siten työmäärää. Tiedot, joita rekisteröitävien ja Finanssivalvonnan tulee selvittää rekisteröintiä varten, koskevat muun muassa omistajia ja johtoa sekä heidän ammattipätevyyttään ja hyvämaineisuuttaan. Lisäksi Finanssivalvonnan valvonnan tehtäväkenttä laajenee jonkin verran, kun laissa tarkennetaan sen soveltamisesta internetissä harjoitettavaan vakuutuksentarjoajien, vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien markkinointiin. Tämä lisää Finanssivalvonnan työmäärää sekä rekisteröintiin että toiminnan myöhempään valvontaan liittyen.

Finanssivalvonnan rekisteröinti-, valvonta- ja muiden tehtävien lisääntymisestä johtuen Finanssivalvonnan työmäärä lisääntyy arviolta yhdellä tai enintään kahdella henkilötyövuodella, mikä tarkoittaa noin 100 000—200 000 euron lisäkustannuksia. Sivukulut sisältyvät arvioon. Finanssivalvonta rahoittaa toimintansa pääasiassa valvottavilta, rekisteröidyiltä ja muilta perittävillä maksuilla, ei valtion budjetista. Esitykseen ei sisälly henkilöstölisäystä koskevaa ehdotusta, vaan asia jätetään Finanssivalvonnan harkintaan.

Lisäksi Finanssivalvonnalla on tarve päivittää tietojärjestelmiä vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa vaaditulle tasolle. Päivitysten kertaluontoisiksi kustannuksiksi on arvioitu noin 20 000 euroa. Finanssivalvonnalla voi olla tarve tehdä näitä järjestelmiä koskevia investointipäätöksiä lyhyellä aikavälillä. Niitä ei kuitenkaan tässä esityksessä ehdoteta tehtäviksi. Nykyistä yksityiskohtaisempien ja muutoinkin tarkempien menettelytapasäännösten ja yksittäisten asiakastapaamisten dokumentointivelvoitteiden arvioidaan

parantavan Finanssivalvonnan mahdollisuuksia puuttua lainvastaiseen toimintaan tai muihin epäkohtiin. Siten uusi sääntely on omiaan tehostamaan vakuutuksentarjoajien toiminnan valvontaa ja rikosentorjuntaa.

Esityksessä ei ehdota Finanssivalvonnan tiedonanto-, selvitys- tai raportointivelvoitteita lisättäväksi nykyisestä.

5.2.3 Kuluttaja-asiamies

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset eivät luo uusia tehtäviä kuluttaja-asiamiehelle. Kuluttaja-asiamiehen linjauksia ja kannanottoja on kuitenkin tarpeen päivittää uusien säännösten johdosta ja tarvittaessa neuvoa elinkeinonharjoittajia uusien säännösten sisällöstä. On kuitenkin arvioitu, että lakiehdotusten johdosta työmäärä ei lisäänty siinä määrin, että sen vuoksi tarvittaisiin uusia resursseja.

5.2.4 Vakuutusedustuslautakunta

Vakuutusedustuslautakunnan toiminnan osalta vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain säännökset vastaavat sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain säännöksiä. Vakuutusedustuslautakunnan perustehtävät ja kokoonpano säilyvät siten ennallaan. Jatkossa oikeushenkilön muodossa toimivan vakuutusmeklarin palveluksessa olevista vakuutusten tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään 30 prosenttia on nykyisen 50 prosentin sijaan rekisteröitävä vakuutusmeklareiksi. Tämän vuoksi vakuutusmeklarikokeeseen osallistuvien henkilöiden määrä saattaa hieman vähentyä, mikä vastaavasti vähentää lautakunnan työmäärää.

5.2.5 Oikeusrekisterikeskus

Tiedot sakko- ja rikosrekisteristä luovutetaan tällä hetkellä Oikeusrekisterikeskuksesta Finanssivalvonnalle manuaalisessa menettelyssä. Tietopyynnöt Finanssivalvonnalta vastaanotetaan Oikeusrekisterikeskuksessa pääasiassa sähköpostitse, käsitellään manuaalisesti ja palautetaan sähköpostitse. Manuaalista työtä tehdään molemmissa viranomaisissa. Vuonna 2016 Oikeusrekisterikeskus luovutti Finanssivalvonnalle tietoja rikos- ja sakkorekisteristä noin 900 kertaa. On mahdollista, että määrä lisääntyy sen vuoksi, että vakuutuksenantajien työntekijöiden hyvämaineisuus tulisi selvittää.

Viranomaisten välinen tiedonvaihto on mahdollista sähköistää. Oikeusrekisterikeskus on julkaissut viranomaisille tarkoitetun kyselyrajapinnan valtion keskitettyyn sanomavälityspalveluun (VIA). Rajapinnan kautta on mahdollista toteuttaa kyselyt rikos- ja sakkorekisterijärjestelmiin ja palauttaa suoraan kysyvään järjestelmään. Kyselyiden sähköistäminen olisi tarkoituksenmukaista erityisesti silloin, jos kyselymäärät kasvavat nykyisestä.

Jos tietojen siirto Oikeusrekisterikeskuksen ja Finanssivalvonnan välillä sähköistetään, uusien tietoliikenneyhteyksien avaaminen aiheuttaa kustannuksia ja määrärahat muutoksiin on varmistettava. Arvio kustannuksista Oikeusrekisterikeskukselle yhden uuden liittymän rakentamiseen VIA-palveluun on noin 10.000–20.000 euroa, jos varsinaisiin lähdejärjestelmiin ei ole tarvetta tehdä mitään muutoksia. Kustannus on ehdollinen, ja se on tarvittaessa pantavissa täytäntöön ilman lisäbudjettia. Kustannukseen ei ole erikseen varauduttu esityksessä. Asialla ei ole taloudellisesti tai periaatteellisesti huomattavaa valtiontaloudellista merkitystä.

5.3 Vaikutukset vakuutuksenottajiin

5.3.1 Yleistä

Esityksen vaikutukset ovat vakuutusasiakkaiden (muun muassa yksityishenkilöt, kotitaloudet, yritykset, yhteisöt, kunnat, kuntayhtymät, valtio, liikelaitokset) kannalta pääosin välillisiä. Vakuutuksentarjoajan käyttäytymisen muuttuminen ja tiedonantovelvollisuuksien täyttäminen myyntitilanteessa saattaa vaikuttaa myös asiakkaan tekemään vakuutuksen valintaan.

Jo voimassa olevan lain nojalla vakuutuksenantajilta on edellytetty ammatillista huolellisuutta sekä vakuutusedustajilta edellytetty luotettavuutta ja ammattipätevyyttä. Ehdotetun sääntelyn seurauksena säädetään nykyistä selkeämmin, missä määrin erilaisten vakuutuksentarjoajien on ylläpidettävä ammattipätevyyttä, mikä on omiaan parantamaan vakuutusten tarjoajien ammattitaitoa ja asiakkaiden saamaa palvelua.

Voimassa olevan lain nojalla vakuutuksentarjoajan on toimittava ammattimaisesti ja huolellisesti sekä selvitettävä asiakkaan vakuutusturvan tarve. Lisäksi voimassa olevien lakien nojalla vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajien on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutusten valitsemiseksi tarpeelliset tiedot. Tällaisia tarpeellisia tietoja ovat tiedot vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Vakuutuksen voimassaoloaikana vakuutuksenantajan ja asiamiehen on lähetettävä vakuutuksenottajalle sellaisia tietoja, joilla on hänelle ilmeistä merkitystä. Ehdotetun sääntelyn seurauksena vakuutuksentarjoajien on nykyistä tarkemmin säädetyllä tavalla pyydettävä asiakkaalta tietoja ja annettava niitä asiakkaalle, erityisesti sijoitusvakuutusten sääntelyn osalta. Asiakkaan muiden olemassa olevien vakuutusten tilannetta selvitetään nykyiseen tapaan (ks. hallituksen esitys 114/1993 vp, s. 26/II). Selvittäminen on omiaan vähentämään tarpeetonta vakuutusten päällekkäistä myyntiä. Jos vakuutuksentarjoaja antaa henkilökohtaisen suosituksen, vakuutuksentarjoajan on perusteltava enemmän, miksi juuri suositeltu vakuutus ja lisäpalvelut täyttävät parhaiten asiakkaan vakuutustarpeen. Näin tarkentuu se, mitä tarkoitetaan tarpeellisilla tiedoilla eri tilanteissa.

Vakuutustarpeen selvittämisen jälkeen vakuutuksentarjoajan on arvioitava sijoitusvakuutuksen ottamista harkitsevalle asiakkaalle, ovatko vakuutus tai siihen liittyvät mahdolliset lisäpalvelut asianmukaisia asiakkaalle. Näin ollen vakuutuksentarjoajan on perusteltava asiakkaalle, miksi vakuutuksentarjoaja katsoo, että vakuutus ja mahdolliset lisäpalvelut täyttävät asiakkaan vakuutustarpeen. Henkilökohtaista suositusta sijoitusvakuutuksen osalta annettaessa asiakkaalta on pyydettävä jonkin verran enemmän taustatietoja ja vastaavasti annettava asiakkaalle enemmän tietoja. Asiakasta on varoitettava sijoitusvakuutuksiin, niihin liitettäviin sijoituskohteisiin tai sijoitusstrategiaan liittyvistä riskeistä ja opastettava niiden hallinnassa. Jos asiakas ei anna riittäviä tietoja vakuutuksentarjoajalle, asiakasta on varoitettava, että sijoitusvakuutuksen asianmukaisuutta tai soveltuvuutta ei voida arvioida. Varoitukset eivät sinänsä estä asiakasta ostamasta vakuutusta ja mahdollisia lisäpalveluita taikka vakuutuksentarjoajaa myymästä niitä.

Muutokset johtanevat siihen, että asiakas saa nykyistä enemmän tietoa vakuutuksista, mahdollisista lisäpalveluista sekä mahdollisista sijoitusvakuutukseen liittyvistä sijoituskohteista. Asiakas saattaa saada myös varoituksia riskillisistä ja tälle sopimattomista vakuutuksista. Tiedon lisääntyminen on omiaan johtamaan välillisesti asiakkaan kannalta nykyistä parempien ja sopivampien vakuutusten valitsemiseen.

Esityksen myötä säädettävät uudet velvollisuudet saattavat luoda vähäisenä pidettävää painetta vakuutusten hintojen nostamiseen. Nousevatko hinnat ylipäättään, on kuitenkin hyvin

epävarmaa. Suhteellisiin hintoihin esitys ei kuitenkaan merkittävällä tavalla vaikuttane, erityisesti sijoitusvakuutusten osalta. Sijoitusvakuutusten osalta samanaikaisesti ja samansuuntaisesti on tarkoitus säätää myös sijoituspalveluista ja niiden yhteydessä tarjottavista tuotteista. Vahinkovakuutuksia on puolestaan vaikea korvata toisen alan tuotteella tai palvelulla. Ei ole odotettavissa, että esityksen mukaisten muutosten takia vakuutusten hintoja nostettaisiin siten, että asiakkaat sopeuttaisivat kulutustaan tai investointejaan ja jättäisivät merkittävässä määrin tarvitsemansa turvan kokonaan ottamatta.

Ehdotettujen muutosten voidaan arvioida parantavan asiakkaansuojaa erityisesti sijoitusvakuutusten osalta. Vaatimukset avaintietoasiakirjan toimittamisesta tietyissä tilanteissa yhdenmukaistavat näiden tarpeellisten tietojen muotoa, esittämistapaa ja sisältöä. Muutokset ovat omiaan vähentämään asiakkaiden jälkikäteistä pettymystä, joka liittyy epäasiallisin tiedoin valittuihin riski- tai sijoitusvakuutuksiin. Tiedon lisääntyminen saattaa muuttaa asiakkaan käyttäytymistä siitä, mitä se olisi ollut ilman muutosten myötä annettavia tietoja.

Tiedonantovelvollisuuteen liittyvät dokumentointivelvoitteet ovat omiaan vähentämään palveluntarjoajien ja asiakkaiden välisiä riita-asioista, kun kiistat siitä, mitä asiakkaalle on kerrottu, vähenevät. Tämä tuo välittömiä hyötyjä riidan osapuolille myös, jos riitojenratkaisu nopeutuu. Tämä selkeyttää asiakkaan asemaa nykyisestä, vaikka havaittuihin ongelmiin on voitu puuttua myös jo voimassa olevan lain aikana.

Ehdotetut säännökset ovat omiaan johtamaan siihen, että asiakkaat kokevat saavansa etunsa mukaista ammattimaista palvelua. Säännöstö on pyritty rakentamaan myös teknologianeutraaliksi siten, että tulevaisuudessa asiakkaat voivat omien tarpeidensa mukaan valita, käyttävätkö he täysin digitaalisia palveluja. Toisaalta säännöstö turvaa myös esimerkiksi asiakkaan oikeuden saada tiedot vakuutuksistaan paperilla. Tämä johtanee puolestaan siihen, että asiakkaat voivat luottaa nykyistä enemmän vakuutuksentarjoajan ammattipätevyyteen, tämän antamiin tietoihin sekä asiakkaan edun mukaisesti toimimiseen. Tämän varmistamiseksi tarvitaan asianmukaista valvontaa.

Ehdotettujen tuotehallintaa koskevien säännösten arvioidaan parantavan erityisesti sijoitusvakuutusten osalta sitä, että vakuutuksia tarjotaan oikealla kohderyhmälle ja että uudet tuotteet muutenkin vastaavat asiakkaiden tarpeita ja ovat heidän etujensa mukaisia. Vastaavasti palkkioiden aiempaa laajempi läpinäkyvyys sekä säännösten, joilla pyritään estämään asiakkaiden saaman palvelun laatuun haitallisesti vaikuttavien maksurakenteiden ja kannusteiden käyttö, arvioidaan vähentävän vakuutuksentarjoajien ja asiakkaiden välisiä eturistiriitoja erityisesti sijoitusvakuutuksissa.

Luottamus vakuutuksentarjoajia kohtaan on omiaan parantamaan yleistä taloudellista toimeliaisuutta. Yrityksissä voimavaroja voidaan kohdentaa varsinaiseen liiketoimintaan. Toisaalta asiakkaan tietämyksen lisääntyminen ja vakuutuksentarjoajien varoitukset saattavat vähentää sellaisten vakuutusten myyntiä, joita vakuutuksentarjoaja on aikaisemmin tarjonnut mahdollisesti epäasiallisten suositusten perusteella. Välillisten tai välittömien kokonaisvaikutusten määrää on kuitenkin mahdotonta arvioida.

5.3.2 Vaikutukset vakuutuksenottajina olevien yritysten asemaan

On arvioitavissa, että esityksellä ei muuteta merkittävällä tavalla nykyisiä Suomessa vallitsevia vakuutusmarkkinoiden rakenteita. Vakuutuksentarjoajien asiakaskuntien jakolinjat säilynevät pääosin ennallaan.

Valmistelun aikana saadun tiedon perusteella on arvioitu, että nykyisin mikro- ja pienyritykset ovat pääasiassa vakuutuksenantajien asiakkaina suoraan tai asiamiesten välityksellä. On mahdollista, että nämä yritykset hoitavat riskienhallinta- ja vakuutusasioitaan jossain määrin myös muiden palveluntarjoajien kuten asianajo-, tilintarkastus- tai konsulttiyritysten avulla.

Nykyisin keskisuuret ja suuret yritykset, suurehkot asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt sekä muut suurehkot toimijat käyttävät vakuutusmeklareiden palveluita. Vakuutusmeklareiden palvelut korostuvat, kun asiakkaalle suunnitellaan, kilpailutetaan ja sovitaan asiakaskohtainen kokonaisratkaisu. Vakuutusmeklareiden tarjonta on voimakkaasti keskittynyt Etelä-Suomeen ja suuriin kaupunkeihin. Vakuutusmeklareiden palveluita käytetään myös, kun yritystoimintaa on ulkomailla. Valmistelun aikana on lisäksi arvioitu, että asiakkaan kohtaamalta riskiltä edellytetään vähäistä suurempaa kokoluokkaa, jotta vakuutusmeklarin asiantuntemus ja asioiden hoitamisen ulkoistaminen olisi asiakkaalle edullista. Nämä seikat asettavat ehtoja vakuutusmeklaritoiminnan toiminnalle ja kasvun mahdollisuuksille.

On kuitenkin kysyttävä, voitaisiinko vakuutusmeklaritoimintaa lievemmin sääntelemällä saada nykyistä kilpailullisemmat vakuutusmarkkinat. Kyse on ensisijassa kysynnän lisäämisestä, joka tapahtuisi asiakaskunnan laajentamisella yksityishenkilöiden eli kuluttajien sekä mikro- ja pienyritysten suuntaan. Riskiltä edellytetystä suuruudesta johtuu, että vahinkovakuutuksia koskevien vakuutusmeklareiden riskienhallinta- ja vakuutuspalveluiden käyttämisestä voisi olla etua verrattain pienelle uusasiakaskunnalle. Karkeasti voidaan arvioida etua mahdollisesti syntyvän joillekin tuhansille, enintään joillekin kymmenille tuhansille, varakkaille yksityisasiakkaille ja mikro- tai pienyrityksille. Näiden asiakkaiden riskitietoisuus ja varautuminen mahdollisesti paranisi. Näiden asiakkaiden kulutus mahdollisesti muuttuisi siten, että nykyisin suoraan käytetyn vakuutuksenantajan sijaan ne käyttäisivät vakuutusmeklarin palveluita.

Vakuutusmeklaripalveluiden kysynnän laajentamisessa on kuitenkin arvioitu olevan pääosin kyse sijoitusvakuutuksista, joiden osalta kyse on myös asiakkaiden jatkuvista vakuutusmaksuista ja vakuutusmeklareiden palkkioista. Näiden uusasiakkaiden sijoitukset pääomamarkkinoille mahdollisesti lisääntyisivät nykyisestä lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä karkeasti arvioiden yhteensä joillakin kymmenillä tai enintään sadoilla miljoonilla euroilla. Tilannetta voidaan verrata vuoteen 2002, jolloin vakuutusmeklarin palkkioiden ottaminen vakuutuksenantajilta oli vielä sallittua. Silloin vakuutusmeklareiden välittämät henkivakuutusmaksut olivat yhteensä noin 295 miljoonaa euroa ja osuus henkivakuutuksista noin 4,5 prosenttia (hallituksen esitys 220/2004 vp, s. 8/I), kun vuonna 2015 vastaavat luvut olivat noin 87 miljoonaa euroa ja noin 1,5 prosenttia. Osa näin syntyvästä pääomanmuodostuksesta ohjautuisi todennäköisesti kotimaisten yritysten rahoitukseen, osa ulkomaille. Siten suomalaisten yritysten rahoituksen ja pääomamarkkinoiden kokonaisuus huomioiden mahdollista lisäystä ei ole pidettävä erityisen merkittävänä. Toisaalta juuri henki- ja eläkevakuutuksiin liittyvien ongelmien vuoksi vakuutusmeklareiden palkkiokiello lisättiin voimassa olevaan vakuutusedustuksesta annettuun lakiin. On pidettävä mahdollisena vakuutusmarkkinoiden kehitystä, että myös ongelmat palaisivat, jos palkkiokielloa lievennettäisiin tai se kumottaisiin kokonaan.

5.3.3 Vaikutukset vakuutuksenottajina olevien eri väestöryhmien ja kotitalouksien asemaan

Esityksen tavoitteena on ylläpitää ja parantaa asiakkaansuojaa tarjottavan vakuutuksen luonteesta riippumatta siten, että asiakas saa luotettavaa palvelua, kun tälle tarjotaan vakuutuksia.

Esityksellä ei ole merkittäviä välittömiä vaikutuksia eri väestöryhmien ja kotitalouksien suhteelliseen asemaan, eikä esityksellä sellaisiin muutoksiin tai kulutuskäyttäytymisen muuttamiseen edes pyritä. Esityksen vaikutukset jäävät vähäisiksi erityisesti sen vuoksi, että luonnollisten henkilöiden kannalta sosiaalisesti ja taloudellisesti merkittävä vakuutuslaji, lakisääteinen työeläkevakuutus, ei kuulu esityksen välittömään soveltamisalaan. Vaikka lakisääteistä työeläkevakuutusta tarjoavat työeläkevakuutusyhtiöt eivät ole sääntelyn piirissä, kyseisiä vakuutuksia välittävät vakuutusedustajat ja sivutoimiset vakuutusedustajat ovat kuitenkin sääntelyn kohteena, millä voi olla välillisesti vaikutusta myös työeläkevakuutusyhtiöihin. Toisaalta näiden vakuutusten sisältö on lakisääteinen ja siten vakuutus on kaikille samanlainen, eikä niitä koskevien tiedonantovelvollisuuksien osalta ole tiedossa erityisiä kansallisia sääntelytarpeita.

Yksilöiden ja kotitalouksien vapaaehtoiset vakuutukset sekä lakisääteiset liikenne-, työtapaturma- ja ammattivakuutukset ovat esityksen mukaisen sääntelyn piirissä. Niiden laajuus on vakuutusvastuun kokonaismäärä huomioon ottaen merkittävä Suomessa. Esityksen muutokset parantavat näiden vakuutusten asiakkaiden tiedollista asemaa jonkin verran. Toisaalta osittain näiden vakuutusten sisältö on lakisääteinen ja siten vakuutus on kaikille samanlainen, eikä niitä koskevien tiedonantovelvollisuuksien osalta ole tiedossa erityisiä kansallisia sääntelytarpeita.

Sijoitusvakuutusten osalta lähinnä yhteiskunnan ylemmässä keskiluokassa ja ylemmissä tuloluokissa olevilla henkilöillä on vapaaehtoisia sijoitusvakuutuksia mukaan lukien vapaaehtoiset eläkevakuutukset. Esityksen muutokset parantavat näiden vakuutusten asiakkaiden tiedollista asemaa suhteellisesti eniten.

Esityksellä ei odoteta olevan myöskään vaikutusta muihin perusoikeuksiin, kuten sosiaalisiin oikeuksiin, lasten tai nuorten koulutukseen, perusterveydenhuoltoon (asiakasmaksuihin), turvallisuuteen, kulttuurillisiin ja kielellisiin oikeuksiin eikä verotukseen (tulonsiirtoihin).

Esitetyillä muutoksilla ei ole vaikutusta kotitalouksien tuloihin tai niiden verotuksessa vähennyskelpoisiin menoihin. Muutoksilla voi olla enintään vähäisenä pidettävä vaikutus vapaaehtoisten vakuutusten ja sijoitusvakuutusten hinnoitteluun ja sitä kautta kulutuksen rakenteeseen ja inflaatioon. Siihen, nousevatko ylipäättään näiden vakuutusten hinnat, liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta.

5.4 Vaikutukset vakuutuksenantajiin ja vakuutusedustajiin

5.4.1 Yleistä

Esityksen vaikutukset ovat vakuutuksentarjoajien osalta välittömiä. Vakuutuksentarjoajan on järjestettävä vakuutusten tarjoamistoimintansa säädöksissä edellytetyllä tavalla. Esitettyihin muutoksiin sopeutumisesta aiheutuu välittömiä lisäkustannuksia sekä jatkossa tarjoamismenettelyn ja ammattipätevyyden ylläpidosta johtuvia lisäkustannuksia. Sanottu koskee erityisesti sijoitusvakuutuksia, joita koskeviin usein monimutkaisiin vakuutusehtoihin, niistä maksettaviin palkkioihin ja eturistiriitoihin liittyy esityksen suurin sääntelyintressi.

Esitys vaikuttaa vakuutusedustajien itse suorittamiin rekisteröinti- ja valvontailmoitusmenettelyihin. Muutokset ovat omiaan lisäämään vakuutuksenantajien, vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien sääntely- ja hallinnollista taakkaa. Lausuntokierroksella Finanssivalvonta on arvioinut, että sen esityksestä johtuvat hallinnolliset tehtävät lisääntyvät enintään kaksi henkilötyövuotta, enintään siis noin 3 500 henkilötyöntuntia. Painottuen noin 100 suurimpaan valvottavaan ja rekisteröityyn yritykseen tämä tarkoittaa

enintään 35 tuntia tällaista yritystä kohti. Tämä viittaa enintään joidenkin tuhansien eurojen hallinnolliseen lisäkustannukseen vuodessa tällaista yritystä kohti. Koska osa kustannuksista on toimijan koosta riippumattomia, niistä syntyy suhteessa liiketoiminnan laajuuteen sitä enemmän, mitä pienemmästä toimijasta on kysymys. Sääntelytaakka on osittain alkuvaiheessa kertaluonteista mutta erilaisten asiakastietojen pyytämiseen ja antamiseen liittyvien seikkojen osalta jatkuvaa kuten nykyisin.

Suomen Vakuutusmeklariliitto ry sekä vakuutusyhtiöiden edustajat ovat valmistelun aikana kiinnittäneet hallinnollisia kustannuksia koskevassa arviossaan huomiota siihen, että lakiehdotukset ovat olleet luonnosvaiheessa ja alemmanasteisen EU-sääntelyn yksityiskohdat eivät ole olleet vielä tiedossa. Tämä on jossain määrin vaikeuttanut taloudellisten vaikutusten arviointia.

On kuitenkin todennäköistä, että lyhyen aikavälin kiinteät lisäkustannukset toteutuvat. Finanssivalvonta valvoo vakuutusentarjoajia. Finanssivalvonnalla on riittävän laajat toimenpide- ja toimivaltuudet, jos kansallisessa laissa säädettyjä säännöksiä ei noudateta. Vastaavasti kuluttajat ja muut asiakkaat voivat saada vakuutusasiaansa koskevan riita-asian vireille riidanratkaisuelimessä tai tuomioistuimessa. On todennäköistä, että esityksen mukaisten muutosten mukaiset kertaluonteiset kiinteät kustannukset toteutuvat, kun vakuutusentarjoajat hankkivat, muuttavat ja päivittävät tuotehallinta-, tieto- ja dokumentointijärjestelmiään säädetyllä tavalla. Kustannusten määrä on kuitenkin jossain määrin epäselvä.

Keskipitkän ja pitkän aikavälin jatkuviin ja muuttuviin lisäkustannuksiin liittyy enemmän epävarmuutta. Vakuutusentarjoajien palvelumenettelyiden muuttamisesta aiheutuvien lisäkustannusten laatu ja laajuus ovat epäselviä. Epäselvää on, missä määrin ja millä aikataululla palvelumenettelyiden muutokset kohdistuvat yhtäältä asiakkaiden parissa tehtävään kenttä- ja konttorityöhön sekä toisaalta verkkopalveluihin. On mahdollista, että verkkopalveluissa tehtävät muutokset ovat nopeammin ja laajamittaisemmin toteutettavissa kuin asiakkaiden parissa kenttä- ja konttorityössä.

5.4.2 Henki- ja vahinkovakuutusvakuutusyhtiöt ja niiden asiamiehet

Esitys vaikuttaa sijoitusvakuutusten tarjoamiseen enemmän kuin riskihenkivakuutusten tai vahinkovakuutusten tarjoamiseen. Tämä johtuu siitä, että sijoitusvakuutusten tarjoamisesta säädetään ehdotuksen mukaan huomattavasti yksityiskohtaisemmin kuin muiden vakuutusten tarjoamisesta. Siten vaikutukset henkivakuutusyhtiöiden toimintaan ovat huomattavasti suuremmat kuin vaikutukset vahinkovakuutusyhtiöiden toimintaan.

Ehdotusten ei odoteta vaikuttavan Suomessa toimivien henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden tai niiden käyttämien asiamiesten määrään taikka merkittäväällä tavalla niiden henkilöstön määrään, rakenteeseen tai sukupuolijakaumaan. Vakuutusosalalla on noin 9 500 työntekijää. Suomessa vakuutusmarkkinoita voidaan pitää perusluonteeltaan kansallisina, eli vakuutusmaksutulosta valtaosa muodostuu suomalaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusten tarjoamisesta. Vakuutusyhtiöiden markkinaosuudet ovat olleet varsin vakaita ja markkinaosuuksien muutokset hitaita, kun suljetaan pois yritysjärjestelyjen vaikutukset. On arvioitavissa, että tämän esityksen vaikutukset eivät merkittäväällä tavalla muuta Suomessa toimivien vakuutusyhtiöiden markkinaosuuksia.

On arvioitu, että suomalaisten vakuutusyhtiöiden työntekijöistä suurin piirtein yksi neljäsosa eli noin 2 500 henkilöä on vakuutusten tarjoamiseen liittyvissä tehtävissä. Päätoimisesti vakuutusten tarjoamista harjoittavien yritysten palveluksessa olevia asiamiehiä, sivutoimisten

yritysten palveluksessa olevia asiamiehiä ja yksityisiä elinkeinonharjoittajia on yhteensä 4 367 henkilöä. Näiden vakuutusyrityksissä vakuutusten tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden sekä asiamiehinä olevien henkilöiden tulee ylläpitää ammattipätevyyttään, mikä tarkoittaa vähintään 15 tuntia koulutusta vuodessa eli käytännössä vähintään kahta kokonaista koulutuspäivää tai useampaa tätä lyhyempää jaksoa. Koska laissa vaadittu vähimmäismäärä on melko alhainen, vakuutuksenantajien arvioidaan jo nyt antavan uudessa laissa tarkoitetun vähimmäismäärän koulutusta työntekijöilleen ja asiamiehilleen. Vaatimuksen ei arvioida merkittävästi lisäävän vakuutusten tarjoamista harjoittaville henkilöille tarjottavan koulutuksen määrää nykyiseen verrattuna.

Direktiivin aiheuttamista jatkuvista kustannuksista valtaosa syntyy todennäköisesti, kun vakuutuksia tarjotaan henkilökohtaisissa tapaamisissa. Internetin välityksellä tapahtuva vakuutusten myynti on vakiomuotoista ja skaalattavaa alhaisilla marginaalikustannuksilla. Näin ollen sellaiselle vakuutusten myynnille, joka voidaan toteuttaa internetin välityksellä, kustannukset ovat pääosin kertaluonteisia. Lisäksi ehdotetut muutokset lisäävät vakuutuksenantajan vakuutusten tarjoamiseen liittyviä hallintojärjestelyitä ja tietojärjestelmien muutostarpeita, esimerkiksi dokumentoinnin osalta. Näiden vaatimusten täyttämisestä aiheutuvat järjestelmien päivityskustannukset ovat lähinnä kertaluonteisia, joskin niihin saattaa liittyä myös ylläpitokustannuksia.

Vahinkovakuutusyhtiöiden tuloslaskelmien yhteenlasketut liikekulut vuonna 2015 olivat noin 850 miljoonaa euroa, josta ensivakuutuksen palkkiot vakuutusedustajille muodostivat noin 140 miljoonaa euroa ja muut vakuutusten hankintamenot 278 miljoonaa euroa. Karkeasti ottaen puolet liikekuluista liittyi siten vakuutusten myyntiin ja markkinointiin. Henkivakuutusyhtiöiden tuloslaskelmien yhteenlasketut liikekulut olivat vuonna 2015 vajaat 320 miljoonaa euroa, josta ensivakuutuksen palkkiot olivat 114 miljoonaa euroa ja muut vakuutusten hankintamenot noin 60 miljoonaa euroa. Myynnin ja markkinoinnin aiheuttamat kulut olivat siten myös henkivakuutustoiminnassa noin puolet. Osaltaan on otettava huomioon myös se, että liikekulujen jakautuminen riippuu siitä, miten tietojärjestelmien kustannukset, esimerkiksi internetsivujen kehityksen ja ylläpidon osalta, on kohdennettu eri toiminnoille. Henkivakuutustoiminnan osalta merkille pantavaa on, että vakuutuksenantajat ovat siirtäneet vakuutustarjonnan lähes kokonaan vakuutustuotteisiin, joissa vakuutuksenottaja kantaa sijoitusriskin. Säästöhenkivakuutusten uusmyynti muodostuu pääosin sijoitussidonnaisista vakuutuksista.

Finanssialan Keskusliitto ja OP Ryhmä ovat arvioineet valmistelun aikana kustannuksia. Arviot henkivakuutusyhtiöille syntyvistä kustannuksista vaihtelevat huomattavasti. Lakimuutosten johdosta kertaluonteisina kuluina suurille henkivakuutusyhtiöille tulee arviolta noin 300 000—5 000 000 euron kustannus. Pienemmissä henkivakuutusyhtiöissä kuluja syntyy arviolta noin 100 000—300 000 euroa. Yhteistä arviolle on, että kulut muodostuvat lähinnä tiedonantovelvollisuuksien täyttämisestä, hallinto- ja tietojärjestelmäkustannuksista sekä ammattitaito- ja koulutusvaatimusten täyttämisestä ja seurannasta. Henkivakuutusyhtiöiden jatkuvien kulujen on arvioitu suurissa vakuutusyhtiöissä olevan noin 500 000 euroa vuosittain, pienemmissä vakuutusyhtiöissä vähemmän. Kustannukset muodostuvat hallinto- ja tietojärjestelmien sekä ammattitaidon ylläpidon ja jatkuvan koulutuksen vaatimusten täyttämisestä ja seurannasta. On arvioitu, että ammattitaidon ylläpito ja jatkuvan koulutuksen vaatimuksen täyttäminen aiheuttavat suhteellisesti vähemmän kustannuksia niissä vakuutusyhtiöissä, joissa käytetään enemmän vakuutusyhtiön sisäisiä jakelukanavia. Muina kustannuksia aiheuttavina seikkoina on mainittu tuotehallintajärjestelmään liittyvät tehtävät ja asiakasmateriaalin muutokset, joista on arvioitu syntyvän noin 10 000—100 000 euron kustannukset vuosittain. Kustannusten arviointia

vaikuttaa se, että samanaikaisesti suunnitellaan järjestelmämuutoksia myös muiden valmisteilla olevien rahoitusalan säädösmuutosten johdosta.

Suurten vahinkovakuutusyhtiöiden osalta tiedonantovelvollisuuksien täyttämisestä sekä hallinto- ja tietojärjestelmäkustannuksista kertaluonteisia kuluja syntyy arviolta noin 500 000—1 000 000 euroa, keskisuurten osalta jonkin verran vähemmän. Ammattitaito- ja koulutusvaatimusten täyttämisestä ja seurannasta on arvioitu muodostuvan noin 100 000—500 000 euron kertaluonteiset kulut. Jatkuvien kulujen osalta on arvioitu syntyvän yhteensä noin 500 000 euron vuosittaiset kustannukset, jotka johtuvat muun muassa ammattitaidon ylläpitämisestä, vahinkovakuutusta koskevan vakiomuotoisen asiakirjan tietojen ylläpidosta ja muista tiedonantovelvoitteista sekä eturistiriita- ja palkkiojärjestelmien seurannasta. Työryhmän loppuraportin johdosta arvioitiin kustannuksia tulevan myös hyvämaineisuuden seurannasta, mutta tätä ei ehdoteta enää esityksessä.

Lisäksi on arvioitu, että nykyistä pidemmälle menevien selonotto-, tiedonanto- ja dokumentointivelvollisuuksien ylläpitäminen saattaa johtaa asiakaskäyntien ja niiden jälkeen tehtävien jälkitöiden pidentymiseen.

Kustannukset eivät siten ole olennaisen suuria suhteessa vakuutusyhtiöiden liikekulujen kokonaismäärään. Toisaalta pidemmälle viety tietojen antamista koskeva finanssialan eri sektoreita koskevien vaatimusten yhdenmukaistaminen saattaa mahdollistaa eri tuotteita koskevien tietojärjestelmien synergian käytön ja sitä kautta alentavan finanssitavarataloissa tietojärjestelmämuutosten kokonaiskustannuksia. Vastaavalla tavalla myös asiamiesten on päivitettävä hallinto- ja tietojärjestelmiään. Kustannukset rasittavat näitä yrityksiä suhteessa niiden liikevaihtoon enemmän kuin vakuutusyhtiöitä ottaen huomioon, että kyse on pääosin pienistä ja keskisuurista yrityksistä. Viime kädessä kustannukset kohdistuvat asiamiesten osalta vakuutusyhtiöihin niiden asiamiehille maksamien myyntipalkkioiden kautta.

Kuten edellä on todettu, esitys ei vaikuta välittömästi työeläkevakuutusyhtiöihin. Esityksen mukaan vakuutusedustajien rekisteröintiä, ammatillisia vaatimuksia ja pääosin myös valvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan vakuutusedustajiin myös siltä osin, kuin ne välittävät työeläkevakuutuksia. Vakuutusedustajien vakuutusten tarjoamiseen osallistuvalla henkilöstöllä on oltava riittävä ammattipätevyys tarjota työeläkevakuutuksia, jos ne tarjoavat tällaisia vakuutuksia. Työeläkevakuutusyhtiön tulee varmistaa asiamiesten riittävä ammattipätevyys, osallistua sen ylläpitoon ja kehittämiseen sekä arviointiin ja valvontaan. Työeläkeyhtiöt kouluttavat asiamiehiä ja antavat koulutuksesta asiamiehelle todistuksen. Asiamiehiä koskevat muutokset lisäävät siten välillisesti myös työeläkevakuutusyhtiöiden sääntelytaakka. Viime kädessä kustannukset asiamiesten osalta kohdistuvat työeläkevakuutusyhtiöihin niiden asiamiehille maksamien palkkioiden kautta.

5.4.3 Vakuutusmeklarit

Suomessa vakuutusmeklarin ammattipätevyys voidaan osoittaa vain vakuutusedustuslautakunnan järjestämän suoritettavan tentin muodossa. Tästä johtuu, että uusia vakuutusmeklareita voidaan hyväksyä vain siinä määrin kuin tutkintosuorituksia hyväksytään. Suomessa toimivat vakuutusmeklariyritykset ja kansainvälisten yritysten Suomessa olevat tytäryhtiöt tai sivuliikkeet ovat vakuutusyrityksiin ja asiamiesyrityksiin nähden verrattain pieniä. Ehdotusten ei odoteta vaikuttavan vakuutusmeklariyritysten tai vakuutusmeklarien määrään. Ehdotusten ei odoteta myöskään merkittäväällä tavalla niiden muun henkilöstön määrään tai rakenteeseen. Ehdotus on kuitenkin omiaan helpottamaan pienten vakuutusmeklariyritysten kasvua. Voimassa olevan lain mukaan vähintään puolet (50 prosenttia) henkilöstöstä on oltava rekisteröityneitä vakuutusmeklareita. Ehdotuksen

mukaan tätä osuutta lasketaan 30 prosenttiin. Ehdotettujen lakimuutosten ei odoteta vaikuttavan merkityksellisellä tavalla vakuutusmeklaritutkinnon suorittavien henkilöiden määriin, vaikka vaatimuksen alentaminen 30 prosenttiin saattaa hieman vähentää vakuutusedustajien palveluksessa olevien tarvetta suorittaa vakuutusmeklaritutkinto.

Vakuutusmeklareiden kautta välitetty vakuutusliike riippuu yhtäältä vakuutusmeklareiden suhteellisesta kilpailuasemasta asiamiehiin nähden ja toisaalta vakuutusmeklareiden määrästä. Suhteessa vallitsevaan asiantilaan vakuutusmeklareiden asema asiamiehiin nähden on omiaan paranemaan asiamiesten palkkioiden läpinäkyvyyden parantuessa. Vakuutuksenantajien valinnat siitä, mitä jakelukanavia ne haluavat käyttää, vaikuttavat asiamiesten ja vakuutusmeklareiden asemaan. Todennäköistä on, että vakuutuksenantajat keskittyvät myös jatkossa sähköisiin jakelukanaviin perustuvaan vakuutusten tarjoamiseen, mikä vähentää vakuutusmeklareiden ja asiamiesten kautta tapahtuvaa vakuutusten tarjoamista. Sähköisiin jakelukanaviin perustuva vakuutusten tarjoaminen soveltuu hyvin kuluttajille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille suunnatuille vakioituille vakuutusratkaisuille. Suurten ja keskisuurten yritysten vakuutusratkaisut ovat ainakin osittain yksilöllisesti räätälöityjä, minkä vuoksi asiamiesten, vakuutusmeklareiden tai vakuutuksenantajien oman henkilöstön asiantuntija-palvelut ovat myös jatkossa tarpeen.

Kun kyse on sijoitusvakuutuksista, joiden tarkoituksena on vakuutusturvan saamisen lisäksi sijoittaminen ja säästäminen, näistä annettavat tiedot annetaan aiempaa yhdenmukaisemmalla tavalla suhteessa muista sijoitustuotteista annettaviin tietoihin. Muutosten myötä voidaan osaltaan arvioida, että vakuutuksista annettavat tiedot lisääntyvät ja että annettavat tiedot annetaan yhä enemmän määrämuotoisina, kuten esimerkiksi avaintietoesitteen muodossa. Eräät tietojärjestelmämuutokset saattavat olla edellytys tällaisten määrämuotoisten tietojen antamiseksi, ja siksi niistä saattaa aiheutua lisäkustannuksia myös vakuutusmeklareille.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia, jotka lisäävät vakuutusmeklarin vakuutusten tarjoamiseen liittyviä hallintojärjestelyitä, kuten tietohallintoa, eturistiriitoja ja mahdollisesti vakuutustuotteiden tuotehallintaa koskevia järjestelyitä. Näiden vaatimusten täyttämiseksi aiheutuvat järjestelmien muutos- ja päivityskustannukset ja lisärekisterien luominen, kuten koulutuskorttien ja eturistiriitojen osalta, ovat lähinnä kertaluonteisia, joskin niihin saattaa liittyä myös ylläpitokustannuksia. Lisäksi vakuutusyhtiöihin kohdistuvat vaatimukset saattavat välillisesti aiheuttaa kertaluonteista lisätyötä vakuutusmeklareille esimerkiksi vakuutusyhtiöiden järjestelmämuutosten kautta.

Vastaavalla tavalla kuin edellä vakuutusyhtiöiden osalta, Suomen vakuutusmeklariliitto ry arvioi, että myös vakuutusmeklareille syntyy vuosittaisia kustannuksia henkilöstön lisääntyvien ammattitaito- ja koulutusvaatimusten johdosta. Vakuutusten tarjoamista harjoittavan 76 vakuutusmeklariyrityksen palveluksessa olevia rekisteröityjä vakuutusmeklareita on 243 henkilöä. Lisäksi näissä yrityksissä saattaa olla muita vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvia henkilöitä. Lisäksi vakuutusmeklareiden raportointivaatimukset valvontaviranomaisille lisääntyvät, mistä arvioidaan seuraavan viranomaisvalvonnan lisääntyminen ja lisääntyvät valvontamaksut. Suomen Vakuutusmeklariliitto pitää mahdollisena, että vakuutusmeklarit joutuvat muuttamaan myös toimeksiantosopimuksia ja kehittämään asiakasdokumentaatiota.

Suomen Vakuutusmeklariliitto on todennut valmistelun aikana, että sen jäsenyrityksillä on erilaiset käsitykset lakimuutosten aiheuttamista muutoksista. Muutokset rasittanevat suhteellisesti enemmän pieniä yrityksiä, ja niissä on arvioitu hallinnollisten kustannusten nousevan 10—15 prosenttia nykyisistä kustannuksista. Suomen Vakuutusmeklariliiton mukaan näille yrityksille kustannusten nousu voi arvion mukaan aiheuttaa jopa 30—50

prosentin tuloksen putoamisen. Suurissa vakuutusmeklariyrityksissä on arvioitu hallinnollisten kustannusten nousevan noin kolme prosenttia nykyisistä kustannuksista. Keskimäärin Suomen Vakuutusmeklariliitto arvioi, että nykykustannuksista nousu olisi noin 5—7 prosenttia, eli 2—3 miljoonaa euroa.

Vakuutusmeklarit ovat olleet erityisesti sitä mieltä, että voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö ja esitys asettavat esteitä vakuutusmeklarin palveluiden suuntaamiselle erityisesti yksityisasiakkaille ja pienyrityksille. Kuten edellä, kyse on lähinnä henki- ja sijoitusvakuutuksista. Muissa vertailumaissa ei vastaavia Suomen lainsäädäntöä vastaavia rajoituksia ole, mikä heikentää suomalaisten vakuutusmeklareiden kansainvälistä kilpailuasemaa. Tämän katsantokannan mukaan esitys ei palvele suomalaisten vakuutusmarkkinoiden ja -asiakkaiden kokonaisuutta, koska se estää vakuutusmarkkinoiden kehityksen joustamattomilla säännöksillään.

Valmistelun aikana on arvioitu, että viitatu joustamattomat säännökset liittyvät vakuutusmeklarin palkkiokieltoon ja asiakasvarojen välityskieltoon. Palkkiokielto on direktiivissä nimenomaisesti jäsenvaltiolle sallittu (direktiivin 22 artiklan 3 kohta ja 29 artiklan 3 kohdan ensimmäinen alakohta). Asiakasvarojen välittämisen estämiseksi jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet (direktiivi 10 artiklan 6 kohdan ensimmäinen alakohta). Jäsenvaltioiden toimenpiteiden ei välttämättä tarvitse tyhjentyä direktiivin 10 artiklan 6 kohdan toisen alakohdan keinoin, koska kyse on vähimmäisdirektiivistä ja toinen alakohta tarkoittaa ei-tyhjentävällä tavalla ensimmäisen alakohdan päävelvollisuutta. Esityksen pakottavia yleisen edun säännöksiä sovelletaan sekä suomalaisiin että ulkomaisiin vakuutusentarjoajiin silloin, kun ne tarjoavat palveluitaan Suomessa asuin- tai kotipaikkaa pitävälle asiakkaille. Säännökset koskevat tasapuolisesti kaikkia vakuutusentarjoajia. Säännökset eivät kuitenkaan estä tai rajoita Suomen markkinoille pääsyä tai kohtele vakuutusmeklareita, jotka esittäytyvät asiakkaalle riippumattomina, epäoikeudenmukaisella tai syrjivällä tavalla suhteessa eri asemassa oleviin vakuutuksenantajiin tai asiamiehiin, jotka esittäytyvät asiakkaalle ei-riippumattomina.

Asiakkaan suojaamiseksi säädetyt säännökset mahdollisesti vähentävät vakuutusmeklareiden taloudellisia kannustimia toimia Suomessa tietyissä vakuutus- tai asiakasluokissa. Palkkio- ja varojenvälityskieltojen kumoamisen mahdollisia vaikutuksia ei ole kuitenkaan pidettävä kokonaisuutena merkittävänä, vaikka niillä voisi olla yksittäisen vakuutusmeklarin tai vakuutusmeklariyrityksen kannalta merkitystä. Valmistelun aikana on karkeasti arvioitu, että kieltojen kumoaminen mahdollisesti lisäisi lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä (vuoden 2002 luvut, ks. hallituksen esitys 220/2004 vp, s. 8/I):

- henki- ja eläkevakuutusten välittämistä joillakin kymmenillä tai enintään sadoilla miljoonilla euroilla (v. 2002: noin 295 miljoonaa euroa; v. 2015: noin 87 miljoonaa euroa);

- vakuutusmeklareiden palkkioita joillakin miljoonilla euroilla (v. 2002: noin 15,5 miljoonaa euroa; v. 2015: tietoa ei julkisesti saatavilla); sekä

- työllisyyttä mahdollisesti joillakin kymmenillä tai enintään sadoilla henkilöillä (v. 2002: noin 500; v. 2015: 375).

Toisaalta palkkio- ja varojenvälityskieltojen tausta on vakuutusmeklareiden aikaisempiin menettelyihin liittyvissä tapahtumissa, joiden uusiutumisen mahdollisuutta ei voida edelleenkaan sulkea pois. Voimassa olevan lain tapaan esityksessä on pidetty vakuutusmeklarin riippumattomuuden turvaamista tärkeämpänä kuin vakuutusmeklarin palkkio- tai varojenvälityskiellon poistamisesta seuraavaa kilpailun lisääntymistä.

Valmistelussa ei ole ilmennyt vähemmän vaikuttavaa, vakuutusmeklareiden riippumattomuuden varmistavaa ratkaisua, jolla olisi myös laaja kannatus asiakkaiden keskuudessa. Kyse ei myöskään ole uusista velvoitteista, vaan Suomessa näihin velvoitteisiin on jo laajasti sopeuduttu.

Muiden rekisteröintikäytäntöjen osalta vakuutusyrityksien, vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien säädetty vaatimukset lähenevät toisiaan. Vakuutuksenantajia ja vakuutusedustajia koskevat myös yhtenäiset ammattipätevyys- ja hyvämaineisuusvaatimukset, tietojärjestelmiin liittyvät vaatimukset sekä palvelumenettelyitä koskevat vaatimukset. Vakuutuksista ja vakuutuspalveluista ja niiden hinnoittelusta markkinoinnissa ja asiakaskohtaamisessa annettavat tiedot ovat omiaan lisääntymään ja lähentymään toisiaan, mikä parantanee vertailtavuutta ja lisäänee kilpailua alan toimijoiden keskuudessa. Sinänsä lainsäädännössä säädetty vaatimukset kuitenkin noussevat jonkin verran uuden sääntelyn myötä. Tämä saattaa heikentää vakuutusmarkkinoille tulon mahdollisuuksia, jollei markkinoille tulla tiettyyn vakuutus- tai asiakasluokkaan aluksi lähinnä sähköisten palveluiden avulla.

5.5 Vaikutukset kansantalouteen

Esitykseen ei liity merkittäviä yhteiskuntapoliittisia tavoitteita.

Esitys vaikuttaa vakuutuksentarjoajien tekemiin investointeihin lyhyellä aikavälillä. Esitys ei kuitenkaan vaikuta koko kansantalouden tasolla merkittävästi kulutukseen, tuotantoon, tuontiin, vientiin, inflaatioon eikä työllisyyteen.

Taloudellisten riskien vaihteluväli on pyritty valmistelun aikana arvioimaan vaikutuksenalaisten vakuutuksentarjoajien toimittamien tietojen avulla. Monien pienten vakuutusmeklari- ja asiamiesyritysten sekä joidenkin kymmenien keskisuurten ja suurten vakuutusmeklariyritysten, asiamiesyritysten ja vakuutuksenantajien yhteenlasketut vaikutukset ovat lyhyellä aikavälillä suuruusluokaltaan joitakin kymmeniä miljoonia euroja. Jatkuvat muuttuvat kustannukset ovat näiden yritysten osalta joitakin miljoonia euroja vuodessa. Varmuuden saaminen kustannusten määrästä on kuitenkin vaikeaa. Kustannusrasitus kohdistuu luonnollisesti eniten pieniin tai pienehköihin vakuutusmeklari- ja asiamiesyrityksiin. Kyseessä olevien kustannusten ja pysyvän omaisuuden kirjanpidollisten poistojen osalta on kuitenkin otettava huomioon, että kyseisten yritysten verotuksessa investoinnit ovat vähennyskelpoisia pääosin tai kokonaan, mikä vähentää kyseisiin yrityksiin kohdistuvaa kustannusrasitusta. Koko vakuutusalan ja etenkin kansantalouden tasolla kyse ei ole taloudelliselta rasitukseltaan merkittävästä esityksestä.

Yhtäältä vakuutuksentarjoajien tulee muuttaa palveluiden tarjoamismenettelyitään sekä investoida lyhyellä aikavälillä. Toisaalta vakuutus- ja rahoitusalan yritysten taloudellisen menestymisen keskeinen edellytys on asiakkaiden luottamus. Asiakkaiden mielikuvia, jotka vuosituhatien alun tapahtumat Suomessa ja finanssikriisi ovat jättäneet, voidaan parantaa vain eri osapuolten aktiivisin toimenpitein ja pitkillä aikavälillä.

Vakuutuksentarjoajat pyrkivät tavoitteelliseen palveluidensa ja vakuutustensa tulokselliseen myyntiin asiakkaille, kun taas asiakkaan tavoitteena on ostaa ne mahdollisimman edullisesti ja omien tarpeidensa mukaisesti. Vakuutuksentarjoajien ja asiakkaiden edut ovat tässä suhteessa vastakkaiset lyhyellä aikavälillä. Myös asiakkaan on koettava saavansa lisäarvoa vakuutuksentarjoajan palvelun käyttämisestä tai vakuutuksen tuomasta turvasta tai edusta.

Esityksessä on pyritty tasapainottamaan eri osapuolten toisiaan kohtaan asettamat odotukset sekä oikeudet ja velvollisuudet. Esityksen tuomat muutokset eivät ole niin suhteettomia, että ne estäisivät vakuutusten tarjoamisen aloittamisen tai toiminnan harjoittamisen, vaikka ne nostavat erityisesti pienten yritysten kynnystä tulla vakuutusosalalle tai harjoittaa toimintaa. Esityksen tuomat muutokset ovat sen sijaan omiaan parantamaan asiakkaiden luottamusta vakuutusentarjoajien toimintaa kohtaan pitkällä aikavälillä. Osaltaan hyödyt riippuvat vakuutusentarjoajien asianmukaisesta asiakkaan edun mukaisesta käyttäytymisestä, asiakkaan saamasta myönteisestä palvelukokemuksesta ja vakuutusentarjoajien maineesta vakuutusmarkkinoilla. Osaltaan asiakkaiden luottamus oman vakuutusturvansa riittävyyteen ja oikeasuhtaisuuteen sekä vakauden ja hyvinvoinnin jatkuvuuteen luo edellytyksiä muulle taloudellisesti, sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti kestävällä pohjalla olevalle yrittäjyydelle, muulle markkinatoiminnalle ja talouskasvulle. Esityksen pitkän aikavälin kokonaishyödyt ovat nähtävissä, mutta niiden toteutumiseen ja määrään liittyy kuitenkin epävarmuutta.

5.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tässä tarkasteltavilla yhteiskunnallisilla vaikutuksilla on usein yhteys perusoikeuksiin, kuten yksityiselämän suoja ja elinkeinovapaus. Niiltä osin asioita käsitellään tarkemmin myös esityksen säätämisjärjestysperusteluissa. Seuraavassa tarkastellaan esityksen mahdollisia välillisiä vaikutuksia yhteiskunnan eri osa-alueilla.

5.6.1 Vaikutukset kansalaisten asemaan yhteiskunnassa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan

Esityksessä käsiteltävät valinnat saattaisivat vaikuttaa kansalaisten arvoihin ja asenteisiin. Esityksen taustalla ovat 2000-luvun alun kotimaiset tapahtumat sekä myöhemmin tullut finanssikriisi, jotka synnyttivät EU-jäsenvaltioiden kansalaisten keskuudessa vakavan luottamuspuolan rahoitus- ja vakuutusalan toimijoita kohtaan. Valmistelun aikana on arvioitu, että kansalaisten epäluottamuksen taustalla ovat osaksi epäoikeudenmukaisuuden tunne sekä osaksi tekijöiden henkilöpiirin sekä tekojen seurausten ja niiden kohteena olevien henkilöpiirien epätasapaino.

Lainsäädännöllä on tarve parantaa rahoitus- ja vakuutusalan osapuolten tiedollista tasa-arvoa. Erityisesti sijoitusvakuutusten osalta vakuutusten ehdot voivat olla vaikeasti ymmärrettäviä ja yllättäviä. Esityksen säännökset ovat vakuutusentarjoajan selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksien osalta pakottavaa asiakkaan suojaamiseksi. Tällä pyritään ensisijaisesti suojaamaan liiketoimen tiedollisesti heikompaa osapuolta, joka yleensä on kuluttaja tai muu asiakas. Saatujen tietojen perusteella asiakas voi nykyistä paremmalta tiedolliselta perustalta päättää omista varallisuussuhteistaan. Tietojen perusteella asiakas voi myös arvioida, onko hänen saamansa vakuutusturva tai sijoitusvakuutuksen panos-tuottosuhte riittävän hyvällä tasolla. Tietojen perusteella asiakas voi myös arvioida hänelle tulevaa kokonaiskustannusta sekä vakuutusentarjoajan kannustimia tarjota kyseisiä vakuutuksia. Asiakas voi myös vertailla useiden eri toimijoiden tarjoamia vakuutusvaihtoehtoja, mikä yleensä tuottaa säästöä asiakkaalle. Vakuutusentarjoajia kilpailutettaessa säästö voi olla kymmeniä prosentteja aikaisemmasta vakuutusmaksusta erityisesti lyhyellä aikavälillä, kun otetaan huomioon erilaiset uudelle asiakkaalle tarjottavat edut. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä säästö yleensä tasoittuu. Esityksen säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta vahinkovakuutusten osalta vakuutusyhtiölaissa tarkoitettujen suurten riskien vakuuttajiin, sijoitusvakuutusten osalta sijoituspalvelulaissa tarkoitettuihin ammattimaisiin sijoittajiin, eikä jälleenvakuuttajiin. Näiden toimijoiden ei ole katsottu olevan erityisen suojan tarpeessa.

Säännöksiä tarvitaan korostamaan ennakolta rehellistä, reilua, ammattimaista ja asiakkaan edun huomioon ottavaa tarjoamismenettelyä sekä jälkikäteen nopeuttamaan oikeudenmukaiseen lopputulokseen pääsemistä.

Edellä on arvioitu, että Suomen käräjäoikeuksissa tulee vireille joitakin kymmeniä (esimerkinomaisesti 40—50) vakuutusta tai vakuutuskorvausta koskevaa laajaa riita-asiaa vuosittain. Voidaan arvioida, että yksi laaja riita-asia maksaa asiakkaalle noin 10 000—20 000 euroa oikeudenkäyntimaksuina ja asianajokuluina. Siten oikeudenkäynnit maksaisivat asiakkaille yhteensä (50 tapausta x 10 000 tai 20 000 € =) 500 000—1 000 000 euroa vuosittain. Vain pieni osa kustannuksista liittyy kysymyksiin, jotka koskevat tätä esitystä. Asianomaisten kustannusten voidaan arvioida olevan 10 prosenttia kaikista kustannuksista eli noin 50 000—100 000 euroa vuosittain. Esitys helpottaa asiakkaiden tilannetta jonkin verran siten, että riita-asioiden määrä vähenee FINE:ssä ja käräjäoikeuksissa, koska vakuutuksentarjoaja ei aina voi näyttää dokumentoinnin avulla, että se on täyttänyt tiedonantovelvollisuutensa. Vastaava kehitys oli havaittavissa FINE:ssä, kun rahoitusvälineiden markkinoista sekä neuvoston direktiivien 85/611/ETY ja 93/6/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 93/22/ETY kumoamisesta annettu Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivi 2004/39/EY (MiFID-direktiivi) pantiin täytäntöön. Asiakkaat säästävät arviolta yhteensä noin 10 000—30 000 euroa vuosittain. Määrä on kuitenkin epävarma.

Esityksessä näillä toimenpiteillä voidaan osaltaan luoda edellytyksiä myös muulle taloudelliselle toimeliaisuudelle. Esityksen ei arvioida vaikuttavan heikentävästi asiakkaiden haluun ottaa vakuutuksia, vaan välillisesti pikemminkin lisäävän luottamusta rahoitus- ja vakuutusalan toimijoita kohtaan. Tämä parantaa välillisesti mahdollisuuksia myös järjestö- ja yhdistystoiminnan kehittämiseen, mikä ylläpitää tai parantaa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia.

5.6.2 Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Nykytilanteessa vakuutusmeklareita on noin 250 ja vakuutusmeklariyritykset työllistävät enintään noin 400 henkilöä.

Vakuutuksenantajat työllistävät arviolta noin 9500 henkilöä, joista noin 2 500 henkilöä työskentelee vakuutusten tarjoamiseen liittyvissä tehtävissä.

Asiamiehiä ja sivutoimisia asiamiehiä, jotka työskentelevät vakuutusten tarjoamiseen liittyvissä tehtävissä, on arviolta noin 10 000 henkilöä.

Esitys koskee siten arviolta enintään noin 15 000 henkilöä. Esityksessä näiltä henkilöiltä edellytetään nykyistä tarkemmin tiettyä ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta. Näitä henkilöitä koskevat koulutusvaatimukset nostavat jossain määrin tarjoamistehtäviin tulemisen ja siinä pysymisen kynnyksen. Ottaen huomioon esityksen kohteena olevien henkilöiden verrattain vähäinen määrä esityksellä ei ole kokonaisuutena merkittävää vaikutusta työelämään tai työllisyyteen. Esitystä suurempi vaikutus on tarjoamistapojen muuttumisella sähköisten palveluiden lisääntyneen kysynnän ja tarjonnan vuoksi, mikä kehitys on käynnissä esityksestä riippumattomista syistä. Palveluiden sähköistyminen myös muuttanee jossain määrin ammatissa tarvittavia teknisiä tieto- ja osaamisvaatimuksia siitä, mitä henkilökohtainen asiakastapaaminen edellyttää. Palveluiden sähköistyminen vähentäne myös toimistojen määrää erityisesti kaupunkiseutujen ulkopuolella.

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa oleva vakuutusmeklarin palkkiokielto pidetään voimassa siitä huolimatta, että sääntelyratkaisu saattaa vähentää vakuutusmarkkinoiden aktiivisuutta sekä vakuutusmeklariyritysten henkilöstön määrää joillakin kymmenillä tai enintään sadoilla henkilöillä verrattuna mahdolliseen tilanteeseen ilman kieltoa. Vakuutuksenantajien ja asiamiesten osalta tällaista kieltoa ei ole. Yhteistä on kaikille vakuutuksentarjoajille on, että esityksessä edellytetään asiakkaalle kerrottavaksi vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvan henkilön palkkion luonne. Ilmoitusvelvollisuus koskee sopimuksen tekemisen perusteella saatavaa palkkiota, ei esimerkiksi kuukausipalkkaa. Säännös tai säännöksen perustelut eivät sinänsä muuta tai rajoita työntekijän ja vakuutuksentarjoajan mahdollisuuksia sopia palkanmuodostumisesta eli lähinnä kiinteästä palkasta ja tiettyjen edellytysten perusteella maksettavasta muuttuvasta palkkiosta, vaikka säännöksen perusteluissa on kiinnitetty huomiota siihen, että palkkion olisi hyvä perustua muihinkin kuin pelkästään tai pääosin määrällisiin seikkoihin.

Esityksellä ei ole vaikutusta työehto-, työsuojelu-, työaika- tai työsuhdeturvaa koskeviin seikkoihin.

5.6.3 Vaikutukset rikostentorjuntaan ja turvallisuuteen

Turvallisuus voidaan määritellä kansalaisten luottamukseksi siihen, että yhteiskunnan ja siihen kuuluvien yhteisöjen pelisääntöjä noudatetaan ja että häiriötilanteisiin puututaan.

Esityksen tarkoituksena on säilyttää aikaisemmat hyvin toimineet säännökset sekä tarkentaa muita säännöksiä, jotka liittyvät havaittuihin ongelmakohtiin.

Tarkoituksena on vähentää mahdollisuuksia rikkoa säännöksiä sekä rikkomisen houkuttelevuutta. Lisääntyvän lainsäädännön myötä vähennetään tilaisuuksia ja kannustimia epäasianmukaiseen menettelyyn. Tarkoituksena on ennen kaikkea parantaa tiedollisesti heikommassa asemassa olevan asiakkaan asemaa.

Tarkoituksena on myös varmistaa valvontaviranomaiselle riittävät keinot puuttua ongelmiin. Näin voidaan parantaa kiinnijäämisriskiä ja asiakkaiden mahdollisuuksia saada asiassaan oikeutta riidanratkaisumenettelyissä tai tuomioistuimissa.

5.6.4 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Esityksen johdosta vakuutuksentarjoajien on kehitettävä palveluiden tarjoamisenmenettelyitään sekä tieto-, tuotehallinta- ja dokumentointijärjestelmiään. Periaatteessa esityksen mukaiset järjestelmät olisi mahdollista toteuttaa ainoastaan paperimuodossa, mutta toiminnan tehokkuuden vuoksi järjestelmät toteutetaan sähköisinä niin suurella laajuudella kuin mahdollista.

Välillisesti esitys tukee tietoyhteiskunnan perusrakenteita ja niiden kehittämistä. Esitys on linjassa kansallisen tietoyhteiskuntastrategian kanssa. On otettava myös huomioon, että iäkkäitä lukuun ottamatta sähköisten palveluiden olemassaoloa myös odotetaan. Sekä sähköisten palveluiden kysyntä että tarjonta kannustavat tuotekehitykseen ja sähköisten palveluiden käyttöönottoon. Se myös lisää kansalaisten osallistumismahdollisuuksia vakuutusmarkkinoille tietotekniikan välityksellä. Vakuutuksentarjoajien on kuitenkin jatkossakin turvattava iäkkäiden ja muiden sähköisten palveluiden ulkopuolelle jäävien asiakkaiden vakuutuspalveluiden saavutettavuus ja esteettömyys. Esityksen mukaan asiakkaalla on aina viime kädessä mahdollisuus saada vakuutusasiakirjat paperimuodossa.

5.6.5 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Edellä kuvattujen vaikutusten lisäksi esityksellä ei arvioida olevan olennaisia välittömiä vaikutuksia ympäristöön, kansalaisten asemaan, kansalaisyhteiskuntaan, sosiaali- ja terveyspalveluihin, yhdenvertaisuuteen, lapsiin, sukupuolten tasa-arvoon eikä aluekehitykseen.

5.7 Mahdolliset kielteiset sivuvaikutukset

Työryhmävalmistelun ja lausuntokierroksen aikana joissakin kannanotoissa on arvioitu, että esityksen mukainen vakuutuksentarjoajien selonottovelvollisuus asiakkaan vakuutustarpeiden osalta ulottuisi liian pitkälle eli asiakkailta kysyttäisiin liian pitkälle meneviä tietoja. On ilmaistu huoli siitä, että muutokset heikentäisivät vakuutuksentarjoajien mahdollisuuksia kehittää sähköisiä palveluita. Samoin on myös oltu huolestuneita siitä, että asiakkaille olisi annettava liiallisessa määrin tietoa vakuutuksista ja siihen mahdollisesti liitettävistä lisäpalveluista tai sijoituskohteista. Ratkaisuksi selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksien liiallisuuteen on ehdotettu lain säännösten ja yksityiskohtaisten perusteluiden kirjoittamista tarkasti direktiiviä vastaavalla tavalla. Ratkaisuksi on myös ehdotettu, että asiakkaalta ei kysyttäisi esimerkiksi tämän olemassa olevasta, vakuutustarpeen mahdollisesti kattavasta vakuutusturvasta, koska tämän selvittäminen sähköisten palveluiden kautta on erityisen vaikeaa (vakuutuksenantajat).

Valmistelun aikana on katsottu, että näiden ehdotusten hyväksyminen tarkoittaisi heikennystä voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen kuluttajan- ja asiakkaansuojaan. Suomessa asiakkaalta on edellytetty kysyttäväksi ja annettavaksi tarpeelliset tiedot vakuutusta koskevan valinnan tekemiseksi. Tietojen pyytäminen on sisältänyt myös asiakkaan muut vakuutukset, jotta vältetään päällekkäisen vakuutusturvan tarjoamiselta (hallituksen esitys 114/1993 vp, s. 8/I). Tällainen nykytilaa heikentävä ratkaisu ei olisi myöskään asiakkaan edun ja tämän vakuutustarpeen selvittämistä koskevan tavoitteen mukainen.

Työryhmävalmistelun ja lausuntokierroksen aikana on myös arvioitu, että kuluttajakauppaa koskevan kytkykaupan kiellon vuoksi vakuutusten ja muiden tuotteiden tai palveluiden yhteisten tarjousten tekeminen käy mahdottomaksi. Ratkaisuksi vakuutusten ja muiden tuotteiden tai palveluiden yhteisten tarjousten tekemisen vaikeuteen on ehdotettu lain säännösten ja yksityiskohtaisten perusteluiden kirjoittamista tarkasti direktiiviä vastaavalla tavalla (vakuutuksenantajat).

Valmistelun aikana on katsottu, että näiden ehdotusten hyväksyminen tarkoittaisi hyödyllisten yhdistelmien lisäksi myös kilpailun vähenemisen kautta kuluttajan edun vastaisten vakuutusten ja tuotteiden tai palveluiden sitomisen hyväksymistä lainsäädännössä. Työryhmän ehdotusta on tarkennettu siten, että esityksessä se on aikaisempaa lähempänä direktiiviä, mutta siinä säädetään yhdistelmien tarjoamiselle tiukat ehdot.

Työryhmävalmistelun ja lausuntokierroksen aikana on oltu huolestuneita siitä, että Suomen oligopolististen vakuutusmarkkinoiden kilpailu ei lisäänty, vakuutusten hinnat eivät laske tai ne nousevat. On myös arvioitu, että kansainvälisillä markkinoilla käytössä olevia palveluita ei saada otettua käyttöön Suomen vakuutusmarkkinoilla. On pidetty mahdollisena, että aletaan välittää enemmän ulkomaisten vakuutus- ja jälleenvakuutusyritysten vakuutuksia, mikä vaikeuttaa puolestaan Finanssivalvonnan valvontatehtävien hoitamista. Ratkaisuksi oligopolististen vakuutusmarkkinoiden vähentämiseen on ehdotettu vakuutusmeklareiden

ammatin kannustimia ja määrää lisääviä toimenpiteitä. Käytännössä ratkaisuksi on ehdotettu, että kannustimia harjoittaa vakuutusmeklaritoimintaa pienyritysten sekä kuluttaja- ja yksityisasiakkaiden asiakasryhmissä tulisi lisätä. Ratkaisuksi on ehdotettu vakuutusmeklaripalkkion läpinäkyvyyttä ja toimeksiantokohtaisesta vastaanottokieltoa sijoituspalvelulainsäädäntöä vastaavalla tavalla taikka jopa kiellon kumoamista kokonaan (vakuutusmeklarit).

Valmistelun aikana on katsottu, että tämä tarkoittaisi heikennystä voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen vakuutusmeklarin riippumattomuuteen. Valmistelun aikana on arvioitu, että näiden ehdotusten hyväksyminen tarkoittaisi heikennystä voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen kuluttajan- ja asiakkaansuojaan.

Työryhmävalmistelun ja lausuntokierroksen aikana suunniteltua kieltoa, joka koskee tiettyjen yksinkertaisten sijoitusvakuutusten tarjoamista ilman asianmukaisuus- tai soveltuvuusarviota, on puolestaan arvosteltu siitä, että direktiivin sallimia palvelumahdollisuuksia ei voida ottaa täysimääräisesti käyttöön, suomalaisten vakuutusentarjoajien suhteellinen kilpailuasema ulkomaisiin tarjoajiin nähden heikkenee ja kaupankäynti siirtyy ulkomaisille kauppapaikoille (vakuutuksenantajat ja vakuutusmeklarit).

Työryhmävalmistelun aikana on katsottu, että tietyt sijoitusvakuutusten sisältämät sijoituskohteet ovat rakenteeltaan verrattain monimutkaisia sekä niihin liittyvät sopimus- ja veroseuraamukset voivat olla yllättäviä. Lähtökohtaisesti tällaisten ehdotusten hyväksyminen tarkoittaisi heikennystä voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen kuluttajan- ja asiakkaansuojaan. Jatkovalmistelun aikana on kuitenkin ilmennyt joidenkin yksinkertaisten vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden osalta, että komission delegoidussa asetuksessa on tarkoitus säätää nimenomaisesti, että tällaisen sijoitusvakuutuksen olisi oltava käytännössä pääomaturvattu, mikä vähentäisi asiakkaan tappioiden mahdollisuutta. Tällaisen sijoitusvakuutuksen olisi myös oltava sellainen, ettei vakuutuksenantaja tai muu palveluntarjoaja voi olennaisesti muuttaa yksinkertaista vakuutusmuotoista sijoitustuotetta tai sen sijoituskohteiden profiilia. Jatkovalmistelussa työryhmän kantaa on arvioitu myös tästä näkökulmasta. On kuitenkin arvioitu, että tällaiset tuotteet muodostavat vain pienen osan sijoitusvakuutuksista. Työryhmän loppuraportissa tehtyä arviointia ei ole muutettu, vaikka tällaisten vakuutusten myyminen mahdollisesti helpottaisi jonkin verran kyseisten sijoitusvakuutusten tarjoamista ja vilkastuttaisi jonkin verran kyseisten sijoitusvakuutusten ostamista. Kappalemääriä tai myynnin arvoa on mahdotonta arvioida, sillä kyseiset sijoitusvakuutukset kilpailevat jo markkinoilla olevien sijoitustuotteiden kanssa. Kilpailuun ja markkinoihin vaikuttavat monet muutkin seikat kuin vain pelkästään sijoitustuotteiden ominaisuudet.

Näyttöä yllä kuvattujen kielteisten vaikutusketjujen toteutumisesta ei ole esitetty, ja niiden toteutuminen on epävarmaa. Mahdolliset vaikutukset ilmenevät pitkän aikavälin kehityksen tuloksena. Yksittäiseen vakuutuksen valitsemistilanteeseen vaikuttaa vakuutusten tarjoamista koskevan sääntelyn lisäksi moni muukin markkinaympäristöön, vakuutusten tarjontaan ja kysyntään vaikuttava seikka, kuten suomalaisten yksityishenkilöiden taloudellinen ja sosiaalinen tilanne sekä yritysten toiminnan, viennin ja rahoituksen suuntaaminen ulkomaille. Lisäksi sekä yksityishenkilöiden että yritysten valintapäätöksiin vaikuttaa merkittäväällä tavalla kansallinen ja kansainvälinen verotus. Muiden seikkojen lisäksi nämä taloudelliset seikat vaikuttavat yhdessä suomalaisten vakuutusmarkkinoiden kysyntään ja tarjontaan.

6 Asian valmistelu

6.1 Työryhmä

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 29.2.2016 työryhmän, jonka tehtävänä on ollut valmistella ehdotukset direktiivin kansalliseksi täytäntöön panemiseksi vaadittavat säännökset sekä mahdolliset muut valmistelun aikana ilmenevät lainmuutostarpeet. Työryhmän tehtäväksi määrättiin laatia lainmuutosehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtaja ja sihteerit olivat sosiaali- ja terveysministeriöstä. Jäseninä oli yksi jäsen oikeusministeriöstä, Finanssivalvonnasta, Finanssialan Keskusliitosta (1.1.2017 alkaen Finanssiala), Vakuutusmeklariliitosta sekä FINE:n Vakuutus- ja rahoitusneuvonnasta. Lisäksi pysyvänä neuvonantajana oli 1.1.2017 alkaen edustaja OP Ryhmästä. Työryhmävalmistelun aikana lisäksi kuultiin Vakuutusväen liitto VvL ry:tä, Palvelualojen työnantajat Palta ry:tä, valtiovarainministeriötä sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastoa. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa sosiaali- ja terveysministeriölle 31.3.2017.

6.2 Lausuntokierros

Työryhmän loppuraportti, joka sisälsi laki- ja asetusalunneukset, lähetettiin 20.4.2017 lausuntoja varten yhteensä 39 toimijalle. Työryhmän loppuraportti ja muut hankkeen asiakirjat ovat olleet saatavilla sosiaali- ja terveysministeriön internetsivuilla 20.4.2017 alkaen. Lausunnon antamisen määräaika oli 12.6.2017. Sosiaali- ja terveysministeriö pidensi oikeusministeriön, Finanssivalvonnan, tietosuojavaltuutetun, Liikennevakuutuskeskuksen (LVK), Suomen matkatoimistoalan liitto ry:n ja Suomen vakuutusmeklariliitto ry:n lausuntoaikaa. Mainituista muiden lausunto on vastaanotettu 16.6.2017 ja Suomen vakuutusmeklariliiton lausunto 22.6.2017. Yhteensä vastaanotettiin 28 lausuntoa. Lausuntopyynnön saaneista tahoista 27 antoi lausunnon, ja lisäksi lausunnon antoi AIG Europe Limited sivuliike. Palkansaajakeskusjärjestöt SAK, STTK ja Akava antoivat yhteisen lausunnon, jossa ne viittasivat Vakuutusväen Liitto VvL ry:n, Työeläkevakuuttajat TELA ry:n ja Tapaturmavakuutuskeskuksen (TVK) lausuntoihin. Suomen Pankki, Patentti- ja rekisterihallitus sekä Suomen Aktuaariyhdistys ry ilmoittivat lausuntoinaan, ettei niillä ollut asiasta lausuttavaa.

Yleisellä tasolla useissa lausunnoissa (Finanssiala (FA), Palvelualojen työnantajat (Palta), Tapaturmavakuutuskeskus (TVK), Liikennevakuutuskeskus (LVK), Elinkeinoelämän Keskusliitto (EK); palkansaajakeskusjärjestöt Akava, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö (SAK), Toimihenkilökeskusjärjestö STTK viittaavat TVK:n lausuntoon) pidettiin lainsäädännöstä seuraavien välttämättömien uudistusten täytäntöönpanoaikaa tiukkana tai haastavana. Lausunnoissa todettiin, että vakuutuksentarjoajille jää enintään vain joitakin kuukausia lainsäädännön edellyttämien muutosten täytäntöönpanoa varten. Osa lausunnonantajista jopa ehdotti, että lainsäädännön kansallista voimaantuloaikaa lykätään. Jatkovalmistelussa on kuitenkin todettu, ettei säädösten kansallista voimaantuloa ja täytäntöönpanoa ei voida esittää lykättäväksi.

Useissa lausunnoissa (työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), FA, OP Ryhmä (OP), Palta, Vakuutusväen liitto (VvL), LVK, EK, Suomen Vakuutusmeklariliitto (SVAM), Suomen Yrittäjät (SY); palkansaajakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittaavat VvL:n lausuntoon) kiinnitettiin huomiota yleisesti tai säännöskohtaisesti direktiiviä tiukempiin kansallisiin säännöksiin ja niiden vaikutuksiin. TEM, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kuluttajanäkökulmasta sekä Kuluttajaliitto suhtautuivat näihin ehdotuksiin lähtökohtaisesti hyväksyvästi. Muutoin kyseisiin ehdotuksiin suhtauduttiin yleisesti kielteisesti, mutta

vakuutusmeklareiden palkkiokiellon osalta näkemykset jakautuivat lähinnä vakuutusalan yritysten keskinäisen kilpailuasetelman mukaisesti (ks. alla 44 §). TEM:n käsityksen mukaan lähtökohtaisesti ehdotettu laki ei vaikuta sisältävän merkittävässä määrin kansallisia säännöksiä, joista aiheutuisi yrityksille kustannuksia. TEM esitti direktiivisiä tiukempia kansallisten säännösten ja niiden mahdollisten euromääräisten vaikutusten tarkempaa yksilöintiä esityksen perusteluissa. Muutoin lausunnoissa todettiin, että sääntelystä aiheutuvat kustannukset heikentävät vakuutusalan yritysten ja välillisesti asiakasyritysten toiminta- ja kilpailuedellytyksiä, jopa vaarantavat ne, erityisesti suhteessa ulkomaisiin kilpailijoihin. Säännösten katsottiin myös heikentävän toimialan mahdollisuuksia kehittää toimintaansa. Osassa lausunnoista todettiin, että säännökset ovat omiaan lisäämään tietojärjestelmä-, selonotto-, tiedonanto-, dokumentointi- ja raportointivelvollisuuksia. Pidettiin mahdollisena, että uudistusten kustannukset saattavat siirtyä vakuutusten hintoihin ja kuluttajien maksettaviksi. Jatkovalmistelussa on yleisperusteluista täydennetty siten, että näiden kansallisten velvollisuuksien keskeiset kohdat ja niiden vaikutukset on tuotu esiin aikaisempaa tarkemmin. Pääosin velvollisuudet on jatkovalmistelussakin arvioitu perustelluiksi, eikä niihin liittyviä olennaisia sisältömuutoksia ole tehty.

Muutamissa lausunnoissa (oikeusministeriö (OM), FA, LVK, OP, TELA; palkansaaja-keskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittaavat TELA:n lausuntoon) kiinnitettiin huomiota siihen, että lakiehdotukset eivät ole kaikilta osin selkeitä tai johdonmukaisia. Osassa lausunnoista epäselkeyden katsottiin johtuvan vaikeaselkoisesta direktiivistä ja säädösten monitasoisuudesta. OM korosti, että jatkovalmistelussa on kiinnitettävä perusteellista huomiota säännösten ja perusteluiden selkeyteen. Jatkovalmistelussa huomiota on pyritty kiinnittämään säännösten ja perusteluiden selkeyteen. Perustellut lausumat on otettu jatkovalmistelussa huomioon siten, että esityksen rakennetta on muutettu siten, että useita säännöksiä on jaettu osiin. Useita ehdotuksen säännöksiä on täsmennetty. Perusteluiden pitkiä virkkeitä on pyritty lyhentämään ja kirjoittamaan sisältö aikaisempaa selvemmin.

Lausuntojen johdosta myös esityksen vaikutusten arviointia on täydennetty oikeusrekisterikeskusta, kotitalouksia ja asunto-osakeyhtiöitä koskevilta osin. Myös kansantalouteen ja yhteiskuntaan kohdistuvia vaikutusarviointeja on olennaisesti lisätty. Lisäksi perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevia perusteluja on olennaisesti täydennetty tietosuojavaltuutetun toimiston ja oikeusministeriön antamien lausuntojen perusteella.

Muutamissa lausunnoissa tuotiin esiin erityisiä vaikutuksia tiettyihin säännösten kohteena olevien vakuutusten tarjoamista harjoittavien toimijoiden toimintaan (muun muassa AIG Europe Limited sivuliike (AIG) asiamiesten rekisteröinnin osalta, Suomen matkatoimistoalan liitto (SMAL) eräiden sivutoimisten vakuutusedustajien osalta) taikka säännösten erityisiä vaikutuksia tietyn asiakaspiirin toimintaan (muun muassa Suomen Kiinteistöliitto asunto-osakeyhtiöiden osalta ja Isännöintiliitto isännöitsijöiden osalta).

Yksityiskohtaisista säännöksistä annetut lausunnot käsittelivät pääasiassa vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia ja siihen liittyviä asetuksia sekä vakuutusopimuslakiin ehdotettuja muutoksia. Myös muita lakimuutoksia koskevia hajanaisia huomioita esitettiin.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain osalta keskeisiä säännöskohtaisia kysymyksiä olivat (sulkeissa työryhmän lakiehdotuksen pykälänumero):

- soveltamisala (1—3 §)

- vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön rikos- ja sakkorekisteritietojen toimittaminen työnantajana olevalle vakuutuksentarjoajalle hyvämaineisuuden tarkistamiseksi (14 § ja 64 §)

- ammattipätevyys (15—17 §)
- palkitseminen (21, 28 ja 44 §)
- kytkeykaupan kieltö (30 §)
- seuraamukset (59, 62 ja 63 §).

Lain soveltamisalaa koskevien säännösten osalta lausunnoissa kiinnitettiin huomiota vakuutusten tarjoamisen määritelmään ja sen perusteluihin (OM), lain soveltamiseen ryhmävakuutuksiin (OP) ja lain soveltamiseen työeläkevakuutusyhtiöihin (TELA; palkansaajakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittaavat TELA:n lausuntoon). Lisäksi SMAL kiinnitti huomiota 3 §:n perusteluiden osalta vakuutuksenantajan ja ehdotuksessa tarkoitetun erään sivutoimisen vakuutusedustajan toiminnan järjestämisvelvollisuuksiin erilaisissa soveltamistilanteissa. Säädösten yleistä soveltamisalaa ei ole muutettu. Soveltamisalasäännöksiin liittyviä yleis- ja yksityiskohtaisia perusteluita on lausuntojen johdosta täsmennetty.

Rikos- ja sakkorekisteritietojen toimittamista työnantajalle koskevasta ehdotuksesta lausuivat oikeusministeriö, tietosuojavaltuutettu, oikeusrekisterikeskus, Palta, VvL ja TEM. Palkansaajakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittaavat VvL:n lausuntoon. Oikeusrekisterikeskuksen lausunnon mukaan voimassa olevan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 1 momentin 2 kohdan ja ehdotuksen nojalla tietoja voidaan toimittaa ainoastaan Finanssivalvonnalle (Fiva) hyvämaineisuuden selvittämiseksi. Yksityinen henkilö voi saada rikosrekisteriotteensa eteenpäin esitettäväksi ainoastaan rikosrekisterilain 6 §:n nojalla, esimerkiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:ssä tarkoitettua tehtävää varten. Oikeusrekisterikeskuksen ei olisi mahdollista luovuttaa yksityishenkilölle otetta rikosrekisteristä esitettäväksi vakuutuksentarjoajalle voimassa olevan rikosrekisterilain ja ehdotuksen nojalla. Samoin oikeusministeriö ja tietosuojavaltuutettu eivät pitäneet ehdotusta mahdollisena toteuttaa. Jos tämä tulisi mahdolliseksi, Palta ja VvL esittävät ehdotuksen 14 §:n yksityiskohtaisia perusteluita täsmennettäväksi. TEM esitti ulkomaalaisten henkilöiden tietojen säännöstä (64 §) ja yksityiskohtaisia perusteluita koskevia tarkennuksia. Työryhmän loppuraportissa ollut ehdotus, jonka mukaan työnantaja voisi tarkistaa vakuutuksentarjoamiseen osallistuvan henkilön rikos- ja sakkorekisteritiedot, on poistettu eikä sitä ole tarkoitus jatkovalmistella. Tällaiset tiedot toimitetaan jatkossakin Oikeusrekisterikeskuksesta suoraan Finanssivalvonnalle.

Ammattipätevyyttä koskevista vaatimuksista lausuivat FA, TELA, AIG, VvL, Palta ja LVK. Pal-kansaaakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittaavat VvL:n ja TELA:n lausuntoihin.

Työntekijän palkittamisen ja eturiidan osalta (21 ja 28 §) ehdotuksista lausuivat FA, OP, Palta, VvL ja EK. Palkansaajakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittaavat VvL:n lausuntoon. FA ja OP totesivat, että 21 §:n tarkoituksena on kieltää asiakkaan etujen kanssa ristiriitaiset palkittamistavat. FA:n ja OP:n käsityksen mukaan pykälän 2 momentin perustelut ovat tiukemmat kuin direktiivi edellyttää. FA:n ja EK:n mukaan erilaisten palkittamismallien tulisi olla mahdollisia, jos ne eivät ole asiakkaan edun vastaisia, ja perusteluita ehdotettiin muutettaviksi MiFID II -direktiivin mukaisiksi. LVK yhtyi FA:n lausuntoon. Paltan ja VvL:n mukaan asioista on vakiintuneesti sovittu yritysakohtaisesti, millä parhaiten otetaan huomioon myyntipainotukset ja tuotteiden erityispiirteet. Lausuntojen johdosta pykälän yksityiskohtaisia perusteluita on tarkistettu.

Vakuutusmeklareiden palkkiokiellon (44 §) osalta lausunnonantajien näkemykset jakautuivat. Voimassa olevan vakuutusmeklareiden palkkiokiellon säilyttämistä kannattivat FA, EK, TELA, TVK, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta (FINE) sekä Kuluttajaliitto ja KKV kuluttajanäkökulmasta. LVK yhtyi FA:n lausuntoon. Palkansaajakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittasivat TELA:n ja TVK:n lausuntoihin. Useat lausunnonantajat katsoivat, että riippumattomuus varmistetaan palkkiokiellolla. Palkkiokiellon lieventämistä pitivät perusteltuna Fiva ja KKV kilpailunäkökulmasta perustellen tätä muun muassa palkkioita koskevien tietojen läpinäkyvyydellä ja yhdenmukaisuudella MiFID II -direktiivin kanssa. Vakuutusmeklareiden palkkiokiellon kumoamista kannattivat SVAM, AIG ja, jos lisäperusteita kiellon säilyttämiselle ei ole, Suomen Yrittäjät. Työryhmän ehdotusta ei ole tältä osin muutettu.

Kytkykaupan kiellosta (30 §) lausuivat KKV, FA, OP, EK ja Kuluttajaliitto. LVK yhtyi FA:n lausuntoon. KKV esitti harkittavaksi, että vakuutustuotteiden sitominen pankkituotteisiin kielletäisiin laissa myös silloin, kun se toteutetaan muuten kuin varsinaisella kytkykaupalla esimerkiksi alennusjärjestelmillä. KKV on saanut selvitystoiminnassaan viitteitä siitä, että tämä voi vaikeuttaa markkinoiden toimintaa kuluttajien haitaksi. Lisäksi kuluttajanäkökulmasta KKV kannatti kytkykauppaa koskevan 30 §:n osalta sitä, että ehdotuksessa ei selkeyden ja kuluttajansuojan vuoksi tehty direktiivin mukaista epäselvyyksiä aiheuttavaa jakoa pää- ja sivutuotteisiin, vaan vakuutusten osalta kytkykauppa olisi aina kiellettyä. Kuluttajaliiton mukaan ehdotus vahvistaisi asiakkaan asemaa. Finanssiala, OP ja EK totesivat, että ehdotus on tiukempi kuin direktiivissä sallitaan. Se on myös tarpeetonta kansallista lisäsääntelyä, josta tulisi luopua. Finanssiala, OP ja EK viittasivat myös siihen, että perusteluissa ei ole tietoja kuluttajille haitallisista seikoista. OP viittasi myös palveluiden kehittämisen vaikeutumiseen. Kuluttajakaupassa kytkykaupan kiello on sisällöltään säilytetty direktiivissä sallitun laajuisena. Sen sijaan, jos vakuutustuotetta tarjotaan päätuotteena muussa kuin kuluttajakaupassa, asiakkaalle on esityksen mukaan ilmoitettava, onko erikseen ostaminen mahdollista. Jos vakuutustuote on oheistuote muussa kuin kuluttajakaupassa, kytkykaupan kiello on voimassa direktiivin laajuisena. Kytkykaupan kielloa koskevissa tapauksissa asiakkaalle on annettava direktiivin mukaiset tiedot.

SVAM, SY ja Isännöintiliitto kannattivat sitä, että sallittaisiin yhden laskun käyttäminen vakuutusmaksun ja vakuutusmeklarin palkkion maksamiseen siten, että vakuutusyhtiö tilittäisi vakuutusmeklarin palkkion vakuutusmeklarille sen mukaan, mitä vakuutusmeklarin ja toimeksiantajan välillä on sovittu (46 §). Ehdotus tarkoittaisi vakuutusmeklareiden asiakasvarojen vastaanotto-, hallussapito- ja välityskiellon lieventämistä, lähinnä muiden kuin kuluttajien osalta. Jatkovalmistelussa esitystä on muutettu siten, että vakuutusmeklareiden asiakasvarojen välittäminen on mahdollista sellaisten pienten ja keski suurten yritysten tai muun toiminnan harjoittajien osalta, jotka ovat rinnastettavissa kuluttajaan. Esityksen mukaan kuluttajia koskeva asiakasvarojen vastaanotto, hallussapito ja välittäminen pysyvät edelleen vakuutusmeklareilta kiellettyinä.

Hallinnollisten seuraamusten (59 §) osalta lausuivat OM, valtiovarainministeriö (VM), Fiva, FA, TELA, LVK ja EK. Palkansaajakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittaavat TELA:n lausuntoon. OM, VM ja Fiva kiinnittävät huomiota perusteluiden riittävyyteen ja muotoiluun. FA, LVK ja EK katsoivat, ettei ehdotuksen soveltamisalan laajentamiselle direktiivin mukaisesta soveltamisalasta ole esitetty riittäviä perusteita. Esitykseen on tehty tarkennuksia. Finanssivalvonnan toimivaltaan kuuluvien hallinnollisten seuraamusten määräämistä koskevia pykälä ja perusteluita on täsmennetty oikeusministeriön, valtiovarainministeriön ja Finanssivalvonnan lausuntojen johdosta. Seuraamusmaksun määrääminen muita kuin sijoitusvakuutuksia koskevien rikkomusten ja laiminlyöntien johdosta on jatkovalmistelussa edelleen katsottu perustelluksi, jotta Finanssivalvonnalla on oikeasuhtainen ja riittävä

toimivalta puuttua tarvittaessa hallinnollisin seuraamuksin havaittuihin ongelmiin. Pelkkä menettelyn lopettamismääräys ei ole välttämättä riittävä ja rekisteristä poistaminen voi tilanteen mukaan olla liian pitkälle menevä toimenpide.

Vahingonkorvaussäännöksistä lausuivat Finanssiala, OP, TELA, LVK ja EK sekä OM ja FINE. OM ja FINE kiinnittivät huomiota vakuutusmeklarin vahingonkorvausvastuusäännöksen (62 §) muotoiluun ja perusteluihin liittyviin epäkohtiin. FINE piti sopimuksen ulkopuolisille henkilöille korvattavien vahinkojen alaa ja soveltamistilanteita tavanomaista laajempina. FA, OP, TELA, EK, LVK ja FINE pitivät vakuutusyhtiöitä koskevaa vahingonkorvaussäännöstä (63 §) tarpeettomana, koska asiasta säädetään yleisesti sovellettavassa vahingonkorvauslaissa. Palkansaaajakeskusjärjestöt Akava, SAK ja STTK viittasivat TELA:n lausuntoon. Lausuntojen johdosta vahingonkorvaussääntelyä koskevaa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain vakuutusmeklareita koskevaa vahingonkorvaussäännöstä tai sen perusteluita ei ole olennaisesti muutettu. Sen sijaan vakuutuksenantajia koskeva vahingonkorvaussäännös sinänsä säilytetään esityksessä, mutta sen soveltamisalaa on olennaisesti tarkennettu ja rajattu. Lisäksi sen perusteluita on vastaavasti täsmennetty.

Vakuutusopimuslakia koskevien muutosehdotusten eri epäkohdista ja korjaustarpeista lausuivat pääasiassa KKV, FA, OP, LVK ja FINE. KKV kiinnitti huomiota vakuutustarpeen kattavaan selvittämiseen ja tietojen toimittamisen tapaan sekä terminologiaan. FINE piti tärkeänä, että vakuutustarpeen selvittämisen laiminlyöntiä koskevaa seuraamusta selkeytetään perusteluissa. Kuluttajaliiton mukaan tiedonantovelvollisuuksia koskevat säännökset parantavat asiakkaan asemaa. Toisaalta erityisesti OP piti vakuutusopimuslain muutosehdotuksia liian pitkälle menevinä ja kansallisenä lisäsääntelynä. LVK ei kannattanut vakuutusopimuslain selonotto- ja tiedonantovelvollisuuden laajentamista koskemaan liikennevakuutusta. LVK:n mukaan yksityiskohtaisia perusteluita olisi tältä osin vähintäänkin tarkennettava. LVK kiinnitti huomiota myös tietojen toimittamisen tapaan ensisijaisesti digitaalisessa muodossa. Lausuntojen johdosta vakuutustarjoajien selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksien sisältöä koskeviin säännöksiin on tehty vain teknisiä tarkennuksia. Voimassa olevan lain mukaisia velvollisuuksia ei ole heikennetty asiakkaansuojan säilyttämiseksi. Pykälien yksityiskohtaisia perusteluita on täsmennetty lausuntojen johdosta. Asiakkaalle toimitettavien tietojen toimittamistapaa koskevia lakien ja valtioneuvoston asetusluonnoksen säännöksiä on pyritty täsmentämään siten, että säännökset vastaavat direktiiviä aikaisempaa tarkemmin.

Eräissä lausunnoissa nostettiin esiin tietäntyyppisten sijoitusvakuutusten tarjoaminen ilman asianmukaisuus- ja soveltuvuusarviointia (ns. execution only -jäsenvaltio-optio). Option käyttöön ottamista ei ehdoteta esityksessä.

6.3 Laintarkastus ja lainsäädännön arviointineuvosto

Esitys on lähetetty oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikköön tarkastusta varten 24.7.2017. Laintarkastuksen korjausehdotukset on otettu huomioon, jollei ole ollut asiallista ja hyväksyttävää perustetta poiketa korjausehdotuksista.

Esitys on lähetetty valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimivalle lainsäädännön arviointineuvostolle arviointia varten. 24.7.2017. Arviointineuvoston mukaan hallituksen esitysluonnoksessa on kuvattu perusteellisesti vakuutusten tarjoamisesta annettua direktiiviä ja sen kansallista täytäntöönpanoa. Lain nykytilaa, kohderyhmiä, tavoitteita ja ehdotettuja toimenpiteitä on kuvattu pääosin asianmukaisesti. Esityksen vaikutuksia on arvioitu pääsääntöisesti hyvin. Esitysluonnoksessa on esimerkillisen avoimesti ja läpinäkyvästi

selostettu vaikutusarvioinnin menettelyt ja tietolähteet. Myös arvioinnin menettelytapa on esimerkillinen. Vaikutusarvioinnin tiivistelmän perusteella saa yleiskäsityksen vaikutuksista. Yritysvaikutusten numeeriset ja laadulliset kuvakset ovat hyviä. Esitysluonnokseen on asianmukaisesti listattu kansallinen sääntely, joka ylittää direktiivin vaatimukset.

Lainsäädännön arviointineuvoston mukaan esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet olivat seuraavat:

i) Vakuutusasiakkaalle koituvia hyötyjä kuvataan yleisellä tasolla monipuolisesti, mutta konkreettisia hyötyjä on käsitelty vähän. Esitysluonnoksessa tulisi kuvata kuluttajalle nykyisin koituvia kustannuksia riita-asioista tms. ja toisaalta uudesta laista kuluttajalle koituvia mahdollisia hyötyjä.

ii) Kansalliseen lainsäädäntöön esitetään sääntelyä, joka ylittää direktiivin vaatimukset. Joiltakin osin sääntelyn tarvetta on perusteltu asianmukaisesti, mutta kaikin osin ei ole selvää, miksi direktiivin ylittävä sääntely on tarkoituksenmukaista.

iii) Esitysluonnoksen perusteella on melko vaikea hahmottaa Suomen kannalta tärkeitä asioita vähemmän tärkeitä. Olennaisimpia esityksiä tulisi nostaa esitysluonnoksessa paremmin esiin.

Arviointineuvosto suositteli, että hallituksen esitysluonnoksen puutteita ja kehittämiskohteita täydennetään ennen hallituksen esityksen antamista. Hallituksen esitystä on täydennetty arvioneuvoston suositusten mukaisella tavalla.

7 Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Se annetaan syksyllä 2017. Mainitussa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Finanssivalvonnasta annetun lain 5, 28, 40 ja 41 a §:ää niin kuin myös tässä esityksessä.

MiFID II -direktiivi sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 600/2014 (MiFIR-asetus) on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 12.6.2014. Alun perin MiFID II -direktiivi tuli panna kansallisesti täytäntöön 3.7.2016 mennessä ja soveltaa 3.1.2017 alkaen. Kuitenkin kesällä 2016 MiFID II -direktiivin ja MiFIR-asetuksen soveltamista päätettiin siirtää vuodella. MiFID II ja MiFIR -sääntelyssä muutetaan voimassa olevia sijoituspalvelun tarjoamista koskevia toimilupaa ja toiminnan järjestämistä koskevia vaatimuksia. Tavoitteena on sijoittajansuojan parantaminen.

MiFID II -direktiivin kansallinen täytäntöönpano on käynnissä. Siltä osin kuin siinä säännellään sisällöltään vastaavia asioita kuin vakuutusten tarjoamisesta annetussa direktiivissä, vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain ja vakuutusopimuslain säännösten muotoilussa jatkovalmistelun aikana on pyritty ottamaan huomioon sijoituspalveluyrityksiä koskevat muotoilut.

Yhteistä näillä EU-säädöksillä ja vakuutusten tarjoamisesta annetulla direktiivillä on, että kaikissa vaatimukset koskevat esimerkiksi rehellisesti, tasapuolisesti, ammattimaisesti ja asiakkaan edun mukaisesti harjoitettavaa toimintaa, eturistiriitojen havaitsemista ja niihin puuttumista koskevia järjestelmiä, tuotehallintajärjestelmiä, riippumattoman sijoitusneuvonnan ja kannustimien käyttöä sekä tiedonantovelvollisuuden laajenemista. Myös

asiakastyössä vakuutusyrityksissä ja sijoituspalveluyrityksissä toimiville asetetaan ensimmäisen kerran sääntelyn tasolla osaamis- ja kokemusvaatimukset.

Myös toimivaltaisen viranomaisen toimivaltuuksiin tehdään vakuutusten tarjoamisesta annetun direktiivin kanssa samansuuntaisia muutoksia. Viime kädessä toimivaltainen viranomainen voi tietyin edellytyksin peruuttaa sijoituspalveluyrityksen toimiluvan.

Euroopan unionin yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679 aletaan soveltaa 25.5.2018 alkaen. Esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnassa on myös tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 kansallista täytäntöönpanoa koskeva esitys, joka annettaneen syksyllä 2017. Direktiivin kansallinen täytäntöönpano on tehtävä 6.5.2018 mennessä. Tässä esityksessä ja tietosuojadirektiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevassa esityksessä saatetaan ehdottaa muutettavaksi samoja pykälä. Mahdollisesti myös tämän lain viittauksia on yleiseen tietosuoja-asetukseen tai kansallisiin lakeihin on tarkistettava.

8 Muut valmistelun aikana esillä olleet asiat

Lainvalmistelun aikana selvitettiin mahdollisuuksia siirtää vakuutusmeklaritutkinnon järjestäminen pois sosiaali- ja terveysministeriön yhteydestä. Mahdollisia tutkinnon järjestäjiä voisivat selvityksen perusteella olla Keskuskauppakamari ja Finva Finanssikoulutus Oy. Vakuutusmeklaritutkinnon suorittajia on vuosittain melko vähän. Siksi on ilmeistä, etteivät kaupalliselta pohjalta toimivat tahot ole valmiita sitoutumaan tutkintojen järjestämiseen. Siksi vakuutusmeklarikokeen suorittaminen ja vakuutusmeklaritutkinnon suorittaminen on päädytty säilyttämään sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä eikä muutosta nykytilaan ehdoteta.

Lainvalmistelun aikana arvioitiin tarvetta muuttaa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain ja vakuutus sopimuslain 9 §:n mukaisia sopimussuhteen osapuolten välistä tietojenanto-velvollisuuksista johtuvaa korvausvastuuta. Muutoksia nykytilaan ei kuitenkaan tältä osin ehdoteta, koska kyse on tiedonantovelvollisuuksien täsmennyksistä. Näin ollen tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin seurauksia ei ole syytä muuttaa.

Lainvalmistelun aikana komissio on esittänyt Suomelle virallisen ilmoituksen eräistä Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa koskevista kohdista. Valtaosa komission ilmoituksen kohdista liittyy Solvenssi II -direktiivin mukaisiin määritelmiin. Suomi on antanut komissiolle vastauksen 14.8.2017. Jatkovalmistelun aikana esitystä on täydennetty vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain osalta. Tässä esityksessä sääntelyä on tarkennettu erityisesti niitä lainkohtia, joiden on selkeimmin havaittu edellyttävän tarkentamista.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki vakuutusten tarjoamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälän mukaan lakia sovelletaan vakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen. Kansainvälisen yksityisoikeuden säännösten ja periaatteiden mukaisella tavalla lakia sovelletaan vakuutusten tarjoamiseen Suomen alueella ja tarvittaessa ETA-alueella tai kolmannessa maassa. Lakiin ei sisälly yleistä alueellista soveltamisalaa koskevaa pykälää, vaan se ilmenee tarkemmin lain myöhemmistä pykälistä.

Direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin, jotka ovat sijoittautuneet tai haluavat sijoittautua johonkin jäsenvaltioon vakuutus- ja jälleenvakuutustuotteiden tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista varten. Pykälässä ei kuitenkaan yleisellä tasolla säädetä lain henkilöllisestä soveltamisalasta, vaan se ilmenee tarkemmin lain myöhemmistä pykälistä.

Voimassa olevan lain tapaan lakia sovelletaan vakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan välityksellä. Voimassa olevasta laista poiketen lakia sovelletaan lähtökohtaisesti myös vakuutuksenantajan vakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja tarjoamiseen. Lakia sovelletaan siten 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun vakuutuksenantajaan, 2 kohdassa tarkoitettuun vakuutusmeklariin, 3 kohdassa tarkoitettuun asiamieheen ja 5 kohdassa tarkoitettuun sivutoimiseen vakuutusedustajaan, joka sisältää sivutoimiset vakuutusmeklarit ja sivutoimiset asiamiehet. Lisäksi lain tiettyjä säännöksiä sovelletaan pienimuotoista vakuutusten tarjoamista harjoittaviin niin sanottuihin eräisiin sivutoimisiin vakuutusedustajiin, sen mukaan kuin 4 §:ssä tarkemmin säädetään. Vakuutuksenantajaa lukuun ottamatta muut tässä tarkoitettut toimijat voivat olla luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

Vakuutusten tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista koskevia säännöksiä sovelletaan pääosin myös jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen. Jälleenvakuutusten osalta soveltamisesta on kuitenkin tehty tiettyjä poikkeuksia, joista säädetään tarkemmin 3 §:n 1 momentissa ja vakuutussopimuslaissa. Jälleenvakuutustoiminnan harjoittamisen edellytyksistä säädetään myös muissa laeissa, erityisesti vakuutusyhtiölaissa ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa. Lisäksi lain soveltamisalan muista rajoituksista on säädetty 3 §:n 2 momentissa (suuret riskit) ja 4 §:ssä (eräät sivutoimiset vakuutusedustajat).

Lain 1 §:ssä pannaan täytäntöön direktiivin 1 artiklan 1 ja 2 kohta.

2 §. Vakuutusten tarjoaminen. Pykälän 1 momentissa määritellään laissa tarkoitettu vakuutusten tarjoaminen. Toimintaa pidetään vakuutusten tarjoamisena, jos toimija harjoittaa yhtä tai useampaa jäljempänä mainituista toimista. Vakuutusten tarjoamisella tarkoitetaan vakuutussopimuksen valmistelua sekä muita vakuutussopimuksen tekemiseen liittyviä valmistelevia toimenpiteitä. Vakuutussopimuksen tarjoamisella tarkoitetaan myös vakuutussopimusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antamista, josta direktiivissä käytetään käsitettä vakuutussopimusta koskeva neuvonta. Vakuutussopimusta koskeva

neuvonta voi koskea myös vakuutuksen myyntiä tai sijoitusvakuutukseen liittyvien sijoituskohteiden myyntiä. Vakuutuksen tarjoamisella tarkoitetaan myös vakuutus sopimusta koskevien muiden tietojen antamista.

Vakuutusten tarjoamisella tarkoitettaisiin lisäksi vakuutus sopimuksen tekemistä ja avustamista vakuutus sopimuksen hoitamisessa ja täyttämisessä. Erityisesti tämä koskisi korvaus vaatimuksen yhteydessä tapahtuvaa avustamista. Kuitenkaan esimerkiksi asianajajan tai luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan, joka vakuutuksenottajan antaman valtuutuksen nojalla tekee päätehtävänsä hoitamiseksi korvaushakemuksen oikeusturvavakuutusta koskevassa asiassa, ei katsota harjoittavan laissa tarkoitettua vakuutusten tarjoamista. Nämä harjoittavat pääasiallisesti muuta toimintaa kuin vakuutusten tarjoamista eikä toiminnan tarkoituksena ole auttaa asiakasta tekemään vakuutus- tai jälleenvakuutus sopimusta tai täyttämään tällainen sopimus. Vakuutuksenottajan avustajana toimiminen oikeudenkäynnissä sekä siihen välittömästi liittyvät tehtävät on erotettava lain soveltamisalaan kuuluvasta avustamisesta.

Vakuutusten tarjoaminen voi sisältää esimerkiksi asiakkaan vakuutustarpeen selvittämistä, vakuutus ratkaisujen esittelemistä ja vertailua sekä vakuutus sopimusta koskevan tarjouksen tekemisen. Direktiivissä tai laissa ei edellytetä, että verkkosivustoa tai muuta välinettä vakuutusten tarjoamiseen käyttävän henkilön ja vakuutuksenantajan tai asiakkaan välillä olisi nimenomainen asiamies- tai meklarisopimus. Vakuutusedustussuhde syntyy siten nykyistä helpommin ja selkeämmin sähköisten palveluiden välityksellä. Direktiivin mukaisesti vakuutusten tarjoamista koskevan määritelmän piiriin tulevat siten myös henkilöt, joiden liiketoiminta muodostuu:

-tietojen antamisesta yhdestä tai useammasta vakuutus sopimuksesta asiakkaan valitsemien kriteereiden perusteella verkkosivuston tai muun välineen avulla,

- vakuutusten asettamisesta paremmuusjärjestykseen, tai

- vakuutus sopimuksen hinnanalennuksen tarjoamisesta,

kun asiakas voi tehdä suoraan tai välillisesti vakuutus sopimuksen verkkosivuston tai muun välineen avulla.

Nykyistä selkeämmin säädetään, että verkkosivustoa tai muuta välinettä vakuutusten tarjoamiseen käyttävä henkilö saattaa tulla lain soveltamisalan piiriin kahden edellytyksen täyttyessä: Ensiksi henkilön verkkosivustolla tai muun välineen avulla vertaillaan tai markkinoidaan vakuutuksia, vakuutusedustuspalveluita tai vakuutuksentarjoajia vastiketta vastaan. Toiseksi verkkosivusto tai muu väline mahdollistaa vakuutus sopimuksen tekemisen suoraan tai välillisesti siten, että linkit mahdollistavat vakuutuksenottajan tietojen siirtymisen suoraan sopimuksentekoa koskevalle verkkosivulle. Lähtökohta on, että markkinointi verkkosivustolla tai muussa välineessä on vastikkeellista, jollei henkilö toisin näytä. Markkinoinnin kohteena olevasta vakuutuksentarjoajasta, vakuutuksesta tai vakuutusedustuspalvelusta riippuu, rinnastetaanko henkilö tällöin asiamieheksi vai vakuutusmeklariksi. Lain voimaantulon yhteydessä tällaista verkkosivustoa tai muuta välinettä käyttävien henkilöiden on perusteltua kiinnittää huomiota asianmukaisten asiamies- tai meklarisopimusten olemassaoloon. Vaihtoehtoisesti vakuutus sopimuksen teko- mahdollisuuksia on rajoitettava esimerkiksi siten, että sopimuksentekoa koskevan verkkosivun linkki poistetaan.

Laissa oleva määritelmä kattaa myös direktiivin mukaisen jälleenvakuutusten tarjoamisen. Ilman nimenomaista säännöstäkin määritelmä kattaa jälleenvakuutusyrityksen toiminnan myös silloin, kun jälleenvakuutusyritys harjoittaa tällaista toimintaa ilman jälleenvakuutusedustajaa.

Vakuutuksen tarjoamista koskevassa yleismääritelmässä ei edellytetä korvausta vastaan tapahtuvaa toimintaa, toisin kuin voimassa olevan lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettussa vakuutusedustuksen määritelmässä. Vakuutusmeklarin, asiamiehen ja sivutoimisen vakuutusedustajan määritelmässä vastiketta vastaan toimimista edellytetään kuitenkin jatkossakin.

Vakuutusten tarjoamista koskevista toimenpiteistä seuraa 6 §:n mukaisesti velvollisuus rekisteröityä Finanssivalvonnan ylläpitämään toimiluparekisteriin tai vakuutusedustajarekisteriin. Poikkeuksena tästä on vain 4 §:ssä tarkoitettu pienimuotoinen, eräänä sivutoimimena pidettävä vakuutusedustaja, johon lakia ei lähtökohtaisesti sovelleta. Vakuutusten tarjoamista saa harjoittaa rekisteröity luonnollinen henkilö sekä oikeushenkilö ja sen palveluksessa oleva luonnollinen henkilö. Tästä seuraa, ettei vakuutuksentarjoaja saa rekisteröintivelvoitteen vastaisesti siirtää vakuutusten tarjoamiseksi katsottavia tehtäviään rekisteröimättömän tahon hoidettavaksi.

Momentissa pannaan täytäntöön direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 1 ja 2 alakohta.

Pykälän 2 momentissa säädetään vakuutusten tarjoamisen määritelmään liittyvistä poikkeuksista. Momentin 1 kohdan mukaan vakuutusten tarjoamisena ei pidetä vakuutusta koskevien tietojen antamista satunnaisesti muun liike- tai ammattitoiminnan yhteydessä, jos toiminnan tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään tai soveltamaan vakuutus sopimusta. Säännös kattaa tilanteet, joissa muuna liikkeen- tai ammatinharjoittajana oleva tietojen antaja ei toteuta lainkaan muita toimenpiteitä auttaakseen asiakasta vakuutus sopimuksen tekemisessä tai soveltamisessa tai, vaikka vähäisiä muita toimenpiteitä tehtäisiin, niiden tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään tai soveltamaan vakuutus sopimusta. Säännöstä sovelletaan vakuutus- ja jälleenvakuutus sopimuksiin. Tällaisia tietoja saattavat antaa esimerkiksi tilintarkastajat, veroneuvojat sekä asianajajat ja luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat. Säännös vastaa pääosin vakuutusedustuksesta annetun lain 1 §:n 3 momentin 2 kohtaa. Kohdassa pannaan täytäntöön direktiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohta.

Momentin 2 kohdan mukaan vakuutusten tarjoamisena ei pidetä vakuutuksenantajan ammattimaista korvaushakemusten hallinnointia taikka vakuutuksenantajan tai mahdollisen muun toimijan tekemää vahingon selvittelyä ja asiantuntija-arvion tekemistä korvausasiasta. Säännös vastaa pääosin vakuutusedustuksesta annetun lain 1 §:n 3 momentin 3 kohtaa. Kohdassa pannaan täytäntöön direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohta.

Momentin 3 kohdassa säädetään uutena poikkeuksena, että vakuutusten tarjoamisena ei pidetä yhteisö- ja kuluttajaneuvontaa muun kuin vakuutuksentarjoajan tai erään sivutoimisen vakuutusedustajan toimesta. Direktiivissä ei ole asiasta nimenomaista säännöstä, mutta direktiivin johdanto-osan 12 kappaleen mukaan direktiivin soveltamisen keskeinen ehto on se, voidaanko vakuutus sopimus tehdä suoraan tai välillisesti. Kappaleen mukaan direktiiviä ei olisi sovellettava sellaisiin viranomaisten tai kuluttajajärjestöjen hallinnoimiin verkkosivustoihin, joiden tarkoituksena ei ole sopimuksen tekeminen vaan joilla ainoastaan vertaillaan markkinoilla saatavilla olevia vakuutus tuotteita. Selkeyden vuoksi ehdotetaan, että kansallisessa laissa asiasta säädetään nimenomaisesti. Direktiivin johdanto-osan 13 kappaleen mukaan direktiiviä ei myöskään olisi sovellettava pelkkään esittelemistoimintaan, jossa vakuutus- tai jälleenvakuutusedustajille tai -yrityksille annetaan tietoja mahdollisista

vakuutuksenottajista tai mahdollisille vakuutuksenottajille annetaan tietoja vakuutus- tai jälleenvakuutustuotteista, -edustajista tai -yrityksistä. Kyse on sellaisten yleisluontoisten tietojen antamisesta, joilla ei varsinaisesti tavoitella vakuutus sopimusten tekemistä, vaan vakuutuksen tekeminen perustuisi vakuutuksenottajien ja vakuutuksentarjoajien välisiin neuvotteluihin. Lisäksi edellytetään, että tietojen antaja ei toteuta muita toimia auttaakseen asiakasta vakuutus- tai jälleenvakuutus sopimuksen tekemisessä. Momentin 3 kohdassa pannaan täytäntöön direktiivin 2 artiklan 2 kohdan c ja d alakohta.

3 §. Jälleenvakuutuksia ja suurten riskien vakuuttamista koskeva soveltamisalan raja. Pykälän tarkoituksena on selvittää koota yhteen, mitä säännöksiä ei sovelleta jälleenvakuutuksen ja suurien riskien vakuutusten tarjoamiseen. Ensivakuutuksen lisäksi vakuutusten tarjoamisesta annettu direktiivi koskee tietyiltä osin jälleenvakuutukseen ja suuriin riskeihin liittyvää vahinkovakuutusten tarjoamista. Direktiivissä ei kuitenkaan ole johdonmukaisesti tai kokonaisvaltaisesti lueteltu niitä artikloita, joita ei sovelleta jälleenvakuutuksiin tai suurien riskien vakuutussopimuksiin. Jälleenvakuutus sopimuksen ja suurien riskien vakuutussopimuksen molemmat sopimus osapuolet ovat ammattimaisia toimijoita, joten kaikkia vakuutuksenottajaa suojaavia säännöksiä ei ole tarpeellista soveltaa niihin.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltavaksi säännökset, joita ei sovelleta jälleenvakuutusten tarjoamiseen. Näitä ovat 4, 32—60, 74, 75 ja 78 §. Pienimuotoista ja rajoitettua vakuutusten tarjoamista koskeva 4 § ei sovelleta luonteensa puolesta jälleenvakuutukseen. Pääasiassa viitatuissa säännöksissä säädetään jälleenvakuutuksen tarjoajan tiedonantovelvollisuudesta sekä menettelytavoista asiakasta taikka valvontaviranomaista eli Finanssivalvontaa kohtaan. Lisäksi mainitut säännökset koskisivat muun muassa asiakasvarojen erillään pitoa ja eräiltä osin vahingonkorvaus vastuuta. Lakia ei myöskään sovelleta Euroopan talousalueen ulkopuolella sijaitsevasta valtiosta käsin Suomeen harjoitettavaan vakuutusten tarjoamiseen, jos toiminta koskee ainoastaan jälleenvakuutusta ja toimintaa valvotaan kolmannessa maassa vähintään tämän lain vaatimuksia vastaavalla tai siihen rinnastettavalla tavalla.

Kotimaisessa vakuutuslainsäädännössä ei ole pidetty tähän mennessä tarpeellisena säädellä jälleenvakuutustoimintaa ensivakuutustoimintaa vastaavasti. Jälleenvakuutustoimintaa ovat koskeneet yleiset sopimusoikeuden säännökset ja periaatteet sekä elinkeinonharjoittamista muutoin koskevat säännökset. Jälleenvakuutussuhde ei suoraan kosketa tavallista vakuutusasiakasta, eikä jälleenvakuutussopimuksessa vakuutuksenottajana olevan vakuutusyrityksen ole katsottu olevan tässä suhteessa erityisen suojan tarpeessa. Siten jälleenvakuutusta koskeva vakuutusten tarjoaminen jätetään momentissa säädetyllä tavalla lain soveltamisalan ulkopuolelle, koska se sallitaan direktiivissä.

Vastaavasti pykälän 2 momentissa ehdotetaan lueteltavaksi säännökset, joita ei sovelleta suurien riskien vakuutusten tarjoamiseen. Näitä ovat 4, 32, 33, 36—38 §, 39 §:n 2 momentti, 42 ja 43 §, 57 §:n 2 momentti ja 78 §. Pienimuotoista ja rajoitettua vakuutusten tarjoamista koskeva 4 § ei sovelleta luonteensa puolesta suurien riskien vakuuttamiseen. Pääasiassa viitatuissa säännöksissä säädetään vakuutuksentarjoajan tiedonantovelvollisuudesta ja tuotehallintavaatimuksista.

Säännös perustuu direktiivin 22 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohtaan, jonka mukaan 18, 19 ja 20 artiklassa tarkoitettuja tietoja ei tarvitse antaa silloin, kun vakuutusten tarjoajan toiminta on vakuutusten tarjoamista suurten riskien varalta. Direktiivin 25 artiklan 4 kohdan mukaan myöskään tuotehallintavaatimuksia ei sovelleta suurten riskien vakuuttamiseen.

4 §. *Eräitä sivutoimisia vakuutusedustajia koskeva soveltamisalan raja.* Pykälässä säädetään useiden lain säännösten soveltamatta jättämisestä koskien sellaisia toimijoita,

- joiden pääasiallinen ammatillinen toiminta on muu kuin vakuutusten tarjoaminen ja
- jotka harjoittavat pienimuotoista ja vakuutuslajeiltaan hyvin rajattua vakuutusten tarjoamista.

Käytännössä kyse on aina ensivakuutusten tarjoamisesta. Pykälässä tarkoitettut niin sanotut eräät sivutoimiset vakuutusedustajat, joihin lain säännöksiä ei pääsääntöisesti sovelleta, on erotettava tavanomaisista sivutoimisista vakuutusedustajista, joihin lakia sovelletaan lähtökohtaisesti kokonaan.

Pykälän 1 momentissa säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä lakia sovelletaan eräisiin sivutoimisiin vakuutusedustajiin 2 momentissa säädettyine rajoituksineen. Eräät sivutoimiset vakuutusedustajat voivat tarjota vain vakuutuksia, jotka täyttävät kaikki kolme momentissa tarkoitettua ehtoa. Ensiksi edellytetään, että vakuutus sopimuksesta maksetut vakuutusmaksut ovat suuruudeltaan vuoden pituisen ajan perusteella suhteellisesti pro rata -perusteella laskettuna enintään 600 euroa. Vaihtoehtoisesti jos momentin 3 kohdassa tarkoitettun matkan tai muun palvelun kesto on enintään kolme kuukautta, vakuutusmaksu on enintään 200 euroa jokaiselta vakuutetulta henkilöltä. Viimeksi mainittu määrä on kiinteä. Kohdassa pannaan täytäntöön direktiivin 1 artiklan 3 kohdan b ja c alakohta.

Toiseksi edellytetään, että vakuutus liittyy täydentävänä kyseisen erään sivutoimisen vakuutusedustajan myymään tavaraan tai toimittamaan palveluun. Ehto vastaa sisällöltään direktiivin 1 artiklan 3 kohdan a alakohdan johdantokappaletta.

Kolmanneksi edellytetään, että vakuutus kattaa ainoastaan tavaran viallisuuteen, katoamiseen tai rikkoutumiseen taikka toimitetun palvelun käyttämättä jäämiseen tai varattuun matkaan liittyvän riskin. Säännöksessä rikkoutuminen tarkoittaa tavaran ja matkatavaran rikkoutumisen (engl. breakdown) lisäksi myös vahingoittumista osittain (engl. damage). Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 1 artiklan 3 kohdan a alakohdan i ja ii alakohtaa. Säännös on kuitenkin direktiivin alakohtia laajempi siltä osin, kuin säännöksessä on kyse tavaran viallisuudesta. Samoin ehdotettu matkatavaran rikkoutuminen on laajempi kuin direktiivissä, joka kattaa vahingoittumisen osittain mutta ei rikkoutumista. Säännöksessä on kyse tavaran tai palvelun tarjoajan toimittamaan hyödykkeeseen liittyvän riskin vakuuttamisesta.

Sivutoimisen vakuutusedustajan määritelmästä seuraa, että vakuutus sopimus ei pääsääntöisesti saa koskea henkivakuutusta eikä vastuuvakuutusta. Vakuutus sopimus saa kuitenkin koskea henki- ja vastuuvakuutusturvaa, jos ne ovat liitännäisiä pääasialliseen vakuutusturvaan nähden silloin, kun kyseessä on varattuun matkaan liittyvä riski. Liitännäisessä matkaturvassa voi olla kyseessä esimerkiksi matkatavaroiden vahingoittuminen tai katoaminen ja kyseiseltä tarjoajalta varattuun matkaan liittyvä muu riski.

Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävää pykälässä tarkoitettua sivutoimista ja pienimuotoista vakuutusten tarjoamista harjoittavat käytännössä yleensä esimerkiksi matkatoimistot, silmälasikauppiat ja matkapuhelin- ja kodinkoneliikkeet, jos ne oheispalvelunaan myyvät tuotteisiinsa tai palveluihinsa liittyviä vakuutuksia. Sen sijaan lakia sovelletaan autoliikkeiden toimintaan, koska ne myyvät liikennevakuutuksia, jotka Solvenssi II -direktiivin mukaan ovat moottoriajoneuvoihin liittyviä vastuuvakuutuksia. Autoliikkeet täyttävät yleensä tavanomaisen sivutoimisen vakuutusedustajan määritelmän tunnusmerkit.

On käytännössä mahdollista, että pykälän edellytykset täyttävien vakuutusten lisäksi tarjotaan myös sellaisia vakuutuksia, jotka eivät täytä kaikkia pykälän edellytyksiä. Nykyisin tarjotaan esimerkiksi myös sellaisia matkavakuutuksia, jotka hinnaltaan eivät täytä kaikkia 1 momentin edellytyksiä. Ne on tarkoitettu lähinnä kalliiden matkapakettien ostajien lisäsuojaksi, ja niiden kattavuus on tavanomaisia matkavakuutuksia laajempi esimerkiksi peruutusturvan osalta. Pykälän 1 momentin edellytykset täyttämättömien vakuutusten myynti voi olla pientä lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien vakuutusten myyntiin verrattuna. Tällöinkin tällaisia vakuutuksia tarjoavan yhtiön, yrityksen tai edustajan katsotaan olevan tavanomainen sivutoiminen vakuutusedustaja ja kyseiseen yhtiöön, yritykseen tai edustajaan sovelletaan sivutoimista vakuutusedustajaa koskevia säännöksiä, kuten rekisteröintivelvollisuutta, toiminnan järjestämistä sekä selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksia koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa luetellaan säännökset, joita sovelletaan eräisiin sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Sovellettavia säännöksiä ovat vain lain 6, 30, 32—35, 40 ja 41 §, 78 §:n 2 momentti ja 79—81 §. Erään sivutoimisen asiamiehen toimintaan sovelletaan vakuutuslakia. Erityisesti on otettava huomioon, että 6 §:n säännöksen nojalla eräillä sivutoimisilla vakuutusedustajilla ei ole velvollisuutta rekisteröityä Finanssivalvonnan vakuutusedustajarekisteriin. Säännökset perustuvat direktiivin 1 artiklan 4 kohdassa säädettyihin vaatimuksiin.

Lain lähtökohta on, että pykälässä tarkoitetut sivutoimiset vakuutusedustajat vastaavat osaltaan laissa säädettyjen vaatimusten täyttämisestä. Pykälän 3 momentin nojalla vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on huolehdittava, että 2 momentissa säädetty vaatimukset täytetään, jos vakuutusten tarjoamista harjoitetaan pykälässä tarkoitetun erään sivutoimisen vakuutusedustajan avulla (direktiivin 1 artiklan 4 kohta). Säännös on selventävä. Vakuutuksenantaja vastaa kuitenkin kaikissa tilanteissa vastaa siitä, että vakuutuksenottaja saa vakuutuksesta vakuutuslain mukaiset ennakkotiedot. Vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on toimitettava käyttämilleen erälle sivutoimisille vakuutusedustajille tiedot, jotka asiakkaalle on annettava ennen vakuutuslain mukaisen tekemistä. Ennen vakuutuslain mukaisen tekemistä asiakkaalle on lisäksi annettava vahinkovakuutusta koskeva vakiomuotoinen asiakirja. Vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on huolehdittava tarvittaessa myös koulutuksesta tai toimitettava muulla soveltuvalla menetelmällä tiedot vakuutuksesta käyttämiensä eräiden sivutoimisten vakuutusedustajien saataville. Jos eräs sivutoiminen vakuutusedustaja laiminlyö laissa säädetty velvollisuudet, vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on arvioitava, voidaanko erään sivutoimisen vakuutusedustajan palveluita enää käyttää. Tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin vaatimusten täyttämiseksi tai sopimuksen lopettamiseksi.

5 §. Määritelmät. Pykälässä määritellään keskeiset laissa käytetyt käsitteet. Vakuutusten tarjoamisesta annetussa direktiivissä määritelmiä on lukumääräisesti enemmän kuin vakuutusedustuksesta annetussa direktiivissä. Kokonaan uusia määritelmiä ovat sivutoimisen vakuutusedustajan, vastikkeen, sivuliikkeen ja läheisten sidosten määritelmät. Kansalliseen lakiin ehdotetaan lisättäväksi näiden ohella myös eräitä määritelmiä, jotka ovat olleet jo vakuutusedustuksesta annetussa direktiivissä mutta eivät kansallisessa laissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa vakuutuksenantajalla tarkoitetaan vakuutusyhtiötä, lukuun ottamatta työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa tarkoitettua työeläkevakuutusyhtiötä. Vakuutuksenantajalla tarkoitetaan myös jälleenvakuutusyhtiötä, ulkomaista vakuutusyhtiötä sekä vakuutusyhdistystä viitaten näitä koskevien erityislakien määritelmiin. Säännöksessä tarkoitettu vakuutusyhtiö ja jälleenvakuutusyhtiö vastaavat Solvenssi II -direktiivin vakuutusyrityksen ja jälleenvakuutusyrityksen määritelmiä. Säännöksessä on otettu huomioon myös Suomessa rekisteröidyt vakuutusyhdistykset sekä ulkomaiset ensi- ja jälleen-

vakuutusyritykset. Säännöksessä pannaan täytäntöön direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 6 ja 7 alakohta.

Momentin 2 kohdan mukaan vakuutusmeklarilla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole vakuutuksenantaja tai sen työntekijä ja joka vastiketta vastaan alkaa harjoittaa tai harjoittaa ensivakuutusten tarjoamista muun asiakkaan kuin ensivakuutuksenantajan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella taikka alkaa harjoittaa tai harjoittaa vastiketta vastaan jälleenvakuutuksen tarjoamista. Vakuutusmeklarin määritelmä on kansallinen. Sen kautta tehdään ero vakuutusmeklaritoiminnan ja asiamiestoiminnan välillä niin, ettei sama henkilö voi toimia molemmissa rooleissa. Vakuutusten tarjoamista on käsitelty edellä 2 §:ssä.

Kansallisessa määritelmässä on otettu huomioon direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdasta ilmenevät seikat, jotka koskevat ensivakuutusten tarjoamista harjoittavaa vakuutusedustajaa. Direktiivin määritelmän mukaan vakuutusedustajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole vakuutus- tai jälleenvakuutusyritys tai sen työntekijä eikä sivutoiminen vakuutusedustaja ja joka korvausta vastaan aloittaa vakuutusten tarjoamisen tai harjoittaa sitä. Kansallisessa määritelmässä on otettu huomioon myös direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 5 alakohdasta ilmenevät seikat, jotka koskevat jälleenvakuutusten tarjoamista harjoittavaa vakuutusedustajaa. Direktiivin määritelmän mukaan jälleenvakuutusedustajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole jälleenvakuutusyritys tai sen työntekijä ja joka korvausta vastaan aloittaa jälleenvakuutusten tarjoamisen tai harjoittaa sitä.

Kuten voimassa olevassa laissa, ehdotuksessa vakuutusmeklari määritellään toimeksiantosopimussuhteen avulla. Käytännössä vakuutusmeklarin toimeksiantajana on vakuutuksenottaja tai muutoin vakuutusmeklarin palveluita tarvitseva henkilö. Vakuutusmeklari edustaa asiakastaan ja tämän valtuuttamana esimerkiksi asioi vakuutuksenantajan kanssa.

Vakuutusmeklarin rekisteröinnin ja toiminnan keskeisenä edellytyksenä on 8 §:n 1 momentin 1 kohdan ja 2 momentin mukaisesti, että vakuutusmeklari ei ole vakuutuksenantajaan sellaisessa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan. Sijoitusvakuutusta tarjottaessa eturistiriidoista säädetään lisäksi erikseen lain 6 luvussa. Ensivakuutusta harjoittava vakuutuksenantaja ei saa olla vakuutusmeklarin toimeksiantajana. Koska vakuutusmeklarille toimeksiannon antava asiakas on määritelmän mukaan muu taho kuin ensivakuutusta harjoittava vakuutuksenantaja, jälleenvakuutusta harjoittava vakuutuksenantaja sen sijaan voi kuitenkin olla vakuutusmeklarin toimeksiantaja. Mahdollisuus tehdä toimeksiantosopimus jälleenvakuutusta harjoittavan vakuutuksenantajan kanssa on tarpeen, jotta vakuutusmeklareiden toimintamahdollisuuksia ei tarpeettomasti rajoitettaisi.

Vakuutusmeklarin määritelmä vastaa pääosin vakuutusedustuksesta annetun lain 3 §:n 2 kohtaa.

Momentin 3 kohdassa määritellään asiamies luonnolliseksi henkilöksi tai oikeushenkilöksi, joka ei ole vakuutuksenantaja tai sen työntekijä ja joka vastiketta vastaan alkaa harjoittaa tai harjoittaa vakuutusten tarjoamista vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Asiamiehellä tarkoitetaan myös luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole jälleenvakuutusta itse harjoittava vakuutuksenantaja tai sen työntekijä ja joka vastiketta vastaan aloittaa jälleenvakuutusten tarjoamisen tai harjoittaa sitä jälleenvakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Asiamiehen määritelmä on kansallinen. Sen kautta tehdään ero vakuutusmeklaritoiminnan ja asiamiestoiminnan välillä niin, ettei sama henkilö voi toimia

molemmissa rooleissa. Ehdotettu määritelmä sisältää myös jälleenvakuuttamista koskevan asiamiestoiminnan.

Asiamies saa toimia yhden tai useamman vakuutuksenantajan asiamiehenä. Asiamies edustaa aina vakuutuksenantajaa. Asiamiehellä on oltava voimassa oleva, vakuutuksenantajan kanssa tehty asiamiessopimus, jonka mukaan asiamies toimii vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla.

Kuten vakuutusmeklarin määritelmässä myös asiamiehen määritelmässä on otettu huomioon direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 3 ja 5 alakohdan säännökset. Määritelmää on tulkittava siten, että ensivakuutusyritys saa toimia jälleenvakuutusyrityksen asiamiehenä. Asiamiehen määritelmä vastaa pääosin voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 3 §:n 1 kohtaa.

Momentin 4 kohdan mukaan vakuutusedustajalla tarkoitetaan vakuutusmeklaria ja asiamiestä. Direktiivissä on vakuutusedustajan määritelmä, mutta direktiivissä vakuutusedustajia ei ole jaettu vakuutusmeklareihin ja asiamiehiin. Direktiivin mukainen vakuutusedustajan määritelmä kattaa suomalaisessa lainsäädännössä sekä vakuutusmeklarit että asiamiehet. Suomessa rekisteröity, direktiivissä tarkoitettu vakuutusedustaja on joko vakuutusmeklari tai asiamies. Suomessa rekisteröity vakuutusedustaja ei saa toimia samanaikaisesti sekä asiamiehenä että vakuutusmeklarina.

Vakuutusedustajan määritelmä perustuu direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 3 ja 5 alakohtaan. Tältä osin vakuutusedustajan määritelmän sisällölliset seikat ilmenevät edellä 2 ja 3 kohdan vakuutusmeklarin ja asiamiehen määritelmistä. Ehdotettu vakuutusedustajan määritelmä sisältää myös jälleenvakuuttamista koskevan vakuutusmeklari- ja asiamiestoiminnan. Vakuutusedustajan määritelmä vastaa pääosin voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 3 §:n 3 kohtaa.

Lain selkeyden vuoksi ja tulkintaongelmien välttämiseksi on otettava huomioon, että laissa vakuutusedustajilla tarkoitetaan muita kuin sivutoimisia vakuutusedustajia ja eräitä sivutoimisia vakuutusedustajia. Asiasta säädetään jäljempänä pykälän 2 momentissa.

Momentin 5 kohdassa määritellään sivutoiminen vakuutusedustaja. Määritelmä on uusi. Sen avulla nykyiset vakuutusedustajat jaetaan uudessa laissa päätoimisiin ja sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Säännöksen nojalla luottolaitostoinnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettu luottolaitos tai sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettu sijoituspalveluyritys ei voi olla tässä laissa tarkoitettu sivutoiminen vakuutusedustaja. Sivutoiminen vakuutusedustaja ei voi myöskään olla mainittuja rahoituslaitoksia vastaava ETA-valtion rahoituslaitos. Edellä mainittuja rahoituslaitoksia lukuun ottamatta sivutoimisella vakuutusedustajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä,

- jonka pääasiallinen ammatillinen toiminta on muu kuin vakuutusten tarjoaminen ja

- joka alkaa tarjota tai tarjoaa sivutoimisesti vastiketta vastaan ainoastaan vakuutuksia, jotka liittyvät täydentävinä tavaraan tai palveluun. Lisäksi edellytetään, että tällaiset vakuutukset eivät kata henkivakuutus- tai vastuuriskejä, paitsi jos tämä vakuutusturva täydentää vakuutusedustajan pääasiallisen ammatillisen toiminnan yhteydessä tarjoamaa tavaraa tai palvelua.

Sivutoimisena vakuutusedustajana pidetään sellaista toimijaa, joka täyttää kaikki mainitut edellytykset. Säännös vastaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 4 alakohtaa.

Laissa käytetään eräissä säännöksissä sivutoimisen vakuutusmeklarin käsitettä. Tällä tarkoitetaan 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa sivutoimisesti harjoittavaa edustajaa. Lisäksi laissa käytetään eräissä säännöksissä sivutoimisen asiamiehen käsitettä. Tällä tarkoitetaan puolestaan 3 kohdassa tarkoitettua toimintaa sivutoimisesti harjoittavaa edustajaa.

Momentin 6 kohdassa vakuutuksentarjoajaksi määritellään vakuutuksenantaja, vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja. Säännös vastaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 8 alakohtaa.

Momentin 7 kohdassa vakuutusten tarjoamiseen osallistuvaksi henkilöksi määritellään vakuutuksenantajalla, vakuutusedustajalla tai sivutoimisella vakuutusedustajalla työskentelevä vakuutusten tarjoamiseen suoraan osallistuva luonnollinen henkilö. Määritelmän kannalta ei ole merkitystä, millaiseen toimeksiantosuhteeseen tai asemaan työskentely perustuu. Määritelmä voi kattaa esimerkiksi vakuutuksentarjoajan johdossa olevan henkilön, työsuhteessa olevan henkilön ja vuokratyösuhteisen henkilön. Vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvalla luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka asiakkaan toimeksiannon hoitamiseen tai muutoin asiakassuhteen hoitoon liittyvät tehtävät edellyttävät vakuutusten tuntemusta. Määritelmä on kansallinen.

Momentin 8 kohdassa vastikkeeksi määritellään palkka, palkkio tai muu taloudellinen etu. Säännöksessä muulla taloudellisella edulla tarkoitetaan provisioita, veloituksia, muita maksuja, kaikenlaisia taloudellisia hyötyjä, muita rahallisia tai varallisuusarvoisia tai muunlaisia etuja tai kannustimia, joita tarjotaan tai annetaan vakuutusten tarjoamista harjoitettaessa. Laissa käytetään direktiivin korvaus-käsitteen sijaan vastike-käsitettä, joka erottuu paremmin vakuutuskorvaus-käsitteestä. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 9 alakohtaa.

Määritelmä liittyy läheisesti direktiivin 19 artiklan 1 kohdan e alakohdan i—iv alakohtaan, jossa jaotellaan direktiivissä tarkoitettu korvaus palkkioon eli asiakkaan suoraan maksamaan korvaukseen, provisioon eli vakuutusmaksuun sisältyvään korvaukseen ja muun tyyppiseen korvaukseen, mukaan lukien kaikenlainen taloudellinen hyöty, joka tarjotaan tai annetaan vakuutus sopimukseen liittyen, sekä näiden kaikkien yhdistelmään.

Momentin 9 kohdassa pysyvällä tavalla tarkoitetaan tapaa, jolla asiakas voi tallentaa ja toisintaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja muuttumattomina siten, että ne ovat saatavilla myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan. Pysyvää tapaa määriteltäessä tulee ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen tulkinta, että tietyt internetsivustot on luokiteltava pysyviksi välineiksi, kun käyttäjä voi internetsivuston kautta tallentaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja siten, että tiedot ovat helposti saatavilla myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan ja ne voidaan tulostaa muuttumattomina. Lisäksi palveluntarjoajan tai muun ylläpitäjän, jonka tehtäväksi kyseisen sivuston hallinta on annettu, on oltava mahdollista muuttaa sivuston sisältöä yksipuolisesti (Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-375/15 BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG vastaan Verein für Konsumenteninformation, annettu 25.2.2017, kohdat 40—44). Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 18 alakohtaa.

Momentin 10 kohdan nojalla ETA-valtioksi määritellään Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio. Säännös on kansallinen.

Momentin 11 kohdan mukaan kolmannella maalla tarkoitetaan muuta kuin ETA-valtiota. Säännös on kansallinen.

Momentin 12 kohdassa määritellään sijoitusvakuutus. Määritelmä perustuu henkivakuutus-käsitteeseen, joka sisältää vakiintuneesti vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 13—20 §:ssä tarkoitetut vakuutukset. Ehdotettu sijoitusvakuutuksen määritelmä ei kuitenkaan koske tiettyjä henkivakuutuksena pidettyjä vakuutuksia.

Sijoitusvakuutuksen määritelmä sisältää direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohdassa tarkoitetut vakuutusmuotoiset sijoitustuotteet, jotka määritellään momentin 21 kohdassa, sekä lisäksi mainitussa alakohdassa tarkoitetut suomalaiset yksilölliset eläkevakuutukset. Vastaavasti kuin direktiivin mukaan sijoitusvakuutuksina ei pidettäisi sellaisia henkivakuutuksia, jonka mukaiset etuudet maksetaan ainoastaan kuoleman sattuessa taikka loukkaantumisesta, sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi. Sijoitusvakuutuksena ei myöskään pidettäisi ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY tai Solvenssi II -direktiivin soveltamisalaan kuuluvia virallisesti tunnustettuja ammatillisia lisäeläkejärjestelmiä eikä muita ryhmävakuutuksena pidettäviä eläkevakuutuksia.

Laissa olevassa sijoitusvakuutuksen määritelmässä on otettu hiljaisesti huomioon direktiivin vakuutusmuotoisen sijoitusvakuutuksen määritelmästä ilmenevä seikka, että käytännössä kaikkiin Suomessa tarjottaviin sijoitusvakuutuksiin eli eläkevakuutuksiin ja muihin säästöhenkivakuutuksiin sisältyy maturiteetti- tai takaisinostoarvo sekä elementti, jossa markkinoiden vaihtelu vaikuttaa suoraan tai välillisesti koko maturiteetti- tai takaisinostoarvoon tai sen osaan. Lisäksi määritelmän ulkopuolelle suljetaan momentin 21 kohdan a, b ja d alakohtaa vastaavat vakuutukset. Sen sijaan momentin 21 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitetut vakuutukset sisältyvät laissa olevan sijoitusvakuutuksen määritelmään.

Säännös on kansallinen, ja se vastaa 5. lakiehdotukseen sisältyvää sijoitusvakuutuksen määritelmää.

Momentin 13 kohdan nojalla ammattimaiseksi asiakkaaksi määritellään sijoituspalvelulain 1 luvun 18 §:ssä tarkoitettu ammattimainen asiakas. Säännös on tarpeen, koska lain kaikkia tiedonantoa koskevia säännöksiä ei sovelleta ammattimaiseen asiakkaaseen.

Momentin 14 kohdan mukaan läheisillä sidoksilla tarkoitetaan vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua merkittävää sidonnaisuutta. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 13 alakohdassa viitataan Solvenssi II -direktiivin 13 artiklan 17 alakohdassa määriteltyihin läheisiin sidoksiin, mikä on pantu täytäntöön vakuutusyhtiölain mainitussa pykälässä. Vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:n mukaan merkittävä sidonnaisuus syntyy, jos luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö suoraan tai välillisesti omistaa vähintään 20 prosenttia äänivallasta, osakepääomasta tai siihen rinnastettavista oman pääoman eristä taikka hänellä on oikeus suoraan tai välillisesti nimittää tai erottaa vähintään yksi viidesosa jonkin oikeushenkilön hallituksen tai siihen verrattavan toimielimen jäsenistä taikka sellaisen toimielimen jäsenistä, jolla on tämä oikeus, ja nimittämis- tai erottamisoikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin edellä tarkoitettu äänimäärä. Merkittävä sidonnaisuus voi syntyä myös kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun määräysvallan kautta.

Momentin 15 kohdan nojalla kotijäsenvaltiolla tarkoitetaan ETA-valtiota, jossa vakuutusedustajana toimivalla luonnollisella henkilöllä on asuinpaikka, tai ETA-valtiota, jossa vakuutusedustajana toimivan oikeushenkilön sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee, tai, jos sillä ei kansallisen lainsäädännön mukaan ole sääntömääräistä kotipaikkaa, ETA-valtiota, jossa sen keskushallinto sijaitsee. Määritelmä sisältää lain systematiikan mukaisesti myös jälleenvakuutusedustajan. Määritelmä sisältää myös sivutoimisen vakuutusedustajan. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 10 alakohtaa.

Momentin 16 kohdan mukaan vastaanottavalla jäsenvaltiolla tarkoitetaan ETA-valtiota, joka ei ole vakuutusedustajan kotijäsenvaltio ja jossa vakuutusedustajalla on pysyvä liikepaikka tai toimipaikka tai jossa vakuutusedustaja tarjoaa vakuutuksia. Määritelmä sisältää lain systematiikan mukaisesti myös jälleenvakuutusedustajan. Määritelmä sisältää myös sivutoimisen vakuutusedustajan. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 11 alakohtaa.

Momentin 17 kohdan mukaan sivuliikkeellä tarkoitetaan vakuutusedustajan asioimistoa tai sivuliikettä, joka sijaitsee muun ETA-valtion kuin vakuutusedustajan kotijäsenvaltion alueella. Määritelmä sisältää lain systematiikan mukaisesti myös jälleenvakuutusedustajan. Määritelmä sisältää myös sivutoimisen vakuutusedustajan. Säännös vastaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 12 alakohtaa.

Momentin 18 kohdan nojalla suureksi riskiksi määritellään vakuutusyhtiölain 31 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu suuri riski. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 16 alakohdassa viitataan Solvenssi II -direktiivin 13 artiklan 27 alakohdassa määriteltyihin suuriin riskeihin, jotka on määritelty vakuutusyhtiölain mainitussa säännöksessä. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 16 alakohtaa.

Momentin 19 kohdan nojalla direktiivillä tarkoitetaan vakuutusten tarjoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2016/97/EU. Säännös on kansallinen.

Momentin 20 kohdan nojalla Solvenssi II -direktiivillä tarkoitetaan vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2009/138/EY (Solvenssi II). Säännös on kansallinen.

Momentin 21 kohdassa määritellään vakuutusmuotoinen sijoitustuote. Laissa käytetään pääosin edellä 12 kohdassa tarkoitettua sijoitusvakuutus-käsitettä. Vakuutusmuotoinen sijoitustuote määritellään kuitenkin laissa, koska sitä käytetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa, mutta sitä ei määritellä mainitussa asetuksessa.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohdan mukaisesti vakuutusmuotoisella sijoitustuotteella tarkoitetaan vakuutustuotetta, johon sisältyy maturiteetti- tai takaisinostoarvo ja jossa markkinoiden vaihtelu vaikuttaa suoraan tai välillisesti koko maturiteetti- tai takaisinostoarvoon tai sen osaan, lukuun ottamatta seuraavia vakuutustuotteita:

- a) Solvenssi II -direktiivin 2009/138/EY liitteessä I (vahinkovakuutusluokat) luetellut vahinkovakuutustuotteet;
- b) henkivakuutussopimukset, jos sopimuksen mukaiset etuudet maksetaan ainoastaan kuoleman sattuessa tai loukkaantumisesta, sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi;
- c) eläketuotteet, joiden pääasialliseksi tarkoitukseksi katsotaan kansallisen lainsäädännön nojalla tulojen tarjoaminen sijoittajalle eläkkeelläoloaikana ja jotka antavat sijoittajalle oikeuden tiettyihin etuuksiin;

d) virallisesti tunnustetut ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY tai Solvenssi II -direktiivin 2009/138/EY soveltamisalaan kuuluvat ammatilliset lisäeläkejärjestelmät;

e) yksilölliset eläketuotteet, joiden osalta kansallisessa lainsäädännössä vaaditaan työnantajan rahoitusosuutta ja joissa työnantaja tai työntekijä ei voi valita eläketuotetta tai eläketuotteen tarjoajaa.

Säännös vastaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädetään 1 momentin 2 ja 3 kohtaa täydentävä säännös siitä, että päätoimisesti ensivakuutusten tarjoamista harjoittava vakuutusmeklari tai asiamies ei voi määritelmällisesti olla 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu sivutoiminen vakuutusedustaja. Tämä seuraa jo siitä, että vakuutusedustajan pääasiallinen ammatillinen toiminta on vakuutusten tarjoaminen, kun taas sivutoimisen vakuutusedustajan pääasiallinen ammatillinen toiminta on jokin muu kuin vakuutusten tarjoaminen. Säännös on lähinnä lakitekninen, ja sillä pyritään varmistamaan direktiivin asianmukainen täytäntöönpano.

Säännös johtuu direktiivissä olevien vakuutusedustajan ja jälleenvakuutusedustajan määritelmien eroista. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 3 alakohdan mukaan vakuutusedustaja, jolla direktiivissä tarkoitetaan ensivakuutuksia tarjoavaa vakuutusedustajaa, ei ole direktiivissä tarkoitettu sivutoiminen vakuutusedustaja. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 5 alakohdassa tarkoitettua jälleenvakuutusedustajan osalta tällaista vaatimusta ei ole. Jotta kansallisessa laissa määritelmien yhteiset osat voidaan yhdistää yhdeksi vakuutusedustaja-määritelmäksi, joka sisältää sekä ensi- että jälleenvakuutusta harjoittavan vakuutusedustajan, direktiivissä olevat erot on otettava huomioon.

2 luku Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteröinti sekä vakuutusedustajarekisteri

6 §. *Oikeus harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa.* Vakuutusten tarjoamisesta annetun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan ensi- ja jälleenvakuutusten tarjoamisen ja sivutoimisen vakuutusten tarjoamisen edellytyksenä on, että näiden toimintojen harjoittajat ovat toimivaltaisen viranomaisen rekisteröimiä kotijäsenvaltiossaan. Direktiivin mukaisesti pykälässä säädetään tyhjentävästi siitä, kuka tai mikä voi harjoittaa Suomessa vakuutusten tarjoamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan a alakohdassa säädetään vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien toiminnan harjoittamisoikeudesta. Vakuutusten tarjoamista Suomessa saavat harjoittaa ensinnäkin luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, jotka Finanssivalvonta on rekisteröinyt vakuutusedustajarekisteriin vakuutusedustajiksi eli asiamiehiksi tai vakuutusmeklareiksi taikka sivutoimisiksi vakuutusedustajiksi. Laissa säädetyin edellytyksin myös vakuutusedustajien tai sivutoimisten vakuutusedustajien palveluksessa olevat henkilöt saavat harjoittaa vakuutusten tarjoamista.

Momentin 1 kohdan b alakohdan nojalla Suomessa vakuutusten tarjoamista saavat harjoittaa luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka on rekisteröity muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa. Rekisteröinnillä tarkoitetaan direktiivin mukaista rekisteröintiä. Lisäksi edellytetään, että ne ovat ilmoittaneet kyseisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, että ne alkavat harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa. Samoin edellytetään, että ne täyttävät muut 4 luvussa säädetyt menettelytapavaatimukset. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisestä ilmoitusmenettelystä säädetään tämän lain 4 luvussa ja siihen

liittyvästä yhteistyövelvollisuudesta myös Finanssivalvonnasta annetussa laissa Yhdessä jäsenvaltiossa rekisteröity vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa harjoittaa vakuutusten tarjoamista toisessa jäsenvaltiossa palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella (direktiivin 4 ja 6 artikla). Suomessa vakuutusten tarjoamista harjoittavaa, toisessa ETA-valtiossa rekisteröityä vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa ei rekisteröidä vakuutusedustajarekisteriin Suomessa. Siitä huolimatta Finanssivalvonta saa toimivaltaisten viranomaisten välisen ilmoitusmenettelyn vuoksi tiedot niistä edustajista, joilla on aikomus harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa.

Momentin 2 kohdan mukaan 4 §:ssä tarkoitetut niin sanotut eräät sivutoimiset vakuutusedustajat saavat harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa. Niillä tai niiden työntekijöillä ei kuitenkaan ole rekisteröitymisvelvollisuutta, koska säännöksessä ei säädetä asiasta. Säännös perustuu direktiivin 1 artiklan 3 kohtaan.

Momentin 3 kohdassa säädetään vakuutuksenantajien oikeudesta harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa. Vakuutus- ja jälleenvakuutusyritykset ja niiden työntekijät saavat harjoittaa sitä ilman vakuutusedustajarekisteriin rekisteröitymistä. Pykälän 2 momentissa viitataan vakuutuksenantajiin sovellettaviin vakuutusyhteisöjä koskeviin erityislakeihin, joissa on säädetty vakuutuksen tarjoamisesta osana niiden liiketoimintaa. Suomessa kotipaikkaa pitävät vakuutuksenantajat rekisteröidään Finanssivalvonnan pitämään toimiluparekisteriin. Siksi laissa ei ehdoteta säädettäväksi vakuutuksenantajien velvollisuudesta rekisteröityä vakuutusedustajarekisteriin, vaikka sitä voitaisiin direktiivin nojalla vaatia.

Erityisesti on otettava huomioon, että vakuutusyhtiö saa jatkossakin harjoittaa vakuutusyhtiölain 2 luvun 16 §:n mukaista liitännäistoimintaa. Lisäksi vakuutusyhtiö saa jatkossakin toimia toisen vakuutuksenantajan edustajana vakuutusyhtiölain 31 luvun 2 §:n nojalla. Viimeksi mainitussa tapauksessa vakuutusyhtiön on kuitenkin selkeästi ilmoitettava asiakkaalle, minkä yrityksen tuotteesta tai palvelusta on kysymys. Samoin on ilmoitettava, että vakuutusyhtiö ei harjoita toimintaa omaan lukuunsa eikä ole osapuolena neuvoteltavasta tuotteesta tai palvelusta mahdollisesti syntyvässä sopimuksessa.

Pykälän 1 ja 2 momentissa pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta ja toinen alakohta.

Pykälän 3 momentin mukaan jälleenvakuutusten tarjoamista saa harjoittaa myös jälleenvakuutusedustaja tai sivutoiminen jälleenvakuutusedustaja, jonka kotijäsenvaltio ei ole ETA-valtio. Suomen tulee varmistaa yhtäläinen kohtelu kaikille henkilöille, jotka harjoittavat tai ovat saaneet oikeuden harjoittaa vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamista Suomen markkinoilla. Kolmannen maan jälleenvakuutusyritykseltä ei edellytetä Suomessa sivuliikkeen perustamista, joten sitä ei voida edellyttää myöskään kolmannen maan pää- tai sivutoimisilta jälleenvakuutusedustajilta. Säännös perustuu direktiivin 1 artiklan 6 kohdan toiseen alakohtaan.

7 §. Rekisteröintihakemus. Pykälän mukaan ennen vakuutusten tarjoamisen aloittamista Suomessa vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on tehtävä hakemus Finanssivalvonnalle vakuutusedustajarekisteriin merkitsemistä varten. Hakemuksessa on ilmoitettava vähintään jäljempänä 8, 9 ja 13 §:ssä tarkoitetut tiedot. Tiedot on annettava rekisteröintiä hakevan oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön osalta. Lisäksi jos kyse on oikeushenkilön muodossa rekisteröintiä hakevasta vakuutusedustajasta tai sivutoimisesta vakuutusedustajasta, tiedot on annettava myös niiden rekisteröitävien henkilöiden osalta, jotka osallistuvat vakuutusedustajalla tai sivutoimisella vakuutusedustajalla vakuutusten tarjoamiseen. Asiasta säädetään nimenomaisesti jäljempänä 8 ja 9 §:ssä.

Direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa vastaavalla tavalla pykälässä säädetään myös, että rekisteröintilomake voidaan tehdä eli täyttää ja lähettää Finanssivalvonnan ylläpitämän vakuutusedustajarekisterin kautta suoraan sähköisesti. Luonnollisesti paperimuotoinen hakemus on edelleen käytettävissä.

Säännöksessä korostetaan myös hakijan rehellisyyttä. Annettavat tiedot eivät saa olla virheellisiä tai harhaanjohtavia. Säännös vastaa käytännössä voimassa olevaa käytäntöä, vaikka asiasta ei ole säädetty nimenomaisesti voimassa olevassa laissa. Uutta on, että nykyistä selkeämmin ehdotetaan säädetäväksi rehellisyysvelvollisuuden rikkomisen tai laiminlyönnin mahdollisista seuraamuksista. Virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen perusteella tehtävästä hakemuksen hylkäämisestä säädetään 10 §:ssä sekä vakuutusedustajarekisteristä poistamisesta 73 §:n 1 momentin 2 kohdassa.

Direktiivin 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat perustaa useampia kuin yhden rekisterin vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajille sekä sivutoimisille vakuutusedustajille edellyttäen, että ne vahvistavat perusteet, joiden mukaisesti edustajat on rekisteröitävä. Artiklan 3 kohdan nojalla tällöin kyseisen jäsenvaltion on perustettava keskitetty tietopiste, jonka avulla näistä sähköisessä muodossa olevista ja ajan tasalla pidettävistä rekistereistä peräisin olevat tiedot ovat nopeasti ja helposti saatavilla. Tietopisteestä on myös oltava saatavissa kotijäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tunnistetiedot. Suomessa ainoa rekisterinpitäjä on Finanssivalvonta, eikä tarkoitus ole säätää useista Suomessa pidettävistä rekistereistä. Finanssivalvonta antaa tarvittaessa lisätietoja rekisteristä keskitettyä tietopistettä vastaavalla tavalla.

8 §. *Vakuutusmeklarin rekisteröinnin edellytykset.* Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädetään luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä koskevista rekisteröintivaatimuksista. Ehdotetut 8 ja 9 § poikkeavat voimassa olevan lain jaottelusta siten, että esityksessä ei enää jaotella vaatimuksia luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä koskeviksi vaatimuksiksi. Esityksessä ehdotetaan säädetäväksi erikseen yhtäältä vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin sekä toisaalta asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen rekisteröintiä koskevista vaatimuksista. Kummatkin voivat olla joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

Vakuutusten tarjoamisesta annetun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien sekä sivutoimisten vakuutusedustajien on oltava toimivaltaisen viranomaisen rekisteröimiä kotijäsenvaltiossaan. Direktiivissä ei säädetä kattavasti yksittäisistä rekisteriin merkittävistä tietovaatimuksista. Säännökset ovat laajalti kansallisia, ja luonteeltaan ne täsmentävät direktiivin mukaisia pakottavia vaatimuksia. Vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin osalta jäljempänä vain pykälän 1 momentin 4—7 ja 9—11 kohta perustuvat direktiiviin. Vaatimukset vastaavat osittain voimassa olevaa lakia, mutta momentin 6, 7 ja 9—11 kohta ovat kokonaan uusia vaatimuksia.

Pykälässä säädetään edellytyksistä, jotka rekisteröintiä vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi hakevan on täytettävä, jotta Finanssivalvonta rekisteröi sen ja jotta rekisteröity saa aloittaa vakuutusten tarjoamisen. Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutusmeklareita koskevista vaatimuksista, ja pykälän 2 momentissa säädetään sivutoimisia vakuutusmeklareita koskevista vaatimuksista. Finanssivalvonnan on rekisteröitävä sitä hakeva vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi, jos pykälässä säädetty vaatimukset täytetään. Finanssivalvonta ei saa käyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa rekisteröinnistä päättäessään, vaikka tapauskohtaisesti erityisesti hakijan hyvämaineisuuden arviointiin saattaa liittyä tietynasteista tulkinnanvaraisuutta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan vakuutusmeklariksi rekisteröityvältä edellytetään, että hakija ei ole vakuutuksenantajaan työ- tai asiamiessuhteessa tai sellaisessa sopimukseen tai omistukseen perustuvassa tai muussa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan. Säännös on keskeinen pää- tai sivutoimisen vakuutusmeklarin ja pää- tai sivutoimisen asiamiehen toiminnan erottelamisen kannalta. Sijoitusvakuutusta tarjottaessa eturistiriidoista, niiden ehkäisemisestä ja toimimisesta niiden yhteydessä säädetään lisäksi erikseen lain 6 luvussa. Mitä tämän kohdan perusteluissa sanotaan vakuutusmeklarin riippuvuussuhteista, sovelletaan vastaavasti myös sivutoimisen vakuutusmeklariin.

Epäasiallinen riippuvuussuhde voi olla luonteeltaan taloudellinen tai tosiasiallinen. Se saattaa ilmetä esimerkiksi välitettyjen vakuutusten keskittymisenä suurimmaksi osaksi yhden vakuutuksenantajan tai vakuutuksenantajien yhteenliittymän tarjoamiin vakuutuksiin ilman hyväksyttävää syytä. Se voi ilmetä myös vakuutuksenantajan taloudellisesti merkittävien, vakuutustoimintaan liittyvien tietojen ja taitojen, kuten tietokoneohjelmien taikka muiden sovellusten tai käytäntöjen, siirtona vakuutusmeklarille.

Kiellettyjä ovat sellaiset vakuutusmeklarin ja vakuutuksenantajan väliset riippuvuussuhteet, jotka ovat omiaan vaikuttamaan vakuutusmeklarin toimintaan asiakkaan etujen vastaisesti. Merkitystä ei ole sillä, onko vakuutusmeklarin ja vakuutuksenantajan välillä yksittäistapauksessa sellainen riippuvuussuhde, joka tosiasialla vaikuttaa epäasiallisesti vakuutusmeklarin toimintaan. Riittää, että suhde yleisesti arvioituna voi lisätä tai edistää mahdollisuutta, että vakuutusmeklarin toimintaa ohjaa asiakkaan etujen vastainen motiivi. Kielletyn ja sallitun rajaa arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti se, että vakuutusmeklarin ja asiamiehen toiminta pidetään laissa selkeästi erillään toisistaan.

Seuraavassa esitetään esimerkkejä siitä, millaiset vakuutusmeklarin ja vakuutuksenantajan väliset suhteet ovat sallittuja ja millaiset kiellettyjä.

Vakuutusmeklarin toiminnan tarkoituksena ei saa olla tietyn tai tiettyjen vakuutuksenantajien liiketoiminnan edistäminen, vaan tällaiset suhteet vakuutuksenantajaan ovat kiellettyjä. Vakuutusmeklari ei saa tehdä vakuutuksenantajan kanssa sopimusta vakuutusedustuksesta tai muusta jatkuvasta yhteistoiminnasta. Kiellettyä yhteistoimintaa on esimerkiksi markkinointi. Vakuutusmeklarin toimintaan eivät myöskään kuulu yksinmyyntisopimukset tai muut sellaiset sopimukset, jotka asiakkaan edun vastaisesti kannustavat vakuutusmeklaria tarjoamaan asiakkaalleen tietyn vakuutuksenantajan tuotetta.

Vakuutusmeklari saa tehdä vakuutuksenantajan kanssa sopimuksia siitä, miten vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan väliseen sopimukseen perustuvien tehtävien hoito jaetaan vakuutuksenantajan ja vakuutusmeklarin välillä. Tuotekehittelyyn osallistumisesta ja tuotehallintajärjestelmistä säädetään nimenomaisesti lain 42 §:ssä. Olennaista vakuutuksenantajan ja vakuutusmeklarin välisille sallituille sopimus- tai muille suhteille on, että vakuutusmeklari toimii niissä nimenomaan asiakkaansa tarpeiden mukaan.

Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 6 §:n 2 momentin 2 kohtaa ja 7 §:n 2 momentin 2 kohtaa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nojalla vakuutusmeklariksi tai 2 momentin nojalla sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi on rekisteriin merkittävä oikeushenkilömuotoinen hakija, joka on Suomessa merkitty kaupparekisterilaissa tarkoitettuun kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin. Oikeushenkilön kotipaikan on oltava Suomessa. Kotipaikalla tarkoitettaisiin julkiseen rekisteriin merkittyä kotipaikkaa, tai, jos kotipaikka ei ilmene

rekisteristä, oikeushenkilön yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä määrättyä kotipaikkaa. Direktiivin mukaan vakuutusedustajana tai sivutoimisena vakuutusedustajana toimivan oikeushenkilön kotijäsenvaltio on se, jossa sen sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee, tai, jos sillä ei kansallisen lainsäädännön mukaan ole sääntömääräistä kotipaikkaa, jäsenvaltiota, jossa sen keskushallinto sijaitsee. Kohdassa säädetään myös, että hakijana olevan luonnollisen henkilön asuinpaikka on oltava Suomessa. Tällöin kotipaikalla tarkoitettaisiin kotikuntalain (201/1994) mukaista kotikuntaa tai, jos hakijalla ei ole tällaista kotikuntaa, sitä paikkaa, jossa hän pysyvästi asuu. Säännös perustuu direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 10 alakohtaan, jonka mukaan vakuutusedustajana tai sivutoimisena vakuutusedustajana toimivan luonnollisen henkilön kotijäsenvaltio on se, jossa hänellä on asuinpaikka.

Momentin 3 kohdan mukaan hakija ei saa olla konkurssissa. Lisäksi luonnollisten henkilöiden osalta edellytetään, että hakijan on oltava täysi-ikäinen. Luonnolliselle henkilölle ei saa myöskään olla määrätty edunvalvojaa tai hänen toimintakelpoisuutensa rajoitettu. Hakija ei siten saisi olla esimerkiksi holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitetun edunvalvonnan alainen. Säännöksen nojalla kiellettyä on pidettävä myös tilannetta, jossa edunvalvonnan alaiseksi määrätyn henkilön toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu, mutta hakijalle on määrätty edunvalvoja ja hakija on säilyttänyt toimintakelpoisuutensa edunvalvojan rinnalla. Hakija ei saisi myöskään olla liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaisessa liiketoimintakiellossa. Finanssivalvonnalla on valvontatehtäviensä hoitamista varten oikeus saada tiedot liiketoimintakiellosta annetun laissa tarkoitetusta liiketoimintakieltorekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla. Se, että hakija hallitsee itseään ja omaisuuttaan eikä ole liiketoimintakiellossa, on osoitettavissa Finanssivalvonnan omilla selvityksillä tai muilta viranomaisilta saaduilla todistuksilla. Säännöstä sovelletaan 2 momentin nojalla myös sivutoimiseen vakuutusmeklariin.

Momentin 4 kohdassa säädetään, että hakijan 17 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden on oltava 16 §:n mukaisesti hyvämaineisia. Säännöksessä viitattua 17 §:n 1 momenttia sovelletaan 2 momentin nojalla myös sivutoimisiin vakuutusmeklareihin. Siltä osin kuin kyse on 17 §:n 1 momentissa tarkoitetuista henkilöistä, vaatimus perustuu direktiivin 3 artiklan 4 kohdan neljänteen alakohtaan ja 10 artiklan 3 kohtaan. On huomattava, että 17 §:n 2 momentti koskee vakuutusedustajia eli tässä yhteydessä vakuutusmeklareita, eikä sitä sovelleta rekisteröitäessäkään sivutoimisiin vakuutusmeklareihin. Tältä osin säännös on kansallinen, mutta vastaavalla tavalla on säädetty vakuutusyhtiöiden toimiluvan edellytyksen osalta vakuutusyhtiölain 2 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohdassa, 6 luvun 4 §:n 3 momentissa ja 6 luvun 5 §:n 1 momentissa sekä muussa rahoitus- ja vakuutusalan lainsäädännössä.

Momentin 5 kohdassa säädetään, että hakijana olevan oikeushenkilön 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla johtohenkilöillä on oltava 18 §:n mukaisesti ammattipätevyys. Säännöstä sovelletaan 2 momentin nojalla myös sivutoimiseen vakuutusmeklariin. Vaatimus perustuu direktiivin 3 artiklan 4 kohdan neljänteen alakohtaan ja 10 artiklan 1 kohtaan. Lisäksi kohdassa säädetään muita luonnollisia henkilöitä kuin johtohenkilöitä koskevista rekisteröinnin edellytyksistä. Vakuutusmeklarilta ja sivutoimiselta vakuutusmeklarilta edellytetään vakuutusmeklaritutkintoa vaatimuksen täyttämiseksi. Vakuutusmeklaritutkintoja myöntää sosiaali- ja terveysministeriön asettama vakuutusedustuslautakunta. Yleisen osan lisäksi tutkinnossa voidaan suorittaa erikseen henki- tai vahinkovakuutuksia koskeva osa, jolloin tutkinnon suorittanut voi halutessaan erikoistua ainoastaan toista vakuutuslajia koskevan vakuutusten tarjoamiseen. Myös molempien tutkinto-osien suorittaminen on mahdollista. Säännös on vakuutusmeklaritutkinnon osalta kansallinen ja vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 12 §:n 2 momenttia.

Momentin 6 kohdassa edellytetään, että hakijalla on 58 §:n mukainen vastuuvakuutus tai sitä vastaava vakuus. Säännöstä sovelletaan 2 momentin nojalla myös sivutoimiseen vakuutusmeklariin. Säännös perustuu direktiivin 3 artiklan 4 kohdan neljänteen alakohtaan ja 10 artiklan 4 ja 5 kohtaan. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 6 §:n 2 momentin 3 kohtaa ja 7 §:n 2 momentin 3 kohtaan.

Kohdassa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi uutena rekisteröinnin edellytyksenä, että hakijalla on oltava 59 §:n mukainen asiakasvarojen erillään pitoa koskeva järjestelmä. Säännös perustuu direktiivin 3 artiklan 4 kohdan neljänteen alakohtaan ja direktiivin 10 artiklan 6 kohtaa.

Momentin 7 kohdassa uutena rekisteröinnin edellytyksenä ehdotetaan, että vakuutusmeklariksi hakijalla on oltava 21 §:n 2 momentin mukaiset toiminta- ja menettelytavat ja arviointijärjestelmät sekä suunnitelma 78 §:n 1 momentin mukaiseksi arkistoksi. Viitatussa 21 §:n 2 momentissa säädetään vakuutusedustajan ja vakuutuksenantajan ammattipätevyysvaatimusten arviointia ja valvontaa varten osoittamasta toiminnosta, sisäisistä toimintatavoista, menettelytavoista ja arviointijärjestelmistä. Viitatussa 78 §:n 1 momentissa säädetään ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta koskevien asiakirjojen arkistosta. Koska vakuutusten tarjoamista ei ole rekisteröintihakemuksen aikana vielä aloitettu, arkiston osalta vakuutusmeklariksi hakijalla on oltava vähintäänkin Finanssivalvonnan käsityksen mukaan uskottava ja toteuttamiskelpoinen suunnitelma sekä riittävät voimavarat näiden vaatimusten täytäntöön panemiseksi, kun toiminta aloitetaan rekisteröimisen jälkeen. Vaatimukset ovat vakuutusedustajien osalta kansallisia, vaikkakin vastaavalla tavalla säädetty on vakuutuksenantajien osalta. Vakuutuksenantajia koskevat vaatimukset perustuvat direktiivin 3 artiklan 4 kohdan neljännen alakohtaan ja 10 artiklan 8 kohtaan. Säännöstä ei sovelleta sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi hakijaan.

Jos vakuutusmeklariksi hakija on oikeushenkilö, momentin 8 kohdan mukaan edellytetään, että vakuutusmeklariksi hakijan palveluksessa olevista vakuutusten tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään 30 prosenttia rekisteröidään vakuutusmeklareiksi. Ehdotus poikkeaa prosenttiosuuden osalta voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 5 kohdasta ja 2 momentin 1 kohdasta, joiden nojalla vakuutusmeklarina toimivan oikeushenkilön palveluksessa olevista, vakuutusedustuksen harjoittamiseen suoraan osallistuvista henkilöistä vähintään puolet on rekisteröity vakuutusedustajiksi. Asiakkaan suojan ja tehokkaan valvonnan varmistamiseksi on tarpeellista ja riittävää, että vähintään 30 prosenttia tällaisista henkilöistä rekisteröidään. Lisäksi uutena seikkana ehdotetaan, että hakijana oleva yritys ilmoittaa rekisteröitävien työntekijöiden tiedot vakuutus-edustajarekisteriin. Näin selvennetään, ettei kyse ole työntekijän vastuulla olevasta velvoitteesta. Kohtaa ei sovelleta sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi hakijaan.

Momentin 9 kohdan mukaan uutena rekisteröinnin edellytyksenä on, että rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettava niiden osakkeenomistajien tai jäsenten nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitettu yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, jotka omistavat vähintään kymmenesosan vakuutusmeklarista ja tiedot näiden osuuksien suuruudesta. Säännöksen soveltamisen kannalta ei ole merkitystä, onko osakkeenomistaja tai jäsen luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö. Säännöstä sovelletaan 2 momentin nojalla myös sivutoimiseen vakuutusmeklariin. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 3 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohtaa, jonka nojalla rekisteröinnin edellytyksenä on tällaisten henkilöiden tunnistetietojen ja omistusosuuksien suuruuden ilmoittaminen. Säännöksessä seuraa pää- tai sivutoimiselle vakuutusmeklarille velvollisuus olla kohtuudella tietoinen omistajistaan ja omistuksen rakenteesta.

Momentin 10 kohdan mukaan uutena rekisteröinnin edellytyksenä on, että rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettava nimet, henkilötunnukset tai syntymäajat tai yritys- ja yhteisötunnukset ja asuin- tai kotipaikat niiden luonnollisten ja oikeushenkilöiden osalta, joilla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset eli vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:n mukainen merkittävä sidonnaisuus vakuutusmeklariin. Säännöstä sovelletaan 2 momentin nojalla myös sivutoimiseen vakuutusmeklariin. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 3 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtaa, jonka nojalla rekisteröinnin edellytyksenä on läheisten sidosten henkilöiden tunnistetietojen ilmoittaminen.

Momentin 11 kohdan mukaan uutena rekisteröinnin edellytyksenä on, että rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettu tieto siitä, etteivät 9 kohdassa tarkoitetut osuudet tai 10 kohdassa tarkoitetut läheiset sidokset estä Finanssivalvonnan ja muiden toimivaltaisen viranomaisen valvontatehtävien tehokasta hoitamista. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 3 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädetään sivutoimista vakuutusmeklaria koskevista vaatimuksista, jotka on mainittu jo edellä.

Lisäksi 3 momentin mukaan vastuuvakuutusta tai muuta vastaavaa vakuutta, asiakasvarojen erillään pitoa koskevaa järjestelmää, 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja toiminta- ja menettelytapoja ja arviointijärjestelmiä ja suunnitelmaa 78 §:n 1 momentin mukaisesti arkistoksi ei kuitenkaan vaadita, jos tapauksen mukaan vakuutusmeklarina tai sivutoimisena vakuutusmeklarina toimiva luonnollinen henkilö harjoittaa vakuutusten tarjoamista yksinomaan oikeushenkilön lukuun. Säännös on seurausta siitä, että oikeushenkilö on velvollinen ottamaan vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden sekä järjestämään muut mainitut seikat lain mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädetään Finanssivalvonnan toimivallasta antaa tarkempia säännöksiä rekisteröintiedellytysten todentamiseen tarvittavista tiedoista ja asiakirjoista. Tällaisia ovat esimerkiksi vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin ammattipätevyyden taikka vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden olemassaolon osoittavat asiakirjat.

Ilman nimenomaista säännöstä on voimassa direktiivin 3 artiklan 4 kohdan viidennen alakohdan mukaisesti, että Finanssivalvonnan tehtävänä on tarkistaa säännöllisesti vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin rekisteröinnin voimassaolo. Tämän tehtävän hoitamiseksi Finanssivalvonta voi saada tiedot, pyytää tietoja tai muutoin tarkastaa rekisteröinnin edellytyksenä olevat tiedot säännöllisesti tai jatkuvan valvonnan yhteydessä.

9 §. Asiamiehen rekisteröinnin edellytykset. Pykälässä säädetään edellytyksistä, joiden on täyttyttävä, jotta Finanssivalvonta rekisteröi luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön asiamieheksi tai sivutoimiseksi asiamieheksi ja jotta rekisteröity saa aloittaa vakuutusten tarjoamisen. Pykälän 1 momentissa säädetään asiamiehiä koskevista vaatimuksista, ja pykälän 2 momentissa säädetään sivutoimisia asiamiehiä koskevista 1 momentin 1—4 ja 7—9 kohdan vaatimuksista. Finanssivalvonta ei saa rekisteröinnistä päättäessään käyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaikka tapauskohtaisesti erityisesti hakijan hyvämaineisuuden arviointiin saattaa liittyä tietynasteista tulkinnanvaraisuutta. Rekisteröintiä ei saa hylätä esimerkiksi sillä perusteella, että Suomessa on jo riittävä määrä asiamiehiä. Jos edellytykset täyttyvät, Finanssivalvonnan on rekisteröitävä sitä haluava asiamieheksi tai sivutoimiseksi asiamieheksi.

Pykälän 1 momentin nojalla asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen on täytettävä samat edellytykset kuin vakuutusmeklareiden tai sivutoimisten vakuutusmeklareiden osalta on

säädetty 8 §:n 1 momentin 2—5 ja 7—11 kohdassa. Hakijana oleva yritys muun muassa ilmoittaa rekisteröitävien työntekijöiden tiedot vakuutusedustajarekisteriin. Momentin 4 kohdassa asiamiehen johtohenkilöltä ei kuitenkaan edellytetä vakuutusmeklaritutkinnon suorittamista ammattipätevyysvaatimuksen täyttämiseksi, vaan selvitys riittävästä muusta koulutuksesta on tarpeellinen. Säännöksiä on käsitelty 8 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa, ja siltä osin viitataan edellä lausuttuun.

Ehdotetun momentin 1—4 kohta vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 6 §:n 1 momenttia ja 7 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtaa. Ehdotetun momentin 5 ja 7—9 kohta sisältää kokonaan uusia vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan osalta on huomattava, että jos asiamieheksi hakija on oikeushenkilö, sen palveluksessa olevista, vakuutusten tarjoamiseen suoraan osallistuvista henkilöistä vähintään 30 prosenttia rekisteröidään asiamiehiksi. Mainittu säännös ei ylipäätään koske sivutoimiseksi asiamieheksi hakijoita. Ehdotuksessa on otettu huomioon, että sivutoimiset asiamiehet ovat yleensä pieniä ja harjoittavat pääsääntöisesti vain verrattain yksinkertaisten vakuutusten tarjoamista, joten nykyinen 50 prosentin vaatimus olisi niitä kohtaan verrattain tiukka.

Pykälän 2 momentissa säädetään sivutoimista asiamiestä koskevista vaatimuksista, jotka on mainittu jo edellä.

Lisäksi 3 momentin mukaan 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja toiminta- ja menettelytapoja ja arviointijärjestelmiä ja suunnitelmaa 78 §:n 1 momentin mukaiseksi arkistoksi ei kuitenkaan vaadita, jos asiamiehenä toimiva luonnollinen henkilö harjoittaa vakuutusten tarjoamista yksinomaan oikeushenkilön palveluksessa. Säännös on seurausta siitä, että oikeushenkilö on velvollinen järjestämään nämä lain mukaisesti.

Pykälän 4 momentissa säädetään 1 momentin 6 kohtaa koskevasta poikkeuksesta. Mainitussa säännöksessä säädettyä ei sovelleta luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin luottolaitoksiin ja sijoituspalvelulaissa tarkoitettuihin sijoituspalveluyrityksiin, jotka harjoittavat asiamiestoimintaa. Vakuutusedustuksesta annetun lain mukainen vaatimus, jonka mukaan vähintään puolet asiamiesten palveluksessa olevista on rekisteröitävä vakuutusedustusrekisteriin, ei koske näitä toimijoita. Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten toiminnan järjestämistä, ammattipätevyyttä ja rekisteröintiä koskevista vaatimuksista säädetään riittävällä tavalla luottolaitoslaissa ja sijoituspalvelulaissa. Luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset tarjoavat rahoitusvälineitä, ja näiden rahoitusvälineiden tarjoamista koskevien velvoitteiden täyttäminen riittää myös vakuutusten sivutoimiseen tarjoamiseen. Viime kädessä vakuutuksenantaja on asiakasta kohtaan vastuussa pää- tai sivutoimisen asiamiehen virheestä, joka sattuu vakuutuksen tarjoamisen yhteydessä. Ehdotus poikkeaa prosenttiosuuden osalta voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 5 kohdasta, jonka nojalla asiamiehenä toimivan oikeushenkilön palveluksessa olevista, suoraan vakuutusedustuksen harjoittamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään puolet on rekisteröity vakuutusedustajiksi.

Pykälän 5 momentissa säädetään Finanssivalvonnan toimivallasta antaa tarkempia säännöksiä rekisteröintiedellytysten todentamiseen tarvittavista tiedoista ja asiakirjoista. Tällaisia ovat esimerkiksi ammattipätevyyttä osoittavat asiakirjat.

Esitykseen ei sisälly voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 2 kohtaa vastaava säännöstä siitä, että oikeushenkilöllä tulee lain ja yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaan olla oikeus harjoittaa elinkeinonaan vakuutusedustusta. Ilman

nimenomaista säännöstä on oikeushenkilöiden osalta selvää, että oikeushenkilö saa ryhtyä harjoittamaan asiamiestoimintaa vain, jos se sallitaan laissa ja sen yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä. Tämä voi ilmetä yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä nimenomaisesti. Asiamiestoiminnan kirjaaminen oikeushenkilön toimialaksi ei kuitenkaan vielä aiheuta velvollisuutta rekisteröityä, jos oikeushenkilö ei tosiasiassa harjoita tätä toimintaa. Oikeus asiamiestoiminnan harjoittamiseen saattaa ilmetä myös yleistoimialasta. Toisaalta esimerkiksi oikeushenkilöä koskevassa erityislainsäädännössä voidaan rajoittaa oikeushenkilön toimialaa siten, ettei asiamiestoiminta ole sallittua.

Esitykseen ei myöskään sisälly voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 4 kohtaa vastaavaa säännöstä. Esityksessä säädetään nimenomaisesti rekisteröityjen asiamiesten määrästä, eikä sitä voimassa olevasta laista poiketen sidota oikeushenkilön liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden Finanssivalvonnan riittäväksi katsomaan johtajien määrään. Tämä vähentää Finanssivalvonnan suorittamaan rekisteröintiin liittyvää harkintavaltaa.

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdan määritelmän mukaan asiamies toimii vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Tästä seuraa, ettei asiamieheksi rekisteröinti ole mahdollista, ellei rekisteröintiä haluavalla ole voimassa olevaa asiamiehesopimusta vakuutuksenantajan kanssa. Jo asiamiehen määritelmän nojalla asiamiehellä tulee olla vakuutuksenantajan kanssa voimassa oleva asiamiehesopimus. Sopimusta ei kuitenkaan edellytetä luonnolliselta henkilöltä, jos sopimus on oikeushenkilöllä, jonka työntekijä luonnollinen henkilö on. Asiamieheksi rekisteröidyn oikeushenkilön johdossa ja palveluksessa olevia luonnollisia henkilöitä saadaan rekisteröidä vain asiamiehiksi, koska he edustavat aina vakuutuksenantajaa.

Lisäksi vastaavasti kuin edellä vakuutusmeklareiden osalta, Finanssivalvonnan tehtävänä on tarkistaa säännöllisesti asiamiehen ja sivutoimimisen asiamiehen rekisteröinnin voimassaolo. Tämän tehtävän hoitamiseksi Finanssivalvonta voi saada tiedot, pyytää tietoja tai muutoin tarkastaa rekisteröinnin edellytyksenä olevat tiedot säännöllisesti tai jatkuvan valvonnan yhteydessä.

10 §. Rekisteröintihakemuksen hylkääminen. Pykälässä säädetään Finanssivalvonnan oikeudesta ja velvollisuudesta kieltäytyä rekisteröimästä hakijaa tilanteessa, jossa hakijaa ei ole vielä rekisteröity. Rekisteristä poistamisen edellytyksistä vakuutusten tarjoamisen aloittamisen jälkeen säädetään jäljempänä 73 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan Finanssivalvonta voi hylätä rekisteröintihakemuksen, jos hakemuksessa annetut tiedot ovat virheellisiä tai harhaanjohtavia eikä niissä havaittuja puutteita ole korjattu Finanssivalvonnan antaman kohtuullisen määräajan kuluessa. Finanssivalvonnan on ensisijaisesti pyrittävä saamaan hakijalta oikeat ja riittävän täydelliset tiedot rekisteröintihakemuksen ratkaisemiseksi. Annettavan määräajan pituus on sidoksissa puuttuvien tietojen laatuun ja laajuuteen. Säännös on johdonmukainen 73 §:n 1 momentin 2 kohdan kanssa, jonka mukaan vakuutusedustaja tai sivutoimiminen vakuutusedustaja on poistettava vakuutusedustajarekisteristä, jos havaitaan, että rekisteröinti on tehty virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen perusteella. Siten hakemus voidaan hylätä samalla perusteella jo ennen rekisteröinnin tekemistä. Säännös on kansallinen.

Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan Finanssivalvonnan on hylättävä rekisteröinti, jos havaitaan, että jokin 8 tai 9 §:ssä säädetyistä edellytyksistä ei täyty. Finanssivalvonta voi antaa hakijalle kohtuullisen määräajan hakemuksen virheellisyyksien tai puutteiden korjaamiseksi.

Momentin toisen virkkeen mukainen uusi erityinen hylkäystilanne liittyy kolmansiin valtioihin, jolloin hylkäämisen edellytyksenä on ensinnäkin, että yhdellä tai useammalla kolmannen maan luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettu merkittävä sidonnaisuus tai määräysvalta vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa kohtaan. Toiseksi edellytetään, että Finanssivalvontaa estyy hoitamasta tehokkaasti valvontatehtäviään kolmannen maan lainsäädäntöön tai sen täytäntöönpanoon liittyvien vaikeuksien vuoksi, kun kyseinen lainsäädäntö tai täytäntöönpano koskee omistussuuden tai määräysvallan kautta sidoksissa olevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä. Tällöin Finanssivalvonnan on hylättävä rekisteröinti. Hylkäämisen perusteeksi riittää sellainen kolmannen maan lainsäädäntöön tai sen täytäntöönpanoon liittyvä seikka, joka tosiasiallisesti vaarantaa sen, että Finanssivalvonta pystyy valvomaan rekisteröityä tehokkaasti. Esimerkkinä voidaan mainita yritysryhmään liittyvä tilanne, jossa ryhmän monimutkaisen rakenteen vuoksi ei saada tietoa siitä, mikä ryhmän toimijoista on tosiasiallisesti valvottava. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 3 artiklan 6 ja 7 kohtaa.

Lisäksi 3 momentin mukaan Finanssivalvonnan on hylättävä rekisteröinti myös, jos olosuhteet huomioon ottaen on ilmeistä, että hakija aikoo harjoittaa vakuutusten tarjoamista toisen välikätenä. Pykälä on tarpeen sen estämiseksi, että kieltoa, joka on asetettu yhtä toimijaa kohtaan, ei kierretä keinotekoisin yritysraakentein tai vastaavin toiminnallisista järjestelyistä. Säännös on kansallinen. Vastaavia tai läheisiä välikätenä toimimisen kieltäviä säännöksiä on useissa elinkeino-oikeudellisissa laeissa, kuten vakuutusyhtiölaissa, vakuutusyhdistyslaissa, joukkorahoituslaissa (734/2016), liiketoimintakiellosta annetussa laissa, kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa (1075/2000), asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (852/2016) sekä eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetussa laissa (853/2016).

11 §. Rekisteröintihakemuksen käsittelyaika. Pykälä on uusi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Finanssivalvonnan on käsiteltävä 7 §:ssä tarkoitettu rekisteröintihakemus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus ja kaikki sen käsittelemiseksi tarvittavat tiedot on jätetty Finanssivalvonnalle. Säännös koskee pää- ja sivutoimista vakuutusedustajaa koskevaa rekisteröintihakemusta.

Ehdotetun enimmäisaikaa koskevan säännöksen lisäksi hakemuksen käsittelyyn sovelletaan hallintolain 23 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Hakijalla on myös mainitun pykälän 2 momentin nojalla oikeus pyynnöstä saada Finanssivalvonnalta arvio päätöksen antamisajankohdasta. Finanssivalvonnan on vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin. Lisäksi hallintolain 54 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan viranomaisen eli Finanssivalvonnan on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Pykälällä ja hallintolain säännöksillä pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 5 kohta.

12 §. Vakuutusedustajarekisteri. Pykälän 1 momentissa säädetään Finanssivalvonnan velvollisuudesta ylläpitää ajantasaista sähköistä vakuutusedustajarekisteriä. Vakuutusedustajat ja sivutoimiset vakuutusedustajat kirjataan yhteen rekisteriin. Vakuutusedustajat ja sivutoimiset vakuutusedustajat voidaan rekisterissä tarvittaessa jaotella ominaisuuksiensa perusteella eri luokkiin, mutta tätä varten ei ole tarpeellista luoda erillisiä rekistereitä.

Rekisterin on oltava sähköinen. Sen on oltava helposti saatavilla, ja rekisteröintilomake on voitava täyttää ja lähettää suoraan sähköisesti sen kautta. Rekisterin on oltava mahdollisimman ajantasainen, mikä on tarpeen eri sidosryhmien luotettavan tietojensaannin kannalta. Säännöksessä luodaan myös perusta sille, että Finanssivalvonta voi

velvollisuuksiensa mukaisesti säännöllisesti tarkistaa rekisteröinnin voimassaolon ja sen edellytykset. Säännös perustuu direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toiseen alakohtaan ja direktiivin 3 artiklan 4 kohdan viidenteen alakohtaan. Direktiivin 3 artiklan 4 kohdan kuudennen alakohdan mukaisesti rekisteristä poistamisesta säädetään lain 61 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan lisäksi, että Finanssivalvonnan verkkosivustolta ja siten vakuutusedustajarekisteristä on oltava yhteys Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen keskitettyyn sähköiseen rekisteriin. Säännös on tarpeen siinä tarkoituksessa, että suomalaiset voivat tarkastella Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen internetsivuston linkkien kautta muissa jäsenvaltioissa vakuutusten tarjoamista harjoittavien luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden julkisesti saatavilla olevia rekisteritietoja. Vastaavasti muista valtioista on voitava tarkastella Finanssivalvonnan ylläpitämässä vakuutusedustajarekisterissä julkisesti saatavilla olevia rekisteritietoja. Suomessa eduskunnan perustuslakivaliokunta on kuitenkin pitänyt yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, että internetiin sijoitettavasta henkilöresteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina (PeVL 32/2008 vp, s. 3/I; PeVL 17/2016, s. 7). Yhteyden käyttötarkoituksena ei siten ole luovuttaa erikseen henkilö- tai muita tietoja Finanssivalvonnan ylläpitämästä vakuutusedustajarekisteristä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen keskitettyyn sähköiseen rekisteriin. Yhteysvaatimus perustuu direktiivin 3 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmanteen virkkeeseen. Direktiivin mukaan kansallisen toimivaltaisen viranomaisen verkkosivustolta on oltava pääsy Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen keskitettyyn sähköiseen rekisteriin. Ehdotetussa säännöksessä käytetään pääsy-käsitteen sijaan yhteys-käsitettä, koska pääsyn edellytyksistä, teknisestä toteutuksesta ja hallinnoinnista vastaa viime kädessä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen eikä Finanssivalvonta.

Pykälän 3 momentissa säädetään myös Finanssivalvonnan oikeudesta muuttaa vakuutusedustajarekisterin sekä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen rekisterin tietoja. Jos Finanssivalvonta havaitsee, että tiedot ovat ilmeisellä ja olennaisella tavalla virheellisiä, Finanssivalvonta saa joko poistaa tällaisen tiedon tai merkitä sen virheelliseksi. Finanssivalvonta saa myös oikaista virheellisen tiedon, jos Finanssivalvonnalla on selvä käsitys oikeasta tiedosta. Tällainen on esimerkiksi tieto rekisterissä olevasta vastuuhenkilöstä, jonka osalta on yleisesti tunnettua, että henkilö on päättänyt työskentelynsä vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan palveluksessa. Säännös perustuu direktiivin 3 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan toiseen virkkeeseen. Direktiivin 3 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan kolmannen virkkeen, EU:n tietosuojalainsäädännön ja viranomaisten toiminnasta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 11 §:n kanssa yhdenmukaisesti rekisteröidyillä, joiden henkilötiedot on tallennettu rekisteriin ja joiden tietoja vaihdetaan, on oikeus tutustua tallennettuihin tietoihin ja saada asianmukaisesti tietoja.

13 §. *Vakuutusedustajarekisteriin merkittävät tiedot.* Pykälässä säädetään Finanssivalvonnan ylläpitämän vakuutusedustajarekisterin sisällöstä. Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutusedustajaa koskevista tiedoista ja pykälän 2 momentissa sivutoimista vakuutusedustajaa koskevista tiedoista. Pykälän 1 momentin 6 kohtaa lukuun ottamatta säännökset koskevat pää- ja sivutoimisia vakuutusedustajia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan nojalla rekisteriin on merkittävä vakuutusedustajaksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön osalta henkilön nimi, henkilötunnus, syntymäaika, toiminimi tai aputoiminimi tai yksityisen elinkeinonharjoittajan yritys- ja yhteisötunnus, toiminimi tai aputoiminimi sekä asuinpaikka ja sen liikepaikan osoite, josta vakuutusten tarjoamista pääasiallisesti harjoitetaan. Voimassa olevasta vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 1 kohdasta poiketen esityksessä

edellytetään merkittäväksi rekisteriin henkilötunnus tai syntymäaika tai yksityisiltä elinkeinonharjoittajilta yritys- ja yhteisötunnus mutta enää ei edellytetä merkittäväksi rekisteriin kansalaisuutta. Säännös on kansallinen.

Momentin 2 kohdan nojalla rekisteriin on merkittävä vakuutusedustajaksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi rekisteröidyn oikeushenkilön osalta oikeushenkilön toiminimi, kotipaikka ja sen liikepaikan osoite, josta vakuutusten tarjoamista pääasiallisesti harjoitetaan. Voimassa olevasta vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdasta poiketen esityksessä edellytetään merkittäväksi rekisteriin yritys- ja yhteisötunnus mutta enää ei edellytetä merkittäväksi vastaavan hoitajan täydellistä nimeä, kansalaisuutta ja asuinpaikkaa. Säännös on kansallinen.

Momentin 3 kohdan nojalla rekisteriin on merkittävä vakuutusedustajaksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi rekisteröidyn oikeushenkilön niiden johdossa toimivien henkilöiden sekä muiden henkilöiden nimet ja henkilötunnukset, jotka henkilöt vastaavat vakuutusten tarjoamisesta. Käytännössä tämä koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäseniä ja varajäseniä, hallitukseen rinnastettavan toimitusjohtajan jäseniä ja varajäseniä, vastuunalaisia yhtiömiehiä sekä muita henkilöitä, jotka vastaavat vakuutusten tarjoamisesta. Riittävää on vastuuasemassa toimiminen. Johdon ei tarvitse osallistua itse vakuutusten tarjoamiseen. Säännös koskee luonnollisia henkilöitä. Suomessa oikeushenkilö ei voi olla jäsenenä toisen oikeushenkilön hallintoelimessä tai muussa vastuutehtävässä. Säännös on uusi ja vastaa vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien osalta direktiivin 3 artiklan 1 kohdan kahdeksatta alakohtaa.

Momentin 4 kohdan mukaan rekisteriin on merkittävä, toimiiko vakuutusedustaja vakuutusmeklarina vai asiamiehenä. Rekisteriin merkitään myös, onko vakuutusten tarjoaminen pää- vai sivutoimista. Asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen edustamia toimijoita koskevista merkinnöistä säädetään momentin 7 kohdassa. Säännös on kansallinen ja vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 3 kohtaa.

Momentin 5 kohdan nojalla vakuutusedustajarekisteriin on merkittävä, harjoittaako vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja henkivakuutuksia tai vahinkovakuutuksia tai molempia koskevaa vakuutusten tarjoamista. Henkivakuutuksella tarkoitetaan vakuutusta, joka kuuluu johonkin vakuutusluokista annetun lain 13—20 §:ssä tarkoitettuun henkivakuutusluokkaan. Vahinkovakuutuksella tarkoitetaan vakuutusta, joka kuuluu mainitun lain 2—12 §:ssä tarkoitettuun vahinkovakuutusluokkaan. Vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on rekisteröintihakemuksessa ilmoitettava, mitä vakuutuksia tarjoaminen koskee. Tällöin Finanssivalvonnalla on mahdollisuus tarkistaa, onko vakuutusedustajalla tai sivutoimisella vakuutusedustajalla juuri näitä vakuutuksia koskevan vakuutusten tarjoamisen harjoittamiseen tarvittava ammattipätevyys.

Vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja voi erikoistua pelkästään henki- tai vahinkovakuutuksiin. Vaadittava ammattipätevyys on erilainen henki- ja vahinkovakuutuksissa, ja vaatimus molempien vakuutusmuotojen tuntemiseen vaadittavasta ammattipätevyydestä voi muodostua liian ankaraksi. Esimerkiksi henkivakuutuksien tarjoamista harjoittavan on tunnettava perhe- ja perintöoikeutta ja verolainsäädäntöä eri tavoin kuin vahinkovakuutuksiin erikoistuneen. Tämän vuoksi on tarpeen, että myös vakuutusedustajarekisteristä käy suoraan ilmi, onko vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja erikoistunut joihinkin vakuutuksiin. Oikeushenkilön harjoittama vakuutusten tarjoaminen voi koskea molempia vakuutuslajeja, jos sen palveluksessa on luonnollisia henkilöitä, jotka ovat rekisteröityneet harjoittamaan henkivakuutusta ja vahinkovakuutusta tai

molempia koskevaa vakuutusten tarjoamista. Toimialakohtaisessa sääntelyssä saattaa kuitenkin olla rajoitettu mahdollisuutta harjoittaa vakuutusten tarjoamista.

Rekisteriin merkitään myös tieto siitä, välittääkö vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvia raha- tai muita varoja. Tällaiset varat vakuutusmeklarin on 59 §:n mukaan pidettävä erillään vakuutusmeklarin varoista. Rekisterimerkinnän perusteella Finanssivalvonnalla on tiedot niistä vakuutusmeklareista, jotka varoja välittävät. Näin varojen erillään pidon valvonta helpottuu.

Momentin 5 kohdan säännökset ovat kansallisia ja vastaavat voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan säännöksiä.

Momentin 6 kohdan nojalla vakuutusedustajarekisteriin merkitään uusi tieto siitä, harjoittaako vakuutusedustaja jälleenvakuutusten tarjoamista. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että jälleenvakuutuksiin liittyvät ammattitaitovaatimukset voivat olla erilaisia kuin edellä henki- ja vahinkovakuutuksessa. Säännös on kansallinen. Säännöstä ei sovelleta sivutoimiseen vakuutusmeklariin.

Momentin 7 kohdan nojalla vakuutusedustajarekisteriin merkitään niiden vakuutuksenantajien toiminimet, joita rekisteröity asiamies tai sivutoiminen asiamies edustaa. Vakuutusten tarjoamista saa harjoittaa sen vakuutuksenantajan lukuun, jonka asiamieheksi tai sivutoimiseksi asiamieheksi se on merkitty vakuutusedustajarekisteriin. Jos asiamies tai sivutoiminen asiamies toimii usean vakuutuksenantajan lukuun, vakuutusedustajarekisterissä on oltava tieto näistä kaikista. Säännös on kansallinen ja vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 3 kohtaa.

Momentin 8 kohdan nojalla vakuutusedustajarekisteriin merkitään vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden antaja ja määrä. Säännös on kansallinen ja vastaa vastuuvakuutuksen osalta sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 5 kohtaa.

Momentin 9 kohdan nojalla vakuutusedustajarekisteriin merkitään valtiot, joissa vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja aikoo harjoittaa vakuutusedustusta sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella, ja yhteystiedot näissä valtioissa. Lain 22 §:n mukaan vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava Finanssivalvonnalle aikomuksestaan ryhtyä harjoittamaan vakuutusedustusta muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa ja liitettävä ilmoitukseen selvitys yhteystiedoistaan tässä valtiossa. Yhteystietoja ei luonnollisesti tarvitse ilmoittaa, jos sellaisia ei ole. Näin voi olla, jos vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja toimii palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella. Säännös vastaa direktiivin 3 artiklan 1 kohdan yhdeksättä alakohtaa. Säännös vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 6 kohtaa.

Momentin 10 kohdan nojalla rekisteriin on merkittävä uutena tietona niiden osakkeenomistajien tai jäsenten nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, jotka omistavat vähintään kymmenesosan vakuutusedustajasta tai sivutoimisesta vakuutusedustajasta ja tiedot näiden osuuksien suuruudesta. Säännöksen soveltamisen kannalta ei ole merkitystä, onko osakkeenomistaja tai jäsen luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö. Säännös vastaa direktiivin 3 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohtaa.

Momentin 11 kohdan nojalla rekisteriin on merkittävä uutena tietona nimet, henkilötunnukset tai syntymäajat tai yritys- ja yhteisötunnukset ja asuin- tai kotipaikat niiden luonnollisten ja oikeushenkilöiden osalta, joilla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset eli vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:n mukainen merkittävä sidonnaisuus vakuutusedustajaan tai sivutoimiseen vakuutusedustajaan. Säännös vastaa direktiivin 3 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtaa.

Momentin 12 kohdan mukaan rekisteriin merkitään sellaiset kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu Finanssivalvonnasta annetun lain 33 a §:ssä tarkoitettu uhkasakko. Säännöksen nojalla rekisteriin merkitään myös tieto siitä, jos rekisteriin merkitylle on määrätty 70 §:ssä tarkoitettu kielto harjoittaa vakuutusten tarjoamista. Säännöstä sovelletaan vakuutusedustajiin ja sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Säännös on kansallinen ja vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 7 kohtaa ja sisällöltään 8 §:n 2 momenttia.

Momentin 13 kohdan mukaan rekisteriin merkitään rekisteröintiajankohta sekä mahdollinen rekisteristä poistaminen, sen syy ja ajankohta. Säännöstä sovelletaan vakuutusedustajiin ja sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Säännös on kansallinen ja vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 8 kohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä 1 momentin säännöksistä, joita sovelletaan vastaavasti sivutoimiseen vakuutusedustajaan, sivutoimiseen vakuutusmeklariin ja sivutoimiseen asiamieheen. Sovellettavaksi tulevia säännöksiä ovat 1 momentin 1—5 ja 7—11 kohta. Lisäksi sivutoimisiin vakuutusedustajiin sovelletaan suoraan 1 momentin 12 ja 13 kohtaa.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentin 12 kohdassa tarkoitettu merkintä on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kyseinen pakkokeino on määrätty. Säännös on kansallinen ja vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 3 momenttia.

14 §. Tietojen muutoksista ilmoittaminen. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on viipymättä ilmoitettava Finanssivalvonnalle rekisteriin merkittyjen tietojen muutoksista tai liiketoiminnan lopettamisesta. Momentin mukaan Finanssivalvonnalle on ilmoitettava myös siitä, että jokin rekisteröinnin edellytys ei enää täyty. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja ei enää ole 16 §:n mukaisesti hyvämaineinen tai ei täytä 18 §:n mukaisia ammattipätevyysvaatimuksia. Säännös vastaa direktiivin 3 artiklan 6 kohdan toista alakohtaa. Säännös vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 9 §:ää.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava Finanssivalvonnalle viimeistään kuukautta etukäteen muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa harjoittamaansa toimintaa tai tietoja koskevasta muutoksesta. Säännöksessä tarkoitetuista tiedoista säädetään tarkemmin 13 ja 22 §:ssä. Säännöstä sovelletaan sekä palveluiden tarjoamisen vapauden että sijoittautumisvapauden perusteella annettavien tietojen muutoksiin. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että Finanssivalvonnan on puolestaan ilmoitettava muutoksesta vastaanottavan ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisimman pian ja viimeistään kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona Finanssivalvonta saa tiedon. Tietojenvaihdosta säädetään lisäksi Finanssivalvonnasta annetun lain 52 §:ssä. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 4 artiklan 3 kohtaa ja 6 artiklan 4 kohtaa. Säännös vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 6 kohtaa ja 9 §:ää siltä osin kuin kyse on yhteystiedoista. Muilta osin säännöksessä tarkoitettuja velvollisuuksia ja menettelytapoja koskevat vaatimukset ovat uusia.

15 §. *Tietojen antaminen vakuutusedustajarekisteristä ja tietojen saatavilla pitäminen.* Pykälä on uusi, ja se on läheisesti yhteydessä 12 §:ssä tarkoitetun Finanssivalvonnan perustaman sähköisen rekisterijärjestelmän ylläpitoon. Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan on annettava asiakkaalle tieto rekisteristä, johon vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja on merkitty, mistä säädetään 33 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutusedustajarekisteriin merkittyjen tietojen lähtökohtaisesta julkisuudesta. Asiointipalvelun käyttäjällä on mahdollisuus hakea rekisteriin 3 momentin nojalla merkittyjä tietoja yksittäisinä hakuina yritys- ja yhteisötunnuksella, nimellä, toiminimellä tai aputoiminimellä. Lisäksi palvelun käyttäjä voi hakea tietoa elinkeinotoiminnan mukaan niin, että hakutuloksena on luettelo kaikista tietyn elinkeinotoiminnan johdosta rekisteröityneistä ilmoitusvelvollisista. Elinkeinotoiminnan mukaisella jaottelulla tarkoitetaan säännöksessä vakuutusmeklari- tai asiamiestoimintaa. Asiointipalvelun kautta ei ole mahdollista hakea tietoa tiedoista, jotka on merkitty rekisteriin hyvämaineisuussäännöksen nojalla. Ehdotus vastaa muotoilultaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 5 luvun 7 §:n 1 momenttia.

Julkisuuslaissa säädetään yleiset edellytykset asiakirjajulkisuudelle. Julkisuuslain 1 §:n sisältämän julkisuusperiaatteen mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei mainitussa laissa tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Säännös koskee muiden viranomaisten ohella Finanssivalvontaa. Julkisuuslain 11 §:ssä säädetään kattavasti asianosaisen lähtökohtaisesta tietojensaantioikeudesta ja sitä koskevista rajoituksista. Julkisuuslain 11 §:ssä täytetään direktiivin 3 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan viimeisen virkkeen vaatimus, jonka mukaan rekisteröidyillä, joiden henkilötiedot on tallennettu rekisteriin ja joiden tietoja vaihdetaan, on oikeus tutustua tallennettuihin tietoihin ja saada asianmukaisesti tietoja. Julkisuuslain 11 §:ssä täytetään sisällöltään myös direktiivin 37 artiklan 1 kohdan vaatimus, jonka mukaan jäsenvaltioiden on sovellettava direktiiviä 95/46/EY niissä tämän direktiivin nojalla suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan toukokuusta 2018 alkaen EU:n uudistettua yleistä tietosuojalainsäädäntöä.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa.

Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se tässä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan julkisuuslain 16 §:n 3 momentista poikkeavia säännöksiä henkilötietojen antamisen tavoista. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin sisältämää edellytystä ei voida soveltaa pidettäessä tietoja yleisesti saatavilla sähköisen tietoverkon kautta. Momentin mukaan sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteristä saadaan luovuttaa tiedot luonnollisen henkilön nimestä ja syntymäajasta tulosteenä, teknisen käyttöyhteyden avulla taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Pykälän nojalla rekisterin tietoihin on siten avoin pääsy

Finanssivalvonnan internetsivujen kautta. Henkilötietoja voidaan kuitenkin hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina. Henkilötunnuksen tunnusosaa koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa Finanssivalvonnalle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta. Henkilötietojen suojaa sääntelevät yleislakina henkilötietolaki ja sen kanssa samanaikaisesti säädetty julkisuuslaki, jotka yhdessä muodostavat henkilötietojen suojaa koskevan kokonaisuuden. Rekisterinpitäjää koskee vaatimus suojata tiedot asianmukaisesti tietosuojalainsäädännön mukaisesti henkilörekisterissä ja tietoja luovutettaessa riippumatta siitä, millä tavalla sähköinen luovutus teknisesti toteutetaan. Lisäksi teknisen käyttöyhteyden avaaminen vakuutusedustajarekisteriin tai tietojen antaminen muutoin sähköisesti edellyttää Finanssivalvonnan päätöstä tietojen luovuttamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädetään tiedoista, jotka Finanssivalvonnan on pidettävä yleisesti saatavilla sähköisen tietoverkon kautta. Velvollisuus tietojen pitämiseen yleisesti saatavilla sähköisen tietoverkon avulla koskee vain osaa rekisteriin merkittävistä tiedoista, kuten elinkeinonharjoittajan nimeä sekä tietoa ylimmästä johdosta, harjoitetusta vakuutusten tarjoamisesta sekä siitä, välittääkö vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvia raha- tai muita varoja. Lisäksi asiakkaan oikeusturvan kannalta tärkeänä pidetään, että Finanssivalvonta pitää yleisesti saatavilla sähköisen tietoverkon avulla myös tietoa vakuutusedustajille tai sivutoimisille vakuutusedustajille määrätyistä julkisista varoituksista, muista hallinnollisista seuraamuksista sekä sellaisista kielloista, joiden tehosteeksi on asetettu uhkasakko. Myös tiedot rekisteröinnistä taikka mahdollisesta rekisteristä poistamisesta ja sen syistä ovat asiakkaan kannalta tarpeellisia. Säännökset ovat kansallisia. Momentin kohdat vastaavat pääosin sisällöltään sitä, mitä asiasta on säädetty asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetun lain 10 §:n 2 momentissa. Säännöksissä on kuitenkin otettu huomioon vakuutusten tarjoamistoiminnan erityispiirteet.

3 luku Hyvämaineisuus ja ammattipätevyys

16 §. Hyvämaineisuus. Pykälässä säädetään hyvämaineisuuden sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan lähtökohtaisesti osoituksena henkilön hyvämaineisuudesta pidetään sitä, että häntä ei ole lainvoimaisella tuomiolla tuomittu viiden viimeisen vuoden aikana vankeusrangaistukseen tai kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan vakuutusten tarjoamista. Arviointia tehtäessä huomiota on kiinnitettävä vakaviin omaisuus- tai talousrikoksiin. Määräajat laskettaisiin 8 tai 9 §:ssä tarkoitetun rekisteröintihakemuksen toimittamisesta tai Finanssivalvonnan muutoin suorittaman tarkastelun hetkestä taaksepäin siihen hetkeen, kun mahdollinen tuomio on tullut lainvoimaiseksi. Jos tuomio ei ole vielä lainvoimainen, tarkastelu suoritetaan taaksepäin siihen hetkeen, kun se on annettu. Tuomio on päivättävä, ja tuomion antamisella tarkoitetaan säännöksessä kyseistä päiväystä.

Hyvämaineisuuden menettäminen ilmenee erityisesti sellaisista lainvastaisista toimita, joilla on pyritty taloudellisen hyödyn tavoitteluun toisen kustannuksella. Tekoja ja laiminlyöntejä arvioidaan kokonaisuutena. Kysymyksen tulevia rikoksia ovat esimerkiksi rikoslain 28 luvun 1—5 §:ssä rangaistaviksi säädetty varkaus, törkeä varkaus, näpistys, kavallus ja törkeä kavallus sekä 31 luvussa tarkoitetut ryöstöt ja kiristykset. Samoin kysymykseen voivat tulla rikoslain 29 luvun 1—4 §:n veropetokset ja -rikkomukset sekä 4 a—4 c ja 5—7 §:ssä sekä 36 luvussa rangaistaviksi säädetty erilaiset petokset. Huomioon otettavista elinkeinorikoksista esimerkkejä ovat rikoslain 30 luvun 1—3, 4—7, 7 a, 8, 8 a, 9, 9 a, 10, 10 a §:ssä rangaistaviksi säädetty teot tai laiminlyönnit. Hyvämaineisena ei voida myöskään pitää vakuutusten tarjoamisessa toimivaa henkilöä, joka on syyllistynyt rikoslain 37 luvussa rangaistaviksi

säädettyihin maksuvälinerikoksiin. Myös liiketoimintavelvollisuuksien laiminlyönteihin liittyvä rikoksia, kuten yhteisö- tai arvopaperimarkkinalainsäädäntöä koskevaa rikosta tai edellä mainittua kirjanpito- tai tilintarkastusrikosta, voitaisiin yleensä pitää sellaisina, jotka osoittavat henkilön ilmeistä sopimattomuutta toimia hyvämainaisuutta edellyttävässä asemassa, erityisesti johto- tai esimiestehtävissä.

Momentin nojalla kiinnitetään lähtökohtaisesti huomiota vain lainvoimaisiin tuomioihin. Vaikka henkilöä ei olisi lainvoimaisella tuomiolla tuomittu, momentin toisen virkkeen nojalla poikkeustapauksissa vailla lainvoimaakin olevan tuomion nojalla tai muiden painavien seikkojen perusteella voidaan kuitenkin tapauksen olosuhteet huomioon ottaen katsoa, että henkilö on ilmeisen sopimaton toimimaan tehtävässään. Henkilön sopimattomuutta arvioitaessa voitaisiin myös kiinnittää huomiota siihen, jos hän on epäasiallisen toiminnan takia aiemmin poistettu vakuutusedustajarekisteristä tai siihen rinnastettavasta rekisteristä tai jos hänet olisi voitu poistaa rekisteristä, ellei sitä olisi tehty jonkin muun syyn, esimerkiksi konkurssin, takia. Huomioon voidaan ottaa myös ulkomaisen toimivaltaisen viranomaisen antama rajoitus tai kielto toimia kyseisellä toimialalla. Näitä syitä arvioitaessa joudutaan tapauskohtaisesti arvioimaan sopimattomuuden astetta ja sitä, miten pitkältä ajanjaksolta rekisteröinti voidaan hylätä sopimattomuuden perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädetään viittaus liiketoimintakieltoa koskeviin säännöksiin. Henkilö on voitu määrätä liiketoimintakiellostaan annetun lain (1059/1985) mukaiseen liiketoimintakieltoon. Liiketoimintakieltoon ovat saattaneet johtaa lakisääteiseen velvollisuuteen, kuten verovelvollisuuteen tai kirjanpitoon liittyvät laiminlyönnit. Liiketoimintakieltoon määrääminen ei edellytä, että rikosoikeudellisesta teosta tai laiminlyönnistä on tuomittu rangaistus. Jos henkilö on edelleen liiketoimintakiellossa, häntä ei pidetä pykälässä tarkoitetulla tavalla hyvämaineisena eikä hän saa harjoittaa vakuutusten tarjoamista. Hyvämainisuusarvioinnilla pyritään osaltaan ennakolta varmistamaan vakuutusten tarjoamisen asianmukainen harjoittaminen, mutta toisaalta on myös otettava huomioon, ettei elinkeinonvapautta tarpeettomasti rajoiteta.

Finanssivalvonnan tehtävänä on arvioida, onko yksi tai useampi rikos tai muu menettely muutoin kokonaisuutena arvioiden sellainen, että se kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen osoittaa henkilön ilmeistä sopimattomuutta vakuutusten tarjoamiseen. Vähäinen yksittäinen teko tai laiminlyönti ei johda henkilön hyvämainisuuden menettämiseen, mutta toistuessaan useat vähäiset teot tai laiminlyönnit voivat johtaa siihen, ettei henkilöä enää pidetä hyvämaineisena. Henkilön hyvämainaisuutta on arvioitava nimenomaan tehtävien hoidon kannalta. Vakuutuksentarjoajalta ei yleensä edellytetä aktiivisia toimenpiteitä työntekijän hyvämainisuuden valvomiseksi, koska vakuutuksentarjoajalla ei yleensä ole käytössään kohtuullisia ja tehokkaita keinoja varmentaa esimerkiksi työntekijän itsensä tekemää ilmoitusta hyvämainisuudesta.

17 §. Hyvämaineiset henkilöt. Pykälässä säädetään, keitä hyvämainisuusvaatimukset koskevat. Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajarekisteriin merkityn vakuutusedustajan vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön sekä sellaisen henkilön, joka vastaa vakuutusten tarjoamisesta mutta ei suoraan osallistu siihen, hyvämainisuudesta. Vakuutusten tarjoamisesta vastaavalla henkilöllä tarkoitetaan säännöksessä esimerkiksi myyntijohtajaa tai vastaavassa asemassa olevaa henkilöä. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 10 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohtaa ja kolmannen alakohtan toista virkettä. Lisäksi hyvämainaisuutta edellytetään sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutuksen tarjoamisesta vastaavilta henkilöiltä. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 10 artiklan 3 kohdan neljättä alakohtaa.

Pykälän 1 momentti ja 16 § vastaavat sisällöltään vakuutusedustuksesta annetun lain 11 §:ää ja direktiiviin 10 artiklan 3 kohdan ensimmäistä alakohtaa.

Uutta on, että pykälän 2 momentissa säädetään vakuutusedustajan johdon ja tietyn suuruisen omistusosuuden omistavan henkilön hyvämaineisuudesta. Jos vakuutusedustaja on oikeushenkilö, vakuutusedustajan johdon ja sen, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosa osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö, vastaava omistus- tai määräämisvalta, on oltava hyvämaineisia. Säännöksessä johdolla tarkoitetaan toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä. Vakuutusedustajat ovat yritysmuodoltaan usein tavanomaisia avoimia, kommandiitti- tai osakeyhtiöitä tai osuuskuntia. Säännös on tarpeen, koska yleisessä yhteisölaainsäädännössä ei ole säädetty erityisistä hyvämaineisuusvaatimuksista eikä vakuutusyhtiölain erityisiä hyvämaineisuusvaatimuksia siten sovelleta vakuutusedustajan johtoon. Momenttia ei sovelleta sivutoimisiin vakuutusedustajiin.

Säännöksessä tarkoitettujen henkilöiden piiri on laaja. Yrityksen omistajien ja johdon osalta hyvämaineisuusvaatimus ei ole kuitenkaan poikkeuksellinen, sillä luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen osalta hyvämaineisuutta edellytetään yrityksen johdolta ja toimivaan johtoon kuuluvilta, ja säännöksiä sovelletaan lisäksi myös luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen yrityksen omistusyhteisöön. Vastaavasti vakuutusyhtiön osalta on säädetty yhtiön johdon ja keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden hyvämaineisuudesta. Lisäksi mitä vakuutusyhtiölaissa säädetään vakuutusyhtiön hallituksen jäsenestä, sovelletaan myös vakuutusomistusyhteisön hallituksen jäseneseen. Muiden rahoitus- ja vakuutusalan yritysten osalta omistajien ja johdon laaja-alaista sääntelyä on pidetty perusteltuna sen vuoksi, että sääntelyn ja Finanssivalvonnan keskeisiä tavoitteita on ylläpitää asiakkaiden ja yleisön luottamusta rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden toimintaan. Keskeinen osa luottamusta ylläpitävää sääntelyä ovat vaatimukset omistajien ja ylimmän johdon luotettavuudesta. Jos omistajina tai johdossa toimii henkilöitä, joiden hyvämaineisuus tai muu luotettavuus on vakavasti kärsinyt julkisuuteen tulleiden tietojen ja tapahtumien johdosta, seurauksena saattaa olla, että yleisön luottamus heikkenee paitsi kysymyksessä olevaa yritystä kohtaan myös laajemmin toimialaa kohtaan (hallituksen esitys 32/2012 vp). Edellä sanottu soveltuu myös vakuutusten tarjoamista harjoittaviin yrityksiin ja henkilöihin. Säännös on kansallinen.

Pykälän 3 momentissa otetaan huomioon se, että hyvämaineisuuden tutkimisesta säädetään useissa rahoitus- ja vakuutusalan säädöksissä. Siten ilman säännöstä hyvämaineisuus tulisi tutkia mahdollisesti usean säädöksen nojalla useaan kertaan. Siksi säädetään, että jos edellä 1 ja 2 momentissa mainittujen henkilöiden hyvämaineisuus tutkitaan jo muun rahoitus- tai vakuutusalan yritykseen sovellettavan säädöksen nojalla, hyvämaineisuutta ei tarvitse tutkia vakuutusedustajarekisteriin merkitsemisen yhteydessä tai muussa yhteydessä uudestaan vakuutusten tarjoamisesta annetun lain nojalla. Muun kyseeseen tulevan säädöksen nojalla suoritettu selvitys henkilön hyvämaineisuudesta voidaan ottaa huomioon tämän lain mukaista hyvämaineisuutta arvioitaessa. Säännös on symmetrinen siten, että muun säädöksen nojalla todettu hyvämaineisuus voidaan lukea henkilön hyväksi ja hyvämaineisuuden menettäminen henkilön vahingoksi. Muun säädöksen nojalla todettuja seikkoja on kuitenkin aina arvioitava vakuutusten tarjoamista koskevan tehtävän hoitamisen kannalta. Säännös on kansallinen, ja sen tarkoituksena on vähentää vakuutuksentarjoajien tarpeetonta sääntelytaakkaa.

Esimerkiksi vakuutusten tarjoamista koskeva toiminto vakuutusyhtiössä on vakuutusyhtiölain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettu keskeinen toiminto. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan vakuutusyhtiön keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden on oltava hyvämaineisia, ja

heillä on oltava tehtävän vaatima ammatillinen pätevyys ja kokemus. Lisäksi mainitun vakuutusyhtiölain pykälän 2 momentin viittaussäännöksen nojalla vakuutusyhtiön keskeisestä toiminnosta vastaava henkilö ei voi olla oikeushenkilö eikä alaikäinen tai se, jolle on määrätty edunvalvoja, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu tai joka on konkurssissa tai liiketoimintakiellossa. Siten vakuutuksenantajan ja omistusyhteisön ylimmän johdon henkilöiden osalta hyvämaineisuus tulee selvitettyä vakuutusyhtiölaissa olevan sääntelyn kautta. Vakuutusten tarjoamisesta annetun lain hyvämaineisuussäännöksen soveltamiselle ei ole siten tältä osin tarvetta. Sen sijaan vakuutusten tarjoamisesta annetun lain mukaan hyvämaineisuus selvitetään sellaisilta vakuutuksentarjoajan henkilöiltä, jotka osallistuvat suoraan vakuutusten tarjoamiseen tai vastaavat vakuutusten tarjoamisesta suoraan siihen osallistumatta ja joiden hyvämaineisuutta ei selvitetä muun lain kuten vakuutusyhtiölain, luottolaitoslain tai sijoituspalvelulain nojalla.

Hyvämaineisuutta koskeva vaatimus tulee täyttää jatkuvasti, jotta vakuutusten tarjoamista koskevassa tehtävässä toimiminen on mahdollista. Finanssivalvonta valvoo käytössään olevin toimivaltuuksin ja teknisin apuvälinein Suomen markkinoilla toimivien vakuutuksentarjoajien hyvämaineisuutta koskevien vaatimusten täyttymistä. Rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n nojalla Finanssivalvonnalle voidaan luovuttaa rikosrekisteristä tietoja henkilön luotettavuuden selvittämiseksi. Rikosrekisterilaissa ja vakuutusedustuksesta annetussa laissa tarkoitetussa luotettavuudessa on kyse samasta asiasta kuin vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa tarkoitetusta hyvämaineisuudesta. Lisäksi Finanssivalvonnalla on oikeus saada sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen vakuutuksentarjoajan laissa säädetyn hyvämaineisuuden selvittämiseksi. Hyvämaineisuuden selvittämismahdollisuuksia ei ole tältä osin tarkoitus heikentää, eli rikos- ja sakkorekisteristä saadaan luovuttaa tietoja Finanssivalvonnalle myös tässä laissa tarkoitetun hyvämaineisuuden selvittämiseksi. Tietojen luovuttamisesta säädetään jäljempänä 76 §:ssä.

18 §. Ammattipätevyys. Pykälässä säädetään ammattipätevyyden sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan ammattipätevällä henkilöllä tulee olla riittävät tiedot tarjoamistaan vakuutuksista, ja hänen tulee tuntea vakuutusten tarjoamisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö. Lisäksi asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen on tunnettava hyvä vakuutustapa. Vastaavasti vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin on lisäksi tunnettava hyvä vakuutusmeklaritapa. Hyvä vakuutusmeklaritapa sisältää muun muassa vakuutusmeklarin puolueettomuuden vakuutuksenantajiin nähden sekä valmiudet esitellä eri vakuutuksenantajien vakuutuksia asiamiestä laajemmin. Hyvää vakuutusmeklaritapaa ja hyvää vakuutustapaa selvitetään tarkemmin jäljempänä 30 §:n yhteydessä. Säännös vastaa tältä osin sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 12 §:ää.

Pykälän 2 momentti sisältää sosiaali- ja terveysministeriölle annettavan asetuksen-antovaltuuden. Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä vahinko-, henki- ja sijoitusvakuutuksien osalta ammatillista pätevyyttä ja kokemusta koskevista vähimmäisvaatimuksista, jotka on listattu direktiivin liitteessä I. Direktiivin 10 artiklan 2 kohdan kuudennen alakohdan mukaan vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien on osoitettava täyttävänsä direktiivin liitteessä I vahvistetut asianmukaiset ammatillista tietämystä ja pätevyyttä koskevat vaatimukset.

19 §. Ammattipätevät henkilöt. Pykälässä säädetään, keitä ammattipätevyysvaatimukset koskevat. Pykälän 1 momentissa ammattipätevyyttä edellytetään vakuutusten tarjoamiseen osallistuvalla henkilöllä. Uutta on, että ammattipätevyyttä edellytetään myös sellaiselta henkilöltä, joka vastaa vakuutusten tarjoamisesta mutta ei suoraan osallistu siihen. Kuten edellä, vakuutusten tarjoamisesta vastaavalla henkilöllä tarkoitetaan esimerkiksi myyntijohtajaa tai vastaavassa asemassa olevaa henkilöä. Jos luonnollinen henkilö on

rekisteröity pää- tai sivutoimiseksi asiamieheksi tai vakuutusmeklariksi taikka oikeushenkilö on muutoin hyvin pieni ja sen palveluksessa on vain yksi vakuutusten tarjoamiseen osallistuva henkilö, säännös koskee tällaista vakuutuksentarjoajaa sinänsä.

Säännöksessä tarkoitettulla henkilöillä on oltava työtehtävien laatuun ja laajuuteen nähden riittävä ammattipätevyys ja tiedot. Vakuutuksenantajan, asiamiehen ja vakuutusmeklarin taikka sivutoimisen vakuutusedustajan tarjoamien vakuutusten sisältö ja toiminnan laajuus voivat vaihdella merkittävästi. Jotta vakuutuksenantaja, vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja kykenee asianmukaisesti hoitamaan tehtäviään, vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön tietojen ja taitojen on oltava jatkuvasti riittävät hänen toimintaansa nähden. Päätoimiselta vakuutusedustajalta, joka tarjoaa useita toisistaan eroavia vakuutuksia, voidaan edellyttää laajempia tietoja ja taitoja kuin esimerkiksi vakimuotoista vakuutusta oheispalvelunaan tarjoavalta sivutoimiselta vakuutusedustajalta. Pää- ja sivutoimisten asiamiesten on saamansa koulutuksen lisäksi ylläpidettävä ammattipätevyyttä tehtäviään vastaavalla tavalla. Yhteisestä tutkinnosta huolimatta samoin pää- ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden on ylläpidettävä ammattipätevyyttä tehtäviään vastaavalla tavalla (ammattipätevyyden ylläpidosta ja kehittämisestä lisäksi: 20 §). Pykälän 1 momentti vastaa direktiivin 10 artiklan 1 kohtaa, 10 artiklan 2 kohdan neljännen alakohdan ensimmäistä virkettä ja viidettä alakohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädetään oikeushenkilön muodossa toimivan vakuutusedustajan johdon ammattipätevyysvaatimuksista. Säännöksessä johdolla tarkoitetaan toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä. Johdossa on kollektiivina oltava riittävä ammattipätevyys ja tiedot vakuutusten tarjoamisesta. Jokaiselta johdon jäseneltä tätä ei edellytetä. Säännös on tarpeen johdon tarkoituksenmukaisen työnjaon kannalta. Tarkoituksena on, että myyntiin tai markkinointiin liittyvissä kysymyksissä keskeiset näkökulmat tulevat huomioon otetuiksi johdon päätöksenteossa. Säännöstä ei sovelleta sivutoimiseen vakuutusedustajaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta varmistua riittävien ammattipätevyyttä ja tietoja koskevien vaatimusten täyttämisestä. Asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen toiminnasta vastaa vakuutuksenantaja. Käytännössä vakuutuksenantaja varmistaa tarpeelliseksi katsomillaan toimilla sen, että asiamiehellä tai sivutoimisella asiamiehellä on toimintansa kannalta riittävät tiedot ja taidot. Vakuutuksenantaja voi esimerkiksi kyselyin, kokein tai haastatteluin tarkistaa, vastaavatko näiden pätevyys ja tiedot 18 §:n vaatimuksia. Vakuutuksenantajan edun mukaista on tarvittaessa tarjota asiamiehille tai sivutoimisille asiamiehille koulutusta. Asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen rekisteröinnin edellytyksenä on ammattipätevyys, joka voidaan parhaiten osoittaa vakuutuksenantajan antamalla todistuksella asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen saamasta koulutuksesta ja siitä, että asiamies tai sivutoiminen asiamies on pätevä toimimaan vakuutuksenantajan puolesta. Finanssivalvonta on käytännössä edellyttänyt vakuutuksenantajan antamaa todistusta koulutuksesta. Moniasiamiesten osalta todistusta on käytännössä edellytetty jokaiselta edustettavalta vakuutuksenantajalta, koska vakuutuksenantajien vakuutukset eroavat toisistaan. Käytäntöä voidaan säännöksen nojalla jatkaa. Säännös vastaa tältä osin voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 12 §:n 1 momenttia. Säännös vastaa direktiivin 10 artiklan 2 kohdan kuudetta alakohtaa.

20 §. Ammattipätevyyden ylläpito ja kehittäminen. Pykälä on uusi. Pykälässä säädetään vakuutuksentarjoajan vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön sekä vakuutusten tarjoamisesta vastaavan henkilön velvollisuudesta jatkuvasti täyttää säädetyt vaatimukset sekä ylläpitää ja kehittää ammattipätevyytään työtehtävien laatuun ja laajuuteen nähden riittävällä tavalla. Pääasiallinen vastuu ammattipätevyyden ylläpitämiseen tarkoitettun riittävän

koulutuksen tarjoamisesta ja järjestämisestä henkilöstölleen on vakuutuksentarjoajilla. Toisaalta myös vakuutusten tarjoamiseen osallistuvalla henkilöllä sekä vakuutusten tarjoamisesta vastaavalla henkilöllä on osaltaan vastuu oman ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen riittävän koulutukseen osallistumisesta. Henkilön tulee ylläpitää riittävää suoritustasoa, joka vastaa hänen rooliaan, kyseisiä vakuutuksia ja niiden markkinoita. Monimutkaisia vakuutuksia tarjoavilta henkilöiltä edellytetään laajempaa ammattipätevyyden ja tietojen ylläpitoa kuin yksinkertaisia vakuutuksia tarjoavilta henkilöiltä. Päätoimisesti vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön osalta edellytetään laajempaa ammattipätevyyden ja tietojen ylläpitoa ja kehittämistä kuin sivutoimisesti vakuutuksia tarjoavalta henkilöltä. Vakuutuksenantajalla ja vakuutusedustajalla vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön ammattipätevyyden ylläpidon ja kehittämisen kannalta riittävänä pidetään vähintään 15 tunnin ammatillista koulutusta ja kehittämistä vuosittain. Vaatimus voidaan täyttää esimerkiksi erilaisten ammatillisten kurssien suorittamisella, sisäisellä kehittämistoiminnalla ja mentoroinnilla. Tehtävästä ja tarjottavista vakuutuksista riippuen vaatimus voi olla käytännössä enemmänkin, ottaen huomioon henkilön asema, tarjottavien vakuutusten luonne sekä vakuutuksentarjoajan liiketoiminnan laatu ja laajuus. Lisäkoulutus voi olla tarpeen myös työntekijän työtehtävien muuttuessa vaativimmiksi tai muutoin olennaisella tavalla. Pykälässä ei säädetä sivutoimiselle vakuutusedustajalle kiinteään tuntimäärään perustuvaa vaatimusta jatkuvasta koulutuksesta, vaan ammattipätevyyttä on ylläpidettävä ja kehitettävä tehtävän ja tarjottavien vakuutusten edellyttämällä tavalla. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 10 artiklan 2 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa sekä neljännen alakohdan ensimmäistä virkettä.

21 §. Ammattipätevyyden arviointi ja valvonta. Pykälä on uusi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutustentarjoajan on määriteltävä vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön työtehtävien edellyttämät ammattipätevyysvaatimukset. Ne voivat vaativissa tehtävissä myös ylittää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädetyt vaatimukset. Kussakin työtehtävässä edellytettäviin ammattitaitovaatimuksiin vaikuttavat muun muassa vakuutusten tarjoamisen liiketoiminta ja sen laajuus, tarjottavien vakuutusten luonne sekä erilaisten vakuutuslajien määrä. Säännös perustuu direktiivin 10 artiklan 2 kohtaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään vakuutusedustajan ja vakuutuksenantajan ammattipätevyysvaatimusten arviointia ja valvontaa varten osoittamasta toiminnosta, sisäisistä toimintatavoista (engl. policies), menettelytavoista (engl. procedures) ja arviointijärjestelmistä. Niiden avulla varmistetaan ja valvotaan ammattipätevyysvaatimusten asianmukainen toteutuminen. Toiminta- ja menettelytapoja sekä arviointijärjestelmiä on tosiasiallisesti käytettävä, ja niitä on päivitettävä säännöllisesti. Vastuu valvontajärjestelmän perustamisesta ja käyttämisestä on vakuutusedustajalla ja vakuutuksenantajalla. Säännöksessä velvoitetaan vakuutusedustajaa ja vakuutuksenantajaa ainoastaan nimeämään luvussa tarkoitettuja tehtäviä hoitava toiminto. Säännöksessä ei velvoiteta perustamaan uutta toimintoa tätä tarkoitusta varten, vaan tehtävät voidaan antaa esimerkiksi vaatimustenmukaisuustoiminnon (engl. compliance) hoidettaviksi. Vakuutuksenantajan osalta säännöksessä tarkennetaan yleisiä hallinnon järjestämistä koskevia vaatimuksia.

Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 10 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa siltä osin, kuin kotijäsenvaltioiden on jatkuvaa ammatillista koulutusta ja kehittämistä varten otettava käyttöön ja julkistettava järjestelmiä, joiden avulla valvotaan tehokkaasti ja arvioidaan vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien sekä vakuutus- ja jälleenvakuutusyritysten työntekijöiden ja vakuutus- ja jälleenvakuutusedustajien työntekijöiden tietoja ja pätevyyttä. Säännös vastaa myös direktiivin 10 artiklan 8 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa.

4 luku **Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus**

22 §. *Ilmoitus aikomuksesta tarjota vakuutuksia toisessa ETA-valtiossa.* Pykälässä säädetään ilmoituksesta, joka on perustana sille, että Suomessa rekisteröity vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja voivat alkaa harjoittaa vakuutusten tarjoamista toisessa Euroopan talousalueella olevassa valtiossa.

Pykälässä säädetään Suomessa vakuutusedustajarekisteriin merkityn vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan velvollisuudesta tehdä Finanssivalvonnalle ilmoitus, jos tämä aikoo harjoittaa vakuutusten tarjoamista yhdessä tai useammassa muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa. Pykälässä säädetään myös ilmoituksessa annettavista tiedoista. Säännöstä sovelletaan vakuutusten tarjoamiseen sekä palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella sekä sijoittautumisvapauden perusteella.

Ilmoitus on tehtävä ennen vakuutusten tarjoamisen aloittamista. Ilmoitus on tehtävä kunkin ETA-valtion osalta, kun vakuutusten tarjoamista aiotaan alkaa harjoittaa ensimmäistä kertaa. Jos ilmoituksessa ei ole kaikkia säädettyjä tietoja, Finanssivalvonnan on varattava kohtuullinen määräaika tietojen täydentämiseksi.

Pykälän 1 momentin nojalla Finanssivalvonnalle tehtävään ilmoitukseen on liitettävä vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan yhteys- ja rekisteritiedot, kuten nimi, osoite sekä mahdollinen yritys- ja yhteisötunnus (1 kohta). Mainitut tiedot koskevat Suomessa rekisteröidyn yrityksen tietoja, koska näitä tietoja ei ole yleensä saatavissa vastaanottavan jäsenvaltion osalta ennen toiminnan aloittamista ulkomailla.

Uutta on, että momentin mukaan vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava ryhmää koskevat tiedot (2 kohta). Säännöksessä ryhmällä tarkoitetaan kategoriaa, johon vakuutusedustaja tai sivutoiminen asiamies kuuluu. Käytännössä ilmoitetaan toimimisesta pää- tai sivutoimisena asiamiehenä tai vakuutusmeklarina. Asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen on lisäksi merkittävä ilmoitukseen hänen edustamansa vakuutuksenantajat (5 kohta). Vakuutuksenantajalla tarkoitetaan ensi- tai jälleenvakuutuksenantajaa. Vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja voivat antaa tiedot myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymästä tai muusta konsernista, johon kuuluu tai jota hän edustaa.

Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava jäsenvaltio tai -valtiot, joissa vakuutuksia tarjotaan (3 kohta). Samoin on ilmoitettava, millaisia vakuutuksia vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja tarjoavat. Tiedot voidaan antaa vakuutusluokittain (4 kohta).

Pykälän 2 momentissa säädetään sivuliikettä tai pysyvää liikepaikkaa koskevista lisätiedoista. Edellä 1 momentissa annettujen tietojen lisäksi on ilmoitettava ulkomailla olevan sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan osalta myös vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleva osoite, josta toimijan asiakirjat ovat Finanssivalvonnan, muiden toimivaltaisten viranomaisten, asiakkaiden tai muiden tahojen saatavissa, sekä uutena tietona sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan toiminnasta vastuussa olevan henkilön nimi. Pysyvää liikepaikkaa kohdellaan pykälässä samoin kuin sivuliikettä, jollei liikepaikkaa perusteta vastaanottavaan jäsenvaltioon muussa yritysmuodossa.

Pykälä vastaa direktiivin 4 artiklan 1 kohtaa ja 6 artiklan 1 kohtaa.

23 §. *Tietojen lähettäminen vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille.* Pykälän 1 momentin mukaan Finanssivalvonnan on kuukauden kuluessa 22 §:ssä tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta toimitettava tiedot vastaanottavan jäsenvaltion tai jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille. Sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan sääntelyä on olennaisesti täsmennetty vakuutusedustuksesta annetun lain 31 §:n 2 momenttiin nähden. Näiden osalta ennen ilmoituksen toimittamista Finanssivalvonta tutkii vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan yritys- eli organisaatorakenteen ja taloudellisen tilan asianmukaisuutta ja varmistuu niistä. Finanssivalvonta arvioi näiden seikkojen asianmukaisuutta suunniteltua vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamista silmällä pitäen. Tältä osin tiedot saadaan toimittaa vastaanottavien jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille vain, jos Finanssivalvonnalla ei ole perusteita epäillä näiden seikkojen asianmukaisuutta.

Direktiivin mukaan vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on viipymättä ilmoitettava Finanssivalvonnalle, että se on vastaanottanut Finanssivalvonnan lähettämät tiedot. Finanssivalvonnan on puolestaan ilmoitettava kirjallisesti vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle, että kyseisen valtion toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut tiedot.

Säännös vastaa osaltaan direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 6 artiklan 2 kohdan ensimmäistä alakohtaa.

Pykälän 2 momentin nojalla kuukauden kuluessa kaikkien 22 §:ssä tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta Finanssivalvonnan on tehtävä asiasta perusteltu päätös tietojen lähettämisestä tai lähettämättä jättämisestä. Hallintolain 45 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta perustella päätös sekä perusteluista ilmenevistä seikoista. Uutta on, että pykälän 2 momentissa säädetään menettelystä siinä tilanteessa, että Finanssivalvonta nimenomaisesti kieltäytyisi toimittamasta vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle 22 §:ssä tarkoitettuja tietoja, jotka koskevat sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan perustamista. Vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa hakea hylkäävään päätökseen muutosta valittamalla. Hallintolain 54 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Asiasta on pääosin vastaavasti säädetty vakuutusyhtiölain 3 luvun 3 §:n 3 momentissa.

Uutta on myös, että pykälän 3 momentissa säädetään tilanteesta, jossa Finanssivalvonta ei muutoin huolimattomuudesta lähettäisi 22 §:ssä tarkoitettuja tietoja määräajassa. Myös tässä tilanteessa vakuutusedustajalla tai sivutoimisella vakuutusedustajalla on valitusoikeus. Tällöin valituksen katsotaan kohdistuvan Finanssivalvonnan hylkäävään päätökseen. Valituksen voi tehdä, kunnes Finanssivalvonta on tehnyt päätöksen tietojen lähettämisestä vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Finanssivalvonnan on ilmoitettava valitusviranomaiselle valituksen kohteena olevassa asiassa tehdystä tietojen lähettämistä koskevasta päätöksestä, joka on tehty 22 §:ssä tarkoitetun kuukauden määräajan jälkeen.

Lain 82 §:ssä säädetään siitä, että vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa hakea päätökseen muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Laissa ei säädetä oikaisuvaatimusmenettelyn käyttämisestä. Asiasta säädetään tarkemmin Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:n 1 momentissa.

Pykälä ja hallintolain säännökset vastaavat sisällöltään direktiivin 6 artiklan 3 kohtaa.

24 §. *Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen ETA-valtiossa palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella.* Pykälän 1 momentin nojalla palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa liiketoimintansa ilmoittamassaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, kun se on saanut Finanssivalvonnalta 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siitä, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut tiedot. Finanssivalvonnan on samalla ilmoitettava vastaanottavan jäsenvaltion keskitetty asiointipiste, jossa julkistettuja yleistä etua koskevia kansallisia säännöksiä edustajan on noudatettava, jotta vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa liiketoimintansa vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutusten tarjoamisen edellytyksenä on, että se noudattaa vastaanottavan jäsenvaltion asiointipisteessään julkistamia yleistä etua koskevia säännöksiä. Yleistä etua koskevia säännöksiä on noudatettava vakuutusten tarjoamisen aloittamisen jälkeen. Yleistä etua koskevien säännösten ilmoitusvelvollisuuden kannalta riittävänä voidaan pitää esimerkiksi Finanssivalvonnan ja Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen verkkosivustoille sisällytettäviä hyperlinkkejä toimivaltaisten viranomaisten verkkosivustoille. Finanssivalvonta voi ilmoittaa myös jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen keskitetyn asiointipisteen yhteystiedot.

Pykälä vastaa direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa.

25 §. *Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen ETA-valtiossa sijoittautumisvapauden perusteella.* Sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan sääntelyä on olennaisesti täsmennetty vakuutusedustuksesta annetun lain 31 §:n 3 momenttiin nähden. Pykälän 1 momentin mukaan sijoittautumisvapauden perusteella vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa liiketoimintansa ilmoittamassaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, kun se on saanut Finanssivalvonnalta 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen siitä, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut tiedot, sekä lisäksi määräajassa toimitetut tiedot vastaanottavassa jäsenvaltiossa noudatettavista yleistä etua koskevista säännöksistä. Kuten edellä 24 §:ssä, Finanssivalvonta välittää tässä tarkoitetut tiedot.

Säännös vastaa sisällöltään myös direktiivin 6 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa, jonka mukaan vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on kuukauden kuluessa tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta ilmoitettava kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle vastaanottavan jäsenvaltion alueella sovellettavat 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut säännökset 11 artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuilla tavoilla. Kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on toimitettava nämä tiedot vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle ja ilmoitettava tälle, että tämä voi aloittaa liiketoimintansa vastaanottavassa jäsenvaltiossa edellyttäen, että se noudattaa näitä säännöksiä.

Pykälän 2 momentti vastaa sisällöltään myös direktiivin 6 artiklan 2 kohdan kolmatta alakohtaa, jonka mukaan jos tietoja ei ole vastaanotettu toisessa alakohdassa säädetyssä määräajassa, vakuutus- tai jälleenvakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja voi perustaa sivuliikkeen ja aloittaa liiketoimintansa.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutusten tarjoamisen aloittamisen edellytyksenä on, että se noudattaa vastaanottavan jäsenvaltion yleistä etua koskevia kansallisia säännöksiä.

26 §. *Menettely toisen ETA-valtion vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan aloittaessa vakuutusten tarjoamisen Suomessa.* Luvussa säädetään myös edellisissä pykälissä säädetyn vastinparista eli toisessa ETA-valtiossa eli kotijäsenvaltiossa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan oikeudesta aloittaa vakuutusten tarjoaminen Suomessa palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella. Luvussa ei säädetä sivuliikettä vastaavan pysyvän liikepaikan perustamisesta, kun kyse on sijoittautumisvapauden käyttämisestä. Luvun 26—28 § vastaa osittain voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 32 §:ää. Sivuliikkeiden sääntelyä on olennaisesti täsmennetty.

Pykälän 1 momentissa säädetään Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä toisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, että Finanssivalvonta on vastaanottanut kaikki tämän toimittamat 22 §:ssä säädettyä vastaavat tiedot vakuutusten tarjoamisen aloittamisesta Suomessa. Pykälän 2 momentin nojalla sivuliikkeiden perustamisen osalta Finanssivalvonnan on lisäksi ilmoitettava yleistä etua koskevista säännöksistä, joiden noudattaminen on sivuliikkeen perustamisen edellytyksenä ja joita noudattaen vakuutusten tarjoamista on harjoitettava Suomessa. Yleistä etua koskevinä säännöksinä pidettäisiin muun muassa vakuutusten tarjoamiseen sovellettavaa lainsäädäntöä sekä Finanssivalvonnan antamia määräyksiä ja ohjeita eri oikeudenaloittain ryhmiteltynä. Yleisen edun säännösten ilmoitusvelvollisuuden kannalta riittävänä voidaan pitää esimerkiksi Finanssivalvonnan verkkosivustolle sisällytettäviä nimenomaisia tietoja tai hyperlinkkejä sovellettaviin säännöksiin ja määräyksiin. Tämän on tapahduttava kuukauden kuluessa toisen ETA-valtion toimivaltaisen viranomaisen toimittamien tietojen vastaanottamisesta. Säännökset vastaavat direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ensimmäistä virkettä sekä 6 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäistä virkettä ja toista alakohtaa.

27 §. *Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen Suomessa palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella.* Pykälän 1 momentin mukaan palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella toisessa ETA-valtiossa eli kotijäsenvaltiossa rekisteröity vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa alkaa harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa heti, kun tämä on saanut kotijäsenvaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta ilmoituksen siitä, että Finanssivalvonta on vastaanottanut ilmoituksen toiminnan aloittamisesta Suomessa. Finanssivalvonta ylläpitää käytännössä luetteloa tai rekisteriä sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella Suomessa toimivista vakuutusedustajista ja sivutoimisista vakuutusedustajista. Pykälän 2 momentin nojalla ulkomaisen vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutusten tarjoamisen aloittamisen uutena edellytyksenä on, että se noudattaa Suomessa yleistä etua koskevia säännöksiä. Säännös vastaa direktiivin osaltaan 4 artiklan 2 kohtaa.

28 §. *Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen Suomessa sijoittautumisvapauden perusteella.* Pykälän 1 momentin nojalla vakuutusten tarjoamisen saa aloittaa sivuliikkeen välityksellä Suomessa sen jälkeen, kun vakuutusedustaja tai sivutoimisen vakuutusedustaja on saanut kotijäsenvaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta kyseiset tiedot. Pykälän 2 momentin nojalla ulkomaisen vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutusten tarjoamisen aloittamisen uutena edellytyksenä on, että se noudattaa Suomessa yleistä etua koskevia säännöksiä. Niiden julkistamisesta säädetään nimenomaisesti 77 §:ssä. Pykälä vastaa osaltaan direktiivin 6 artiklan 2 kohtaa.

29 §. *Finanssivalvonnan ilmoitusvelvollisuus Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle.* Pykälä on uusi. Pykälässä säädetään Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle tiedot niistä suomalaisista vakuutusedustajista ja sivutoimisista vakuutusedustajista, jotka ovat ilmoittaneet aikomuksestaan harjoittaa

vakuutusten tarjoamista sijoittautumisvapauden tai palvelun tarjoamisen vapauden perusteella muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa. Tiedot on toimitettava viipymättä. Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen perustaa keskitetyn sähköisen rekisterin vakuutusedustajista ja sivutoimisista vakuutusedustajista, jotka harjoittavat rajat ylittävää vakuutusten tarjoamista. Tätä tarkoitusta varten Finanssivalvonnan on ilmoitettava 22 §:ssä tarkoitetut tiedot Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle. Säännös vastaa direktiivin 3 artiklan 4 kohdan ensimmäistä alakohtaa.

5 luku Liiketoiminnan menettelytavat ja tiedonantovelvollisuus

30 §. *Vakuutuksentarjoajan toiminta ja asiakkaan edun etusija.* Pykälän 1 momentissa asiakkaan suojaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi vakuutuksentarjoajan toimintaa koskeva yleissäännös, jonka mukaan tämän on suoritettava toimeksiantajan tai asiakkaan hänelle antamat tehtävät rehellisesti, tasapuolisesti, ammattitaitoisesti ja huolellisesti. Kaikessa toiminnassaan vakuutuksentarjoajan on toimittava asiakkaan edun mukaisesti. Huolellisuusvelvollisuutta lukuun ottamatta säännös vastaa direktiivin 17 artiklan 1 kohtaa.

Rehellisyyden vaatimus tarkoittaa, että vakuutuksentarjoaja ei saa antaa asiakkaalleen virheellistä tai harhaanjohtavaa tietoa. Vakuutuksentarjoajan antamien tietojen on oltava asiallisia ja selkeitä.

Tasapuolisuuden vaatimus tarkoittaa, että asiakasta on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja syrjimättä.

Ammattitaitovaatimus tarkoittaa ennen kaikkea palvelusten suorittamisen edellyttämää teknistä tietoa, taitoa ja muuta vastaavaa valmiutta. Asiantuntemus on asiakkaan kannalta vakuutuksentarjoajan tärkeimpiä ominaisuuksia, sillä vakuutuksentarjoajan tehtävänä on neuvoa asiakastaan vakuutuskysymyksissä. Neuvot voivat koskea oikeudellisia, teknisiä tai taloudellisia vakuutusasioihin liittyviä kysymyksiä. Ammattitaitoon kuuluu esimerkiksi, että vakuutuksentarjoaja tuntee ne vakuutukset ja lainsäädännön alat, jotka tulevat kysymykseen vakuutusten tarjoamista harjoitettaessa. Ammattitaitoa on myös hyvä asiakkaan riskien ja riskienhallinnan tuntemus.

Vaaditulla huolellisuudella korostetaan sitä, että tehtävä on yksittäistapauksessa suoritettava moitteettomalla tavalla siten kuin ammattitaitoiselta vakuutuksentarjoajalta voidaan vaatia. Säännös on tarkoitettu myös ammattieettiseksi ohjeeksi vakuutuksentarjoajille.

Lisäksi momentissa säädetään, että vakuutuksenantajan, asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen on noudatettava hyvää vakuutustapaa. Vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin on puolestaan noudatettava hyvää vakuutusmeklaritapaa. Näiltä osin säännös on kansallinen.

Hyvä vakuutustapa tai vakuutusmeklaritapa edellyttävät esimerkiksi, että vakuutuksentarjoaja varmistaa, että hänen antamansa tiedot ovat oikeita. Erityisesti vakuutuksentarjoajan on selvitettävä asiakkaansa vakuutusturvan tarve siinä laajuudessa, kuin laissa on säädetty ja lain vaatimukset ylittäviltä osin sopimuksessa on sovittu. Vakuutuksentarjoajan on tunnettava toimeksiantonsa edellyttämällä tavalla esimerkiksi yritysasiakkaansa harjoittaman liiketoiminnan erityispiirteet ja perehdyttävä asiakkaansa olosuhteisiin. Esimerkiksi teknisen riskianalyysin tekeminen vaatii asianomaisen alan hyvää tuntemusta ja tilanteen huolellista arviointia kokonaisuutena. Hyvän vakuutustavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan mukaista ei ole ottaa vastaan tehtävää, jonka vaatimaa erityisasiantuntemusta vakuutuksentarjoajalla ei ole. Hyvän vakuutustavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan mukaista ei myöskään ole jättää

tällaista tehtävää kokemattomien henkilöiden hoidettavaksi. Huolellisen vakuutustarpeen selvittämisen perusteella vakuutuksentarjoajan tulee antaa asiakkaalle vakuutus-edustuspalveluistaan ja tarjolla olevista vakuutuksista tarpeelliset tiedot vakuutuksia koskevien ratkaisuiden tekemiseksi. Jos niin on sovittu, vakuutuksentarjoajan tulee tehdä asiakkaan edut parhaiten huomioon ottava ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi. Arvioitaessa sitä, onko toiminta hyvän vakuutustavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan mukaista, huomioon voidaan ottaa myös oikeuskäytäntö, Finanssivalvonnan ja kuluttaja-asiamiehen antamat ohjeet ja linjaukset, vakuutusalan lautakuntien, kuten Vakuutuslautakunnan ja Kuluttajariitalautakunnan, ratkaisukäytäntö sekä alan käytännönsäannot.

Asiakkaan edun mukaista on saada tämän vakuutustarvetta vastaava vakuutus. Tämän tulee olla vakuutusten tarjoamisen tarkoitus. Siksi uutena vaatimuksena pykälän 2 momentissa kielletään asiakkaan etujen kanssa ristiriitaiset palkitsemistavat. Palkitseminen voi koskea vakuutuksentarjoajaa tai sen työntekijää. Momentin mukaan vakuutuksentarjoaja ei saa vastaanottaa sellaista palkitsemista, joka on ristiriidassa asiakkaiden edun mukaisen toimimisen kanssa. Muut eivät saa palkita vakuutuksentarjoajia tällaisesta menettelystä. Vakuutusmeklareiden palkkionottokiellosta säädetään lisäksi 57 §:ssä.

Vakuutustentarjoaja ei myöskään saa palkita tai arvioida työntekijöidensä, sen asiamiesten tai muiden henkilöiden suoritusta sellaisella tavalla, joka on ristiriidassa sen asiakkaiden edun mukaisen toimimisen kanssa. Vakuutuksentarjoaja ei saa kannustaa työntekijöitään, asiamiehiä tai muita henkilöitä asiakkaan edun vastaiseen menettelyyn eikä palkita siitä tai arvioida tällaisia menettelyitä tai työsuorituksia myönteisesti. Vakuutuksentarjoaja ei saa ottaa käyttöön myyntitavoitteita tai maksaa vastikkeita tai tehdä muita järjestelyitä, jotka voivat sanallisesti tai taloudellisesti kannustaa sitä, sen työntekijöitä, asiamiehiä tai muita henkilöitä suosittamaan asiakkaalle muuta kuin asiakkaan tarpeisiin ja vaatimuksiin parhaiten sopivaa vakuutusta. Tällainen palkitsemiskäytäntö saattaa olla esimerkiksi, että vakuutuksentarjoajalle tai sen työntekijälle on asetettu tietyn tyyppistä vakuutusta koskeva myyntitavoite, johon vakuutuksentarjoaja tai sen työntekijä pyrkii huolimatta siitä, että tuote tai palvelu ei selvästikään ole tehdyn tarveselvityksen mukaan asiakkaalle tarpeellinen. Tämän vuoksi pelkästään tai pääosin määrällisiin kriteereihin, kuten myydyn tai tarjotun vakuutuksen vakuutusmaksun tai sijoitusvakuutuksen suuruuteen, sidottu palkkio voi perusteella kannustaa suosittamaan asiakkaalle tarpeettoman laajaa tai täysin päällekkäistä vakuutusturvaa ja muutoinkin sellaista vakuutusturvaa tai sijoitusvakuutusta, jossa myyjän tai vakuutuksentarjoajan palkkio on suurin suhteessa työmäärään. Palkan tai palkkioiden suuruuteen vaikuttavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi vakuutusten tarjoamista koskevan työn määrä, työtehtävien tehokas hoitaminen ja työn ammatillinen vaativuus. Määrällisten kriteerien lisäksi myös laadulliset kriteerit kuten asiakastyytyväisyys voidaan ottaa huomioon. Palkitsemisjärjestelmän tulee kokonaisuutena kannustaa asiakkaan edun asettamiseen etusijalle ja eturistiriitojen välttämiseen. Vakuutuksenantajien on lisäksi otettava huomioon Solvenssi II -direktiivin sekä sen nojalla annetun komission delegoidun asetuksen 2015/35 mukaisesti palkka- ja palkkiopolitiikkaa koskevat säännökset sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annetun komission delegoidun asetuksen säännökset. Säännöksellä sinänsä ei ole tarkoitus rajoittaa työntekijä- tai yrityskohtaista sopimista, jonka avulla voidaan ottaa huomioon myyntipainotukset ja vakuutusten erityispiirteet. Säännös vastaa direktiivin 17 artiklan 3 kohtaa.

31 §. *Rekisteröidyn vakuutusedustajan käyttäminen.* Pykälä on uusi. Pykälässä on kyse vakuutuksentarjoajan palveluiden alihankinta- tai ketjuttamistilanteen sääntelystä, kun palvelut liittyvät vakuutusten tarjoamiseen. Pykälässä säädetään vakuutuksentarjoajan

velvollisuudesta käyttää ainoastaan rekisteröityjä vakuutusedustajia tai sivutoimisia vakuutusedustajia taikka rekisteröityjä tai rekisteröimättömiä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja eräitä sivutoimisia vakuutusedustajia siinä tapauksessa, että vakuutuksentarjoaja käyttää toisen vakuutusedustajan, sivutoimisen vakuutusedustajan taikka erään sivutoimisen vakuutusedustajan palveluita. Suomessa vakuutuksenantaja ei voi kuitenkaan olla pää- tai sivutoimisen vakuutusmeklarin toimeksiantajana pykälää sovellettaessa. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 16 artiklaa. Kansallisesti säännöstä on vakuutuksentarjoaja-käsitteen avulla laajennettu koskemaan direktiivin mukaisen vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan ohella myös sivutoimista vakuutusedustajaa, jos sivutoiminen vakuutusedustaja käyttää vakuutusten tarjoamiseen toista pykälässä tarkoitettua vakuutusedustajaa, myös toista sivutoimista vakuutusedustajaa.

32 §. Vakuutuksenantajasta annettavat tiedot. Tiedonantovelvollisuutta koskevat säännökset jaotellaan ehdotuksessa voimassa olevaa lakia tarkemmin. Tässä pykälässä säädetään nimenomaisesti vakuutuksenantajasta asiakkaalle annettavista tiedoista ja 33 §:ssä vakuutusedustajasta annettavista tiedoista. Tiedot on annettava hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä. Säännökset täydentävät vakuutus sopimuslain tiedonantovelvoitteita koskevia säännöksiä.

Pykälän 1 kohdan mukaan vakuutuksenantajan on annettava asiakkaalle toiminimensä, yhteystietonsa ja liikepaikkansa käyntiosoite. Säännöksen mukaan vakuutuksenantaja kertoo myös olevansa vakuutuksenantaja, mikä käy tavallisesti ilmi jo vakuutusyrityksen toiminimestä. Tieto on annettava, jos asiakkaalle voi jäädä asiasta epäselvyys. Jos yritys- ja yhteisötunnuksen antaminen on mahdollista tilanteessa esimerkiksi kirjallisen markkinointi- tai asiakirja-aineiston tai käyntikortin avulla, sen antaminen on perusteltua. Säännös vastaa direktiivin 18 artiklan b kohdan i alakohtaa.

Pykälän 2 kohdan nojalla vakuutuksenantajan on annettava tieto siitä, antaako vakuutuksenantaja henkilökohtaisia suosituksia tarjoamistaan vakuutuksista. Tällä tarkoitetaan, onko henkilökohtaista suositusta ylipäättään saatavissa vakuutuksenantajalta. Tieto on siten annettava siitä, jos henkilökohtaisia suosituksia ei lainkaan anneta tai jos niitä annetaan. Säännös vastaa direktiivin 18 artiklan b kohdan ii alakohtaa.

Pykälän 3 kohdan nojalla edellytetään vakuutuksenantajan annettavaksi tieto menettelyistä, joita noudattaen asiakas ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksia vakuutuksenantajasta. Tiedonantovelvollisuus sisältää tuomioistuimen menettelyt sekä tuomioistuimen ulkopuoliset menettelyt. Säännös vastaa direktiivin 18 artiklan b kohdan iii alakohtaa.

Kohdalla pyritään varmistamaan asiakkaan tietojensaanti tuomioistuimen ulkopuolisista riitojenratkaisumenettelyistä. Suomessa tällaisia vakuutus alalla toimivia riitojenratkaisuelimiä ovat kuluttajariitalautakunta, liikennevahinkolautakunta, FINE (Vakuutus- ja rahoitusneuvonta sekä Vakuutuslautakunta, Pankkilautakunta ja Arvopaperilautakunta), potilasvahinkolautakunta sekä Ympäristövakuutuslautakunta. Muu kyseeseen tuleva elin on Ahvenanmaalla Ålands konsumenttväsende (Ahvenanmaan kuluttajariitalautakunta). Lisäksi ensi vaiheessa asiakkaan käytettävissä ovat myös vakuutuksenantajien sisäiset riidanratkaisuelimet. Säännöksellä pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 14 ja 15 artikla.

33 §. Vakuutusedustajasta annettavat tiedot. Pykälän 1 momentissa säädetään tiedoista, jotka päätoimisen vakuutusedustajan on vähintään annettava itsestään asiakkaalle. Vastaavasti 2 momentissa säädetään sivutoimisesta vakuutusedustajasta annettavista tiedoista. Pykälässä tarkoitettut tiedot on annettava hyvissä ajoin ennen vakuutusmeklarin kanssa tehtävän toimeksiantosopimuksen tekemistä tai asiamiehen kanssa tehtävän vakuutus sopimuksen

tekemistä. Säännökset täydentävät vakuutus sopimuslain tiedonantovelvoitteita koskevia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan vakuutusedustajan on ilmoitettava nimensä tai toiminimensä, yhteystietonsa ja liikepaikkansa käyntiosoite. Jos yritys- ja yhteisötunnuksen antaminen on mahdollista tilanteessa, sen antaminen on perusteltua. Säännös vastaa direktiivin 18 artiklan a kohdan i alakohtaa. Säännös vastaa vakuutusedustuksesta annetun lain 19 §:n 1 kohtaa.

Momentin 2 kohdan mukaan vakuutusedustajan on kerrottava, toimiiko vakuutusedustaja vakuutusmeklarina vai asiamiehenä. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 18 artiklan a kohdan i alakohtaa, jonka mukaan vakuutusedustajan tulee kertoa olevansa vakuutusedustaja. Samalla Suomessa vakuutusta tarjottaessa on kerrottava, toimiiko tämä vakuutusmeklarina asiakkaan puolesta vai asiamiehenä vakuutuksenantajan nimissä ja lukuun. Vakuutusmeklarin ja asiamiehen erojen kertomisen osalta säännös on kansallinen, mikä on seurausta Suomessa tehtävästä vakuutusedustajaryhmien jaottelusta. Säännös vastaa kuitenkin sisällöltään direktiivin 18 artiklan a kohdan v alakohtaa. Vakuutuksenantajan asiamiehen osalta säännös vastaa voimassa olevan vakuutusyhtiölain 31 luvun 3 §:n 1 momenttia, joka ehdotetaan kumottavaksi. Säännös vastaa sisällöltään myös vakuutusedustuksesta annetun lain 21 §:ää ja 27 §:n 2 momenttia.

Momentin 3 kohdan mukaan vakuutusedustajan on ilmoitettava, mihin vakuutusedustajarekisteriin vakuutusedustaja on merkitty ja miten rekisteröinnin voi tarkistaa. Säännös vastaa direktiivin 18 artiklan a kohdan iv alakohtaa. Säännös vastaa vakuutusedustuksesta annetun lain 19 §:n 2 kohtaa.

Momentin 4 kohdassa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että vakuutusedustajan on kerrottava, antaako vakuutusedustaja henkilökohtaisia suosituksia tarjoamistaan vakuutuksista. Tällä tarkoitetaan, onko henkilökohtaista suositusta ylipäättään saatavissa vakuutusedustajalta. Tieto on siten annettava siitä, jos henkilökohtaisia suosituksia ei lainkaan anneta tai jos niitä annetaan. Säännös vastaa direktiivin 18 artiklan a kohdan ii alakohtaa.

Momentin 5 kohdassa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että vakuutusmeklarin on kerrottava, antaako vakuutusmeklari tasapuoliseen analyysiin perustuvia henkilökohtaisia suosituksia tarjoamistaan vakuutuksista. Tällä tarkoitetaan, onko tasapuolista analyysia ylipäättään saatavissa vakuutusmeklarilta. Lain lähtökohtana on, että vakuutusmeklarin antaman henkilökohtaisen suosituksen on perustuttava tasapuoliseen analyysiin, jollei asiasta nimenomaisesti toisin sovita asiakkaan kanssa. Tieto on siten annettava siitä, että tasapuoliseen analyysiin perustuvia henkilökohtaisia suosituksia annetaan tai, jos niin on nimenomaisesti sovittu, että niitä ei lainkaan anneta. Sääntely poikkeaa vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n 2 momentista siinä, että voimassa olevan lain pakottavan säännöksen mukaan vakuutusmeklarin on annettava vakuutusta koskevat tiedot, jotka perustuvat tasapuoliseen analyysiin. Säännös vastaa direktiivin 19 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa. Suomessa vakiintuneen lainsäädännön systematiikan mukaan asiamies tai sivutoiminen asiamies ei voi antaa tasapuolista analyysia, mikä johtuu asiamiehen sidonnaisuuksista yhtä tai useampaa vakuutuksenantajaa kohtaan.

Momentin 6 kohdan mukaan vakuutusedustajan on kerrottava, jos sillä on sopimukseen perustuva velvollisuus edustaa yhtä tai useampaa vakuutuksenantajaa. Jos vakuutusedustajalla on tällainen velvollisuus, sitä pidetään Suomessa vakiintuneen lainsäädännön systematiikan mukaan asiamiehenä tai sivutoimisena asiamiehenä ja sen on ilmoitettava edustamiensa vakuutuksenantajien nimet. Säännös vastaa direktiivin 19 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii

alakohtaa. Vastaavasti vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava asiakkaalle, jos se toimii 31 §:ssä tarkoitetulla tavalla toisen edustajan puolesta tai lukuun.

Säännöksen soveltamiseen sisältyy myös se velvollisuus, että vakuutusedustajan on tapauksen mukaan annettava tieto siitä, ettei se sopimusvelvoitteen nojalla ole velvollinen toimimaan vakuutusten tarjoamisen alalla yksinomaan yhden tai useamman vakuutusenantajan kanssa. Suomessa vakiintuneen lainsäädännön systematiikan mukaan tällainen tilanne voi koskea sekä asiamiestä että vakuutusmeklaria. Jos tässä tilanteessa vakuutusedustaja ei myöskään anna tasapuoliseen henkilökohtaiseen analyysiin perustuvaa henkilökohtaista suositusta, vakuutusedustajan on ilmoitettava niiden vakuutusenantajien nimet, joiden kanssa se saa toimia ja toimii. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 19 artiklan 1 kohdan c alakohdan iii alakohtaa.

On mahdollista, että sellaisen Suomessa toimivan asiamiehen tai vakuutusmeklarin, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, toiminnan luonne eroaa joissain suhteissa siitä, mitä Suomessa tarkoitetaan asiamiehen ja vakuutusmeklarin toiminnalla. Vakuutusedustaja on myös voitu kotivaltiossaan rekisteröidä vakuutusedustajaksi kokonaan muulla nimikkeellä. Suomalaisen asiakkaan on tärkeää saada oikea kuva vakuutusedustajan Suomessa tarjoamista palveluista sekä tämän sidonnaisuuksista suhteessa vakuutusenantajiin. Siksi pykälän 1 momentin 2 ja 4—6 kohdan nojalla muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan on annettava vakuutusten tarjoamista koskevista palveluistaan oikea kuva. Vakuutusedustajan on ilmoitettava, kenen tai minkä puolesta ja lukuun tämä toimii, minkä vakuutusenantajien tuotteita vakuutusten tarjoaminen yksinomaan koskee ja antaako vakuutusedustaja tasapuoliseen analyysiin perustuvia henkilökohtaisia suosituksia. Tiedot on annettava etenkin silloin, jos on vaara siitä, että asiakkaalle saattaa muodostua virheellinen kuva ETA-vakuutusedustajan toiminnasta. Näin on esimerkiksi, jos vakuutusmeklari-nimikkeellä toimiva ETA-vakuutusedustaja voi olla vakuutusenantajiin sidoksissa tavalla, joka ei ole mahdollista Suomessa rekisteröidylle vakuutusmeklarille.

Momentin 7 kohdan mukaan vakuutusedustajan on kerrottava, omistaako vakuutusedustaja suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosan jonkin vakuutusenantajan äänimäärästä tai pääomasta, taikka onko sillä kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset eli vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:n mukainen merkittävä sidonnaisuus vakuutusenantajaan. Säännös vastaa vakuutusedustuksesta annetun lain 19 §:n 3 kohtaa. Vastaavasti momentin 8 kohdan nojalla jos vakuutusedustaja on oikeushenkilö, vakuutusedustajan on kerrottava, omistaako jokin vakuutusenantaja tai sen emoyritys suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosan vakuutusedustajan äänimäärästä tai pääomasta, taikka onko vakuutusenantajalla kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset eli vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:n mukainen merkittävä sidonnaisuus vakuutusedustajaan. Säännökset ovat tarpeen, jotta asiakas voi arvioida vakuutusmeklarin riippumattomuutta tai asiamiehen sidonnaisuuksia suhteessa vakuutusenantajiin. Suomessa vakuutusmeklari ei voi olla säännöksessä tarkoitettua riippuvuussuhteessa vakuutusenantajaan. Säännökset vastaavat direktiivin 19 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa. Säännös vastaa vakuutusedustuksesta annetun lain 19 §:n 4 kohtaa.

Momentin 9 kohdan nojalla vakuutusedustajan on kerrottava menettelyistä, joita noudattaen asiakas ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksen vakuutusedustajasta. Tiedonantovelvollisuus sisältää tuomioistuimen menettelyt sekä tuomioistuimen ulkopuoliset menettelyt. Säännös vastaa direktiivin 18 artiklan a kohdan iii alakohtaa. Säännös vastaa vakuutusedustuksesta annetun lain 19 §:n 5 kohtaa. Säännöksellä pannaan osaltaan täytäntöön

direktiivin 14 ja 15 artikla. Suomessa käytössä olevia menettelyjä on selvitetty edellä 32 §:n 3 kohdan perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa säädetään sivutoimisen vakuutusedustajan velvollisuudesta antaa asiakkaalle 1 momentin kohdissa 1—3, 6 ja 9 kohdassa tarkoitettut tiedot. Säännös vastaa sivutoimisen vakuutusedustajan edustamia vakuutuksenantajia ja palkkioiden yksityiskohtia koskevia tietoja lukuun ottamatta direktiivin 21 artiklaa. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että direktiivin johdosta vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien toiminnasta on tarpeellista säätää eri tavoin ja oikeasuhtaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädetään vakuutusedustajan velvollisuudesta ilmoittaa 1 momentissa ja sivutoimisen vakuutusedustajan 2 momentissa säädettyä vastaavat tiedot, jotka koskevat työeläkevakuutuksia ja työeläkevakuutusyhtiöitä. Säännös on kansallinen.

34 §. Markkinointi. Pykälässä tarkoitettu markkinoinnin käsite on ymmärrettävä Suomessa vakiintuneella tavalla laajasti, ja se sisältää ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot. Pykälässä säädetään vakuutuksenantajan, asiamiehen ja vakuutusmeklarin harjoittamasta yleisölle suunnatussa markkinoinnissa annettavista tiedoista sekä niiden esittämistavasta. Vakuutusedustajien osalta säännöstä sovelletaan päätoimisiin vakuutusedustajiin ja sivutoimisiin vakuutusedustajiin.

Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutusentarjoajan markkinoinnissa annettavista tiedoista. Huomiota on kiinnitettävä asiakkaan vakuutuksia ja muita hyödykkeitä koskevien ratkaisujen kannalta merkityksellisiin tietoihin. Tietoja on annettava markkinoinnin kohderyhmään kuuluvan asiakkaan kannalta riittävästi ja ymmärrettävästi siten, että asiakkaan pääasiallista huomiota ei kiinnitetä vakuutuksen epäolennaisiin seikkoihin eikä esimerkiksi anneta virheellistä tai harhaanjohtavaa kuvaa vakuutuksen kattavuudesta.

Säännöksen mukaan vakuutuksenantajan on markkinoinnissaan annettava jäljempänä eritellyistä vakuutuksista ja muista hyödykkeistään asiakkaalle tarpeelliset tiedot. Tältä osin säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusyhtiölain 31 luvun 1 §:n 1 momenttia, joka ehdotetaan kumottavaksi. Vastaavasti pää- tai sivutoimisen asiamiehen on annettava jäljempänä eritellyistä hyödykkeistään sekä pää- tai sivutoimisen vakuutusmeklarin vakuutusedustuspalveluistaan tarpeelliset tiedot. Tältä osin säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 22 §:n 1 momenttia.

Vakuutuksenantaja markkinoi asiakkaille ensisijaisesti omia vakuutuksiaan ja mahdollisesti muita palveluitaan. Asiamies toimii vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Siten asiamies saa markkinoida omia vakuutusedustuspalvelujaan ja mahdollisia muita palveluitaan sekä tietyn vakuutuksenantajan suostumuksella kyseisen vakuutuksenantajan vakuutuksia. Asiamiesten osalta säännöstä sovelletaan siten asiamiehen omien palveluiden markkinointiin, yleisellä tasolla tapahtuvaan vakuutusten markkinointiin ja tietyn vakuutuksenantajan vakuutusten markkinointiin.

Vakuutusmeklari markkinoi asiakkaille ensisijaisesti omia palveluitaan, ja markkinointisäännösten on tarkoitus koskea nimenomaan tätä markkinointia. Säännöstä sovelletaan myös vakuutusmeklarin yleisellä tasolla tapahtuvaan vakuutusten markkinointiin. Vakuutusmeklaritoiminnan menestyksellinen harjoittaminen perustuu vakuutusten välittämiseen. Siten vakuutusmeklarit markkinoivat tosiasiaassa myös vakuutuksia eivätkä pelkästään omia palveluitaan. Vakuutusmeklarin vakuutusten markkinointia rajoittaa kuitenkin se, että vakuutusmeklari toimii asiakkaansa toimeksiannosta, eikä vakuutusmeklari saa toimia vakuutuksenantajan asiamiehenä. Vakuutusmeklari ei saa siten markkinoida tietyn

vakuutuksenantajan tai tiettyjen vakuutuksenantajien vakuutuksia, koska silloin olisi kysymys asiamiestoiminnasta. Jos vakuutusmeklari yleisellä tasolla markkinoi esimerkiksi henkivakuutusta sijoituskohteena, ehdotetut säännökset koskevat myös tällaista markkinointia.

Pykälän 2 momentissa säädetään edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen antamisen tavasta. Momentin mukaan markkinointiviestinnän on aina oltava selvästi tunnistettavissa markkinointiviestinnäksi. Vaatimus voidaan täyttää esimerkiksi nimeämällä asiakirja tai visuaalinen esitys mainokseksi, esitteeksi tai kaupalliseksi yhteistyöksi taikka muulla vastaavalla tavalla.

Momentin mukaan annettavan tiedon on oltava asiallista, täsmällistä ja selkeää. Asiallisuudella tarkoitetaan erityisesti sitä, että markkinointi perustuu esitettyjen asiaväitteiden osalta vahvistettavissa oleviin tietoihin. Asiat ja mielikuvat on erotettava selkeästi toisistaan. Täsmällisyydellä tarkoitetaan kielellistä tarkkuutta ottaen huomioon kuitenkin sen, että annetun tiedon on oltava asiakkaalle ymmärrettävää. Vakuutusentarjoaja ei myöskään saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Markkinoinnissa ei saada antaa vääriä taikka sinänsä oikeita mutta tietyn olennaisen seikan osalta puutteellisia tietoja, jotka antavat asiakkaalle väärän kuvan markkinoitavasta vakuutuksesta tai muusta hyödykkeestä. Asiakkaalle annettavat tiedot, joita momentin vaatimukset koskevat, voivat sisältyä suulliseen tai audiovisuaaliseen markkinointiin taikka markkinointiasiakirjoihin. Erityisiä vaatimuksia on lisäksi tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksessa vahinkovakuutustietoja sisältävästä asiakirjan laatimisesta, sen sisältämistä tiedoista, esitystavasta ja asiakkaalle antamisesta.

Vakuutusentarjoaja ei saa muutoinkaan käyttää asiakkaan kannalta sopimatonta taikka hyvän vakuutustavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan vastaista menettelyä. Lisäksi markkinointia koskevista sopimattomista menettelyistä säädetään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/1978) ja kuluttajan kannalta sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä lisäksi kuluttajansuojalain 2 luvussa, erityisesti 2 luvun 2, 3, 6 ja 9 §:ssä. Lisäksi kuluttajapalveluiden hinnan ilmoittamisesta säädetään kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa annetussa asetuksessa (553/2013). Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 17 artiklan 2 kohtaa. Säännös vastaa momentin kolmannen ja neljännen virkkeen osalta myös voimassa olevan vakuutusyhtiölain 31 luvun 1 §:n 2 momenttia, joka ehdotetaan kumottavaksi, ja vakuutusedustuksesta annetun lain 22 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana. Säännös on kansallinen ja direktiiviä täydentävä. Säännös vastaa voimassa olevan vakuutusyhtiölain 31 luvun 1 §:n 3 momenttia, joka ehdotetaan kumottavaksi, ja vakuutusedustuksesta annetun lain 22 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädetään, että asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen on markkinoinnissaan ilmoitettava edustamansa vakuutuksenantajat ja yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan, minkä vakuutuksenantajan vakuutuksesta on kysymys. Asiakas saa näin tiedon siitä, mitä vakuutuksenantajia asiamies tai sivutoiminen vakuutusedustaja edustaa. Säännös vastaa voimassa olevan vakuutusyhtiölain 31 luvun 3 §:n 2 momenttia, joka ehdotetaan kumottavaksi, ja vakuutusedustuksesta annetun lain 22 §:n 4 momentin ensimmäistä virkettä. Säännös vastaa myös edellä 33 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

Momentin mukaan vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa markkinoinnissaan ilmoittaa edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa. Säännös vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 22 §:n 4 momentin toista virkettä.

Momentissa viitataan lisäksi vakuutusten tarjoamisesta annetun lain säännöksiä täydentäviin vakuutus sopimuslain ja vakuutusyhtiö lain vakuutuksenantajien, asiamiesten ja sivutoimisten asiamiesten tiedonantovelvollisuutta koskeviin säännöksiin. Tältä osin säännös on selventävä.

Pykälän 5 momentti, joka koskee ETA-valtion vakuutuksentarjoajan Suomessa tapahtuvaa markkinointia, vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 22 §:n 5 momenttia. Sisällöltään vastaavat tiedonantovelvollisuudet säädetään suomalaisten vakuutuksentarjoajien osalta 33 ja 34 sekä 36 §:n 1 ja 4 momentissa.

35 §. *Vakuutusmeklarin velvollisuus selvittää asiakkaan vakuutustarve.* Pykälässä säädetään vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin velvollisuudesta pyytää asiakkaalta tietoja asiakkaan vakuutustarpeen määrittämiseksi. Pykälä koskee kaikkia vakuutuksia. Vakuutusmeklarin sijoitusvakuutuksia koskevasta selonottovelvollisuudesta säädetään lain 47 §:ssä, joka täydentää tämän pykälän säännöksiä.

Vakuutustarpeen määrittämiseksi vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on pyydettävä tietoja asiakkaalta tämän vakuuttamiseen liittyvistä tarpeista ja vaatimuksista. Määrityksen laajuus riippuu asiakkaan ja vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin välisestä toimeksiantosopimuksesta. Tietojen pyytäminen voi tapahtua niin henkilökohtaisesti kuin esimerkiksi verkkopalvelussa. Pyydettävien tietojen sisällöstä ei pykälässä tarkemmin säädetä.

Vakuutusten merkitys ja sisältö vaihtelevat niin paljon, ettei täsmällisiä vaatimuksia tältä osin voida asettaa. Esimerkiksi lakisääteisessä vakuutuksessa, kuten liikennevakuutuksessa, vakuutustarpeen määrittäminen edellyttää vähemmän tietoja kuin vapaaehtoisissa vakuutuksissa. Kuluttaja tai tähän rinnastettava taho asiakkaana kykenee yleensä vain yleisellä tasolla ilmaisemaan vakuutustarpeensa, kuten tarpeen vakuuttaa vakituinen tai vapaa-ajan kotinsa, autonsa, lemmikkieläimensä taikka varautua oman tai lähiomaisensa tapaturman, sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai kuoleman varalta. Tällaisen asiakkaalta saadun yleisen tiedon pohjalta asiakkaalle tulee esittää täydentäviä kysymyksiä, jotta vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari pystyy tarkemmin määrittämään asiakkaan vakuutustarpeen.

Sijoitusvakuutusten osalta vakuutustarpeen määrittämiseksi olennaista on saada riittävät tiedot asiakkaan sijoittamisen tavoitteista, kuten sijoitusajasta ja tavoitellusta riski-tuottotasosta. Sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arvioimista varten pyydettäviä tietoja selvitetään jäljempänä 47 §:n yhteydessä.

Vakuutustarpeeseen vaikuttavat olennaisesti myös asiakkaalla olevat muut vakuutukset. Vakuutustarvetta ei ole luonnollisesti olemassa, jos asiakkaalla on jo kyseisen riskin kattava vakuutus. Tämän johdosta myös näistä olisi yleisellä tasolla kysyttävä. Kyseeseen voivat tulla paitsi asiakkaan itsensä ottamat vakuutukset myös ryhmävakuutukset, joiden piiriin asiakas kuuluu. Vastaavasti aiheellista on kysyä muista sellaisista tyypillisistä vakuutuksista, joilla voi olla merkitystä vakuutustarvetta määritettäessä. Pakollisia lakisääteisiä tapaturmavakuutuksia yrittäjäasiakkaalle tarjottaessa voi olla aiheellista selvittää, onko asiakkaalla tai hänen työntekijöillään vapaaehtoisia tapaturmavakuutuksia tai olisiko sellaisille tarvetta. Jos yrittäjäasiakas on kiinnostunut lisäturvasta, tulisi vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin esimerkiksi selvittää, vastaako asiakkaan tarpeita paremmin työtapaturma-

ja ammattitautilain mukainen vapaaehtoinen tapaturmavakuutus vai muu vapaaehtoinen henkilövakuutus.

Säännös vastaa vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin osalta sisällöltään direktiivin 20 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa sekä 30 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa ja 2 kohdan ensimmäistä alakohtaa. Pykälä vastaa vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin osalta sisällöltään myös direktiivin 24 artiklan 6 kohtaa, jonka mukaan ristiinmyyntiä koskevissa 24 artiklan 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että vakuutusten tarjoaja määrittelee asiakkaan vaatimukset ja tarpeet niiden vakuutus tuotteiden osalta, jotka ovat osa kokonaispakettia tai samaa sopimusta.

Pykälä vastaa 5. lakiehdotuksen 4 b §:n 1 momenttia, jossa säädetään vakuutuksenantajan, sen asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen velvollisuudesta selvittää asiakkaan vakuutustarve.

36 §. Vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädetään vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuudesta asiakkaalle ennen vakuutussopimuksen tekemistä. Tiedot on annettava riippumatta siitä, annetaanko henkilökohtainen suositus vai ei. Tiedot on annettava myös riippumatta siitä, onko vakuutus osa laajempaa tuote- tai palvelupakettia vai ei. Tarkoituksena on varmistaa, että toimeksiantaja saa vakuutuksesta tarvitsemansa tiedot siitä riippumatta, ottaako hän yhteyttä vakuutuksenantajaan suoraan vai pää- tai sivutoimisen asiamiehen tai vakuutusmeklarin välityksellä.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on annettava tietoja nimenomaan niistä eri vakuutuksenantajien tarjoamista vakuutuksista, jotka täyttävät määritetyn vakuutustarpeen. Tiedonantovelvollisuuden keskeinen sisältö on sinänsä ennallaan. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvia seikkoja ovat tiedot eri vakuutuksenantajien tarjoamista vakuutusmuodoista sekä näiden vakuutusten vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Luettelo ei ole tyhjentävä, koska säännöksen mukaan on annettava myös muut tarpeelliset tiedot. Tärkeitä tietoja ovat esimerkiksi vakuutusten kulut, mahdolliset seuraamukset asiakkaan keskeyttäessä vakuutuksen ja maksusuunnitelmasta poikkeamisen aiheuttamat mahdolliset seuraamukset. Vakuutuksen ottamista harkitsevalle on annettava riittävästi ja ymmärrettävästi puolueettomia tietoja, jotta hän voi arvioida vakuutuksen tarkoituksenmukaisuutta, verrata tarjolla olevia vaihtoehtoja ja saada oikean käsityksen vakuutusturvan kattavuudesta (HE 220/2004 vp, s. 37). Tärkeitä tietoja ovat myös verotukseen ja sopimusten mahdolliseen uudelleenjärjestelyyn liittyvät kulut. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 20 artiklan 1 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa ja 4 kohtaa. Asiakkaille ja mahdollisille asiakkaille sijoitusvakuutuksista annettavien tietojen, kuten vakuutusmuotojen ja palveluiden sekä niiden kulujen ja liitännäisveloitusten, osalta säännös vastaa osaltaan myös direktiivin 29 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa.

Myös velvollisuus kiinnittää huomiota vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin säilyi ennallaan. Vakuutusturvan rajoituksilla tarkoitetaan vakuutusehdoissa erikseen rajoituksina mainittuja, korvauspiirin ulkopuolelle jääviä vahinkoja. Vakuutusturvan rajoituksilla tarkoitetaan myös muita ehtoja, jotka käytännössä merkitsevät vakuutusturvan rajoittamista siitä, mitä vakuutuksenhakija yleensä saattaa kyseiseltä vakuutukselta odottaa. Vakuutusturvan olennaisten rajoitusten osalta säännös on kansallinen.

Direktiivin 20 artiklan 4 kohdan ja kansallisen sääntelyn nojalla vakuutuksenantajan vahinkovakuutuksesta luonnolliselle henkilölle annettaviin tietoihin sovelletaan lisäksi Solvenssi II -direktiivin 183 artiklan mukaisia säännöksiä, jos riski sijaitsee Suomessa, sekä

184 artiklan mukaisia säännöksiä. Mainitun 183 artiklan nojalla vakuutuksenottajalle on ilmoitettava sopimukseen sovellettava laki sellaisessa tapauksessa, että osapuolet eivät saa valita sitä vapaasti, taikka se, että osapuolet saavat vapaasti valita sovellettavan lain, ja laki, jota vakuutuksenantaja ehdottaa sovellettavaksi. Mainitun 184 artiklan 1 kohdan nojalla, kun vahinkovakuutuksia tarjotaan sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella, vakuutuksenottajalle on ennen mitään sitoutumista ilmoitettava se jäsenvaltio, jossa vakuutusyrityksen kotipaikka sijaitsee ja tarvittaessa se sivuliike, jonka kanssa sopimus tehdään. Tätä ei kuitenkaan sovelleta vakuutusyhtiölain 31 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja suuria riskejä koskeviin vahinkovakuutuksiin.

Jos vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei itse anna 1 momentin tietoja, tämän tulee varmistaa, että hänen toimeksiantajansa saa vastaavat tiedot suoraan vakuutuksenantajalta. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin ja vakuutuksenantajan tulee näin ollen sopia siitä, kuka antaa tarvittavat tiedot vakuutuksenottajalle.

Momentti vastaa vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin osalta sisällöltään direktiivin 20 artiklan 1 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tietojen puolueettomuutta koskevaa säännöstä lukuun ottamatta pykälän 1 momentti vastaa 5. lakiehdotuksen 5 §:n 1 momenttia, jossa säädetään vakuutuksenantajan, asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen tiedonantovelvollisuudesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään direktiivin 20 artiklan 4 kohdassa ja 29 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetty vaatimus siitä, että ennakkotiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa. Tältä osin sääntely ei sisällöllisesti muutu, vaikka voimassa olevassa laissa pykälä ei ole nimenomaisesti tällaista vaatimusta ole sisältänyt. Momentissa edellytetään myös, että tietoja annettaessa on otettava huomioon tarjottavan vakuutuksen monimutkaisuus. Koska tiedonantovelvollisuus määräytyy jo voimassa olevien säännösten perusteella muun muassa sen mukaan, millainen vakuutuksen merkitys, sisältö ja ottamistilanne on (HE 114/1993 vp, s. 26), tarjottavan vakuutuksen monimutkaisuus on tullut ottaa huomioon jo nykyisin nojalla.

Huomioon voidaan ottaa myös asiakkaan kuuluminen tiettyyn vakuutuksentarjoajan määrittämään asiakasryhmään. Eri asiakasryhmiä voidaan määrittää esimerkiksi asiakkaiden käyttämien palveluiden perusteella tai asiakkaiden ominaisuuksia yleistäen, esimerkiksi erilaisissa ryhmävakuutuksissa. Asiakasryhmän ominaisuuksien määrittäminen voi liittyä myös vakuutuksen tuotehallintajärjestelmissä yksilöidyn kohderyhmän määrittämisessä käytettyihin ehtoihin.

Tietoja annettaessa on otettava huomioon se, onko asiakas kuluttaja tai tähän vakuutus sopimuslain 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettava henkilö vai muu taho. Tiedonantovelvollisuus on korostunut silloin, kun asiakas on kuluttaja tai tähän rinnastettava henkilö. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuuden merkitys korostuu sitä enemmän, mitä kokemattomammasta asiakkaasta tai mitä monimutkaisemmasta vakuutuksesta on kyse. Mitä vaikeammin ymmärrettävästä vakuutuksesta on kysymys, sitä enemmän ja sitä ymmärrettävämmiin tietoihin on annettava. Esimerkiksi henkivakuutus tai sijoitusvakuutus saattaa sisältää useita eri mahdollisia tapahtumainkuluja, tuotto- tai kululaskentaan liittyviä oletettavia taikka verotukseen liittyviä seikkoja, joiden vaikutusten osalta asiakkaalle on annettava enemmän tietoa kuin tavanomaisen vahinkovakuutuksen osalta. Samoin erityisesti kuluttajalle tai tähän rinnastettavalle henkilölle tietoja annettaessa on korostettava selkeää ja ymmärrettävää ilmaisua enemmän kuin esimerkiksi ammattimaiselle toimijalle. Jos taas asiakas on muu kuin

tällainen taho, tarve saada tietoja olla voi kuluttajaa vähäisempi, ja tämä voidaan ottaa huomioon tietoja annettaessa. Näin voi olla erityisesti direktiivin johdanto-osan 51 kappaleessa mainituissa tapauksissa, kuten vakuutettaessa teollisia tai kaupallisia riskejä.

Säännös vastaa vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin osalta sisällöltään direktiivin 20 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan edellä 1 kohdassa tarkoitettut tiedot on mukautettava ehdotetun vakuutustuotteen monimutkaisuuteen ja asiakastyyppiin. Muun tuotteen tai palvelun kanssa yhdessä tarjottavien eli paketoitujen vakuutusten osalta säännös vastaa direktiivin 20 artiklan 4 kohtaa, jonka mukaan riippumatta siitä, annetaanko neuvontaa ja onko vakuutustuote osa direktiivin 24 artiklassa tarkoitettua pakettia, vakuutusten tarjoajan on ennen vakuutus sopimuksen tekemistä annettava asiakkaalle merkitykselliset tiedot vakuutustuotteesta ymmärrettävässä muodossa, jotta asiakas voi tehdä päätöksensä asianmukaisin perustein, ja otettava samalla huomioon vakuutustuotteen monimutkaisuus ja asiakastyypin, sanotun kuitenkin rajoittamatta Solvenssi II -direktiivin 183 ja 184 artiklan soveltamista. Tältä osin säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa viitataan vakuutusedustuspalveluiden ja vakuutusten etämyynnistä annettaviin lisätietoihin. Niihin sisältyvät kuluttajansuojalain 6 a luvussa tarkoitettut ennakkotiedot. Tiedot on annettava pysyvällä tavalla, mistä säädetään tarkemmin 39 §:ssä.

Pykälän 4 momentin sekä vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin toiminnan vakuutusyhtiöistä riippumattoman toiminnan lähtökohtana on, että asiakkaalle annettavien 1 momentissa tarkoitettujen tietojen on perustuttava riittävän monien markkinoilla tarjolla olevien vakuutusten tasapuoliseen tarkasteluun.

Säännös velvoittaa lähtökohtaisesti vakuutusmeklaria tai sivutoimista vakuutusmeklaria selvittämään useiden markkinoilla tarjolla olevien vakuutusten ominaisuuksia ja kertomaan niiden olennaisista eroista asiakkaille. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on riittävän kattavasti sisällytettävä tasapuoliseen analyysiin vakuutusmarkkinoilla tarjolla olevat, eri vakuutuksenantajien tarjoamat vaihtoehdot. Vertailtavien vakuutusten määrä riippuu tarjolla olevien vakuutusten määrästä ja toimeksiantosopimuksen ehdoista. Säännös on tahdonvaltainen, koska vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ja asiakas voivat nimenomaisesti sopia, että tasapuolista analyysia ei suoriteta tai analyysi rajoittuu esimerkiksi vain joihinkin asiakkaan valitsemien vakuutuksenantajien vakuutuksiin. Toimeksiantosopimuksessa voidaan luonnollisesti yksityiskohtaisestikin sopia siitä, minkä vakuutuksenantajien vakuutuksia vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari vertailee.

Jos tasapuolinen analyysi tehdään, se on tehtävä kunkin toimeksiantajan kohdalla toimeksiantosopimuksen mukaisesti. Esimerkiksi teollisuusriskien vakuuttamisessa toimeksiantajan vakuutustarve on usein siinä määrin yksilöllinen, että tasapuolinen analyysi on tehtävä jokaisen toimeksiannon kohdalla erikseen. Sen sijaan esimerkiksi eräät kuluttajille suunnatut vakuutukset ovat varsin vakioituja. Tästä huolimatta kuluttajavakuutustenkin yksityiskohdat ja hinnat voivat vaihdella merkittävästi vakuutettavan kohteen mukaan. Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari voi käyttää tasapuolisessa analyysissään jo aiemmin tekemäänsä kyseisten vakuutusten vertailua, jos tiedot eivät ole sen jälkeen muuttuneet. Tällöinkin on kuitenkin huolehdittava siitä, että asiakkaan yksilöllinen vakuutustarve ja tuotteiden hintatiedot otetaan huomioon.

Momentti heijastelee direktiivin 20 artiklan 3 kohtaa, mutta toisin kuin direktiivissä tasapuolisen analyysin tekeminen ei ole säännöksen mukaan poikkeuksettomassa yhteydessä henkilökohtaisen suosituksen antamiseen. Ehdotetun säännöksen mukaan on mahdollista, että

vaikka vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari tekee tämän momentin nojalla tasapuolisen vertailun, hän ei ole silti välttämättä velvollinen antamaan asiakkaalle henkilökohtaista suositusta vakuutuksen valitsemiseksi. Henkilökohtaisen suosituksen tulee perustua tasapuoliseen analyysiin paitsi ainoastaan siinä tapauksessa, että toimeksiantosopimuksessa on nimenomaisesti sovittu, ettei tasapuolista analyysia suoriteta. Asiakkaan ja vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin toimeksiantosopimuksesta riippuen vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari voi myös analyysin tekemisen ja tietojen antamisen jälkeen jättää pelkästään asiakkaan arvioitavaksi sen, mikä vakuutus asiakkaalle parhaiten sopii.

Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n 3 momentista poiketen ehdotetussa laissa ei säädetä poikkeuksia tiedonantovelvollisuudesta. Vakuutuksentarjoajan on annettava pykälässä tarkoitetut tiedot oma-aloitteisesti.

37 §. Vakuutusmeklarin henkilökohtaisen suosituksen antaminen. Pykälä sisältää voimassa olevaa lakia täsmällisemmät säännökset vakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antamisesta, josta direktiivissä käytetään neuvonta-nimitystä. Pelkkä tietojen kertominen eri vakuutuksista ei ole henkilökohtaisen suosituksen antamista. Suomi ei käytä yleisperustelujen 4.1.6 jaksossa mainitulla tavalla direktiivin 22 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa säädettyä optiota säättää tällaisen palvelun antaminen pakolliseksi vakuutuksentarjoajalle. Vakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antaminen perustuu Suomen lain nojalla osapuolten välisen sopimukseen ja siitä voidaan periä myös sovitun mukainen maksu. On kuitenkin huomattava, että lakisääteisten tiedonantovelvollisuuksien täyttämistä ei saada periä kuluttajalta tai tähän rinnastettavalta taholta maksua esimerkiksi siten, että kuluttajalle tai tähän rinnastettavalle taholle annetaan kuva siitä, että hänen on sovittava henkilökohtaisen suosituksen antamisesta saadakseen riittävät ja asianmukaiset tiedot eri vaihtoehtoista.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari antaa asiakkaalle henkilökohtaisen suosituksen tietyn vakuutuksen tai tiettyjen vakuutusten valitsemiseksi, jollei ennen sopimuksen tekemistä nimenomaisesti toisin ole sovittu. Momentissa säädetään nimenomaisesti, että vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on henkilökohtaisen suosituksen antaessaan perusteltava suositus eli mainittava asiakkaalle, miksi suositeltu vakuutus tai vakuutukset täyttävät parhaiten asiakkaan vakuutustarpeen. Suosituksen on perustuttava asiakkaan henkilökohtaisiin olosuhteisiin. Jollei nimenomaisesti toisin sovita toimeksiantosopimuksessa, henkilökohtaisen suosituksen on perustuttava tasapuoliseen analyysiin. Tasapuolinen analyysi luo hyvän perustan sille, että vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari pystyy antamaan asiakkaalle ammatillisten kriteereiden pohjalta henkilökohtaisen suosituksen vakuutus sopimuksesta, joka täyttää asianmukaisesti asiakkaan tarpeet. Vaikka tasapuolista analyysia ei laadita, tällöinkin hyvä vakuutusmeklaritapa edellyttää, että vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari esittää asiakkaalle perustellun käsityksensä myös muista asiakkaan kannalta paremmista vaihtoehtoista, jos asiakas selkeästi haluaa jotain oman etunsa vastaista vakuutusta. Ottaen huomioon asiakkaan keskeiset vakuutuksen valintaperusteet, tapauksen mukaan vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari voi tällöin mainita esimerkiksi turvaavammista, kuluiltaan alhaisemmista tai riski-tuottosuhteeltaan paremmista vakuutuksista. Säännös on tarpeen henkilökohtaisen suosituksen puolueettomuuden ja asiakkaan edun varmistamiseksi. Toimeksiantajan on pystyttävä arvioimaan lähtökohtaisesti tasapuolisen analyysin perusteella, mihin vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tekemä ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi perustuu ja miksi vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari on katsonut ehdotuksensa parhaiten täyttävän vakuutustarpeet. Säännös perustuu direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kolmanteen alakohtaan ja 3 kohtaan.

Eräissä tapauksissa henkilökohtaisen suosituksen antaminen on kuitenkin lain nojalla pakollista. Pykälän 2 momentin mukaan näin on silloin, kun vakuutus sopimus tehdään sellaisen henkilön kanssa, jolla on asuinpaikka tai pysyvä liikepaikka muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa ja kyseisen muun ETA-valtion lain mukaan henkilökohtaisen suosituksen antaminen on pakollista. Säännös perustuu direktiivin 29 artiklan 3 kohdan viidenteen alakohtaan.

Jollei henkilökohtaisen suosituksen antamisesta ole sovittu nimenomaisesti toisin osapuolten kesken tai jos tällaisen neuvonnan antaminen on edellä tarkoitetun toisen ETA-valtion lain mukaan pakollista, sovelletaan ehdotetun pykälän säännöksiä.

Pykälän 3 momentti sisältää säännöksen siltä varalta, että asiakas ei vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin pyynnöstä huolimatta anna riittäviä tietoja, joiden perusteella vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari voisi suositella tietyn vakuutuksen tai tiettyjen vakuutusten valitsemista. Uutta on, että tällöin vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa antaa suositusta ja hänen tulee ilmoittaa tästä asiakkaalle. Ammattitaitoiseen ja huolelliseen palvelun suorittamisen on katsottava edellyttävän sitä, että annettava suositus perustuu riittäviin tietoihin asiakkaan henkilökohtaisista olosuhteista. Sekä asiakkaan että vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin oikeusturvan näkökulmasta katsotaan perustelluksi, että asiasta säädetään nimenomaisesti. Säännös on kansallinen, mutta sitä lähellä oleva säännös on direktiivin 30 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa.

38 §. Vastikkeesta annettavat tiedot. Vastiketta koskevien säännösten tarkoituksena on parantaa asiakkaan mahdollisuuksia arvioida vakuutuksesta asiakkaalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia sekä asiamiehen, sivutoimisen asiamiehen ja vakuutuksenantajan työntekijän kannustimia tarjota asiakkaalle tiettyä vakuutusta ja sitä, miten asiakkaan edun mukainen vakuutusten tarjoaminen käytännössä toteutuu. Pykälässä tarkoitetut tiedot vastikkeesta on annettava hyvissä ajoin ennen toimeksianto- tai vakuutus sopimuksen tekemistä. Tiedot saatuaan asiakkaalla on vielä oltava mahdollisuus perääntyä sopimuksen tekemisestä.

Ehdotetun lain 5 §:n 1 momentin 8 kohdassa olevan määritelmän mukaan vastikkeella tarkoitetaan palkkaa, palkkiota tai muuta taloudellista etua. Määritelmä kattaa myös vastikkeen eri osista muodostuvan yhdistelmän. Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutuksenantajan, asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen velvollisuudesta antaa tietoja asiakkaalle vastikkeesta, jonka vakuutuksenantaja taikka pää- tai sivutoiminen asiamies saa tarjoamisen tai sopimuksen perusteella. Säännökset ovat vakuutuksenantajan sekä pää- ja sivutoimisen asiamiehen osalta aikaisempaa täsmällisempiä. Pää- ja sivutoimisen vakuutusmeklarin vastaavasta tiedonantovelvollisuudesta säädetään tämän pykälän 2 momentissa ja 57 §:ssä. Säännökset vastaavat vakuutusmeklarin osalta vakuutus- edustuksesta annetun lain 23 §:n 2 momenttia.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutuksenantajan on annettava asiakkaalle tieto siitä, minkä luonteisen vastikkeen vakuutuksenantajan työntekijä saa vakuutuksen tarjoamisen tai myynnin perusteella. Vakuutuksenantajan työntekijää koskeva tiedonantovelvollisuus liittyy vakuutus sopimuksen tekemisen johdosta maksettavaan osaan. Säännöksessä ei kuitenkaan tarkoiteta esimerkiksi vakuutuksenantajan työntekijän kiinteän kuukausipalkan ilmoittamista asiakkaalle. Vastaavasti asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen on annettava asiakkaalle tieto siitä, minkä luonteisen vastikkeen se saa vakuutuksen tarjoamisen tai myynnin perusteella. Säännöksessä ei myöskään tarkoiteta sitä, että vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan tarvitsisi antaa tietoja vakuutuksenantajan työntekijän saamasta palkkiosta

tai päinvastoin, koska tällaista tietoa ei ole useinkaan saatavilla. Säännös ei velvoita ilmoittamaan vastikkeen määrää vaan ainoastaan sen luonteen. Siten asiakkaalle ilmoitetaan, että vakuutuksenantajan työntekijä saa palkkion kustakin myydystä vakuutuksesta ja että palkkion määrä perustuu myytyjen vakuutusten kappalemäärään ja vaihtelee vakuutuslajeittain. Määrä voi myös perustua tietyn aikavälin tavoitteiden ylittymiseen ja näin määräytyä vasta tarjoamistilanteen jälkeen. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 19 artiklan 1 kohdan d alakohtaa, e alakohdan i—iv alakoh tia ja 19 artiklan 4 kohtaa.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutuksentarjoajan, eli vakuutuksenantajan, vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan, on annettava asiakkaalle tieto tarjoamisen tai sopimuksen perusteella vakuutuksenantajan työntekijän, vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan saamista vastikkeista, jotka perustuvat asiakkaan maksettaviin muihin maksuihin kuin jatkuviin vakuutusmaksuihin tai määräaikaisiin maksuihin. Vakuutuksenantajan sekä asiamiehen ja vakuutusmeklarin osalta säännös vastaa direktiivin 19 artiklan 3 kohtaa ja 5 kohtaa.

39 §. *Tietojen toimittaminen pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla.* Tietojen toimittamista koskevia säännöksiä ehdotetaan pykälässä täsmennettäväksi voimassa olevaan lakiin nähden. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on säätää tietojen toimittamisesta direktiivillä vastaavalla tavalla. Direktiiviin sisältyvät yleissäännökset tietojen toimittamisesta, mutta direktiivissä niistä on tehty eräitä poikkeuksia. Puhelimitse tarjoamisen ja vahinkovakuutuksista annettavan vakioimuotoisen asiakirjan osalta on säädetty pakottavasti tietojen toimittamisesta pysyvällä tavalla. Sijoitusvakuutuksia koskevasta tietojen toimittamisesta säädetään erikseen lain 6 luvussa. Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 20 §:n 1 momentista poiketen useissa ehdotetuissa säännöksissä sallitaan verkkosivuston käyttäminen tietyin edellytyksin. Sen sijaan voimassa olevan lain 20 §:n 2 momentista poiketen tietojen suullisesta toimittamistavasta ei ehdoteta säännöksiä, koska asiasta ei enää nimenomaisesti säädetä direktiivissä.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusedustajaa ja vakuutuksenantajaa koskevat yleiset tiedot ja vastikkeita koskevat tiedot (32, 33 ja 38 §), asiakkaan vakuutustarpeen huomioimiseksi annettavat tiedot ja vakuutuksesta annettavat tiedot (35, 36 ja 37 §) on toimitettava pääsääntöisesti paperilla tai muulla pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla. Siitä, mitä tietojen toimittamistapaa on kulloinkin käytettävä, sekä tietojen toimittamisen yleisistä vaatimuksista on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Momentti sisältää tietojen toimittamistapaa koskevan valtioneuvoston asetuksenantovaltuuden. Pysyvä tapa määritellään 5 §:n 1 momentin 9 kohdassa. Verkkosivusto ei välttämättä aina täytä pysyvän tavan määritelmää, mutta on hyväksyttävä tapa antaa luvussa tarkoitettuja tietoja, jollei laissa nimenomaisesti säädetä vain paperin tai muun pysyvän tavan käyttämisestä. Tällaisia pysyvällä tavalla toimittamista koskevia pakottavia säännöksiä on esimerkiksi pykälän 2 momentissa sekä 36 §:n 3 momentin ja 39 §:n 4 momentin viittausten sisältämässä kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:ssä. Momentissa pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 23 artiklan 1, 2 ja 4—6 kohta. Säännöstä ei sovelleta markkinointiin (34 §).

Pykälän 2 momentti sisältää erityissäännöksiä Solvenssi II -direktiivin liitteessä I tarkoitetuista vahinkovakuutuksista. Muista vakuutuksista poiketen näistä vakuutuksista on annettava vakioimuotoinen asiakirja, joka sisältää vakuutusten tarjoamista koskevan direktiivin 20 artiklan 8 kohdassa tarkoitettut tiedot. Näistä tiedoista, vakiotietolomakkeen laatimiskielestä ja muista vakiotietolomaketta koskevista yksityiskohdista on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella. Momentti sisältää tätä koskevan asetuksenantovaltuuden. Lisäksi momentti sisältää informatiivisen viittaussäännöksen komission teknisiin sääntelystandardeihin, joissa

säädetään edellä mainitun artiklan 9 kohdan mukaan asiakirjan vakiomuotoisesta esitystavasta ja sen sisältämien tietojen yksityiskohtaisesta esitystavasta.

Vakiomuotoinen asiakirja on annettava momentin mukaan paperilla tai muulla pysyvällä tavalla. Tiedot voidaan antaa verkkosivustolla vain, jos näin tapahtuva tietojen antaminen täyttää 5 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetyn pysyvän tavan määritelmän mukaiset edellytykset tietojen toimittamiselle. Momentissa pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 5—9 kohta.

Pykälän 3 momentin mukaan asiakkaalla on oikeus pyynnöstä aina saada ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot paperilla. Selvyyden vuoksi momentissa säädetään lisäksi, että myös paperilla tapahtuvan tietojen antamisen on oltava asiakkaalle ilmaista. Momentissa pannaan täytäntöön osaltaan direktiivin 23 artiklan 3 kohta.

Pykälän 4 momentti sisältää viittaussäännöksen kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään rahoituspalveluiden ja rahoitusvälineiden puhelinmyynnistä silloin, kun rahoituspalvelua tai rahoitusvälinettä koskeva sopimus tehdään kuluttajan pyynnöstä sellaista välinettä käyttäen, ettei tietojen antaminen pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä ole mahdollista. Rahoituspalveluihin rinnastetaan säännöksen nojalla siten myös vakuutusedustuspalveluiden ja vakuutusten tarjoaminen. On huomattava, että ehdotetun momentin nojalla mainitun kuluttajansuojalain pykälän säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun puhelinmyynnissä tarjotaan vakuutuksia muille kuin kuluttajille. Kuluttajien osalta ehdotetun momentin säännös on luonteeltaan informatiivinen. Momentissa pannaan täytäntöön vakuutusmeklareiden ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden osalta direktiivin 23 artiklan 7 kohta. Vakuutuksenantajia, asiamiehiä ja sivutoimisia asiamiehiä koskeva vastaava säännös on 5. lakiehdotuksen 5 §:n 4 momentissa.

40 §. Kytkeykaupan kieltö kuluttajakaupassa. Pykälä on uusi. Pykälässä säädetään tilanteesta, jossa vakuutusta ja tavaraa tai muuta palvelua kuin vakuutusta tarjotaan kuluttajalle tai sellaiselle muulle luonnolliselle henkilölle taikka oikeushenkilölle, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan.

Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, jossa vakuutusta tarjotaan tavarain tai muun palvelun kuin vakuutuksen kanssa. Vakuutuksenantaja saa tarjota samanaikaisesti samassa vakuutuspaketissa vakuutuksen ja tavarain tai muun palvelun kuin vakuutuksen. Tavara voi olla esimerkiksi älykello ja muu palvelu kuin vakuutus voi olla esimerkiksi riskienhallintapalvelu. Momentin ensimmäisen virkkeen nojalla kuluttajalle tai tähän rinnastettavalle on kuitenkin aktiivisesti ilmoitettava siitä vaihtoehdosta, että henkilö voi ostaa vakuutuksen ja tavarain tai muun palvelun kuin vakuutuksen myös erikseen. Henkilö voi siten ostaa vakuutuksen vakuutuksenantajalta sekä esimerkiksi älykellon tai riskienhallintapalvelun muulta kuin vakuutuksenantajalta. Henkilön arvioitavaksi jää, onko vakuutuksenantajan vakuutuksen ja tavarain tai muun palvelun kuin vakuutuksen sisältävä tarjous esimerkiksi edullisempi, enemmän lisäarvoa tuottava tai muutoin helpommin saatavilla kuin vakuutuksen ja tavarain tai muun palvelun kuin vakuutuksen ostaminen erikseen.

Momentin toisen virkkeen mukaan tarjouksen ehtona ei saa olla, että tavaraa tai muuta palvelua kuin vakuutusta tarjottaessa kuluttaja tai tähän rinnastettava tekee vakuutussopimuksen tietyn vakuutuksenantajan kanssa tai vakuutusta tarjottaessa sopimuksen tietyn tavarain tai palvelun tarjoajan kanssa. Kytkeykaupan kiellon mukaisesti säännöksessä kielletään vaihtoehtottomat tietyn vakuutuksenantajan tai tietyn muun tarjoajan tarjoukset. Siten tarjouksen ehtona ei saa olla, että kuluttaja tai tähän rinnastettava ostaa tavaraa tai

palvelua koskevan vakuutuksen tietyltä vakuutuksenantajalta niin, että henkilölle ei edes tarjota mahdollisuutta ottaa muuta vakuutusta kuin tietyn vakuutuksenantajan vakuutus. Vastaavasti vakuutuksen myöntämisen ehtona ei saa olla, että kuluttaja tai tähän rinnastettava ostaa vakuutuksen lisäksi tavaran tai palvelun tietyltä tavaran tai palvelun tarjoajalta niin, että henkilölle ei edes tarjota mahdollisuutta ostaa muuta tavaraa tai palvelua kuin tietyn tarjoajan tavara tai palvelu.

Joissakin tapauksissa palvelun tarjoaja voi perustellusti vaatia, että asiakas vakuuttaa ostamansa tai vuokraamansa tavaran tai palvelun. Näin ollen sallittua on, että esimerkiksi varastopalvelujen tarjoaja edellyttää vuokraajan vakuuttavan varastossa säilytettävän omaisuuden edellyttäen, että asiakas voi ottaa vakuutuksen haluamaltaan vakuutuksenantajalta eikä ainoastaan tietyltä vakuutuksenantajalta. Palveluntarjoaja voi myös vaatia vakuutukselta tiettyjä ominaisuuksia kuten alhaista omavastuuta, riittävää laajuutta tai erityisesti tietynlaisen vahinkojen korvaamista. Vaatimusten on oltava asiallisesti perusteltavissa. Tavara tai muu palvelu voi liittyä pakettiin tai samaan sopimuskokonaisuuteen.

Vakuutusyhtiöillä on oikeus päättää siitä, minkä tyyppisiä riskejä se vakuuttaa ja miten vakuutukset hinnoitellaan riskiä vastaavasti. Kytkykaupan kieltoa koskeva sääntely ei siten koske tilanteita, joissa vakuutusyhtiö edellyttää vakuutettavalta kohteelta tietynlaisia ominaisuuksia tai suojaustoimia. Vakuutusyhtiöllä on siten oikeus vaatia, että esimerkiksi vakuutettavassa kiinteistössä on tietynlainen lukitus tai se on varustettu automaattisella sammutusjärjestelmällä.

Säännös perustuu direktiivin 24 artiklan 1 kohtaan, 3 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen ja 7 kohtaan.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa säädettyä ei sovelleta sellaisten vakuutusten tarjoamiseen, jotka tarjotaan sijoituspalvelulain 1 luvun 11 §:ssä tarkoitetun sijoituspalvelun, kuluttajansuojalain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitetun kuluttajaluoton tai maksupalvelulain 8 §:n 5 kohdassa tarkoitetun maksutilin ohessa. Mainituissa laeissa on säädetty oheishyödykkeiden kuten vakuutuksen tarjoamisesta nimenomaisesti. Säännös perustuu direktiivin 24 artiklan 3 kohdan toiseen virkkeeseen. Kuluttajansuojalain 7 luvun 13 a §:n mukaan luoton kytkykauppa toisen rahoituspalvelun tai muun palvelun tai rahoitusvälineen kanssa on kiellettyä. Luoton saamisen ehtona ei saa siis olla, että kuluttaja tekee sopimuksen toisesta rahoituspalvelusta tai muusta palvelusta tai rahoitusvälineestä luotonantajan tai tämän kanssa yhteistoiminnassa toimivan elinkeinonharjoittajan kanssa. Mainituissa kuluttajansuojalain pykälässä tarkoitettuja rahoituspalveluja ovat muun muassa vakuutukset (hallituksen esitys 77/2016 vp, s. 47).

Pykälän 3 momentin mukaan kuluttajalle tai tähän rinnastettavalle on lisäksi kerrottava eri ostamistapojen keskeisten ehtojen erot, kuten riittävä kuvaus sopimuksen tai paketin eri osista sekä erikseen tiedot kunkin osan kuluista ja veloituksista sekä siitä, miten niiden keskinäinen vaikutus muuttaa riskejä tai vakuutuksen kattavuutta.

Momentti vastaa pääpiirteissään kuluttajaluottoja koskevaa kuluttajansuojalain 7 luvun 13 a §:ssä tarkoitettua kytkykaupan kieltoa sekä yhdistettyjä tarjouksia koskevan 2 luvun 12 §:n 1 kohdan säännöstä. Kun vakuutusta tarjotaan yhdessä tavaran tai muun palvelun kanssa kuluttajalle, sovellettavaksi tulee ehdotetun pykälän lisäksi kuluttajansuojalain 2 luvun 12 §:n 2 kohdan säännös. Kyseisen kohdan mukaan kuluttajalle on kerrottava myös tarjouksen hyväksymistä koskevat ehdot, kuten tarjouksen kesto.

Pykälän 2 ja 3 momentti perustuu direktiivin 24 artiklan 1 kohtaan ja 3 kohdan toiseen virkkeeseen.

Vaikka asiasta ei ole nimenomaisesti säännöstä laissa, pykälän 1 ja 2 momenttia ei sovelleta moniturvavakuutuksen tarjoamiseen. Säännökset koskevat vakuutuksen ja tuotteen tai muun palvelun kuin vakuutuksen tarjoamista, ei kahden tai useamman eri vakuutuslajin kauppaa. Tältä osin säännös perustuu direktiivin 24 artiklan 5 kohtaan, jonka mukaan 24 artikla ei estä sellaisten vakuutus tuotteiden tarjoamista, jotka kattavat erityyppisiä riskejä (moniturvavakuutukset).

Direktiivin 24 artiklan 6 kohdan mukaan edellä 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että vakuutusten tarjoaja määrittelee asiakkaan vaatimukset ja tarpeet niiden vakuutus tuotteiden osalta, jotka ovat osa kokonaispakettia tai samaa sopimusta. Pykälässä ei ole asiasta nimenomaista säännöstä, koska asiasta säädetään lain 35 §:ssä ja vakuutus sopimus lain 4 b §:ssä.

Direktiivin 24 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ylläpitää tai hyväksyä tiukempia lisätoimenpiteitä tai puuttua tapauskohtaisesti asiaan estääkseen vakuutuksen myynnin sellaisen oheispalvelun tai -tuotteen kanssa, joka ei ole vakuutus, osana pakettia tai samaa sopimusta, kun ne voivat osoittaa, että tällaiset käytännöt ovat haitallisia kuluttajien kannalta.

Pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa kiellettyä on sitoa tavaraa tai muuta palvelua kuin vakuutusta tarjottaessa mahdollisesti ostettavat vakuutukset vain tietyn vakuutuksen antajan vakuutuksiin taikka vakuutusta tarjottaessa mahdollisesti ostettava muu hyödyke tietyn tarjoajan tavaraan tai muuhun palveluun kuin vakuutukseen. Tällainen menettely tyypillisesti rajoittaa asiakkaan vahingoksi tämän mahdollisuuksia valita vakuutuksen tarjoaja tai muu tarjoaja, vaikeuttaa vapaata hinnanmuodostusta, ajan mittaan vaikeuttaa kilpailua, lisää asiakkaan kustannuksia ja vähentää vakuutuksen tarjoajien vaihtamista. Tämä voi puolestaan johtaa siihen, että vakuutusten hinta nousee ja asiakkaalle jäävä hyöty vähenee. Eri vakuutuksen tarjoajien vakuutusten, niiden ehtojen ja kustannusten vertailu on verrattain hankalaa. Vakuutus sopimukset ovat tyypillisesti myös pitkäkestoisia. Kytkeytyminen alennuksineen ja hyvityksineen vaikeuttaisi eri vakuutusten vertailua entisestään. Kuluttajaviranomaisten mukaan kytkeytyksen haitallisista vaikutuksista on saatu viitteitä myös käytännössä.

41 §. *Yhdistetyt tarjoukset ja vakuutusta oheistuotteena koskeva kytkeytyksen kieltä muussa kuin kuluttajakaupassa.* Pykälä on uusi. Pykälässä säädetään tilanteesta, jossa vakuutusta ja tavaraa tai muuta palvelua kuin vakuutusta tarjotaan muulle asiakkaalle kuin kuluttajalle tai tähän rinnastettavalle.

Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, jossa vakuutus on päätuote ja tavara tai muu palvelu kuin vakuutus on oheistuote. Tällöin vakuutuksen tarjoajan on ilmoitettava asiakkaalle, onko eri osat mahdollista ostaa erikseen. Eriksään ostamisen ollessa mahdollista on ilmoitettava 3 momentissa säädetty tiedot. On otettava huomioon, että muun kuin kuluttajan tai tähän rinnastettavan osalta ei säädetä kytkeytyksen kiellosta. Säännös perustuu direktiivin 24 artiklan 1 kohtaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa vakuutus on oheistuote ja tavara tai muu palvelu kuin vakuutus on päätuote. Tällöin asiakkaalle on tarjottava mahdollisuus ostaa tarjottava tavara tai palvelu erikseen. Edellä tässä momentissa säädettyä ei kuitenkaan sovelleta vakuutuksiin, jotka tarjotaan sijoituspalvelun lain 1 luvun 11 §:ssä tarkoitetun sijoituspalvelun, kuluttajansuojain lain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitetun kuluttajaluoton tai

maksupalvelulain 8 §:n 5 kohdassa tarkoitetun maksutilin ohessa. Mainituissa laeissa on säädetty oheishyödykkeiden kuten vakuutuksen tarjoamisesta nimenomaisesti. Erikseen ostamisen ollessa mahdollista on ilmoitettava 3 momentissa säädetty tiedot. Säännös perustuu direktiivin 24 artiklan 3 kohtaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään asiakkaalle ilmoitettavista tiedoista, jos vakuutuksen ja tavaran tai muun palvelun kuin vakuutuksen erikseen ostaminen on mahdollista. Tällöin asiakkaalle on annettava riittävä kuvaus sopimuksen tai paketin eri osista sekä tiedot kunkin osan kuluista ja siitä, miten sopimuksen tai paketin eri osien keskinäinen vaikutus muuttaa riskejä tai vakuutuksen kattavuutta. Säännös vastaa edellä 40 §:n 3 momenttia. Säännös perustuu direktiivin 24 artiklan 3 kohdan toiseen virkkeeseen.

Kuten edellä 40 §:ssä, vaikka asiasta ei ole nimenomaisesti säännöstä laissa, pykälää ei myöskään sovelleta moniturvavakuutuksen tarjoamiseen. Säännös koskee vakuutuksen ja tuotteen tai muun palvelun kuin vakuutuksen tarjoamista, ei kahden tai useamman eri vakuutuslajin kauppaa. Tältä osin säännös perustuu direktiivin 24 artiklan 5 kohtaan, jonka mukaan 24 artikla ei estä sellaisten vakuutuslaitosten tarjoamista, jotka kattavat erityyppisiä riskejä (moniturvavakuutukset).

Direktiivin 24 artiklan 6 kohdan mukaan edellä 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että vakuutusten tarjoaja määrittelee asiakkaan vaatimukset ja tarpeet niiden vakuutuslaitosten osalta, jotka ovat osa kokonaispakettia tai samaa sopimusta. Pykälässä ei ole asiasta nimenomaista säännöstä, koska asiasta säädetään lain 35 §:ssä ja vakuutuslain 4 b §:ssä.

42 §. Tuotehallintajärjestelmät. Pykälä on uusi. Pykälässä säädetään vakuutuksenantajan tai sellaisen vakuutuslaitoksen, joka tuottaa vakuutuksen, kehittämis- ja hyväksymismenettelyä koskevista yrityksen sisäistä hallinnollisista vaatimuksista. Vakuutuksenantajan määritelmästä seuraa, että tuotehallintajärjestelmiä koskeva sääntely ei sovelleta työeläkevakuutusyhtiöihin.

Pykälän tarkoituksena on parantaa asiakkaiden suojaa sekä näiden luottamusta uusia vakuutuksia, niiden muutoksia ja yleisesti vakuutusmarkkinoita kohtaan. Sellaisen vakuutuslaitoksen tai sivutoimivan vakuutuslaitoksen, joka ei itse tuota vakuutusta, osalta ylläpidettävistä järjestelmistä säädetään jäljempänä 43 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa edellytetään, että vakuutuksenantajan on käytettävä tuotehallintajärjestelmää, jota säännöksessä nimitetään vakuutusten hyväksymismenettelyksi. Menettelyä on arvioitava ja kehitettävä eli ylläpidettävä säännöllisesti. Menettelyä on käytettävä, ennen kuin vakuutusta markkinoidaan tai tarjotaan asiakkaille. Menettelyn on oltava tarjottuihin tai markkinoituihin vakuutuksiin nähden riittävä, ja tarkastelussa otetaan huomioon oikeasuhteisuus ja asianmukaisuus suhteessa liiketoiminnan laatuun, laajuuteen ja luonteeseen.

Momentin kohdissa säädetään vakuutuksenantajan tehtävistä, jotka on suoritettava hyväksymismenettelyn mukaisesti. Momentin 1 kohdan mukaan hyväksymismenettelyn mukaisesti hyväksytään uudet vakuutukset tai olemassa olevien vakuutusten merkittävät muutokset. Momentin johdantokappale ja 1 kohta vastaavat vakuutuksenantajien osalta direktiivin 25 artiklan 1 kohdan ensimmäistä ja toista alakohtaa. Vakuutuksen tuottavan vakuutuslaitoksen osalta asiasta säädetään pykälän 4 momentissa.

Pykälän 1 momentissa säädetään lisäksi, että tuotteiden hyväksymismenettelyssä on määritettävä kullekin vakuutukselle yksilöidyt kohdemarkkinat (2 kohta), arvioitava näiden

kohdemarkkinoiden kannalta merkitykselliset riskit (3 kohta) sekä laadittava näitä kohdemarkkinoita vastaava tarjoamissuunnitelma eli strategia vakuutusten tarjoamiseksi (4 kohta). Jos suunniteltua tuotetta aletaan markkinoida tai tarjota asiakkaalle, on lisäksi laadittava suunnitelma ja pantava täytäntöön kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tuotetta tarjotaan nimenomaan sille määritellyille kohdemarkkinoille. Säännökset vastaavat direktiivin 25 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutuksenantajan on ymmärrettävä markkinoimiensa tai tarjoamiensa vakuutusten ominaisuudet. Vakuutuksenantajan on arvioitava niitä säännöllisesti uudelleen, yleensä kerran vuodessa ja erityisestä syystä tarvittaessa useammin. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki tapahtumat, jotka voivat vaikuttaa yksilöityihin kohdemarkkinoihin kohdistuvaan mahdolliseen riskiin. On myös arvioitava, onko vakuutus edelleen yksilöityjen kohdemarkkinoiden tarpeiden mukainen ja onko tarjoamissuunnitelma edelleen asianmukainen. Säännös vastaa direktiivin 25 artiklan 1 kohdan neljättä alakohtaa.

Vakuutuksenantajan on siten määritettävä perusteet vakuutuksen ominaisuuksien, riskien, hyötyjen ja haittojen arvioimiseksi yksilöidyillä kohdemarkkinoilla. Vakuutuksenantajan on myös osoitettava henkilöstöstään ne henkilöt, jotka voivat ehdottaa uusia tuotteita tai muutoksia olemassa oleviin tuotteisiin sekä vastaavasti hyväksyä tai hylätä ehdotuksia. Ehdottajan ja hyväksyjän on perusteltua olla eri henkilöitä.

Pykälän 3 momentin nojalla vakuutuksenantajan on asetettava työntekijöiden sekä asiamiesten, vakuutusmeklareiden ja sivutoimisten vakuutusedustajien saataville riittävät tiedot vakuutuksesta, tuotteiden hyväksymismenettelystä sekä yksilöidyistä kohdemarkkinoista. Säännös vastaa vakuutuksenantajan osalta direktiivin 25 artiklan 1 kohdan viidettä alakohtaa.

Pykälän 4 momentin mukaan vakuutusedustajaan, joka tuottaa vakuutuksen, sovelletaan pykälän 1—3 momentin säännöksiä. Tällaista vakuutusedustajaa koskevat siten samat vaatimukset kuin vakuutuksenantajaa. Jos vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja ei tuota vakuutusta, sillä ei tarvitse olla pykälässä tarkoitettua tuotehallintajärjestelmää, vaan sen osalta riittää 43 §:n tarkoitettujen järjestelmävaatimusten täyttäminen.

Pykälän 5 momentissa on informatiivinen viittaus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusyrityksiä ja vakuutusten tarjoajia koskevien tuotehallintavaatimusten osalta annetussa komission delegoituun asetukseen, jossa lain säännösten lisäksi säädetään tarkemmin tuotteiden hyväksymismenettelyä koskevien periaatteiden noudattamisesta. Komission delegoitu asetusta on sen soveltamisedellytysten täytyessä suoraan sovellettavaa oikeutta, ja tällöin sitä sovelletaan vakuutuksenantajaan ja vakuutuksen tuottavaan muuhun toimijaan.

Ilman nimenomaista säännöstä on selvää, että pykälän säännöksissä ei rajoiteta muiden lain menettelysäännösten soveltamista. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 25 artiklan 3 kohtaa.

Direktiivin 25 artiklan 4 kohdan mukaisesta suurista riskeistä koskevasta soveltamisalan rajoituksesta säädetään lain 3 §:n 2 momentissa.

43 §. Toisen tuottaman vakuutuksen tarjoaminen. Pykälä on uusi. Vakuutuksentarjoajalle, joka ei tuota vakuutusta itse, säädetään pykälässä velvollisuus varmistaa 42 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tietojen saamisesta ja niihin perehtymisestä. Tällöin vakuutuksentarjoajan velvollisuutena on myös oppia vakuutuksen ominaispiirteet ja yksilöidyt kohdemarkkinat. Säännös vastaa direktiivin 25 artiklan 1 kohdan kuudetta alakohtaa.

Työeläkevakuutusyhtiöllä ei ole tuotehallintajärjestelmää, joten sillä ei ole myöskään tuotehallintajärjestelmää koskevaa selvitysvelvollisuutta pykälässä tarkoitettulle vakuutusentartarjoajalle, joka ei tuota vakuutusta itse. Lakisääteisen työeläkevakuutuksen sisältö perustuu lakiin. Työeläkeyhtiöt kouluttavat asiamiehiä työeläkevakuutuksen sisällöstä. Asiamiehen tulee muutoin tuntea asiaa koskeva lainsäädäntö, työeläkevakuutuksen ominaispiirteet ja kohdemarkkinat tässä laissa säädettyä vastaavalla tavalla.

6 luku Sijoitusvakuutuksia koskevat lisävaatimukset

Yleistä. Aikaisemmin todetun mukaisesti sijoitusvakuutuksen käsite on 5 §:n 1 momentin 12 kohdan määritelmän mukaisesti laajempi kuin mainitun momentin 21 kohdassa tarkoitettu vakuutusmuotoinen sijoitustuote.

Lain 6 luvussa säädetään uusia ja nykyistä täsmällisempiä 5 lukua täydentäviä säännöksiä sijoitusvakuutusten tarjoamisesta. Siten sijoitusvakuutuksia tarjottaessa vakuutusentartarjoajan on esimerkiksi 30 §:n 1 momentin mukaisesti toimittava rehellisesti, tasapuolisesti, ammattitaitoisesti, huolellisesti ja asiakkaan edun mukaisesti. Vakuutuksenantajan ja asiamiehen on lisäksi noudatettava hyvää vakuutustapaa ja vakuutusmeklarin hyvää vakuutusmeklaritapaa. Lisäksi on noudatettava jäljempänä säädettyjä erityisesti sijoitusvakuutuksiin liittyviä eturistiriitojen ehkäisemistä ja estämistä koskevia säännöksiä. Nämä vaatimukset vastaavat yhdessä sisällöltään direktiivin 17 artiklan 1 kohtaa ja 26—28 artiklaa. Lain 6 luvun säännöksiä sovelletaan sijoitusvakuutuksen tarjoajaan. Luvun säännösten suhde muihin lain säännöksiin sekä luvun säännösten soveltamisala perustuvat direktiivin 26 artiklaan.

Lain 6 luvun säännökset perustuvat siihen, että sijoitusvakuutuksiin liittyy tiettyjä ominaisuuksia, joiden vuoksi sijoitusvakuutuksen ottajalle on usein annettava tietoja laajemmin kuin tavanomaisesta riskivakuutuksesta. Sijoitusvakuutusten ominaisuudet ovat usein sellaisia, että ne muodostuvat riskivakuutusturvasta ja sijoitustuotteesta. Esimerkkinä edellä mainitusta järjestelystä, johon sisältyy sekä vakuutusturvaa henkilön terveydentilaa mahdollisesti kohtaavan vakuutustapahtuman varalta että vakuutukseen liitettyjä rahoitusvälineitä, joiden pääoman kertyminen ei ole sidoksissa henkilön terveydentilaan, on sijoitussidonnainen vakuutus. Riskivakuutusturva ei ole kuitenkaan välttämätön osa sijoitusvakuutusta. Kapitalisaatiosopimus poikkeaa edellä mainitusta sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta siten, että kapitalisaatiosopimuksessa ei ole vakuutettua eikä näin ollen yksittäiseen henkilöön liittyvää vakuutusriskiä. Vakuutukseen liitettävät sijoitustuotteet tai -palvelut ovat usein MiFID II -direktiivissä tarkoitettuja sijoitustuotteita tai -palveluita.

44 §. Toiminta- ja hallintojärjestelmät eturistiriitojen ehkäisemiseksi. Sijoitusvakuutusten tarjoamiseen liittyy usein kaksi tai useampaa palveluntarjoajaa, kuten vakuutusriskin tarjoava ja kantava vakuutuksenantaja sekä vakuutukseen liitettävän rahoitusvälineen tarjoaja tai tarjoajat. Tästä syystä sijoitusvakuutuksen tarjoamisessa syntyy todennäköisesti useammin eturistiriitoja kuin yksittäistä palvelua tai rahoitusvälinettä tarjottaessa. Eturistiriidat saattavat liittyä minkä tahansa osapuolen maksamaan järjestelyyn liittyvään palkkioon tai provisiioon taikka muuhun etuuteen. Vastike voi liittyä esimerkiksi siihen, että sijoitussidonnaisen vakuutuksen vakuutuksenantaja saa rahastoyhtiöltä paljousalennusta taikka palkkion tai provision tai muun etuuden kyseisen vakuutuksenantajan vakuutuksiin kytkettyjen rahasto-osuuksien merkintä-, hallinnointi- tai lunastuspalkkioista. Tällöin osa asiakkaalta laskutetusta palkkiosta, provisiosta tai muusta etuudesta palautuu vakuutuksenantajalle. Pykälässä ei säädetä velvollisuudesta palauttaa palkkiota asiakkaalle.

Pykälän 1 momentin nojalla sijoitusvakuutusten tarjoamisen yhteydessä vakuutuksenantajalla ja vakuutusedustajalla on oltava näiden mahdollisten eturistiriitojen ehkäisemiseksi tarjottaviin vakuutuksiin ja niihin liitettäviin sijoitustuotteisiin ja palveluihin nähden asianmukaiset toiminta- ja hallintojärjestelmät, joilla eturistiriitoja voidaan havaita, ehkäistä ja estää riittävän tehokkaasti. Näiden järjestelmien on oltava oikeassa suhteessa harjoitettavaan liiketoimintaan, myytäviin vakuutuksiin sekä vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan tyyppiin.

Pykälän 2 momentin nojalla toiminta- ja hallintojärjestelmien tarkoituksena on auttaa vakuutuksenantajaa ja vakuutusedustajaa tunnistamaan, ehkäisemään ja estämään sellaisia eturistiriitoja, jotka syntyvät tarjottuun palveluun liittyvien vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan, muiden palveluntarjoajien ja asiakkaiden välille tai pelkästään asiakkaiden välille. Sijoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjoajalla on kannustin tarjota palveluja, joissa kate on suurin. Siksi eturistiriitojen ehkäisemisen kannalta palveluketjun hinnoittelun läpinäkyvyys on keskeisessä asemassa sekä palvelua tarjottaessa että yli sen elinkaaren. Asiakkaan on saatava ymmärrettävällä tavalla tietoa häneltä veloittavista maksuista palveluketjun kaikissa osissa.

Momentin mukaan toiminta- ja hallintojärjestelmien avulla on ryhdyttävä toimenpiteisiin eturistiriitojen havaitsemiseksi, ehkäisemiseksi ja estämiseksi. Järjestelmiä on ylläpidettävä ja käytettävä tosiasiallisesti. Asiakkaan edun mukaista on, että ostettu palvelu vastaa asiakkaan vakuutustarvetta siltä osin, kuin se koskee sekä riskiturvaa että säästämistä ja sijoittamista. Olennaista sijoittamisessa on kartoittaa asiakkaan halukkuus ja kyky kantaa sijoitusriskejä. Tähän liittyy esimerkiksi sen kartoittaminen, kuinka suuren osuuden sijoitusvakuutuksen sijoitetusta pääomasta asiakas on valmis menettämään. Näiden seikkojen huomioon ottamisesta säädetään tarkemmin 47—51 §:ssä.

Eturistiriitojen ehkäisemiseksi tarkoitetut toimenpiteet koskevat vakuutusten tarjoamiseen osallistuvia, vakuutusten tarjoamisesta vastaavia henkilöitä ja johtoa taikka muita vakuutuksenantajaa ja vakuutusedustajaa määrävallan vuoksi suoraan tai välillisesti sidoksissa olevia henkilöitä. Vakuutusten tarjoamiseen osallistuvilla henkilöillä tarkoitetaan käytännössä työntekijöitä ja vakuutusten tarjoamisesta vastaavilla henkilöillä esimerkiksi myynnin esimiehiä. Johdolla tarkoitetaan toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai hallintoneuvoston jäsentä sekä näiden varahenkilöitä.

Pykälä perustuu sisällöltään direktiivin 27 artiklaan ja 28 artiklan 1 kohtaan.

45 §. Toiminta eturistiriitatilanteessa. Pykälän 1 momentissa veloitetaan sijoitusvakuutuksen tarjoajia, käytännössä direktiivissä tarkoitettuja vakuutuksenantajia tai vakuutusedustajia, toimimaan eturistiriitatilanteessa siten, ettei ammattimaista ja asiakkaan edun mukaista toimintaa haitata tai vaaranneta. Säännös sisältää sijoitusvakuutuksen tarjoamiseen liittyvän toimintavelvollisuuden, jonka mukaan vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan on toteutettava käytännössä kaikki kohtuulliset ehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että asiakkaan etua loukkaaviin tilanteisiin ei jouduta ja että niistä ei aiheudu vahinkoa asiakkaalle. Ehdotettu säännös perustuu direktiivin 27 artiklaan.

Eturistiriidan ilmoittamisesta asiakkaalle säädetään pykälän 2 momentissa. Eturistiriitoja ei käytännössä ole mahdollista välttää täysin. Kun eturistiriita on tunnistettu eikä sitä ole voitu ehkäistä 44 §:ssä tarkoitetuilla toiminta- ja hallintojärjestelyillä, vakuutusmeklarin on ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä sekä vakuutuksenantajan ja asiamiehen ennen vakuutussopimuksen tekemistä ilmoitettava asiakkaalle eturistiriitojen yleinen luonne ja niiden aiheuttajat. Ilmoitus on tehtävä asiakkaalle hyvissä ajoin siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen tilaisuus arvioida tilannetta ja tarvittaessa jättää sopimus tekemättä. Asiamiehen

ja vakuutuksenantajan ilmoitusvelvollisuus on vakuutusmeklarin ilmoitusvelvollisuutta suppeampi sen johdosta, että näiden ilmoitusvelvollisuutta ei voida ulottaa laajemmaksi kuin oman konsernin tai sidosryhmien tuotteisiin. Sen sijaan samanaikaisesti useita yrityksiä edustava asiamies on lähtökohtaisesti velvollinen tarkastelemaan eturistiriitatilanteita laajemmin kuin vain yhtä vakuutuksenantajaa edustava asiamies. Säännös perustuu direktiivin 28 artiklan 2 kohtaan.

Lisäksi momentissa säädetään, että eturistiriitatilannetta koskeva selvitys on annettava asiakkaalle ymmärrettävässä muodossa. Ymmärrettävyydellä tarkoitetaan selkeyttä sekä asian riittävää esittämistä siten, että ilmoitus sisältää asiakkaan olemassa olevat tiedot huomioon ottaen riittävän yksityiskohtaista tietoa. Ilmoituksen perustella asiakkaan tulee voida tehdä asianmukaisin perustein päätös, haluaako hän eturistiriidasta huolimatta tehdä vakuutus sopimuksen tai vakuutusmeklaripalvelua koskevan sopimuksen. Ilmoitus on toimitettava asiakkaalle paperilla tai muulla pysyvällä tavalla, eli säännöksen nojalla ilmoitusta ei saada toimittaa sellaisen verkkosivuston avulla, joka ei täytä pysyvän tavan edellytyksiä. Säännös perustuu 28 artiklan 3 kohtaan.

Pykälän 3 momentissa on informatiivinen säännös siitä, että eturistiriitojen määrittämisestä ja muista eturistiriitoja koskevista toimenpiteistä säädetään lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annetussa Euroopan komission delegoidussa asetuksessa. Komission delegoidun asetuksen valtuutussäännös sisältyy direktiivin 28 artiklan 4 kohtaan.

46 §. *Palvelun laadun turvaaminen kannustinten yhteydessä.* Pykälässä veloitetaan osaltaan sijoitusvakuutuksen tarjoajia, käytännössä direktiivissä tarkoitettuja vakuutuksenantajia tai vakuutusedustajia, toimimaan rehellisesti, tasapuolisesti, ammattitaitoisesti, huolellisesti ja asiakkaan edun mukaisesti kannustinten saamisen tai tarjoamisen yhteydessä. Kannustimella tarkoitetaan pykälässä palkkiota ja provisiota sekä ei-rahallista etua.

Pykälässä säädetty velvoittaa sijoitusvakuutuksen tarjoajia ylläpitämään asianmukaista eturistiriitoja koskevaa järjestelmää, palvelun laatutasoa sekä ammattimaista ja asiakkaan edun mukaista toimintaa, vaikka ne suorittaisivat kannustimia muille kuin asiakkaalle tai tämän edustajalle taikka saisivat tällaisilta toimijoilta kannustimia. Pykälän keskeinen sisältö on, että sijoitusvakuutuksen tarjoajan on kaikissa tilanteissa asetettava etusijalle asiakkaan etu ja säilytettävä palvelun laatu kannustimista huolimatta.

Pykälän 1 momenttia sovelletaan ensinnäkin sellaisissa tilanteissa, joissa sijoitusvakuutuksen tarjoaja maksaa rahassa tai tarjoaa muun kannustimen muulle osapuolelle kuin asiakkaalle tai tämän edustajalle eli Suomessa vakuutusmeklarille, kun tilanteessa on kyse sijoitusvakuutuksen tai muiden oheispalveluiden toimittamisesta.

Momenttia sovelletaan toiseksi myös sellaisissa tilanteissa, joissa muu osapuoli kuin asiakas tai tämän edustaja eli Suomessa vakuutusmeklari maksaa rahassa tai tarjoaa muun kannustimen sijoitusvakuutuksen tarjoajalle, kun tilanteessa on kyse sijoitusvakuutuksen tai muiden oheispalveluiden toimittamisesta.

Sijoitusvakuutuksen tarjoajan ulkopuolisilta saamat tai ulkopuolisille tarjotut kannustimet eivät saa vaikuttaa sijoitusvakuutuksen tarjoajan toimintaan siten, että ne heikentävät asiakkaalle tarjotun palvelun laatua. Sijoitusvakuutuksen tarjoajan ulkopuolisilta saamat tai ulkopuolisille tarjotut kannustimet eivät myöskään saa haitata sijoitusvakuutuksen tarjoajan ammattimaisen ja asiakkaan edun mukaisen toiminnan edellytyksiä. Vain palvelun tason sekä

ammattimaisen ja asiakkaan edun mukaisen toiminnan säilyessä sijoitusvakuutuksen tarjoajan voidaan katsoa täyttäneen lain 30, 44 ja 45 §:ssä säädettyt velvollisuutensa. Ehdotettu säännös perustuu direktiivin 29 artiklan 2 kohtaan.

Säännöksessä tarkoitettulla oheispalvelulla tarkoitetaan käytännössä samaa kuin MiFID II -direktiivin liitteen I osassa B tarkoitetuilla oheispalveluilla. Siltä osin kuin kyseiset palvelut liittyvät sijoitusvakuutuksen tarjoajan tai siihen läheisissä sidoksissa olevan toimintaan, ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuja oheispalveluita voivat olla lähinnä rahoitusvälineiden säilyttäminen ja hoito asiakkaiden lukuun, luoton- tai lainananto sekä erilaisten sijoitustutkimusten, rahoitusanalyysien ja suositusten tekeminen. Luettelo ei ole tyhjentävä.

Säännöksen nojalla kiellettyä on sellaisen sijoitusvakuutuksen tarjoaminen, joka tarjoamisen ajankohtana tehtävän arvion mukaan johtaa asiakkaan kannalta muuhun lopputulokseen kuin siihen, joka on kyseisessä tilanteessa asiakkaan kannalta paras. Asiamies, joka edustaa tiettyä vakuutuksenantajaa tai tiettyjä vakuutuksenantajia, on velvollinen tarjoamaan asiakkaalle sitä sijoitusvakuutusta, joka on asiamiehen edustamien vakuutuksenantajien ratkaisusta asiakkaalle paras ottaen huomioon myös siihen liitetystä palveluista ja sijoituskohteista aiheutuvat kulut. Asiamies ei saa esimerkiksi antaa henkilökohtaista suositusta sellaisesta sijoitusvakuutuksesta, joka maksimoi hänen henkilökohtaisen kannustimensa määrän, jos se ei samalla ole asiakkaan vakuutustarpeen täyttämisen kannalta paras ratkaisu.

Vakuutusmeklari edustaa asiakastaan, ja vastaavasti vakuutusmeklarin on tarjottava asiakkaan kannalta parasta sijoitusvakuutusta. Vastaavasti vakuutusmeklari ei saa esimerkiksi antaa henkilökohtaista suositusta sellaisesta sijoitusvakuutuksesta, joka maksimoi hänen henkilökohtaisen kannustimensa määrän, jos se ei samalla ole asiakkaan vakuutustarpeen täyttämisen kannalta paras ratkaisu. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin oikeudesta peria palkkio ainoastaan toimeksiantajaltaan säädetään 57 §:ssä. Pykälää sovelletaan myös toimeksiantoihin, jotka koskevat sijoitusvakuutuksia.

Pykälän 2 momentti sisältää informatiivisen viittauksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annettuun komission delegoituun asetukseen, jossa annetaan tarkempia säännöksiä vakuutuksenantajien ja vakuutusedustajien kannustinten haitallisten vaikutusten arvioinnista sekä ammatillisten vaatimusten noudattamisen arvioinnista. Komission delegoidun asetuksen valtuutussäännös sisältyy direktiivin 29 artiklan 4 ja 5 kohtaan.

47 §. Tietojen pyytäminen asiakkaalta sijoitusvakuutusta tarjottaessa. Pykälän säännökset täydentävät lain 35 §:n yleissäännöstä asiakkaan vakuutustarpeen selvittämisestä. Pykälän mukaan sijoitusvakuutusta tarjottaessa asiakkaalta on lisäksi pyydettävä kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusala koskevasta aikaisemmasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä tiedot, jotka ovat tarpeelliset asiakkaan vakuutustarpeen määrittämiseksi. Sijoituskokemuksen kannalta merkityksellistä on niin kokemus vakuutusmuotoisesta sijoittamisesta kuin sen tyyppisistä rahoitusvälineistä tai muista sijoituskohteista, joihin vakuutuksenottaja voi vakuutuksen perusteella ohjata vakuutusmaksuja sijoitettavaksi. Sijoituskokemuksen osalta merkityksellistä on myös se, onko asiakkaalla toistuvaa kokemusta kyseisistä rahoituspalveluista tai -välineistä vai vain yksittäistapauksellista. Tietämyksen kannalta merkityksellistä on paitsi asiakkaan tosiasialliset tiedot kyseisestä rahoituspalvelusta tai -välineestä myös vakuutuksen hakijan koulutus ja ammatti. Pykälässä asiakkaalla tarkoitetaan myös mahdollista tulevaa asiakasta.

Jolleivät vakuutusmeklari ja asiakas ole nimenomaisesti toisin sopineet, asiakkaalle annetaan henkilökohtainen suositus tietyn sijoitusvakuutuksen tai tiettyjen sijoitusvakuutusten valitsemiseksi ja asiakkaalta on pyydettävä tietoja myös hänen taloudellisesta tilanteestaan. Olennaista on selvittää paitsi asiakkaan riskin- ja tappionsietokyky myös muut sellaiset taloudellista tilannetta koskevat seikat, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa, mikä tai mitkä sijoitusvakuutukset soveltuvat asiakkaalle.

Vakuutusmeklarilla on lähtökohtaisesti oikeus luottaa siihen, että asiakkaan antamat tiedot ovat paikkansapitäviä, ja annettujen tietojen pohjalta voidaan määrittää vakuutustarve. Poikkeuksen muodostavat tapaukset, joissa vakuutusmeklari tietää tai hänen pitäisi tietää, että annetut tiedot ovat ilmeisen virheellisiä tai puutteellisia esimerkiksi tietoihin sisältyvien ristiriitaisuuksien vuoksi. Tällöin vakuutusmeklarilla on velvollisuus pyytää lisätietoja asiakkaalta tai, jos vakuutuksen voimaansaattamisen kiireellisyyden vuoksi tämä ei ole mahdollista, varoittaa asiakasta hakijaa siitä, että vakuutustarpeen määrittäminen perustuu mahdollisesti virheellisiin tai puutteellisiin tietoihin.

Pykälässä pannaan täytäntöön vakuutusmeklarin selonottovelvollisuuden osalta direktiivin 30 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta ja 2 kohdan ensimmäinen alakohta. Pykälä vastaa 5. lakiehdotuksen 4 b §:n 2 momenttia, jossa säädetään vakuutuksenantajan ja sen asiamiehen velvollisuudesta selvittää vastaavat tiedot.

48 §. *Vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuus sijoitusvakuutusta tarjottaessa.* Pykälän säännökset täydentävät lain 36 §:n yleisiä säännöksiä tiedonantovelvollisuudesta. Pykälän tarkoituksena on varmistaa, ettei asiakkaalle myydä sellaisia sijoitusvakuutuksia ja lisäpalveluita, joihin liittyviä riskejä ja kuluja asiakas ei ole ymmärtänyt. Pykälässä lisäpalveluilla tarkoitetaan muun muassa 40 ja 41 §:ssä tarkoitettuja tuotteita ja muita palveluita kuin vakuutuksia, jotka tarjotaan osana pakettia tai sopimusta. Tiedot on annettava hyvissä ajoin ennen sijoitusvakuutusta koskevan sopimuksen tekemistä siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen tilaisuus arvioida tilannetta ja tarvittaessa jättää sopimus tekemättä.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sijoitusvakuutuksia koskevista erityisistä tiedonantovelvollisuuksista. Vakuutusmeklarin on arvioitava asiakkaalta saatuja tietoja erityisesti tämän sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä sekä sijoittamisen tavoitteista. Sen perusteella vakuutusmeklarin on ensinnäkin kiinnitettävä asiakkaan huomiota erityyppisten sijoitusvakuutusten ja niihin liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen huomioon asiakkaalta saadut tiedot. Tällaiset olennaiset huomioon otettavat seikat voivat liittyä esimerkiksi sijoituskohteisiin, tuottoon, pääoman kertymiseen ja sijoitusvakuutuksen ehtoihin, esimerkiksi sopimuksen päättymiseen. Momentti vastaa tältä osin pääpiirteissään voimassa olevaa vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n 1 momenttia. Säännös perustuu direktiivin 29 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen alakohdan johdantokappaleeseen sekä 30 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan.

Kuluista ja riskeistä annettavista tiedoista säädetään nimenomaisesti pykälän 2 momentissa. Sijoitusvakuutuksesta aiheutuvat kulut voivat liittyä esimerkiksi vakuutuksen järjestely- tai ylläpitomaksuihin, kuten vakuutusmaksuista meneviin kuluihin ja vakuutuksen hoitamisesta aiheutuviin kuluihin. Asiakkaalle on annettava tarpeelliset tiedot myös vakuutuksen tarjoamisesta perittävistä kuluista. Sijoituskohteista perittävät kulut voivat vaihdella esimerkiksi sen mukaan, tehdäänkö sijoitusaikana sijoitussalkun koostumukseen lainkaan muutoksia vai ei, ja jos tehdään, kuinka usein ja kuka muutokset tekee. Tärkeitä tietoja ovat myös verotukseen ja sopimusten mahdolliseen uudelleenjärjestelyyn liittyvät kulut. Tältä osin säännös perustuu direktiivin 29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan johdantokappaleeseen, jonka mukaan asiakkaille tai potentiaalisille asiakkaille on hyvissä

ajoin ennen sopimuksen tekemistä annettava asianmukaiset tiedot vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamisesta sekä kaikista kuluista ja liitännäisistä veloituksista, sanotun kuitenkin rajoittamatta 18 artiklan sekä 19 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamista.

Uutta olisi lain tasolla se, että ehdotetun 2 momentin mukaan tiedot sijoitusvakuutuksesta ja siihen liittyvistä sijoituskohteista perittävistä kuluista on annettava kootusti siten, että vakuutuksen hakija saa kokonaiskäsityksen vakuutuksen kuluista ja niiden kumulatiivisesta vaikutuksesta vakuutuksen tuottoon ja pääoman kertymiseen. Tiedot on pyrittävä antamaan mahdollisuuksien mukaan rahamääräisesti, mutta jos se ei ole mahdollista, asiakkaalle on kerrottava kulujen määräytymisen perusteet. Asiakkaan pyynnöstä kulujen erittelyä tulee tarkentaa, esimerkiksi asiakirjojen avulla tai henkilökohtaisen asiakastapaamisen yhteydessä. Sisällöllisesti vaatimus ei ole kuitenkaan kokonaan uusi, sillä jo nykyisin nojalla Finanssivalvonta on antanut Pitkäaikaissästämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittamista koskevat Määräykset ja ohjeet 10/2012, joiden tarkoituksena on varmistaa se, että valvottavien asiakkaat, mukaan lukien vakuutusmeklarin asiakkaat, saavat käyttöönsä riittävät ja olennaiset tiedot kuluista ja tuotoista vakuutuksista ja sijoituksista koskevien päätöstensä tueksi.

Uutta olisi tietojen antaminen vakuutuksen kulujen vaikutuksesta pääoman kertymiseen. Säännös on kansallinen. Sijoitusvakuutusten kulurakenne on monesti monimutkainen. Sopimuskäytännössä sijoitusvakuutuksen järjestelykulujen tai muiden vastaavien kulujen määrällä on saatettu vähentää sijoitusvakuutuksen pääomaa, jolle tuotto lasketaan. Kulujen vaikutuksesta pääoman kertymiseen ei ole kuitenkaan aikaisemmin edellytetty kerrottavaksi asiakkaalle. Eläkesäästämässä tavanomaista on, että vakuutussäästöt turvataan kuolemanvaravakuutuksella. Tällöin varsinaisiksi vakuutussäästöiksi, joiden perusteella eläkkeet määräytyvät, muodostuu henkivakuutuksen kustannuksella ja eläkevakuutuksen kuormituskustannuksilla vähennetty määrä. Eläkevakuutuksen kuormituskustannuksia voidaan periä sekä vakuutusmaksusta, eläkesäästöstä hoitopalkkiona, eläkesäästöjen uudelleen allokoinnista johtuvina toimenpidepalkkioina ja eläkesuorituksien maksamisesta aiheutuvina toimenpidepalkkioina. Aiemmin markkinoilla on ollut eläkevakuutuksia, joiden kuormitukset ovat kohdistuneet pääosin vakuutusmaksuun ja joiden eläkesäästöille on luvattu vallitsevaan korkotasoon nähden korkeahko kiinteä tuotto, esimerkiksi 4,5 prosenttia. Jos vanhuuseläkkeen eläkevakuutusmaksusta perittäisiin 20 prosenttia henkivakuutusmaksuja ja kuormitusmaksuja, kestäisi yli viisi vuotta ennen kuin eläkesäästönä on suoritettu vakuutusmaksu, vaikka eläkesäästöt korkoutuisivat mainitulla 4,5 prosentin korolla. Uudemmissa vakuotustuotteissa on yleensä kuvattua monimutkaisempi kuormitusrakenne, minkä vaikutus pääoman kertymiseen ja toisaalta myös palveluntarjoajan kumulatiivisista veloituksista sopimuksen aikana on vaikeammin hahmotettavissa. Pidetäänkin perusteltuna asettaa kansallisesti mainittu lisätiedonantovelvollisuus, koska vakuutuksen hakijan kannalta on yleensä havainnollisempaa verrata pääoman kertymistä eri palveluntarjoajien tarjoamissa vaihtoehtoissa kuin abstraktimpaa tuottokäsitettä. Asiakkaalle on siten tehtävä selkoa, miten maksut peritään.

Säännös perustuu direktiivin 29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaan, jonka mukaan säännöksessä tarkoitetuista tiedoista on käytävä ilmi ainakin se, että kaikkia kuluja ja liitännäisiä veloituksia koskevia tietoja annettaessa on annettava vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen tarjoamiseen liittyvät tiedot, mukaan lukien neuvontakulut, tapauksen mukaan asiakkaalle suositellun tai markkinoidun vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen kulut ja se, miten asiakas voi maksaa ne, myös mahdollisten kolmansien osapuolten maksujen osalta.

Säännös perustuu myös direktiivin 29 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan, jonka mukaan tiedot kaikista kuluista ja veloituksista, mukaan lukien vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen tarjoamisen yhteydessä syntyvät kulut ja veloitukset, jotka eivät aiheudu markkinariskin

toteutumisesta, on koottava siten, että asiakas saa käsityksen kokonaiskuluista sekä kumulatiivisesta vaikutuksesta sijoituksen tuottoon. Tällaiset tiedot on tapauksen mukaan annettava asiakkaalle säännöllisesti, vähintään vuosittain, sijoituksen voimassaoloaikana.

Ehdotetun momentin mukaan asiakasta on myös varoitettava riskeistä, jotka liittyvät vakuutukseen tai siihen liitettäviin sijoituskohteisiin taikka ehdotettuun sijoitusstrategiaan. Vakuutuksen hakijaa on jo voimassa olevien säännösten nojalla tullut varoittaa vakuutukseen ja siihen liitettäviin sijoituskohteisiin liittyvistä riskeistä. Uutta olisi, että velvollisuus koskee myös ehdotettavaa sijoitusstrategiaa. Esimerkiksi jos tarkoituksena on, että asiakas kerralla tai lyhyessä ajassa sijoittaa merkittävän summan varoja vakuutukseen, tällaiseen sijoitusstrategiaan sisältyvästä riskistä on varoitettava. Vastaavasti sijoitusstrategiasta, jossa sijoitettavaa varallisuutta ei riittävästi hajauteta eri sijoituskohteisiin, on varoitettava asiakasta.

Pelkästään sijoitusstrategiaan sisältyvästä riskistä varoittaminen ei ole kuitenkaan riittävää, vaan asiakkaalle on annettava myös tietoa siitä, miten riskejä voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla hallita ottaen huomioon sijoittamisen tavoitteet. Esimerkiksi edellä mainituissa tilanteissa asiakkaalle on annettava tietoa siitä, että riskejä yleensä vähentää se, että sijoituksia tehdään ajallisesti pidemmällä ajanjaksolla ja siten, että niitä ohjataan erityyppisiin heikosti keskenään korreloiviin sijoituskohteisiin. Vakuutusmeklarin on siten varoitettava ja opastettava asiakasta vakuutukseen, siihen liittyviin sijoitustuotteisiin tai sijoitusstrategioihin sisältyvistä riskeistä. Tältä osin säännös perustuu direktiivin 29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtaan.

Kuten edellä 36 §:ssä on säädetty, asiakkaalle annettavat tiedot on esitettävä ymmärrettävässä muodossa. Vakuutusmeklarille ei ole laissa säädetty velvollisuutta antaa tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja vakio muodossa. Vakuutusmeklarin on kuitenkin noudatettava Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelman määräyksiä (Määräykset ja ohjeet 10/2012, Pitkäaikaissäästämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittaminen). Pykälässä ei säädetä esitystavasta nimenomaisesti. Ehdotus vastaa sisällöltään direktiivin 29 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa.

Pykälän 3 momentti sisältää informatiivisen viittaussäännöksen paketoituja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevan avaintietoasiakirjan toimittamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 1286/2014. Asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. On syytä todeta, että ennen henkivakuutussopimuksen tekemistä asiakkaalle on annettava Solvenssi II -direktiivin 185 ja 186 artiklaa vastaavat tiedot, jotka on pantu osaltaan täytäntöön henkivakuutuksesta annettavista tiedoista annetun oikeusministeriön asetuksen (177/2011) säännöksillä. Tarkempia määräyksiä asiasta on myös Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa (Pitkäaikaissäästämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittamista koskevat Määräykset ja ohjeet 10/2012).

Pykälän 4 momentin mukaan Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitusvakuutuksen kulujen, tuottojen ja vakuutussäästön kertymisen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä myös siitä, millaisia tietoja on annettava suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella kertyvästä henkivakuutuksen takaisinostoarvon kehityksestä ja vakuutustapahtuman sattuesssa maksettavien korvausten määristä.

Pykälässä pannaan täytäntöön vakuutusmeklarien osalta direktiivin 29 artiklan 1 kohta. Pykälä vastaa 5. lakiehdotuksen 5 §:n 2 momenttia, jossa säädetään vakuutuksenantajan ja sen asiamiehen sijoitusvakuutusta koskevasta tiedonantovelvollisuudesta.

49 §. Asianmukaisuuden arviointi. Pykälän 1 momentin mukaan asiakkaalta saatujen tietojen perusteella vakuutusmeklarin on arvioitava, ovatko suunniteltu sijoitusvakuutus ja sen kanssa mahdollisesti tarjottavat lisäpalvelut asiakkaalle asianmukaisia. Arvioinnissa on otettava huomioon asiakkaalta saadut tiedot kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaan koskevasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä. Momentissa lisäpalveluilla tarkoitetaan muun muassa 40 ja 41 §:ssä tarkoitettuja tuotteita ja muita palveluita kuin vakuutuksia, jotka tarjotaan osana pakettia tai sopimusta. Tällainen palvelu voi olla esimerkiksi sijoituksen rahoittamiseksi tarjottava luotto. Jos suunniteltu sijoitusvakuutus yksinään tai yhdessä lisäpalvelujen kanssa on monimutkainen tai riskitasoltaan korkea, sitä ei voida pitää asianmukaisena asiakkaalle, jolla on vähäinen sijoituskokemus tai -tietämys. Mitä monimutkaisempi ja riskipitoisempi suunniteltu vakuutus tai suunniteltu palvelukokonaisuus on, sitä enemmän sijoituskokemusta ja -tietämystä vakuutuksen hakijalla on oltava, jotta vakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut olisivat arvioitavissa asianmukaisiksi. Erityisesti näin on silloin, jos suunniteltuun sijoitusvakuutukseen liittyy lisäpalveluna luoton tarjoaminen sijoituksen tai sen osan rahoittamiseksi. Säännös perustuu myös direktiivin 30 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan.

Jos vakuutusmeklari arvioi, että sijoitusvakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut eivät ole asianmukaisia, vakuutusmeklarin on varoitettava tästä asiakasta. Varoittaessaan asiakasta vakuutusmeklarin on varmistettava, että asiakas ymmärtää, ettei vakuutus siihen sisältyvät riskit tai kulurakenne huomioon ottaen ole hänelle asianmukainen. Pelkkä ilmoitus siitä, että vakuutukseen saattaa liittyä riskejä, ei riitä. Vakuutusmeklarille ei ole laissa säädetty velvollisuutta antaa pykälässä tarkoitettuja tietoja vakiomuodossa. Vakuutusmeklarin on kuitenkin noudatettava Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelman määräyksiä (Määräykset ja ohjeet 10/2012, Pitkäaikaissäästämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittaminen). Tältä osin säännös perustuu direktiivin 30 artiklan 2 kohdan toiseen alakohtaan. Lakiehdotuksessa ei sinänsä ehdoteta kiellettäväksi vakuutuksen tarjoamista sellaisissa tapauksissa, että vakuutusmeklari toteaa, etteivät suunniteltu vakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut ole asianmukaisia asiakkaalle. Lain 30 §:n nojalla tulee kuitenkin arvioitavaksi, onko vakuutuksen ja siihen mahdollisesti liittyvien lisäpalvelujen tarjoaminen yksittäisen tapauksen olosuhteet huomioon ottaen hyvän vakuutusmeklaritavan mukaista.

Käytännössä voi olla myös mahdollista, että asiakas ei anna riittäviä tietoja vakuutuksen ja siihen mahdollisesti liittyvien lisäpalveluiden asianmukaisuuden arvioimiseksi. Tällöin vakuutusmeklarin on momentin mukaan varoitettava asiakasta siitä, että vakuutuksen ja siihen mahdollisesti liittyvien lisäpalveluiden asianmukaisuutta tälle ei voida arvioida. Varoitus on annettava selkeästi ja ymmärrettävästi. Estettä ei ole sille, että varoitus annetaan vakiomuotoisena, mutta tällöin tulee huolehtia siitä, että varoitus erottuu muusta annettavasta aineistosta esimerkiksi korostuksen avulla. Tältä osin säännös perustuu direktiivin 30 artiklan 2 kohdan kolmanteen alakohtaan.

Pykälän 1 momentti vastaa 5. lakiehdotuksen 5 c §:n 1 momenttia, jossa säädetään vakuutuksenantajan ja sen asiamiehen velvollisuudesta tehdä asianmukaisuusarviointi.

Pykälän 2 momentissa säädetään informatiivinen viittaus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annettuun komission delegoituun asetukseen, jossa säädetään tarkentavia säännöksiä asianmukaisuuden arvioinnista.

50 §. Henkilökohtainen suositus ja soveltuvuuden arviointi. Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutusmeklarin selonotto- ja tiedonantovelvollisuuksia täydentävistä lisävaatimuksista silloin, kun henkilökohtainen suositus annetaan. Henkilökohtainen suositus annetaan tietyn sijoitusvakuutuksen tai tiettyjen sijoitusvakuutusten valitsemiseksi, jollei vakuutusmeklarin ja asiakkaan välillä nimenomaisesti ole sovittu toisin. Suosituksen on perustuttava tasapuoliseen analyysiin, jollei asiakkaan kanssa nimenomaisesti ole sovittu toisin.

Vakuutusmeklarin on henkilökohtaista suositusta annettaessa pyydettävä asiakkaalta tietoja kyseisiin vakuutuksiin liittyvää sijoitusalaan koskevasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä, sijoittamisen tavoitteista ja taloudellisesta tilanteesta, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyvystä. Vakuutusmeklarin on selvitettävä asiakkaan taloudellinen tilanne siten, että selvityksen perusteella voidaan arvioida, millaisen sijoitustappion asiakas pystyy kantamaan ottaen huomioon hänen muu varallisuutensa ja mahdolliset muuhun omaisuuteen liittyvät riskit. Lisäksi vakuutusmeklarin on kiinnitettävä asiakkaan huomiota sijoitusvakuutuksen tai siihen liitettyjen sijoituskohteiden kuluihin ja siihen, missä suhteessa ne ovat tavoiteltuun tuottoon, sijoitettavaan summaan ja asiakkaan varallisuuteen. Vakuutusmeklarin on suositeltava asiakkaalle sijoitusvakuutuksia tai niihin mahdollisesti liittyviä lisäpalveluita, jotka kokonaisuudessaan soveltuvat asiakkaalle. Momentissa lisäpalveluilla tarkoitetaan muun muassa 40 ja 41 §:ssä tarkoitettuja tuotteita ja muita palveluita kuin vakuutuksia, jotka tarjotaan osana pakettia tai sopimusta.

Momentti vastaa sisällöltään 5. lakiehdotuksen 5 c §:n 2 momenttia, jossa säädetään vakuutuksenantajan ja sen asiamiehen velvollisuudesta tehdä soveltuvuusarviointi. Momentti perustuu pääosin 30 artiklan 1 kohtaan. Momenttiin sisältyvä varoitusvelvollisuutta koskeva säännös on kansallinen, ja se ehdotetaan säädettäväksi samoista syistä ja samoin edellytyksin kuin vastaava 49 §:ään sisältyvä säännös.

Pykälän 2 momentin nojalla vakuutusmeklarin on lausuttava sijoitusvakuutuksen soveltuvuudesta asiakkaalle. Momentissa suosituksella tarkoitetaan soveltuvuutta koskevaa lausuntoa. Momentissa säädetään suosituksen sisällöstä ja toimitustavasta. Suosituksesta on käytävä ilmi ainakin annettu ehdotus sekä se, miten suositeltu sijoitusvakuutus vastaa asiakkaan vaatimuksia, sijoittamisen tavoitteita ja taloudellista tilannetta. Edellä 37 §:ssä säädetyn nojalla vakuutusmeklarin on asiakkaalle annettavan henkilökohtaisen suosituksen yhteydessä samalla ilmoitettava, miksi suositeltu sijoitusvakuutus tai lisäpalvelut täyttävät parhaiten asiakkaan vakuutustarpeen eli ovat asiakkaalle esitellyistä vaihtoehdoista parhaiten soveltuvia.

Vakuutuksenantajan ja asiamiehen osalta asiasta säädetään 5. lakiehdotuksen 5 c §:n 3 momentissa. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa sekä 30 artiklan 5 kohdan toista alakohtaa.

Suositus on toimitettava asiakkaalle ennen vakuutussopimuksen tekemistä paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Suositus voidaan kuitenkin toimittaa ensi vaiheessa muullakin kuin pysyvällä tavalla, jos sopimus tehdään sellaista etäviestintä käyttäen, ettei suositusta voida toimittaa pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä. Tällöin edellytetään lisäksi, että:

- asiakas on antanut suostumuksensa ilman aiheetonta viivästystä tapahtuvaan suosituksen toimittamiseen pysyvällä tavalla sopimuksen tekemisen jälkeen eikä
- asiakas ole halunnut lykätä sopimuksen tekemistä vakuutusmeklarin esittämästä mahdollisuudesta huolimatta.

Poikkeus voi tyypillisesti tulla sovellettavaksi puhelinmyynnissä, jossa suositusta ei ole mahdollista antaa pysyvällä tavalla, jos vakuutuksenottaja haluaa tehdä sopimuksen puhelinkeskustelun kuluessa. Tältä osin säännös vastaa sisällöltään direktiivin 30 artiklan 5 kohdan kolmatta alakohtaa. Lisäksi 51 §:n mukaan asiakkaalle on ilmoitettava, antaako vakuutusmeklari säännöllisesti arvioinnin kyseisen vakuutuksen soveltuvuudesta asiakkaalle. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 29 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohtaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään informatiivinen viittaus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annettuun komission delegoituun asetukseen, jossa säädetään tarkentavia säännöksiä soveltuvuuden arvioinnista.

51 §. Säännöllinen soveltuvuuden arviointi. Pykälän nojalla vakuutusmeklari voi sitoutua toimittamaan asiakkaalle säännöllisen päivitetyn arvion sijoitusvakuutuksen soveltuvuudesta. Siinä tapauksessa, että vakuutusmeklari on sitoutunut säännöllisesti arvioimaan otetun sijoitusvakuutuksen ja siihen mahdollisesti liittyvien lisäpalvelujen soveltuvuutta asiakkaalle, arvioiden on sisällettävä ajan tasalla olevat tiedot ainakin siitä, miten suositeltu vakuutus ja siihen liittyvät lisäpalvelut vastaavat vakuutuksenottajan vaatimuksia, sijoittamisen tavoitteita ja taloudellista tilannetta arvion antamishetkellä. Jotta momentissa säädetty edellytykset täyttyisivät, vakuutusmeklarilla on oltava ajantasaiset tiedot vakuutuksenottajan senhetkisistä vaatimuksista, sijoittamisen tavoitteista ja taloudellisesta tilanteesta.

Säännölliset soveltuvuutta koskevat arviot on toimitettava paperilla tai muulla pysyvällä tavalla, eli säännöksen nojalla näitä ei saada toimittaa sellaisen verkkosivuston avulla, joka ei täytä pysyvän tavan edellytyksiä. Näiden toimittamiseen asiakkaalle sovelletaan 39 §:ssä tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä siltä osin, kuin ne koskevat tietojen toimittamista paperilla tai muulla pysyvällä tavalla.

Vakuutuksenantajan ja asiamiehen osalta asiasta säädetään 5. lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentissa. Säännös vastaa vakuutusmeklarin osalta direktiivin 30 artiklan 5 kohdan neljättä alakohtaa.

52 §. Tiivistelmä tarjotuista palveluista. Pykälän mukaan vakuutusmeklarin on tehtävä asiakkaalle selkoa tarjotuista palveluista tiiviissä selvityksessä. Tiivistelmä on annettava toimeksiantosopimuksen tekemisen jälkeen. Säännös kattaa myös palveluita koskevat säännölliset ilmoitukset tai tiivistelmät, jos vakuutusmeklari on sitoutunut tällaisia antamaan. Säännöllinen tiivistelmä voi olla esimerkiksi vakuutusopimuslain mukaista vuositiedotetta vastaava asiakirja. Erityisesti on huomattava, että tiivistelmissä on tehtävä selkoa asiakkaan lukuun suoritettujen liiketoimien ja palvelujen kustannuksista, jos liiketoimia tai palveluita suorittaa joku muu kuin asiakas itse, esimerkiksi sijoitussalkun hoitaja.

Tiivistelmissä on otettava huomioon sijoitusvakuutusten tyyppi, monimutkaisuus ja asiakkaalle tarjottavan palvelun luonne. Edellä 36 §:ssä säädetyllä tavalla tiivistelmissä olevat tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa ja olennaisiin seikkoihin keskittyen. Tietojen esittämisessä merkitystä on myös sillä, onko asiakkaana kuluttaja tai tähän rinnastettava henkilö vai muu henkilö. Mitä monimutkaisemmasta sijoitusvakuutuksesta on kyse, sitä enemmän vakuutusmeklarin on keskityttävä asioiden ilmaisemiseen selkeällä tavalla erityisesti kuluttaja-asiakkaille tai kuluttajiin rinnastettaville asiakkaille.

Tiivistelmät voidaan antaa erillisinä asiakirjoina tai yhdistää muihin annettaviin asiakirjoihin. Ne kuitenkin on toimitettava paperilla tai muulla pysyvällä tavalla, eli säännöksen nojalla niitä

ei saada toimittaa sellaisen verkkosivuston avulla, joka ei täytä pysyvän tavan edellytyksiä. Näiden toimittamiseen asiakkaalle sovelletaan 39 §:ssä tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä siltä osin, kuin ne koskevat tietojen toimittamista paperilla tai muulla pysyvällä tavalla. Säännös perustuu direktiivin 30 artiklan 5 kohdan ensimmäiseen alakohtaan.

53 §. *Tietojen ilmoittamistavat.* Pykälän mukaan luvussa tarkoitetut tiedot tulee lähtökohtaisesti toimittaa paperilla, muulla pysyvällä välineellä tai verkkosivuston avulla. Siitä, mitä tietojen toimittamistapaa on kulloinkin käytettävä, sekä tietojen toimittamisen yleisistä vaatimuksista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Paperin tai muun pysyvän tavan käyttämisestä on säädetty 45 §:n 2 momentissa eturistiriitoja koskevan ilmoituksen osalta, 50 ja 51 §:ssä soveltuvuusarvioinnin osalta ja 52 §:ssä tarjotuista palveluista annettavan tiivistelmän osalta.

54 §. *Poikkeukset tietojen antamisesta ja toimittamisesta ammattimaiselle asiakkaalle.* Pykälässä säädetään sijoituspalvelulain 1 luvun 18 §:ssä tarkoitettua ammattimaista asiakasta koskevista poikkeuksista selonotto- ja tietojenantovelvollisuuteen. Ammattimaisilla asiakkailla ei ole vastaavaa suojan tarvetta kuin muilla sijoitusvakuutusten tarjoajien asiakkailla. Pykälän mukaan 47 §:ssä tarkoitettuja tietoja ei tarvitse pyytää. Syytä on kuitenkin huomata, että 35 §:ää sovelletaan myös ammattimaisiin asiakkaisiin. Tässä säädetty poikkeus ei siten koske mainitun pykälän velvollisuutta pyytää tietoja tämän vakuuttamisen liittyvistä tarpeista ja vaatimuksista ja saadut tiedot huomioon ottaen määrittää vakuutustarve. Lain 45 ja 48—52 §:ssä tarkoitettuja tietoja ei tarvitse antaa ammattimaiselle asiakkaalle. Tietoja ei myöskään tarvitse antaa ammattimaiselle asiakkaalle 53 §:ssä säädetyllä tavalla. Pykälä perustuu direktiivin 22 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan.

7 luku Vakuutusmeklarin toiminta

55 §. *Vakuutusmeklari-nimikkeen käyttäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan rekisteröidyillä vakuutusmeklareilla ja sivutoimisilla vakuutusmeklareilla on yksinoikeus käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan, esimerkiksi markkinoinnissaan, vakuutusmeklari- tai vakuutuksenvälittäjä-nimikettä. Vakuutuksenvälittäjä-nimityksen käytön rajoittaminen on epäselvyyksien välttämiseksi tarpeen, koska nimitystä on vuodesta 1994 lähtien voinut käyttää vain rekisteröity vakuutuksenvälittäjä. Vakuutuksenvälittäjä on jo aikaisemmin rinnastettu vakuutusmeklariin. Yksinoikeus koskee myös näiden nimikkeiden vieraskielisiä muotoja.

Rekisteröidyillä vakuutusmeklareilla tarkoitetaan vakuutusedustajarekisteriin merkittyjä vakuutusmeklareita ja sivutoimisia vakuutusmeklareita sekä 26 §:ssä tarkoitettuja, muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröityjä vakuutusedustajia, jotka harjoittavat vakuutusmeklaritoimintaa Suomessa. Säännös on kansallinen, ja se vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 27 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on toiminnassaan tuotava selkeästi ilmi toimivansa nimenomaan vakuutusmeklarina. Myöskään pää- tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa harhaanjohtavasti käyttää käsitettä vakuutusedustaja mainonnassaan tai muussa toiminnassaan siten, että asiakkaalle jää epäselväksi, toimiiko vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja vakuutusmeklarina vai asiamiehenä. Jos vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari käyttää vakuutusedustaja-nimikettä, samalla on selvästi tuotava ilmi, että kysymyksessä on nimenomaan vakuutusmeklari.

Suomessa toimivan, muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidyn vakuutusmeklarina tai sivutoimisen vakuutusmeklarina toimivan vakuutusedustajan asema saattaa joissain suhteissa poiketa Suomessa vakuutusedustajarekisteriin merkityn vakuutusmeklarin asemasta. Tällaisen ETA-valtion vakuutusedustajan on tuotava markkinoinnissaan esiin myös mainitut erot, jos niillä saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä kyseisiä palveluja tai vakuutuksia koskevia ratkaisuja. Säännös on kansallinen, ja se vastaa voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 27 §:n 2 momenttia.

56 §. Toimeksiantosopimus. Pykälän 1 momentin mukaan toimeksiantajan ja vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tekemä toimeksiantosopimus on tehtävä kirjallisesti, ja sopimuksesta on annettava yksi kappale asiakkaalle. Kirjallisesti tehtäväksi vaadittu sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti edellyttäen, että sähköinen sopimus täyttää tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 181 §:n 1 momentin vaatimukset.

Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei voi vedota sopimusehtoon, jota ei ole merkitty toimeksiantosopimukseen tai josta ei ole muutoin kirjallisesti sovittu. Myös suullinen sopimus on sitova, mutta vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei voi vedota suulliseen sopimusehtoon eikä se siten sido toimeksiantajaa.

Säännös on tarpeen vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin toimeksiantajan aseman suojaamiseksi. Kirjallisesta sopimuksesta toimeksiantaja voi aina tarkistaa, mitä kulloinkin on sovittu. Samoin riitatilanteessa näytön hankkiminen sopimuksen syntymisestä ja sisällöstä helpottuu.

Pykälän 2 momentissa luetellaan toimeksiantosopimukselle asetetut vähimmäisvaatimukset. Sopimuksesta tulee ensinnäkin käydä ilmi toimeksiannon sisältö. Sopimuksesta tulee ilmetä tehtävät, joita vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari toimeksiantajalle tekee. Sopimuksesta tulee ilmetä myös, missä laajuudessa ne tehdään. Sopimuksessa voidaan määrittää myös esimerkiksi, mitä vakuutuksia toimeksianto koskee, miten laajasti toimeksiantajan vakuutusturvan tarve selvitetään sekä missä määrin vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari osallistuu tehtyjen vakuutus sopimusten hoitoon. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on aina toimittava toimeksiantajansa edun mukaisesti. Jos vakuutusturvan tarvetta ei ole tai muu sijoitustuote kuin sijoitusvakuutus sopii paremmin asiakkaan tarpeisiin, suosituksena voi olla tämän toteaminen.

Sopimuksesta on käytävä ilmi myös sopimuksen voimassaoloaika eli se, tehdäänkö sopimus tietyn tehtävän hoitoa varten, määräajaksi vai onko se voimassa toistaiseksi. Toimeksiantosopimuksesta on lisäksi käytävä ilmi, miten asiakkaan vakuutusmeklarille tai sivutoimiselle vakuutusmeklarille maksama palkkio määräytyy, mistä on annettava tiedot 57 §:n nojalla.

Kohtuutonta toimeksiantosopimusta voidaan sovitella varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929, oikeustoimilaki) 36 §:n yleisen sovittelusäännöksen nojalla tai kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n nojalla. Poikkeaminen hyvästä vakuutusmeklaritavasta voi aiheuttaa sen, että sopimukseen vetoaminen on kunnianvastaista ja arvotonta, mikä oikeustoimilain 33 §:n nojalla voi johtaa sopimuksen pätemättömyyteen.

Pykälä on kansallinen ja vastaa pääosin voimassa olevan lain 23 §:ää.

57 §. Vakuutusmeklarin palkkio. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari saa ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan. Vakuutusmeklarin palkkion maksaa se, jota vakuutusmeklari tai sivutoiminen

vakuutusmeklari edustaa ja jonka etujen mukaan tämä on velvollinen toimimaan. Säännös on johdonmukainen sen kanssa, että vakuutusmeklarilta ja sivutoimisilta vakuutusmeklarilta edellytetään riippumattomuutta ennen kaikkea vakuutuksenantajista mutta myös muista toimijoista, jotka eivät edusta vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin asiakasta. Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei näin ollen saa ottaa vastaan palkkiota myöskään rahastoyhtiöiltä, kun vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari välittää sijoitusvakuutuksia, joihin liitetään sijoitusrahasto-osuuksia. Periaatetta ei ole muutettu sen vuoksi, että säännöksellä on pyritty varmistamaan vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin riippumattomuus. Direktiivissä ei edellytetä kyseessä olevaa pää- tai sivutoimisen vakuutusmeklarin palkkionottokieltoa, mutta direktiivin 22 artiklan 3 kohdassa ja 29 artiklan 3 kohdassa mahdollistetaan direktiiviä tiukemmat kansalliset säännökset.

Säännöstä sovelletaan pakottavasti myös ulkomaisiin vakuutusmeklareina tai sivutoimisina vakuutusmeklareina toimiviin vakuutusedustajiin, kun ne palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella tarjoavat vakuutuksia asiakkaille, joiden vakinainen asuinpaikka tai liikepaikka on Suomessa. Tältä osin säännös vastaa kaikkien vakuutusten tarjoamista koskevaa direktiivin 22 artiklan 3 kohtaa sekä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamista koskevaa 29 artiklan 3 kohdan viidettä alakohtaa, jonka mukaan kaikkien vakuutusedustajien tai -yritysten, mukaan lukien palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella toimivien vakuutusedustajien ja -yritysten, on noudatettava tässä kohdassa tarkoitettuja jäsenvaltion tiukempia vaatimuksia tehdessään vakuutussopimuksia sellaisten asiakkaidensa kanssa, joiden vakinainen asuinpaikka tai liikepaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa.

Pykälä 2 momentissa säädetään nimenomaisesti pää- tai sivutoimisen vakuutusmeklarin palkkiota tai muuta vastiketta koskevasta tiedonantovelvollisuudesta. Ehdotetun lain 5 §:n 1 momentin 8 kohdan määritelmän nojalla vastikkeella tarkoitetaan palkkaa, palkkiota tai muuta taloudellista etua. Momentissa tarkoitettut tiedot vastikkeesta on annettava hyvissä ajoin ennen toimeksianto- tai vakuutussopimuksen tekemistä. Tiedot saatuaan asiakkaalla on vielä oltava mahdollisuus perääntyä sopimuksen tekemisestä. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on ensinnä annettava tieto palkkion tai muun vastikkeen luonteesta. Säännös kattaa myös vastikkeen osista muodostuvan yhdistelmän. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 19 artiklan 1 kohdan d ja e alakohtia.

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on lisäksi annettava asiakkaalle tieto sen perimän palkkion tai muun vastikkeen määrästä tai, jos tämä ei ole mahdollista, sen laskemistavasta. Vaatimus täsmentää tietoa palkkion tai muun vastikkeen luonteesta. Säännös vastaa direktiivin 19 artiklan 2 kohtaa.

Lain 36 §:n 4 momentin nojalla vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ja asiakas voivat sopia nimenomaisesti, ettei vakuutusmeklari anna kyseisessä tapauksessa henkilökohtaista suositusta, joka perustuu tasapuoliseen analyysiin. Siten vakuutuksen tarjoamiseen liittyvät kulut voivat olla erilaisia riippuen esimerkiksi siitä, annetaanko asiakkaalle henkilökohtainen suositus vai ei, tai siitä, perustuuko henkilökohtainen suositus tasapuoliseen analyysiin vai ei.

Palkkio voi määräytyä esimerkiksi prosentteina vakuutusmaksuista, vakuutuskorvauksista tai näiden yhdistelmästä, vakuutusmaksuista asiakkaalle syntyvän säästön mukaan, vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tekemien työtuntien mukaan taikka kiinteänä vuosikorvauksena. Myös muu asiakkaan ja vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin sopivaksi katsoma tapa voi tulla kyseeseen, jos se voidaan katsoa asiakkaan

edun mukaiseksi. Pelkkä toteamus, että asiakas maksaa vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin palkkion, ei ole palkkion määräytymisperuste.

Toimeksiantosopimuksesta on ilmentävä myös asiakkaan vakuutusmeklarille tai sivutoimisella vakuutusmeklarille maksaman palkkion määrä, jos se on mahdollista. Sopimuksesta on käytävä ilmi esimerkiksi tuntiveloitus tai korvaus, jonka asiakas maksaa kertakorvauksena tai useassa erässä. Palkkion määrän ilmoittaminen toimeksiantosopimuksessa on mahdotonta esimerkiksi, jos se perustuu asiakkaan maksamien vakuutusmaksujen määrään, jotka eivät ole tiedossa toimeksiantosopimusta tehtäessä.

Palkkion ja sen määräytymisperusteiden yksilöinnin tarkoituksena on, että asiakkaalla on mahdollisimman selvä kuva siitä, miten vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin palkkio määräytyy ja paljonko asiakas sitä vakuutusmeklarille tai sivutoimiselle vakuutusmeklarille maksaa. Tästä seuraa, että palkkion määrän on oltava selkeästi asiakkaan nähtävissä myös siinä vaiheessa, kun asiakas palkkion maksaa. Esimerkiksi sekä vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin palkkion määrän että vakuutuksenantajalle menevän vakuutusmaksun määrän on oltava laskussa näkyvissä, vaikka asiakas maksaisi samalla laskulla koko summan.

58 §. Vastuuvakuutus. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmeklarilla on oltava Finanssivalvonnan hyväksymä vastuuvakuutus tai 5 momentin nojalla muu vastaava vakuus. Ollakseen vastuuvakuutusta vastaava muun vakuuden on oltava pankkitalletus, pankkitakaus tai tarkoitukseen soveltuva vakuutus, joka on voimassa vakuutusmeklarin taloudellisen aseman turvaamiseksi. Vakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden tulee kattaa ammatillisesta virheestä aiheutuva vahingonkorvausvastuu vahingoista, joista vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari on tämän lain mukaan korvausvelvollinen.

Päätoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden määrän on oltava vähintään 1 250 000 euroa vahinkoa kohti ja yhteensä 1 850 000 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohti. Ehdotetut määrät poikkeavat voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 28 §:n 1 momentista, jonka tarkistettujen vastuuvakuutuksen määrät ovat tulleet voimaan joulukuussa 2013. Voimassa olevan säännöksen tarkistettujen määrät ovat 1 250 600 euroa vahinkoa kohti ja yhteensä 1 876 000 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohti. Pykälän 4 momentissa säädetään määriin tehtävistä tarkistuksista.

Sivutoimisten vakuutusmeklareiden vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden määrän on oltava kohtuullisessa suhteessa vakuutusten tarjoamista koskevan liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden. Siten tarjottavien palveluiden laadulla ja luonteella sekä tarjottavien vakuutusten vakuutusluokkien määrällä on merkitystä säännöksen soveltamisen kannalta. Finanssivalvonta määrää vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden määrän tapauskohtaisesti. Finanssivalvonta voi vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden määrää määrittäessään ottaa huomioon myös Euroopan komission ja Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen käyttämät määrittämisperusteet.

Asiamiehiltä ei edellytetä vastuuvakuutusta tai muuta vastaavaa vakuutta, koska asiamiehet toimivat vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla. Tällöin vakuutuksenantaja vastaa pää- tai sivutoimisen asiamiehen toimista ja myös näiden aiheuttamista ammatillisista virheistä. Useita vakuutuksenantajia edustavan moniasiamiehen osalta vastuu voi jakaantua tapauksessa asianosaisina olevien vakuutuksenantajien kesken yleisten yksityisoikeudellisten säännösten mukaan.

Päätoimisten vakuutusmeklareiden sekä pää- ja sivutoimisten asiamiesten osalta sääntely perustuu direktiivin 10 artiklan 4 kohtaan ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden osalta 10 artiklan 5 kohtaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään tarkemmin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden ominaisuuksista. Momentin 1 kohdan mukaan vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuutuksen on oltava voimassa koko Euroopan talousalueella. Vaatimusta ei sovelleta sivutoimiseen vakuutusmeklariin, vaan tältä osin sovelletaan pykälän 1 momentin säännöksiä vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden riittävästä kattavuudesta liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden. Vaatimus perustuu direktiivin 10 artiklan 4 kohtaan. Momentin 2-5 kohtaa sovelletaan sekä vakuutusmeklariin että sivutoimiseen vakuutusmeklariin. Muut kuin alueellista voimassaoloa koskevat säännökset ovat kansallisia vaatimuksia ja vastaavat pääosin sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 28 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin nojalla vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on toimitettava Finanssivalvonnalle viimeistään kuukautta ennen uuden vakuutuksen alkamista selvitys vakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden ehdoista ja määristä. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 28 §:n 3 momenttia. Säännös on kansallinen.

Pykälän 4 momentti sisältää informatiivisen säännöksen vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden vähimmäismäärien tarkistamisesta. Tarkistuksissa otetaan huomioon rahan arvon muutos. Tarkistukset tehdään direktiivin 10 artiklan 7 kohdassa tarkoitettujen Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen valmistelemilla ja Euroopan komission hyväksymillä teknisillä sääntelystandardeilla. Voimassa olevasta kansallisesta lainsäädäntömenettelystä poiketen määrien tarkistukset tehdään jatkossa suoraan sovellettavin EU-säädöksin.

Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 28 §:stä poiketen ehdotetussa pykälässä ei säädetä, että vakuutuksenantajan olisi ilmoitettava viipymättä Finanssivalvonnalle, jos 1 momentissa tarkoitettujen vakuutuksen vakuutuskauden aikana vakuutuksenantajalle esitetyt perustellut korvausvaatimukset käsittävät vähintään puolet vakuutuskautta koskevista vakuutusmäärästä. Ehdotetussa pykälässä ei myöskään säädetä, että vakuutusmeklarin olisi ilmoitettava viipymättä Finanssivalvonnalle jokaisesta vastuuvakuutuksen perusteella korvatusta vahingosta ja sen suuruudesta sekä vakuutuksenantajan vaihdoksesta. Säännöksille ei ole nähty erityistä tarvetta, koska nämä seikat eivät muuta vakuutuksenantajan, vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin pykälän mukaisia velvollisuuksia ylläpitää riittävää turvaavuuden tasoa.

Pykälän 5 momentissa säädetään vastuuvakuutusta vastaavaan muuhun vakuuteen ja sen antajaan sovellettavista säännöksistä. Momentissa säädetään lisäksi sivutoimiseen vakuutusmeklariin sovellettavista säännöksistä, joita ovat kaikki säännökset pykälän 1 momentissa tarkoitettuja päätoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen euromääriä ja 2 momentin 1 kohtaa lukuun ottamatta. Siten sivutoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden ei tarvitse olla voimassa koko ETA-alueella.

59 §. Varojen erillisyyys. Pykälässä säädetään pää- ja sivutoimisen vakuutusmeklarin asiakasvarojen käsittelystä. Asiakasvarat ovat vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin toiminnassa haltuun saatuja, asiakkaan lukuun tallettaviksi tarkoitettuja, tietystä toimeksiannossa asiakkaan puolesta kolmannelle maksettaviksi tai muutoin käytettäviksi tulleita asiakkaan varoja. Vastaavasti voi olla kyse kolmannelta henkilöltä, kuten

vakuutuksenantajalta, asiakkaan lukuun ja asiakkaalle tilitettäväksi tarkoitetuista korvauksista tai vakuutusmaksun palautuksista. Tällaiset varat ovat asiakkaalle kuuluvia varoja, joita on säilytettävä asiakkaan edun mukaisesti ja käytettävä toimeksiannon mukaisesti.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on pidettävä hallussaan olevat, asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvat varat erillään liiketoiminnan muusta maksuliikenteen hoitamisessa käytetyistä pankkitileistä. Uutta on, että erillisen pankkitilin on oltava ETA-valtion luottolaitoksessa. Rahavarat on talletettava erityiselle ainoastaan asiakasvaroja varten avatulle tilille luottolaitokseen, jotta asiakasvarat ovat eroteltavissa vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin varoista. Käytännössä näille asiakasvarojen tileille ei talleteta eikä ohjata muita kuin asiakasvaroja.

Uusi vaatimus on myös se, että momentin nojalla vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on myös järjestettävä kirjanpito siten, että asiakasvarat ovat aina selkeästi erotettavissa vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin omista varoista. Vakuutuksenantajan ja vakuutetun välisen maksu- ja korvausliikenteen välittämiseksi välttämätön varojen kierrättäminen vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin tilien kautta tulee järjestää siten, että varat toimitetaan mahdollisimman nopeasti vastaanottajalle. Säännöksen nojalla myös vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin kirjanpito on järjestettävä siten, että voidaan näyttää, että vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari on käsitellyt asiakasvaroja erillään omista varoistaan tai yrityksensä varoista. Kirjanpidon tulee antaa luotettava perusta ulosmittaus- ja konkurssitilanteissa asiakasvarojen erottamiselle vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin taikka sellaisen konkurssipesän varoista. Lisäksi kirjanpidon tulee antaa vakuutusmeklarille tai sivutoimiselle vakuutusmeklarille luotettava perusta, kun hänen on täytettävä tilityselvöllisyytensä asiakasta tai vakuutuksenantajaa kohtaan. Asiakasvarojen kirjanpidon järjestämisen osalta voidaan soveltaa kirjanpitolausunkunnan asianajajan asiakasvarojen kirjanpidosta antamaa lausuntoa (numero 837, antopäivämäärä 28.4.1986).

Ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan sivulliselle kuuluvaa omaisuutta ei saa ulosmitata, paitsi jos se ulosottoperusteen mukaan vastaa hakijan saatavasta tai kuuluu velalliselta ulosmitattuun esineeseen sen ainesosana tai tarpeistona. Asiakasvarat voivat olla vain poikkeuksellisesti vastaamassa vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin saatavasta tämän velkojia kohtaan. Asiakasvarat eivät siten ole vakuutusmeklarille tai sivutoimiselle vakuutusmeklarille kuuluvia varoja, ja niitä ei ole lupa ulosmitata vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin velasta, jos asiakasvarat on pidetty erillään luotettavalla tavalla.

Konkurssilain (120/2004) 5 luvun 3 §:n 1 momentista ilmenevän pääsäännön mukaan konkurssipesään voi kuulua vain ulosmittauskelpoinen omaisuus. Asiakasvarat eivät siten pääsäännön mukaan kuulu myöskään vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin konkurssipesään. Lisäksi konkurssilain 5 luvun 6 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan velallisen hallinnassa oleva sivullisen omaisuus, joka voidaan erottaa velallisen omaisuudesta, ei kuulu konkurssipesään. Tämä omaisuus on luovutettava omistajalleen tai tämän määräämälle. Säännös toteuttaa yleisiä esineoikeudellisia periaatteita.

Jos velallisen eli vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin ja sivullisen eli asiakkaan omaisuus ovat sekoittuneet toisiinsa, ne ovat menettäneet yksilöitävyytensä. Sekoittuminen voi tapahtua monin eri tavoin. Sivullisen omaisuus on voitu liittää osaksi velallisen omaisuutta tai kysymyksessä voi olla esine, jota ei voi erottaa velallisen muusta samanlaisesta omaisuudesta. Erityisesti rahavarojen osalta kysymys yksilöitävyydestä voi olla käytännössä merkityksellinen. Jos velallinen ei ole pitänyt sivullisen varoja tämän lukuun

erillään muista varoistaan, varat eivät ole yleensä erotettavissa velallisen muista varoista. Joissakin tapauksissa esimerkiksi sivullisen velallisen pankkitilille maksamat varat voivat kuitenkin olla yksilöitävissä. Jos omaisuus ei ole erotettavissa velallisen muusta omaisuudesta, sivullinen joutuu yleensä tyytymään omaisuuden arvon perusteella laskettavaan jako-osuuteen. Konkurssipesän on huolehdittava siitä, että sivullisen omaisuus pidetään erillään. Jos konkurssipesä laiminlyö erillään pidon, se voi joutua korvaamaan tästä sivulliselle aiheutuneen vahingon. Sekoittumisvaaran torjuminen sisältyy konkurssipesän pesänhoitajan velvollisuuksiin. (Hallituksen esitys 26/2003, s. 71—75).

Direktiivin 10 artiklan 6 kohdan toisessa alakohdassa säädetään tarkemmin ensimmäisen alakohdan säännöksen toteuttamiseksi sallituista toimenpiteistä. Pää- ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden osalta Suomi on pannut mainitun alakohdan täytäntöön c alakohdassa tarkoitetun menetelmän mukaisesti. Asiakasvarat on pidettävä erillisellä pankkitilillä ja toimitettava viipymättä vastaanottajalle toisistaan erillisten asiakastilien kautta. Asiakasvarojen käsittelystä tavanomaisen liiketoiminnan aikana sekä konkurssitilanteessa on säädetty siten, että säännökset vastaavat direktiivin 10 artiklan 6 kohdan tarkoitusta.

Suomessa jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan asiamiehelle suoritettut vakuutusmaksut katsotaan suoritetuiksi vakuutuksenantajalle. Siksi ei ole tarpeellista säätää tässä laissa asiamiehen kautta kulkevasta asiakkaan ja vakuutuksenantajan välisestä varojen siirrosta.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa vastaanottaa, pitää hallussa taikka välittää asiakkaalle tai tämän vakuutuksenantajalle kuuluvia varoja, jos asiakas on kuluttaja. Kuluttajan ja vakuutuksenantajan välistä, vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin kautta kulkevaa varojen siirtoa ja mahdollisuutta muutoinkin pitää hallussaan kuluttajalle kuuluvia varoja on tarpeellista rajoittaa, koska vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin omien ja asiakkaan varojen erillisyyden turvaamiseksi ei ehdoteta esimerkiksi erillistä vakuutta.

Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari saa kuitenkin vastaanottaa, pitää hallussa tai välittää edelleen asiakkaalle tai tämän vakuutuksenantajalle kuuluvia varoja poikkeuksellisesti siinä tapauksessa, että varojen säilytys tai siirto muutoin aiheuttaa kuluttajalle kohtuutonta hankaluutta. Kohtuutonta hankaluutta voi aiheuttaa esimerkiksi se, että kuluttajan olisi maksettava pienehkö summa ulkomaiselle vakuutuksenantajalle ja rahoituslaitosten perimät kulut rajat ylittävistä tilisiirroista muodostuisivat huomattavaksi vakuutusmaksuun nähden. Kohtuuttomana hankaluutena ei pidetä esimerkiksi sitä, että kuluttaja maksaa eri tilille vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin palkkion ja vakuutuksenantajalle menevän vakuutusmaksun.

Säännökset ovat tarpeen asiakkaiden, erityisesti kuluttajien varojen suojaamiseksi kuluttajan ja vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin varojen sekoittumiselta. Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari on velvollinen pitämään asiakasvarat konkreettisesti erillään omista varoistaan ja yrityksensä varoista.

Säännös perustuu direktiivin 10 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet asiakkaiden suojelemiseksi siltä, ettei vakuutus- tai jälleenvakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja kykene siirtämään vakuutusmaksua vakuutusyriykselle taikka korvausvaatimuksen määrää tai vakuutusmaksun palautusta vakuutetulle. Säännös vastaa myös pääosin vakuutusedustuksesta annetun lain 29 §:n 2 momenttia kuitenkin siten muutettuna, että ehdotuksessa sanamuotoa on supistettu koskemaan ainoastaan kuluttajia. Valmistelun aikana on ilmennyt, että kuluttajia

lukuun ottamatta voimassa olevan lain mukaisen suojan kohteena olevat henkilöpiirit eivät katso olevansa suojan tarpeessa.

60 §. *Liiketoimintakertomus sekä tilinpäätös ja toimintakertomus.* Pykälän mukaan vakuutusmeklarina toimiva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on velvollinen toimittamaan Finanssivalvonnalle kertomuksen liiketoiminnastaan. Liiketoimintakertomus täydentää tilinpäätöksen sekä mahdollisesti laadittavan toimintakertomuksen tietoja, jotka on myös toimitettava Finanssivalvonnalle. Pykälä ei koske sivutoimista vakuutusmeklaria.

Voimassa olevan Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelman (Määräykset ja ohjeet 2/2011 Vakuutusmarkkinoilla toimivan yhteisön valvonta-asiakirjojen toimittaminen) mukainen vakuutusmeklarin liiketoimintakertomus sisältää eräitä samoja tietoja kuin mitä vakuutusmeklari tyypillisesti ilmoittaa asiakkaalle. Sellaisia tietoja ovat vakuutusmeklarin yhteystiedot ja vakuutusedustuksen laatu jaoteltuna vähintään henki- ja vahinkovakuutukseen. Liiketoimintakertomuksessa tulee ilmoittaa eräitä myös vakuutusmeklarin tilinpäätöksestä tietyin edellytyksin ilmeneviä tietoja, kuten liikevaihto ja sen jakautuminen toimialoittain, henkilöstön lukumäärä sekä mahdollisesti maksettujen vahingonkorvausten määrät. Toimialakohtaisen jaottelun perusteista Finanssivalvonta ei toistaiseksi ole antanut tarkempia säännöksiä. Osakeyhtiölain perusteella toimitettavia julkisia tietoja ovat myös tiedot vakuutusmeklarin omistajista ja omistajien muutoksista.

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelman mukaan liiketoimintakertomuksessa on lisäksi annettava tiedot markkinoinnin kohderyhmistä, vastuuvakuutuksesta, varojen erillään pidosta ja asiakasvaratilien tilinumerot sekä henkilöt, joilla on käyttöoikeus asiakasvaratileihin.

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelman mukaan liiketoimintakertomus on toimitettava konekielisesti, kultakin kalenterivuodelta seuraavan vuoden huhtikuun 30 päivään mennessä. (Määräykset ja ohjeet 1/2011 Vakuutusmarkkinoilla toimivan yhteisön konekielisten valvontatietojen toimittaminen Finanssivalvonnalle)

Ehdotuksen mukaan vakuutusmeklarin on toimitettava myös tilinpäätöksensä Finanssivalvonnalle, mikä vastaa nykyistä Finanssivalvonnan käytäntöä. Tilinpäätös on tarpeen liiketoimintakertomuksessa ilmoitettavien tietojen oikeellisuuden varmistamisessa sekä vakuutusmeklarin taloudellisen tilanteen arvioimisessa. Jos vakuutusmeklari ei täytä kirjanpitolain mikro- tai pienyrityksen määritelmän vaatimuksia taikka täyttää yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmän vaatimukset, vakuutusmeklarin on laadittava kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu toimintakertomus. Tällöin vakuutusmeklarin on toimitettava Finanssivalvonnalle myös toimintakertomuksensa. Toimintakertomuksessa on kuvattava muun muassa toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä, tunnuslukuja henkilöstöstä ja ympäristövaikutuksista, tietoja olennaisista tapahtumista tilikauden päättymisen jälkeen ja annettava arvio tulevasta kehityksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä liiketoimintakertomuksessa ilmoitettavista tiedoista ja menettelytavoista. Määräyksenantovaltuus koskee siten esimerkiksi tietojen sisältöä, kertomuksen toimittamisajankohtaa, toimittamistiheyttä ja toimittamistapaa muutoin.

Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 56 §:n nojalla Finanssivalvonta on antanut joitakin yksittäisiä määräyksiä liiketoimintakertomuksen sisällöstä sekä sen Finanssivalvonnalle toimittamisen tavasta ja määräajoista. Määräykset on annettu

Finanssivalvonnan Määräykset ja ohjeet 2/2011 -asiakirjassa (Dnro 6/101/2011, voimaantulopäivä 1.4.2011).

Säännös on kansallinen. Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta lukuun ottamatta pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 30 §:ää.

8 luku **Vakuutusedustuslautakunta**

61 §. *Lautakunnan asettaminen, jäsenet ja päätösvaltaisuus.* Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan vakuutusedustuslautakunnan, jonka tehtävänä on järjestää vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksenä olevia vakuutusmeklarikokeita vähintään kaksi kertaa vuodessa. Vakuutusedustuslautakunta myöntää myös vakuutusmeklarikokeen hyväksytysti suorittaneelle vakuutusmeklaritutkinnon. Vakuutusmeklarikokeen suorittaminen on mahdollista kaikille eli muillekin kuin vakuutusmeklareiksi tai sivutoimiksiki vakuutusmeklareiksi aikoville. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 14 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusedustuslautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolmesta kuuteen muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava muun ylemmän oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittaneita, joiden ei voida katsoa edustavan vakuutusmeklareita tai vakuutuksenantajia. Vaatimus koskee myös heidän varajäseniään. Muista lautakunnan jäsenistä ainakin yhden jäsenen ja hänen varajäsenensä on edustettava vakuutusmeklareita tai sivutoimisia vakuutusmeklareita. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 14 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädetään vakuutusedustuslautakunnan päätösvaltaisuudesta ja äänestysmenettelystä. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 14 §:n 3 momenttia.

62 §. *Vakuutusmeklarikokeen järjestäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusedustuslautakunnan on vahvistettava vähintään kaksi kuukautta ennen vakuutusmeklarikokeen järjestämistä tutkintovaatimukset eli luettelo lainsäädännöstä, kirjallisuudesta ja muusta aineistosta, johon vakuutusmeklarikokeen kysymykset perustuvat. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 15 §:n 1 momenttia.

Vakuutusmeklarikokeen järjestämisestä on 2 momentin mukaan ilmoitettava vähintään 30 päivää ennen sen järjestämistä valtakunnallisesti ilmestyvässä lehdessä julkaistavalla ilmoituksella sekä sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivuilla. Ilmoituksessa on mainittava ohjeet vakuutusmeklarikokeeseen ilmoittautumisesta ja osallistumisesta sekä tieto siitä, miten tutkintoaineisto on saatavissa. Voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 15 §:n 2 momentista poiketen kokeesta ei enää ilmoiteta virallisessa lehdessä eikä kolmessa yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Muilta osin ehdotus vastaa mainittua 15 §:n 2 momenttia.

63 §. *Lautakunnan kustannukset ja tutkintomaksut.* Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusedustuslautakunnan toiminnan kustannuksista vastaa sosiaali- ja terveysministeriö, joka vahvistaa myös lautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden perusteet. Pykälän 2 momentissa säädetään myös ministeriön oikeudesta periä maksuja vakuutusmeklarikokeeseen osallistuvilta ja vakuutusmeklaritutkinnon myöntämisestä.

Maksuja voidaan periä valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 1 momentissa säädettyä julkisoikeudellisista suoritteista perittävien maksujen määräytymisperiaatetta noudattaen (omakustannusarvo). Nykyiseen tapaan tutkinto-osan maksun määrästä on tarkoitus säätää tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 16 §:ää.

64 §. Virkavastuu. Koska vakuutusedustuslautakunnan tehtävä on viranomaisluonteinen, pykälän 1 momentissa säädetään, että lautakunnan jäsenen ja toimihenkilön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan lautakunnan toimintaan liittyviä tehtäviä. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 17 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy informatiivinen viittaus vahingonkorvauslakiin, koska virkavastuun on vakiintuneesti katsottu käsittävän rikosoikeudellisen ja vahingonkorvausoikeudellisen vastuun.

65 §. Muutoksenhaku lautakunnan päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan asianosainen saa vaatia vakuutusedustuslautakunnalta oikaisua vakuutusmeklarikoetta ja -tutkintoa koskevaan päätökseen. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta. Lautakunnan on liitettävä päätökseensä oikaisuvaatimusosoitus, jossa on annettava tarpeelliset ohjeet oikaisun hakemista varten. Oikaisumenettelyn käyttäminen ennen valituksen tekemistä on tarkoituksenmukaista, jotta esimerkiksi kokeen arvostelussa mahdollisesti tapahtuneet virheet tai puutteet saadaan oikaistua nopeammin kuin valitusmenettelyssä.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusedustuslautakunnan oikaisuvaatimusasiassa tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoksenhakumahdollisuus on tärkeä, jotta lopullisen ratkaisun asiassa voi tehdä lautakuntaan nähden riippumaton ja puolueeton tuomioistuim. Pykälän 3 momentin nojalla valituksen käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa edellyttää myönnettyä valituslupaa.

Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 18 §:ää.

9 luku **Valvonta, hallinnolliset seuraamukset ja vahingonkorvausvastuu**

66 §. Valvonta. Pykälässä säädetään yleisesti toimivaltaisesta viranomaisesta Suomessa. Muun rahoitus- ja vakuutusalan valvonnan tavoin pykälän 1 momentin nojalla Finanssivalvonnalla on toimivalta valvoa tämän lain noudattamista, sen mukaan kuin tässä laissa ja Finanssivalvonnasta annetussa laissa tarkemmin säädetään, esimerkiksi valvontatoimenpiteistä. Finanssivalvonta on valvottavista riippumaton julkinen viranomainen. Finanssivalvonta valvoo vakuutusten markkinoita, joihin sisältyvät myös oheistuotteena Suomessa tai Suomesta käsin tarjottavien vakuutusten markkinointi, tarjoaminen ja myynti. Pykälän 1 momentti perustuu direktiivin 1 artiklan 5 kohtaan ja 12 artiklaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään Finanssivalvonnan toimivallasta valvoa toisessa ETA-valtiossa rekisteröityä vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa, joka harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella taikka tarjoaa vakuutuksia Suomessa täällä sijaitsevan sivuliikkeen kautta. Ulkomaisten vakuutusyhtiöiden ja niiden Suomessa olevien sivuliikkeiden valvonnasta on säädetty erikseen ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa ja Finanssivalvonnasta annetussa laissa. On huomattava, että pykälässä mainittujen tehtävien lisäksi Finanssivalvonta ja toimivaltaiset viranomaiset

voivat tehdä sopimuksen myös muun muassa 3 luvun mukaisia ammatillisia vaatimuksia koskevien valvontatehtävien suorittamisesta. Asiasta säädetään jäljempänä 69 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa on viittaus Finanssivalvonnan valvontaan sovellettaviin säännöksiin. Tässä laissa säädetään muun muassa rekisteröintihakemuksen hylkäämisestä ja rekisteröinnin peruuttamisesta. Finanssivalvonnan tutkintavaltuuksista on lisäksi säädetty Finanssivalvonnasta annetun lain 3 luvussa ja hallinnollisista seuraamusten määräämisestä, julkistamisesta, täytäntöönpanosta ja käsittelystä markkinaoikeudessa 4 luvussa.

Finanssivalvonnan valvontatoimenpiteitä ja hallinnollisia seuraamuksia kokonaisuutena sovelletaan kaikkeen direktiivin täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen. Finanssivalvonnan toimivaltuuksiin kuuluvat valvontatoimenpiteet ja hallinnolliset seuraamukset voidaan rikkomuksen vakavuuden mukaan sopeuttaa kulloinkin käsillä olevaan tilanteeseen. Finanssivalvonnalla on riittävä toimivalta suorittaa valvontatoimenpiteitä ja määrätä hallinnollisia seuraamuksia, jotka ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Esimerkiksi Finanssivalvonnan antamasta julkisesta varoituksesta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 39 §:ssä. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan Finanssivalvonta antaa valvottavalle ja muulle finanssimarkkinoilla toimivalle julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee muiden kuin mainitun lain 38 §:n 1 momentissa taikka 40 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen finanssimarkkinoita koskevien säännösten tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti. Valvottavalle julkinen varoitus annetaan myös, jos valvottava tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee toimilupansa ehtojen tai toimintaansa koskevien sääntöjen vastaisesti. Finanssivalvonnasta annetun lain 39 §:n 2 momentin mukaan julkinen varoitus voidaan antaa edellyttäen, ettei asia kokonaisuutena arvioiden anna aiheutta ankarampiin toimenpiteisiin.

Finanssivalvonnan on valvontatehtäviensä suorittamiseksi sekä muiden viranomaisten valvontatehtävien avustamiseksi tehtävä laaja-alaista yhteistyötä muiden suomalaisten ja ulkomaisten viranomaisten kanssa. Finanssivalvonnan yhteistyövelvollisuudesta on säädetty yleisesti Finanssivalvonnasta annetun lain 50 §:ssä ja mainitun lain yksittäisissä säännöksissä. Esimerkiksi ehdotetun pykälän ja Finanssivalvonnasta annetun lain 44 a §:n nojalla Finanssivalvonnan on ilmoitettava finanssimarkkinoita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä tarkoitetuissa tapauksissa Euroopan valvontaviranomaiselle tiedot, jotka vastaavat direktiivin 36 artiklassa edellytetyjä tietoja.

Vakuutusten tarjoamista kuluttajansuojan kannalta valvoo lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirastossa toimiva kuluttaja-asiamies. Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuuksia selvitetään tarkemmin yleisperustelujen jaksoissa 3.1 ja 3.2.14. Finanssivalvonnan ja kuluttaja-asiamiehen on tehtävä tarkoituksenmukaista yhteistyötä.

Lisäksi direktiivin 13 artiklan mukaisesti suomalaisten viranomaisten on tehtävä ETA-valtioiden ja kolmansien maiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa tarkoituksenmukaista yhteistyötä sekä vaihdettava kaikenlaisia vakuutusten tarjoamiseen ja vakuutustentarjoajiin liittyviä tietoja, ottaen kuitenkin tarvittaessa huomioon direktiivin, Solvenssi II -direktiivin sekä tietosuoja-direktiivin ja -asetuksen mukaiset tietosuoja- ja salassapitosäännökset erityisesti henkilötietojen osalta. Tällaiset tiedot voivat liittyä erityisesti hyvää mainetta sekä ammatillista tietämystä ja pätevyyttä koskeviin seikkoihin taikka hallinnollisiin valvontatoimenpiteisiin, seuraamuksiin tai muihin rangaistuksiin, joita koskevat tiedot saattavat johtaa tällaisten vakuutusentarjoajien poistamiseen rekisteristä.

Pykälässä ja Finanssivalvonnasta annetun lain säännöksissä pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 7 artiklan 2 kohta, 12 artiklan 3 kohta, 13 artikla, 31 artiklan 1 kohta sekä 33 artiklan 1 kohdan e alakohta ja 2 kohdan a alakohta. Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 39 §:n nojalla pannaan täytäntöön myös direktiivin 33 artiklan 2 kohdan a alakohta (julkinen lausuma) siltä osin, kuin viimeksi mainittu säännös koskee direktiivin 33 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettuja henkilöitä (vakuutusyritys tai -edustaja, joka ei noudata V ja VI luvussa säädettyjä liiketoiminnan menettelytapavaatimuksia vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamisessa). Muiden henkilöiden osalta, jotka tulevat kysymykseen Finanssivalvonnasta annetun lain 39 §:n säännösten nojalla, säännösten voidaan katsoa olevan kansallisia, ja ne perustuvat direktiivin 33 artiklan 4 kohtaan.

67 §. *Toisen ETA-valtion lainsäädännön noudattamisen valvonta.* Pykälää sovelletaan tilanteessa, jossa toisen ETA-valtion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa Finanssivalvonnalle, että Suomessa rekisteröintivelvollinen vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja ei noudata toiminnassaan kyseisen ETA-valtion lainsäädäntöä, kun tämä tarjoaa vakuutuksia kyseisessä muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa.

Tällöin Finanssivalvonnan on arvioitava toiselta ETA-valtion toimivaltaiselta viranomaiselta saamansa tiedot. Finanssivalvonnan on kotijäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena viipymättä tapauksen mukaan toteutettava tarpeelliset toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi. Finanssivalvonnan toimivaltuuksista säädetään tässä laissa sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 4 luvuissa. Finanssivalvonnan on ilmoitettava vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle toteutetuista toimenpiteistä.

Pykälässä pannaan täytäntöön direktiivin 5 artiklan 1 kohdan toinen alakohta ja 8 artiklan 2 kohdan toinen virke. Asiasta on sisällöltään vastaavasti säädetty suomalaisen muun finanssimarkkinoilla toimivan osalta Finanssivalvonnasta annetun lain 57 §:ssä.

68 §. *ETA-valtion vakuutusedustajaa koskeva Finanssivalvonnan toimivalta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Finanssivalvonnan oikeudesta ryhtyä valvontatoimenpiteisiin sellaista ulkomaista ETA-valtion vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa kohtaan, joka harjoittaa Suomessa vakuutusten tarjoamista palvelujen tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella. Pykälän 1—4 momenttia sovelletaan tällaisen toimijan Suomessa olevaan sivuliikkeeseen. Pykälän 5 momentin nojalla säännöksiä sovelletaan vastaavasti vakuutusten tarjoamiseen Suomessa palveluiden tarjoamisen vapauden perusteella.

Pykälän 1 momentin mukaan Finanssivalvonnan on ilmoitettava kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jos Finanssivalvonnalla vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena on perusteltu syy epäillä, että Suomessa toimivan toisen ETA-valtion vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja taikka sen sivuliike rikkoo tai laiminlyö noudattaa suomalaisia yleistä etua koskevia säännöksiä taikka sivuliikkeelle Suomen laissa, määräyksissä tai säännöissä säädettyjä tai määrättyjä velvollisuuksia. Viittaa Suomen lakiin sisältää tässä laissa ja muualla Suomen laissa sekä Suomea sitovissa EU-säädöksissä säädetty velvollisuudet. Ennen ilmoittamista kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle Finanssivalvonta voi kehottaa vakuutusedustajaa, sivutoimista vakuutusedustajaa taikka sen sivuliikettä korjaamaan asian määräajassa. Asiasta on sisällöltään osittain vastaavasti säädetty ulkomaisen ETA-sivuliikkeen osalta Finanssivalvonnasta annetun lain 61 §:n 1 momentissa. Pykälän 1 momentissa pannaan täytäntöön direktiivin 5 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta ja 8 artiklan 2 kohdan ensimmäinen virke.

Pykälän 2 momentin nojalla Finanssivalvonta vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena voi toteuttaa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain mukaiset tarpeelliset ja syrjimättömät toimenpiteet. Finanssivalvonnan on ilmoitettava asiasta kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Toimenpiteiden tarkoituksena on estää säännösten vastaisen toiminnan jatkuminen ja, jos se on ehdottoman tarpeellista, estää ETA-valtion vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa taikka sen sivuliikettä jatkamasta uutta liiketoimintaansa Suomessa. Edellytyksenä on, että ETA-valtion vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja taikka sen sivuliike edelleenkin toimii tavalla, joka selvästi ja laajamittaisesti vahingoittaa Suomen kuluttajien etuja tai haittaa vakuutus- tai jälleenvakuutusmarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Finanssivalvonta saa ryhtyä toimenpiteisiin, vaikka kotijäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on määrännyt toimenpiteitä, mutta niitä ei ole käytännössä toteutettu tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Momentissa tarkoitettussa tilanteessa ei ole kyse kiireellisestä tilanteesta, minkä vuoksi asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen toimenpidepäätöksen tekemistä. Asianosaisen kuulemisesta säädetään tarkemmin hallintolain 34 §:ssä. Säännös heijastelee Finanssivalvonnasta annetun lain 61 §:n 3 momenttia. Pykälän 2 momentissa pannaan täytäntöön direktiivin 5 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta ja 8 artiklan 3 kohdan ensimmäinen alakohta.

Pykälän 3 momentin nojalla 1, 2 ja 4 momenttien säännökset ilmoitus- ja kuulemismenettelystä eivät vaikuta Finanssivalvonnan toimivaltaan toteuttaa 2 momentissa tarkoitettut toimenpiteet eräissä kiireellisissä tilanteissa. Hallintolain 34 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan asia saadaan ratkaista asianosaista kuulematta, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle. Lisäksi Finanssivalvonnan toimenpiteiden tulee olla ehdottoman välttämättömiä yleisen edun tai Suomen kuluttajien oikeuksien suojelemiseksi taikka muutoin tarpeellisia Suomen lain vastaisen menettelyn lopettamiseksi. Säännös kattaa direktiivin V ja VI luvun nojalla hyväksytyt säännökset tai hallinnolliset määräykset, joista Suomessa säädetään lain 30—54, 57, 78 §:ssä.

Momentti kattaa vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien osalta myös tilanteet, joissa vakuutuksia tarjotaan sivuliikkeen tai 5 momentin mukaisesti palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella ulkomailta kokonaan tai pääosin Suomeen, kun

- pyrkimyksenä on kiertää suomalaiset yleistä etua koskevat säännökset, kuluttajan-suojasäännökset tai mahdollisesti muut velvoittavat säännökset ja
- toiminta vaarantaa vakavasti Suomen vakuutus- tai jälleenvakuutusmarkkinoiden moitteettoman toiminnan kuluttajansuojan osalta.

Tällaisissa tilanteissa Finanssivalvonnalla on toimivalta toteuttaa ilman ilmoitus- ja kuulemismenettelyä pykälän 2 momentissa tarkoitettut toimenpiteet sekä viime kädessä estää kyseistä vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa taikka sen sivuliikettä aloittamasta ja jatkamasta uutta liiketoimintaa Suomessa. Vakuutuksenantajien osalta sovelletaan tältä osin Finanssivalvonnasta annetun lain 61 §:ää. Säännös heijastelee Finanssivalvonnasta annetun lain 61 §:n 4 momenttia. Pykälän 3 momentissa pannaan täytäntöön direktiivin 5 artiklan 2 kohta, 8 artiklan 1 ja 4 kohta sekä 9 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan ensimmäinen ja toinen virke.

Pykälän 4 momentin mukaan Finanssivalvonnan on ilmoitettava pykälässä tarkoitetuista toimenpiteistä ilman aiheetonta viivytystä kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle,

Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle ja Euroopan komissiolle. Pykälässä säädetään toimenpiteen ilmoittamisesta viranomaisille, jotka eivät ole asianosaisia. Hallintolain nojalla kaikista Finanssivalvonnan vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena toteuttamista toimenpiteistä on toimitettava perusteltu päätös kyseessä olevalle vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle taikka sen sivuliikkeelle. Hallintolain 45 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta perustella päätös sekä perusteluista ilmenevistä seikoista. Hallintolain 54 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Säännös heijastelee Finanssivalvonnasta annetun lain 61 §:n 5 momenttia. Pykälän 4 momentissa pannaan täytäntöön direktiivin 5 artiklan 3 kohta sekä 8 artiklan 5 kohta.

Pykälän 5 momentin nojalla vakuutusten tarjoamista sijoittautumisvapauden perusteella koskevia säännöksiä sovelletaan vastaavasti vakuutusten tarjoamiseen palveluiden tarjoamisen vapauden perusteella.

69 §. *Valvontaviranomaisten sopimus valvontatehtävien siirtämisestä.* Pykälässä säädetään tilanteesta, jossa ETA-valtiossa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ensisijainen liikepaikka sijaitsee muussa kuin rekisteröintivaltiossa. Finanssivalvonnan toimivallasta tehdä valvontatehtävien siirtämistä koskeva sopimus säädetään pykälässä nimenomaisesti. Pykälässä ensisijaisella liikepaikalla tarkoitetaan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 14 alakohdan mukaisesti paikkaa, josta pääasiallista liiketoimintaa hoidetaan.

Pykälän 1 momentin mukaan jos ulkomaisen ETA-valtion vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ensisijainen liiketoimintapaikka sijaitsee Suomessa, Finanssivalvonta voi tehdä kyseisen kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa sopimuksen siitä, että Finanssivalvonta suorittaa sellaisia tehtäviä, jotka kuuluvat kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen vastuulle. Tällaiset tehtävät voivat koskea toiminnan järjestämistä, tiedonantoa ja sijoitusvakuutuksien tarjoamista sen mukaan kuin sopimuksessa on sovittu. Näistä säädetään direktiivin IV-VII luvussa ja vastaavasti tämän lain 16—21, 30—59 ja 78 §:ssä. Sen sijaan sopimus ei voi koskea sellaisten pakottavien säännösten valvontaa, joka koskee vakuutusedustajiin tai sivutoimisiin vakuutusedustajiin sovellettavan lain soveltamisalaa taikka rekisteröinti- tai ETA-ilmoitusmenettelyä. Näistä säädetään direktiivin I-III luvussa. Siksi momentissa säädetään, että sopimus direktiivin I—III luvussa tarkoitettujen tehtävien siirtämisestä on mitätön.

Momentissa säädetään lisäksi Finanssivalvontaan sovellettavista säännöksistä, kun Finanssivalvonta suorittaa tehtäviä sopimuksen mukaan. Finanssivalvonta suorittaa tällöin tehtävät Suomen lain mukaisesti. Toimivaltuuksista säädetään tämän lain 68, 70 ja 71 §:ssä sekä Finanssivalvonnasta annetussa laissa. Finanssivalvontaan sovelletaan erityisesti, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 18, 19 ja 23—25 §:ssä säädetään Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta. Finanssivalvonnan toimivaltuuksiin kuuluvat myös Finanssivalvonnasta annetun lain 33 §:ssä tarkoitettu toimeenpanokielto ja oikaisukehotus, joita voidaan tehostaa mainitun lain 33 a §:ssä säädetyllä uhkasakolla. Finanssivalvonnalla on myös Finanssivalvonnasta annetun lain 34 §:n mukaan oikeus käyttää ulkopuolista asiantuntijaa ja 38—44 a §:ssä säädetty toimivalta määrätä hallinnollisia seuraamuksia. Säännös perustuu osaltaan direktiivin 7 artiklan 2 kohdan toiseen alakohtaan.

Momentin mukaan Finanssivalvonta voi periä toiselta ETA-valtion toimivaltaiselta viranomaiselta korvauksen sen vastuulla olevien tehtävien vastaanottamisesta. Finanssivalvonnan johtokunta päättää korvauksen perimisestä ja sen suuruudesta tehtäviä

vastaanotettaessa. Tehtävien vastaanottaminen ei perustu Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuviin yhteistyövelvoitteisiin vaan erilliseen sopimukseen. Finanssivalvonnasta annetun lain 67 §:n 3 momentin mukaisesti tällaisten tehtävien vastaanottamisesta on perittävä korvaus, jollei Finanssivalvonnan johtokunta erityisestä syystä toisin päätä.

Vastaavasti pykälän 2 momentin mukaan Finanssivalvonta voi sopimusteitse siirtää tehtäviään vastaanottavana jäsenvaltiona toimivan toisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jos Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ensisijainen liikepaikka sijaitsee kyseisessä toisessa ETA-valtiossa kuin Suomessa. Vastaavasti kuin edellä, sopimus ei voi koskea sellaisten pakottavien säännösten valvontaa, joka koskee lain soveltamisalaa taikka rekisteröinti- tai ETA-ilmoitusmenettelyä. Näistä säädetään Suomessa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 2 ja 4 luvussa. Finanssivalvonnan tehtävien luovuttamisesta Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle tai vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle voidaan maksaa korvaus.

Pykälän 3 momentin mukaan sopimuksen tekeminen tulee perustella, ja sopimuksen tulee edistää valvontatehtävien tehokasta hoitamista. Sopimuksesta on ilmoitettava sopimuksen kohteena olevalle vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle sekä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle ja komissiolle viipymättä. Hallintolain 45 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta perustella päätös sekä perusteluista ilmenevistä seikoista. Hallintolain 54 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Pykälän 1 ja 2 momentissa pannaan täytäntöön direktiivin 7 artiklan 1 kohta ja osaltaan 12 artiklan 1 kohta. Finanssivalvonnan toimivallasta tehdä ETA-valvottavan tarkastustehtävien siirtämistä koskeva sopimus on säädetty sisällöltään läheisesti Finanssivalvonnasta annetun lain 67 §:n 1 momentissa sekä muille valvontaviranomaisille ja komissiolle ilmoittamisesta mainitun lain 67 §:n 8 momentissa.

70 §. Vakuutusten tarjoamisen kieltäminen. Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, jossa Finanssivalvonta havaitsee, että vakuutuksia tarjotaan Suomessa ilman rekisteröintiä tai ilman 26—28 §:ssä tarkoitettua ETA-valtioiden toimivaltaisten viranomaisten välistä ilmoitusmenettelyä. Käytännössä tällöin vaaditaan rekisteröinti- tai ETA-ilmoituksen tekemistä.

Momentin nojalla Finanssivalvonnalla on toimivalta kieltää vakuutusten tarjoaminen tai siihen liittyvä menettely, jos toimintaa on harjoitettu ilman rekisteröintiä. Samalla voidaan myös varoittaa jatkamasta menettelyä tai toistamasta sitä. Säännöksen ehdotetaan koskevan rekisteröimättömiä luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, esimerkiksi laissa tarkoitettua vakuutusten tarjoamista verkkosivuillaan harjoittavia, sekä rekisteröityjä vakuutuksentarjoajia, lähinnä vakuutusedustajia tai sivutoimisia vakuutusedustajia. Säännöksen henkilöllinen soveltamisala perustuu direktiivin 33 artiklan 1 kohdan a—d alakohtaan. Näiden toimijoiden osalta Finanssivalvonnalla tulee direktiivin 33 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla olla valtuudet antaa määräys, jossa vastuussa olevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä vaaditaan lopettamaan rikkominen ja olemaan toistamatta sitä.

Siltä osin kuin toimintaa on harjoitettu ilman rekisteröintiä tai muun ETA-valtion viranomaiselle tehtyä ilmoitusta, säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 38 §:n 1 momenttia.

Uutta on, että Finanssivalvonnalla on toimivalta kieltää myös edellä momentissa tarkoitetun rekisteröimättömän henkilön tai rekisteröintiä koskevien säännösten vastaisesti toimivan

rekisteröidyn vakuutusentarjoajan käyttäminen. Erityisistä syistä kiello voidaan määrätä myös vakuutusten tarjoamista harjoittavan lukuun toimivalle.

Pykälän 2 momentissa säädetään Finanssivalvonnan toimivallasta kieltää vakuutusten tarjoaminen muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, jos laissa säädettyjä velvollisuuksia on olennaisesti rikottu tai laiminlyöty. Samalla voidaan myös varoittaa aloittamasta toimintaa uudelleen tai toistamasta rikkomusta tai laiminlyöntiä. Momentissa tarkoitetaan erityisesti lain 30—54, 57 ja 78 §:n rikkomista. Säännöksen soveltamisala perustuu direktiivin 33 artiklan 1 kohdan e ja f alakohtaan. Finanssivalvonnalla tulee direktiivin 33 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja 3 kohdan a alakohdan mukaisesti olla valtuudet antaa määräys, jossa vastuussa olevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä vaaditaan lopettamaan rikkominen ja olemaan toistamatta sitä.

Momentin mukaan kiello voidaan määrätä määräajaksi tai siksi ajaksi, kunnes virhe tai laiminlyönti on korjattu. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 38 §:n 4 momenttia siten muutettuna, että säännös koskee vakuutusentarjoajia ja että ehdotetussa pykälässä kiellon määrittämiseksi ei edellytetä Finanssivalvonnan kohtuullisen määräjän määrittämistä. Jatkossakin Finanssivalvonta voi määrätä kohtuullisen määräjän olennaisen lainvastaisen menettelyn korjaamiseksi, ennen kuin se kieltää vakuutusten tarjoamisen, mutta tähän ei ole lain mukaan ehdotonta velvollisuutta.

Lisäksi pykälän 3 momentissa täsmennetään selkeyden vuoksi, että kiellon määrittämiseen sovelletaan Finanssivalvonnasta annetun lain 33, 33 a, 34 ja 35 a §:ää. Mainittujen pykälien nojalla Finanssivalvonnalla on toimivalta antaa pykälässä tarkoitettulle henkilölle tai vakuutusentarjoajalle muun muassa hallinnollisia määräyksiä, tehostaa niitä uhkasakolla ja hakea turvaamistoimea tietyissä tilanteissa.

Pykälässä ei rajoiteta Finanssivalvonnasta annetun lain säännösten soveltamista sen lain määritelmän mukaisiin valvottaviin tai muihin finanssimarkkinoilla toimiviin, joten muun muassa tämän pykälän 3 momentissa mainittuja säännöksiä sovelletaan kaikkiin kielloihin, jotka määrätään tässä pykälässä tarkoitetuille henkilöille.

71 §. Seuraamusmaksu. Pykälässä säädetään niistä säännöksistä, joiden rikkomisesta tai laiminlyönneistä Finanssivalvonta saa Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n nojalla määrätä seuraamusmaksun. Seuraamusmaksu on vakava hallinnollinen seuraamus, jonka soveltamisalaan kuuluvissa rikkomuksissa ja laiminlyönneissä on lähtökohtaisesti kyse erittäin moitittavista teoista ja laiminlyönneistä (HE 32/2012 vp, s. 85). Seuraamusmaksun sijaan voidaan laissa säädetyn perustein poikkeuksellisesti antaa julkinen varoitus, jos lain vastaista menettelyä olisi pidettävä esimerkiksi vähäisenä. Säännös vastaa muita finanssimarkkinoiden sektoreita koskevia säädöksiä. Säännöksestä ilmenee Finanssivalvonnan lähtökohtainen velvollisuus seuraamusmaksun määrittämiseksi laissa säädetyn edellytyksin. Finanssivalvonta ottaa mahdollisessa seuraamusharkinnassaan huomioon hallintolain 6 §:ssä tarkoitettujen hallinnon oikeusperiaatteet sekä Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetty hallinnollisen seuraamusmaksun määrittämistä ja määräämättä jättämistä koskevat säännökset.

Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään yksityiskohtaisesti Finanssivalvonnan toimivallasta määrätä vakuutusentarjoajalle seuraamusmaksu 30—60 ja 78 §:ssä säädettyjä menettelytapoja koskevista teoista tai laiminlyönneistä vakuutuksia tarjottaessa. Siltä osin kuin momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa säännöksissä on kyse tiedonantovelvollisuuksista asiakkaalle, vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 35—37 §:ää sovelletaan

vakuutusmeklareihin ja sivutoimisiin vakuutusmeklareihin sekä 47—53 §:ää vakuutusmeklareihin. Jotta vakuutuksenantajat ja asiamiehet otetaan huomioon, pykälän 1 kohdassa viitataan täydentävästi myös vakuutuksenantajiin ja asiamiehiin sovellettaviin vakuutuslainsäädännön vastaaviin säännöksiin, joissa säädetään vakuutuksia koskevista tiedonantovelvollisuuksista. Myös niiden rikkomisesta tai laiminlyönnistä Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun. Seuraamusten enimmäismäärästä säädetään tarkemmin Finanssivalvonnasta annetun lain 41 §:ssä. Säännös perustuu direktiivin 33 artiklan 1 kohdan e alakohtaan ja 2 kohdan e ja f alakohtaan. Muiden kuin sijoitusvakuutusten osalta säännös perustuu direktiivin 33 artiklan 4 kohtaan.

Pykälän 1 momentin 2—6 kohdassa säädetään yksityiskohtaisesti Finanssivalvonnan toimivallasta määrätä vakuutuskentän tarjoajalle seuraamusmaksu sellaisista teoista tai laiminlyönneistä, joita ovat rekisteröintivelvollisuuden noudattamisen laiminlyönti, rekisteröimättömän vakuutusedustajan käyttäminen, virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen antaminen rekisteröintihakemuksessa sekä ammattipätevyyden ylläpitoon, kehittämiseen ja niiden valvontaan ja varmistamiseen liittyvien säännösten laiminlyöminen tai rikkominen.

Pykälän 2—6 kohdassa tarkoitetuista menettelyistä on säädetty direktiivin 33 artiklan 1 kohdan a—d ja f alakohdassa. Direktiivin 33 artiklan 3 kohdan nojalla mukaan näistä teoista tai laiminlyönneistä on voitava määrätä vastuussa oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö lopettamaan teko tai laiminlyönti ja olemaan toistamatta sitä. Samoin Finanssivalvonnalla on oltava toimivalta peruuttaa vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteröinti. Direktiivissä ei kuitenkaan edellytetä seuraamusmaksun määräämistä. Direktiivin 33 artiklan 4 kohdan nojalla Suomi voi antaa Finanssivalvonnalle toimivallan määrätä lisäseuraamuksia tai muita toimenpiteitä sekä hallinnollisia taloudellisia seuraamuksia, jotka ovat korkeampia kuin tässä artiklassa säädetty. Säännökset ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että Finanssivalvonnalla on riittävä toimivalta oikeasuhteisten ja tarpeellisten hallinnollisten seuraamusten määräämiseksi. Toimimalla ilman rekisteröintiä tai riittävää ammattipätevyyttä taikka rikkomalla tai laiminlyönnellä muihin kuin sijoitusvakuutuksiin liittyviä menettelytapoja tiedonantosaännöksiä vakuutusten tarjoamisessa on mahdollista menetellä olennaisesti asiakkaan edun vastaisella tavalla. Jos Finanssivalvonnalla ei olisi toimivaltaa määrätä julkista varoitusta tai taloudellisia seuraamuksia, direktiivin mukaan mahdollisia hallinnollisia seuraamuksia olisivat ainoastaan menettelyn lopettamismääräys tai vakuutus- edustajarekisteristä poistamista koskeva määräys. Näin lievien tai ankarien valvontatoimenpiteiden ohella on perusteltua, että laissa säädetään myös ääripäiden välissä olevista oikeasuhteisista ja tarpeellisista hallinnollisista seuraamuksista. Siten ehdotetaan, että edellä tarkoitetuista teoista tai laiminlyönneistä Finanssivalvonnalla on toimivalta määrätä seuraamusmaksu. Pykälän 1 momentin 2—6 kohta perustuvat direktiivin 33 artiklan 4 kohdan täytäntöönpanoon. Sääntely on kansallista. Asiakkaan suojan perusteella on perusteltua edellyttää korkeaa sääntelyn tasoa päätoimisesti toimivilta vakuutuksenantajilta ja vakuutusedustajilta sekä sivutoimisilta vakuutusedustajilta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että 1 momentissa mainittujen säännösten ohella lisäksi kyseisten lain säännösten nojalla annetut tarkemmat säännökset ja määräykset sekä direktiivin perusteella annettujen komission asetusten ja päätösten säännökset ovat Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä, joiden rikkomisesta saadaan määrätä seuraamusmaksu. Säännös vastaa sisällöltään sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:n 6 momenttia.

Direktiivin 31 artiklan 4 kohdan mukaan seuraamusmaksu on määrättävä kenelle tahansa rikkomuksesta vastuussa olevalle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle. Asiasta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä.

72 §. Rikkomuksista ilmoittaminen. Pykälässä säädetään oikeushenkilön muodossa toimivan vakuutusentarjoajan sisäisestä ilmoitusmenettelystä. Pykälä perustuu voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 36 §:ään. Voimassa olevaan lakiin nähden ehdotetun pykälän 1 momenttia täydennetään siten, että vakuutusten tarjoamista harjoittavalla oikeushenkilöllä on oltava menettely, jota noudattamalla sen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa oikeushenkilön sisällä riippumattoman kanavan kautta myös vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain rikkomisesta.

Uutta on myös, että pykälän 1 ja 3 momentissa viitataan henkilötietolain lisäksi muuhun lakiin. Tällä tarkoitetaan erityisesti henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleisen tietosuoja-asetus). Sen soveltamisen alettua 3 momentissa rajoitettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädettyä rekisteröidyn oikeutta saada pääsy tietoihinsa. Rajoitukset perustuvat yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan d ja g alakohtaan sekä täyttävät yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 2 kohdan edellytykset. Finanssivalvonnasta annetun lain 71 a §:n nojalla Finanssivalvonnan on ylläpidettävä järjestelmää, jonka kautta se voi vastaanottaa ilmoituksia finanssimarkkinoita koskeviin säännöksiin liittyvistä väärinkäytösepäilyistä. Pykälää on muutettu vuoden 2017 alusta alkaen siten, että Finanssivalvonnan on voitava suojata omien järjestelmiensä kautta ilmoituksen tekevää henkilöä samalla tavalla kuin vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan sisäistä ilmoitusjärjestelmää käytettäessä. Finanssivalvonnan on siten tehtävä asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja noudattaen henkilötietolakia.

Ehdotetussa pykälässä ja muutetun Finanssivalvonnasta annetun lain 71 a §:n säännöksillä pannaan täytäntöön direktiivin 35 artiklan 2 kohta.

73 §. Vakuutusedustajarekisteristä poistaminen. Direktiivin 3 artiklan 4 kohdan neljännessä alakohdasta ilmenee, että rekisteröinnin ja toiminnan harjoittamisen edellytyksenä on direktiivin 10 artiklassa säädettyjen ammatillisten vaatimusten täyttäminen. Jos vaatimukset eivät enää täyty, direktiivin 3 artiklan 4 kohdan kuudennen alakohdan mukaan vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja on poistettava rekisteristä. Ehdotetussa pykälässä säädetään direktiivin mukaisten rekisteristä poistamisen perusteiden lisäksi eräistä kansallisista poistamisperusteista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Finanssivalvonnan on poistettava vakuutusedustajarekisteristä vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja, joka on lopettanut toimintansa. Säännös vastaa direktiivin 33 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 3 kohdan b alakohtaa sekä voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 1 kohtaa.

Uutta on, että momentin 2 kohdan mukaan Finanssivalvonnan on poistettava rekisteristä vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja, joka on hyväksytty rekisteriin vakuutusedustajan tai sivutoiminen vakuutusedustaja antamien virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen perusteella. Rekisteristä on poistettava myös vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja, joka on muutoin rikkonut tai laiminlyönyt noudattaa 7 tai 14 §:ssä säädettyä tietojenantovelvollisuutta. Säännös vastaa direktiivin 33 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja 3 kohdan b alakohtaa.

Momentin 3 kohdan mukaan Finanssivalvonnan on poistettava rekisteristä vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja, joka ei enää täytä 8 ja 9 § säädettyjä rekisteröinnin

edellytyksiä. Rekisteröinnin edellytysten on täyttyvä myös vakuutusten tarjoamista harjoitettaessa. Säännös vastaa direktiivin 3 artiklan 4 kohdan kuudetta alakohtaa, 33 artiklan 1 kohdan d alakohtaa ja 3 kohdan b alakohtaa sekä voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 2 kohtaa.

Uutta on myös se, että momentin 4 kohdan mukaan rekisteristä on poistettava vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja, joka käyttää tämän lain vastaisesti toiminnassaan rekisteröimätöntä henkilöä. Säännöstä sovellettaessa on otettava huomioon, että oikeushenkilön muodossa vakuutusmeklarin tai asiamiehen palveluksessa olevista vakuutusten tarjoamisista henkilöistä vähintään 30 prosenttia on rekisteröitävä. Siksi säännöksessä on korostettu tämän lain vastaista toimintaa, mikä tarkoittaa oikeushenkilön osalta säädetyn prosenttiosuuden alittamista. Tältä osin säännös vastaa direktiivin 33 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 3 kohdan b alakohtaa. Lisäksi rekisteristä on poistettava myös se, joka harjoittaa vakuutusten tarjoamista toisen välikätenä. Välikätenä toimivien henkilöiden osalta säännös on kansallinen.

Momentin 5 kohdan mukaan rekisteristä on poistettava myös se, joka toimii siten, että on ilmennyt vakavia tai toistuvia lain säännösten rikkomisia tai laiminlyöntejä. Myös vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle jo aiemmin määrätty 70 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräaikainen toimintakielto voidaan ottaa huomioon. Finanssivalvonta voi poistaa vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteristä esimerkiksi, jos tämä rikkoo tai laiminlyö törkeästi velvollisuuksiaan. Säännös vastaa sisällöltään direktiivin 33 artiklan 1 kohdan e ja f alakohtaa, 2 kohdan c alakohtaa, 3 kohdan b alakohtaa sekä voimassa olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 38 §:n 4 momenttia.

Momentin 6 kohdassa säädetään edellä 8 §:n 1 momentin 11 kohdassa säädetyn ja 9 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetyn nojalla valvonnan esteettömyyden rikkomisesta tai laiminlyönnistä. Sen seurauksena Finanssivalvonta voi poistaa vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutusedustajarekisteristä. Säännös on kansallinen, mutta direktiivin 3 artiklan 7 kohdan nojalla rekisteröintihakemus on hylättävä, jos valvonta estyy. Johdonmukaista on, että myös jo saatu rekisteröinti voidaan myöhemmin poistaa samalla perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädetään tiettyjä ajallisesti rajattuja poikkeuksia vakuutusedustajarekisteristä poistamiseen. Säännökset ovat kansallisia. Vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan elinkeinon harjoittamisen keskeytymisen liiketaloudellisesti perusteettomasta syystä sekä asiakassuhteiden asianmukaisen hoitamisen kannalta on tarpeellista tehdä kyseiset rajaukset. Rekisteristä poistamisen jälkeen vakuutusten tarjoamisen harjoittaminen ei ole mahdollista, joten välitön rekisteristä poistaminen saattaa olla asiakkaiden kannalta epäedullista. Finanssivalvonta voi vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan hakemuksesta myöntää yksittäistapauksessa luvan poiketa kohtuulliseksi määräajaksi seuraavien vaatimusten osalta:

- rekisteröidyn vakuutusmeklarin, asiamiehen tai sivutoimisen vakuutusedustajan 18 §:n mukainen ammattipätevyys (8 §:n 1 momentin 5 kohta tai 9 §:n 1 momentin 4 kohta)
- vakuutusmeklarin tai asiamiehen 21 §:n 2 momentin mukaiset toiminta- ja menettelytavat ja arviointijärjestelmät tai 78 §:n 1 momentin mukainen arkisto (8 §:n 1 momentin 7 kohta tai 9 §:n 1 momentin 5 kohta), tai
- vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden määrää koskeva puute (8 §:n 1 momentin 6 kohta).

Samoin vakuutusedustajalle voidaan myöntää määräaikainen poikkeus sen edellytyksen täyttämiseksi, jonka mukaan vakuutusten tarjoamista harjoittavan oikeushenkilön palveluksessa olevista, vakuutusten tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä 30 prosenttia on rekisteröitävä vakuutusedustajiksi (8 §:n 1 momentin 8 kohta tai 9 §:n 1 momentin 6 kohta). Kohtaa koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää, jos edellytyksen täyttymättä jääminen johtuu liiketoiminnan poikkeuksellisesta muutoksesta ja luvan myöntäminen on tarpeen vakuutusedustajan asiakassuhteiden asianmukaisen hoitamisen takia. Luvan myöntäminen voi liittyä poikkeuksellisiin olosuhteisiin, jotka voivat olla luonteeltaan ennalta arvaamattomia tapahtumia, esimerkiksi henkilöstön äkillinen normaalia suurempi vaihtuvuus. Vakuutusedustajan on luonnollisesti järjestettävä päivittäinen liiketoimintansa siten, että rekisteröintiedellytykset täyttyvät esimerkiksi henkilöstön normaalista vaihtuvuudesta huolimatta.

Pykälän 3 momentin mukaan Finanssivalvonnan on tapauksen mukaan ilmoitettava vastaanottavalle jäsenvaltiolle Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutusedustajarekisteristä poistamisesta. Käytännössä Finanssivalvonta ilmoittaa rekisteristä poistamisesta sen Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja harjoittaa vakuutusten tarjoamista, jos Finanssivalvonta on ilmoittanut viranomaiselle vakuutusten tarjoamista koskevan toiminnan aloittamisesta kyseisessä maassa sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella. Toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan yhtä tai useampaa viranomaista tai elintä, jonka jäsenvaltio nimeää direktiivin 12 artiklan mukaisesti huolehtimaan direktiivin täytäntöönpanosta. Useimmiten viranomainen lienee sama, joka vastaa vakuutuskentarjoajan valvonnasta, vaikka direktiivissä ei tätä suoranaisesti edellytetä. Finanssivalvonnan on tehtävä ilmoitus 30 päivän kuluessa. Säännöksessä pannaan täytäntöön direktiivin 3 artiklan 4 kohdan kuudes alakohta.

Pykälän 4 momentin nojalla Finanssivalvonta voi vakuutusedustajarekisteristä poistamisen yhteydessä antaa yksittäistapauksessa asiakkaiden etujen turvaamiseksi tarkempia määräyksiä niistä toimenpiteistä, joihin vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on ryhdyttävä toiminnan lopettamiseksi.

74 §. *Vakuutusmeklarin vahingonkorvausvastuu.* Pykälässä ehdotetaan säilytettäväksi voimassa olevaan lakiin sisältyneet lähtökohdat siitä, että tässä laissa säädetty vahingonkorvausvastuu koskee myös sopimussuhteessa aiheutuneita vahinkoja, että henkilö- tai esinevahinkoon liittymätön niin sanottu puhdas varallisuusvahinko tulee korvattavaksi ilman vahingonkorvauslaissa säädettyjä erittäin painavia syitä ja että tässä laissa säädetään myös yrityksen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (vrt. hallituksen esitys 32/2012 vp, s. 172).

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutusmeklari on velvollinen korvaamaan vahingon, joka hänen tämän lain tai toimeksiantosopimuksen vastaisesta menettelystään aiheutuu toimeksiantajalle, asiakkaalle tai muulle henkilölle, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee.

Vakuutusmeklarin ammattitaidottomuudesta tai huolimattomuudesta voi aiheutua suuriakin taloudellisia vahinkoja. Vakuutusmeklari voi esimerkiksi jättää vakuuttamatta vakuutuksenottajan tai kolmannen osapuolen kannalta keskeisen riskin, vaikka toimeksiantosopimuksen mukaan hänen olisi tullut huolehtia asiakkaansa kokonaisvakuutusturvasta. Koska vakuutuksenottaja tai kolmas osapuoli ei tällöin vahingon sattuessa saa korvausta vakuutuksesta, vakuutusmeklari on velvollinen suorittamaan vahingonkorvauksena vakuutuskorvausta vastaavan määrän. Oikeus korvaukseen on

vakuutusmeklarin asiakkaalla sekä muulla henkilöllä, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee.

Vakuutusmeklari voi aiheuttaa toimeksiantajalle ja muulle toimeksiantosopimuksen ulkopuoliselle henkilölle. Näitä voivat olla esimerkiksi kiinnityksenhaltijat tai pidätys- tai panttioikeuden haltijat, jotka eivät saa korvausta tuhoutuneesta ja vakuuttamattomasta omaisuudesta vakuutusmeklarin virheen tai laiminlyönnin takia. Tällaisia henkilöitä voivat olla myös vakuutetut, edunsaajat tai henkilöt, joita ei ole merkitty vakuutusopimuksessa vakuutetuiksi tai edunsaajiksi, vaikka vakuutusmeklari ja toimeksiantaja olisivat tästä sopineet. Tällaisilla henkilöillä olisi toimeksiantajan kanssa yhtäläinen oikeus saada korvaus kaikesta heille aiheutuneesta vahingosta.

Yleensä aiheutettu vahinko on juuri puhdas varallisuusvahinko. Tämän vuoksi pykälään edelleen otettaisiin säännös, jonka mukaan vahingon kärsineellä on oikeus vahingonkorvaukseen vakuutusmeklarilta, joka on tämän lain vastaisella teolla aiheuttanut vahingon. Säännös merkitsee siis sitä, että sekä sopimussuhteessa että sen ulkopuolella vahingon aiheuttajan käyttäytymisen asianmukaisuutta voitaisiin arvioida tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lain soveltamisalaan liittyvien komission asetusten tai päätösten nojalla. Ehdotetulla pykälällä ei kuitenkaan tarkoiteta sulkea pois sopimusperusteista vastuuta koskevien periaatteiden soveltamista. Sopimusvastuun avulla korvataan sopimuskumppanille sopimusrikkomuksella aiheutettu vahinko, jolloin ratkaisevaa on, onko vahinko aiheutettu osapuolten keskinäisten sopimusvelvoitteiden vastaisella menettelyllä. Toisaalta myös sopimussuhteessa voidaan aiheuttaa vahinkoa normeja rikkomalla, jolloin korvausvelvollisuuteen voidaan soveltaa ehdotettua pykälää. Sopimusvastuussa on yleisenä periaatteena, että vahingon aiheuttajan on vastuusta vapautuakseen pystyttävä näyttämään, että on toiminut huolellisesti. Sopimussuhteen ulkopuolisia varallisuusvahinkoja koskevan vastuun kannalta säännös merkitsee sitä, ettei niin sanotun puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen edellytä tässä yhteydessä vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja erittäin painavia syitä silloinkaan, kun vahinkoa aiheuttanut tekoa ei ole säädetty rangaistavaksi laissa (vrt. hallituksen esitys 32/2012 vp, s. 172).

Pykälän 1 momentissa on kysymys sopimusperusteisesta vastuusta vakuutusmeklarin ja toimeksiantajan välisessä suhteessa (toimeksiantosopimus) sekä sopimuksen ulkoisesta vastuusta vakuutusmeklarin ja muun vahinkoa kärsineen välisessä suhteessa (vakuutusopimuksen määräykset). Tällöin vahinkoa kärsineen on näytettävä vahinko, joka on riittävässä syy-yhteydessä vakuutusmeklarin menettelyyn nähden. Vakuutusmeklari kuitenkin vapautuu vahingonkorvausvastuusta, jos hän osoittaa toimineensa ammattitaitoisesti ja huolellisesti. Vastuusta vapautuminen on mahdollista, jos vakuutusmeklari osoittaa vahingon aiheutuneen ammattitaitoisesta ja huolellisesta toiminnasta huolimatta.

Vakuutusmeklarin vahingonkorvausvelvollisuus voi syntyä sopimusrikkomuksen lisäksi myös lain ja sen nojalla annettujen säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä. Vahingonkorvausvelvollisuus voi syntyä esimerkiksi sen seurauksena, ettei vakuutusmeklari täytä tiedonantovelvollisuuttaan toimeksiantajalle. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun 36 §:n 1 momentin vastaisesti vakuutusmeklari ei välitä toimeksiantajalleen vakuutusenantajan ilmoitusta vakuutukseen sisältyvästä rajoitusehdosta ja tämän seurauksena toimeksiantajalle syntyy väärä kuva vakuutusturvansa sisällöstä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että jos vakuutusmeklari on jättänyt antamatta asiakkaalle tarpeellisia tietoja vakuutuksesta tai antanut asiakkaalle siitä virheellisiä tai harhaanjohtavia

tietoja, vakuutusmeklarin on korvattava vahinko, joka aiheutuu siitä, ettei vakuutus sopimus ole sen sisältöinen kuin asiakkaalla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aiheita käsittää. Säännös vastaa vakuutuksenantajan osalta säädettyä vakuutus sopimus lain 9 §:n 1 momenttia. Pykälän 2 momentti on tarpeen, jotta toimeksiantajan asema olisi mahdollisimman yhdenmukainen riippumatta siitä, ottaako hän vakuutuksen suoraan vakuutuksenantajalta vai vakuutusmeklarin kautta. Jos toimeksiantajalle ei ole esimerkiksi ilmoitettu olennaista vakuutus sopimukseen sisältyvää vakuutusturvan rajoitusta, vakuutusmeklari on velvollinen korvaamaan vahingon, joka syntyy siitä, ettei sopimus ole sen sisältöinen kuin toimeksiantajalla oli aiheita käsittää, vaikkei mikään vakuutuksenantaja olisi myöntänyt toimeksiantajan käsityksen mukaista vakuutusta.

Toimeksiantajan aiheellisen käsityksen arvioinnin tulee perustua objektiivisiin näkökohtiin. Lähtökohtana on sen arviointi, mihin käsitykseen tavallinen vakuutuksenhakija kyseisessä tilanteessa voi perustellusti päätyä. Toimeksiantaja ei voi vedota tietoon, jonka hän tiesi virheelliseksi, tai käsitykseen, joka johtui puutteellisesta perehtymisestä hänen saamiinsa tietoihin. Arvioinnissa voitaisiin poikkeuksellisesti nojautua myös subjektiivisiin seikkoihin, esimerkiksi ottaa huomioon toimeksiantajan erityinen vakuutusalan asiantuntemus.

Pykälän 2 momentti koskee ainoastaan sitä, että toimeksiantajalle on syntynyt virheellinen käsitys vakuutuksesta vakuutusmeklarin menettelyn vuoksi. Sen sijaan 2 momentissa ei puututa vakuutuksenantajan vastuuseen vakuutuksenhakijalle antamistaan puutteellisista, virheellisistä tai harhaanjohtavista tiedoista.

Vastuu puutteellisista tai virheellisistä tiedoista ei edellytä vakuutusmeklarin tuottamusta, vaan korvausvelvollisuus syntyy, vaikkei kukaan vakuutusmeklarin puolella olisi menetellyt huolimattomasti.

Pykälän 3 momentin mukaan vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken säädetään vahingonkorvaus lain 2 ja 6 luvussa. Säännöksestä seuraa, että muita vahingonkorvaus lain säännöksiä ei sovelleta. Näin ollen esimerkiksi vahingonkorvaus laissa säädettyä puhtaan varallisuusvahingon korvaamista koskevaa erittäin painavan syyn rajoitusta ei sovelleta.

Pykälän 4 momentin mukaan sopimusehto, joka poikkeaa muista tämän pykälän säännöksistä asiakkaan tai 1 momentissa tarkoitetun muun korvaukseen oikeutetun vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan taikka sellaista elinkeinonharjoittajaa tai muun toiminnan harjoittajaa kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan.

Vakuutusmeklari ei voi sopimuksella osittain tai kokonaan vapautua tämän pykälän mukaisesta vahingonkorvausvastuustaan näitä tahoja kohtaan. Tällainen ehto on mitätön, eli siitä ei tarvitse erikseen huomauttaa vakuutusmeklarille, eikä lainvastaista ehtoa voi tehdä päteväksi nimenomaisella hyväksymiselläkään.

75 §. Vakuutuksenantajan vahingonkorvausvastuu. Voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetussa laissa ei säädetä vakuutuksenantajan sopimuksenulkoisista lakisääteisistä velvollisuuksista, vaan niistä on säädetty vakuutusyhtiö laissa. Lain soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi osittain koskemaan myös vakuutuksenantajan ja sen vastuulla toimivan asiamiehen toimintaa. Säännökset koskevat osaksi vakuutuksen tarjoamista koskevan toiminnan järjestämistä ja osaksi vakuutusten tarjoamista. Laissa on säädetty vakuutuksenantajan vahingonkorvausvelvollisuudesta erikseen, koska tämän lain vastaisesta

menettelystä vahinkoa kärsinyt ei jatkossa voi vaatia korvauksia vakuutusyhtiölain säännösten nojalla.

Pykälän 1 momentin mukaan vakuutuksenantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, joka sen tai sitä edustavan asiamiehen momentissa lueteltujen lainkohtien vastaisesta menettelystä aiheutuu asiakkaalle tai muulle, jonka oikeutta vakuutus koskee. Säännöksiä, joita korvausvelvollisuus koskee, ovat 30, 34, 45 ja 46 §.

Lain 30 §:n 1 momentissa säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta toimia rehellisesti, ammattitaitoisesti, huolellisesti ja asiakkaan edun mukaisesti sekä hyvän vakuutustavan mukaisesti. Lain 30 §:n 2 momentin mukaan vakuutuksenantaja ei saa ottaa vastaan eikä se saa palkita asiakkaan edun vastaisesta menettelystä. Vastaavasti on säädetty lain 45 §:ssä toimimisesta eturistiriitatilanteessa sijoitusvakuutusta tarjottaessa. Kyseessä ovat vakuutuksenantajan ja asiamiehen perustavanlaatuiset velvollisuudet asiakastaan kohtaan, joiden rikkomisen tai noudattamisen laiminlyönnin johdosta on perusteltua, että asiakkaalla on oikeus korvaukseen kärsimästään vahingosta.

Lain 34 §:ssä säädetään vakuutuksenantajan markkinoinnista. Vakuutuksenantajan markkinoinnista ehdotetaan vakuutusyhtiölain sijaan säädettäväksi jatkossa tässä laissa. Siten vakuutusyhtiölain sisällöltään vastaavaa vakuutusyhtiön johtohenkilöön kohdistuvaa vahingonkorvaussäännöstä ei voida enää soveltaa vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa säädettävään markkinointiin. Vakuutuksenantajan markkinointi voi kohdistua laaja-alaiseen ja ennalta rajaamattomaan joukkoon luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä. Lakiin on perusteltua lisätä itsenäinen vahingonkorvaussäännös. Säännöksen soveltamisalan piiriin tulevat asiakkaat tai ne, joita vakuutus koskee. Näille voi aiheutua huomattavaa vahinkoa vakuutuksenantajan, asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen markkinoinnista, joka voi olla esimerkiksi loukkaavaa, halventavaa tai muutoin epäasianmukaista.

Lain 46 §:ssä säädetään palvelun laadun turvaamisesta kannustinten yhteydessä. Sijoitusvakuutuksen tarjoajan ulkopuolisilta saamat tai ulkopuolisille maksamat vastikkeet eivät saa vaikuttaa sijoitusvakuutuksen tarjoajan toimintaan siten, että ne vaarantavat sijoitusvakuutuksen tarjoajan asiakkaan edun tai ammattimaisen toiminnan taikka heikentävät asiakkaalle tarjotun palvelun laatua. Asiakkaalle saattaa syntyä vahinkoa esimerkiksi sen seurauksena, että asiakas joutuu käymään tarpeettomasti moneen kertaan palveltavana vakuutuksenantajan puolella olevasta syystä.

Laissa säädetään tiettyjä erityissäännöksiä, jotka koskevat vakuutuksenantajan vakuutusten tarjoamisenmenettelyn järjestämistä. Näistä seikoista ei siten enää säädetä vakuutusyhtiölain 6 luvun 1 §:n ja osakeyhtiölain (624/2006) 6 luvun 2 §:n 1 momentin yleissäännösten nojalla. Vakuutusten tarjoamisenmenettelyt ovat luonteeltaan verrattavissa vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain toiminnan järjestämistä koskeviin säännöksiin. Tällaiset rikkomukset ja laiminlyönnit jäisivät kuitenkin lain vahingonkorvaussääntelyn ulkopuolelle.

Pykälä vastaa lainvastaisen menettelyn tai edellä mainittujen säännösten noudattamisen laiminlyönnin osalta vakuutusmeklarin vahingonkorvausvelvollisuudesta 74 §:n 1 momentissa säädettyä. Pykälä vastaa sisällöltään myös vakuutusyhtiölain 28 luvun 2 §:n 2 ja 3 momenttia sitä seikkaa lukuun ottamatta, että ehdotettu säännös lieventää vakuutusyhtiön johtohenkilön vahingonkorvausvastuuta. Ehdotettu säännös kohdistuu vakuutusyhtiöön eikä sen johtohenkilöön. Vakuutusyhtiölain vahingonkorvaussäännöstä vastaavalla tavalla näyttötaakka on käännetty siten, että vakuutuksenantaja vapautuu vastuusta, jos se osoittaa toimineensa ja myös sitä edustavan asiamiehen toimineen ammattitaitoisesti ja huolellisesti.

Pykälän 2 momentissa säädetään vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken samalla tavalla kuin edellä on säädetty vakuutusmeklarin osalta 74 §:n 3 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädetään 1 momentissa luetelluista säännösten vastaisten sopimusehtojen mitättömyydestä samalla tavalla kuin edellä on säädetty vakuutusmeklarin osalta 74 §:n 4 momentissa.

76 §. *Finanssivalvonnan oikeus tietojen saantiin.* Pykälän 1 momentissa säädetään Finanssivalvonnan oikeudesta saada tietoja sakkorekisteristä. Pykälän 2 momentissa on viittaussäännös rikosrekisterilakiin (770/1993). Siten Finanssivalvonnan oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään erikseen. Rikosrekisteritiedot saadaan luovuttaa Finanssivalvonnalle rikosrekisterilain 4 a §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla.

Tietojensaantioikeudet sakko- ja rikosrekisteristä ovat tarpeelliset, koska Finanssivalvonnalla on velvollisuus selvittää ja valvoa rekisteröimistä hakevan tai rekisteröidyn vakuutuksen-tarjoajan tai sen keskeisten vakuutusten tarjoamista suoraan harjoittavien henkilöiden, vastuuhenkilöiden, johdon ja tiettyjen omistajien hyvämaineisuutta. Osa tätä tarkastelua on selvittää näiden henkilöiden syyllistymisen sellaisiin rikoksiin, jotka vaarantavat henkilön hyvämaineisuuden. Ilman oikeutta saada tietoja sakko- ja rikosrekisteristä Finanssivalvonnan tehtävän suorittaminen vaikeutuu olennaisesti, koska tällöin olisi tukeuduttava lähes ainoastaan tarkastuksen kohteen ilmoittamiin tietoihin.

Pykälän 3 momentissa säädetään Finanssivalvonnan oikeudesta saada rekisteröimistä hakevalta lisätietoja. Tietojen on oltava tarpeen rekisteröinnin edellytysten täyttymisen arvioimiseksi. Lisätietojen pyytäminen voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun Finanssivalvonta ei saa hakijan rikostaustan selvittämiseksi tarpeellisia tietoja suoraan rikosrekisteristä, esimerkiksi ulkomaalaisilta. Säännös vastaa sisällöltään eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) 3 §:n 3 momenttia.

77 §. *Yleistä etua koskevat kansalliset säännökset.* Pykälän mukaan Finanssivalvonnan on julkistettava ja päivitettävä tietoja Suomessa vakuutusten tarjoamisessa noudatettavista yleistä etua koskevista kansallisista säännöksistä verkkosivustollaan. Tietojen on oltava mahdollisimman ajantasaisia. Direktiivissä sallitaan, että jäsenvaltiot säätävät direktiiviä tiukempia vaatimuksia. Tiedot direktiiviä tiukemmista kansallisista säännöksistä ja niiden soveltamistavasta kuuluvat yleistä etua koskevien säännösten joukkoon, ja ne on julkistettava. Kyseiset yleistä etua koskevat säännökset liittyvät direktiivin mukaisesti Suomessa harjoitettavaan vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamiseen. Näistä tiedoista on ilmentävä direktiivin vaatimuksia tiukemmat säännökset, esimerkiksi se, että Suomessa on säädetty tiettyjä vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin palkkioita koskevia erityissäännöksiä, sekä näiden tiukempien säännösten soveltamiseen liittyvät seikat. Direktiiviä tiukempia säännöksiä on käsitelty pääpiirteissään yleisperusteluiden jaksossa 4.3. Suomalaisen yleistä etua koskevien säännösten julkistaminen on tarpeellista sen vuoksi, että mahdollisesti toisen ETA-valtion Suomessa vakuutusten tarjoamista harjoittavat vakuutusedustajat tai sivutoimiset vakuutusedustajat voivat varautua asianmukaisesti kansallisiin säännöksiin, jotka ovat ankarampia kuin direktiivissä säädetty vähimmäisvaatimukset.

Pykälä perustuu direktiivin 4 artiklan 2 kohtaan, 6 artiklan 2 kohtaan sekä 11 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden toimivaltaiset viranomaiset julkistavat asianmukaisesti yleistä etua suojaavat asiaan liittyvät kansalliset säännökset, joita sovelletaan niiden alueella harjoitettavaan vakuutusten ja jälleenvakuutusten

tarjoamiseen, mukaan lukien tiedot siitä, onko kyseinen jäsenvaltio päättänyt soveltaa 29 artiklan 3 kohdassa säädettyjä tiukempia säännöksiä ja kuinka se on päättänyt niitä soveltaa. Direktiivin 11 artiklan 3 kohdan toisen virkkeen alkuosan mukaan kansallisten toimivaltaisten viranomaisten on saatettava tällaiset tiedot ajan tasalle säännöllisesti.

Tiedot on perusteltua esittää direktiivin 11 artiklan 3 kohtaa mukaillen siten, että tiedot jaotellaan Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen käytännön mukaisesti eri oikeudenalojen mukaan. Jos Suomessa noudatettavat yleistä etua koskevat säännökset muuttuvat, julkisesti saatavilla pidettäviä tietoja on vastaavasti päivitettävä.

Pykälässä säädetään myös Finanssivalvonnan velvollisuudesta antaa pyynnöstä tietoja Suomessa noudatettavista yleistä etua koskevista säännöksistä. Finanssivalvonta toimii siten direktiivissä tarkoitettun kansallisen keskitetyn tietopisteen tavoin. Tällaisia ovat muun muassa 34 §:n 3—5 momentin mukainen sopimattomana pidettävä menettely sekä 36 §:n 1 momentin mukainen vakuutusmeklarin velvollisuus kiinnittää asiakkaan huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin ja 48 §:n 2 momentin mukainen sijoitusvakuutuksen kulujen kumulatiivisesta vaikutuksesta pääoman kertymiseen. Säännös perustuu myös direktiivin 11 artiklan 4 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on perustettava keskitetty asiointipiste, joka vastaa yleistä etua koskeviin sääntöihin liittyvien tietojen antamisesta jäsenvaltiossa. Tällaisen asiointipisteen on oltava tarkoituksenmukainen toimivaltainen viranomainen.

Pykälässä ei ole nimenomaista säännöstä yleistä etua koskevien kansallisten säännösten hallinnollisen rasisitteen seuraamisesta suhteessa kuluttajansuojaan. Tämä on osa tavanomaista kansallista lain ja alemmanasteisten määräysten vaikutusten seuranta ja valmistelua. Asiasta säädetään direktiivin 11 artiklan 2 kohdassa.

Pykälä perustuu myös direktiivin 22 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen ja toiseen alakohtaan, joiden mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä tässä luvussa tarkoitetuista tietojen antamista koskevista vaatimuksista, kunhan kyseiset säännökset ovat unionin oikeuden mukaisia. Jäsenvaltioiden on toimitettava Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle ja komissiolle tällaiset kansalliset säännöksensä. Jäsenvaltioiden on myös toteutettava tarvittavat toimet varmistaakseen, että niiden toimivaltaiset viranomaiset julkistavat asianmukaisesti tiedot siitä, onko kyseinen jäsenvaltio päättänyt soveltaa tässä kohdassa tarkoitettuja tiukempia säännöksiä ja kuinka se on päättänyt niitä soveltaa.

10 luku **Erinäiset säännökset**

78 §. Eräiden asiakirjojen säilyttäminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan velvollisuudesta säilyttää hyvämaineisuutta ja ammattipätevyyttä sekä ammattipätevyyden ylläpitoa, kehittämistä, arviointia ja valvontaa koskevia asiakirjoja, kuten tutkintotodistuksia. Arkiston on oltava mahdollisimman ajantasainen, ja asiakirjoja on säilytettävä luotettavalla tavalla. Vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan on pyynnöstä ilmoitettava arkistosta vastaavan henkilön nimi Finanssivalvonnalle. Ilman nimenomaista säännöstäkin toiminnosta vastaava henkilö on nimettävä, jotta henkilö voidaan tarvittaessa ilmoittaa Finanssivalvonnalle. Säännös vastaa vakuutuksenantajan osalta direktiivin 10 artiklan 8 kohdan kolmatta alakohtaa.

Pykälän 2 momentissa säädetään vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan sopimuksia ja tarjoamia palveluita koskevasta arkistointivelvollisuudesta. Asiakkaan kanssa sovittujen vakuutusten sekä vakuutusedustajan ja vakuutuksenantajan tarjoamien palvelujen ehdot on säilytettävä luotettavalla tavalla, mikä voidaan täyttää esimerkiksi irtolehti-, kortti- tai

tietojärjestelmän avulla. Sopimuspuolten oikeudet ja velvoitteet voidaan sisällyttää viitteinä muihin asiakirjoihin tai oikeudellisesti sitoviin teksteihin. Pykälä perustuu direktiivin 30 artiklan 4 kohtaan. On kuitenkin huomattava, että asiakkaalla ja Finanssivalvonnalla on pyynnöstä oikeus saada tarvitsemansa sopimukset ja muut asiakirjat muussakin muodossa kuin viitteinä sen mukaan kuin laissa säädetään.

79 §. Vaitiolovelvollisuus. Ehdotetun säännöksen mukainen vaitiolovelvollisuus koskee kaikkia tahoja, jotka vakuutusmeklarilla, sivutoimisella vakuutusmeklarilla tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla eräällä sivutoimisella vakuutusedustajalla vakuutusten tarjoamista harjoitettaessa tai muutoin vakuutusten tarjoamiseen liittyviä tehtäviä suoritettaessa voivat saada tietoonsa ja käsitellä salassa pidettäviä tietoja. Tällaiset tiedot voivat koskea vakuutuksentarjoajan, tämän asiakkaan tai jonkun muun taloudellista asemaa tai terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja koskevia seikkoja taikka liike- tai ammattisalaisuuksia. Vaitiolovelvollisuus sisältää sekä asiakirjojen salassapitovelvollisuuden että kiellon ilmaista muussa kuin kirjallisessa muodossa oleva tieto.

Vaitiolovelvollinen ei saa ilmaista vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja sivulliselle, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan tietojen ilmaisemiseen tai jollei laissa ole toisin säädetty. Henkilötietojen käsittelystä on voimassa, mitä asiasta säädetään henkilötietolaissa ja muussa laissa, kuten EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa. Erityisesti on säädetty arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn kiellosta henkilötietolain 11 §:ssä, sitä koskevista poikkeuksista henkilötietolain 12 §:ssä ja henkilötunnuksen käsittelystä henkilötietolain 13 §:ssä. Lisäksi ilman nimenomaista säännöstäkin vaitiolovelvollisuudesta viranomaisissa säädetään julkisuuslaissa.

Pykälässä säädetään vaitiolovelvollisuudesta sisällöltään johdonmukaisesti vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 §:n 1 momentin, vakuutusyhdistyslain 16 luvun 10 §:n 1 momentin ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 79 §:n 1 momentin kanssa. Mainituissa säännöksissä säädetään vakuutuksenantajan ja asiamiehen vaitiolovelvollisuudesta.

80 §. Poikkeukset vaitiolovelvollisuuteen. Pykälän 1 momentissa säädetään nimenomaisesti tilanteista, joissa vakuutusmeklarilla, sivutoimisella vakuutusmeklarilla tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitetulla eräällä sivutoimisella vakuutusedustajalla on oikeus luovuttaa vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja viranomaisille. Direktiivin säännökset huomioiden erityistä on, että momentin 4 kohdassa säädetään tutkimus- tai tilastotietojen julkisuudesta. Tietojen antamisesta tutkimustarkoituksiin säädetään lisäksi henkilötietolain 14 §:ssä ja tilastotarkoituksiin 15 §:ssä. Tietojen käsittelystä tilasto- ja tutkimustarkoituksessa säädetään jatkossa myös EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa. Säännös vastaa sisällöltään vakuutusyhtiölain 30 luvun 2 §:n 1 momentin 1—6, 9 ja 11 kohtaa sekä mainitun lain 30 luvun 3 §:n 1 momentin 4, 6 ja 7 kohtaa.

Pykälän 2 momentissa rajoitetaan vakuutusedustajan, sivutoimisen vakuutusedustajan tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun erään sivutoimisen vakuutusedustajan tietojen luovuttamista viranomaisen tehtäviin suorittamiseksi tarpeellisiin tietoihin. Edelleen säännöksessä on rajattu terveystietojen luovuttaminen vain syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle ja vain vakuutus- tai eläkelaitokseen kohdistuvan petosrikoksen estämisen, selvittämisen ja syytteeseen panemisen tarkoituksessa. Mahdollisuus luovuttaa tarvittaessa tietoja toimivaltaiselle viranomaiselle on tarpeen, jotta voidaan varmistaa vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien tehokas ja tarkoituksenmukainen valvonta. Tietojen luovuttaminen Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden asianomaisille viranomaisille on mahdollista, koska näiden vaitiolovelvollisuudesta säädetään direktiivin 13 artiklan 4 kohdassa ja Solvenssi II -direktiivin 64 artiklassa.

Pykälässä säädetään vaitiolovelvollisuutta koskevista poikkeuksista sisällöltään johdonmukaisesti vakuutusyhtiölain 30 luvun 3 §:n, vakuutusyhdistyslain 16 luvun 10 §:n 3 momentin ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 79 §:n 4 momentin kanssa. Mainituissa säännöksissä säädetään vakuutuksenantajan ja asiamiehen vaitiolovelvollisuutta koskevista poikkeuksista.

Finanssivalvonnan toimivallasta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:ssä.

81 §. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen. Pykälässä säädetään vaitiolovelvollisuuden rikkomisen rangaistavuudesta yhdenmukaisesti vakuutusyhtiölain 30 luvun 4 §:n, vakuutusyhdistyslain 16 luvun 10 a §:n ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 80 §:n kanssa. Rangaistus tämän lain 79 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan salassapitorikosta tai -rikkomusta koskevien rikoslain säännösten mukaan, jollei teko ole rangaistava virkasalaisuuden rikkomisena tai tuottamuksellisena virkasalaisuuden rikkomisena tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

82 §. Muutoksenhaku. Pykälän mukaan tämän lain perusteella tehtyyn Finanssivalvonnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Oikaisuvaatimusjärjestelmä on pyritty ottamaan käyttöön mahdollisimman kattavasti niissä asiaryhmissä, joihin se soveltuu. Perustuslakivaliokunnan käytännössä oikaisuvaatimusta ei ole pidetty asianmukaisena asianosaisten oikeusturvan kannalta erityisen merkittävässä asioissa, joissa on tärkeää saada asia tarvittaessa nopeasti tuomioistuimen ratkaistavaksi. Oikaisuvaatimuksen ulkopuolelle on jätetty myös muut asiaryhmät, joissa asia selvitetään erityisen perusteellisesti jo ensi vaiheen hallintomenettelyssä tai joihin liittyy yleensä vaativaa oikeudellista harkintaa. Lisäksi oikaisuvaatimusta ei ole pidetty asianmukaisena asiaryhmissä, joissa on tavallista, että samassa asiassa on useita asianosaisia. (vrt. HE 230/2014 vp; PeVL 55/2014 vp).

Finanssivalvonnan tämän lain nojalla tekemissä päätöksissä on yleensä kyse rekisteröinneistä, ETA-alueella toimimista koskevista ilmoituksista, menettelyn tai toiminnan kieltämisestä, rekisteristä poistamisista tai hallinnollisista seuraamuksista. Rekisteröinnin tai ETA-alueella toimimista koskevan ilmoituksen hylkäämistä koskevia kielteisiä päätöksiä tehdään verrattain harvoin ja kunkin tapauksen erityispiirteet huomioon ottaen. Päätöksillä on tärkeä merkitys rekisteröinnin hakijan tai ETA-ilmoituksen tekijän kannalta. Vastaavasti vakuutusten tarjoamisen tietyn menettelytavan tai koko toiminnan kieltämisen osalta on kyse Finanssivalvonnan päätöksestä, joka koskee vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan oikeutta elinkeinoon. Tällaisissa tilanteissa Finanssivalvonnan hylkäävältä päätökseltä edellytetään perusteellista selvitystä, painavia perusteluita ja vaativaa oikeudellista harkintaa. Oikaisuvaatimus ei sovellu hyvin luonteensa puolesta myöskään tällaisiin päätöksiin. Siksi esitykseen ei sisälly ehdotusta oikaisuvaatimuksen käyttämisestä.

83 §. Voimaantulo. Uuden vakuutusten tarjoamisesta annetun lain on tarkoitus tulla voimaan 23 päivänä helmikuuta 2018. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään mainittuna päivänä. Komission delegoitujen asetusten antaminen on viivästynyt. Ehdotetaan, että lain säännökset tulevat voimaan myöhemmän ajankohtana, joka määräytyy komission delegoitujen säädösten soveltamisen aloittamispäivän mukaisesti. Tarkka päivä selvinnee myöhemmin syksyn 2017 EU-käsittelyn aikana.

84 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentissa säädetään vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain suhteesta voimassa olevaan vakuutusedustajista annettuun lakiin. Tällä lailla on tarkoitus kumota vakuutusedustuksesta annettu laki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tätä lakia ei sovelleta taannehtivasti ennen uuden lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin. Pykälän 2 momentin mukaan tällaisiin sopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain säännöksiä. Sopimuksilla tarkoitetaan pykälässä toimeksiantosopimuksia ja vakuutus sopimuksia. Säännös on kansallinen.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 42 §:ssä tarkoitettujen tuotehallintajärjestelmien käyttöä koskevia säännöksiä sovelletaan lain voimaan tullessa olleiden sopimusten merkittäviin muutoksiin sen mukaan kuin mainitussa pykälässä tarkemmin säädetään.

Pykälän 4 momentissa säädetään ennen tämän lain voimaantuloa Finanssivalvonnan ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin merkityn vakuutusmeklarin siirtämisestä vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi tässä laissa tarkoitettuun vakuutusedustajarekisteriin. Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyltä vakuutusmeklarilta ei edellytetä tämän lain mukaista vakuutusmeklaritutkintoa. Myöskään sellaiselta henkilöltä, joka on suorittanut hyväksytysti vakuutusmeklaritutkinnon mutta jota ei ole rekisteröity vakuutusedustajarekisteriin, ei edellytetä tämän lain mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettua ammattipätevyyttä vaan vakuutusedustuksesta annetun lain mukainen tutkinto on riittävä. Aiemmin voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti rekisteröityjen vakuutusmeklareiden on kuitenkin täytettävä tämän lain 18 §:ssä säädetty ammattipätevyysvaatimukset viimeistään 23 päivänä helmikuuta 2019 ja osoitettava se Finanssivalvonnalle viimeistään mainittuna päivänä. Momentin nojalla ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyltä vakuutusmeklareilta ei pakottavasti vaadita vakuutusmeklaritutkinnon suorittamista uudelleen, vaan Finanssivalvonnalle voidaan esittää muukin luotettava selvitys tässä laissa tarkoitettujen ammattipätevyysvaatimusten täyttämisestä. He kuitenkin saavat esittää Finanssivalvonnalle tämän lain mukaisen vakuutusmeklaritutkitodistuksen osoittaakseen ammattipätevyytensä. Muu selvitys voi koskea sitä, että tällaiset vakuutusmeklarit ovat noudattaneet tämän lain mukaista 15 tunnin vuosittaista koulutus- ja kehittämisvelvollisuutta.

Säännös vastaa direktiivin 40 artiklaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että direktiivin 2002/92/EY mukaisesti jo rekisteröityneet vakuutusedustajat noudattavat viimeistään 23 päivänä helmikuuta 2019 kansallisen lainsäädännön säännöksiä, joilla pannaan täytäntöön tämän direktiivin 10 artiklan 1 kohta.

Tämän lain voimaantulon jälkeen vähintään 30 prosentilla oikeushenkilön muodossa toimivan vakuutusmeklariyrityksen (poisto: tai sivutoimisen vakuutusmeklariyrityksen) vakuutusten tarjoamiseen osallistuvasta henkilöstöstä on oltava rekisteröity. Määrällisesti tutkintoa edellytetään riittävän monelta rekisteröitävältä henkilöltä siten, että koko 30 prosentin vaatimus täytetään. Esimerkiksi yrityksessä, jossa neljä henkilöä tarjoaa vakuutuksia, vähintään kahdella rekisteröitävällä henkilöllä eli 50 prosentilla vakuutusten tarjoamiseen osallistuvasta henkilöstöstä on oltava vakuutusmeklaritutkinto, jotta 30 prosentin vaatimus ylitetään.

Pykälän 5 momentissa säädetään ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn asiamiehen osalta velvollisuus osoittaa Finanssivalvonnalle viimeistään 23 päivänä helmikuuta 2019 muulla luotettavalla selvityksellä, että se täyttää tämän lain 18 §:ssä säädetty

ammattipätevyysvaatimukset. Tämän lain voimaantulon jälkeen vähintään 30 prosentilla oikeushenkilön muodossa toimivan asiamiesyrityksen vakuutusten tarjoamiseen osallistuvasta henkilöstöstä on oltava rekisteröity. Säännös vastaa direktiivin 40 artiklaa.

Pykälän 6 momentissa säädetään niistä hakijoista, joiden hakemus asiamieheksi tai vakuutusmeklariksi merkitsemiseksi vakuutusedustusrekisteriä varten on vireillä Finanssivalvonnassa tämän lain voimaantullessa. Hakijan on täydennettävä hakemuksensa tämän lain vaatimusten mukaiseksi ja osoitettava Finanssivalvonnalle tämän lain 18 §:n mukainen ammattipätevyytensä 23 päivä helmikuuta 2019 mennessä, ennen kuin hakija saadaan merkitä vakuutusedustajarekisteriin. Ammattipätevyys voidaan osoittaa tämän lain mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla tai muulla luotettava selvityksellä. Hakijana olevan oikeushenkilön on esitettävä selvitys siitä, että ne henkilöt, joilta tämän lain mukaan ammattipätevyyttä edellytetään, täyttävät 18 §:ssä säädetyt vaatimukset.

Säännöksen nojalla asiamieheksi hakevan on täydennettävä hakemuksensa tämän lain vaatimusten mukaiseksi, ennen kuin hakija saadaan merkitä vakuutusedustajarekisteriin asiamieheksi tai sivutoimiseksi asiamieheksi. Tarvittaessa hakijan on selvennettävä hakemustaan esimerkiksi siltä osin, onko kyseessä pää- vai sivutoiminen asiamies.

Säännöksen nojalla vakuutusmeklariksi hakevan on täydennettävä hakemuksensa tämän lain vaatimusten mukaiseksi, ennen kuin hakija saadaan merkitä vakuutusedustajarekisteriin vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi. Tarvittaessa hakijan on selvennettävä hakemustaan esimerkiksi siltä osin, onko kyseessä pää- vai sivutoiminen vakuutusmeklari. Kuitenkaan luonnollisena henkilönä olevan hakijan ei tarvitse suorittaa vakuutusmeklaritutkintoa uudelleen, jos tutkinto on suoritettu hyväksytysti tämän lain voimaantuloa edeltävänä aikana. Lisäksi edellytetään, että luonnollinen henkilö on toimittanut vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta Finanssivalvonnalle täydennetyn hakemuksen, joka sittemmin hyväksytään, vaikka hyväksyminen tapahtuisi vuoden määräajan jälkeen. Keskeistä on täydennetyn hakemuksen toimittaminen Finanssivalvonnalle yhden vuoden määräajassa tämän lain voimaantulosta.

Säännös vastaa direktiivin 40 artiklaa.

1.2 Vakuutusyhtiölaki

1 luku Vakuutusyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen

Määritelmät

11 b §. *Eräitä vakuutusmatematiikkaan ja rahoitukseen liittyviä määritelmiä.* Pykälässä määritellään riskienvähentämistekniikat, hajautusvaikutukset, ennustettu todennäköisyysjakauma, riskimitta, ulkoinen luottoluokituslaitos ja säännelty markkina. Määritelmät ovat uusia, mutta ne eivät muuta aineellista lainsäädäntöä. Säännös liittyy komission Suomen osalta tekemiin huomioihin, jotka koskevat Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa. Määritelmät sisältyvät Solvenssi II -direktiivin 13 artiklan 22 ja 36—40 kohtaan.

3 luku Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla

2 §. *Ilmoitus sivuliikkeen perustamisesta.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa määritellään pykälän 2 momentissa tarkoitettu ulkomainen kansallinen takuurahasto. Määritelmä on uusi, mutta se ei muuta aineellista lainsäädäntöä. Säännös liittyy komission

Suomen osalta tekemiin huomioihin, jotka koskevat Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa. Määritelmä sisältyy Solvenssi II -direktiivin 13 artiklan 24 kohtaan.

25 luku **Vakuutusyhtiön ja vakuutusomistusyhteisön valvonta**

28 §. *Ulkoistetun toiminnon tai tehtävän tarkastaminen.* Pykälässä selkeytetään Finanssivalvonnan toimivaltaa, joka liittyy ulkoistettujen toimintojen tai tehtävien tarkastamiseen. Tarkastuksen kohteena olevan yrityksen ei tarvitse olla vakuutusyrittäjä tai vakuutusalan yritys, sillä ylipäättään vakuutusyhtiölain 6 luvun 16 §:ssä tarkoitettua ulkoistamisesta ei ole kyse vakuutusten tarjoamiseen tyypillisesti kuuluvista töistä. Ulkoistetulla palveluntarjoajalla ei siten tässäkään pykälässä tarkoiteta esimerkiksi vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa. Kyseinen palveluntarjoaja voi olla suomalainen tai ulkomainen. Kyse ei ole vakuutusyrittäjäryhmään kuuluvasta yrityksestä tai sivuliikkeestä. Riittävää on, että Suomessa rekisteröity vakuutusyhtiö on ulkoistanut sille toiminnon tai tehtävän suorittamisen. Suomessa rekisteröidyn vakuutusyhtiön ulkoistamaa toimintoa tai tehtävää harjoittavaa palveluntarjoajaa koskevasta tarkastusoikeudesta on aikaisemmin tehty selkoa lain esitöissä (hallituksen esitys 83/2013 vp, s. 23).

Pykälän 1 momentissa viitataan Finanssivalvonnasta annetun lain 24 §:n 2 momenttiin. Säännösten nojalla Finanssivalvonnalla on toimivalta tarkastaa palveluntarjoaja, jolle Suomessa rekisteröity vakuutusyhtiö on ulkoistanut toiminnon tai tehtävän suorittamisen ja jonka toimipaikka sijaitsee Suomessa. Tarkastus on suoritettava viitatus säännöksen nojalla yrityksen toimipaikassa.

Säännös on uusi, mutta se ei muuta aineellista lainsäädäntöä. Asiasta säädetään selkeyden vuoksi laissa. Säännös liittyy komission Suomen osalta tekemiin huomioihin, jotka koskevat Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa. Asiasta säädetään Solvenssi II -direktiivin 38 artiklan 1 kohdan c alakohdassa.

Pykälän 2 momentissa säädetään Finanssivalvonnan toimivallasta tarkastaa palveluntarjoaja, jolle Suomessa rekisteröity vakuutusyhtiö on ulkoistanut toiminnon tai tehtävän suorittamisen ja joka sijaitsee muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa. Momentin mukaan Finanssivalvonta voi tarkastaa itse tai edustajansa välityksellä kyseiselle yritykselle ulkoistettua toimintaa. Finanssivalvonnan on kuitenkin ennen tarkastuksen aloittamista ilmoitettava tarkastuksesta asianomaiselle ETA-valtion valvontaviranomaiselle. Finanssivalvonta voi myös pyytää asianomaista ETA-valtion valvontaviranomaista tarkastamaan ulkoistetun toiminnon tai tehtävän sen puolesta.

Säännös on uusi. Menettelyistä ei ole aikaisemmin säädetty täsmällisesti laissa. Asiasta säädetään selkeyden vuoksi laissa. Säännös liittyy komission Suomen osalta tekemiin huomioihin, jotka koskevat Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa. Asiasta säädetään Solvenssi II -direktiivin 38 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa.

26 luku **Ryhmävalvonta ja ryhmän vakavaraisuuslaskenta**

1 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 13 kohdassa tehdään vain tekninen loppumerkin muutos. Pykälän 1 momentin 14 kohdassa määritellään ryhmänsisäinen liiketoimi. Määritelmä on uusi, mutta se ei muuta aineellista lainsäädäntöä. Säännös liittyy komission Suomen osalta tekemiin huomioihin, jotka koskevat Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa. Määritelmä sisältyy Solvenssi II -direktiivin 13 artiklan 19 kohtaan.

31 luku Vakuutusyhtiön toimintaa koskevat muut säännökset

Luvun 1 §:n edellä oleva väliotsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon: Vakuutusyhtiön edustajana toimiminen. Tämä on johdonmukainen seuraus luvun 1 ja 3 §:n ehdotetusta kumoamisesta.

1 ja 3 §. Laissa ehdotetaan eräiden 31 luvun pykälien kumoamista. Vakuutusyhtiön markkinoinnista, josta voimassa olevassa laissa säädetään luvun 1 §:ssä, on tarkoitus säätää vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 34 §:ssä. Vakuutusyhtiön asiamiehen toiminnasta, josta voimassa olevassa laissa säädetään luvun 3 §:ssä, ehdotetaan säädettäväksi kattavasti koko vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa. Ehdotuksen mukaan vakuutusyhtiölaissa ei siten enää jatkossa säädetä markkinoinnista eikä asiamiehen toiminnasta. Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain markkinointia ja asiamiehen aseman ilmoittamista koskevat säännökset vastaavat sisällöltään kumottavaksi ehdotettuja voimassa olevia vakuutusyhtiölain säännöksiä. Vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin on lisäksi tehty useita direktiivistä johtuvia tarpeellisia lisäyksiä ja täsmennyksiä.

1.3 Vakuutusyhdistyslaki

12 luku Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §. Pykälään tehdään tekninen viittauksen tarkistus, jonka mukaan säännöksessä viitataan markkinoinnin osalta vakuutusyhtiölain säännösten sijaan vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain säännöksiin. Vakuutusyhdistyksen markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan jatkossakin, mitä vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ja Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetään.

1.4 Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä

3 §. *Soveltamisalan ulkopuolelle jäävä toiminta.* Pykälän 1 kohdassa oleva viittaus vakuutusedustuksesta annettuun lakiin muutetaan viittaukseksi vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin. Pykälän 2 kohta vastaa muuttamattomana voimassa olevan lain säännöstä.

14 b §. *Ulkoistetun toiminnon tai tehtävän tarkastaminen.* Pykälässä selkeytetään ETA-valtion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen toimivaltaa, joka liittyy ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön ulkoistettujen toimintojen tai tehtävien tarkastamiseen Suomessa sijaitsevassa toimipaikassa. Tarkastuksen kohteena olevan yrityksen ei tarvitse olla vakuutusyritys. Kyse ei ole vakuutusyritysryhmään kuuluvasta yrityksestä tai sivuliikkeestä. Kyseinen yritys voi olla suomalainen tai ulkomainen. Riittävää on, että ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö on ulkoistanut Suomessa sijaitsevalle yritykselle toiminnon tai tehtävän suorittamisen.

Pykälän 1 momentissa säädetään ETA-valtion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen tarkastusoikeuden perusteista. Jos ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö on ulkoistanut toiminnon tai tehtävän yritykselle, joka sijaitsee Suomessa, ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaava viranomainen voi toimivaltansa puitteissa tarkastaa ulkoistettua toimintaa toimipaikassa. Tarkastuksen voi suorittaa myös ulkomaisen ETA-valtion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen edustaja. Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen tai tämän edustajan on ennen tarkastuksen aloittamista ilmoitettava tarkastuksesta Finanssivalvonnalle.

Momentissa ehdotetaan annettavaksi ulkomaiselle ETA-valtion vakuutusvalvonta-viranomaiselle oikeus tehdä tarkastus elinkeinonharjoittajan toimipaikassa, jos tarkastus on

tarpeen Solvenssi II -direktiivin mukaisen valvontatehtävän suorittamiseksi. Ulkoistettua toimintaa tai tehtävää suorittavan yrityksen antamat suulliset tai kirjalliset tiedot saattavat valvonnan kannalta olla puutteellisia tai ne saattavat jäädä kokonaan antamatta. Siten on tarpeellista säätää valvontaviranomaisen oikeudesta päästä tarvittaessa tarkastamaan esimerkiksi, harjoittaako elinkeinonharjoittaja liiketoimintaa oletetussa osoitteessa. Ennen tarkastuksen tekemistä valvontaviranomaisella tulisi olla perusteltu syy olettaa, että alueella, huoneistossa tai muussa sellaisessa tarkastuksen kohteena olevassa tilassa harjoitetaan elinkeinotoimintaa ja, että tarkastuksen avulla saadulla tiedolla tai toimenpiteellä voidaan edesauttaa asian käsittelyä muutoin. Tarkastuksia tulee tehdä vain silloin, kun se on välttämätöntä valvontatehtävien kannalta.

Ehdotuksessa on otettu huomioon Suomen perustuslain 10 §:ssä oleva säännös kotirauhan suojasta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta toimipaikasta. Tällä tarkoitetaan, ettei tarkastustoimia voida ulottaa kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Valvontaviranomaisen tulee käytettävissä olevin keinoin riittävästi varmistua siitä, ettei tarkastuksen kohdetta käytetä asuintarkoitukseen eikä kyse siten olisi kotirauhan piiriin kuuluvasta tilasta. Jos joku kuitenkin tekisi väitteen kohteen kuulumisesta kotirauhan piiriin, edellytettäisiin väitteen esittäjältä varsin konkreettista tietoa tai näyttöä siitä, että kyse olisi nimenomaan kotirauhan piiriin kuuluvasta tilasta. On kuitenkin otettava huomioon, että elinkeinotoimintaa saatetaan myös harjoittaa luonnollisen henkilön asuntonaan käyttämästä tilasta. Toisinaan viranomaisen voi olla etukäteen mahdotonta tietää ja siten varmistua siitä, onko paikan päällä tehtäväksi aiotun tarkastuksen kohteena oleva tila vain elinkeinotoimintaan tarkoitettu tila, vai käytetäänkö tilaa säännöllisesti myös luonnollisen henkilön asuntona. (vrt. hallituksen esitys 33/7007 vp, s. 7)

Säännös on uusi. Asiasta säädetään selkeyden vuoksi laissa. Säännös liittyy komission Suomen osalta tekemiin huomioihin, jotka koskevat Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa.

Pykälän 2 momentissa säädetään tarkastustehtävien siirtämisestä Finanssivalvonnalle, kun kyseessä on ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön ulkoistamaa toimintaa tai tehtävää harjoittava palveluntarjoaja, joka sijaitsee Suomessa. Ulkomaisen ETA-valtion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen pyynnöstä Finanssivalvonta voi tarkastaa kyseiselle yritykselle ulkoistettua toimintaa. Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeuteen sovelletaan tällöin, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 3 luvussa säädetään valvottavaa koskevasta Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta, mainitun lain 33 a §:ssä oikeudesta asettaa uhkasakko tietojensaanti- ja tarkastusoikeuden tehostamiseksi ja mainitun lain 34 §:ssä oikeudesta käyttää ulkopuolista asiantuntijaa.

Säännös on uusi. Menettelyistä ei ole aikaisemmin säädetty täsmällisesti laissa. Asiasta säädetään selkeyden vuoksi laissa. Säännös liittyy komission Suomen osalta tekemiin huomioihin, jotka koskevat Solvenssi II -direktiivin täytäntöönpanoa. Asiasta säädetään Solvenssi II -direktiivin 38 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa.

1.5 Vakuutusopimuslaki

1 luku Yleisiä säännöksiä

1 §. Soveltamisala. Pykälän 3 momenttiin, jossa säädetään liikennevakuutuksiin sovellettavista lain säännöksistä, ehdotetaan tehtäväksi tarkistuksia sen johdosta, että lakiehdotus sisältää muutoksia vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuuksiin. Ehdotetun momentin mukaan tiedonantovelvollisuussäännöksistä liikennevakuutuksiin sovellettaisiin 5 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 5 a ja 5 b §:ää, 5 d §:n 1 momenttia sekä 7—9 §:ää ja 9 a §:n 1 momenttia.

Lisäksi liikennevakuutuksiin sovellettaisiin uutta vakuutustarpeen selvittämistä koskevaa 4 b §:n 1 momenttia.

Momentissa mainituilla säännöksillä pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 1, 2 ja 4—8 kohta, 22 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta ja 23 artikla.

On syytä huomata, että sovellettaviin säännöksiin kuuluisivat 5 §:n 4 momentin nojalla myös kuluttajansuojalain 6 a luvun ennakkotiedonantovelvoitteita koskevat säännökset silloin, kun kyse on liikennevakuutusten etämyynnistä. Rahoituspalvelujen etämyyntiä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY edellyttää näiden säännösten soveltamista myös lakisääteisiin vakuutuksiin. Ehdotuksella korjataan kyseisen direktiivin virheellinen täytäntöönpano, joka tehtiin lailla 467/2016 (HE 123/2015 vp).

2 §. Määritelmiä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi sijoitusvakuutuksen, vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen ja Solvenssi II -direktiivin määritelmät.

Uusi momentin 2 a kohtaan sisältyvä sijoitusvakuutuksen määritelmä on tarpeellinen, koska direktiivin täytäntöön panemiseksi lakiin on lisättävä sijoitusvakuutuksia koskevia erityissäännöksiä.

Sijoitusvakuutuksen määritelmä perustuu henkivakuutus-käsitteeseen, joka sisältää vakiintuneesti vakuutusluokista annetun lain 13—20 §:ssä tarkoitetut vakuutukset. Ehdotettu sijoitusvakuutuksen määritelmä ei kuitenkaan koske tiettyjä henkivakuutuksena pidettyjä vakuutuksia.

Ehdotettava sijoitusvakuutuksia koskeva määritelmä olisi laajempi kuin direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohtaan sisältyvä määritelmä. Toisin kuin direktiivin mukaan sijoitusvakuutuksina pidettäisiin myös yksilöllisiä eläkevakuutuksia. Eläkevakuutuksiin sovelletaan jo nykyisen vakuutussopimuslain mukaan sijoitusvakuutuksiin liittyviä erityissäännöksiä muun muassa tiedoista, jotka on annettava ennen vakuutussopimuksen tekemistä. Direktiivin täytäntöönpano ei anna aiheutta muuttoa tätä peruslinjausta.

Vastaavasti kuin direktiivin mukaan sijoitusvakuutuksina ei pidettäisi sellaisia henkivakuutuksia, jonka mukaiset etuudet maksetaan ainoastaan kuoleman sattuessa taikka loukkaantumisesta, sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi. Sijoitusvakuutuksena ei myöskään pidettäisi ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY tai Solvenssi II -direktiivin soveltamisalaan kuuluvia virallisesti tunnustettuja ammatillisia lisäeläkejärjestelmiä eikä muita ryhmävakuutuksena pidettäviä eläkevakuutuksia.

Määritelmä vastaa 1. lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin 12 kohtaan sisältyvää sijoitusvakuutuksen määritelmää.

Momentin 2 b kohdassa ehdotetaan uutta vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen määritelmää. Määritelmässä viitataan 1. lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin 21 kohtaan sisältyvään vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen määritelmään. Laissa käytetään pääosin edellä 2 a kohdassa tarkoitettua sijoitusvakuutus-käsitettä. Vakuutusmuotoinen sijoitustuote määritellään kuitenkin laissa, koska sitä käytetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annettavassa komission delegoidussa asetuksessa, mutta sitä ei määritellä mainitussa asetuksessa. Säännös vastaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohtaa.

Momentin 5 a kohdan mukaan Solvenssi II -direktiivillä tarkoitetaan vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2009/138/EY. Uuden määritelmän johdosta edeltävään 5 kohtaan tehdään tarvittava tekninen tarkistus.

Momentin 5 b kohdassa määritellään tietojen toimittamiseen käytettävä pysyvä tapa. Määritelmä vastaa 1. lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin 9 kohtaan sisältyvää pysyvän tavan määritelmää.

4 §. Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset. Pykälässä luetellaan ne lain säännökset, joita sovelletaan ryhmävakuutuksiin. Perustavanlaatuinen muutos verrattuna nykytilaan olisi se, että ryhmävakuutuksiin sovellettaisiin ehdotetun pykälän mukaan vakuutustarpeen selvittämistä koskevaa 4 b §:n 1 momenttia sekä vakuutuksenantajan ennakkotiedonantovelvoitteita koskevia säännöksiä. Jos tarjottava ryhmävakuutus on muu vakuutus kuin sijoitusvakuutus, siihen sovellettaisiin 5 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 5 a ja 5 b §:ää sekä 5 d §:n 1 momenttia. Jos ryhmävakuutus olisi 2 §:n 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitettu sijoitusvakuutus, sitä koskisivat tapauksen mukaan myös 4 b §:n 2 momentti, 5 §:n 2 momentti, 5 c § ja 5 d §:n 2 momentti. Ryhmävakuutuksiin sovellettaisiin myös 9 ja 9 a §:ää.

Direktiivin johdanto-osan 49 kappaleen mukaan ryhmävakuutuksissa asiakkaalla olisi tarkoitettava ryhmän jäsenten edustajaa, joka tekee vakuutussopimuksen ryhmän jäsenten puolesta, jos yksittäinen jäsen ei voi tehdä omakohtaisesti päätöstä sopimukseen liittymisestä. Selvyyden vuoksi on syytä mainita, että lakiehdotuksen säännökset vakuutuksenantajan tiedonantovelvoitteista kohdistuisivat ryhmävakuutuksissa siihen, joka tekee ryhmävakuutusta koskevan sopimuksen, eli vakuutuksenottajaan.

Pykälässä mainituilla säännöksillä pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 1, 2 ja 4—8 kohta, 22 artiklan 1 kohta, 23 artikla, 29 artiklan 1 kohta sekä 30 artiklan 1, 2 ja 5 kohta.

4 a §. Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset. Pykälässä luetellaan ne lain säännökset, joita sovelletaan kapitalisaatiosopimuksiin. Kapitalisaatiosopimukset ovat 2 §:n 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitettuja sijoitusvakuutuksia. Ehdotetun pykälän mukaan kapitalisaatiosopimuksiin sovellettaisiin vakuutustarpeen selvittämistä koskevaa 4 b §:ää, tiedonantovelvoitteita koskevia uusia 5 a, 5 b, 5 c ja 5 d §:ää sekä valtuussäännöksen sisältävää 9 a §:ää. Pykälässä mainituilla säännöksillä pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 1, 2 ja 4 kohta, 22 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, 23 artikla, 29 artiklan 1 kohta sekä 30 artiklan 1, 2 ja 5 kohta.

2 luku Vakuutuksesta annettavat tiedot

4 b §. Vakuutustarpeen selvittäminen. Pykälässä säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta määrittää vakuutuksen hakijan vakuutustarve. Pykälän 1 momentti koskee kaikkia vakuutuksia ja 2 momentti sisältää täydentäviä säännöksiä sijoitusvakuutuksista.

Vakuutustarpeen määrittämiseksi vakuutuksenantajan on 1 momentin mukaan pyydettävä tietoja vakuutuksen hakijalta tämän vakuuttamiseen liittyvistä tarpeista ja vaatimuksista. Tietojen pyytäminen voi tapahtua niin henkilökohtaisesti kuin esimerkiksi verkkopalvelussa taikka vakuutuksen hakulomakkeella. Pyydettävien tietojen sisällöstä ei momentissa tarkemmin säädetä.

Vakuutusten merkitys ja sisältö vaihtelevat niin paljon, ettei täsmällisiä vaatimuksia tältä osin voida asettaa. Esimerkiksi lakisääteisessä vakuutuksessa, kuten liikennevakuutuksessa, vakuutustarpeen määrittäminen edellyttää vähemmän tietoja kuin vapaaehtoisissa vakuutuksissa. Kuluttaja tai tähän rinnastettava taho vakuutuksen hakijana kykenee yleensä vain yleisellä tasolla ilmaisemaan vakuutustarpeensa, kuten tarpeen vakuuttaa vakituinen tai vapaa-ajan kotinsa, autonsa, lemmikkieläimensä taikka varautua oman tai lähiomaisensa tapaturman, sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai kuoleman varalta. Tällaisen vakuutuksen hakijalta saadun yleisen tiedon pohjalta vakuutuksen hakijalle tulee esittää täydentäviä kysymyksiä, jotta vakuutuksenantaja pystyy tarkemmin määrittämään vakuutustarpeen. Kysymysten on oltava sillä tavalla yksilöityjä, että saatavien vastausten perusteella voidaan arvioida, täyttääkö vakuutuksenantajan tarjoama vakuutus tai vakuutukset vakuutuksen hakijan vakuutustarpeen.

Sijoitusvakuutusten osalta vakuutustarpeen määrittämiseksi on olennaista saada riittävät tiedot vakuutuksen hakijan sijoittamisen tavoitteista, kuten sijoitusajasta ja tavoitellusta riskituottotasosta. Sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arvioimista varten pyydettäviä tietoja selvitetään jäljempänä 2 momentin yhteydessä.

Vakuutustarpeeseen vaikuttavat olennaisesti myös vakuutuksen hakijalla olevat muut vakuutukset. Vakuutustarvetta ei ole luonnollisesti olemassa, jos vakuutuksen hakijalla on jo kyseisen riskin kattava vakuutus. Tämän johdosta myös näistä olisi yleisellä tasolla kysyttävä. Kyseeseen voivat tulla paitsi hakijan itsensä ottamat vakuutukset myös ryhmävakuutukset, joiden piiriin vakuutuksen hakija mahdollisesti kuuluu. Vastaavasti aiheellista on kysyä muista sellaisista tyypillisistä vakuutuksista, joilla voi olla merkitystä vakuutustarvetta määritettäessä. Esimerkiksi pienen enintään muutaman huoneiston taloyhtiön kohdalla kotivakuutuksen irtaimistoa vakuuttavalta asiakkaalta voi olla vakuutustarpeen selvittämiseksi kysyä, miltä osin taloyhtiön kiinteistövakuutus korvaa huoneistokohtaiselle kiinteälle sisustukselle aiheutuvia vahinkoja. Samoin irtaimistoa vakuuttavalta voi olla tarpeen kysyä esimerkiksi, miltä osin vuokranantajan tai vuokralaisen ottama vakuutus korvaa vuokrattavassa kohteessa aiheutuneita vahinkoja. Vastaavasti kodinkone- ja elektroniikkaliikkeissä myytäviä tuotevakuutuksia tarjottaessa olisi aiheellista esimerkiksi kysyä, onko asiakkaalla jo kotivakuutus, jolloin erillinen tuotevakuutus on usein päällekkäinen kotivakuutuksen kanssa. Hakijan olemassa olevia vakuutuksia on yleensä mahdollista selvittää asiakastapaamisessa tai muutoin henkilökohtaisesti viestittäessä monipuolisemmin kuin verkkomyynissä. Verkkomyynissäkin olisi kuitenkin vähintään kiinnitettävä hakijan huomio sen selvittämiseen, kattavatko hakijan olemassa olevat vakuutukset vakuutustarpeen kokonaan tai osittain. Verkkomyynissäkin olisi mahdollisuuksien mukaan annettava tyypillisiä esimerkkejä vakuutuksista, jotka voivat tarjota päällekkäistä turvaa. Vakuutuksenantaja ei kuitenkaan ole velvollinen selvittämään toisen vakuutuksenantajan myöntämän vakuutuksen yksityiskohtaista sisältöä tai tekemään yksityiskohtaista vertailua vakuutusten kattavuudesta.

Pykälän 2 momentin mukaan sijoitusvakuutusta tarjottaessa vakuutuksen hakijalta on lisäksi pyydettävä tiedot kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaan koskevasta aikaisemmasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä. Sijoituskokemuksen kannalta merkityksellistä on niin kokemus vakuutusmuotoisesta sijoittamisesta kuin sen tyypillisistä rahoitusvälineistä tai muista sijoituskohteista, joihin vakuutuksenottaja voi vakuutuksen perusteella ohjata vakuutusmaksuja sijoitettavaksi. Sijoituskokemuksen osalta merkityksellistä on myös se, onko vakuutuksen hakijalla toistuvaa kokemusta kyseisistä rahoituspalveluista tai -välineistä vai vain yksittäistapauksellista. Tietämyksen kannalta merkityksellistä on paitsi vakuutuksen hakijan tosiasialliset tiedot kyseisestä rahoituspalvelusta tai -välineestä myös vakuutuksen hakijan koulutus ja ammatti.

Jos vakuutuksen hakijalle on sovittu annettavaksi henkilökohtainen suositus tietyn sijoitusvakuutuksen tai tiettyjen sijoitusvakuutusten valitsemiseksi, häneltä on momentin mukaan pyydettyä tietoa myös hänen taloudellisesta tilanteestaan. Olennaista on paitsi riskiensietokyky myös muut sellaiset taloudellista tilannetta koskevat seikat, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa, mikä tai mitkä sijoitusvakuutukset soveltuvat hakijalle.

Vakuutuksenantajalla on lähtökohtaisesti oikeus luottaa siihen, että vakuutuksen hakijan antamat tiedot ovat paikkansapitäviä, ja annettujen tietojen pohjalta määrittää vakuutustarve. Poikkeuksen muodostavat tapaukset, joissa vakuutuksenantaja tietää tai vakuutuksenantajan pitäisi tietää, että annetut tiedot ovat ilmeisen virheellisiä tai puutteellisia esimerkiksi tietoihin sisältyvien ristiriitaisuuksien vuoksi. Tällöin vakuutuksenantajalla on velvollisuus pyytää lisätietoja vakuutuksenhakijalta tai, jos vakuutuksen voimaan saattamisen kiireellisyyden vuoksi tämä ei ole mahdollista, varoittaa vakuutuksen hakijaa siitä, että vakuutustarpeen määrittäminen perustuu mahdollisesti virheellisiin tai puutteellisiin tietoihin.

Pykälällä pannaan täytäntöön osaltaan direktiivin 20 artiklan 1 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta sekä 30 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta ja 2 kohdan ensimmäinen alakohta.

5 §. Tiedot ennen sopimuksen tekemistä. Pykälän suomenkielistä otsikkoa muutetaan. Voimassa olevassa suomenkielisessä pykälässä käytetty ilmaisu ”sopimuksen päättäminen” on ymmärrettävissä myös siten, että kyse olisi sopimussuhteen lopettamisesta, minkä vuoksi se ehdotetaan korvattavaksi yleiskielisellä ilmaisulla ”sopimuksen tekeminen”.

Ennakkotiedonantovelvollisuutta koskevaan pykälän 1 momenttiin tehdään tarvittavat muutokset sen johdosta, että ehdotetun 4 b §:n mukaan vakuutuksenantajalle säädetään velvollisuus määrittää vakuutustarve ottaen huomioon vakuutuksen hakijalta saadut tiedot. Ehdotetun momentin mukaan vakuutuksenantajan on annettava tietoja nimenomaan niistä tarjoamistaan vakuutuksista, jotka täyttävät määritetyn vakuutustarpeen. Tiedonantovelvollisuuden keskeinen sisältö on sinänsä ennallaan. Vakuutuksen hakijalle on annettava riittävästi tietoja, jotta tämä voi arvioida vakuutuksen tarkoituksenmukaisuutta, verrata tarjolla olevia vaihtoehtoja ja saada oikean käsityksen vakuutusturvan kattavuudesta (HE 114/1993 vp, s. 26). Myös velvollisuus kiinnittää huomiota vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin säilyy ennallaan.

Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 1 kohdan ensimmäinen ja toinen alakohta ja 4 kohta. Asiakkaille ja mahdollisille asiakkaille sijoitusvakuutuksista annettavien tietojen, kuten vakuutusmuotojen ja palveluiden sekä niiden kulujen ja liittännäisveloitusten, osalta säännös vastaa osaltaan myös direktiivin 29 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sijoitusvakuutuksia koskevista erityisistä tiedonantovelvollisuuksista. Momentin säännökset täydentävät 1 momentin mukaisia yleisiä tiedonantovelvoitteita. Momentin mukaan vakuutuksenantajan olisi ensinnäkin kiinnitettävä huomiota erityyppisten sijoitusvakuutusten ja niihin liitettävien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijalta saadut tiedot tämän sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä sekä sijoittamisen tavoitteista. Momentti vastaa tältä osin pääpiirteissään voimassa olevaa, nykyisin 1 momenttiin sisältyvää säännöstä, joka siis siirtyisi 2 momenttiin.

Uutta olisi lain tasolla se, että ehdotetun momentin mukaan tiedot sijoitusvakuutuksesta ja siihen liittyvistä sijoituskohteista perittävistä kuluista olisi annettava kootusti siten, että vakuutuksen hakija saa kokonaiskäsityksen vakuutuksen kuluista ja niiden kumulatiivisesta

vaikutuksesta vakuutuksen tuottoon ja pääoman kertymiseen. Sisällöllisesti vaatimus ei olisi kuitenkaan kokonaan uusi, sillä jo nykyisin nojalla Finanssivalvonta on antanut Pitkäaikaissäätämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittamista koskevat Määräykset ja ohjeet 10/2012, joiden tarkoituksena on varmistaa se, että valvottavien asiakkaat, ml. vakuutuksen hakijat saavat käyttöönsä riittävät ja olennaiset tiedot kuluista ja tuotoista finanssituotteita koskevien päätöksensä tueksi. Myös vakuutuksen tarjoamisen yhteydessä annettavan palvelun kulut asiakkaalle on ilmoitettava.

Uutta olisi tietojen antaminen vakuutuksen kulujen vaikutuksesta pääoman kertymiseen. Säännös on kansallinen. Sijoitusvakuutusten kulurakenne on monesti monimutkainen. Näin on erityisesti eläkevakuutuksissa, joissa on tavanomaista, että vakuutussäästöt turvataan kuolemanvaravakuutuksella. Pidetäänkin perusteltuna asettaa kansallisesti mainittu lisätiedonantovelvollisuus, koska vakuutuksen hakijan kannalta on yleensä havainnollisempaa verrata pääoman kertymistä eri palveluntarjoajien tarjoamissa vaihtoehtoissa kuin abstraktimpaa tuottokäsitettä.

Ehdotetun momentin mukaan vakuutuksen hakijaa olisi myös varoitettava riskeistä, jotka liittyvät vakuutukseen tai siihen liittyviin sijoituskohteisiin taikka ehdotettuun sijoitusstrategiaan. Vakuutuksen hakijaa on jo voimassa olevien säännösten nojalla tullut varoittaa vakuutukseen ja siihen liitettäviin sijoituskohteisiin liittyvistä riskeistä. Uutta olisi, että velvollisuus koskisi myös ehdotettavaa sijoitusstrategiaa. Esimerkiksi jos tarkoituksena on, että vakuutuksen hakija kerralla tai lyhyessä ajassa sijoittaa merkittävän summan varoja vakuutukseen, on tällaiseen sijoitusstrategiaan sisältyvästä riskistä varoitettava. Vastaavasti sijoitusstrategiasta, jossa sijoitettavaa varallisuutta ei riittävästi hajauteta eri sijoituskohteisiin, olisi varoitettava vakuutuksen hakijaa.

Pelkästään sijoitusstrategiaan sisältyvästä riskistä varoittaminen ei olisi kuitenkaan riittävää, vaan vakuutuksen hakijalle olisi annettava myös tietoa siitä, miten riskejä voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla hallita ottaen huomioon sijoittamisen tavoitteet. Esimerkiksi edellä mainituissa tilanteissa vakuutuksen hakijalle olisi annettava tietoa siitä, että riskejä yleensä vähentää se, että sijoituksia tehdään ajallisesti pidemmällä ajanjaksolla ja siten, että niitä ohjataan erityyppisiin heikosti keskenään korreloiviin sijoituskohteisiin.

Momentin edellä selvitettyillä säännöksillä pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 29 artiklan 1 kohta.

Momentti sisältää lisäksi informatiivisen viittaussäännöksen vähittäismarkkinoille tarkoitettuja paketoituja ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita (PRIIP-tuotteita) koskevista avaintietoasiakirjoista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) N:o 1286/2014. Asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. On syytä todeta, että lisäksi ennen henkivakuutuksen tekemistä asiakkaalle on annettava Solvenssi II -direktiivin 185 ja 186 artiklaa vastaavat tiedot, jotka on pantu osaltaan täytäntöön henkivakuutuksesta annettavista tiedoista annetun oikeusministeriön asetuksen (177/2011) säännöksillä. Tarkempia määräyksiä asiasta on myös Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa (Pitkäaikaissäätämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittamista koskevat Määräykset ja ohjeet 10/2012).

Pykälän 3 momenttiin lisätään direktiivin 20 artiklan 4 kohdassa ja 29 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetty vaatimus siitä, että ennakkotiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa. Tältä osin oikeustila ei sisällöllisesti muutu, vaikka pykälä ei ole nimenomaisesti tällaista vaatimusta aikaisemmin ole sisältänyt.

Momentissa edellytetään myös, että tietoja annettaessa on otettava huomioon tarjottavan vakuutuksen monimutkaisuus. Koska tiedonantovelvollisuus määräytyy jo voimassa olevien säännösten perusteella muun muassa sen mukaan, millainen vakuutuksen merkitys, sisältö ja ottamistilanne on (HE 114/1993 vp, s. 26), on tarjottavan vakuutuksen monimutkaisuus tullut ottaa huomioon jo nykyisin nojalla.

Lopuksi momentti sisältää vaatimuksen siitä, että tietoja annettaessa on otettava huomioon se, onko vakuutuksen hakija kuluttaja tai tähän 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettava henkilö vai muu taho sekä muut asiakkaan tai asiakasryhmän ominaisuudet. Tiedonantovelvollisuus on korostunut silloin, kun vakuutuksen hakija on kuluttaja tai tähän rinnastettava taho. Jos taas vakuutuksen hakija on muu kuin tällainen taho, voi tarve saada tietoja olla vähäisempi, ja tämä voidaan ottaa huomioon tietoja annettaessa. Näin voi olla erityisesti direktiivin johdanto-osan 51 kappaleessa mainituissa tapauksissa, kuten vakuutettaessa teollisia tai kaupallisia riskejä.

Vakuutuksen monimutkaisuutta ja tietojen antamisen kohdetta koskevilla säännöksillä pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 2 kohta.

Pykälän 4 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttia.

5 a §. *Tietojen toimittaminen pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla.* Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot on pykälän 1 momentin mukaan toimitettava pääsääntöisesti paperilla tai muulla pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla. Tietojen toimittamistavasta on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Momentti sisältää tätä koskevan asetuksenantovaltuuden. Pysyvä tapa määritellään 2 §:n 1 momentin 5 b kohdassa. Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön 23 artiklan 1, 2 ja 4—6 kohta.

Vaikka valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin säädettävät edellytykset tietojen antamiseen verkkosivustolla täytyisivät, on kuitenkin syytä huomata, että näin tapahtuva tietojen antaminen ei ole kuitenkaan riittävää niissä tapauksissa, joissa laissa muualla edellytetään tietojen antamista nimenomaan pysyvällä tavalla. Esimerkiksi vakuutusten etämyynissä on sovellettava edelleen kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaisesti niin mainitussa luvussa tarkoitettut ennakkotiedot ja sopimusehdot kuin vakuutus sopimuslaissa tarkoitettut ennakkotiedot on annettava kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla.

Pykälän 2 momentti sisältää erityissäännöksiä Solvenssi II -direktiivin I liitteessä tarkoitetuista vahinkovakuutuksista, joista Suomessa säädetään vakuutusluokista annetun lain 1—12 §:ssä. Muista vakuutuksista poiketen näistä vakuutuksista on annettava vakiomuotoinen asiakirja, joka sisältää vakuutusten tarjoamista koskevan direktiivin 20 artiklan 8 kohdassa tarkoitettut tiedot. Näistä tiedoista, vakiotietolomakkeen laatimiskielestä ja muista vakiotietolomaketta koskevista yksityiskohdista on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella. Momentti sisältää tätä koskevan asetuksenantovaltuuden. Lisäksi momentti sisältää informatiivisen viittaussäännöksen komission teknisiin sääntelystandardeihin, joissa säädetään edellä mainitun artiklan 9 kohdan mukaan asiakirjan vakiomuotoisesta esitystavasta ja sen sisältämien tietojen yksityiskohtaisesta esitystavasta.

Vakiomuotoinen asiakirja on annettava momentin mukaan paperilla tai muulla pysyvällä tavalla. Tiedot voidaan antaa verkkosivustolla vain, jos näin tapahtuva tietojen antaminen täyttää 2 §:n 1 momentin 5 b kohdassa säädetyt pysyvän tavan määritelmän mukaiset edellytykset tietojen antamiselle.

Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 5 ja 7—9 kohta.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutuksen hakijalla on oikeus pyynnöstä aina saada ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot paperilla. Selvyyden vuoksi momentissa säädetään lisäksi, että myös paperilla tapahtuvan tietojen antamisen on oltava vakuutuksen hakijalle ilmaista. Momentilla pannaan täytäntöön osaltaan 23 artiklan 3 kohta.

Momentti sisältää myös viittaussäännöksen kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään tietojen ja sopimusehtojen antamisesta silloin, kun rahoituspalvelua tai rahoitusvälinettä koskeva sopimus tehdään kuluttajan pyynnöstä sellaista välinettä käyttäen, ettei tietojen antaminen pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä ole mahdollista. On huomattava, että ehdotetun momentin nojalla mainitun kuluttajansuojalain momentin säännöksiä sovelletaan myös silloin, kun puhelinmyynnissä tarjotaan vakuutuksia muille kuin kuluttajille. Kuluttajien osalta ehdotetun momentin säännös on luonteeltaan informatiivinen. Momentilla pannaan täytäntöön direktiivin 23 artiklan 7 kohta.

5 b §. *Vakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antaminen.* Pykälä sisältää säännöksiä vakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antamisesta, josta direktiivissä käytetään nimikettä ”neuvonta”. Suomi ei käytä yleisperustelujen 4.1.6 jaksossa mainituista syistä direktiivissä säädettyä optiota säätää tällaisen palvelun antamista pakolliseksi vakuutusten tarjoajalle. Vakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antaminen perustuisi siis Suomen lain nojalla osapuolten välisen sopimukseen ja siitä voitaisiin periä myös sovitun mukainen maksu. On kuitenkin huomattava, että lakisääteisten tiedonantovelvollisuuksien täyttämistä ei saada periä kuluttajalta tai tähän rinnastettavalta taholta maksua esimerkiksi siten, että kuluttajalle tai tähän rinnastettavalle taholle annetaan kuva siitä, että hänen on sovittava henkilökohtaisen suosituksen antamisesta saadakseen riittävät ja asianmukaiset tiedot vakuutuksenantajan tarjoamista eri vakuutuksista.

Eräissä tapauksissa henkilökohtaisen suosituksen antaminen olisi kuitenkin lain nojalla pakollista. Näin olisi silloin, kun vakuutus sopimus tehdään sellaisen henkilön kanssa, jonka vakituinen asuinpaikka tai toimipaikka on ETA-valtiossa, jonka lain mukaan tällaisen neuvonnan antaminen vakuutusta myytäessä on pakollista.

Jos henkilökohtaisen suosituksen antamisesta on sovittu osapuolten kesken tai tällaisen neuvonnan antaminen olisi edellä tarkoitetun toisen ETA-valtion lain mukaan pakollista, sovellettaisiin ehdotetun pykälän säännöksiä.

Suosittellessaan tietyn tai tiettyjen vakuutusten valitsemista vakuutuksenantajan olisi pykälän 1 momentin mukaan myös perusteltava antamansa suositus eli mainittava vakuutuksen hakijalle, miksi suositeltu vakuutus tai vakuutukset täyttävät parhaiten vakuutuksen hakijan vakuutustarpeen. Suosituksen olisi perustuttava vakuutuksen hakijan henkilökohtaisiin olosuhteisiin.

Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 20 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta. Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen siltä varalta, että vakuutuksen hakija ei vakuutuksen antajan pyynnöstä huolimatta anna riittäviä tietoja, joiden perusteella vakuutuksenantaja voisi suosittaa tietyn tai tiettyjen vakuutusten valitsemista. Tällöin vakuutuksen antaja ei saa antaa suositusta ja hänen tulee ilmoittaa tästä vakuutuksen hakijalle.

Sääntely on kansallista, vailla direktiivipohjaa. Ammattitaitoiseen ja huolelliseen palvelun suorittamisen on katsottava edellyttävän sitä, että annettava suositus perustuu riittäviin tietoihin vakuutuksenantajan henkilökohtaisista olosuhteista. Sekä vakuutuksen hakijan että vakuutuksenantajan oikeusturvan näkökulmasta katsotaan perustelluksi, että asiasta säädetään nimenomaisesti.

5 c §. *Sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arviointi.* Pykälä sisältää sijoitusvakuutuksia koskevia erityissäännöksiä. Aikaisemmin todetun mukaisesti sijoitusvakuutuksen käsite on 2 §:n 1 momentin 5 a kohdan määritelmän mukaisesti laajempi kuin direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohdassa 17 kohdassa edellytettään.

Vakuutuksenantajan on pykälän 1 momentin mukaan arvioitava, ovatko suunniteltu sijoitusvakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut vakuutuksen hakijalle asianmukaisia ottaen huomioon vakuutuksen hakijalta saadut tiedot kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaan koskevasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä. Pykälässä lisäpalveluilla tarkoitetaan muun muassa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 40 ja 41 §:ssä tarkoitettuja tuotteita ja muita palveluita kuin vakuutuksia. Tällainen palvelu voi olla esimerkiksi sijoituksen rahoittamiseksi tarjottava luotto. Jos suunniteltu vakuutus yksinään tai yhdessä lisäpalvelujen kanssa on monimutkainen tai riskitasoltaan korkea, sitä ei voida pitää asianmukaisena vakuutuksenhakijalle, jolla on vähäinen sijoituskokemus tai -tietämys. Mitä monimutkaisempi ja riskipitoisempi suunniteltu vakuutus tai suunniteltu palvelukokonaisuus on, sitä enemmän sijoituskokemusta ja -tietämystä vakuutuksen hakijalla on oltava, jotta vakuutus ja siihen liittyvät lisäpalvelut olisi arvioitavissa asianmukaiseksi. Erityisesti näin on silloin, jos suunniteltuun vakuutukseen liittyy lisäpalveluna luoton tarjoaminen sijoituksen tai sen osan rahoittamiseksi.

Jos vakuutuksenantaja arvioi, että sijoitusvakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut eivät ole asianmukaisia, vakuutuksenantajan on momentin mukaan varoitettava tästä hakijaa. Lakiehdotuksessa ei sinänsä ehdoteta kiellettäväksi vakuutuksen tarjoamista sellaisissa tapauksissa, että vakuutuksenantaja toteaa, etteivät suunniteltu vakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut ole asianmukaisia vakuutuksen hakijalle. Esityksen 1. lakiehdotuksen 30 §:n nojalla tulee kuitenkin arvioitavaksi, onko vakuutuksen ja siihen mahdollisesti liittyvien lisäpalvelujen tarjoaminen yksittäisen tapauksen olosuhteet huomioon ottaen hyvän vakuutustavan mukaista.

Käytännössä voi olla myös mahdollista, että vakuutuksen hakija ei anna riittäviä tietoja vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden asianmukaisuuden arvioimiseksi. Tällöin vakuutuksenantajan on momentin mukaan varoitettava hakijaa siitä, että vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalvelujen asianmukaisuutta tälle ei voida arvioida. Varoitus on annettava selkeästi ja ymmärrettävästi. Estettä ei ole sille, että varoitus annetaan vakiomuotoisena, mutta tällöin tulee huolehtia siitä, että varoitus erottuu muusta annettavasta aineistosta esimerkiksi korostuksen avulla.

Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 30 artiklan 2 kohta.

Jos on sovittu sijoitusvakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antamisesta, vakuutuksenantajan on pykälän 2 momentin mukaan suositeltava vakuutuksia, jotka soveltuvat vakuutuksen hakijalle ottaen huomioon tämän kyseisiin vakuutuksiin liittyvää sijoitusalaan koskeva sijoituskokemus ja -tietämys, sijoittamisen tavoitteet ja taloudellinen tilanne, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyky. Vastaavasti suositeltavien lisäpalvelujen on sovelluttava vakuutuksen hakijalle. Jos vakuutuksen hakija ei anna riittäviä tietoja vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden soveltuvuuden arvioimiseksi, vakuutuksenantajan on varoitettava hakijaa siitä, että henkilökohtaista suositusta ei voida antaa.

Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 30 artiklan 1 kohta. Momenttiin sisältyvä varoitusvelvollisuutta koskeva säännös on kansallinen, vailla direktiivipohjaa. Säännös

ehdotetaan säädettäväksi samoista syistä kuin vastaava 5 b §:n 2 momenttiin sisältyvä säännös.

Pykälän 3 momentin nojalla vakuutuksenantajan on lausuttava sijoitusvakuutuksen soveltuvuudesta asiakkaalle. Momentissa suosituksella tarkoitetaan soveltuvuutta koskevaa lausuntoa. Suositus on momentin mukaan toimitettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutussopimuksen tekemistä paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Suosituksesta on käytävä ilmi ainakin annettu ehdotus sekä se, miten suositeltu vakuutus vastaa hakijan vaatimuksia, sijoittamisen tavoitteita ja taloudellista tilannetta. Suositus voidaan kuitenkin toimittaa pysyvällä tavalla viipymättä sopimuksen tekemisen jälkeen, jos sopimus tehdään sellaista etäviestintä käyttäen, ettei suositusta voida toimittaa pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä, ja vakuutuksen hakija on antanut suostumuksensa ilman aiheetonta viivästystä tapahtuvaan sopimuksen tekemisen jälkeiseen toimittamiseen eikä ole halunnut lykätä sopimuksen tekemisestä vakuutuksenantajan esittämästä mahdollisuudesta huolimatta. Poikkeus voi tyypillisesti tulla sovellettavaksi puhelinmyynnissä, jossa suositusta ei ole mahdollista antaa pysyvällä tavalla, jos vakuutuksenottaja haluaa tehdä sopimuksen puhelinkeskustelun kuluessa. Lisäksi vakuutuksen hakijalle on momentin mukaan ilmoitettava, antaako vakuutuksenantaja säännöllisesti arvioinnin kyseisen vakuutuksen soveltuvuudesta hakijalle.

Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 30 artiklan 5 kohdan toinen ja kolmas alakohta.

5 d §. *Poikkeukset eräistä vakuutuksenantajan velvollisuuksista.* Pykälässä säädetään poikkeuksia eräistä luvussa säädetyistä vakuutuksenantajan velvollisuuksista. Pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 22 artiklan 1 kohta.

Jos vakuutetaan vakuutusyhtiölain 31 luvun 4 §:ssä tarkoitettu suuri riski, vakuutuksen hakijalta ei tarvitse pykälän 1 momentin mukaan pyytää 4 b §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä sen johdosta myöskään vakuutustarvetta määrittää. Vakuutuksenantajan ei tällaisessa vakuutuksessa tarvitse myöskään täyttää 5 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 5 a §:n 2 momenttia, 5 b §:ssä eikä 7 §:n 1 momentissa säädettyjä tiedonantovelvoitteita. Koska 5 §:ssä tarkoitettuja tietoja ei tarvitse antaa, ei myöskään siihen liittyvän 5 b §:n säännökset tule sovellettaviksi vakuutettaessa suurta riskiä.

Pykälän 2 momentissa säädetyt poikkeukset koskevat sijoitusvakuutuksia silloin, kun vakuutuksen hakijana on sijoituspalvelulain 1 luvun 18 §:ssä tarkoitettu ammattimainen asiakas. Tällaiselta asiakkaalta ei tarvitse pyytää 4 b §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja. Syytä on kuitenkin huomata, että poikkeus ei koske mainitun pykälän 1 momentissa säädettyä velvollisuutta pyytää tietoja tämän vakuuttamisen liittyvistä tarpeista ja vaatimuksista ja saadut tiedot huomioon ottaen määrittää vakuutustarve.

Ammattimaiselle asiakkaalle ei momentin mukaan tarvitse antaa 5 §:n 2 momentissa ja 5 c §:ssä tarkoitettuja tietoja. Mainitut tiedot koskevat vain sijoitusvakuutuksia. Muita luvussa tarkoitettuja tiedonantovelvoitteita on sovellettava myös silloin, kun vakuutuksen hakijana on ammattimainen asiakas.

6 §. *Eräiden asiakirjojen antaminen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan suomenkieliseen säännöstekstiin vastaavaa sanonnallista muutosta kuin 5 §:ään liittyen vakuutussopimuksen päättämisen osalta. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa momenttia.

7 §. *Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana.* Pykälässä säädetään vakuutuksenottajalle vakuutuksen voimassaoloaikana annettavista tiedoista. Pykälän 1 momenttia vuositiedotteen antamisesta täsmennetään siten, että sen edellytetään tapahtuvan pysyvällä tavalla, kuten käytännössä jo nykyisin poikkeuksetta tehdään. Ehdotettu 2 §:n 1 momentin uusi 5 a kohta sisältää pysyvän tavan määritelmän. Säännöksessä täsmennetään myös, että sijoitusvakuutusta koskevassa vuositiedotteessa on kerrottava vakuutus sopimukseen ja siihen liittyviin sijoituskohteisiin tehdyistä vuoden aikana tehdyistä muutoksista sekä vuoden aikana perityistä kuluista.

Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 30 artiklan 5 kohdan ensimmäinen alakohta.

Pykälän 2 momentti on uusi, ja siinä säädetään arvioita koskevista vähimmäisvaatimuksista siinä tapauksessa, että vakuutuksenantaja on sitoutunut säännöllisesti arvioimaan otetun sijoitusvakuutuksen ja siihen mahdollisesti liittyvien lisäpalvelujen soveltuvuutta vakuutuksenottajalle. Tällaisen arvion on momentin mukaan oltava ajantasainen ja siitä on ilmeittävä ainakin, miten suositeltu vakuutus ja siihen liittyvät lisäpalvelut vastaavat vakuutuksenottajan vaatimuksia, sijoittamisen tavoitteita ja taloudellista tilannetta arvion antamishetkellä. Jotta momentissa säädetty edellytykset täyttyisivät, vakuutuksenantajalla on oltava ajantasaiset tiedot vakuutuksenottajan sen hetkisistä vaatimuksista, sijoittamisen tavoitteista ja taloudellisesta tilanteesta. Momentilla pannaan osaltaan täytäntöön direktiivin 30 artiklan 5 kohdan neljäs alakohta.

Pykälän 3 momentti sisältää vastaavan säännöksen kuin nykyinen pykälä vakuutuksenantajan velvollisuudesta antaa tietoja vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen sille, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

9 a §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Pykälän 2 momenttiin lisätään informatiivinen viittaussäännös myöhemmin annettaviin Euroopan komission delegoituihin säädöksiin, joissa säädetään direktiivin 30 artiklan 6 kohdan mukaan tarkemmin periaatteista, joita vakuutusedustajien ja -yritysten on noudatettava harjoittaessaan sijoitusvakuutusten tarjoamista. On syytä huomata, että annettavat delegoidut säädökset eivät koske kaikkia lakiehdotuksessa tarkoitettuja sijoitusvakuutuksia, sillä 2 §:n 1 momentin 5 a kohdan perusteluissa selvitetyn mukaisesti kansallinen sijoitusvakuutuksen määritelmä on laajempi kuin direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 17 alakohtaan sisältyvä vakuutusmuotoisen sijoitustuotteen määritelmä.

Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi valtuussäännös, jonka nojalla Finanssivalvonta voisi antaa 5 ja 7 §:n säännöksiä täydentäviä määräyksiä siitä, millaisia tietoja vakuutuksenantajan on annettava suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella kertyvästä henkivakuutuksen takaisinostoarvon kehityksestä ja vakuutustapahtuman sattuessa maksettavista suorituksista.

Toiseksi momentti sisältää samansisältöisen Finanssivalvonnalle annetun valtuuden kuin nykyisin antaa määräyksiä kulujen, tuottojen ja vakuutussäästön kertymisen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Voimassa olevan lain mukaan valtuussäännös koskee eläke- ja säästöhenkivakuutuksia. Koska nämä vakuutukset ovat uudessa 2 §:n 1 momentin 5 a kohdassa tarkoitettuja sijoitusvakuutuksia, tarkistetaan valtuussäännöksen sanamuoto tämän mukaisesti.

1.6 Työtapaturma- ja ammattitautilaki

156 §. Vakuutuksen ottaminen. Pykälän uudeksi 3 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jossa viitataan lakisääteisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen ottamisen yhteydessä sovellettaviin vakuutusopimuslain säännöksiin. Vakuutusten tarjoamisesta annettua direktiiviä sovelletaan kyseisten vakuutusten tarjoamiseen, koska direktiivissä ei suljeta pois tällaisia vakuutuksia direktiivin soveltamisalasta. Säännös on tarpeen direktiivin täytäntöön panemiseksi tarpeellisilta osilta. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisiin vakuutuksiin ei niiden lakisääteinen luonne huomioden tulisi sovellettavaksi vakuutusopimuslain 9 §:n säännös, jossa säädetään vastuusta puutteellisista ja virheellisistä tiedoista. Vastuu virheellisistä ja puutteellisista tiedoista ratkaistaisiin siten yleisen vahingonkorvausoikeuden pohjalta.

Vakuutusopimuslain säännöksiä sovellettaessa tulee huomioida työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten vakuutusten lakisääteinen luonne. Koska vakuuttamisvelvollisuudesta ja vakuutusturvan sisällöstä on säädetty lailla, vakuutustarpeen arvioinnilla on merkitystä vain työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten vapaaehtoisten vakuutusten osalta. Vaikka vakuutusopimuslain säännöksillä on lähtökohtaisesti merkitystä myös vakuutusyhtiön velvollisuuteen antaa tietoja vakuutusmaksun rakenteesta ja määrästä, työtapaturma- ja ammattitautilain 170 §:ssä säädetään jo tällä hetkellä nimenomaisesti vakuutuksenottajan oikeudesta saada oikea ja riittävä kuva vakuutusmaksuunsa vaikuttavista tekijöistä. Erikoismaksuperusteisten vakuutusten osalta vakuutuksenottajalla on lisäksi oikeus saada riittävä tietoa vakuutusmaksun pidemmän aikavälin kehityksestä.

1.7 Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta

24 §. Vakuutusopimuslain soveltaminen. Pykälän uudeksi 2 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jossa viitataan lakisääteistä urheilijan tapaturmaturvaa koskevan vakuutuksen ottamisen yhteydessä sovellettaviin vakuutusopimuslain säännöksiin. Vakuutusten tarjoamisesta annettua direktiiviä sovelletaan kyseisten vakuutusten tarjoamiseen, koska direktiivissä ei suljeta pois tällaisia vakuutuksia direktiivin soveltamisalasta. Säännös on tarpeen direktiivin täytäntöön panemiseksi tarpeellisilta osilta. Mitä edellä on todettu työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisten vakuutusten luonteesta ja vakuutusopimuslain säännösten soveltamisen merkityksestä, koskee myös tämän lain mukaista urheilijan tapaturmaturvaa.

1.8 Laki Finanssivalvonnasta

5 §. Muut finanssimarkkinoilla toimivat. Pykälän 17 kohdassa ehdotetaan tehtäväksi tekninen tarkistus, jossa säädöksen nimike ja säädöskokoelmanumero päivitetään vastaamaan vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia.

27 §. Toimiluvan ja rekisteröitymisen mukaisen toiminnan rajoittaminen. Pykälän 5 momentissa ehdotetaan tehtäväksi tekninen tarkistus, jossa säädöksen nimike päivitetään vastaamaan vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia.

28 §. Johdon toiminnan rajoittaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädetään Finanssivalvonnan oikeudesta kieltää määrääjäksi vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa tai sen johtoon kuuluvaa henkilöä toimimasta tässä tehtävässä. Edellytyksenä on, että henkilö on rikkonut tai laiminlyönyt noudattaa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 44—57 ja 78 §:ssä säädettyjä menettelytapavaatimuksia. Pykälä on tarpeen vakuutusedustajan toiminnan luotettavuuden varmistamiseksi. Säännöksellä

pannaan täytäntöön direktiivin 33 artiklan 1 kohdan e alakohta ja 2 kohdan d alakohta siltä osin, kuin 1 kohdan e alakohta koskee vakuutusedustajia. Vakuutusyrittäjien osalta asiasta säädetään tämän pykälän 1 momentin 1 kohdan ja 2 momentin nojalla. Säännökset täyttävät yhdessä direktiivin 33 artiklan 2 kohdassa johdon ja muiden henkilöiden toiminnan osalta säädetty vaatimukset.

Lisäyksen johdosta pykälän nykyinen 3—5 momentti siirtyvät 4—6 momentiksi. Niiden sisältö säilyi muuttamattomana.

40 §. Seuraamusmaksu. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisäystä, jossa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 68 tai 71 §:ssä tarkoitetut menettelyt lisätään seuraamusmaksuna sanktioitavien tekojen tai laiminlyöntien joukkoon. Seuraamusmaksut ovat tarpeellisia oikeasuhtaisten seuraamusten varmistamiseksi. Direktiivin 31 artiklan 4 kohdan mukaan seuraamusmaksu on määrättävä kenelle tahansa rikkomuksesta vastuussa olevalle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että direktiivin vaatimus täytetään vakuutuksentarjoajan osalta.

Voimassa olevan pykälän 4 momentin mukaan seuraamusmaksu voidaan määrätä oikeushenkilölle määrättävän seuraamusmaksun lisäksi tai sen sijasta sellaiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalla henkilölle, jonka velvollisuuksien vastainen edellä tässä pykälässä säädetty teko tai laiminlyönti on. Kyseiselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun edellytyksenä on, että henkilö on merkittävällä tavalla myötävaikuttanut tekoon tai laiminlyöntiin. Direktiivin kohta on siten pantu täytäntöön 4 momentissa johtoon kuuluvan henkilön osalta.

Lisäksi momentissa tarkistetaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain viittaus 8 luvun 6 §:ään.

41 a §. Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa. Pykälän uudeksi 4 momentiksi ehdotetaan säännöstä vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan seuraamusmaksun määrästä. Määrät perustuvat oikeushenkilöiden osalta direktiivin 33 artiklan 2 kohdan e alakohtaan ja luonnollisen henkilön osalta mainitun kohdan f alakohtaan. Säännöksellä pannaan täytäntöön direktiivin 33 artiklan 1 kohdan e alakohta ja 2 kohdan e ja f alakohta.

Pykälän ehdotetut 1—3 ja 5—11 momentit vastaavat sisällöltään voimassa olevan pykälän 1—3 ja 4—10 momentteja.

44 a §. Seuraamuksista ja muista päätöksistä ilmoittaminen Euroopan valvontaviranomaisille. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaukset vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 68 ja 70 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin. Viitatuissa pykälissä tarkoitetut ETA-valtion vakuutusedustajaa tai sivutoimista vakuutusedustajaa taikka vakuutuksentarjoajan toiminnan kieltämistä koskevat toimenpiteet eivät perustu suoraan EU-asetuksiin vaan kansalliseen lainsäädäntöön, minkä vuoksi näiden toimenpiteiden ilmoittamisesta Euroopan valvontaviranomaiselle on tarpeellista säätää erikseen. Sen sijaan vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 71 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun määrääminen tulee ilmoittaa Euroopan valvontaviranomaiselle suoraan Finanssivalvonnasta annetun lain 44 a §:n 1 momentin nojalla. Säännös perustuu direktiivin 32 artiklan 3 kohtaan.

45 §. Asiakkaansuojan valvontaa koskevien säännösten soveltamisala. Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan muutosta siten, että säännökset koskevat suomalaista ja ulkomaista vakuutuksentarjoajaa. Vakuutuksentarjoaja-käsite sisältää vakuutuksen tarjoamisesta

annettavan lain systematiikan mukaisesti vakuutuksenantajan, vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan. Muilta osin pykälä vastaa voimassa olevaa lakia.

55 §. *Sivuliikkeen perustamista ja muuta palvelujen tarjoamista toiseen ETA-valtioon koskeva ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä muutetaan säännöksen sanamuotoa vastaamaan vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa käytettyä käsitteistöä. Muutos on lähinnä tekninen.

72 §. *Vakuutus- ja eläkelaitoksia, vakuutusedustajia ja sivutoimisia vakuutusedustajia koskevien tilastotietojen julkisuus.* Pykälän otsikkoa ja pykälää muutetaan siten, että niissä mainitaan vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa tarkoitettu sivutoiminen vakuutusedustaja. Muutokset ovat lähinnä teknisiä.

1.9 Laki Finanssivalvonnan valvontamaksuista

1 §. *Maksuvelvollinen.* Pykälässä luetellaan toimijat, joihin lakia sovelletaan ja jotka ovat velvollisia suorittamaan Finanssivalvonnalle valvontamaksuja. Pykälän 1 momentin 15 kohdan viittaus vakuutusedustuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin. Muutos on tekninen.

6 §. *Muun maksuvelvollisen perusmaksu.* Pykälässä säädetään muun kuin 4 §:ssä tarkoitetun maksuvelvollisen perusmaksun määrästä euroina sekä maksun suorittamiseen velvollisista. Momentin viittaukset vakuutusedustuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutettaviksi viittauksiksi vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin. Muutokset ovat teknisiä.

1.10 Sijoituspalvelulaki

6 luku Sijoituspalvelun tarjoamisen taloudelliset toimintaedellytykset ja talouden vakauden valvonta

1 §. *Vähimmäispääoma.* Pykälän 5 momentin johdantokappaleen viittaus vakuutusedustuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin. Muutos on tekninen.

1.11 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

1 luku Yleiset säännökset

2 §. *Soveltamisala.* Pykälässä luetellaan toimijat, joihin lakia sovelletaan. Pykälän 1 momentin 6 kohdan viittaus vakuutusedustuksesta annettuun lakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi vakuutusten tarjoamisesta annettavaan lakiin. Muutos on tekninen. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi sivutoimiset vakuutusedustajat sekä ulkomaisten sivutoimisten vakuutusedustajien sivuliikkeet.

1.12 Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta

11 §. *Lausunnon pyytäminen.* Pykälän 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös koskee ulkomaista vakuutusentarjoajaa. Vakuutusentarjoaja-käsite sisältää vakuutuksen tarjoamisesta annettavan lain systematiikan mukaisesti vakuutuksenantajan, vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan. Pykälän 2 kohta vastaa voimassa olevaa lakia.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 4 §:n 2 momentissa ja 39 §:n 2 momentissa sekä vakuutuslainsäädännön 9 a §:n 2 momentissa ehdotetaan valtioneuvostolle toimivaltaa antaa asetus, joka koskee vahinkovakuutustietoja sisältävän asiakirjan laatijaa, asiakirjan sisältämiä tietoja, esitystapaa ja asiakkaalle toimittamista. Asetus sisältää teknisluonteisia, yksityiskohtaisia ja vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 34 ja 36 §:ää sekä vakuutuslainsäädännön 5 a §:ää täydentäviä vaatimuksia. Asetuksessa on tarkoitus panna täytäntöön direktiivin 20 artiklan 5—9 kohdan säännökset siltä osin, kuin niistä ei ole säädetty vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa tai vakuutuslainsäädännössä.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 18 §:n 2 momentissa ehdotetaan sosiaali- ja terveysministeriölle toimivaltaa antaa asetus, joka koskee vakuutusentarjoajien ja niiden palveluksessa vakuutusten tarjoamista harjoittavien tai siitä vastaavien henkilöiden ammattipätevyyttä ja tietoja koskevia vähimmäisvaatimuksia. Asetuksessa ehdotetaan teknisluonteisia ja yksityiskohtaisia säännöksiä direktiivin liitteessä I tarkoitetuista ammatillisista tietämyksestä ja pätevyydestä koskevista vähimmäisvaatimuksista. Vaatimukset koskevat vahinko- ja sijoitusvakuutuksia sekä muita henkilövakuutuksia.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 39 §:n 1 momentissa ja vakuutuslainsäädännön 5 a §:n 1 momentissa ehdotetaan valtioneuvostolle toimivaltaa antaa asetus, joka koskee vakuutuksesta asiakkaalle annettavien tietojen toimittamistapaa. Asetus sisältää teknisluonteisia ja yksityiskohtaisia vaatimuksia.

Vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 63 §:n 2 momentissa ehdotetaan sosiaali- ja terveysministeriölle toimivaltaa määrätä asetuksella vakuutusmeklaritutkinnon tutkinto-osasta perittävästä maksusta. Nykyisin asiasta säädetään vastaavansisällöisellä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Tutkinto-osan maksujen määrää ei ole tarkoitus muuttaa nykyisestä.

Lisäksi Finanssivalvonta voi antaa vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 8 §:n 4 momentin ja 9 § 5 momentin nojalla tarkemmat määräykset rekisteröintiä koskevista tiedoista ja asiakirjoista. Finanssivalvonnalle annettaisiin 48 §:n 4 momentin nojalla toimivalta määrätä sijoitusvakuutuksen kulujen, tuottojen ja vakuutussäästön kertymisen laskemis- ja ilmoittamistavasta sekä vakuutusmaksujen perusteella kertyvästä henkivakuutuksen takaisinostoarvon kehityksen ja vakuutustapahtuman sattuessa maksettavan korvauksen yhteydessä ilmoitettavista tiedoista. Samoin Finanssivalvonnalle ehdotetaan 60 §:n 2 momentissa toimivaltaa antaa tarkempia määräyksiä vakuutusmeklarien Finanssivalvonnalle toimittaman liiketoimintakertomuksen sisällöstä ja toimittamisesta.

Lisäksi vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 73 §:n 4 momentin nojalla Finanssivalvonta voi antaa yksittäistapauksessa tarkempia määräyksiä toimenpiteistä, joihin vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on ryhdyttävä toiminnan lopettamiseksi.

3 Voimaantulo

Direktiivin 42 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 23.2.2018.

Siltä osin kuin kyse on vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muutoksista, joita ehdotetaan komission Suomelle esittämän virallisen ilmoituksen johdosta, säännösten soveltamisen alkamispäivä olisi 23.2.2018.

Siltä osin kuin kyse on vakuutusten tarjoamista koskevista säännöksistä, on tarpeen varautua siihen, että lakien voimaantuloa lykätään. Komission delegoitujen asetusten antaminen on viivästynyt. Lakien voimaantulon päivämäärä määräytyy komission delegoitujen säädösten soveltamisen alkamispäivän mukaisesti. Tarkka päivä selvinnee myöhemmin syksyllä 2017 EU-käsittelyn aikana. Todennäköinen soveltamisen alkamispäivä on 23.10.2018.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

4.1 Henkilötietojen käsittely, tietosuojaja kotirauhan suoja

Esityksen 1. lakiehdotuksen 8, 9 ja 12 (rekisteröinti), 15 (tietojen saatavilla pitäminen), 16 ja 17 (hyvämaineisuus) 72 (rikkomuksista ilmoittaminen) ja 76 (oikeus saada tietoja sakko- ja rikosrekisteristä) §:ää on tarkasteltava Suomen perustuslain 10 §:n kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 7—8, PeVL 13/2016 vp, s. 3—4 ja siinä viitatus PeVL 11/2016, PeVL 21/2012 vp, s. 3/I). Lisäksi lainsäädännön on oltava selkeää ja täsmällistä, yleisen edun tavoitteen mukaista ja oikeasuhteista asetettuun tavoitteeseen nähden. Lainsäädännön soveltamisen on oltava ennakoitavaa.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentissa säädetään Finanssivalvonnan velvollisuudesta ylläpitää vakuutusedustajarekisteriä. Finanssivalvonnan verkkosivustolta on myös oltava yhteys Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen ylläpitämään keskitettyyn sähköiseen rekisteriin julkisesti saatavilla pidettävien tietojen tarkastelemista varten. Pykälän 2 momentin sääntelyn tavoite on, että hakija voi tehdä sähköisen rekisteröintihakemuksen vakuutusedustajarekisteriin merkitsemistä varten. Hakemuksessa on ilmoitettava esityksen 1. lakiehdotuksen 8, 9 ja 13 §:ssä tarkoitettut tiedot. Annettavat tiedot eivät saa olla virheellisiä tai harhaanjohtavia. Esityksen 1. lakiehdotuksen 8 ja 9 §:n nojalla mukaan rekisteriin merkitään sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä. Ehdotetuissa säännöksissä on siten luonnollisten henkilöiden osalta kyse myös henkilötietojen käsittelystä. On perusteltua edellyttää pää- ja sivutoimisilta vakuutusedustajilta, joiden tarkoituksena on alkaa harjoittaa rekisteröintiä edellyttävää luvanvaraista toimintaa, tiettyjä perustavanlaatuisia valmiuksia. On myös perusteltua pyrkiä varmistamaan nämä valmiudet siten, että hakija ilmoittaa näistä seikoista Finanssivalvonnalle tehtävässä rekisteröintihakemuksessa. Tiedot ovat tarpeellisia ja välttämättömiä Finanssivalvonnan valvontatehtävien hoitamisen kannalta. Esityksen 1. lakiehdotuksen 8 ja 9 §:n mukaan hakemuksessa ilmoitettavat tiedot ovat vakuutusedustajarekisteriin merkitsemisen edellytyksenä, ja edellytykset perustuvat pääosin direktiiviin. Muilta osin kyse on lähinnä hakijan tunnistamiseksi tarvittavista perustiedoista. Kyseiset tiedot ovat kattavia, yksityiskohtaisia ja tarkkarajaisia. Tiedot ovat myös oikeasuhteisia siten, että vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi hakevan luonnollisen henkilön ei edellytetä hakemuksessa ilmoittavan vastuuvakuutuksesta tai tietyistä järjestelmistä, joita oikeushenkilön edellytetään ilmoittavan. Sääntelyssä on myös otettu huomioon pää- ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden ja asiamiesten erilainen asema Suomen

lainsäädännössä. Pää- ja sivutoimisilta asiamiehiltä ei edellytetä hakemuksessa ilmoitusta seikoista, jotka liittyvät pää- ja sivutoimisten vakuutusmeklareiden toimintaan.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 15 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rekisterissä olevien henkilö- ja muiden tietojen saatavilla pitämisestä. Pykälällä pyritään turvaamaan viranomaisella olevan tiedon julkisuutta siltä osin, kuin tietoihin ei liity salassa pidettäviä seikkoja. Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa ehdotetulla tavalla julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 65/2014 vp, s. 4/II—5/I; PeVL 32/2008 vp s. 2/I—3/II; PeVL 2/2017 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on kuitenkin olennaista, että ehdotetun kaltaisesta internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina (PeVL 32/2008 vp s. 3/I). Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajausta hakujen yksittäisyydestä sisällytetään implementoitavana olevan direktiivin asettamissa puitteissa lakiehdotuksen säännöksiin julkisista tietopalveluista. Esityksen 1. lakiehdotuksen 15 §:ssä ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä sekä hallintovaliokunnan mietinnössä 8/2017 vp ilmaistut kannanotot. Esityksen 1. lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentissa on rajattu saatavilla pidettävien henkilötietojen alaa, eikä henkilötietoja voida säännöksen mukaan hakea kuin yksittäisinä hakuina. Pykälän 3 momentissa on tarkkarajaisesti lueteltu ne muut tiedot, jotka Finanssivalvonnan on pidettävä julkisesti saatavilla.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 76 §:ssä säädetään Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämän rikos- ja sakkorekisterin tietojen luovuttamisesta Finanssivalvonnalle. Tiedot luovutetaan viranomaiselta toiselle vain virkatehtävien suorittamista varten. Molempia viranomaisia koskee salassapitovelvollisuus. Finanssivalvonnan saamien tietojen luovuttamisesta sallittuihin tarkoituksiin on säädetty nimenomaisesti Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:ssä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 72 §:ssä säädetään vakuutusten tarjoamista harjoittavan oikeushenkilön velvollisuudesta ylläpitää menettelyä, jota noudattamalla sen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa oikeushenkilön sisällä riippumattoman kanavan kautta tämän lain markkinoiden väärinkäytöstä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/6/EY ja komission direktiivien 2003/124/EY, 2003/125/EY ja 2004/72/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 596/2014 (markkinoiden väärinkäyttöasetus) epäillystä rikkomisesta. Säännös on sisältynyt jo voimassa olevan vakuutusedustuksesta annettuun lakiin lukuun ottamatta sitä, että direktiivin johdosta säännöksen soveltamisalaa laajennetaan koskemaan vakuutusten tarjoamisesta annettavaa lakia.

Mainitun pykälän 3 momentissa säädetään ilmoituksen kohteena olevan henkilön 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen tarkastusoikeutta koskevista rajoituksista. Tarkastusoikeutta ei ole, jos tietojen antaminen voisi haitata epäiltyjen rikkomisten selvittämistä. Jatkossa tämä tarkoittaisi sitä, että säännöksellä rajoitettaisiin ainakin yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädettyä rekisteröidyn oikeutta saada pääsy tietoihinsa. Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyn oikeuksia voi kansallisesti rajoittaa vain siten, kuin sen 23 artiklassa ja IX luvussa säädetään. Rajoitus perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan d ja g alakohtaan. Mainitun d alakohdan mukaan rajoitus voidaan tehdä, jos se on välttämätön toimenpide ja sillä voidaan taata rikosten ennalta estäminen, tutkinta, paljastaminen tai rikoksiin liittyvät syytetoimet taikka rikosoikeudellisten

seuraamusten täytäntöönpano, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojeleminen tai tällaisten uhkien ehkäisy taikka g alakohdan mukaisesti säänneltä ammattitoimintaa koskevan ammattietiikan rikkomisen torjunta, tutkinta, selvittäminen ja syytteen esittäminen. Säännöksellä pyritään turvaamaan myös viranomaisten mahdollisuuksia suorittaa rikkomusten ja rikosten estämis-, tutkinta- ja valvontatoimenpiteitä. Säännös on omiaan parantamaan myös vakuutusalan yritysten vakautta.

Esityksessä ei ehdoteta erityissäännöksiä tietojen säilytysajasta taikka rekisteröidyn oikeusturvasta. Tältä osin noudatetaan Finanssivalvontaa koskevia yleisiä säännöksiä ja muutoksenhakumenettelyä.

Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyn kattavuuden sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös asianmukaisesti laaditulla yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla. Toisaalta Euroopan komissio on yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoa koskevan työn yhteydessä painottanut, että kansallista liikkumavaraa tulee käyttää hyvin rajatusti.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 8, 9, 12, 15—17, 72 ja 76 §:n sisältämä henkilötietojen käsittely on luonteeltaan sellaista, että se kuuluu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Yleinen tietosuoja-asetus on täysharmonisoiva asetus, mutta siinä on annettu kansalliselle lainsäätäjälle jonkin verran liikkumavaraa. Näin ollen esitykseen sisältyviä kansallisia säännöksiä on arvioitava suhteessa yleiseen tietosuoja-asetukseen sekä erityisesti sen sallimaan kansalliseen liikkumavaraan. Henkilötietojen käsittelylle on tunnistettava peruste myös EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin vähintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

c) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan edellä olevan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojaustoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan d ja g alakohdassa säädetään keskeisistä rekisteröidyn yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisten oikeuksien rajoittamisesta. Rekisterinpitäjään tai henkilötietojen käsittelijään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteellä rajoittaa 12—22 artiklassa ja 34 artiklassa sekä 5 artiklassa, siltä osin kuin sen säännökset vastaavat 12—22 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -

vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata:

d) rikosten ennalta estäminen, tutkinta, paljastaminen tai rikoksiin liittyvät syytetoimet taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojeleminen tai tällaisten uhkien ehkäisy;

g) säänneltyä ammattitoimintaa koskevan ammattietiikan rikkomisen torjunta, tutkinta, selvittäminen ja syytteeseenpano.

Yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaan edellä 1 kohdassa tarkoitettujen lainsäädäntötoimenpiteiden on sisällettävä tarpeen mukaan erityisiä säännöksiä, jotka koskevat ainakin a) käsittelytarkoitusta tai käsittelyn ryhmiä; b) henkilötietoryhmiä; c) käyttöön otettujen rajoitusten soveltamisalaa; d) suojatoimia, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen; e) rekisterinpitäjän tai rekisterinpitäjien ryhmien määrittäminen; f) tietojen säilytysaikoja ja sovellettavia suojatoimia ottaen huomioon käsittelyn tai käsittelyryhmien luonne, laajuus ja tarkoitukset; g) rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia riskejä; ja h) rekisteröityjen oikeutta saada tietoa rajoituksesta, paitsi jos tämä voisi vaarantaa rajoituksen tarkoituksen.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 8, 9, 12 ja 15 §:n mukainen kansallinen sääntely perustuu yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan, 16, 17 ja 76 §:n mukainen kansallinen sääntely 10 artiklaan sekä 72 §:n kansallinen sääntely edellä kerrotulla tavalla yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan d ja g alakohtaan.

Esityksen 2. lakiehdotuksen 25 luvun 28 §:ssä ja 4. lakiehdotuksen 14 b §:ssä ehdotetaan säädettäväksi suomalaisen tai ETA-vakuutusyhtiön ulkoistettua toimintaa tai tehtävää suorittavan yrityksen toiminnan tarkastamisesta. Asiaa on arvioitava perustuslain 10 §:ssä tarkoitettua yksityiselämän suojan ja erityisesti kotirauhan suojan kannalta. Yksityiselämän suojan kannalta lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Kotirauhan piiriin ulottuvien toimenpiteiden hyväksyttävänä perusteina tulevat perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaisesti kyseeseen vain perusoikeuksien turvaaminen tai rikosten selvittäminen.

Solvenssi II -direktiivin mukaisten valvontaviranomaisille antamien tehtävien hoidon kannalta ei ole tarpeen ulottaa tarkastuksia tai pyytää poliisilta virka-apua kotirauhan piiriin ulottuviin tiloihin. Perustuslain 10 §:n 3 momentti ja perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan kotirauhan piiriin puuttumisen kynnys on nykyisin varsin korkea. Siihen puuttumisen nyt käsiteltävänä olevissa tilanteissa ei ole perusteltua. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt (esimerkiksi PeVL 18/2006 vp.), että viranomaisten tarkastusvaltuuksista säädettäessä rajataan kotirauhan piiri nimenomaisella säännöksellä valtuuksien ulkopuolelle silloin, kun tarkastusten ei ole tarkoitettu ulottuvan kotirauhan piiriin. Ehdotetuissa säännöksissä tarkastusoikeus on rajattu tarkastuksen kohteena olevan yrityksen toimipaikkaan.

Hallitus katsoo, että esitykseen sisältyville henkilötiedon käsittelyä, saatavilla pitämistä ja saatavilla pitämisen rajoittamista sekä yksityiselämän suojaa koskeville säännöksille on oikeusperuste, perusteltu syy ja muutoinkin täyttävät lainsäädännössä asetetut perusoikeuksien rajoitusedellytykset. Esitykseen sisältyvät säännökset ovat yhdenmukaisia perustuslain 10 §:n ja eduskunnan valiokuntakäytännössä vakiintuneen tulkintalinjan kanssa. Hallitus katsoo, että sääntely on tarkoituksenmukaista, kattavaa, täsmällistä, selkeää, oikeasuhteista ja ennakoitavaa.

4.2 Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteröintivelvollisuus

Esityksen 1. lakiehdotuksen 2 luvun rekisteröintiä koskevan sääntelyn osalta ehdotettu sääntely vastaa direktiivin säännöksiä ja pääosin voimassa olevan lain mukaisia säännöksiä. Rekisteröintiä koskevat säännökset ovat huomionarvoisia perustuslain 18 §:ssä säädetyn elinkeinovapauden kannalta. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt toimiluvan ja elinkeinovapauden suhdetta muun muassa lausunnoissa PeVL 24/2010 vp, PeVL 33/2005 vp, PeVL 23/2000 vp ja PeVL 35/1998 vp.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään rinnastanut rekisteröitymisvelvollisuuden valtiosääntöoikeudellisesti luvanvaraisuuteen (PeVL 15/2008 vp, PeVL 45/2001 vp ja PeVL 24/2000 vp). Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti. Luvanvaraisuudesta on kuitenkin säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Niiden olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten, tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta (PeVL 67/2002 vp ja PeVL 28/2001 vp). Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisen toimivaltuudet määräytyvät sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti (esim. PeVL 32/2010 vp, PeVL 15/2008 vp, PeVL 33/2005 vp ja 66/2002 vp ja PeVL 28/2001 vp). Sanottu on sovellettavissa myös rekisteröintiä koskevaan sääntelyyn.

Rekisteröintivelvollisuus ja alan toimijoiden valvonta perustuvat tarpeeseen suojata vakuutusmarkkinoiden häiriötöntä toimintaa ja edistää luottamusta alan toimijoihin. Voimassa olevassa vakuutusedustuksesta annetun lain 6 ja 7 §:ssä on säädetty vakuutusedustajien rekisteröinnistä, ja vakuutusedustajan määritelmä on kattanut myös uudessa direktiivissä tarkoitetun sivutoimisen vakuutusedustajan. Vakuutusten tarjoamisesta annettavassa laissa ehdotetaan rajoitettavaksi elinkeinovapautta siten, että vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan vakuutusten tarjoaminen edellyttää rekisteröintiä. Rekisteröinnin edellytyksiin ehdotetut muutokset ovat vähäisiä. Esityksen 1. lakiehdotuksessa vakuutusten tarjoamisen määritelmä on voimassa olevaa vakuutusedustuksesta annettua lakia laajempi, sillä ehdotettu määritelmä koskee direktiivin mukaisesti myös tietyt vaatimukset täyttävää vakuutusten tarjoamista verkkoympäristössä. Rekisteröitävältä vaaditaan muun muassa ammattipätevyyttä ja hyvämaineisuutta sekä vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi rekisteröitävältä lisäksi ammatillista vastuuvakuutusta tai muuta vastaavaa vakuutusta. Vakuutusedustajarekisteriin kohdistuvan rekisteröintivelvoitteen ulkopuolelle jäisivät vakuutuksenantajien vakuutusten tarjoaminen, vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen eräiden sivutoimisten vakuutusedustajien harjoittama pienimuotoinen ja rajattu vakuutusten tarjoaminen sekä toisesta ETA-valtiosta tai kolmannesta maasta Suomessa harjoitettava vakuutusten tarjoaminen. Vakuutuksenantajien vastaavasta rekisteröintivelvollisuudesta Finanssivalvonnan toimiluparekisteriin on säädetty vakuutusyhtiölaissa ja vakuutusyhdistyslaissa, eikä näiden lakien säännöksiä ehdoteta rekisteröinnin osalta muutettaviksi.

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan muun muassa toiminta, jota nykyisin harjoittavat vakuutusedustajat, edellyttää jatkossakin rekisteröintiä. Tällä hetkellä vakuutusedustajia koskee ehdotettua pääosin vastaava rekisteröintivelvollisuus, joka on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä vakuutuksenvälittäjiä koskien vuonna 1993 sekä vakuutusmeklareita ja asiamiehiä koskien vuonna 2005. Rekisteröinnin asettaminen vakuutusten

tarjoamisen edellytykseksi on välttämätöntä direktiivin asianmukaiseksi täytäntöön panemiseksi. Rekisteröinnillä voidaan myös osaltaan varmistaa sitä, että vakuutusedustajilla ja sivutoimisilla vakuutusedustajilla on riittävä ammattitaito tehtäviensä hoitamiseksi. Myös valvonta helpottuu.

Rekisteröintimenettely ja rekisteröinnin edellytykset on mitoitettu siten, että ne ovat oikeasuhteisia tavoiteltaviin päämääriin nähden. Esimerkiksi oikeushenkilön johdosta ja henkilöstöstä rekisteröitävien henkilöiden määrä tai vakuutusmeklareiden osalta vaaditun ammatillisen vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden määrä vaihtelee sen mukaan, mikä oikeushenkilön liiketoiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen on valvonnan ja asiakkaiden suojan kannalta tarpeen.

Rekisteröinnin edellytykset on säädetty laissa tarkkarajaisesti. Finanssivalvonta ei voi käyttää rekisteröitäessä tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaan sen on hakemuksesta rekisteröitävä edellytykset täyttävä hakija vakuutusedustajaksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi, jos hakija täyttää esityksen 1. lakiehdotuksessa säädetty edellytykset. Finanssivalvonnan tekemään rekisteröinnin hylkäävään päätökseen saa hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta.

Direktiivin II luku sisältää rekisteröintiä koskevia pakottavia säännöksiä, jotka ovat suurelta osin sisällytetty vakuutusedustuksesta annettuun lakiin jo aiempien direktiivien kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä. Esityksen 1. lakiehdotuksen muutokset nykyiseen rekisteröintiä koskevaan sääntelyyn eivät ole olennaisia. Ehdotettu vakuutusedustajan ja sivutoimista vakuutusedustajan rekisteröintiä koskeva sääntely on sopusoinnussa perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden kanssa.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 73 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lisäksi rekisteristä poistamisen edellytyksistä. Perustuslakivaliokunta on pitänyt rekisteristä poistamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin rekisteröinnin epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa rekisteristä poistaminen vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että rekisteriin merkitylle mahdollisesti annetut huomautukset ja varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (PeVL 43/2013 vp, PeVL 17/2012 vp ja PeVL 58/2010 vp). Nämä vaatimukset on otettu huomioon esityksen 1. lakiehdotuksessa.

Hallitus katsoo, että esityksen 1. lakiehdotukseen sisältyvät säännökset ovat yhdenmukaisia perustuslain 18 §:n ja eduskunnan valiokuntakäytännössä vakiintuneen tulkintalinjan kanssa.

4.3 Hallinnolliset seuraamukset

Direktiiviin sisältyvät sanktiointivelvoitteet ehdotetaan osaltaan pantaviksi täytäntöön säätämällä niitä koskeva hallinnollinen sanktiojärjestelmä. Erityisesti esityksen 1. lakiehdotuksen 71 §:ään sisältyy uusia säännöksiä, joissa Finanssivalvonnalle ehdotetaan toimivaltaa määrätä hallinnollisena seuraamuksena seuraamusmaksu.

Perustuslakivaliokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (ks. esim. PeVL 9/2012 vp ja siinä viitattu PeVL 32/2005 vp, s. 2/II, PeVL 55/2005 vp, s. 2/I, PeVL 28/2014 vp, s. 2/II), vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn. Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen

määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Laissa on valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 32/2005 vp, s. 2—3, PeVL 55/2005 vp, s. 2/I, PeVL 57/2010 vp, s. 2/II, PeVL 28/2014 vp, s. 2/II). Samoin valiokunta on pitänyt tärkeänä varmistaa, että säännökset täyttävät sanktioiden oikeasuhtaisuuteen liittyvät vaatimukset (ks. esim. PeVL 15/2014 vp ja PeVL 17/2012 vp, s. 5—6 sekä siinä mainitut lausunnot).

Vakavista rikkomuksista säädetään 1. lakiehdotuksen 71 §:ssä. Pykälän 1 momentin 1 kohta perustuu direktiivin 33 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja 2 kohdan e ja f alakohdan. Mainitun 1 kohdan e alakohdan mukaan artiklaa sovelletaan vakuutusyrittäjään tai -edustajaan, joka ei noudata V ja VI luvussa säädettyjä liiketoiminnan menettelytapavaatimuksia vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamisessa. Tässä tarkoitettut teot ja laiminlyönnit koskevat laajaa joukkoa direktiivissä säädettyjä menettelytapasäännöksiä, koska siinä viitattu luvut kattavat direktiivin 17—30 artiklan. Niissä säädetään laajasti yleisistä tietojenantovelvollisuuksista ja menettelytapavaatimuksista sekä vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevista erityissäännöksistä. Direktiivin 33 artiklan 2 kohdan e ja f alakohdassa puolestaan säädetään yksityiskohtaisesti seuraamuksen enimmäismääristä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 71 §:n 1 momentin 2—6 kohta perustuvat kansalliseen sääntelyyn. Sääntelyn kohteena ovat direktiivin 33 artiklan 1 kohdan a—d ja f alakohdassa tarkoitettut vakuutuksentarjoajat, joita ovat:

- a) henkilöt, jotka eivät rekisteröi harjoittamaansa vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamista 3 artiklan mukaisesti;
- b) vakuutus- tai jälleenvakuutusyrittäjä tai -edustaja, joka käyttää vakuutusten tai jälleenvakuutusten tarjoamiseen liittyviä a alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden palveluja;
- c) vakuutus- tai jälleenvakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja, joka on hankkinut rekisteröitymisen antamalla virheellisiä tietoja tai muutoin säännösten vastaisella tavalla ja rikkonut siten 3 artiklaa;
- d) vakuutusten tarjoaja, joka ei täytä 10 artiklan vaatimuksia;
- f) vakuutusten tarjoaja, joka ei noudata V luvussa säädettyjä liiketoiminnan menettelytapavaatimuksia minkä tahansa muiden kuin e alakohdassa tarkoitettujen vakuotustuotteiden suhteen.

Jos näitä koskevia hallinnollisia seuraamuksia määrättäisiin ainoastaan direktiiviä vastaavalla tavalla, näitä koskevia hallinnollisia seuraamuksia ovat direktiivin 33 artiklan 3 kohdan mukaan:

- a) määräys, jossa vastuussa olevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä vaaditaan lopettamaan rikkominen ja olemaan toistamatta sitä;
- b) kun kyse on vakuutus- tai jälleenvakuutusedustajasta tai sivutoimisesta vakuutusedustajasta, 3 artiklassa tarkoitettujen rekisteröinnin peruuttaminen.

Direktiivin mukaan kyse on siten ainoastaan menettelyn lopettamismääräyksestä tai rekisteröinnin peruuttamisesta. Kansalliset säännökset ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että Finanssivalvonnalla on riittävä toimivalta oikeasuhtaisten ja tarpeellisten hallinnollisten

seuraamusten määräämiseksi. Ilman rekisteröintiä tai riittävää ammattipätevyyttä toimimalla taikka muihin kuin sijoitusvakuutuksiin liittyviä menettelytapa- ja tiedonantosäännöksiä rikkomalla tai laiminlyömällä niiden noudattamisen vakuutusten tarjoamisessa on mahdollista menetellä olennaisesti asiakkaan edun vastaisella tavalla. On perusteltua säätää ääripäiden välissä olevista oikeasuhteisista ja tarpeellisista hallinnollisista seuraamuksista.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt jonkinasteisena ongelmana, että rikkomusmaksu on mahdollista määrätä sille, joka laiminlyö noudattaa ministeriön asetuksella annettuja tarkempia säännöksiä. Käsillä olleessa esityksessä ongelman merkitystä vähensi valiokunnan käsityksen mukaan se, että asetuksenantovaltuutta koskevassa pykälässä oli yksilöity riittävällä tavalla kielletyn toiminnan ala, sääntely on varsin tarkkaa ja täsmällistä ja että tuonkin sääntelyn taustalla oli Euroopan unionin asetus (PeVL 28/2014 vp, s. 3/I).

Esityksen 1. lakiehdotuksen 71 §:n 2 momentin mukaan Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä, joista voidaan määrätä seuraamusmaksu, ovat myös 71 §:n 1 momentissa säädetyn lisäksi kyseisissä momenteissa tarkoitettuja säännöksiä koskevat tarkemmat säännökset, määräykset ja direktiivin perusteella annettujen komission asetusten ja päätösten säännökset. Ehdotetun kaltainen sääntely ei ole lainsäädännössä täysin uutta, sillä sisällöltään yhdenmukainen säännös on sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:n 6 momentissa. Nyt esillä olevassa tapauksessa Euroopan komission on tarkoitus antaa yksityiskohtaista, tarkkarajaista ja täsmällistä sääntelyä sisältävät komission delegoidut asetukset, joissa annetaan tarkentavia säännöksiä muun muassa eräistä tiedonantovelvollisuuksista, palkitsemisesta, eturistiriidoista ja tuotehallintajärjestelmien sisällöstä. Myös esityksen yhteydessä annettavat valtioneuvoston asetukset sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus ammattipätevyyden vähimmäisvaatimuksista perustuvat direktiivin sääntelyyn tai sen liitteeseen. Ne ovat tarkkarajaisia ja niissä asetetaan täsmälliset vähimmäisvaatimukset vakuutusten tarjoamista koskevalle toiminnalle.

Hallinnollisten seuraamusten toimeenpanosta ja oikeusturvasta on säädetty riittävällä tavalla Finanssivalvonnasta annetun lain yleissäännöksissä. Finanssivalvonta ottaa mahdollisessa seuraamusharkinnassaan huomioon hallintolain 6 §:ssä säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet, kuten suhteellisuusperiaatteen. Lisäksi Finanssivalvonnasta annetun lain 42 §:ssä on säädetty edellytyksistä, joiden perusteella seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä. Edelleen on otettava huomioon, että seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Finanssivalvonta voi jättää seuraamusmaksun määräämättä tai lykätä sen määräämistä oikeushenkilölle, jos se tekee samasta asiasta Finanssivalvonnasta annetun lain 3 c §:ssä tarkoitetun ilmoituksen viranomaiselle tai ryhtyy muuhun laissa säädettyyn valvontatoimenpiteeseen. Muutoksenhausta Finanssivalvonnan seuraamusmaksua koskevaan päätökseen on säädetty Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä oikeusturvan kannalta riittävällä tavalla ja tarkkuudella.

Hallitus katsoo, että esitykseen sisältyvät hallinnollisia seuraamuksia koskevat säännökset ovat riittävän yhdenmukaisia perustuslain 2 §:n 3 momentin ja 8 §:n periaatteiden ja eduskunnan valiokuntakäytännössä vakiintuneen tulkintalinjan kanssa.

4.4 Lakia alemmanasteisten asetusten ja määräysten antamista koskevat valtuudet

Perustuslain 80 §:n kannalta on arvioitava asetuksenantovaltuuden antamista valtioneuvostolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle sekä määräyksenantovaltuuden antamista

Finanssivalvonnalle. Näiden sisältö on esitetty edellä yksityiskohtaisten perusteluiden jaksossa 2 Tarkemmat säännökset ja määräykset.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia tässä perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Säännökset, joista annettaisiin tarkempia määräyksiä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa sekä valtioneuvoston asetuksissa, ovat teknisluonteisia, yksityiskohtaisia ja tarkkarajaisia. Kyseisiä säännöksiä ei ole tarpeellista antaa lailla.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 18 §:n 2 momentin mukaisista vakuutuksentarjoajien ja niiden palveluksessa vakuutusten tarjoamiseen osallistuvien tai siitä vastaavien henkilöiden ammattipätevyyden ja tietojen yksityiskohdista ei ole aikaisemmin säädetty lain tai asetuksen tasolla. Säännökset perustuvat direktiivin liitteeseen I. Vaatimusten perusteista on säädetty kysymykseen tulevien henkilöryhmien osalta lain tasolla, joten ammattitaitovaatimusten yksityiskohdista voidaan säätää lakia alemmanasteisella tasolla. Näin on tehty eräiden muiden ammattiryhmien osalta. Esimerkiksi tilintarkastajien ammattipätevyysvaatimuksista on säädetty yksityiskohtaisesti tilintarkastajan hyväksymisedellytyksistä annetussa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa (1442/2015).

Esityksen 1. lakiehdotuksen 39 §:n 1 momentissa ja 5. lakiehdotuksen 5 a §:n 1 momentissa ehdotetaan valtioneuvostolle toimivaltaa antaa asetus, joka koskee vakuutuksesta asiakkaalle annettavien tietojen toimittamistapojen käyttämisen edellytyksiä silloin, kun käytetään erilaisia toimittamismuotoja. Esityksen 1. lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentissa ja 5. lakiehdotuksen 5 a §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vahinkovakuutuksia koskevan vakiomuotoisen asiakirjan tiedoista, jotka siinä on oltava, sen laatimiskielestä ja muista asiakirjaa koskevista täydentävistä seikoista ottaen huomioon direktiivin 20 artiklan 5—9 kohdan säännökset. Vastaava valtuutussäännös sisältyy myös vakuutusten tarjoamisesta annettavan lain 4 §:n 2 momenttiin ja vakuutus sopimuslain 9 a §:n 2 momenttiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön perimistä vakuutusmeklaritutkintoon liittyvistä maksuista on vakuutusedustuksesta annetun lain 16 §:n ja valtion maksuperustelain nojalla säädetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Voimassa olevaa oikeutta sisällöltään vastaavasti esityksen 1. lakiehdotuksen 63 §:n 2 momentissa ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus määrätä vakuutusmeklarikokeen järjestämisestä ja vakuutusmeklaritutkinnon myöntämisestä maksu valtion maksuperustelain mukaisesti. Ehdotetussa asetuksessa tehdään vain säädöksen johtolauseetta koskevat tekniset muutokset. Tutkinto-osan maksun määriä ei ole tarkoitus muuttaa tämän esityksen yhteydessä. Muutoinkin säädös vastaa sisällöltään voimassa olevaa lakia.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomainen kuin ministeriö voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella.

Esitykseen sisältyy Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuus koskien rekisteröintihakemuksen yhteydessä annettavia tietoja ja asiakirjoja sekä liiketoimintakertomuksen sisältöä. Edellä mainitut määräykset ovat teknisluonteisia eikä niistä ole tarpeellista säätää lailla tai asetuksella. Finanssivalvonnan liiketoimintakertomusta koskevia määräyksenantovaltuuksia vastaavat valtuudet ovat osittain sisältyneet voimassa

olevan vakuutusedustuksesta annetun lain 43 §:ään. Liiketoimintakertomuksen osalta valtuutukseen tehtäisiin vain vähäisiä, uuden lain säätämisestä johtuvia muutoksia.

Esityksen mukaan Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitusvakuutuksen kulujen ja tuottojen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Nykyisin Finanssivalvonta on antanut määräyksiä pitkäaikaissäästämissopimusten ja vakuutusten kulujen ja tuottojen ilmoittamisesta (Finanssivalvonnan Määräykset ja ohjeet 10/2012). Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä myös siitä, millaisia tietoja on annettava suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella kertyvästä henkivakuutuksen takaisinostoarvon kehityksestä ja vakuutustapahtuman sattuessa maksettavien korvausten määristä. Lakien muuttamisen johdosta määräyksiin on tarpeellista tehdä vähäisinä pidettäviä tarkennuksia. Määräykset vastaisivat pääosiltaan voimassa olevia määräyksiä.

Esitykseen sisältyvät alemmanasteisia säädösten ja määräysten antamista koskevat toimivaltasäännökset ovat yhdenmukaisia perustuslain 80 §:n ja eduskunnan valiokuntakäytännössä vakiintuneen tulkintalinjan kanssa.

Hallitus katsoo, että ehdotetut henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset, elinkeinovapauden rajoitukset, hallinnolliset seuraamukset sekä alemman asteisten asetusten ja määräysten antamista koskevat säännökset täyttävät perusoikeuksien rajoittamiselle asetetut edellytykset, joten lakiehdotukset on mahdollista käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

vakuutusten tarjoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan vakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen. Mitä tässä laissa säädetään vakuutusten tarjoamisen aloittamisesta ja harjoittamisesta, sovelletaan myös jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen, jollei laissa toisin säädetä.

2 §

Vakuutusten tarjoaminen

Vakuutusten tarjoamisella tarkoitetaan vakuutus sopimuksen valmistelua, vakuutus sopimusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen ja vakuutus sopimusta koskevien muiden tietojen antamista, vakuutus sopimuksen tekemistä ja avustamista vakuutus sopimuksen hoitamisessa ja täyttämässä.

Vakuutusten tarjoamisena ei kuitenkaan pidetä:

- 1) vakuutusta koskevien tietojen antamista satunnaisesti muun liike- tai ammattitoiminnan yhteydessä, jos toiminnan tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta tekemään tai soveltamaan vakuutus sopimusta;
- 2) vakuutuksen antajan ammattimaista korvaushakemusten hallinnointia taikka vahingon selvittelyä tai asiantuntija-arvion tekemistä korvausasiasta;
- 3) yhteisö- ja kuluttajaneuvontaa muun kuin vakuutusentarjoajan tai eräiden sivutoimisten vakuutus edustajien toimesta, jos tietojen antaja ei toteuta muita toimia auttaakseen asiakasta vakuutus- tai jälleenvakuutus sopimuksen tekemisessä.

3 §

Jälleenvakuutuksia ja suurten riskien vakuuttamista koskeva soveltamisalan raja

Tämän lain 4, 32—60, 74, 75 ja 78 §:ää ei sovelleta jälleenvakuutusten tarjoamiseen.

Tämän lain 4, 32, 33, 36—38 §:ää, 39 §:n 2 momenttia, 42 ja 43 §:ää, 57 §:n 2 momenttia ja 78 §:ää ei sovelleta, kun vakuutusentartarjoajan toiminta koskee suurten riskien vakuuttamista.

4 §

Eräitä sivutoimisia vakuutusedustajia koskeva soveltamisalan raja

Tätä lakia sovelletaan jäljempänä 2 momentissa säädetyllä tavalla rajoitetusti sellaisiin sivutoimisiin vakuutusedustajiin, jotka tarjoavat vain sellaisia vakuutuksia, jotka:

1) ovat vuoden pituisen ajan perusteella lasketulta vakuutusmaksultaan enintään 600 euroa tai, jos 3 kohdassa tarkoitettun matkan tai muun palvelun kesto on enintään kolme kuukautta, vakuutusmaksu on enintään 200 euroa jokaista vakuutettua henkilöä kohden;

2) liittyvät täydentävänä kyseisen sivutoimisen vakuutusedustajan myymään tavaraan tai toimittamaan palveluun; ja

3) kattavat kyseisen sivutoimisen vakuutusedustajan myymän tavaran viallisuuteen, katoamiseen tai rikkoutumiseen, toimitetun palvelun käyttämättä jäämiseen tai varattuun matkaan liittyvän riskin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin sivutoimisiin vakuutusedustajiin sovelletaan vain 6, 30, 32—35, 40 ja 41 §:ää, 78 §:n 2 momenttia ja 79—81 §:ää. Mainittujen sivutoimisten vakuutusedustajien on annettava asiakkaalle ennen vakuutusopimuksen tekemistä vahinkovakuutusta koskeva vakiomuotoinen asiakirja, josta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Jos vakuutusten tarjoamista harjoitetaan 1 momentissa tarkoitettujen sivutoimisten vakuutusedustajien kautta, vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on huolehdittava, että 2 momentissa säädetyt vaatimukset täytetään.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vakuutuksenantajalla* vakuutusyhtiölain (521/2008) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua vakuutusyhtiötä työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettua työeläkevakuutusyhtiötä lukuun ottamatta, vakuutusyhtiölain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua jälleenvakuutusyhtiötä, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) 2 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua vakuutusyhtiötä ja vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua vakuutusyhdistystä;

2) *vakuutusmeklarilla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole vakuutuksenantaja tai sen työntekijä ja joka vastiketta vastaan harjoittaa ensivakuutusten tarjoamista muun asiakkaan kuin ensivakuutusta harjoittavan vakuutuksenantajan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella tai joka vastiketta vastaan harjoittaa jälleenvakuutusten tarjoamista;

3) *asiamiehellä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ei ole vakuutuksenantaja tai sen työntekijä ja joka vastiketta vastaan harjoittaa vakuutusten tarjoamista vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla taikka joka ei ole jälleenvakuutusta harjoittava vakuutuksenantaja tai sen työntekijä ja joka vastiketta vastaan harjoittaa jälleenvakuutusten tarjoamista jälleenvakuutusta harjoittavan vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla;

4) *vakuutusedustajalla* vakuutusmeklaria ja asiamiestä;

5) *sivutoimisella vakuutusedustajalla* luonnollista henkilöä tai muuta oikeushenkilöä kuin luottolaitostoinnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettua luottolaitosta tai sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettua sijoituspalveluyritystä tai vastaavaa muiden ETA-valtioiden luottolaitosta tai sijoituspalveluyritystä, jonka pääasiallinen ammatillinen toiminta

on muu kuin vakuutusten tarjoaminen ja joka tarjoaa sivutoimisesti vastiketta vastaan ainoastaan tiettyjä vakuutuksia, jotka liittyvät täydentävinä tavaraan tai palveluun ja jotka eivät kata henkivakuutus- tai vastuuriskejä, paitsi jos tämä vakuutusturva täydentää vakuutusedustajan pääasiallisen ammatillisen toiminnan yhteydessä tarjoamaa tavaraa tai palvelua;

6) *vakuutuksentarjoajalla* vakuutuksenantajaa, vakuutusedustajaa ja sivutoimista vakuutusedustajaa;

7) *vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvalla henkilöllä* vakuutuksentarjoajalla työskentelevää vakuutusten tarjoamiseen suoraan osallistuvaa luonnollista henkilöä;

8) *vastikkeella* palkkaa, palkkiota tai muuta taloudellista etua;

9) *pysyvällä tavalla* tapaa, jolla asiakas voi tallentaa ja toisintaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja muuttumattomina siten, että ne ovat saatavilla myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan;

10) *ETA-valtiolla* Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota;

11) *kolmannella maalla* muuta kuin ETA-valtiota;

12) *sijoitusvakuutuksella* muuta henkivakuutusta kuin:

a) henkivakuutussopimusta, jonka mukaiset etuudet maksetaan ainoastaan kuoleman sattuessa tai loukkaantumisesta, sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi;

b) ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY tai vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY (Solvenssi II) soveltamisalaan kuuluvaa virallisesti tunnustettua ammatillista lisäeläkejärjestelmää taikka muuta ryhmävakuutuksena pidettävää eläkevakuutusta;

13) *ammattimaisella asiakkaalla* sijoituspalvelulain 1 luvun 18 §:ssä tarkoitettua ammattimaista asiakasta;

14) *läheisillä sidoksilla* vakuutusyhtiölain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua merkittävää sidonnaisuutta;

15) *kotijäsenvaltiolla* ETA-valtiota, jossa vakuutusedustajana tai sivutoimisena vakuutusedustajana toimivalla luonnollisella henkilöllä on asuinpaikka, tai ETA-valtiota, jossa vakuutusedustajana tai sivutoimisena vakuutusedustajana toimivan oikeushenkilön sääntömääräinen kotipaikka sijaitsee tai, jos sillä ei kansallisen lainsäädännön mukaan ole sääntömääräistä kotipaikkaa, ETA-valtiota, jossa sen keskushallinto sijaitsee;

16) *vastaanottavalla jäsenvaltiolla* ETA-valtiota, joka ei ole vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan kotijäsenvaltio ja jossa vakuutusedustajalla tai sivutoimisella vakuutusedustajalla on pysyvä liikepaikka tai toimipaikka tai jossa vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja tarjoaa vakuutuksia;

17) *sivuliikkeellä* vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan asioimistoa tai sivuliikettä, joka sijaitsee muun ETA-valtion kuin vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan kotijäsenvaltion alueella;

18) *suurella riskillä* vakuutusyhtiölain 31 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua suurta riskiä;

19) *direktiivillä* vakuutusten tarjoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2016/97/EU;

20) *Solvenssi II -direktiivillä* vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2009/138/EY (Solvenssi II);

21) *vakuutusmuotoisella sijoitustuotteella* vakuutustuotetta, johon sisältyy maturiteetti- tai takaisinostoarvo ja jossa markkinoiden vaihtelu vaikuttaa suoraan tai välillisesti koko maturiteetti- tai takaisinostoarvoon tai sen osaan, lukuun ottamatta seuraavia vakuutustuotteita:

a) Solvenssi II -direktiivin liitteessä I (vahinkovakuutusluokat) luetellut vahinkovakuutustuotteet;

b) henkivakuutus sopimukset, jos sopimuksen mukaiset etuudet maksetaan ainoastaan kuoleman sattuessa tai loukkaantumisesta, sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi;

c) eläketuotteet, joiden pääasialliseksi tarkoitukseksi katsotaan kansallisen lainsäädännön nojalla tulojen tarjoaminen sijoittajalle eläkkeelläoloaikana ja jotka antavat sijoittajalle oikeuden tiettyihin etuuksiin;

d) virallisesti tunnustetut ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY tai Solvenssi II -direktiivin soveltamisalaan kuuluvat ammatilliset lisäeläkejärjestelmät;

e) yksilölliset eläketuotteet, joiden osalta kansallisessa lainsäädännössä vaaditaan työnantajan rahoitusosuutta ja joissa työnantaja tai työntekijä ei voi valita eläketuotetta tai eläketuotteen tarjoajaa.

Ensivakuutusten tarjoamista päätoimisesti harjoittava 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu vakuutusmeklari tai 3 kohdassa tarkoitettu asiamies ei ole sivutoiminen vakuutusedustaja.

2 luku

Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteröinti sekä vakuutusedustajarekisteri

6 §

Oikeus harjoittaa vakuutusten tarjoamista Suomessa

Vakuutusten tarjoamista saavat harjoittaa:

1) luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka on rekisteröity:

a) vakuutusedustajarekisteriin vakuutusedustajiksi tai sivutoimiksi vakuutusedustajiksi; tai

b) muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa ja ovat tehneet ilmoituksen kyseisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle vakuutusten tarjoamisesta Suomessa;

2) 4 §:ssä tarkoitettut sivutoimiset vakuutusedustajat;

3) vakuutuksenantajat.

Vakuutuksenantajien oikeudesta harjoittaa vakuutusten tarjoamista osana muuta vakuutustoimintaa säädetään vakuutusyhtiölaissa, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa ja vakuutusyhdistyslaissa.

Jälleenvakuutusten tarjoamista saavat harjoittaa myös jälleenvakuutusedustajat tai sivutoimiset jälleenvakuutusedustajat, joiden kotijäsenvaltio on muu kuin ETA-valtio.

7 §

Rekisteröintihakemus

Ennen vakuutusten tarjoamisen aloittamista vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on tehtävä hakemus Finanssivalvonnalle vakuutusedustajarekisteriin merkitsemistä varten. Hakemus voidaan tehdä sähköisesti vakuutusedustajarekisterin kautta. Hakemuksessa on ilmoitettava 8, 9 ja 13 §:ssä tarkoitettut tiedot. Annettavat tiedot eivät saa olla virheellisiä tai harhaanjohtavia.

8 §

Vakuutusmeklarin rekisteröinnin edellytykset

Finanssivalvonnan on rekisteröitävä hakija vakuutusmeklariksi, jos:

1) hakija ei ole vakuutuksenantajaan työ- tai asiamiessuhteessa tai sellaisessa sopimukseen tai omistukseen perustuvassa tai muussa riippuvuussuhteessa, joka on omiaan vaikuttamaan asiakkaan etujen vastaisesti vakuutusmeklarin toimintaan;

2) hakija on merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin ja hakijan kotipaikka on Suomessa tai, jos hakija on luonnollinen henkilö, hänen asuinpaikkansa on Suomessa;

3) hakija ei ole konkurssissa ja, jos hakija on luonnollinen henkilö, hän on täysi-ikäinen ja hänelle ei ole määrätty edunvalvojaa tai hänen toimintakelpoisuuttaan ei ole rajoitettu;

4) hakijan 17 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettut henkilöt ovat 16 §:ssä tarkoitettulla tavalla hyvämaineisia;

5) hakijan, jos tämä on oikeushenkilö, johdossa olevilla 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on 18 §:ssä tarkoitettu ammattipätevyys tai, jos hakija on luonnollinen henkilö, hänellä on vakuutusedustuslautakunnan myöntämä vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettu ammattipätevyys;

6) hakijalla on 58 §:n mukainen vastuuvakuutus tai sitä vastaava vakuus sekä 59 §:n mukainen asiakasvarojen erillään pitoa koskeva järjestelmä;

7) hakijalla on 21 §:n 2 momentissa tarkoitettut toiminta- ja menettelytavat ja arviointijärjestelmät sekä suunnitelma 78 §:n 1 momentin mukaiseksi arkistoksi;

8) hakija on oikeushenkilö, tämän palveluksessa olevista vakuutusten tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään 30 prosenttia rekisteröidään vakuutusmeklareiksi ja heistä ilmoitetaan tässä pykälässä ja 13 §:ssä tarkoitettut tiedot;

9) rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettu niiden osakkeenomistajien tai jäsenten nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitettu yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, jotka omistavat vähintään kymmenesosan vakuutusmeklarista, ja tiedot näiden osuuksien suuruudesta;

10) rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettu niiden luonnollisten ja oikeushenkilöiden nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, joilla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset vakuutusmeklariin;

11) rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettu tieto siitä, etteivät 9 kohdassa tarkoitettut osuudet tai 10 kohdassa tarkoitettut läheiset sidokset estä Finanssivalvonnan tai muiden toimivaltaisten viranomaisten valvontatehtävien tehokasta hoitamista.

Mitä 1 momentin 1—6 ja 9—11 kohdassa säädetään vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksistä, sovelletaan myös, kun hakija hakee rekisteröintiä sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi.

Edellä 1 momentin 6 ja 7 kohdassa säädettyä ei sovelleta luonnolliseen henkilöön, joka harjoittaa vakuutusten tarjoamista yksinomaan 1 momentissa tarkoitettun oikeushenkilön lukuun.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä rekisteröintiä koskevista tiedoista ja asiakirjoista.

9 §

Asiamiehen rekisteröinnin edellytykset

Finanssivalvonnan on rekisteröitävä hakija asiamieheksi, jos:

1) hakija on merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin ja hakijan kotipaikka on Suomessa tai, jos hakija on luonnollinen henkilö, hänen asuinpaikkansa on Suomessa;

2) hakija ei ole konkurssissa ja, jos hakija on luonnollinen henkilö, hän on täysi-ikäinen ja hänelle ei ole määrätty edunvalvojaa tai hänen toimintakelpoisuuttaan ei ole rajoitettu;

3) hakijan 17 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut henkilöt ovat 16 §:ssä tarkoitetulla tavalla hyvämaineisia;

4) hakijan, jos tämä on oikeushenkilö, johdossa olevilla 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on 18 §:ssä tarkoitettu ammattipätevyys tai, jos hakija on luonnollinen henkilö, hänellä on viimeksi mainituissa pykälässä tarkoitettu ammattipätevyys;

5) hakijalla on 21 §:n 2 momentissa tarkoitetut toiminta- ja menettelytavat ja arviointijärjestelmät sekä suunnitelma 78 §:n 1 momentin mukaiseksi arkistoksi;

6) hakija on oikeushenkilö, sen palveluksessa olevista vakuutusten tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään 30 prosenttia rekisteröidään asiamieheksi ja heistä ilmoitetaan tässä pykälässä ja 13 §:ssä tarkoitetut tiedot;

7) rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettu niiden osakkeenomistajien tai jäsenten nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötietolaissa tarkoitettu yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, jotka omistavat vähintään kymmenesosan asiamiehestä, ja tiedot näiden osuuksien suuruudesta;

8) rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettu niiden luonnollisten ja oikeushenkilöiden nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, joilla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset asiamieheen;

9) rekisteröintihakemuksessa on ilmoitettu tieto siitä, etteivät 7 kohdassa tarkoitetut osuudet tai 8 kohdassa tarkoitetut läheiset sidokset estä Finanssivalvonnan tai muiden toimivaltaisten viranomaisten valvontatehtävien tehokasta hoitamista.

Mitä 1 momentin 1—4 ja 7—9 kohdassa säädetään asiamieheksi rekisteröinnin edellytyksistä, sovelletaan myös, kun hakija hakee rekisteröintiä sivutoimiseksi asiamieheksi.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa säädettyä ei sovelleta luonnolliseen henkilöön, joka harjoittaa vakuutusten tarjoamista yksinomaan 1 momentissa tarkoitetun oikeushenkilön palveluksessa.

Edellä 1 momentin 6 kohdassa säädettyä ei sovelleta luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin luottolaitoksiin eikä sijoituspalvelulaissa tarkoitettuihin sijoituspalveluyrityksiin.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä rekisteröintiä koskevista tiedoista ja asiakirjoista.

10 §

Rekisteröintihakemuksen hylkääminen

Finanssivalvonta voi hylätä rekisteröintihakemuksen, jos hakemuksessa annetut tiedot ovat virheellisiä tai harhaanjohtavia eikä niissä havaittuja puutteita ole korjattu Finanssivalvonnan antaman kohtuullisen määräajan kuluessa.

Rekisteröintihakemus on hylättävä, jos jokin 8 tai 9 §:ssä säädettyistä edellytyksistä ei täyty. Finanssivalvonnan on lisäksi hylättävä rekisteröintihakemus silloin, kun Finanssivalvonta ei kykene hoitamaan tehokkaasti valvontatehtäviään sovellettavan kolmannen maan lainsäädäntöön tai sen täytäntöönpanoon liittyvien vaikeuksien vuoksi, kun kyseinen lainsäädäntö tai sen täytäntöönpano koskee vakuutusedustajaan tai sivutoimiseen vakuutusedustajaan läheisten sidosten tai määräysvallan kautta sidoksissa olevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä.

Finanssivalvonnan on hylättävä rekisteröintihakemus myös, jos olosuhteet huomioon ottaen on ilmeistä, että hakija aikoo harjoittaa vakuutusten tarjoamista toisen välikätenä.

11 §

Rekisteröintihakemuksen käsittelyaika

Finanssivalvonnan on käsiteltävä rekisteröintihakemus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus ja sen käsittelemiseksi tarvittavat tiedot on toimitettu Finanssivalvonnalle.

12 §

Vakuutusedustajarekisteri

Finanssivalvonnan on ylläpidettävä ajantasaista sähköistä vakuutusedustajarekisteriä.

Finanssivalvonnan on huolehdittava siitä, että Finanssivalvonnan verkkosivustolta on yhteys Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen ylläpitämään keskitettyyn sähköiseen rekisteriin tietojen tarkastelusta varten.

Finanssivalvonnalla on oikeus muuttaa vakuutusedustajarekisterin sekä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen rekisterin tietoja.

13 §

Vakuutusedustajarekisteriin merkittävät tiedot

Vakuutusedustajarekisteriin on merkittävä:

1) vakuutusedustajaksi rekisteröidyn luonnollisen henkilön nimi, toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus, asuinpaikka ja sen liikepaikan osoite, josta vakuutusten tarjoamista pääasiallisesti harjoitetaan;

2) vakuutusedustajaksi rekisteröidyn oikeushenkilön toiminimi, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka ja sen liikepaikan osoite, josta vakuutusten tarjoamista pääasiallisesti harjoitetaan;

3) vakuutusedustajaksi rekisteröidyn oikeushenkilön toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa nimi, hallituksen jäsenten ja varajäsenten nimet, hallitukseen rinnastettavan toimielimen jäsenten ja varajäsenten nimet, vastuunalaiset yhtiömiehet sekä muiden vakuutusten tarjoamisesta vastaavien henkilöiden nimet, sekä mainittujen henkilöiden henkilötunnus;

4) toimiiko vakuutusedustaja vakuutusmeklarina vai asiamiehenä ja onko vakuutusten tarjoaminen pää- vai sivutoimista;

5) harjoittaako vakuutusedustaja henkivakuutuksia vai vahinkovakuutuksia vai molempia koskevaa vakuutusten tarjoamista sekä välittääkö vakuutusmeklari asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvia raha- tai muita varoja;

6) harjoittaako vakuutusedustaja jälleenvakuutuksen tarjoamista;

7) vakuutuksenantajat, joita asiamies edustaa;

8) vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen tai muun vastaavan vakuuden antaja ja määrä;

9) valtiot, joissa vakuutusedustaja aikoo harjoittaa vakuutusten tarjoamista sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella, ja vakuutusedustajan yhteystiedot näissä valtioissa;

10) niiden osakkeenomistajien tai jäsenten nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, jotka omistavat vähintään kymmenesosan vakuutusedustajasta, ja tiedot näiden osuuksien suuruudesta;

11) niiden luonnollisten ja oikeushenkilöiden nimi, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, joilla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset vakuutusedustajaan;

12) sellaiset Finanssivalvonnan määräämät kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 33 a §:ssä tarkoitettu uhkasakko;

13) rekisteröintipäivä sekä rekisteristä poistamisen syy ja ajankohta.

Mitä 1 momentin 1—5 ja 7—11 kohdassa säädetään vakuutusedustajasta, vakuutusmeklarista tai asiamiehestä, sovelletaan myös sivutoimiseen vakuutusedustajaan, sivutoimiseen vakuutusmeklariin ja sivutoimiseen asiamieheen.

Edellä 1 momentin 12 kohdassa tarkoitettu merkintä on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kehoitus on annettu tai kiello määrätty.

14 §

Tietojen muutoksista ilmoittaminen

Vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on viipymättä ilmoitettava Finanssivalvonnalle vakuutusedustajarekisteriin merkittyjen tietojen muutoksista, liiketoiminnan lopettamisesta ja siitä, jos jokin rekisteröinnin edellytyksistä ei enää täyty.

Vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava Finanssivalvonnalle viimeistään kuukautta etukäteen muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa harjoittamaansa toimintaa koskevista 13 ja 22 §:n mukaisista tiedoista tapahtuvasta muutoksesta. Finanssivalvonnan on ilmoitettava toisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle muutoksesta mahdollisimman pian ja viimeistään kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona Finanssivalvonta sai kyseisen tiedon.

15 §

Tietojen antaminen vakuutusedustajarekisteristä ja tietojen saatavilla pitäminen

Jokaisella on oikeus saada vakuutusedustajarekisteristä yritys- ja yhteisötunnuksella tai toiminimellä taikka aputoiminimellä yksilöimästään vakuutusedustajasta tai sivutoimisesta vakuutusedustajasta rekisterissä olevat 3 momentissa tarkoitetut tiedot. Tietoa tähän rekisteriin merkityistä ilmoitusvelvollisista voidaan hakea myös kootusti elinkeinotoiminnan perusteella.

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteristä saadaan luovuttaa tieto luonnollisen henkilön nimestä tai syntymäajasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina. Tieto henkilötunnuksen tunnusosasta saadaan luovuttaa vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetty edellytykset. Rekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa Finanssivalvonnalle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Seuraavat rekisteriin merkityt tiedot Finanssivalvonnan on kuitenkin pidettävä yleisesti saatavilla sähköisen tietoverkon avulla:

1) yksityisen elinkeinonharjoittajan nimi, toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunnisteen ja sen liikepaikan käyntiosoite, jossa vakuutuksia pääasiallisesti tarjotaan;

2) oikeushenkilön toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunnisteen ja sen liikepaikan käyntiosoite, jossa vakuutuksia pääasiallisesti tarjotaan;

3) toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa nimi, hallituksen jäsenten ja varajäsenten nimet, hallitukseen rinnastettavan toimielimen jäsenten ja varajäsenten nimet, vastuunalaiset yhtiömiehet sekä muiden vakuutusten tarjoamisesta vastaavien henkilöiden nimet;

- 4) rekisteröinnin päivämäärä sekä rekisteristä poistamisen päivämäärä ja syy;
- 5) tieto siitä, että vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja toimii tietyn tai tiettyjen vakuutuksenantajien asiamiehenä ja tieto näistä vakuutuksenantajista;
- 6) tieto siitä, harjoittaako vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja vahinko-, henki- tai jälleenvakuutusten tarjoamista sekä välittääkö vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvia raha- tai muita varoja;
- 7) ne ETA-valtiot, joissa vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja tarjoaa vakuutuksia;
- 8) vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle määrätyt julkiset varoitukset, muut hallinnolliset seuraamukset sekä sellaiset kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu uhkasakko.

3 luku

Hyvämaineisuus ja ammattipätevyys

16 §

Hyvämaineisuus

Hyvämaineinen on henkilö, jota ei ole lainvoimaisella tuomiolla tuomittu viiden viimeisen vuoden aikana vankeusrangaistukseen tai kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan vakuutusten tarjoamista. Henkilöä ei kuitenkaan pidetä hyvämaineisena, jos hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton.

Liiketoimintakiellon vaikutuksesta kelpoisuuteen säädetään liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985).

17 §

Hyvämaineiset henkilöt

Vakuutuksenantajalla ja vakuutusedustajalla vakuutusten tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden ja vakuutusten tarjoamisesta vastaavien henkilöiden on oltava hyvämaineisia. Sivutoimisella vakuutusedustajalla vakuutusten tarjoamisesta vastaavien henkilöiden on oltava hyvämaineisia.

Jos vakuutusedustaja on oikeushenkilö, vakuutusedustajan johdon ja sen, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosa osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö, vastaava omistus- tai määräämisvalta, on oltava hyvämaineisia.

Jos oikeushenkilö harjoittaa muuta säänneltyä ja valvottua finanssialan toimintaa ja 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden hyvämaineisuus selvitetään muun rahoitus- tai vakuutusalan koskevan säädöksen nojalla, hyvämaineisuutta ei tarvitse selvittää tämän lain nojalla. Muun rahoitus- tai vakuutusalan koskevan säädöksen nojalla tehty selvitys henkilön hyvämaineisuudesta voidaan ottaa huomioon tätä lakia sovellettaessa.

18 §

Ammattipätevyys

Riittävä ammattipätevyys ja tiedot on henkilöllä, jolla on tarpeelliset tiedot tarjoamistaan vakuutuksista ja joka tuntee vakuutusten tarjoamisen kannalta tarpeellisen lainsäädännön. Asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen on lisäksi tunnettava hyvä vakuutustapa, sekä vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin on lisäksi tunnettava hyvä vakuutusmeklaritapa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella säädetään ammattipätevyyttä ja tietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista.

19 §

Ammattipätevät henkilöt

Vakuutusten tarjoamiseen osallistuvalla henkilöllä ja vakuutusten tarjoamisesta vastaavalla henkilöllä on oltava työtehtävien laatuun ja laajuuteen nähden riittävä ammattipätevyys ja tiedot.

Jos vakuutusedustaja on oikeushenkilö, vakuutusedustajan johdossa on oltava riittävä ammattipätevyys ja tiedot.

Vakuutuksenantajan on varmistuttava siitä, että sen palveluksessa vakuutusten tarjoamiseen osallistuvilla henkilöillä, asiamiehillä ja sivutoimisilla asiamiehillä on riittävä ammattipätevyys ja tiedot.

20 §

Ammattipätevyyden ylläpito ja kehittäminen

Vakuutusentarjoajan vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön ja vakuutusten tarjoamisesta vastaavan henkilön on jatkuvasti ylläpidettävä ja kehitettävä ammattipätevyytään työtehtävien laatuun ja laajuuteen nähden riittävällä tavalla. Vakuutuksenantajalla ja vakuutusedustajalla vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön ammattipätevyyden ylläpidon ja kehittämisen kannalta riittävänä pidetään vähintään 15 tunnin ammatillista koulutusta ja kehittämistä vuosittain.

21 §

Ammattipätevyyden arviointi ja valvonta

Vakuutusentarjoajan on määritettävä vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön työtehtävien edellyttämät ammattipätevyysvaatimukset ottaen huomioon 18 ja 19 §:ssä säädetyt vaatimukset.

Vakuutusedustajan ja vakuutuksenantajan on nimettävä toiminto ja sillä on oltava sisäiset toiminta- ja menettelytavat sekä arviointijärjestelmät, joiden avulla varmistetaan ja valvotaan ammattipätevyysvaatimusten asianmukainen toteutuminen. Toiminta- ja menettelytapoja sekä arviointijärjestelmiä on käytettävä ja päivitettävä säännöllisesti.

4 luku

Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus

22 §

Ilmoitus aikomuksesta tarjota vakuutuksia toisessa ETA-valtiossa

Vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava Finanssivalvonnalle aikomuksestaan tarjota vakuutuksia yhdessä tai useammassa muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa. Ilmoitukseen on liitettävä selvitys:

- 1) vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan yhteys- ja rekisteritiedoista;
- 2) ryhmää koskevista tiedoista;
- 3) siitä, mitä vakuutuksia aiotaan tarjota;
- 4) siitä, missä valtioissa vakuutuksia aiotaan tarjota;
- 5) asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen edustamat vakuutuksenantajat.

Jos vakuutuksia aiotaan tarjota ETA-valtioon perustetun sivuliikkeen tai sitä muodoltaan vastaavan pysyvän liikepaikan kautta, on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, ilmoitettava:

- 1) osoite, josta asiakirjoja on mahdollista saada;
- 2) sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan toiminnasta vastuussa olevan henkilön nimi.

23 §

Tietojen lähettäminen vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille

Finanssivalvonnan on kuukauden kuluessa 22 §:ssä tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta toimitettava tiedot vastaanottavien jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille. Jos vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja on ilmoittanut aikomuksestaan perustaa sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan, Finanssivalvonta toimittaa tiedot, jos sillä ei ole aihetta epäillä ilmoituksen tehneen vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan yritysrakenteen eikä taloudellisen tilanteen asianmukaisuutta. Saatuaan vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen ilmoituksen tietojen vastaanottamisesta Finanssivalvonnan on ilmoitettava kirjallisesti vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut tiedot.

Jos Finanssivalvonta on kieltäytynyt lähettämästä sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan perustamista koskevia tietoja, sen on tehtävä asiassa perusteltu päätös kuukauden kuluessa 22 §:ssä tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta. Vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa hakea päätökseen muutosta valittamalla.

Jos Finanssivalvonta ei ole lähettänyt sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan perustamista koskevia tietoja kuukauden kuluessa 22 §:ssä tarkoitettujen tietojen vastaanottamisesta, vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa hakea muutosta valittamalla. Valituksen katsotaan tällöin kohdistuvan Finanssivalvonnan hylkäävään päätökseen. Valituksen voi tehdä, kunnes Finanssivalvonta on päättänyt tietojen lähettämisestä. Finanssivalvonnan on ilmoitettava valitusviranomaiselle päätöksen antamisesta valituksen kohteena olevassa asiassa.

24 §

Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen ETA-valtiossa palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella

Vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa vakuutusten tarjoamisen palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella ilmoittamassaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa heti, kun se on saanut 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjallisen ilmoituksen Finanssivalvonnalta. Finanssivalvonnan on samalla ilmoitettava vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle vastaanottavan jäsenvaltion asiointipiste.

Vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on noudatettava vastaanottavan jäsenvaltion asiointipisteessään julkistamia yleistä etua koskevia säännöksiä.

25 §

Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen ETA-valtiossa sijoittautumisvapauden perusteella

Vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa vakuutusten tarjoamisen sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan välityksellä ilmoittamassaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa sen jälkeen, kun se on saanut 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjallisen ilmoituksen sekä tiedot vastaanottavassa jäsenvaltiossa noudatettavista yleistä etua koskevista kansallisista säännöksistä Finanssivalvonnalta.

Jos Finanssivalvonta ei ole saanut vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen ilmoitusta kyseisessä valtiossa noudatettavista yleistä etua koskevista kansallisista säännöksistä kuukauden kuluessa siitä, kun Finanssivalvonta on toimittanut 22 §:ssä tarkoitetut tiedot sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan perustamisesta vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa tämän määräajan jälkeen aloittaa vakuutusten tarjoamisen sivuliikkeen tai pysyvän liikepaikan välityksellä kyseisessä valtiossa.

Vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on noudatettava vastaanottavan jäsenvaltion yleistä etua koskevia säännöksiä.

26 §

Menettely toisen ETA-valtion vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan aloittaessa vakuutusten tarjoamisen Suomessa

Jos toisen ETA-valtion toimivaltainen viranomainen toimittaa Finanssivalvonnalle 22 §:ssä säädettyä vastaavat tiedot, jotka koskevat vakuutusten tarjoamisen aloittamista Suomessa palveluiden tarjoamisen vapauden tai sijoittautumisvapauden perusteella, Finanssivalvonnan on ilmoitettava viipymättä tietojen vastaanottamisesta kyseisen toisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Kuukauden kuluessa toisen ETA-valtion toimivaltaisen viranomaisen toimittamien tietojen vastaanottamisesta Finanssivalvonnan on lisäksi ilmoitettava toisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle Suomessa noudatettavat yleistä etua koskevat säännökset, joiden noudattaminen on sivuliikkeen perustamisen edellytyksenä.

27 §

Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen Suomessa palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella

Toisessa ETA-valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa vakuutusten tarjoamisen palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella Suomessa heti, kun se on saanut kotijäsenvaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta ilmoituksen siitä, että Finanssivalvonta on vastaanottanut ilmoituksen toiminnan aloittamisesta Suomessa.

Toisessa ETA-valtiossa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on noudatettava Suomen yleistä etua koskevia säännöksiä.

28 §

Oikeus aloittaa vakuutusten tarjoaminen Suomessa sijoittautumisvapauden perusteella

Toisessa ETA-valtiossa rekisteröity vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa aloittaa vakuutusten tarjoamisen sivuliikkeen välityksellä Suomessa sen jälkeen, kun se on saanut kotijäsenvaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta ilmoituksen siitä, että Finanssivalvonta on vastaanottanut ilmoituksen toiminnan aloittamisesta Suomessa, sekä tiedot Suomessa noudatettavista yleistä etua koskevista kansallisista säännöksistä.

Toisessa ETA-valtiossa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on noudatettava Suomen yleistä etua koskevia säännöksiä.

29 §

Finanssivalvonnan ilmoitusvelvollisuus Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle

Finanssivalvonnan on ilmoitettava Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle tiedot niistä Suomessa rekisteröidyistä vakuutusedustajista ja sivutoimisista vakuutusedustajista, jotka ovat ilmoittaneet aikomuksestaan harjoittaa vakuutusten tarjoamista sijoittautumisvapauden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa.

5 luku

Liiketoiminnan menettelytavat ja tiedonantovelvollisuus

30 §

Vakuutuksentarjoajan toiminta ja asiakkaan edun etusija

Vakuutuksentarjoajan on toimittava rehellisesti, tasapuolisesti, ammattitaitoisesti, huolellisesti ja asiakkaan edun mukaisesti. Vakuutuksenantajan, asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen on lisäksi noudatettava hyvää vakuutustapaa sekä vakuutusmeklarin ja sivutoimisen vakuutusmeklarin lisäksi hyvää vakuutusmeklaritapaa.

Vakuutuksentarjoaja ei saa vastaanottaa sellaista palkitsemista eikä vakuutustentarjoaja saa palkita tai arvioida työntekijöidensä suoritusta sellaisella tavalla, joka on ristiriidassa asiakkaiden edun mukaisen toimimisen kanssa. Vakuutuksentarjoaja ei saa ottaa käyttöön sellaisia myyntitavoitteita tai maksaa palkkioita tai muita etuja, jotka voivat kannustaa sitä tai sen työntekijöitä suosittelemaan asiakkaalle muuta kuin asiakkaan tarpeisiin ja vaatimuksiin parhaiten sopivaa vakuutusta.

31 §

Rekisteröidyn vakuutusedustajan käyttäminen

Vakuutuksentarjoaja saa käyttää ainoastaan rekisteröityjen vakuutusedustajien tai sivutoimisten vakuutusedustajien taikka 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sivutoimisten vakuutusedustajien tuottamia vakuutusten tarjoamiseen liittyviä palveluja.

32 §

Vakuutuksenantajasta annettavat tiedot

Vakuutuksenantajan on ilmoitettava asiakkaalle ennen vakuutus sopimuksen tekemistä ainakin:

- 1) toiminimensä, yhteystietonsa, liikepaikkansa käyntiosoite ja tieto toimimisesta vakuutuksenantajana;
- 2) tieto siitä, antaako vakuutuksenantaja henkilökohtaisia suosituksia tarjoamistaan vakuutuksista;
- 3) tieto niistä tuomioistuinmenettelyistä ja tuomioistuimen ulkopuolisista menettelyistä, joita noudattaen asiakas ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksen vakuutuksenantajasta.

33 §

Vakuutusedustajasta annettavat tiedot

Asiamiehen on ilmoitettava asiakkaalle ennen vakuutus sopimuksen tekemistä ja vakuutusmeklarin ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä ainakin:

- 1) nimensä tai toiminimensä, yhteystietonsa ja liikepaikkansa käyntiosoite;
 - 2) toimiiko vakuutusedustaja vakuutusmeklarina asiakkaan puolesta vai asiamiehenä vakuutuksenantajan nimissä ja lukuun;
 - 3) mihin vakuutusedustajarekisteriin vakuutusedustaja on merkitty ja miten rekisteröinnin voi tarkistaa;
 - 4) antaako vakuutusedustaja henkilökohtaisia suosituksia tarjoamistaan vakuutuksista;
 - 5) antaako vakuutusmeklari vakuutusten tasapuoliseen analyysiin perustuvia henkilökohtaisia suosituksia;
 - 6) edustaako vakuutusedustaja tekemänsä sopimuksen tai sopimusten mukaan yhtä tai useampaa vakuutuksenantajaa tai 31 §:ssä tarkoitettua, sekä niiden toiminimet, joita vakuutusedustaja edustaa tai joiden kanssa se toimii;
 - 7) omistaako vakuutusedustaja suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosan jonkin vakuutuksenantajan äänimäärästä tai pääomasta, taikka onko sillä kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset vakuutuksenantajaan;
 - 8) jos vakuutusedustaja on oikeushenkilö, omistaako jokin vakuutuksenantaja tai sen emoyritys suoraan tai välillisesti vähintään kymmenesosan vakuutusedustajan äänimäärästä tai pääomasta, taikka onko vakuutuksenantajalla kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset vakuutusedustajaan;
 - 9) tieto niistä tuomioistuinmenettelyistä ja tuomioistuimen ulkopuolisista menettelyistä, joita noudattaen asiakas ja muut asianosaiset voivat tehdä valituksen vakuutusedustajasta.
- Sivutoimisen vakuutusedustajan on ilmoitettava asiakkaalle 1 momentin 1—3, 6 ja 9 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Työeläkevakuutusta tarjoavan vakuutusedustajan on ilmoitettava asiakkaalle 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja sivutoimisen vakuutusedustajan 2 momentissa tarkoitetut tiedot työeläkevakuutuksesta ja työeläkevakuutusyhtiön edustamisesta.

34 §

Markkinointi

Vakuutuksentarjoajan on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle vakuutusedustuspalveluistaan ja tarjolla olevista vakuutuksista tai muista hyödykkeistä tarpeelliset tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä vakuutuksia tai muita hyödykkeitä koskevia ratkaisuja.

Vakuutuksentarjoajan markkinointiviestinnän on aina oltava selvästi tunnistettavissa markkinointiviestinnäksi. Vakuutuksentarjoajan antamien tietojen on oltava asiallisia, täsmällisiä ja selkeitä. Vakuutuksentarjoaja ei saa antaa markkinoinnissaan totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta taikka hyvän vakuutustavan tai hyvän vakuutusmeklaritavan vastaista menettelyä. Kuluttajan kannalta sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä säädetään lisäksi kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvussa.

Vakuutuksentarjoajan markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, vakuutuksenantajien, asiamiesten ja sivutoimisten asiamiesten tiedonantovelvollisuuteen sovelletaan vakuutuslakia 2 luvun sekä vakuutusyhtiölain 31 luvun 2 §:n säännöksiä. Asiamiehen ja sivutoimisen asiamiehen on markkinoinnissaan ilmoitettava edustamansa vakuutuksenantajat ja yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan, minkä vakuutuksenantajan vakuutuksesta on kysymys. Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa markkinoinnissaan ilmoittaa edustavansa tiettyä vakuutuksenantajaa.

Muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa rekisteröidyn vakuutuksentarjoajan on tarvittaessa ilmoitettava markkinoinnissaan oikean kuvan antamiseksi vakuutusedustuspalveluistaan, minkä vakuutuksenantajien vakuutuksia vakuutusten tarjoaminen yksinomaan koskee ja antaako vakuutuksentarjoaja 36 §:n 4 momentissa tarkoitettuun tasapuoliseen analyysiin perustuvia tietoja.

35 §

Vakuutusmeklarin velvollisuus selvittää asiakkaan vakuutustarve

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on ennen vakuutuksen tarjoamista pyydettävä asiakkaalta tietoja tämän vakuuttamiseen liittyvistä tarpeista ja vaatimuksista ja saadut tiedot huomioon ottaen määritettävä vakuutustarve.

36 §

Vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuus

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on ennen vakuutus sopimuksen tekemistä annettava asiakkaalle tietoja vakuutusmuodoista, näiden vakuutusten vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista sekä muut asiakkaalle määritettyyn

vakuutustarpeeseen sopivan vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin antamien tietojen on oltava puolueettomia.

Edellä 1 momentissa ja 48 §:ssä tarkoitetut tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa. Niitä annettaessa on otettava huomioon tarjottavan vakuutuksen monimutkaisuus ja se, onko asiakas kuluttaja tai tähän vakuutus sopimuslain 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettava henkilö vai muu henkilö, sekä muut asiakkaan tai asiakasryhmän ominaisuudet.

Vakuutusedustuspalveluiden ja vakuutusten etämyynissä annettavista ennakotiedoista säädetään kuluttajansuojalain 6 a luvussa.

Asiakkaalle annettavien 1 momentissa tarkoitettujen tietojen on perustuttava riittävän monien markkinoilla tarjolla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin, jollei vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusedustajan ja asiakkaan välillä nimenomaisesti sovita toisin.

37 §

Vakuutusmeklarin henkilökohtaisen suosituksen antaminen

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on annettava asiakkaalle henkilökohtainen suositus tietyn tai tiettyjen vakuutusten valitsemiseksi, jollei vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin ja asiakkaan välillä nimenomaisesti sovita toisin. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin antaessa henkilökohtaisen suosituksen asiakkaalle on samalla ilmoitettava, miksi suositeltu vakuutus tai vakuutukset täyttävät parhaiten tämän vakuutustarpeen.

Vakuutusmeklarilla tai sivutoimisella vakuutusmeklarilla on 1 momentissa säädettyä vastaava neuvontavelvollisuus myös, jos vakuutus sopimus tehdään sellaisen henkilön kanssa, jonka vakituinen asuinpaikka tai pysyvä liikepaikka on ETA-valtiossa, jonka lain mukaan tällaisen neuvonnan antaminen vakuutusta myydessä on pakollista.

Jos vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa asiakkaalta riittäviä tietoja henkilökohtaisen suosituksen antamiseksi, vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on ilmoitettava asiakkaalle, että henkilökohtaista suositusta ei voida antaa.

38 §

Vastikkeesta annettavat tiedot

Vakuutuksenantajan, asiamiehen tai sivutoimisen asiamiehen on annettava asiakkaalle hyvissä ajoin ennen vakuutus sopimuksen tekemistä tieto siitä, minkä luonteisen vastikkeen vakuutuksenantajan työntekijä, asiamies tai sivutoiminen asiamies saa vakuutuksen tarjoamisen tai myynnin perusteella.

Vakuutuksentarjoajan on annettava asiakkaalle hyvissä ajoin ennen vakuutus sopimuksen tekemistä tieto sellaisista 1 momentissa tarkoitetuista vastikkeista, joita vakuutuksenantajan työntekijä, vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja saa sellaisista muista maksuista kuin jatkuvista vakuutusmaksuista tai määräaikaista maksuista, joita asiakas on velvollinen suorittamaan vakuutus sopimuksen perusteella.

39 §

Tietojen toimittaminen pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla

Edellä 32, 33 ja 35—38 §:ssä tarkoitetut tiedot on toimitettava ennen sopimuksen tekemistä paperilla tai muulla pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla. Siitä, mitä tietojen toimittamistapaa on kulloinkin käytettävä, sekä tietojen toimittamisen yleisistä vaatimuksista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Solvensi II -direktiivin liitteessä I tarkoitettuja vahinkovakuutuksia koskeva vakiomuotoinen asiakirja on kuitenkin toimitettava paperilla tai muulla pysyvällä tavalla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, jotka asiakirjassa on oltava, asiakirjan laatimiskielestä ja muista asiakirjaa koskevista seikoista ottaen huomioon direktiivin 20 artiklan 5—9 kohdan säännökset. Komission teknisillä sääntelystandardeilla säädetään tarkemmin asiakirjan vakiomuotoisesta esitystavasta ja sen sisältämien tietojen yksityiskohtaisesta esitystavasta.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, asiakkaalle on pyynnöstä aina toimitettava ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot paperilla. Tietojen toimittamisesta ei saada periä maksua.

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin harjoittamassa vakuutusedustuspalveluiden ja vakuutusten puhelinmyynnissä sovelletaan, mitä kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:n 2 momentissa säädetään.

40 §

Kytkykaupan kielto kuluttajakaupassa

Jos vakuutus tarjotaan tavarán tai muun palvelun kuin vakuutuksen kanssa, kuluttajalle tai sellaiselle muulle luonnolliselle henkilölle taikka oikeushenkilölle, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan, on tarjottava myös mahdollisuus ostaa vakuutus ja tarjottava tavara tai palvelu erikseen. Tarjouksen ehtona ei saa olla, että henkilö tekee tavaraa tai muuta palvelua kuin vakuutusta tarjottaessa vakuutussopimuksen tietyn vakuutuksenantajan kanssa tai vakuutusta tarjottaessa sopimuksen tietyn tavarán tai palvelun tarjoajan kanssa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta vakuutuksiin, jotka tarjotaan sijoituspalvelulain 1 luvun 11 §:ssä tarkoitetun sijoituspalvelun, kuluttajansuojalain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitetun kuluttajaluoton tai maksupalvelulain (290/2010) 8 §:n 5 kohdassa tarkoitetun maksutilin ohessa.

Kuluttajalle tai tähän 1 momentin mukaan rinnastettavalle muulle henkilölle on annettava riittävä kuvaus sopimuksen tai paketin eri osista sekä tiedot kunkin osan kuluista ja siitä, miten sopimuksen tai paketin eri osien keskinäinen vaikutus muuttaa riskejä tai vakuutuksen kattavuutta.

41 §

Yhdistetyt tarjoukset ja vakuutusta oheistuotteena koskeva kytkykaupan kielto muussa kuin kuluttajakaupassa

Jos vakuutus tarjotaan tavarán tai muun palvelun kuin vakuutuksen kanssa siten, että vakuutus on päätuote ja tavara tai muu palvelu on oheistuote, muulle asiakkaalle kuin 40 §:ssä tarkoitetuille, asiakkaalle on ilmoitettava, onko eri osat mahdollista ostaa erikseen.

Jos vakuutus tarjotaan tavaran tai muun palvelun kuin vakuutuksen ohessa siten, että vakuutus on oheistuote ja tavara tai muu palvelu on päätuote, muulle asiakkaalle kuin 40 §:ssä tarkoitetuille, asiakkaalle on tarjottava mahdollisuus ostaa tarjottava tavara tai palvelu erikseen. Edellä tässä momentissa säädettyä ei kuitenkaan sovelleta vakuutuksiin, jotka tarjotaan sijoituspalvelulain 1 luvun 11 §:ssä tarkoitetun sijoituspalvelun, kuluttajansuojalain 7 luvun 1 §:ssä tarkoitetun kuluttajaluoton tai maksupalvelulain 8 §:n 5 kohdassa tarkoitetun maksutilin ohessa.

Jos vakuutuksen ja tavaran tai muun palvelun kuin vakuutuksen erikseen ostaminen on mahdollista, asiakkaalle on annettava riittävä kuvaus sopimuksen tai paketin eri osista sekä tiedot kunkin osan kuluista ja siitä, miten sopimuksen tai paketin eri osien keskinäinen vaikutus muuttaa riskejä tai vakuutuksen kattavuutta.

42 §

Tuotehallintajärjestelmät

Vakuutuksenantajan on käytettävä, arvioitava uudelleen ja ylläpidettävä sen tarjoamiin vakuutuksiin nähden riittävää vakuutusten hyväksymismenettelyä. Hyväksymismenettelyn mukaisesti on:

- 1) hyväksyttävät uudet vakuutukset ja olemassa olevien vakuutusten merkittävät muutokset, ennen kuin vakuutusta markkinoidaan tai tarjotaan asiakkaille;
- 2) määritettävä kullekin vakuutukselle yksilöidyt kohdemarkkinat;
- 3) arvioitava yksilöityjen kohdemarkkinoiden kannalta merkitykselliset riskit;
- 4) laadittava yksilöityjä kohdemarkkinoita vastaava tarjoamissuunnitelma.

Vakuutuksenantajan on ymmärrettävä tarjoamansa tai markkinoimansa vakuutukset ja arvioitava niitä säännöllisesti uudelleen. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki tapahtumat, jotka voivat vaikuttaa yksilöityihin kohdemarkkinoihin kohdistuvaan mahdolliseen riskiin. Uudelleenarvioinnissa on kiinnitettävä huomiota ainakin siihen, onko vakuutus edelleen kohdemarkkinoiden asiakkaiden tarpeiden mukainen ja onko ajateltu tarjoamissuunnitelma edelleen asianmukainen.

Vakuutuksenantajan on asetettava sen työntekijöiden, vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien saataville riittävät tiedot vakuutuksesta, hyväksymismenettelystä sekä yksilöidyistä kohdemarkkinoista.

Jos vakuutusedustaja tuottaa vakuutuksen, sen on noudatettava, mitä 1—3 momentissa säädetään vakuutuksenantajasta.

Hyväksymismenettelyä koskevien periaatteiden noudattamisesta säädetään lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusyrityksiä ja vakuutusten tarjoajia koskevien tuotehallintavaatimusten osalta annetussa Euroopan komission delegoidussa asetuksessa (EU) [/].

43 §

Toisen tuottaman vakuutuksen tarjoaminen

Jos vakuutuksentarjoaja antaa tarjouksen tai henkilökohtaisen suosituksen vakuutuksesta, jota se ei itse tuota, vakuutuksentarjoajalla on oltava käytössään asianmukaiset järjestelyt, joiden avulla se saa 42 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot ja oppii tuntemaan kunkin vakuutuksen ominaispiirteet ja yksilöidyt kohdemarkkinat.

6 luku

Sijoitusvakuutuksia koskevat lisävaatimukset

44 §

Toiminta- ja hallintojärjestelmät eturistiriitojen ehkäisemiseksi

Sen lisäksi, mitä 30 §:ssä säädetään, vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan on ylläpidettävä ja käytettävä eturistiriitojen ehkäisemiseksi sen liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen sekä tarjottaviin vakuutuksiin ja palveluihin nähden tehokkaita toiminta- ja hallintojärjestelmiä.

Toiminta- ja hallintojärjestelmien avulla on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on tunnistaa, ehkäistä ja estää vakuutusten tarjoamisen yhteydessä syntyvät vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan ja sen asiakkaan väliset taikka asiakkaiden väliset eturistiriidat. Toimenpiteet koskevat vakuutusten tarjoamiseen osallistuvia henkilöitä, vakuutusten tarjoamisesta vastaavia henkilöitä ja johtoa sekä muita vakuutuksenantajaan tai vakuutusedustajaan määräysvallan vuoksi suoraan tai välillisesti sidoksissa olevia henkilöitä.

45 §

Toiminta eturistiriitatilanteessa

Eturistiriitatilanteen syntyessä vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan on toimittava siten, että eturistiriita ei vaikuta haitallisesti velvollisuuteen harjoittaa vakuutusten tarjoamista rehellisesti, tasapuolisesti, ammattimaisesti, huolellisesti ja asiakkaan etujen mukaisesti.

Jos toiminta- ja hallintojärjestelmistä huolimatta eturistiriitatilannetta ei voida välttää, vakuutusmeklarin on ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä sekä vakuutuksenantajan ja asiamiehen ennen vakuutussopimuksen tekemistä selkeästi ilmoitettava asiakkaalle eturistiriitojen yleinen luonne ja aiheuttajat. Ilmoitus eturistiriitatilanteesta on annettava riittävän ymmärrettävästi siten, että asiakas voi sen pohjalta tehdä vakuutusten ottamista koskevan päätöksen. Ilmoitus on toimitettava asiakkaalle paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Eturistiriitojen määrittämisestä ja muista eturistiriitoja koskevista toimenpiteistä säädetään lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annetussa Euroopan komission delegoidussa asetuksessa (EU) [/].

46 §

Palvelun laadun turvaaminen kannustinten yhteydessä

Sijoitusvakuutuksen tai oheispalvelun tarjoamisen yhteydessä mille tahansa osapuolelle asiakasta tai asiakkaan lukuun toimivaa henkilöä lukuun ottamatta tarjottu tai maksettu taikka tällaiselta osapuolelta saatu kannustin ei saa vaikuttaa haitallisesti asiakkaalle tarjottavan palvelun laatuun. Kannustin ei saa myöskään vaikuttaa haitallisesti velvollisuuteen harjoittaa vakuutusten tarjoamista rehellisesti, tasapuolisesti, ammattimaisesti, huolellisesti ja asiakkaan etujen mukaisesti.

Kannustinten haitallisten vaikutusten arvioinnista sekä ammatillisten vaatimusten noudattamisen arvioinnista säädetään lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annetussa Euroopan komission delegoidussa asetuksessa (EU) [/].

47 §

Tietojen pyytäminen asiakkaalta sijoitusvakuutusta tarjottaessa

Sen lisäksi, mitä 35 §:ssä säädetään vakuutusmeklarin velvollisuudesta selvittää asiakkaan vakuutustarve, sijoitusvakuutusta tarjottaessa vakuutusmeklarin on pyydettävä asiakkaalta tiedot kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaa koskevasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä sekä henkilökohtaista suositusta annettaessa asiakkaan taloudellisesta tilanteesta, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyky.

48 §

Vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuus sijoitusvakuutusta tarjottaessa

Sen lisäksi, mitä 36 §:ssä säädetään vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuudesta, ennen sijoitusvakuutusta koskevan sopimuksen tekemistä vakuutusmeklarin on kiinnitettävä huomiota erityyppisten sijoitusvakuutusten ja niihin liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon asiakkaan sijoituskokemus ja -tietämys sekä sijoittamisen tavoitteet.

Tiedot sijoitusvakuutuksesta ja siihen liittyvistä sijoituskohteista perittävistä kuluista on annettava kootusti siten, että asiakas saa käsityksen vakuutuksen kuluista ja niiden kumulatiivisesta vaikutuksesta vakuutuksen tuottoon ja pääoman kertymiseen. Asiakasta on myös varoitettava riskeistä, jotka liittyvät vakuutukseen tai siihen liittyviin sijoituskohteisiin taikka ehdotettuun sijoitusstrategiaan, sekä annettava tälle tietoa siitä, miten riskejä voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla hallita ottaen huomioon sijoittamisen tavoitteet.

Vähittäismarkkinoille tarkoitettuja paketoituja ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita (PRIIP-tuotteita) koskevista avaintietoasiakirjoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1286/2014 säädetään lisäksi paketoituja ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevan avaintietoasiakirjan toimittamisesta.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä sijoitusvakuutuksen kulujen, tuottojen ja vakuutussäästön kertymisen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä myös siitä, millaisia tietoja on annettava suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella kertyvästä henkivakuutuksen takaisinostoarvon kehityksestä ja vakuutustapahtuman sattuessa maksettavista suorituksista.

49 §

Asianmukaisuuden arviointi

Vakuutusmeklarin on arvioitava, ovatko suunniteltu sijoitusvakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut asiakkaalle asianmukaisia ottaen huomioon tämän kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaa koskeva sijoituskokemus ja -tietämys. Jos vakuutusmeklari arvioi, että sijoitusvakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut eivät ole asianmukaisia, vakuutusmeklarin on varoitettava tästä asiakasta. Jos asiakas ei anna riittäviä

tietoja sijoitusvakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden asianmukaisuuden arvioimiseksi, vakuutusmeklarin on varoitettava asiakasta siitä, että sijoitusvakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalvelujen asianmukaisuutta tälle ei voida arvioida.

Asianmukaisuuden arvioinnista säädetään lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annetussa Euroopan komission delegoidussa asetuksessa (EU) [/].

50 §

Henkilökohtainen suositus ja soveltuvuuden arviointi

Vakuutusmeklarin on annettava asiakkaalle henkilökohtainen suositus tietyn sijoitusvakuutuksen tai tiettyjen sijoitusvakuutusten valitsemiseksi, jollei vakuutusmeklarin ja asiakkaan välillä nimenomaisesti sovita toisin. Vakuutusmeklarin antaessa henkilökohtaisen suosituksen asiakkaalle on suositeltava sijoitusvakuutuksia, jotka soveltuvat tälle ottaen huomioon tämän kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaa koskeva sijoituskokemus ja -tietämys, sijoittamisen tavoitteet ja taloudellinen tilanne, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyky. Vastaavasti suositeltavien lisäpalvelujen on sovelluttava asiakkaalle. Jos asiakas ei anna riittäviä tietoja sijoitusvakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden soveltuvuuden arvioimiseksi, vakuutusmeklarin on varoitettava asiakasta siitä, että henkilökohtaista suositusta ei voida antaa.

Suosituksista on käytävä ilmi ainakin, miten suositeltu sijoitusvakuutus vastaa asiakkaan odotuksia, sijoitustavoitteita ja taloudellista tilannetta. Suositus on toimitettava asiakkaalle ennen vakuutussopimuksen tekemistä paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Suositus voidaan kuitenkin toimittaa viipymättä sopimuksen tekemisen jälkeen, jos sopimus tehdään sellaista etäviestintä käyttäen, ettei suositusta voida toimittaa pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä, ja asiakas on antanut suostumuksensa suosituksen jälkikäteiseen toimittamiseen eikä ole halunnut lykätä sopimuksen tekemistä vakuutusmeklarin esittämästä mahdollisuudesta huolimatta.

Soveltuvuuden arvioinnista säädetään lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 täydentämisestä vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden tarjoamiseen sovellettavien tiedonantovaatimusten ja liiketoiminnan menettelytapasääntöjen osalta annetussa Euroopan komission delegoidussa asetuksessa (EU) [/].

51 §

Säännöllinen soveltuvuuden arviointi

Asiakkaalle on ilmoitettava, antaako vakuutusmeklari säännöllisesti arvioinnin kyseisen sijoitusvakuutuksen soveltuvuudesta asiakkaalle. Jos vakuutusmeklari on sitoutunut säännöllisesti arvioimaan otetun sijoitusvakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalvelujen soveltuvuutta vakuutuksenottajalle, annettavien arvioiden on oltava ajantasaisia ja niistä on ilmeistä ainakin, miten vakuutus ja siihen liittyvät lisäpalvelut vastaavat vakuutuksenottajan odotuksia, sijoitustavoitteita ja taloudellista tilannetta. Säännöllinen arviointi on toimitettava asiakkaalle paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

52 §

Tiivistelmä tarjotuista palveluista

Vakuutusmeklarin on annettava asiakkaalle tiivistelmä vakuutusmeklarin tarjoamista palveluista toimeksiantosopimuksen tekemisen jälkeen ja säännöllisesti sen kestäessä. Tiivistelmien tulee sisältää ajantasaiset selvitykset asiakkaan lukuun suoritettujen liiketoimien ja palvelujen kustannuksista. Tiivistelmät on toimitettava asiakkaalle paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

53 §

Tietojen ilmoittamistavat

Vakuutusmeklarin on annettava asiakkaalle tässä luvussa tarkoitetut tiedot paperilla tai muulla pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla. Siitä, mitä tietojen toimittamistapaa on kulloinkin käytettävä, sekä tietojen toimittamisen yleisistä vaatimuksista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

54 §

Poikkeukset tietojen antamisesta ja toimittamisesta ammattimaiselle asiakkaalle

Jos asiakas on ammattimainen asiakas, tältä ei tarvitse pyytää 47 §:ssä tarkoitettuja tietoja eikä tälle tarvitse antaa 45 eikä 48—52 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Tietoja ei myöskään tarvitse antaa ammattimaiselle asiakkaalle 53 §:ssä säädetyllä tavalla.

7 luku

Vakuutusmeklarin toiminta

55 §

Vakuutusmeklari-nimikkeen käyttäminen

Vain rekisteröity vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari saa käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä vakuutusmeklari tai vakuutusvälittäjä.

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on toiminnassaan tuotava selkeästi ilmi toimivansa nimenomaan vakuutusmeklarina.

56 §

Toimeksiantosopimus

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin ja asiakkaan välinen toimeksiantosopimus on tehtävä kirjallisesti, ja sopimuksesta on annettava yksi kappale asiakkaalle.

Toimeksiantosopimuksesta on käytävä ilmi toimeksiannon sisältö, sopimuksen voimassaoloaika, asiakkaan vakuutusmeklarille tai sivutoimiselle vakuutusmeklarille maksaman palkkion määräytymisperusteet ja, jos mahdollista, palkkion määrä. Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei voi vedota sopimusehtoon, jota ei ole merkitty toimeksiantosopimukseen tai josta ei ole muutoin kirjallisesti sovittu.

57 §

Vakuutusmeklarin palkkio

Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari saa ottaa vastaan palkkion vain toimeksiantajaltaan.

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on annettava asiakkaalle hyvissä ajoin ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä tieto palkkion tai muun vastikkeen luonteesta sekä määrästä tai, jos määrän ilmoittaminen ei ole mahdollista, sen laskemistavasta.

58 §

Vastuuvakuutus

Vakuutusmeklarilla on oltava Finanssivalvonnan hyväksymä vastuuvakuutus niiden ammatillisesta virheestä aiheutuvien vahinkojen korvaamiseksi, joista vakuutusmeklari on tämän lain mukaan vastuussa. Vastuuvakuutuksen määrän on oltava vähintään 1 250 000 euroa vahinkoa kohti ja yhteensä 1 850 000 euroa kaikkien vahinkojen osalta vuotta kohti. Sivutoimisen vakuutusmeklarin vastuuvakuutuksen määrä on oltava kohtuullisessa suhteessa vakuutusten tarjoamista koskevan liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden.

Vastuuvakuutuksen on täytettävä seuraavat ehdot:

- 1) vastuuvakuutuksen on oltava voimassa koko Euroopan talousalueella;
- 2) vastuuvakuutus päättyy aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua siitä, kun Finanssivalvonta on saanut vakuutuksenantajalta ilmoituksen vastuuvakuutuksen päättymisestä;
- 3) jos vastuuvakuutukseen sisältyy omavastuu, vakuutuksenantaja suorittaa korvauksen vahingon kärsineelle omavastuuta vähentämättä;
- 4) vakuutuksenantajan kotipaikka on ETA-valtiossa;
- 5) vastuuvakuutuksesta korvataan vahinko, joka on syntynyt sopimuskauden aikana tapahtuneen teon tai laiminlyönnin seurauksena ja jonka korvaamisesta on esitetty kirjallinen vaatimus vakuutusmeklarille, sivutoimiselle vakuutusmeklarille tai vakuutuksenantajalle vastuuvakuutuksen voimassaoloaikana tai kolmen vuoden kuluessa sen päättymisestä.

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on toimitettava Finanssivalvonnalle viimeistään kuukautta ennen uuden vastuuvakuutuksen voimassaolon alkamista selvitys sen ehdoista ja määristä.

Vastuuvakuutuksen 1 momentissa tarkoitettuja vähimmäismääriä tarkistetaan direktiivin 10 artiklan 7 kohdan nojalla annetuissa komission teknisissä sääntelystandardeissa.

Mitä tässä pykälässä säädetään vastuuvakuutuksesta, sovelletaan myös vastuuvakuutusta vastaavaan muuhun vakuuteen. Mitä tässä pykälässä säädetään vakuutusmeklarista, sovelletaan 1 momentissa tarkoitettuja vastuuvakuutuksen määriä sekä 2 momentin 1 kohtaa lukuun ottamatta sivutoimiseen vakuutusmeklariin. Mitä 2 momentissa säädetään vakuutuksenantajasta, sovelletaan myös muun vastaavan vakuuden antajaan.

59 §

Varojen erillisuus

Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on pidettävä hallussaan olevat, asiakkaalle tai vakuutuksenantajalle kuuluvat varat ETA-valtiossa sijaitsevan luottolaitoksen pankkitilillä erillään omista varoistaan. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on pidettävä luotettavasti kirjaa asiakasvaroista siten, että kunkin asiakkaan asiakasvarat ovat riittävästi eriteltyinä muiden asiakkaiden varoista. Vakuutusmeklarin tai sivutoimisen vakuutusmeklarin on viipymättä toimitettava asiakasvarat vastaanottajalle.

Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari ei saa vastaanottaa, pitää hallussa taikka välittää asiakkaalle tai tämän vakuutuksenantajalle kuuluvia varoja, jos asiakas on kuluttaja. Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari voi kuitenkin vastaanottaa, pitää hallussa tai välittää edellä tarkoitettuja varoja, jos varojen säilytys tai siirto muutoin aiheuttaa kuluttajalle kohtuutonta hankaluutta.

60 §

Liiketoimintakertomus sekä tilinpäätös ja toimintakertomus

Vakuutusmeklari on velvollinen vuosittain toimittamaan Finanssivalvonnalle liiketoimintakertomuksen. Vakuutusmeklari on velvollinen vuosittain toimittamaan Finanssivalvonnalle myös tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa, jos toimintakertomus on kirjanpitolain mukaan laadittava.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä liiketoimintakertomuksessa ilmoitettavista tiedoista ja kertomuksen toimittamisesta.

8 luku

Vakuutusedustuslautakunta

61 §

Lautakunnan asettaminen, jäsenet ja päätösvaltaisuus

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan vakuutusedustuslautakunnan. Lautakunnan tehtävänä on järjestää vähintään kaksi kertaa vuodessa 62 §:ssä tarkoitettuja vakuutusmeklarikokeita sekä myöntää vakuutusmeklaritutkintoja.

Vakuutusedustuslautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään kolme ja enintään kuusi muuta jäsentä. Kullekin heistä määrätään henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla muun ylemmän oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, joiden ei voida katsoa edustavan vakuutusmeklareita tai vakuutuksenantajia. Muista jäsenistä ainakin yhden jäsenen ja hänen varajäsenensä tulee edustaa vakuutusmeklareita.

Vakuutusedustuslautakunta on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä. Asiasta äänestettäessä lautakunnan päätökseksi tulee enemmistön mielipide. Äänen jakautuessa tasan päätökseksi tulee se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut.

62 §

Vakuutusmeklarikokeen järjestäminen

Vakuutusedustuslautakunnan on vähintään kaksi kuukautta ennen vakuutusmeklarikokeen järjestämistä vahvistettava kirjallinen aineisto, johon vakuutusmeklarikokeen kysymykset perustuvat.

Vakuutusmeklarikokeesta on vähintään 30 päivää ennen sen järjestämistä ilmoitettava valtakunnallisesti ilmestyvässä lehdessä julkaistavalla ilmoituksella ja sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivuilla. Ilmoituksessa on oltava ohjeet vakuutusmeklarikokeeseen ilmoittautumisesta ja osallistumisesta sekä tieto siitä, miten 1 momentissa tarkoitettu aineisto on saatavissa.

63 §

Lautakunnan kustannukset ja tutkintomaksut

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa vakuutusedustuslautakunnan toiminnan kustannuksista sekä vahvistaa puheenjohtajan ja muiden jäsenten palkkioiden perusteet.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus periä maksu vakuutusmeklarikokeeseen osallistumisesta ja vakuutusmeklaritutkinnon myöntämisestä siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

64 §

Virkavastuu

Vakuutusedustuslautakunnan jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan lautakunnan toimintaan liittyviä tehtäviä.

Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

65 §

Muutoksenhaku lautakunnan päätökseen

Vakuutusedustuslautakunnan antamaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2006) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

9 luku

Valvonta, hallinnolliset seuraamukset ja vahingonkorvausvastuu

66 §

Valvonta

Finanssivalvonta valvoo tämän lain noudattamista.

Finanssivalvonta valvoo, että toisen ETA-valtion vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja tai niiden Suomessa vakuutusten tarjoamista harjoittava sivuliike noudattaa 30—59 ja 78 §:ää.

Finanssivalvonnan suorittamasta valvonnasta säädetään lisäksi Finanssivalvonnasta annetussa laissa.

67 §

Toisen ETA-valtion lainsäädännön noudattamisen valvonta

Jos toisen ETA-valtion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa Finanssivalvonnalle, että Suomessa rekisteröintivelvollinen vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja ei noudata toiminnassaan kyseisen ETA-valtion lainsäädäntöä tarjotessaan siellä vakuutuksia, Finanssivalvonnan on ryhdyttävä tarpeellisiin tämän lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 4 luvun mukaisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että säännösten vastainen toiminta lopetetaan. Finanssivalvonnan on ilmoitettava kyseisen ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt.

68 §

ETA-valtion vakuutusedustajaa koskeva Finanssivalvonnan toimivalta

Jos Finanssivalvonnalla on perusteltu syy epäillä, että toisen ETA-valtion vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan sivuliike rikkoo tai laiminlyö noudattaa yleistä etua koskevia säännöksiä taikka mitä sivuliikkeen velvollisuudeksi on Suomen laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tai sen toimintaa koskevissa säännöissä säädetty tai määrätty, Finanssivalvonta voi kehottaa sivuliikettä korjaamaan asian määräajassa. Jos kehotusta ei noudateta, Finanssivalvonnan on ilmoitettava asiasta kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen toimenpiteet osoittautuvat riittämättömiksi tai niitä ei ole toteutettu ja ETA-valtion vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja jatkaa 1 momentissa tarkoitettujen säännösten vastaista menettelyä Suomessa tavalla, joka selvästi ja laajamittaisesti vahingoittaa kuluttajien etua tai joka haittaa vakuutus- tai jälleenvakuutusmarkkinoiden toimintaa, ilmoitettuaan asiasta kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle Finanssivalvonta voi antaa kyseisen ETA-valtion vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle Finanssivalvonnasta annetun lain 33 §:ssä tarkoitetun toimeenpanokiellon tai oikaisukehotuksen, määrätä mainitun lain 38 §:ssä tarkoitetun rikemaksun, antaa mainitun lain 39 §:ssä tarkoitetun julkisen varoituksen tai määrätä mainitun lain 40 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun. Finanssivalvonta voi myös Finanssivalvonnasta annetun lain 33 a §:ssä säädetyn uhkasakon uhalla kieltää ETA-valtion vakuutusedustajaa tai

sivutoimista vakuutusedustajaa jatkamasta säännösten ja määräysten vastaista menettelyä tai kieltää tämän toiminnan jatkamisen kokonaan tai osittain.

Sen estämättä, mitä 1, 2 ja 4 momentissa säädetään menettelyistä, Finanssivalvonta voi ryhtyä 2 momentissa mainittuihin toimenpiteisiin välittömästi, jos:

1) toisen ETA-valtion vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja rikkoo tai laiminlyö noudattaa sitä koskevia säännöksiä tai niiden nojalla annettuja määräyksiä taikka sivuliikkeen toimintaa koskevia sääntöjä ja toimenpiteisiin ryhtyminen on välttämätöntä yleisen edun turvaamiseksi tai kuluttajien suojelemiseksi; tai

2) toisen ETA-valtion vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja rikkoo tai laiminlyö noudattaa sellaisia sitä koskevia säännöksiä tai niiden nojalla annettuja määräyksiä taikka sivuliikkeen toimintaa koskevia sääntöjä, joiden valvonnasta Finanssivalvonta vastaa tämän lain tai muun lain perusteella.

Finanssivalvonnan on ilmoitettava tässä pykälässä tarkoitettua toimenpiteestä kotijäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle sekä Euroopan komissiolle.

Mitä tässä pykälässä säädetään sijoittautumisvapauden perusteella tapahtuvasta vakuutusten tarjoamisesta, sovelletaan vastaavasti palveluiden tarjoamisen vapauden perusteella tapahtuvaan vakuutusten tarjoamiseen.

69 §

Valvontaviranomaisten sopimus valvontatehtävien siirtämisestä

Jos muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ensisijainen liikepaikka sijaitsee Suomessa, Finanssivalvonta voi tehdä kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa sopimuksen siitä, että Finanssivalvonta suorittaa kotijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen vastuulla olevia tehtäviä. Sopimus direktiivin I-III luvussa tarkoitettujen tehtävien siirtämisestä on mitätön. Sovittujen tehtävien suorittamiseen sovelletaan Suomen lakia. Tehtävien vastaanottamisesta voidaan periä korvaus, jonka perimisestä ja suuruudesta päättää Finanssivalvonnan johtokunta.

Jos Suomessa rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ensisijainen liikepaikka sijaitsee vastaanottavassa jäsenvaltiossa, Finanssivalvonta voi tehdä vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa sopimuksen siitä, että vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen suorittaa Finanssivalvonnan vastuulla olevia tehtäviä. Sopimus tämän lain 2 ja 4 luvun mukaisten tehtävien siirtämisestä on mitätön. Tehtävien siirtämisestä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle tai vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle voidaan maksaa korvaus.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu sopimus voidaan tehdä, jos se on tämän lain noudattamiseen liittyvän valvonnan tehokkaan järjestämisen kannalta perusteltua. Valvontaviranomaisten on perusteltava sopimuksen tekeminen ja ilmoitettava asiasta vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle sekä Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaiselle ja komissiolle viipymättä.

70 §

Vakuutusten tarjoamisen kieltäminen

Finanssivalvonnan on kiellettävä luonnollisen henkilön, oikeushenkilön tai vakuutuksentarjoajan vakuutusten tarjoaminen tai siihen liittyvä menettely, jota harjoitetaan tämän lain vastaisesti ilman rekisteröintiä tai ilman 26—28 §:n mukaista ilmoitusmenettelyä.

Finanssivalvonnan on kiellettävä vakuutusentarjoajaa käyttämästä edellä mainitulla tavalla lainvastaisesti toimivaa luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai vakuutusentarjoajaa. Erityisistä syistä kiello voidaan kohdistaa myös vakuutusten tarjoamista harjoittavan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Jos vakuutusentarjoaja olennaisesti rikkoo tai laiminlyö noudattaa, mitä sen velvollisuudeksi tässä laissa säädetään, Finanssivalvonta voi kieltää vakuutusentarjoajaa jatkamasta toimintaansa, kunnes virhe tai laiminlyönti on korjattu. Finanssivalvonta voi määrätä kohtuullisen määräajan laiminlyönnin tai virheen korjaamiseksi.

Tässä pykälässä tarkoitettuun kieltoon sovelletaan, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 33, 33 a, 34 ja 35 a §:ssä säädetään.

71 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä ja päätöksiä, joiden laiminlyönnistä tai rikkomisesta määrätään seuraamusmaksu, ovat:

1) 30 §:n 1 momentin säännökset ammattimaisesta toiminnasta, 30 §:n 2 momentin säännökset asiakkaan edun vastaisesta palkitsemisesta, 32, 33, 36, 38, 48, 52 ja 57 §:n säännökset tietojen antamisesta ja tietojen antamisen tavasta, 34 §:n säännökset markkinoinnissa annettavien tietojen antamisesta, 35 ja 47 §:n säännökset asiakkaan vakuutustarpeen selvittämisestä, 37 §:n säännökset henkilökohtaisen suosituksen antamisesta, 39 ja 53 §:n säännökset tietojen toimittamisen tavasta, 40 ja 41 §:n säännökset kytkeydyksen kiellosta ja yhdistetyistä tarjouksista, 42 §:n säännökset tuotehallintajärjestelmistä, 43 §:n säännökset toisen tuottaman vakuutuksen tarjoamiseksi tarvittavista järjestelmistä, 44 §:n säännökset eturistiriitatilanteiden ehkäisemistä koskevista toiminta- ja hallintojärjestelmistä, 45 §:n säännökset toiminnasta eturistiriitatilanteissa, 46 §:n säännökset palveluiden laadun turvaamisesta kannustinten yhteydessä, 49 §:n säännökset asianmukaisuuden arvioinnista, 50 §:n ja 51 §:n säännökset soveltuvuuden arvioinnista sekä vakuutus sopimuslain 4 b §:n säännökset asiakkaan vakuutustarpeen selvittämisestä, 5 ja 5 a §:n, 5 c §:n 3 momentin ja 7 §:n säännökset tietojen ja asiakirjojen antamisesta ja niiden antamisen tavasta, 5 b §:n säännökset henkilökohtaisen suosituksen antamisesta, 5 c §:n 1 momentin säännökset asianmukaisuuden arvioinnista sekä 5 c §:n 2 momentin säännökset soveltuvuuden arvioinnista;

2) 6 §:n 1 momentin säännökset rekisteröintivelvollisuudesta;

3) 31 §:n säännökset rekisteröidyn vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan käyttämisestä;

4) 7 §:n säännökset virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisesta, joiden perusteella vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja on rekisteröity Finanssivalvonnan pitämään vakuutusedustajarekisteriin;

5) 20 §:n säännökset vakuutusentarjoajan vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön ja vakuutusten tarjoamisesta vastaavan henkilön ammattipätevyyden ylläpidosta ja kehittämisestä siten, että ammatillinen koulutus vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan palveluksessa olevan henkilön osalta alittaa laissa säädetyn vähimmäisajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan palveluksessa olevan henkilön osalta on ilmeisen riittämätön henkilön työtehtävien laatuun ja laajuuteen nähden;

6) 21 §:n 2 momentin säännökset vakuutusedustajan ja vakuutuksenantajan velvollisuudesta valvoa ja varmistaa ammattipätevyysvaatimusten toteutumista.

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä ovat tämän pykälän 1 momentissa mainittujen säännösten lisäksi kyseisten säännösten nojalla annetut tarkemmat säännökset ja määräykset sekä direktiivin perusteella annettujen komission asetusten ja päätösten säännökset.

72 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Vakuutusten tarjoamista harjoittavalla oikeushenkilöllä on oltava menettely, jota noudattamalla sen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa oikeushenkilön sisällä riippumattoman kanavan kautta tämän lain sekä markkinoiden väärinkäytöstä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/6/EY ja komission direktiivien 2003/124/EY, 2003/125/EY ja 2004/72/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 596/2014 (markkinoiden väärinkäyttöasetus) epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja noudattaen henkilötietolakia (523/1999) tai muuta lakia. Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Vakuutusten tarjoamista harjoittavan oikeushenkilön on säilytettävä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta koskevat tarpeelliset tiedot. Tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin, viranomaistutkinnan taikka ilmoituksen tekijän tai ilmoituksen kohteena olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä tarkistamisesta. Tarkistamisesta on tehtävä merkintä.

Sen lisäksi, mitä henkilötietolaissa tai muussa laissa säädetään, edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin, jos tietojen antaminen voisi haitata epäiltyjen rikkomusten selvittämistä. Ilmoituksen kohteena olevan rekisteröidyn oikeuksista säädetään henkilötietolaissa ja muussa laissa.

Finanssivalvonta voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä ja niiden käsittelystä vakuutusten tarjoamista harjoittavassa oikeushenkilössä.

73 §

Vakuutusedustajarekisteristä poistaminen

Finanssivalvonnan on poistettava vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja vakuutusedustajarekisteristä ilman aiheutonta viivytystä, jos vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja:

- 1) on lopettanut toimintansa;
- 2) on rekisteröity Finanssivalvonnan pitämään vakuutusedustajarekisteriin virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen perusteella tai on olennaisesti rikkonut tai laiminlyönyt noudattaa 7 tai 14 §:ssä säädettyä tietojenantovelvollisuutta;
- 3) ei enää täytä 8 tai 9 §:ssä säädettyjä rekisteröinnin edellytyksiä;
- 4) käyttää tämän lain vastaisesti rekisteröimätöntä henkilöä vakuutusten tarjoamisessa taikka harjoittaa vakuutusten tarjoamista toisen välikätenä;
- 5) toimii siten, että on ilmennyt vakavia tai toistuvia 30—43 tai 44—59 taikka 78 §:n säännösten rikkomisia tai laiminlyöntejä, tarvittaessa ottaen huomioon vakuutusedustajalle tai sivutoimiselle vakuutusedustajalle aiemmin määrätty 70 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräaikaikainen toimintakielto; tai

6) toimii siten, että vakuutusedustajaan tai sivutoimiseen vakuutusedustajaan läheisten sidosten tai määräysvallan kautta sidoksissa olevaan luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön sovellettavat kolmannen maan lainsäädäntöön tai sen täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet estävät Finanssivalvontaa hoitamasta tehokkaasti valvontatehtäviään.

Finanssivalvonta voi ennen rekisteristä poistamista asettaa kohtuullisen määräajan 8 §:n 1 momentin 5—8 kohdassa taikka 9 §:n 1 momentin 4—6 kohdassa säädettyä vaatimusta koskevan puutteen korjaamiseksi.

Jos Finanssivalvonta poistaa vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan rekisteristä, Finanssivalvonnan on ilmoitettava rekisteristä poistamisesta 30 päivän kuluessa niiden ETA-valtioiden toimivaltaisille viranomaisille, joissa vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja on 22 §:n mukaisesti ilmoittanut toimivansa.

Finanssivalvonta voi rekisteristä poistamisen yhteydessä antaa yksittäistapauksessa asiakkaiden etujen turvaamiseksi tarkempia määräyksiä niistä toimenpiteistä, joihin vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on ryhdyttävä toiminnan lopettamiseksi.

74 §

Vakuutusmeklarin vahingonkorvausvastuu

Vakuutusmeklari on velvollinen korvaamaan vahingon, joka hänen tämän lain tai toimeksiantosopimuksen vastaisesta menettelystään aiheutuu asiakkaalle tai muulle, jonka oikeutta toimeksianto tai vakuutus koskee. Vakuutusmeklari vapautuu kuitenkin vastuusta, jos hän osoittaa toimineensa ammattitaitoisesti ja huolellisesti.

Jos vakuutusmeklari on jättänyt antamatta asiakkaalle tarpeellisia tietoja vakuutuksesta taikka antanut asiakkaalle siitä virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, vakuutusmeklarin on korvattava vahinko, joka aiheutuu siitä, ettei vakuutus sopimus ole sen sisältöinen kuin asiakkaalla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta käsittää.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken säädetään vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa.

Sopimusehto, joka poikkeaa 1 tai 2 momentin säännöksistä asiakkaan tai 1 momentissa tarkoitetun muun korvaukseen oikeutetun vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan taikka sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan.

75 §

Vakuutuksenantajan vahingonkorvausvastuu

Vakuutuksenantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, joka sen tai sitä edustavan asiamiehen 30, 34, 45 taikka 46 §:n vastaisesta menettelystä aiheutuu asiakkaalle tai muulle, jonka oikeutta vakuutus koskee. Vakuutuksenantaja vapautuu kuitenkin vastuusta, jos se osoittaa toimineensa ja myös sitä edustavan asiamiehen toimineen ammattitaitoisesti ja huolellisesti.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken säädetään vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa.

Sopimusehto, joka poikkeaa 1 momentin säännöksistä asiakkaan tai 1 momentissa tarkoitetun muun korvaukseen oikeutetun vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan taikka sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä kohtaan, joka huomioon ottaen hänen

elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on rinnastettavissa kuluttajaan.

76 §

Finanssivalvonnan oikeus tietojen saantiin

Finanssivalvonnalla on oikeus saada sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen vakuutuksentarjoajan tai vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvan luonnollisen henkilön tässä laissa säädetyn hyvämaineisuuden selvittämiseksi.

Finanssivalvonnan oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993).

Vakuutusedustajaksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi rekisteröitymistä hakevan on Finanssivalvonnan pyynnöstä toimitettava tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröinnin edellytysten täyttymisen arvioimiseksi.

77 §

Yleistä etua koskevat kansalliset säännökset

Finanssivalvonnan on julkistettava ja päivitettävä tieto Suomessa vakuutusten tarjoamisessa noudatettavista yleistä etua koskevista kansallisista säännöksistä verkkosivustollaan sekä pyynnöstä annettava näistä tietoja.

10 luku

Erinäiset säännökset

78 §

Eräiden asiakirjojen säilyttäminen

Vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan on ylläpidettävä ajantasaista arkistoa ja säilytettävä 3 luvussa tarkoitettua hyvämaineisuutta ja ammattipätevyyttä sekä ammattipätevyyden ylläpitoa, kehittämistä, arviointia ja valvontaa koskevia asiakirjoja luotettavalla tavalla. Vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan on pyydettyäessä ilmoitettava arkistosta vastaavan henkilön nimi Finanssivalvonnalle.

Vakuutuksenantajan ja vakuutusedustajan on säilytettävä vakuutuksenantajan tai vakuutusedustajan ja asiakkaan väliset sopimukset ja muut asiakirjat, joissa määrätään osapuolten oikeudet ja velvoitteet, sekä asiakkaalle tarjoamien palveluiden ehdot luotettavalla tavalla.

79 §

Vaitiolovelvollisuus

Vakuutusmeklari, sivutoiminen vakuutusmeklari tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu sivutoiminen vakuutusedustaja, sen palveluksessa oleva henkilö, sen toimielinten jäsen tai varajäsen tai sen toimeksiannosta tehtävää suorittaessaan muu henkilö, joka on saanut tietää

vakuutusentartjoajan, sen asiakkaan tai jonkun muun taloudellista asemaa tai terveydentilaa tai muita henkilökohtaisia oloja koskevan seikan taikka liike- tai ammattisalaisuuden, ei saa ilmaista tätä sivulliselle, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan tietojen ilmaisemiseen tai jollei laissa toisin säädetä.

80 §

Poikkeukset vaitiolovelvollisuuteen

Sen estämättä, mitä 79 §:ssä säädetään, vakuutusmeklarilla, sivutoimisella vakuutusmeklarilla tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulla sivutoimisella vakuutusedustajalla on oikeus luovuttaa salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja:

1) Finanssivalvonnalle tai muun ETA-valtion vakuutus- tai rahoitustoimintaa tai rahoitusmarkkinoita valvovalle viranomaiselle;

2) vakuutusalan lautakunnan tai vastaavan toimielimen palveluksessa tai jäsenenä olevalle sinne saatetun asian käsittelemistä varten;

3) vakuutusmeklarin, sivutoimisen vakuutusmeklarin, 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun sivutoimisen vakuutusedustajan tai näiden kanssa samaan konserniin kuuluvan luotto- tai rahoituslaitoksen tilintarkastajalle;

4) sosiaali- ja terveysministeriön luvalla historiallista tai tieteellistä tutkimusta tai tilastointia varten, jos on ilmeistä, ettei tietojen antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty; lupa voidaan antaa määrääjäksi ja siihen on liitettävä yleisen ja yksityisen edun suojaamiseksi tarpeelliset määräykset; lupa voidaan peruuttaa, milloin siihen harkitaan olevan syytä;

5) syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi;

6) Suomen ja muun ETA-valtion viranomaiselle, jonka tehtävänä on osallistua vakuutusmeklarin, sivutoimisen vakuutusmeklarin tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun sivutoimisen vakuutusedustajan selvitystila- tai konkurssimenettelyyn taikka muuhun vastaavaan menettelyyn;

7) Suomen ja muun ETA-valtion viranomaiselle, joka on vastuussa vakuutusmeklarin, sivutoimisen vakuutusmeklarin tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun sivutoimisen vakuutusedustajan selvitystila- tai konkurssimenettelyyn taikka muuhun vastaavaan menettelyyn osallisina olevien toimielinten valvonnasta;

8) muun valtion kuin ETA-valtion edellä tässä pykälässä tarkoitettulle viranomaiselle tai toimielimelle valvontatehtävän suorittamiseksi, jos annettavat tiedot asianomaisessa valtiossa kuuluvat 79 §:ssä tarkoitettun salassapitovelvollisuuden piiriin.

Vakuutusmeklari, sivutoiminen vakuutusmeklari tai 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu sivutoiminen vakuutusedustaja saa luovuttaa vain tietoja, joita tarvitaan kyseessä olevien tehtävien suorittamiseksi. Terveydentilaan liittyviä tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle vakuutus- tai eläkelaitokseen kohdistuvan petosrikoksen estämiseksi, selvittämiseksi ja syytteeseen panoa varten.

81 §

Vaitiolovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 79 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

82 §

Muutoksenhaku

Tämän lain perusteella tehtyyn Finanssivalvonnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

83 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

84 §

Siirtymäsäännökset

Tällä lailla kumotaan vakuutusedustajista annettu laki (570/2005).

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin toimeksianto- ja vakuutussopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 42 §:ää sovelletaan lain voimaan tullessa myynnissä olleiden vakuutustuotteiden merkittäviin muutoksiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa Finanssivalvonnan ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin rekisteröity vakuutusmeklari merkitään toiminnan luonteen mukaisesti vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi tässä laissa tarkoitettuun vakuutusedustajarekisteriin. Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyltä vakuutusmeklarilta tai vakuutusmeklaritutkinnon hyväksytysti suorittaneelta ei edellytetä tämän lain mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettua ammattipätevyyttä. Näiden vakuutusmeklareiden on kuitenkin osoitettava Finanssivalvonnalle tämän lain mukainen ammattipätevyytensä viimeistään 23 päivänä helmikuuta 2019 joko tämän lain mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla tai muulla luotettavalla selvityksellä siitä, että ne täyttävät 18 §:ssä säädetty ammattipätevyysvaatimukset.

Ennen tämän lain voimaantuloa Finanssivalvonnan ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin rekisteröity asiamies merkitään toiminnan luonteen mukaisesti asiamieheksi tai sivutoimiseksi asiamieheksi tässä laissa tarkoitettuun vakuutusedustajarekisteriin. Näiden asiamiesten on osoitettava Finanssivalvonnalle tämän lain mukainen ammattipätevyytensä viimeistään 23 päivänä helmikuuta 2019 luotettavalla selvityksellä siitä, että ne täyttävät 18 §:ssä säädetty ammattipätevyysvaatimukset.

Hakijan, jonka hakemus Finanssivalvonnan ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin merkitsemiseksi on vireillä Finanssivalvonnassa tämän lain voimaan tullessa, on täydennettävä hakemuksensa tämän lain vaatimusten mukaiseksi, ennen kuin hakija saadaan merkitä vakuutusedustajarekisteriin vakuutusmeklariksi tai asiamieheksi tai sivutoimiseksi vakuutusedustajaksi. Hakijan on osoitettava Finanssivalvonnalle tämän lain mukainen ammattipätevyytensä viimeistään 23 päivänä helmikuuta 2019 joko tämän lain mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla tai muulla luotettavalla selvityksellä siitä, että hakija täyttää 18 §:ssä säädetty ammattipätevyysvaatimukset. Vakuutusmeklariksi tai sivutoimiseksi vakuutusmeklariksi rekisteröintiä hakevalta luonnolliselta henkilöltä ei kuitenkaan edellytetä tämän lain mukaisella vakuutusmeklaritutkinnolla osoitettua ammattipätevyyttä, jos Vakuutusedustuslautakunnan johdon ja valvonnan alaisena järjestetty vakuutusmeklaritutkinto

on suoritettu hyväksytysti ennen tämän lain voimaantuloa. Tällöin edellytetään, että luonnollisen henkilön vakuutusmeklaria tai sivutoimista vakuutusmeklaria koskeva täydennetty hakemus rekisteriin merkitsemiseksi toimitetaan Finanssivalvonnalle vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki

vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vakuutusyhtiölain (521/2008) 31 luvun 1 ja 3 §, sellaisena kuin niistä on 31 luvun 1 § laissa 565/2008,
muutetaan 26 luvun 1 §:n 1 momentin 13 kohta ja 31 luvun 1 §:n edellä oleva väliotsikko, sellaisena kuin niistä on 26 luvun 1 §:n 1 momentin 13 kohta laissa 303/2015, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 11 b §, 3 luvun 2 §:ään uusi 3 momentti, 25 lukuun uusi 28 § sekä 26 luvun 1 §:n 1 momenttiin uusi 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 303/2015, seuraavasti:

1 luku

Vakuutusyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen

Määritelmät

11 b §

Eräitä vakuutusmatematiikkaan ja rahoitukseen liittyviä määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *riskienvähentämistekniikoilla* kaikenlaisia tekniikoita, joiden avulla vakuutusyritykset voivat siirtää osan riskeistään tai kaikki riskinsä toiselle osapuolelle;
- 2) *hajautusvaikutuksilla* vakuutusyritysten sekä vakuutusyritysryhmien riskien pienentämistä liiketoimintaa hajauttamalla, sillä yhden riskin aiheuttama epäedullinen tulos voi tasoittua toisen riskin tuottamalla edullisemmalla tuloksella, kun kyseiset riskit eivät korreloi täysin keskenään;
- 3) *ennustetulla todennäköisyysjakaumalla* matemaattista funktiota, jolla määritetään toteutumisen todennäköisyys kattavalle määrälle toisensa poissulkevia tulevia tapahtumia;
- 4) *riskimitalla* matemaattista funktiota, jolla määritetään tietylle ennustetulle todennäköisyysjakaumalle rahamäärä, ja joka kasvaa monotonisesti kyseiseen ennustettuun todennäköisyysjakaumaan sisältyvien riskien tason kanssa;
- 5) *ulkoisella luottoluokituslaitoksella* luottoluokituslaitosta, joka on rekisteröity tai sertifioitu luottoluokituslaitoksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1060/2009 mukaisesti, tai luottoluokitusta antavaa keskuspankkia, joka on vapautettu kyseisen asetuksen soveltamisesta;
- 6) *säännellyllä markkinalla*:
 - a) markkinoiden sijaitessa jäsenvaltiossa kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain (748/2012) 1 luvun 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettua kaupankäyntimenettelyä; tai

b) markkinoiden sijaitessa kolmannessa maassa rahoitusmarkkinoita, jotka ovat vakuutusyrityksen kotivaltion tunnustamat ja täyttävät kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa säädettyjä vaatimuksia vastaavat vaatimukset, sekä joilla kaupankäynnin kohteena olevat rahoitusvälineet ovat laadultaan vastaavia niiden välineiden kanssa, joilla käydään kauppaa kotivaltion yksillä tai useammilla säännellyillä markkinoilla.

3 luku

Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla

2 §

Ilmoitus sivuliikkeen perustamisesta

Edellä 2 momentin 5 kohdassa mainitulla kansallisella takuurahastolla tarkoitetaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/103/ETY 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua laitosta.

25 luku

Vakuutusyhtiön ja vakuutusomistusyhteisön valvonta

28 §

Ulkoistetun toiminnon tai tehtävän tarkastaminen

Ulkoistettua toimintoa tai tehtävää hoitavaa yritystä koskevasta Finanssivalvonnan tarkastusoikeudesta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 24 §:n 2 momentissa.

Jos vakuutusyhtiö on ulkoistanut toiminnon tai tehtävän yritykselle, joka sijaitsee toisessa ETA-valtiossa, Finanssivalvonta voi tarkastaa itse tai edustajansa välityksellä yritykselle ulkoistettua toimintaa toimipaikassa. Finanssivalvonnan on ennen tarkastuksen aloittamista ilmoitettava tarkastuksesta asianomaisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle. Finanssivalvonta voi myös pyytää asianomaisen ETA-valtion valvontaviranomaista tarkastamaan ulkoistetun toiminnon tai tehtävän sen puolesta.

26 luku

Ryhmävalvonta ja ryhmän vakavaraisuuslaskenta

1 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

13) *Euroopan vakuutusvalvonta-asetuksella* Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/79/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1094/2010;

14) *ryhmänsisäisillä liiketoimilla* liiketoimia, joissa vakuutusyritykset ovat riippuvaisia suoraan tai välillisesti saman ryhmän toisista yrityksistä tai sellaisesta luonnollisesta henkilöstä tai oikeushenkilöstä, jota yhdistää ryhmän yritykseen 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettu merkittävä sidonnaisuus, velvoitteen täyttämiseksi riippumatta siitä, perustuuko velvoitteen täyttäminen sopimukseen ja tapahtuuko se maksua vastaan.

31 luku

Vakuutusyhtiön toimintaa koskevat muut säännökset

Vakuutusyhtiön edustajana toimiminen

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Tämän lain 31 luvun 1 ja 3 §:n kumoamista sekä 31 luvun 1 §:n edellä olevaa muutettua väliotsikkoa sovelletaan päivästä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

vakuutusyhdistyslain 12 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 12 luvun 2 §, sellaisena kuin se on laissa 896/2008, seuraavasti:

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §

Vakuutusyhdistysten markkinoinnissa noudatetaan, mitä vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/) säädetään. Vakuutusyhdistyksen markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan, mitä vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa ja Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

4.

Laki

ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 305/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 14 b § seuraavasti:

3 §

Soveltamisalan ulkopuolelle jäävä toiminta

Tätä lakia ei sovelleta:

- 1) vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun toimintaan; eikä
- 2) sellaiseen vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/138/EY, jäljempänä *Solvenssi II -direktiivi*, tarkoitettuun rinnakkaisvakuutustoimintaan, johon ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö osallistuu ulkomaisesta liikepaikasta käsin muuna kuin johtavana vakuutuksenantajana.

14 b §

Ulkoistetun toiminnon tai tehtävän tarkastaminen

Jos ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö on ulkoistanut toiminnon tai tehtävän yritykselle, joka sijaitsee Suomessa, ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaava viranomainen voi toimivaltansa puitteissa tarkastaa itse tai edustajansa välityksellä yritykselle ulkoistettua toimintaa toimipaikassa. Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen tai sen edustajan on ennen tarkastuksen aloittamista ilmoitettava tarkastuksesta Finanssivalvonnalle.

Finanssivalvonta voi 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen pyynnöstä tarkastaa Suomessa sijaitsevalle yritykselle ulkoistettua toimintaa toimipaikassa. Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeuteen sovelletaan tällöin, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 3 luvussa säädetään valvottavaa koskevasta Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta, mainitun lain 33 a §:ssä oikeudesta asettaa uhkasakko tietojensaanti- ja tarkastusoikeuden tehostamiseksi ja mainitun lain 34 §:ssä oikeudesta käyttää ulkopuolista asiantuntijaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .
Tämän lain 14 b §:ää sovelletaan päivästä _____ kuuta 20 ____ .

5.

Laki

vakuutusopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusopimuslain (543/1994) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 5 kohta, 4, 4 a ja 5 §, 6 §:n 1 momentti, 7 § ja 9 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti laissa 467/2017, 4, 4 a, 5 ja 7 § sekä 9 a §:n 2 momentti laissa 426/2010 ja 6 §:n 1 momentti laissa 30/2005, sekä *lisätään* 2 §:n 1 momenttiin uusi 2 a, 2 b, 5 a ja 5 b kohta sekä lakiin uusi 4 b § ja 5 a—5 d § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Lain 3 §:ää, 4 b §:n 1 momenttia, 5 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 5 a ja 5 b §:ää, 5 d §:n 1 momenttia, 7—9 §:ää ja 9 a §:n 1 momenttia, 11 §:n 2—5 momenttia, 12, 18, 19 ja 22 §:ää, 26 §:n 1 ja 2 momenttia, 35 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 38, 44 ja 69 §:ää, 70 §:n 2 momenttia sekä 71 ja 72 §:ää sovelletaan lisäksi myös liikennevakuutukseen, jollei liikennevakuutuslaissa (460/2016) toisin säädetä.

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *sijoitusvakuutuksella* muuta henkivakuutusta kuin:

a) henkivakuutusopimusta, jonka mukaiset etuudet maksetaan ainoastaan kuoleman sat-
tuessa tai loukkaantumisesta, sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi;

b) ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY tai vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY (Solvenssi II) soveltamisalaan kuuluvaa virallisesti tunnustettua ammatillista lisäeläkejärjestelmää taikka muuta ryhmävakuutuksena pidettävää eläkevakuutusta;

2 b) *vakuutusmuotoisella sijoitustuotteella* vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 5 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitettua vakuutusmuotoista sijoitustuotetta;

5) *vakuutetulla* sitä, joka on henkilövakuutuksen kohteena tai jonka hyväksi vahinkovakuutus on voimassa;

5 a) *Solvenssi II -direktiivillä* vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2009/138/EY (Solvenssi II);

5 b) *pysyvällä tavalla* tapaa, jolla asiakas voi tallentaa ja toisintaa hänelle henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja muuttumattomina siten, että ne ovat saatavilla myöhempää käyttöä varten tietojen käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen ajan;

4 §

Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset

Ryhmävakuutukseen sovelletaan 1—4, 4 b, 5, 5 a—5 d, 8, 9, 9 a, 15, 18, 20, 20 a, 22—37, 44 ja 46 §:n, 47 §:n 3 momentin, 48—51, 55, 56, 59—61 ja 67—82 §:n säännöksiä. Ryhmävakuutukseen, joka on voimassa ainoastaan tilapäisen, sovittuun paikkaan tehtävän käynnin tai enintään kuukauden kestävään toimintaan osallistumisen ajan, sovelletaan vain 1—4 §:n, 4 b §:n 1 momentin, 5 §:n 1, 3 ja 4 momentin, 5 a ja 5 b §:n, 5 d §:n 1 momentin, 8, 9, 9 a ja 22—37 §:n, 47 §:n 3 momentin, 55, 59—61, 69—75, 81 ja 82 §:n säännöksiä.

4 a §

Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset

Sellaiseen sijoitusvakuutukseen, jossa ei ole vakuutettua (*kapitalisaatiosopimus*), sovelletaan 1—3, 4 b, 5, 5 a—5 d, 6, 6 a, 7—9, 9 a, 12, 13, 13 a, 51 ja 52 §:n säännöksiä.

2 luku

Vakuutuksesta annettavat tiedot

4 b §

Vakuutustarpeen selvittäminen

Vakuutuksenantajan on ennen vakuutuksen tarjoamista pyydettävä vakuutuksen hakijalta tietoja tämän vakuuttamiseen liittyvistä tarpeista ja vaatimuksista ja saadut tiedot huomioon ottaen määritettävä vakuutustarve.

Sijoitusvakuutusta tarjottaessa vakuutuksen hakijalta on lisäksi pyydettävä tiedot kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaa koskevasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä sekä henkilökohtaista suositusta annettaessa hakijan taloudellisesta tilanteesta, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyky.

5 §

Tiedot ennen sopimuksen tekemistä

Vakuutuksenantajan on ennen vakuutus sopimuksen tekemistä annettava vakuutuksen hakijalle tietoja vakuutusmuodoistaan, näiden vakuutusten vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista sekä muut hakijalle määritettyyn vakuutustarpeeseen sopivan vakuutuksen

valitsemiseksi tarpeelliset tiedot. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.

Ennen sijoitusvakuutussopimuksen tekemistä vakuutuksenantajan on lisäksi kiinnitettävä huomiota erityyppisten sijoitusvakuutusten ja niihin liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan sijoituskokemus ja -tietämys sekä sijoittamisen tavoitteet. Tiedot sijoitusvakuutuksesta ja siihen liittyvistä sijoituskohteista perittävistä kuluista on annettava kootusti siten, että vakuutuksen hakija saa käsityksen vakuutuksen kuluista ja niiden kumulatiivisesta vaikutuksesta vakuutuksen tuottoon ja pääoman kertymiseen. Vakuutuksen hakijaa on myös varoitettava riskeistä, jotka liittyvät vakuutukseen tai siihen liittyviin sijoituskohteisiin taikka ehdotettuun sijoitusstrategiaan, sekä annettava tälle tietoa siitä, miten riskejä voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla hallita ottaen huomioon sijoittamisen tavoitteet. Vähittäismarkkinoille tarkoitettuja paketoituja ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita (PRIIP-tuotteita) koskevista avaintietoasiakirjoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1286/2014 säädetään lisäksi paketoituja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevan avaintietoasiakirjan toimittamisesta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa ja niitä annettaessa on otettava huomioon tarjottavan vakuutuksen monimutkaisuus ja se, onko vakuutuksen hakija kuluttaja tai tähän 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettava vai muu henkilö, sekä muut asiakkaan tai asiakasryhmän ominaisuudet.

Vakuutusten etämyynnissä kuluttajalle annettavista ennakkotiedoista säädetään kuluttajansuojalain (38/1978) 6 a luvussa.

5 a §

Tietojen toimittaminen pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot on toimitettava paperilla tai muulla pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla. Siitä, mitä tietojen toimittamistapaa on kulloinkin käytettävä, sekä tietojen toimittamisen yleisistä vaatimuksista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Solvensi II -direktiivin I liitteessä tarkoitettuja vahinkovakuutuksia koskeva vakiomuotoinen asiakirja on kuitenkin toimitettava paperilla tai muulla pysyvällä tavalla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, jotka asiakirjassa on oltava, asiakirjan laatimiskielestä ja muista asiakirjaa koskevista seikoista ottaen huomioon vakuutusten tarjoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 20 artiklan 5—9 kohdan säännökset. Komission teknisillä sääntelystandardeilla säädetään tarkemmin asiakirjan vakiomuotoisesta esitystavasta ja sen sisältämien tietojen yksityiskohtaisesta esitystavasta.

Sen estämättä, mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään, vakuutuksen hakijalle on pyynnöstä aina toimitettava ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot paperilla. Tietojen toimittamisesta ei saa periä maksua. Vakuutusten puhelinmyynnissä sovelletaan, mitä kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:n 2 momentissa säädetään.

5 b §

Vakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antaminen

Jos vakuutuksenantaja antaa vakuutuksen hakijalle henkilökohtaisen suosituksen tietyn vakuutuksen tai tiettyjen vakuutusten valitsemiseksi, vakuutuksenantajan on perusteltava, miksi suositeltu vakuutus tai vakuutukset täyttävät parhaiten vakuutuksen hakijan vakuutustarpeen. Vastaava neuvontavelvollisuus vakuutuksenantajalla on myös, jos

vakuutus sopimus tehdään sellaisen henkilön kanssa, jonka vakituinen asuinpaikka tai toimipaikka on ETA-valtiossa, jonka lain mukaan tällaisen neuvonnan antaminen vakuutusta myytäessä on pakollista.

Jos vakuutuksenantaja ei saa vakuutuksen hakijalta riittäviä tietoja henkilökohtaisen suosituksen antamiseksi, vakuutuksen antajan on varoitettava hakijaa siitä, että henkilökohtaista suositusta ei voida antaa.

5 c §

Sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arviointi

Vakuutuksenantajan on arvioitava, ovatko suunniteltu vakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut vakuutuksen hakijalle asianmukaisia ottaen huomioon tämän kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitus alaa koskeva sijoituskokemus ja -tietämys. Jos vakuutuksenantaja arvioi, että sijoitusvakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut eivät ole asianmukaisia, vakuutuksenantajan on varoitettava tästä hakijaa. Jos vakuutuksen hakija ei anna riittäviä tietoja vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden asianmukaisuuden arvioimiseksi, vakuutuksenantajan on varoitettava hakijaa siitä, että vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalvelujen asianmukaisuutta tälle ei voida arvioida.

Jos on sovittu sijoitusvakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antamisesta, vakuutuksenantajan on suositeltava vakuutuksen hakijalle vakuutuksia, jotka soveltuvat hakijalle ottaen huomioon tämän kyseisiin vakuutuksiin liittyvää sijoitus alaa koskeva sijoituskokemus ja -tietämys, sijoittamisen tavoitteet ja taloudellinen tilanne, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyky. Vastaavasti suositeltavien lisäpalvelujen on sovelluttava vakuutuksen hakijalle. Jos vakuutuksen hakija ei anna riittäviä tietoja vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden soveltuvuuden arvioimiseksi, vakuutuksenantajan on varoitettava hakijaa siitä, että henkilökohtaista suositusta ei voida antaa.

Suosituksista on käytävä ilmi ainakin, miten suositeltu vakuutus vastaa hakijan odotuksia, taloudellista tilannetta ja sijoittamisen tavoitteita. Suositus on toimitettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutus sopimuksen tekemistä paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Suositus voidaan kuitenkin toimittaa pysyvällä tavalla viipymättä sopimuksen tekemisen jälkeen, jos sopimus tehdään sellaista etäviestintä käyttäen, ettei suositusta voida toimittaa pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä, ja vakuutuksen hakija on antanut suostumuksensa suosituksen jälkikäteiseen toimittamiseen eikä ole halunnut lykätä sopimuksen tekemistä vakuutuksenantajan esittämästä mahdollisuudesta huolimatta. Lisäksi vakuutuksen hakijalle on ilmoitettava, antaako vakuutuksenantaja säännöllisesti arvioinnin kyseisen vakuutuksen soveltuvuudesta hakijalle.

5 d §

Poikkeukset eräistä vakuutuksenantajan velvollisuuksista

Edellä 4 b §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ei tarvitse pyytää vakuutuksen hakijalta eikä 5 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 5 a §:n 2 momentissa, 5 b §:ssä ja 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja antaa tälle, jos vakuutus koskee vakuutusyhtiölain (521/2008) 31 luvun 4 §:ssä tarkoitettua suurta riskiä.

Jos vakuutuksen hakija on sijoituspalvelulain (747/2012) 1 luvun 18 §:ssä tarkoitettu ammattimainen asiakas, tältä ei tarvitse pyytää 4 b §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä tälle tarvitse antaa 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä tehdä 5 c §:ssä tarkoitettua sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arviointia.

6 §

Eräiden asiakirjojen antaminen

Vakuutus sopimuksen tekemisen jälkeen vakuutuksenantajan on ilman aiheutonta viivytystä annettava vakuutuksenottajalle asiakirja, johon on merkitty sopimuksen keskeinen sisältö (*vakuutus kirja*), sekä vakuutusehdot. Sopimusehtojen toimittamisesta kuluttajalle vakuutusten etämyyn nissä säädetään kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:ssä.

7 §

Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana

Vakuutuksenantajan on toimitettava vakuutuksenottajalle vuosittain pysyvällä tavalla tiedote, jossa kerrotaan vakuutusmäärä ja muita sellaisia vakuutusta koskevia seikkoja, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. Sijoitusvakuutusta koskevassa tiedotteessa on mainittava myös vuoden aikana sijoitusvakuutukseen tai siihen liitettyihin sijoituskohteisiin tehdyistä muutoksista ja niistä perityistä kuluista. Vuositiedotteessa mainittavista tiedoista säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä.

Jos vakuutuksenantaja on sitoutunut säännöllisesti arvioimaan otetun sijoitusvakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalvelujen soveltuvuutta vakuutuksenottajalle, annettavien arvioiden on oltava ajantasaisia ja niistä on ilmevä ainakin, miten suositeltu vakuutus ja siihen liittyvät lisäpalvelut vastaavat vakuutuksenottajan odotuksia, taloudellista tilannetta ja sijoittamisen tavoitteita.

Vakuutustapahtuman jälkeen vakuutuksenantajan on annettava tarpeellisia tietoja sille, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

9 a §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Euroopan komission delegoiduissa säädöksissä säädetään tarkemmin periaatteista, joita vakuutuksenantajan on noudatettava tarjotessaan vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita kuin eläkevakuutuksia. Lisäksi Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä sijoitusvakuutuksen kulujen, tuottojen ja vakuutussäästön kertymisen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Finanssivalvonta voi antaa 5 ja 7 §:ää täydentäviä määräyksiä myös siitä, millaisia tietoja on annettava suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella kertyvän takaisinostoarvon kehityksestä ja vakuutustapahtuman sattuessa maksettavista suorituksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

työtapaturma- ja ammattitautilain 156 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 156 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

156 §

Vakuutuksen ottaminen

Mitä vakuutusopimuslain (543/1994) 4 b §:n 1 momentissa, 5 §:n 1 momentissa, 5 a ja 5 b §:ssä sekä 7 §:n 1 momentissa säädetään, sovelletaan vakuutusyhtiöön tässä laissa tarkoitettua vakuutusta otettaessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

7.

Laki

urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) 24 §:ään uusi
2 momentti seuraavasti:

24 §

Vakuutussopimuslain soveltaminen

Mitä vakuutussopimuslain 4 b §:n 1 momentissa, 5 §:n 1 momentissa, 5 a ja 5 b §:ssä sekä 7 §:n 1 momentissa säädetään, sovelletaan vakuutusyhtiöön tämän lain mukaista tapaturmaturvaa koskevaa vakuutusta otettaessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

8.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 5 §:n 17 kohta, 27 §:n 5 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 a §, 44 a §:n 2 momentti, 45, 55 ja 72 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 17 kohta laissa 752/2012, 27 §:n 5 momentti laissa 575/2017, 40 §:n 1 momentti laissa 352/2017, 41 a § laeissa 1279/2015, 176/2016, 520/2016, 228/2017 ja 352/2017, 44 a §:n 2 momentti laissa 176/2016, 45 § laissa 855/2016 ja 55 § laissa 170/2014, sekä
lisätään 28 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 352/2017, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3—5 momentti siirtyvät 4—6 momentiksi, seuraavasti:

5 §

Muut finanssimarkkinoilla toimivat

Muulla finanssimarkkinoilla toimivalla tarkoitetaan tässä laissa:

17) vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettua vakuutusedustajaa ja sivutoimista vakuutusedustajaa mukaan lukien muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa rekisteröity ulkomainen vakuutusedustaja;

27 §

Toimiluvan ja rekisteröitymisen mukaisen toiminnan rajoittaminen

Mitä tässä pykälässä säädetään toiminnan rajoittamisesta, sovelletaan myös vakuutusyhdistyksen sääntöjen mukaisen toiminnan rajoittamiseen, joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetussa laissa tarkoitetun edustajan rekisteröitymisen perumiseen sekä sijoituspalvelulain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitetulle kolmannen maan sijoituspalveluyritykselle myönnetyn luvan mukaisen toiminnan rajoittamiseen. Vakuutusten tarjoamisen kieltämisestä säädetään vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa. Tätä pykälää ei sovelleta talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisöön.

28 §

Johdon toiminnan rajoittaminen

Finanssivalvonta voi määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi, kieltää henkilöä toimimasta vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitetun vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan hallituksen jäsenenä ja varajäsenenä, hallintoneuvoston jäsenenä ja varajäsenenä, toimitusjohtajana ja toimitusjohtajan sijaisena sekä toimitusjohtajan välittömään alaisuuteen kuuluvissa tehtävissä, jotka ovat vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ylimpiä johtotehtäviä tai joissa tosiasiallisesti johdetaan sen toimintaa, jos vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja on rikkonut tai laiminlyönyt vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 44—57 ja 78 §:ssä säädettyjä menettelytapavaatimuksia mainitussa laissa tarkoitettujen sijoitusvakuutusten tarjoamisessa.

40 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu määrätään sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa tai rikkoo arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:ssä, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:ssä, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 10 luvun 2 §:ssä, arvopaperitileistä annetun lain 15 §:ssä, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 6 §:ssä, maksulaitoslain 48 a §:ssä, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun 2 §:ssä, sijoitusrahastolain 144 b §:ssä, joukkorahoituslain 15 §:n 2 momentissa, luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:ssä, kriisinratkaisulain 18 luvun 1 §:ssä tai vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 68 tai 71 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä tai päätöksiä.

41 a §

Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Jos seuraamusmaksu koskee luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:n 2 ja 4 momentissa, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:n 2 ja 5 momentissa, kriisinratkaisulain 18 luvun 1 §:ssä tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun säännöksen rikkomista tai laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko viisi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 10 miljoonaa euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään kaksi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee sijoitusrahastolain 144 b §:n 2 momentissa mainittujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko 10 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa, ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 68 tai 71 §:ssä mainittujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko viisi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa, ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään 700 000 euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun säännöksen rikkomista tai noudattamisen laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kolme prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 700 000 euroa.

Edellä tässä pykälässä säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos hyöty on määritettävissä.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko 15 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 15 miljoonaa euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko kaksi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 2 500 000 euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään miljoonaa euroa.

Jos kyse on arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomisesta, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään miljoona euroa ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään 500 000 euroa.

Edellä 7—9 momentissa säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kolme kertaa niin suuri kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos hyödyn suuruus on määritettävissä.

Tässä pykälässä *liikevaihdolla* tarkoitetaan:

1) luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvan muun yrityksen osalta EU:n vakavaraisuusasetuksen 316 artiklan mukaisesti laskettua tuottojen, tai jos maksuvelvollinen kuuluu luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen konsolidointiryhmään, konsolidoitujen tuottojen yhteenlaskettua määrää;

2) vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen, eläkelaitoksen tai vakuutusyhtiölain 2 luvun 18 b §:ssä tarkoitetun erillisyhtiön vakuutusmaksutuloa taikka eläkesäätiön tai vakuutuskassan maksutuloa, tai, jos vakuutusyhtiö, vakuutusyhdistys, eläkelaitos, erillisyhtiö, eläkesäätiö tai vakuutuskassa kuuluu tytäryrityksenä konserniin, konsernitalinpäätöksen mukaista vakuutusmaksutuloa tai vastaavasti maksutuloa;

3) muun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun yrityksen osalta kirjanpitolain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua tai sitä vastaavaa liikevaihtoa, tai, jos yrityksen on kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n mukaan laadittava emoyhtiönä konsernitalinpäätös tai jos yritys kuuluu tytäryhtiönä konserniin, konsernin ylimmän emoyrityksen konsernitalinpäätöksen mukaista liikevaihtoa.

44 a §

Seuraamuksista ja muista päätöksistä ilmoittaminen Euroopan valvontaviranomaisille

Mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään seuraamuksesta ilmoittamisesta, sovelletaan myös 26—29, 33 ja 33 a §:ssä, sijoitusrahastolain 18 j ja 122 §:ssä ja vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 68 ja 70 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin.

45 §

Asiakkaansuojan valvontaa koskevien säännösten soveltamisala

Finanssivalvonta valvoo, että valvottavat, asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjät ja vakuutusentartjoajat noudattavat niihin sovellettavia markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä sekä kuluttajan kannalta hyvän tavan vastaista tai muutoin sopimatonta menettelyä asiakassuhteessa koskevia säännöksiä. Rahoitusvälineiden markkinointia koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään lisäksi arvopaperimarkkina-laissa, sijoituspalvelulaissa ja muualla laissa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi ulkomaiseen sivuliikkeeseen, muuhun ulkomaiseen valvottavaan, joka tarjoaa Suomeen palveluja sivuliikettä perustamatta, ulkomaiseen asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjään ja ulkomaiseen vakuutusentartjoajaan siltä osin kuin Finanssivalvonta on toimivaltainen viranomaisen valvomaan niihin sovellettavien 1 momentissa tarkoitettujen säännösten noudattamista.

55 §

Sivuliikkeen perustamista ja muuta palvelujen tarjoamista toiseen ETA-valtioon koskeva ilmoitusvelvollisuus

Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa isäntävaltion valvontaviranomaiselle valvottavan sivuliikkeen perustamisesta isäntävaltioon ja palvelujen tarjoamisesta isäntävaltioon sivuliikettä perustamatta säädetään luottolaitostoiminnasta annetussa laissa, maksulaitoslaissa, sijoituspalvelulaissa, sijoitusrahastolaissa, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa ja vakuutusyhtiölaissa. Lisäeläkkeiden tarjoamisesta toisessa ETA-valtiossa säädetään eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa sekä vakuutusten tarjoamisesta toisessa ETA-valtiossa vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa. Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa toisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle pörssin toiminnasta toisessa ETA-valtiossa säädetään kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa.

72 §

Vakuutus- ja eläkelaitoksia, vakuutusedustajia ja sivutoimisia vakuutusedustajia koskevien tilastotietojen julkisuus

Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassa pitämisestä säädetään, Finanssivalvonta voi julkaista vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien toiminnasta, asemasta ja kehityksestä tilastoja ja niihin verrattavia tietoja, jotka on laadittu yhtäläisen perusteen mukaan kaikista vakuutus- tai eläkelaitoksista taikka vakuutusedustajista tai sivutoimisista vakuutusedustajista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

9.

Laki**Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain (879/2008) 1 §:n 1 momentin 15 kohta ja 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin 15 kohta laissa 758/2012 ja 6 §:n 1 momentti laissa 758/2012 ja 576/2017, seuraavasti:

1 §

Maksuvelvollinen

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

15) vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettu vakuutusmeklari ja sivutoiminen vakuutusmeklari sekä sellainen vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa ja jolla on Suomessa sivuliike;

6 §

Muun maksuvelvollisen perusmaksu

Muun kuin 4 §:ssä tarkoitetun maksuvelvollisen perusmaksun määrä euroina sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Perusmaksu euroina
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu arvopaperikeskus	278 200
luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetussa laissa (1199/2014) tarkoitettu vanha talletussuojarahasto	12 840
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu vakuusrahasto	2 140
maksulaitoslain 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu oikeushenkilö	1 070
maksulaitoslain 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu luonnollinen henkilö	214

sijoituspalvelulaissa tarkoitettu sijoittajien korvausrahasto	3 210	
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain mukaisesti rekisteröitymisvelvollinen vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolla ei ole rahastoyhtiön toimilupaa	1 070	
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 10 luvun 2 §:n 3 momentin mukaisella poikkeusluvalla toimiva	2 140	
sijoitusrahastolaissa tarkoitettu säilytisyhteisö	3 210	
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu säilytisyhteisö	3 210	
yhteisö, joka on sijoitusrahastolain ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain mukainen säilytisyhteisö	5 350	
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu erityinen säilytisyhteisö	2 140	
talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitettu talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö	6 420	
luottolaitoksen ja vakuutusyhtiön omistusyhteisö sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitettun ryhmittymän omistusyhteisö	10 700	
pörssin ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisö	10 700	
sijoituspalveluyrityksen ja vakuutusyhdistyksen omistusyhteisö	1 070	
	1 070	
vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitettu vakuutusmeklari ja sivutoiminen vakuutusmeklari		Perusmaksua korotetaan 193 euroa jokaista vakuutusmeklariyrityksen tai yksityisen elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaa valvontamaksun määräämisvuotta edeltävän vuoden päättyessä rekisteröityä vakuutusmeklaria kohden.
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu tilinhoitaja	6 420	
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu keskusvastapuoli	160 500	
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu selvitysosapuoli	12 840	
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvun 3 §:n 4 momentissa tarkoitettu selvitysrahasto ja 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettu kirjausrahasto	2 140	
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija	16 585	Perusmaksua korotetaan 17 120 euroa, jos osakkeelle on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 5 luvun

2 §:ssä tarkoitetut likvidit markkinat.

suomalainen yhtiö, jonka liikkeeseenlaskema osake on otettu hakemuksesta kaupankäynnin kohteeksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetulla säännellyllä markkinalla yksinomaan muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa	13 375
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija, jos kysymyksessä on tämän lain 4 §:ssä tarkoitettu maksuvelvollinen tai jos liikkeeseenlaskijan kotipaikka ei ole Suomessa	11 235
Perusmaksua korotetaan 11 770 euroa, jos osakkeelle on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitetut likvidit markkinat.	
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan muun arvopaperin kuin osakkeen liikkeeseenlaskija	3 210
suomalainen yhtiö, jonka liikkeeseenlaskema muu arvopaperi kuin osake on otettu hakemuksesta kaupankäynnin kohteeksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetulla säännellyllä markkinalla yksinomaan muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa	3 210
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetussa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa hakemuksesta olevan osakkeen liikkeeseenlaskija	4 280
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitetussa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa hakemuksesta olevan muun arvopaperin kuin osakkeen liikkeeseenlaskija	1 070
asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetun lain 6 §:n mukaisesti rekisteröity suomalainen luotonvälittäjä, joka ei toimi minkään luotonantajan asiamiehenä	1 200
Eläketurvakeskus	10 700
liikennevahinkolautakunta ja potilasvahinkolautakunta	1 070
Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n 26 kohdassa tarkoitettu toimintayksikkö	19 260
ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitetun ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön sivuliike	1 070
eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa tarkoitettu sellainen ulkomainen ETA-	1 070

lisäeläkelaitos, jolla on Suomessa sivuliike kolmannen maan luottolaitoksen edustusto	1 070
vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitettu vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa ja jolla on Suomessa sivuliike	321
markkinarakennetoimija-asetuksen 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu finanssialalla toimiva vastapuoli, 9 kohdassa tarkoitettu finanssialan ulkopuolinen vastapuoli ja 10 kohdassa tarkoitettu eläkejärjestelmä, jonka kotivaltio on Suomessa	10 700
asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetun lain 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu ulkomainen luotonvälittäjä, jolla on Suomessa sivuliike	400
joukkorahoituslaissa tarkoitettu joukkorahoituksen välittäjä	2 140
joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetussa laissa tarkoitettu rekisteröity edustaja	2 140

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

10.

Laki

sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoituspalvelulain (747/2012) 6 luvun 1 §:n 5 momentin johdantokappale
seuraavasti:

6 luku

**Sijoituspalvelun tarjoamisen taloudelliset toimintaedellytykset ja talouden vakauden
valvonta**

1 §

Vähimmäispääoma

Jos 4 momentissa tarkoitettua palvelua tarjoava sijoituspalveluyritys toimii vakuutusten
tarjoamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettuna vakuutusmeklarina tai sivutoimisena
vakuutusmeklarina, yrityksellä on oltava sen lisäksi, mitä mainitussa laissa säädetään:

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

11.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017)
1 luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

6) vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun vakuutusedustajaan,
sivutoimiseen vakuutusedustajaan sekä ulkomaisten vakuutusedustajien ja sivutoimisten
vakuutusedustajien Suomessa toimiviin sivuliikkeisiin;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

12.

Laki

Kilpailu- ja kuluttajaviraston 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 11 § seuraavasti:

11 §

Lausunnon pyytäminen

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 10 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä Finanssivalvonnan lausunto, jos asia koskee:

- 1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 45 §:ssä tarkoitettua Finanssivalvonnan valvottavaa, ulkomaista valvottavaa tai sen sivuliikettä taikka ulkomaista vakuutuksen-tarjoajaa;
- 2) arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitetun arvopaperin markkinointia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

*Liitteet
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vakuutusyhtiölain (521/2008) 31 luvun 1 ja 3 §, sellaisena kuin niistä on 31 luvun 1 § laissa 565/2008,
muutetaan 26 luvun 1 §:n 1 momentin 13 kohta ja 31 luvun 1 §:n edellä oleva väliotsikko, sellaisena kuin niistä on 26 luvun 1 §:n 1 momentin 13 kohta laissa 303/2015, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 11 b §, 3 luvun 2 §:ään uusi 3 momentti, 25 lukuun uusi 28 § sekä 26 luvun 1 §:n 1 momenttiin uusi 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 303/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Vakuutusyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen

Määritelmät

11 b §

*Eräitä vakuutusmatematiikkaan ja rahoitukseen
liittyviä määritelmiä*

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) **riskienvähentämistekniikoilla** kaikenlaisia tekniikoita, joiden avulla vakuutusyritykset voivat siirtää osan riskeistään tai kaikki riskinsä toiselle osapuolelle;

2) **hajautusvaikutuksilla** vakuutusyritysten sekä vakuutusyritysryhmien riskien pienentämistä liiketoimintaa hajauttamalla, sillä yhden riskin aiheuttama epäedullinen tulos voi tasoittua toisen riskin tuottamalla edullisemmalla tuloksella, kun kyseiset riskit eivät korreloi täysin keskenään;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) **ennustetulla todennäköisyysjakaumalla** matemaattista funktiota, jolla määritetään toteutumisen todennäköisyys kattavalle määrälle toisensa poissulkevia tulevia tapahtumia;

4) **riskimitalla** matemaattista funktiota, jolla määritetään tietylle ennustetulle todennäköisyysjakaumalle rahamäärä, ja joka kasvaa monotonisesti kyseiseen ennustettuun todennäköisyysjakaumaan sisältyvien riskien tason kanssa;

5) **ulkoisella luottoluokituslaitoksella** luottoluokituslaitosta, joka on rekisteröity tai sertifioitu luottoluokituslaitoksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1060/2009 mukaisesti, tai luottoluokituksia antavaa keskuspankkia, joka on vapautettu kyseisen asetuksen soveltamisesta;

6) **säännellyllä markkinalla:**

a) markkinoiden sijaitessa jäsenvaltiossa kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain (748/2012) 1 luvun 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettua kaupankäyntimenettelyä; tai

b) markkinoiden sijaitessa kolmannessa maassa rahoitusmarkkinoita, jotka ovat vakuutusyrityksen kotivaltion tunnustamat ja täyttävät kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa säädettyjä vaatimuksia vastaavat vaatimukset, sekä joilla kaupankäynnin kohteena olevat rahoitusvälineet ovat laadultaan vastaavia niiden välineiden kanssa, joilla käydään kauppaa kotivaltion yksillä tai useammilla säännellyillä markkinoilla.

3 luku

Ensivakuutustoiminnan harjoittaminen ulkomailla

2 §

Ilmoitus sivuliikkeen perustamisesta

Edellä 2 momentin 5 kohdassa mainitulla kansallisella takuurahastolla tarkoitetaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaan-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

saattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/103/ETY 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua laitosta.

25 luku

Vakuutusyhtiön ja vakuutusomistusyhteisön valvonta

28 §

Ulkoistetun toiminnon tai tehtävän tarkastaminen

Ulkoistettua toimintoa tai tehtävää hoitavaa yritystä koskevasta Finanssi- valvonnan tarkastusoikeudesta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 24 §:n 2 momentissa.

Jos vakuutusyhtiö on ulkoistanut toiminnon tai tehtävän yritykselle, joka sijaitsee toisessa ETA-valtiossa, Finanssivalvonta voi tarkastaa itse tai edustajansa välityksellä yritykselle ulkoistettua toimintaa toimipaikassa. Finanssivalvonnan on ennen tarkastuksen aloittamista ilmoitettava tarkastuksesta asianomaisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle. Finanssivalvonta voi myös pyytää asianomaisen ETA-valtion valvontaviranomaista tarkastamaan ulkoistetun toiminnon tai tehtävän sen puolesta.

26 luku

Ryhmävalvonta ja ryhmän vakavaraisuuslaskenta

1 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

13) *Euroopan vakuutusvalvonta- asetuksella* Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan vakuutus- ja lisäeläke- viranomainen) perustamisesta sekä päätöksen

26 luku

Ryhmävalvonta ja ryhmän vakavaraisuuslaskenta

1 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

13) *Euroopan vakuutusvalvonta- asetuksella* Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan vakuutus- ja lisäeläke- viranomainen) perustamisesta sekä päätöksen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/79/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1094/2010.

N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/79/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1094/2010;

14) **ryhmänsisäisillä liiketoimilla** liiketoimia, joissa vakuutusyritykset ovat riippuvaisia suoraan tai välillisesti saman ryhmän toisista yrityksistä tai sellaisesta luonnollisesta henkilöstä tai oikeushenkilöstä, jota yhdistää ryhmän yritykseen 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettu merkittävä sidonnaisuus, velvoitteen täyttämiseksi riippumatta siitä, perustuuko velvoitteen täyttäminen sopimukseen ja tapahtuuko se maksua vastaan.

31 luku

31 luku

Vakuutusyhtiön toimintaa koskevat muut säännökset

Vakuutusyhtiön toimintaa koskevat muut säännökset

*Vakuutusyhtiön **markkinointi**, edustajana toimiminen **ja asiamies***

Vakuutusyhtiön edustajana toimiminen

1 §

(kumotaan)

Vakuutusyhtiön markkinointi

Vakuutusyhtiön on markkinoinnissaan annettava asiakkaalle markkinoitavasta hyödykkeestä kaikki ne tiedot, joilla saattaa olla merkitystä asiakkaan tehdessä hyödykettä koskevia ratkaisuja.

Vakuutusyhtiö ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä käyttää muutoinkaan asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä. Kuluttajan kannalta sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä säädetään lisäksi kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvussa.

Markkinointia, joka ei sisällä asiakkaan taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana.

Tiedoista, jotka vakuutusyhtiön on annettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutussopimuksen päättämistä, säädetään erikseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Vakuutusyhtiön asiamies

(kumotaan)

Vakuutusyhtiön asiamiehen on toiminnessaan selkeästi ilmoitettava asiakkaalle toimivansa nimenomaan asiamiehenä.

Vakuutusyhtiön asiamiehen on markkinoinnissaan ilmoitettava edustamansa vakuutuksenantajat ja yksittäistä vakuutusta markkinoidessaan, minkä vakuutusyhtiön tuotteesta on kysymys.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 31 luvun 1 ja 3 §:n kumoamista sekä 31 luvun 1 §:n edellä olevaa muutettua väliotsikkoa sovelletaan päivästä kuuta 20 .

3.

Laki

vakuutusyhdistyslain 12 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusyhdistyslain (1250/1987) 12 luvun 2 §, sellaisena kuin se on laissa 896/2008, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §

Vakuutusyhdistysten markkinoinnissa sekä markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan, mitä vakuutusyhtiölaissa (521/2008) ja Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetään.

Ehdotus

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

2 §

Vakuutusyhdistysten markkinoinnissa noudatetaan, mitä vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/) säädetään. Vakuutusyhdistyksen markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa noudatetaan, mitä vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa ja Finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

4.

Laki

ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 305/2015, sekä
lisätään lakiin uusi 14 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Soveltamisalan ulkopuolelle jäävä toiminta

Tätä lakia ei sovelleta:
 1) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (570/2005) tarkoitettuun toimintaan; eikä
 2) sellaiseen vakuutus- ja jälleen-
 vakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/138/EY, jäljempänä *Solvenssi II -direktiivi*, tarkoitettuun rinnakkaisvakuutustoimintaan, johon ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö osallistuu ulkomaisesta toimipaikasta käsin muuna kuin johtavana vakuutuksenantajana.

Ehdotus

3 §

Soveltamisalan ulkopuolelle jäävä toiminta

Tätä lakia ei sovelleta:
 1) *vakuutusten tarjoamisesta* annetussa laissa (/) tarkoitettuun toimintaan; eikä
 2) sellaiseen vakuutus- ja jälleen-
 vakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/138/EY, jäljempänä *Solvenssi II -direktiivi*, tarkoitettuun rinnakkaisvakuutustoimintaan, johon ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö osallistuu ulkomaisesta liikepaikasta käsin muuna kuin johtavana vakuutuksenantajana.

14 b §

Ulkoistetun toiminnon tai tehtävän tarkastaminen

Jos ulkomainen ETA-vakuutusyhtiö on ulkoistanut toiminnon tai tehtävän yritykselle, joka sijaitsee Suomessa, ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaava viranomainen voi toimivaltansa puitteissa tarkastaa itse tai edustajansa välityksellä yritykselle ulkoistettua toimintaa toimipaikassa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen tai sen edustajan on ennen tarkastuksen aloittamista ilmoitettava tarkastuksesta Finanssivalvonnalle.

Finanssivalvonta voi 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön kotivaltion vakuutusvalvonnasta vastaavan viranomaisen pyynnöstä tarkastaa Suomessa sijaitsevalle yritykselle ulkoistettua toimintaa toimipaikassa. Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeuteen sovelletaan tällöin, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 3 luvussa säädetään valvottavaa koskevasta Finanssivalvonnan tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta, mainitun lain 33 a §:ssä oikeudesta asettaa uhkasakko tietojensaanti- ja tarkastusoikeuden tehostamiseksi ja mainituin lain 34 §:ssä oikeudesta käyttää ulkopuolista asiantuntijaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 14 b §:ää sovelletaan päivästä kuuta 20 .

5.

Laki

vakuutusopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusopimuslain (543/1994) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 5 kohta, 4, 4 a ja 5 §, 6 §:n 1 momentti, 7 § ja 9 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti laissa 467/2017, 4, 4 a, 5 ja 7 § sekä 9 a §:n 2 momentti laissa 426/2010 ja 6 §:n 1 momentti laissa 30/2005, sekä *lisätään* 2 §:n 1 momenttiin uusi 2 a, 2 b, 5 a ja 5 b kohta sekä lakiin uusi 4 b § ja 5 a—5 d § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Lain 3 §:ää, 5 §:n 1 ja 2 momenttia, 7—9 §:ää, 11 §:n 2—5 momenttia, 12, 18, 19 ja 22 §:ää, 26 §:n 1 ja 2 momenttia, 35 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 38, 44 ja 69 §:ää, 70 §:n 2 momenttia sekä 71 ja 72 §:ää sovelletaan lisäksi myös liikennevakuutukseen, jollei liikennevakuutuslaissa (460/2016) toisin säädetä.

Lain 3 §:ää, 4 b §:n 1 momenttia, 5 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 5 a ja 5 b §:ää, 5 d §:n 1 momenttia, 7—9 §:ää ja 9 a §:n 1 momenttia, 11 §:n 2—5 momenttia, 12, 18, 19 ja 22 §:ää, 26 §:n 1 ja 2 momenttia, 35 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 38, 44 ja 69 §:ää, 70 §:n 2 momenttia sekä 71 ja 72 §:ää sovelletaan lisäksi myös liikennevakuutukseen, jollei liikennevakuutuslaissa (460/2016) toisin säädetä.

2 §

2 §

*Määritelmiä**Määritelmiä*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) **sijoitusvakuutuksella** muuta henkivakuutusta kuin:

a) henkivakuutusopimusta, jonka mukaiset etuudet maksetaan ainoastaan kuoleman sattuessa tai loukkaantumisesta, sairaudesta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) vakuutetulla sitä, joka on henkilö-
vakuutuksen kohteena tai jonka hyväksi
vahinkovakuutus on voimassa; *sekä*

b) ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien
laitosten toiminnasta ja valvonnasta annetun
Euroopan parlamentin ja neuvoston
direktiivin 2003/41/EY tai vakuutus- ja
jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja
harjoittamisesta annetun Euroopan
parlamentin ja neuvoston direktiivin
2009/138/EY (Solvenssi II) soveltamisalaan
kuuluvaa virallisesti tunnustettua
ammatillista lisäeläkejärjestelmää taikka
muuta ryhmävakuutuksena pidettävää
eläkevakuutusta;

2 b) **vakuutusmuotoisella sijoitustuotteella**
vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 5 §:n
1 momentin 21 kohdassa tarkoitettua
vakuutusmuotoista sijoitustuotetta;

5) vakuutetulla sitä, joka on henkilö-
vakuutuksen kohteena tai jonka hyväksi
vahinkovakuutus on voimassa;

5 a) **Solvenssi II -direktiivillä** vakuutus- ja
jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja
harjoittamisesta annetun Euroopan
parlamentin ja neuvoston direktiiviä
2009/138/EY (Solvenssi II);

5 b) **pysyvällä tavalla** tapaa, jolla asiakas
voi tallentaa ja toisintaa hänelle
henkilökohtaisesti osoitettuja tietoja
muuttumattomina siten, että ne ovat
saatavilla myöhempää käyttöä varten tietojen
käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisen
ajan;

4 §

Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset

Ryhmävakuutukseen sovelletaan 1—4, 8,
15, 18, 20, 20 a, 22—37, 44 ja 46 §:n, 47 §:n
3 momentin, 48—51, 55, 56, 59—61 ja 67—
82 §:n säännöksiä. Ryhmävakuutukseen, joka
on voimassa ainoastaan tilapäisen, sovittuun
paikkaan tehtävän käynnin tai enintään
kuukauden kestävään toimintaan
osallistumisen ajan, sovelletaan vain 1—4,
8 ja 22—37 §:n, 47 §:n 3 momentin, 55,
59—61, 69—75, 81 ja 82 §:n säännöksiä.

4 §

Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset

Ryhmävakuutukseen sovelletaan 1—4, 4 b,
5, 5 a—5 d, 8, 9, 9 a, 15, 18, 20, 20 a, 22—
37, 44 ja 46 §:n, 47 §:n 3 momentin, 48—51,
55, 56, 59—61 ja 67—82 §:n säännöksiä.
Ryhmävakuutukseen, joka on voimassa
ainoastaan tilapäisen, sovittuun paikkaan
tehtävän käynnin tai enintään kuukauden
kestävään toimintaan osallistumisen ajan,
sovelletaan vain 1—4 §:n, 4 b §:n
1 momentin, 5 §:n 1, 3 ja 4 momentin, 5 a ja
5 b §:n, 5 d §:n 1 momentin, 8, 9, 9 a ja 22—

Voimassa oleva laki

Ehdotus

37 §:n, 47 §:n 3 momentin, 55, 59—61, 69—75, 81 ja 82 §:n säännöksiä.

4 a §

4 a §

Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset

Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset

Sellaiseen sijoitusvakuutukseen, jossa ei ole vakuutettua (*kapitalisaatiosopimus*), sovelletaan 1—3, 5, 6, 6 a, 7—9, 12, 13, 13 a, 51 ja 52 §:n säännöksiä.

Sellaiseen sijoitusvakuutukseen, jossa ei ole vakuutettua (*kapitalisaatiosopimus*), sovelletaan 1—3, 4 b, 5, 5 a—5 d, 6, 6 a, 7—9, 9 a, 12, 13, 13 a, 51 ja 52 §:n säännöksiä.

2 luku

Vakuutuksesta annettavat tiedot

4 b §

Vakuutustarpeen selvittäminen

Vakuutuksenantajan on ennen vakuutuksen tarjoamista pyydettävä vakuutuksen hakijalta tietoja tämän vakuuttamiseen liittyvistä tarpeista ja vaatimuksista ja saadut tiedot huomioon ottaen määritettävä vakuutustarve.

Sijoitusvakuutusta tarjottaessa vakuutuksen hakijalta on lisäksi pyydettävä tiedot kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaan koskevasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä sekä henkilökohtaista suositusta annettaessa hakijan taloudellisesta tilanteesta, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyky.

5 §

5 §

Tiedot ennen sopimuksen päättämistä

Tiedot ennen sopimuksen tekemistä

Ennen vakuutus sopimuksen päättämistä vakuutuksenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä

Vakuutuksenantajan on ennen vakuutus sopimuksen tekemistä annettava vakuutuksen hakijalle tietoja vakuutusmuodoistaan, näiden vakuutusten vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista sekä muut hakijalle määritettyyn vakuutus tarpeeseen sopivan vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vakuutukseen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.

Ennen sijoitusvakuutus sopimuksen tekemistä vakuutuksenantajan on lisäksi kiinnitettävä huomiota erityyppisten sijoitusvakuutusten ja niihin liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan sijoituskokemus ja -tietämys sekä sijoittamisen tavoitteet. Tiedot sijoitusvakuutuksesta ja siihen liittyvistä sijoituskohteista perittävistä kuluista on annettava kootusti siten, että vakuutuksen hakija saa käsityksen vakuutuksen kuluista ja niiden kumulatiivisesta vaikutuksesta vakuutuksen tuottoon ja pääoman kertymiseen. Vakuutuksen hakijaa on myös varoitettava riskeistä, jotka liittyvät vakuutukseen tai siihen liittyviin sijoituskohteisiin taikka ehdotettuun sijoitusstrategiaan, sekä annettava tälle tietoa siitä, miten riskejä voidaan tarkoituksenmukaisella tavalla hallita ottaen huomioon sijoittamisen tavoitteet. Vähittäismarkkinoille tarkoitettuja paketoituja ja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita (PRIIP-tuotteita) koskevista avaintietoasiakirjoista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1286/2014 säädetään lisäksi paketoituja vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita koskevan avaintietoasiakirjan toimittamisesta.

Tietoja ei tarvitse antaa, jos vakuutuksen hakija ei halua tietoja tai niiden antaminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa ja niitä annettaessa on otettava huomioon tarjottavan vakuutuksen monimutkaisuus ja se, onko vakuutuksen hakija kuluttaja tai tähän 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettava vai muu henkilö, sekä muut asiakkaan tai asiakasryhmän ominaisuudet.

Vakuutusten etämyynnissä kuluttajalle on lisäksi annettava kuluttajansuojalain (38/1978) 6 a luvussa tarkoitetut ennakkotiedot.

Vakuutusten etämyynnissä kuluttajalle annettavista ennakkotiedoista säädetään kuluttajansuojalain (38/1978) 6 a luvussa.

5 a §

Tietojen toimittaminen pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot on toimitettava paperilla tai muulla

Voimassa oleva laki

Ehdotus

pysyvällä tavalla taikka verkkosivustolla. Siitä, mitä tietojen toimittamistapaa on kulloinkin käytettävä, sekä tietojen toimittamisen yleisistä vaatimuksista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Solvenssi II -direktiivin I liitteessä tarkoitettuja vahinkovakuutuksia koskeva vakimuotoinen asiakirja on kuitenkin toimitettava paperilla tai muulla pysyvällä tavalla. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, jotka asiakirjassa on oltava, asiakirjan laatimiskielestä ja muista asiakirjaa koskevista seikoista ottaen huomioon vakuutusten tarjoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 20 artiklan 5—9 kohdan säännökset. Komission teknisillä sääntelystandardeilla säädetään tarkemmin asiakirjan vakimuotoisesta esitystavasta ja sen sisältämien tietojen yksityiskohtaisesta esitystavasta.

Sen estämättä, mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään, vakuutuksen hakijalle on pyynnöstä aina toimitettava ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot paperilla. Tietojen toimittamisesta ei saa periä maksua. Vakuutusten puhelinmyynnissä sovelletaan, mitä kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:n 2 momentissa säädetään.

5 b §

Vakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antaminen

Jos vakuutuksenantaja antaa vakuutuksen hakijalle henkilökohtaisen suosituksen tietyn vakuutuksen tai tiettyjen vakuutusten valitsemiseksi, vakuutuksenantajan on perusteltava, miksi suositeltu vakuutus tai vakuutukset täyttävät parhaiten vakuutuksen hakijan vakuutustarpeen. Vastaava neuvontavelvollisuus vakuutuksenantajalla on myös, jos vakuutus sopimus tehdään sellaisen henkilön kanssa, jonka vakituinen asuinpaikka tai toimipaikka on ETA-valtiossa, jonka lain mukaan tällaisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

neuvonnan antaminen vakuutusta myytäessä on pakollista.

Jos vakuutuksenantaja ei saa vakuutuksen hakijalta riittäviä tietoja henkilökohtaisen suosituksen antamiseksi, vakuutuksen antajan on varoitettava hakijaa siitä, että henkilökohtaista suositusta ei voida antaa.

5 c §

Sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arviointi

Vakuutuksenantajan on arvioitava, ovatko suunniteltu vakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut vakuutuksen hakijalle asianmukaisia ottaen huomioon tämän kyseiseen vakuutukseen liittyvää sijoitusalaa koskeva sijoituskokemus ja -tietämys. Jos vakuutuksenantaja arvioi, että sijoitusvakuutus ja siihen mahdollisesti liittyvät lisäpalvelut eivät ole asianmukaisia, vakuutuksenantajan on varoitettava tästä hakijaa. Jos vakuutuksen hakija ei anna riittäviä tietoja vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden asianmukaisuuden arvioimiseksi, vakuutuksenantajan on varoitettava hakijaa siitä, että vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalvelujen asianmukaisuutta tälle ei voida arvioida.

Jos on sovittu sijoitusvakuutusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen antamisesta, vakuutuksenantajan on suositeltava vakuutuksen hakijalle vakuutuksia, jotka soveltuvat hakijalle ottaen huomioon tämän kyseisiin vakuutuksiin liittyvää sijoitusalaa koskeva sijoituskokemus ja -tietämys, sijoittamisen tavoitteet ja taloudellinen tilanne, mukaan lukien riskin- ja tappionsietokyky. Vastaavasti suositeltavien lisäpalvelujen on sovelluttava vakuutuksen hakijalle. Jos vakuutuksen hakija ei anna riittäviä tietoja vakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalveluiden soveltuvuuden arvioimiseksi, vakuutuksenantajan on varoitettava hakijaa siitä, että henkilökohtaista suositusta ei voida antaa.

Suosituksista on käytävä ilmi ainakin, miten suositeltu vakuutus vastaa hakijan odotuksia, taloudellista tilannetta ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sijoittamisen tavoitteita. Suositus on toimitettava vakuutuksen hakijalle ennen vakuutussopimuksen tekemistä paperilla tai muulla pysyvällä tavalla siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Suositus voidaan kuitenkin toimittaa pysyvällä tavalla viipymättä sopimuksen tekemisen jälkeen, jos sopimus tehdään sellaista etäviestintä käyttäen, ettei suositusta voida toimittaa pysyvällä tavalla ennen sopimuksen tekemistä, ja vakuutuksen hakija on antanut suostumuksensa suosituksen jälkikäteiseen toimittamiseen eikä ole halunnut lykätä sopimuksen tekemistä vakuutuksenantajan esittämästä mahdollisuudesta huolimatta. Lisäksi vakuutuksen hakijalle on ilmoitettava, antaako vakuutuksenantaja säännöllisesti arvioinnin kyseisen vakuutuksen soveltuvuudesta hakijalle.

5 d §

Poikkeukset eräistä vakuutuksenantajan velvollisuuksista

Edellä 4 b §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ei tarvitse pyytää vakuutuksen hakijalta eikä 5 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 5 a §:n 2 momentissa, 5 b §:ssä ja 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja antaa tälle, jos vakuutus koskee vakuutusyhtiölain (521/2008) 31 luvun 4 §:ssä tarkoitettua suurta riskiä.

Jos vakuutuksen hakija on sijoituspalvelulain (747/2012) 1 luvun 18 §:ssä tarkoitettu ammattimainen asiakas, tältä ei tarvitse pyytää 4 b §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä tälle tarvitse antaa 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä tehdä 5 c §:ssä tarkoitettua sijoitusvakuutuksen asianmukaisuuden ja soveltuvuuden arviointia.

6 §

Eräiden asiakirjojen antaminen

Vakuutussopimuksen päättämisen jälkeen vakuutuksenantajan on ilman aiheutonta

6 §

Eräiden asiakirjojen antaminen

Vakuutussopimuksen tekemisen jälkeen vakuutuksenantajan on ilman aiheutonta

Voimassa oleva laki

viivytystä annettava vakuutuksenottajalle asiakirja, johon on merkitty sopimuksen keskeinen sisältö (*vakuutuskirja*), sekä vakuutusehdot. Vakuutusten etämyynissä kuluttajalle sovelletaan kuitenkin, mitä kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:ssä säädetään.

Ehdotus

viivytystä annettava vakuutuksenottajalle asiakirja, johon on merkitty sopimuksen keskeinen sisältö (*vakuutuskirja*), sekä vakuutusehdot. *Sopimusehtojen toimittamisesta kuluttajalle vakuutusten etämyynissä* säädetään kuluttajansuojalain 6 a luvun 11 §:ssä.

7 §

Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tiedote, jossa kerrotaan vakuutusmäärä ja muita sellaisia vakuutusta koskevia seikkoja, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. Vuositiedotteessa mainittavista tiedoista säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä. Vakuutustapahtuman jälkeen vakuutuksenantajan on annettava tarpeellisia tietoja sille, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

7 §

Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana

Vakuutuksenantajan on *toimitettava vakuutuksenottajalle vuosittain pysyvällä tavalla* tiedote, jossa kerrotaan vakuutusmäärä ja muita sellaisia vakuutusta koskevia seikkoja, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. *Sijoitusvakuutusta koskevassa tiedotteessa on mainittava myös vuoden aikana sijoitusvakuutukseen tai siihen liitettyihin sijoituskohteisiin tehdyistä muutoksista ja niistä perityistä kuluista.* Vuositiedotteessa mainittavista tiedoista säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä.

Jos vakuutuksenantaja on sitoutunut säännöllisesti arvioimaan otetun sijoitusvakuutuksen ja siihen liittyvien lisäpalvelujen soveltuvuutta vakuutuksenottajalle, annettavien arvioiden on oltava ajantasaisia ja niistä on ilmeistä ainakin, miten suositeltu vakuutus ja siihen liittyvät lisäpalvelut vastaavat vakuutuksenottajan odotuksia, taloudellista tilannetta ja sijoittamisen tavoitteita.

Vakuutustapahtuman jälkeen vakuutuksenantajan on annettava tarpeellisia tietoja sille, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

9 a §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Euroopan komission delegoiduissa säädöksissä säädetään tarkemmin periaatteista, joita vakuutuksenantajan on noudatettava tarjotessaan vakuutusmuotoisia

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sijoitustuotteita. Lisäksi Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä sijoitusvakuutuksen kulujen, tuottojen ja vakuutussäästön kertymisen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Finanssivalvonta voi antaa 5 ja 7 §:ää täydentäviä määräyksiä myös siitä, millaisia tietoja on annettava suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella kertyvän takaisinostoarvon kehityksestä ja vakuutustapahtuman sattuessa maksettavista suorituksista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

6.

Laki

työtapaturma- ja ammattitautilain 156 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 156 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

156 §

Vakuutuksen ottaminen

*Mitä vakuutusopimuslain (543/1994)
4 b §:n 1 momentissa, 5 §:n 1 momentissa,
5 a ja 5 b §:ssä sekä 7 §:n 1 momentissa
säädetään, sovelletaan vakuutusyhtiöön tässä
laissa tarkoitettua vakuutusta otettaessa.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

7.

Laki

urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009) 24 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

Vakuutusopimuslain soveltaminen

Mitä vakuutusopimuslain 4 b §:n 1 momentissa, 5 §:n 1 momentissa, 5 a ja 5 b §:ssä sekä 7 §:n 1 momentissa säädetään, sovelletaan vakuutusyhtiöön tämän lain mukaista tapaturmaturvaa koskevaa vakuutusta otettaessa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

8.

Laki**Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 5 §:n 17 kohta, 27 §:n 5 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 a §, 44 a §:n 2 momentti, 45, 55 ja 72 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 17 kohta laissa 752/2012, 27 §:n 5 momentti laissa 575/2017, 40 §:n 1 momentti laissa 352/2017, 41 a § laissa 1279/2015, 176/2016, 520/2016, 228/2017 ja 352/2017, 44 a §:n 2 momentti laissa 176/2016, 45 § laissa 855/2016 ja 55 § laissa 170/2014, sekä
lisätään 28 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 352/2017, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3—5 momentti siirtyvät 4—6 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

5 §

*Muut finanssimarkkinoilla toimivat**Muut finanssimarkkinoilla toimivat*

Muulla finanssimarkkinoilla toimivalla
 tarkoitetaan tässä laissa:

Muulla finanssimarkkinoilla toimivalla
 tarkoitetaan tässä laissa:

17) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (570/2005) tarkoitettua vakuutusedustajaa mukaan lukien mainitun lain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu ulkomainen vakuutusedustaja;

17) vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/) tarkoitettua vakuutusedustajaa ja sivutoimista vakuutusedustajaa mukaan lukien muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa rekisteröity ulkomainen vakuutusedustaja;

27 §

27 §

*Toimiluvan ja rekisteröitymisen mukaisen toiminnan rajoittaminen**Toimiluvan ja rekisteröitymisen mukaisen toiminnan rajoittaminen*

Mitä tässä pykälässä säädetään toiminnan rajoittamisesta, sovelletaan myös vakuutusyhdistyksen sääntöjen mukaisen toiminnan

Mitä tässä pykälässä säädetään toiminnan rajoittamisesta, sovelletaan myös vakuutusyhdistyksen sääntöjen mukaisen toiminnan

Voimassa oleva laki

rajoittamiseen, joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetussa laissa tarkoitetun edustajan rekisteröitymisen perumiseen sekä sijoituspalvelulain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitetulle kolmannen maan sijoituspalveluyritykselle myönnetyn luvan mukaisen toiminnan rajoittamiseen. Vakuutusedustuksen kieltämisestä säädetään vakuutusedustuksesta annetussa laissa. Tätä pykälää ei sovelleta talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisöön.

Ehdotus

rajoittamiseen, joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetussa laissa tarkoitetun edustajan rekisteröitymisen perumiseen sekä sijoituspalvelulain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitetulle kolmannen maan sijoituspalveluyritykselle myönnetyn luvan mukaisen toiminnan rajoittamiseen. Vakuutusten tarjoamisen kieltämisestä säädetään vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa. Tätä pykälää ei sovelleta talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisöön.

28 §

Johdon toiminnan rajoittaminen

28 §

Johdon toiminnan rajoittaminen

Finanssivalvonta voi määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi, kieltää henkilöö toimimasta vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitetun vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan hallituksen jäsenenä ja varajäsenenä, hallintoneuvoston jäsenenä ja varajäsenenä, toimitusjohtajana ja toimitusjohtajan sijaisena sekä toimitusjohtajan välittömään alaisuuteen kuuluvissa tehtävissä, jotka ovat vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan ylimpiä johtotehtäviä tai joissa tosiasiallisesti johdetaan sen toimintaa, jos vakuutusedustaja tai sivutoiminen vakuutusedustaja on rikkonut tai laiminlyönyt vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 44—57 ja 78 §:ssä säädettyjä menettelytapavaatimuksia mainitussa laissa tarkoitettujen sijoitusvakuutusten tarjoamisessa.

40 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu määrätään sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai rikkoo arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:ssä, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:ssä,

40 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu määrätään sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö noudattaa tai rikkoo arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:ssä, sijoituspalvelulain 15 luvun

Voimassa oleva laki

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 10 luvun 2 §:ssä, arvopaperitileistä annetun lain 15 §:ssä, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 6 §:ssä, maksulaitoslain 48 a §:ssä, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun 2 §:ssä, sijoitusrahastolain 144 b §:ssä, joukkorahoituslain 15 §:n 2 momentissa, luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:ssä tai kriisinratkaisulain 18 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä tai päätöksiä.

Ehdotus

2 §:ssä, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 10 luvun 2 §:ssä, arvopaperitileistä annetun lain 15 §:ssä, arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 6 §:ssä, maksulaitoslain 48 a §:ssä, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun 2 §:ssä, sijoitusrahastolain 144 b §:ssä, joukkorahoituslain 15 §:n 2 momentissa, luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:ssä, kriisinratkaisulain 18 luvun 1 §:ssä *tai vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 68 tai 71 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä tai päätöksiä.*

41 a §

Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Jos seuraamusmaksu koskee luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:n 2 ja 4 momentissa, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:n 2 ja 5 momentissa, kriisinratkaisulain 18 luvun 1 §:ssä tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun säännöksen rikkomista tai laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko viisi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 10 miljoonaa euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään kaksi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee sijoitusrahastolain 144 b §:n 2 momentissa mainittujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko 10 prosenttia

41 a §

Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Jos seuraamusmaksu koskee luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:n 2 ja 4 momentissa, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:n 2 ja 5 momentissa, kriisinratkaisulain 18 luvun 1 §:ssä tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun säännöksen rikkomista tai laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko viisi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 10 miljoonaa euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään kaksi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee sijoitusrahastolain 144 b §:n 2 momentissa mainittujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko 10 prosenttia

Voimassa oleva laki

oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa, ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun säännöksen rikkomista tai noudattamisen laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kolme prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 700 000 euroa.

Edellä tässä pykälässä säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos hyöty on määritettävissä.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperi-markkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko 15 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 15 miljoonaa euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperi-markkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko kaksi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai

Ehdotus

oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa, ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 68 tai 71 §:ssä mainittujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko viisi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa, ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään 700 000 euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun säännöksen rikkomista tai noudattamisen laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kolme prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 700 000 euroa.

Edellä tässä pykälässä säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos hyöty on määritettävissä.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperi-markkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko 15 prosenttia oikeushenkilön tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 15 miljoonaa euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos seuraamusmaksu koskee arvopaperi-markkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla, sen mukaan, kumpi on suurempi, enintään joko kaksi prosenttia oikeushenkilön tekoa tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 2 500 000 euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään miljoonaa euroa.

Jos kyse on arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomisesta, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään miljoona euroa ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään 500 000 euroa.

Edellä 6—8 momentissa säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kolme kertaa niin suuri kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos hyödyn suuruus on määritettävissä.

Tässä pykälässä *liikevaihdolla* tarkoitetaan:

1) luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvan muun yrityksen osalta EU:n vakavaraisuusasetuksen 316 artiklan mukaisesti laskettua tuottojen, tai jos maksuvelvollinen kuuluu luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen konsolidointiryhmään, konsolidoitujen tuottojen yhteenlaskettua määrää;

2) vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen, eläkelaitoksen tai vakuutusyhtiölain 2 luvun 18 b §:ssä tarkoitetun erillisyhtiön vakuutusmaksutuloa taikka eläkesäätiön tai vakuutuskassan maksutuloa, tai, jos vakuutusyhtiö, vakuutusyhdistys, eläkelaitos, erillisyhtiö, eläkesäätiö tai vakuutuskassa kuuluu tytäryrityksenä konserniin, konsernitalinpäätöksen mukaista vakuutusmaksutuloa tai vastaavasti maksutuloa;

3) muun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun yrityksen osalta kirjanpitolain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua tai sitä vastaavaa liikevaihtoa, tai, jos yrityksen on kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n mukaan laadittava emoyhtiönä konsernitalinpäätös tai jos yritys kuuluu tytäryhtiönä konserniin, konsernin ylimmän emoyrityksen konsernitalinpäätöksen mukaista liikevaihtoa.

laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 2 500 000 euroa, sekä luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään miljoonaa euroa.

Jos kyse on arvopaperimarkkinalain 15 luvun 2 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomisesta, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään miljoona euroa ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu enintään 500 000 euroa.

Edellä 7—9 momentissa säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kolme kertaa niin suuri kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos hyödyn suuruus on määritettävissä.

Tässä pykälässä *liikevaihdolla* tarkoitetaan:

1) luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvan muun yrityksen osalta EU:n vakavaraisuusasetuksen 316 artiklan mukaisesti laskettua tuottojen, tai jos maksuvelvollinen kuuluu luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen konsolidointiryhmään, konsolidoitujen tuottojen yhteenlaskettua määrää;

2) vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen, eläkelaitoksen tai vakuutusyhtiölain 2 luvun 18 b §:ssä tarkoitetun erillisyhtiön vakuutusmaksutuloa taikka eläkesäätiön tai vakuutuskassan maksutuloa, tai, jos vakuutusyhtiö, vakuutusyhdistys, eläkelaitos, erillisyhtiö, eläkesäätiö tai vakuutuskassa kuuluu tytäryrityksenä konserniin, konsernitalinpäätöksen mukaista vakuutusmaksutuloa tai vastaavasti maksutuloa;

3) muun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun yrityksen osalta kirjanpitolain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua tai sitä vastaavaa liikevaihtoa, tai, jos yrityksen on kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n mukaan laadittava emoyhtiönä konsernitalinpäätös tai jos yritys kuuluu tytäryhtiönä konserniin, konsernin ylimmän emoyrityksen konsernitalinpäätöksen mukaista liikevaihtoa.

44 a §

*Seuraamuksista ja muista päätöksistä
ilmoittaminen Euroopan
valvontaviranomaisille*

44 a §

*Seuraamuksista ja muista päätöksistä
ilmoittaminen Euroopan
valvontaviranomaisille*

Voimassa oleva laki

Mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään seuraamuksesta ilmoittamisesta, sovelletaan myös 26—29, 33 ja 33 a §:ssä ja sijoitusrahastolain 18 j ja 122 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin.

45 §

Asiakkaansuojan valvontaa koskevien säännösten soveltamisala

Finanssivalvonta valvoo, että valvottavat, asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjät ja vakuutusedustajat noudattavat niihin sovellettavia markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä sekä kuluttajan kannalta hyvän tavan vastaista tai muutoin sopimatonta menettelyä asiakassuhteessa koskevia säännöksiä. Rahoitusvälineiden markkinointia koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään lisäksi arvopaperimarkkina- ja sijoituspalvelulaissa ja muualla laissa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi ulkomaiseen sivuliikkeeseen, muuhun ulkomaiseen valvottavaan, joka tarjoaa Suomeen palveluja sivuliikettä perustamatta, ulkomaiseen asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjään ja ulkomaiseen vakuutusedustajaan siltä osin kuin Finanssivalvonta on toimivaltainen viranomaisena valvomaan niihin sovellettavien 1 momentissa tarkoitettujen säännösten noudattamista.

55 §

Sivuliikkeen perustamista ja muuta palvelujen tarjoamista toiseen ETA-valtioon koskeva ilmoitusvelvollisuus

Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa isäntävaltion valvontaviranomaiselle valvottavan sivuliikkeen perustamisesta isäntävaltioon ja palvelujen tarjoamisesta isäntävaltioon sivuliikettä perustamatta säädetään luottolaitostoiminnasta annetussa laissa, maksulaitoslaissa, sijoituspalvelulaissa, sijoitus-

Ehdotus

Mitä 1 momentin 1—3 kohdassa säädetään seuraamuksesta ilmoittamisesta, sovelletaan myös 26—29, 33 ja 33 a §:ssä, sijoitusrahastolain 18 j ja 122 §:ssä ja vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 68 ja 70 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin.

45 §

Asiakkaansuojan valvontaa koskevien säännösten soveltamisala

Finanssivalvonta valvoo, että valvottavat, asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjät ja vakuutusentarjoajat noudattavat niihin sovellettavia markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä sekä kuluttajan kannalta hyvän tavan vastaista tai muutoin sopimatonta menettelyä asiakassuhteessa koskevia säännöksiä. Rahoitusvälineiden markkinointia koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään lisäksi arvopaperimarkkina- ja sijoituspalvelulaissa ja muualla laissa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi ulkomaiseen sivuliikkeeseen, muuhun ulkomaiseen valvottavaan, joka tarjoaa Suomeen palveluja sivuliikettä perustamatta, ulkomaiseen asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjään ja ulkomaiseen vakuutusentarjoajaan siltä osin kuin Finanssivalvonta on toimivaltainen viranomaisena valvomaan niihin sovellettavien 1 momentissa tarkoitettujen säännösten noudattamista.

55 §

Sivuliikkeen perustamista ja muuta palvelujen tarjoamista toiseen ETA-valtioon koskeva ilmoitusvelvollisuus

Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa isäntävaltion valvontaviranomaiselle valvottavan sivuliikkeen perustamisesta isäntävaltioon ja palvelujen tarjoamisesta isäntävaltioon sivuliikettä perustamatta säädetään luottolaitostoiminnasta annetussa laissa, maksulaitoslaissa, sijoituspalvelulaissa, sijoitus-

Voimassa oleva laki

rahastolaissa, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa ja vakuutusyhtiölaissa. Lisäeläkkeiden tarjoamisesta toisessa ETA-valtiossa säädetään eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa sekä vakuutus- edustuksesta toisessa ETA-valtiossa vakuutusedustuksesta annetussa laissa. Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa toisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle pörssin toiminnasta toisessa ETA-valtiossa säädetään kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa.

72 §

Vakuutus- ja eläkelaitoksia ja vakuutusedustajia koskevien tilastotietojen julkisuus

Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassa pitämisestä säädetään, Finanssivalvonta voi julkaista vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutusedustajien toiminnasta, asemasta ja kehityksestä tilastoja ja niihin verrattavia tietoja, jotka on laadittu yhtäläisen perusteen mukaan kaikista vakuutus- tai eläkelaitoksista taikka vakuutusedustajista.

Ehdotus

rahastolaissa, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa ja vakuutusyhtiölaissa. Lisäeläkkeiden tarjoamisesta toisessa ETA-valtiossa säädetään eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa sekä *vakuutusten tarjoamisesta toisessa ETA-valtiossa vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa.* Finanssivalvonnan velvollisuudesta ilmoittaa toisen ETA-valtion valvontaviranomaiselle pörssin toiminnasta toisessa ETA-valtiossa säädetään kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa.

72 §

*Vakuutus- ja eläkelaitoksia, vakuutusedustajia **ja sivutoimisia vakuutusedustajia** koskevien tilastotietojen julkisuus*

Sen estämättä, mitä asiakirjojen salassa pitämisestä säädetään, Finanssivalvonta voi julkaista vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutusedustajien *ja sivutoimisten vakuutusedustajien* toiminnasta, asemasta ja kehityksestä tilastoja ja niihin verrattavia tietoja, jotka on laadittu yhtäläisen perusteen mukaan kaikista vakuutus- tai eläkelaitoksista taikka vakuutusedustajista *tai sivutoimisista vakuutusedustajista.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

9.

Laki**Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain (879/2008) 1 §:n 1 momentin 15 kohta ja 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin 15 kohta laissa 758/2012 ja 6 §:n 1 momentti laeissa 758/2012 ja 576/2017, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Maksuvelvollinen**Maksuvelvollinen*

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

Finanssivalvonnan valvontamaksun on velvollinen suorittamaan:

15) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (570/2005) tarkoitettu vakuutusmeklari sekä sellainen vakuutusedustaja, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa ja jolla on Suomessa sivuliike;

15) *vakuutusten tarjoamisesta* annetussa laissa (/) tarkoitettu vakuutusmeklari *ja sivutoiminen vakuutusmeklari* sekä sellainen vakuutusedustaja *ja sivutoiminen vakuutusedustaja*, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa ja jolla on Suomessa sivuliike;

*Voimassa oleva laki**Voimassa oleva laki*

6 §

Muun maksuvelvollisen perusmaksu

Muun kuin 4 §:ssä tarkoitetun maksuvelvollisen perusmaksun määrä euroina sekä maksun suorittamiseen

velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen	Perusmaksu euroina
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu arvopaperikeskus	278 200
luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetussa laissa (1199/2014) tarkoitettu vanha talletussuojarahasto	12 840
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu vakuusrahasto	2 140
maksulaitoslain 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu oikeushenkilö	1 070
maksulaitoslain 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu luonnollinen henkilö	214
sijoituspalvelulaissa tarkoitettu sijoittajien korvausrahasto	3 210
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain mukaisesti rekisteröitymisvelvollinen vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolla ei ole rahastoyhtiön toimilupaa	1 070
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 10 luvun 2 §:n 3 momentin mukaisella poikkeusluvalla toimiva	2 140
sijoitusrahastolaissa tarkoitettu säilytisyhteisö	3 210
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu säilytisyhteisö	3 210
yhteisö, joka on sijoitusrahastolain ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain mukainen säilytisyhteisö	5 350
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu erityinen säilytisyhteisö	2 140
talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitettu talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö	6 420
luottolaitoksen ja vakuutusyhtiön omistusyhteisö sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitettujen ryhmittymien omistusyhteisö	10 700

pörssin ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisö	10 700	
sijoituspalveluyrityksen ja vakuutusyhdistyksen omistusyhteisö	1 070	
	1 070	
vakuutusedustuksesta annetussa laissa tarkoitettu vakuutusmeklari		Perusmaksua korotetaan 193 euroa jokaista vakuutusmeklariyrityksen tai yksityisen elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaa valvontamaksun määräämisvuotta edeltävän vuoden päättyessä rekisteröityä vakuutusmeklaria kohden.
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu tilinhoitaja	6 420	
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu keskusvastapuoli	160 500	
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu selvitysosapuoli	12 840	
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvun 3 §:n 4 momentissa tarkoitettu selvitysrahasto ja 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettu kirjausrahasto	2 140	
	16 585	
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija		Perusmaksua korotetaan 17 120 euroa, jos osakkeelle on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettut likvidit markkinat.
suomalainen yhtiö, jonka liikkeeseenlaskema osake on otettu hakemuksesta kaupankäynnin kohteeksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla yksinomaan muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa	13 375	
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija, jos kysymyksessä on tämän lain 4 §:ssä tarkoitettu maksuvelvollinen tai jos liikkeeseenlaskijan kotipaikka ei ole	11 235	Perusmaksua korotetaan 11 770 euroa, jos osakkeelle on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettut likvidit markkinat.

Suomessa

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa
laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla
Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan
muun arvopaperin kuin osakkeen
liikkeeseenlaskija 3 210

suomalainen yhtiö, jonka liikkeeseenlaskema
muu arvopaperi kuin osake on otettu
hakemuksesta kaupankäynnin kohteeksi
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa
laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla
yksinomaan muussa Euroopan
talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin
Suomessa 3 210

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa
laissa tarkoitettussa monenkeskisessä
kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin
kohteena Suomessa hakemuksesta olevan
osakkeen liikkeeseenlaskija 4 280

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa
laissa tarkoitettussa monenkeskisessä
kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin
kohteena Suomessa hakemuksesta olevan
muun arvopaperin kuin osakkeen
liikkeeseenlaskija 1 070

asunto-omaisuuteen liittyvien
kuluttajaluottojen välittäjistä annetun lain
6 §:n mukaisesti rekisteröity suomalainen
luotonvälittäjä, joka ei toimi minkään
luotonantajan asiamiehenä 1 200

Eläketurvakeskus 10 700

liikennevahinkolautakunta ja
potilasvahinkolautakunta 1 070

Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n
26 kohdassa tarkoitettu toimintayksikkö 19 260

ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa
laissa (398/1995) tarkoitettun ulkomaisen
ETA-vakuutusyhtiön sivuliike 1 070

eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa
tarkoitettu sellainen ulkomainen ETA-
lisäeläkelaitos, jolla on Suomessa sivuliike 1 070

kolmannen maan luottolaitoksen edustusto 1 070

vakuutusedustuksesta annetussa laissa tarkoitettu vakuutusedustaja, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa ja jolla on Suomessa sivuliike	321
markkinarakennetoimija-asetuksen 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu finanssialalla toimiva vastapuoli, 9 kohdassa tarkoitettu finanssialan ulkopuolinen vastapuoli ja 10 kohdassa tarkoitettu eläkejärjestelmä, jonka kotivaltio on Suomessa	10 700
asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetun lain 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu ulkomainen luotonvälittäjä, jolla on Suomessa sivuliike	400
joukkorahoituslaissa tarkoitettu joukkorahoituksen välittäjä	2 140
joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetussa laissa tarkoitettu rekisteröity edustaja	2 140

*Ehdotus**Ehdotus*

6 §

Muun maksuvelvollisen perusmaksu

Muun kuin 4 §:ssä tarkoitetun
maksuvelvollisen perusmaksun määrä
euroina sekä maksun suorittamiseen
velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Maksuvelvollinen

Perusmaksu euroina

arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu arvopaperikeskus	278 200
luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetussa laissa (1199/2014) tarkoitettu vanha talletussuojarahasto	12 840
luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu vakuusrahasto	2 140
maksulaitoslain 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu	1 070

oikeushenkilö	
maksulaitoslain 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettu luonnollinen henkilö	214
sijoituspalvelulaissa tarkoitettu sijoittajien korvausrahasto	3 210
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain mukaisesti rekisteröitymisvelvollinen vaihtoehtorahastojen hoitaja, jolla ei ole rahastoyhtiön toimilupaa	1 070
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 10 luvun 2 §:n 3 momentin mukaisella poikkeusluvalla toimiva	2 140
sijoitusrahastolaissa tarkoitettu säilytysyhteisö	3 210
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu säilytysyhteisö	3 210
yhteisö, joka on sijoitusrahastolain ja vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain mukainen säilytysyhteisö	5 350
vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu erityinen säilytysyhteisö	2 140
talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitettu talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö	6 420
luottolaitoksen ja vakuutusyhtiön omistusyhteisö sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitettujen ryhmittymien omistusyhteisö	10 700
pörssin ja arvopaperikeskuksen omistusyhteisö	10 700
sijoituspalveluyrityksen ja vakuutusyhdistyksen omistusyhteisö	1 070
	1 070
<i>vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitettu vakuutusmeklari ja sivutoiminen vakuutusmeklari</i>	Perusmaksua korotetaan 193 euroa jokaista vakuutusmeklariyrityksen tai yksityisen elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaa valvontamaksun määrittämistä edeltävän vuoden päättyessä rekisteröityä vakuutusmeklaria kohden.
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa	6 420

tarkoitettu tilinhoitaja	
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu keskusvastapuoli	160 500
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu selvitysosapuoli	12 840
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 3 luvun 3 §:n 4 momentissa tarkoitettu selvitysrahasto ja 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettu kirjausrahasto	2 140
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija	16 585 Perusmaksua korotetaan 17 120 euroa, jos osakkeelle on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettut likvidit markkinat.
suomalainen yhtiö, jonka liikkeeseenlaskema osake on otettu hakemuksesta kaupankäynnin kohteeksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla yksinomaan muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa	13 375
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija, jos kysymyksessä on tämän lain 4 §:ssä tarkoitettu maksuvelvollinen tai jos liikkeeseenlaskijan kotipaikka ei ole Suomessa	11 235 Perusmaksua korotetaan 11 770 euroa, jos osakkeelle on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettut likvidit markkinat.
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla Suomessa kaupankäynnin kohteena olevan muun arvopaperin kuin osakkeen liikkeeseenlaskija	3 210
suomalainen yhtiö, jonka liikkeeseenlaskema muu arvopaperi kuin osake on otettu hakemuksesta kaupankäynnin kohteeksi kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla yksinomaan muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin	3 210

Suomessa

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettussa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa hakemuksesta olevan osakkeen liikkeeseenlaskija	4 280
kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettussa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä kaupankäynnin kohteena Suomessa hakemuksesta olevan muun arvopaperin kuin osakkeen liikkeeseenlaskija	1 070
asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetun lain 6 §:n mukaisesti rekisteröity suomalainen luotonvälittäjä, joka ei toimi minkään luotonantajan asiamiehenä	1 200
Eläketurvakeskus	10 700
liikennevahinkolautakunta ja potilasvahinkolautakunta	1 070
Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n 26 kohdassa tarkoitettu toimintayksikkö	19 260
ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettun ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön sivuliike	1 070
eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa tarkoitettu sellainen ulkomainen ETA-lisäeläkelaitos, jolla on Suomessa sivuliike	1 070
kolmannen maan luottolaitoksen edustusto	1 070
<i>vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa tarkoitettu vakuutusedustaja ja sivutoiminen vakuutusedustaja, joka on rekisteröity muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa ja jolla on Suomessa sivuliike</i>	321
markkinarakennetoimija-asetuksen 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu finanssialalla toimiva vastapuoli, 9 kohdassa tarkoitettu finanssialan ulkopuolinen vastapuoli ja 10 kohdassa tarkoitettu eläkejärjestelmä, jonka kotivaltio on Suomessa	10 700
asunto-omaisuuteen liittyvien	400

kuluttajaluottojen välittäjistä annetun lain
2 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu
ulkomainen luotonvälittäjä, jolla on Suomessa
sivuliike

joukkorahoituslaissa tarkoitettu

2 140

joukkorahoituksen välittäjä

joukkolainanhaltijoiden edustajasta annetussa
laissa tarkoitettu rekisteröity edustaja

2 140

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

10.

Laki

sijoituspalvelulain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoituspalvelulain (747/2012) 6 luvun 1 §:n 5 momentin johdantokappale seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luku

6 luku

**Sijoituspalvelun tarjoamisen taloudelliset
toimintaedellytykset ja talouden vakauden
valvonta**

**Sijoituspalvelun tarjoamisen taloudelliset
toimintaedellytykset ja talouden vakauden
valvonta**

1 §

1 §

Vähimmäispääoma

Vähimmäispääoma

 Jos 4 momentissa tarkoitettua palvelua
 tarjoava sijoituspalveluyritys toimii
 vakuutusedustuksesta annetussa laissa
 (570/2005) tarkoitettuna vakuutusmeklarina,
 yrityksellä on oltava sen lisäksi, mitä
 mainitussa laissa säädetään:

 Jos 4 momentissa tarkoitettua palvelua
 tarjoava sijoituspalveluyritys toimii
vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (/)
 tarkoitettuna vakuutusmeklarina *tai*
sivutoimisena vakuutusmeklarina, yrityksellä
 on oltava sen lisäksi, mitä mainitussa laissa
 säädetään:

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

11.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

6) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (570/2005) tarkoitettuun vakuutusedustajaan ja ulkomaisten vakuutusedustajien Suomessa toimiviin sivuliikkeisiin;

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

6) *vakuutusten tarjoamisesta* annetussa laissa (/) tarkoitettuun vakuutusedustajaan, *sivutoimiseen vakuutus-* *edustajaan* sekä ulkomaisten vakuutus- *edustajien ja sivutoimisten vakuutus-* *edustajien* Suomessa toimiviin sivuliikkeisiin;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

12.

Laki

Kilpailu- ja kuluttajaviraston 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 11 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Lausunnon pyytäminen

Lausunnon pyytäminen

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 10 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä Finanssivalvonnan lausunto, jos asia koskee:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 45 §:ssä tarkoitettua Finanssivalvonnan valvottavaa, ulkomaista valvottavaa tai sen sivuliikettä taikka ulkomaista vakuutusedustajaa;

2) arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitetun arvopaperin markkinointia.

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 10 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä Finanssivalvonnan lausunto, jos asia koskee:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 45 §:ssä tarkoitettua Finanssivalvonnan valvottavaa, ulkomaista valvottavaa tai sen sivuliikettä taikka ulkomaista *vakuutuksentarjoajaa*;

2) arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitetun arvopaperin markkinointia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus

sosiaali- ja terveysministeriön maksullisista suoritteista

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n, sellaisena kuin se on laissa 348/1994, ja työeläkevakuutusyhtiön toimilupamaksuista annetun lain (523/2008) 3 §:n nojalla:

1§

Soveltamisala

Tässä asetuksessa määrätään sosiaali- ja terveysministeriön maksullisista suoritteista ja niiden perusteista.

2§

Maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet

Valtion maksuperustelain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja julkisoikeudellisia suoritteita, joista peritään omakustannusarvoa vastaavat kiinteät maksut, ovat:

- 1) työeläkevakuutusyhtiön toimilupaa koskeva päätös:
 - a. uuden toimiluvan antamista koskeva päätös 5 200 euroa;
 - b. voimassa olevan toimiluvan muuttamista koskeva päätös 4 000 euroa;
- 2) sääntöjen vahvistamista tai muuttamista koskeva päätös 1 000 euroa;
- 3) lakisääteisen työeläkevakuutuksen ehtojen ja perusteiden vahvistamispäätökset 1 000 euroa;
- 4) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 213 §:n 4 momentissa tarkoitettu vahvistamispäätös 820 euroa;
- 5) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen perusteiden vahvistamispäätös 1 000 euroa;
- 6) maatalousyrittäjien ryhmähenkivakuutuksen ehtojen vahvistamispäätös 270 euroa;
- 7) muut Finanssivalvonnan valvottavan pyynnöstä annettavat ministeriön luvat ja päätökset 1 000 euroa;
- 8) vakuutusmeklaritutkintoon kuuluva tutkinto-osa 150 euroa.
- 9) vakuutusmatemaatikon kelpoisuuden vahvistamisesta annettava todistus 500 euroa;
- 10) päätökset tutkimuslupa-asioissa 250 euroa, kuitenkin mikäli kysymys on opinnäytetyöstä, 100 euroa.

Valtion maksuperustelain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja julkisoikeudellisia suoritteita, joista työsuojelun valvonnassa peritään suoritteiden omakustannusarvoa vastaavat kiinteät maksut, on lueteltu liitteessä.

Lisäksi suoritteiden omakustannusarvon mukaiset tapauskohtaiset maksut peritään, milloin työsuojeluviranomaisen tehtävänä on asiantuntijayhteisön pätevyyden toteaminen.

Erikseen päätetään ministeriön yhteydessä toimivien lääkkeiden hintalautakunnan ja geeniteknikan lautakunnan sekä valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lääketieteellisen tutkimuseettisen jaoston suoritteiden maksullisuudesta.

Rahapeliyhteisön ohjauksesta ja valvonnasta aiheutuvat kulut veloitetaan rahapeliyhteisöltä valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten mukaisina.

Peliriippuvuuden seurannasta ja tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset peritään rahapeliyhteisöiltä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukaisesti.

3§

Muut maksulliset suoritteet

Valtion maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettuja suoritteita, jotka sosiaali- ja terveysministeriö hinnoittelee liikeloudellisin perustein, ovat:

- 1) henkilöstön käyttö virka-aikana koulutus-, konsultointi- ja asiantuntijatehtävissä tapauksissa, joissa tehtävien hoito ei suoranaisesti liity ministeriön toimintaan;
- 2) tilauksesta tehdyt selvitykset ja tietopaketit sekä käännökset ja tulkkaukset;
- 3) tilauksesta tehdyt tiedonhauet rekistereistä ja tietokannoista sekä liittymä tietokantoihin;
- 4) kirjasto- ja tietopalvelut;
- 5) ministeriön toimitilojen ja laitteiden käyttö sekä virasto-, koulutus- ja toimistopalvelut;
- 6) ministeriön kokonaan tai osittain kustantamat julkaisut sekä sähköiset tietotuotteet;
- 7) valokopiot ja muut jäljennökset;
- 8) ilmoitusten ja tiedotteiden julkaiseminen ministeriön julkaisuissa, sekä
- 9) muut tilaukseen perustuvat suoritteet.

4 §

Julkisuuslain mukaisten suoritteiden hinnoittelu

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 34 §:n 2 momentissa tarkoitettu tiedon esille hakemisesta sekä 3 momentissa tarkoitettu tiedon antamisesta jäljennöksenä tai tulosteena perittävistä maksuista päättää sosiaali- ja terveysministeriö noudattaen, mitä mainitussa pykälässä säädetään.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Tällä asetuksella kumotaan sosiaali- ja terveysministeriön maksullisista suoritteista annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1578/2015).

Liite

MAKSUTAULUKKO

TYÖSUOJELUOSASTON JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET

Kiinteät maksut	Maksu/euroa
Säädöksissä mainittu lupa tai muu suorite	
1. Panostajan tutkinnon kuulustelijan hyväksyminen	100
2. Torninosturinkuljettajan korttijäljennös	30
Poikkeuslupa	
3. Muut säädöksissä mainitut poikkeusluvat	400
Tapauskohtaiset maksut	
Asiantuntijayhteisön pätevyyden toteaminen	

Tapauskohtaisesti määritellyt maksut perustuvat työhön käytettyyn aikaan. Työtunnin hintana on työsuojeluosaston tuottamien suoritusten osalta 45,43 euroa. Maksuun sisältyvät lisäksi suoritteeseen liittyvät eriteltyt erilliskustannukset sekä osuus yhteiskustannuksista 6,98 euroa työtuntia kohden.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus

vakuutusten tarjoamista harjoittavien henkilöiden ammattipätevyyttä ja tietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään vakuutusten tarjoamisesta annetun lain (/) §:n nojalla:

1 §

Vahinkovakuutusluokkiin kuuluvia vakuutuksia tarjoavat vakuutusedustajat

Vakuutusten tarjoamisesta annetun lain (/) 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun vakuutusedustajan (*vakuutusedustaja*), joka harjoittaa vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 1—12 §:ssä tarkoitetun vahinkovakuutusluokan mukaisten vakuutusten tarjoamista, on osoitettava täyttävänsä seuraavat ammattipätevyysvaatimukset:

- 1) tarvittavat vähimmäistiedot tarjottujen vakuutusten ehdoista, mukaan lukien kyseisten vakuutusten kattamat liitännäisriskit;
- 2) tarvittavat vähimmäistiedot sovellettavasta vakuutustuotteiden tarjoamista koskevasta lainsäädännöstä, kuten kuluttajansuoja- sekä vero-, sosiaali- ja työlainsäädännöstä;
- 3) tarvittavat vähimmäistiedot korvausvaatimusten käsittelystä;
- 4) tarvittavat vähimmäistiedot valitusten käsittelystä;
- 5) tarvittavat vähimmäistiedot asiakkaiden tarpeiden arvioimisesta;
- 6) tarvittavat vähimmäistiedot vakuutusmarkkinoista;
- 7) tarvittavat vähimmäistiedot liiketoiminnan eettisistä normeista;
- 8) tarvittava vähimmäistasoinen finanssialan pätevyys.

2 §

Henkivakuutusluokkiin kuuluvia vakuutuksia tarjoavat vakuutusedustajat

Vakuutusedustajan, joka harjoittaa vakuutusluokista annetun lain 13—20 §:ssä tarkoitetun henkivakuutusluokan mukaisten vakuutusten tarjoamista, on osoitettava täyttävänsä seuraavat ammattipätevyysvaatimukset:

- 1) tarvittavat vähimmäistiedot vakuutuksista, mukaan lukien ehdot, taatut etuudet sekä liitännäisriskit;
- 2) tarvittavat vähimmäistiedot Suomen eläkejärjestelmän rakenteesta ja sen takaamista etuuksista;
- 3) tiedot sovellettavasta vakuutus sopimus-, kuluttajansuoja- ja tietosuojalainsäädännöstä sekä rahanpesun vastaisesta lainsäädännöstä ja vero-, sosiaali- ja työlainsäädännöstä;
- 4) tarvittavat vähimmäistiedot vakuutusmarkkinoista ja muiden asiaan liittyvien finanssipalvelujen markkinoista;
- 5) tarvittavat vähimmäistiedot valitusten käsittelystä;
- 6) tarvittavat vähimmäistiedot asiakkaiden tarpeiden arvioimisesta;
- 7) eturistiriitojen hallinta;
- 8) tarvittavat vähimmäistiedot liiketoiminnan eettisistä normeista;
- 9) tarvittava vähimmäistasoinen finanssialan pätevyys.

3 §

Sijoitusvakuutuksia tarjoavat vakuutusedustajat

Vakuutusedustajan, joka harjoittaa sijoitusvakuutuksen tarjoamista, on osoitettava täyttävänsä seuraavat ammattipätevyysvaatimukset:

- 1) tarvittavat vähimmäistiedot sijoitusvakuutuksista, mukaan lukien ehdot ja nettovakuutusmaksut sekä taatut ja takaamattomat etuudet;
- 2) tarvittavat vähimmäistiedot eri sijoitusvaihtoehtojen hyvistä ja huonoista puolista vakuutuksenottajan kannalta;
- 3) tarvittavat vähimmäistiedot vakuutuksenottajalle koituvista taloudellisista riskeistä;
- 4) tarvittavat vähimmäistiedot henkivakuutuksista ja muista säästötuotteista;
- 5) tarvittavat vähimmäistiedot eläkejärjestelmän rakenteesta ja sen takaamista etuuksista;
- 6) tarvittavat vähimmäistiedot sovellettavasta vakuutustuotteiden tarjoamista koskevasta lainsäädännöstä, kuten kuluttajansuoja- ja verolainsäädännöstä;
- 7) tarvittavat vähimmäistiedot vakuutusmarkkinoista ja säästötuotteiden markkinoista;
- 8) tarvittavat vähimmäistiedot valitusten käsittelystä;
- 9) tarvittavat vähimmäistiedot asiakkaiden tarpeiden arvioimisesta;
- 10) eturistiriitojen hallinta;
- 11) tarvittavat vähimmäistiedot liiketoiminnan eettisistä normeista;
- 12) tarvittava vähimmäistasoinen finanssialan pätevyys.

4 §

Soveltaminen muihin vakuutusten tarjoamista harjoittaviin tai siitä vastaaviin henkilöihin

Mitä tässä asetuksessa säädetään vakuutusedustajasta, sovelletaan vastaavasti muihin vakuutuksentarjoajiin ja niiden vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 5 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuun vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvaan henkilöön tai vakuutusten tarjoamisesta vastaavaan henkilöön.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

vakuutuksesta asiakkaalle annettavien tietojen toimittamistavasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään vakuutusten tarjoamisesta annetun lain (/) §:n sekä vakuutusopimuslain (543/1994) §:n nojalla, sellaisina kuin niistä on vakuutusopimuslain § laissa _/ _:

1 §

Tietojen toimittamisen yleiset edellytykset

Vakuutuksesta annettavat tiedot (*tiedot*) on toimitettava asiakkaalle:

- 1) selkeästi ja täsmällisesti asiakkaan ymmärrettävissä olevassa muodossa;
- 2) jollakin virallisella kielellä sitoumusjäsenvaltiossa tai siinä ETA-valtiossa, jossa vakuutettava riski sijaitsee, taikka osapuolten sopimalla muulla kielellä;
- 3) veloituksetta.

2 §

Tietojen toimittaminen muulla pysyvällä tavalla kuin paperilla

Tiedot saadaan toimittaa asiakkaalle muulla pysyvällä tavalla kuin paperilla, jos:

- 1) asiakkaalle on annettu mahdollisuus valita tietojen toimittaminen paperilla tai muulla pysyvällä tavalla kuin paperilla ja asiakas on valinnut muun pysyvän tavan kuin paperin;
- 2) muun pysyvän tavan käyttäminen on 4 §:n mukaisesti tarkoituksenmukaista.

Vaikka tiedot toimitetaan asiakkaalle muulla pysyvällä tavalla kuin paperilla, asiakkaalle on pyynnöstä toimitettava veloituspaperiversio.

3 §

Tietojen toimittaminen verkkosivuston välityksellä

Tiedot saadaan toimittaa asiakkaalle verkkosivuston välityksellä, jos:

- 1) ne on osoitettu henkilökohtaisesti asiakkaalle; taikka
- 2) seuraavat edellytykset täyttyvät:
 - a. asiakas on suostunut siihen, että tiedot annetaan verkkosivuston välityksellä;
 - b. asiakkaalle on ilmoitettu sähköisesti verkkosivuston osoite ja paikka, jossa tiedot ovat saatavilla verkkosivustolla;
 - c. tiedot ovat saatavilla kyseisellä verkkosivustolla niin pitkään kuin asiakkaan voidaan kohtuudella odottaa tarvitsevan niitä;
 - d. verkkosivuston käyttäminen on 4 §:n mukaisesti tarkoituksenmukaista.

Vaikka tiedot toimitetaan asiakkaalle verkkosivuston välityksellä, asiakkaalle on pyynnöstä toimitettava veloituspaperiversio.

4 §

Tarkoituksenmukaisuus

Tilanteessa, jossa vakuutusentarjoajan ja asiakkaan välinen liiketoimi tapahtuu, tiedon antaminen on katsottava tarkoituksenmukaiseksi kun voidaan osoittaa, että asiakkaalla on säännöllinen pääsy internetiin. Osoituksena säännöllisestä pääsystä internetiin pidetään sitä, että asiakas antaa vakuutusentarjoajalle sähköpostiosoitteensa liiketoimen toteuttamista varten.

5 §

Tietojen toimittaminen paperilla

Tiedot toimitetaan asiakkaalle paperilla, jollei 2—4 §:stä muuta johdu.

6 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

vahinkovakuutustietoja sisältävästä asiakirjan laatimisesta, sen sisältämistä tiedoista, esitystavasta ja asiakkaalle antamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään vakuutusten tarjoamisesta annetun lain (/) §:n sekä vakuutusopimuslain (543/1994) §:n nojalla, sellaisina kuin niistä on vakuutusopimuslain § laissa _ / _:

1 §

Laatija

Vahinkovakuutusluotteen tuottajan on laadittava vahinkovakuutustietoja sisältävän asiakirja (asiakirja).

2 §

Asiakirjan tiedot

Asiakirjassa on ilmoitettava:

- 1) vakuutuksen tyyppi;
- 2) yhteenveto vakuutusluvasta, mukaan lukien pääasialliset vakuutuksen kohteena olevat riskit, vakuutusmäärä ja tapauksen mukaan maantieteellinen kattavuus, sekä yhteenveto riskeistä, joita vakuutus ei kata;
- 3) vakuutusmaksujen maksutapa ja maksukausi;
- 4) tärkeimmät korvausvastuun rajoitukset;
- 5) velvoitteet sopimuksen alussa;
- 6) velvoitteet sopimuksen voimassaoloaikana;
- 7) velvoitteet siinä tapauksessa, että korvausvaatimus esitetään;
- 8) sopimuksen voimassaoloaika, mukaan lukien sen alkamis- ja päättymispäivät;
- 9) sopimuksen irtisanomistapa.

Asiakirjassa on oltava maininta, että täydelliset ennen sopimuksen tekoa annettavat ja sopimusta koskevat tiedot vakuutuksesta ovat muissa asiakirjoissa.

3 §

Asiakirjan kieli

Asiakirja on kirjoitettava siinä Suomen kunnassa, jossa vakuutusluotetta tarjotaan, käytetyllä virallisella kielellä tai käytetyillä virallisilla kielillä. Ahvenanmaan maakunnassa vakuutusta tarjottaessa tarvittavat tiedot on annettava ainakin ruotsin kielellä.

Asiakirja saadaan kirjoittaa muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla virallisella kielellä, jos kuluttaja ja vakuutusentarjoaja niin sopivat.

4 §

Esitystapa ja asiakkaalle antaminen

Asiakirjan ensimmäisen sivun ylälaudassa on oltava otsikko ”vakuutusta koskevat tiedot sisältävä asiakirja”.

Sen lisäksi, mitä vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 34 §:n 2 momentissa säädetään, asiakirjan on oltava:

1) lyhyt, helppolukuinen ja erillinen;

2) mustavalkoisena toisinnoksena yhtä helppolukuinen kuin alkuperäisenä värillisenä.

Asiakirja on annettava yhdessä muissa asiaa koskevissa unionin säädöksissä tai kansallisessa laissa edellytettyjen tietojen kanssa, jos 2 §:n 2 momentissa, 3 §:ssä sekä 4 §:n 1 ja 2 momentissa säädetty vaatimukset täyttyvät.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Liite 3

Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä

Yritysmuoto	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014
Osakeyhtiö	268 093	261 080	251 421
Yksityinen elinkeinonharjoittaja	203 562	215 784	209 123
Asunto-osakeyhtiö	87 981	86 863	86 016
Kommandiittiyhtiö	29 361	33 825	34 315
Avoin yhtiö	10 470	11 927	12 221
Osuuskunta	4 315	4 905	4 718
Sivuliike	1 196	1 275	1 238
Aatteellinen yhdistys (*)	417	425	403
Julkinen osakeyhtiö	242	231	223
Osuuspankki	202	206	215
Säätiö (*)	37	37	36
Keskinäinen vakuutusyhtiö	34	34	36
Säästöpankki	22	23	25
Vakuutusosakeyhtiö	18	21	20
Asumisoikeusyhdistys	17	17	16
Vakuutusyhdistys	8	22	22
Valtion liikelaitos	3	3	3
Eurooppayhtiö	1	1	1
Eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä	1	1	1
Eurooppalaisen taloudellisen etuyhtymän sivuliike	0	1	1
Hypoteekkiyhdistys	1	1	1
Taloudellinen yhdistys	0	1	1
Yhteensä	605 981	616 683	600 056

*) Lukuun sisältyvät kaupparekisteriin merkityt säätiöt ja aatteelliset yhdistykset. Kaupparekisteriin on ilmoitettava ainoastaan ne säätiöt ja aatteelliset yhdistykset, joilla on elinkeinotoiminnan harjoittamista varten pysyvä toimipaikka tai palveluksessa vähintään yksi työntekijä.

Lähde: Patentti- ja rekisterihallitus

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>, viitattu 5.7.2017

Liite 4

Suomi lukuina: Yritykset 2015

	Yrityksiä	Henkilöstöä		Liikevaihto		
Henkilöstön määrä		%	1 000	%	milj. €	%
0–4	321 887	89,4	263	18,5	45 322	11,9
5–9	18 983	5,3	123	8,6	20 863	5,5
10–19	10 136	2,8	135	9,5	28 834	7,6
20–49	5 816	1,6	174	12,2	47 414	12,5
50–99	1 741	0,5	119	8,3	30 830	8,1
100–249	916	0,3	140	9,8	48 407	12,7
250–499	307	0,1	108	7,6	30 921	8,1
500–999	156	0	105	7,3	38 050	10
1 000–	109	0	257	18,1	89 875	23,6
Yhteensä	360 051	100	1 423	100	380 516	100

Lähde: Tilastokeskus

http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html, viitattu 5.7.2017